



Plan-MER Omgevingsvisie Hilvarenbeek

17 januari 2025

Kenmerk

R003-1293162CNC-V01-sla-NL

Verantwoording

Titel	Plan-MER Omgevingsvisie Hilvarenbeek
Opdrachtgever	Gemeente Hilvarenbeek
Projectleider	Martijn Gerritsen
Auteur(s)	Corné Cardinaal en Neelke de Feijter
Tweede lezer	Martijn Gerritsen
Kenmerk	R003-1293162CNC-V01-sla-NL
Aantal pagina's	169 (exclusief bijlagen)
Datum	17 januari 2025
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

0	Samenvatting.....	7
0.1	Milieueffectrapportage voor de omgevingsvisie	7
0.2	Het doel en de opzet van het plan-MER	8
0.3	Hoofdpunten omgevingsvisie	8
0.4	Stappen die zijn doorlopen.....	10
0.5	Conclusies effecten varianten	13
0.6	Conclusies effecten omgevingsvisie	16
0.7	Conclusies passende beoordeling Natura 2000-gebieden	20
0.8	Conclusies synergiën en strijdigheden.....	20
0.9	Conclusies doelbereik	23
0.10	Aanbevelingen	25
0.10.1	Aanbevelingen visie.....	25
0.10.2	Aanbevelingen uitwerking.....	26
0.11	Leemten in kennis	27
0.12	Monitoring en evaluatie van beleid.....	28
1	De omgevingsvisie en de rol van het plan-MER	30
1.1	Aanleiding	30
1.2	Waarom een omgevingsvisie en plan-MER?	30
1.3	Doel plan-MER	31
1.4	Uitgangspunten plan-MER	31
1.5	Wisselwerking omgevingsvisie en het plan-MER.....	31
1.6	Besluitvorming en procedure plan-MER en omgevingsvisie	32
1.6.1	Vaststellen Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD).....	32
1.6.2	Terinzagelegging en besluit	32
1.7	Leeswijzer	33
2	Onderdelen MER en beoordelingssystematiek	33
2.1	Beoordelingskader en -systematiek	33
2.1.1	Vaststellen beoordelingskader	33
2.1.2	Beschrijven en beoordelen van referentiesituatie (HSAO).....	36
2.1.3	Beoordeling varianten	36

2.1.4	Beoordeling effecten omgevingsvisie	37
2.1.5	Passende beoordeling	38
2.2	Synergie en strijdigheden.....	38
2.3	Beoordeling doelbereik	38
2.4	Beschrijven aanbevelingen voor vervolg.....	39
2.5	Toelichting varianten	39
2.5.1	Beschrijving variant 1 – Natuurlijk Hilvarenbeek.....	40
2.5.2	Beschrijving variant 2 – Authentiek Hilvarenbeek.....	41
2.5.3	Beschrijving variant 3 – Groeiend Hilvarenbeek	42
2.6	Monitoring (aanzet monitoringsprogramma)	44
3	Beschrijving omgevingsvisie.....	44
3.1	Gebiedsbeschrijving plangebied	44
3.2	Proces tot nu toe: totstandkoming omgevingsvisie	45
3.3	De omgevingsvisie	46
4	Beschrijving en beoordeling varianten	52
4.1	Beoordeling varianten	52
4.2	Toelichting beoordeling varianten	56
4.3	Van varianten naar omgevingsvisie	75
5	Beoordeling effecten van de omgevingsvisie	75
5.1	Wonen in Hilvarenbeek	75
5.1.1	Wonen.....	75
5.2	Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek.....	77
5.2.1	Gezondheid en voorzieningen	77
5.2.2	Leefomgeving.....	79
5.2.3	Landschap en cultuurhistorie	87
5.3	Werken in Hilvarenbeek	91
5.3.1	Bedrijvigheid.....	91
5.3.2	Verkeer en vervoer.....	96
5.3.3	Recreatie.....	99
5.4	Natuur en milieu	100
5.4.1	Natuur	100
5.4.2	Bodem.....	105

5.4.3	Water.....	106
5.4.4	Energietransitie	110
5.4.5	Circulariteit	113
6	Passende beoordeling.....	114
6.1	Waarom een Passende beoordeling?	114
6.2	Doel Passende Beoordeling.....	114
6.3	Ontwikkelingen omgevingsvisie	115
6.4	Natura 2000-gebieden	118
6.5	Potentiële effecten	119
6.5.1	Verstoring.....	120
6.5.2	Stikstofdepositie	121
6.5.3	Verdroging.....	122
7	Synergie en strijdigheden tussen ambities	123
7.1	Overzicht synergie en strijdigheden	123
7.2	Toelichting synergie en strijdigheden	124
7.2.1	Plaats voor de jongere generatie	124
7.2.2	Zorg voor ouderen en kwetsbaren	126
7.2.3	Herkenbaar dorps karakter	127
7.2.4	Moderne mobiliteit.....	128
7.2.5	Passend energielandschap.....	129
7.2.6	Ruimte voor bedrijven	130
7.2.7	Meer recreatie en toerisme	131
7.2.8	Natuurinclusieve agrarische sector	132
7.2.9	Ruimte voor flora en fauna.....	133
7.2.10	Lage belasting van het milieu	134
7.2.11	Eigenheid van het landschap	134
7.2.12	Geleid door bodem- en watersysteem.....	134
8	Doelbereik omgevingsvisie.....	135
8.1	Plaats voor de jongere generatie	137
8.2	Zorg voor ouderen en kwetsbaren	138
8.3	Herkenbaar dorps karakter	138
8.4	Moderne mobiliteit.....	139

8.5	Passend energielandschap	140
8.6	Ruimte voor bedrijven	142
8.7	Meer recreatie en toerisme	144
8.8	Natuurinclusieve agrarische sector	145
8.9	Ruimte voor flora en fauna	147
8.10	Lage belasting van het milieu	148
8.11	Eigenheid van het landschap	149
8.12	Geleid door bodem- en watersysteem	150
9	Conclusies en aanbevelingen	152
9.1	De leefomgeving en de effecten van de omgevingsvisie	152
9.2	Conclusie passende beoordeling (Natura 2000)	155
9.3	Conclusie synergie en strijdigheden tussen ambities	156
9.4	Conclusie doelbereik	158
9.5	Aanbevelingen	160
9.5.1	Aanbevelingen visie	160
9.5.2	Aanbevelingen uitwerking	161
9.5.3	Een kader voor ontwikkelingen in het landelijk gebied	162
9.5.4	Omgevingsprogramma voor (kleinschalige) energieopwekking en -opslag	163
10	Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid	163
10.1	Leemten in kennis	163
10.2	Monitoring en evaluatie	164
10.2.1	Belang van monitoring en evaluatie	164
10.2.2	Monitoring voor de omgevingsvisie Hilvarenbeek	165
10.2.3	Uitvoeringstabel	166
10.2.4	Uitwerking in Omgevingswetinstrumenten	166

Bijlage 1 Beschrijving en beoordeling HSAO

Bijlage 2 Beleidsmatrix (werkdokument)

Bijlage 3 Toelichting varianten

Bijlage 4 Tabel synergie en strijdigheden

0 Samenvatting

Het plan-milieueffectrapport (plan- MER) voor de omgevingsvisie Hilvarenbeek is gelijktijdig opgesteld met de concept-omgevingsvisie en heeft gedurende dit traject waardevolle informatie opgeleverd voor de omgevingsvisie. De bevindingen uit het plan-MER en aanbevelingen voor het vervolg zijn in dit hoofdstuk samengevat.

0.1 Milieueffectrapportage voor de omgevingsvisie

De gemeente Hilvarenbeek werkt aan het opstellen van een omgevingsvisie. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied. Het opstellen van een omgevingsvisie wordt verplicht gesteld door de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 is ingegaan. Gelijktijdig met het opstellen van de omgevingsvisie is voorliggend milieueffectrapport (MER) opgesteld. Omdat het een milieueffectrapport betreft voor een plan, wordt de afkorting plan-MER gebruikt.

Een omgevingsvisie is een wettelijk voorgeschreven plan en daardoor mogelijk plan-mer-plichtig¹ (artikel 16.34, eerste lid van de Omgevingswet) wanneer deze kaderstellend is voor mer- (beoordelings)plichtige activiteiten (artikel 16.36 Omgevingswet). Voorgenoemde projecten zijn terug te vinden in kolom 1 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Daarnaast is de vraag of voor het plan een passende beoordeling in het kader van Natura 2000 gemaakt moet worden. Ook in dit geval sprake van een plan-mer-plicht.

De omgevingsvisie van Hilvarenbeek is kaderstellend voor een aantal categorieën die zijn opgenomen in bijlage V van het Omgevingsbesluit. Het betreft onder meer categorie J11 (Stedelijk ontwikkelingsproject) vanwege het opnemen van transformatiegebieden en J10 (Industrieterrein) in verband met de uitbreiding of wijziging van bedrijventerreinen.

Daarnaast is niet op voorhand uit te sluiten dat significante effecten op Natura 2000-gebieden optreden door de ontwikkelingen die worden mogelijk gemaakt door de omgevingsvisie. Om deze reden is ten behoeve van de omgevingsvisie ook een passende beoordeling (Omgevingswet artikel 16.53c) opgesteld, wat eveneens leidt tot een mer-plicht.

¹ In een aantal gevallen is het mogelijk om eerst een plan-mer-beoordeling te doen. Hieruit blijkt of het plan of programma aanzienlijke milieueffecten heeft. Als dat niet het geval is, kan een plan-milieueffectrapportage achterwege blijven. Een plan-mer-beoordeling is mogelijk als:

- Het om een kleine wijziging van een plan of programma gaat
- Het plan betrekking heeft op een klein gebied op lokaal niveau
- Het plan het kader vormt voor projecten die niet in bijlage V bij het Omgevingsbesluit zijn opgenomen maar die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben

0.2 Het doel en de opzet van het plan-MER

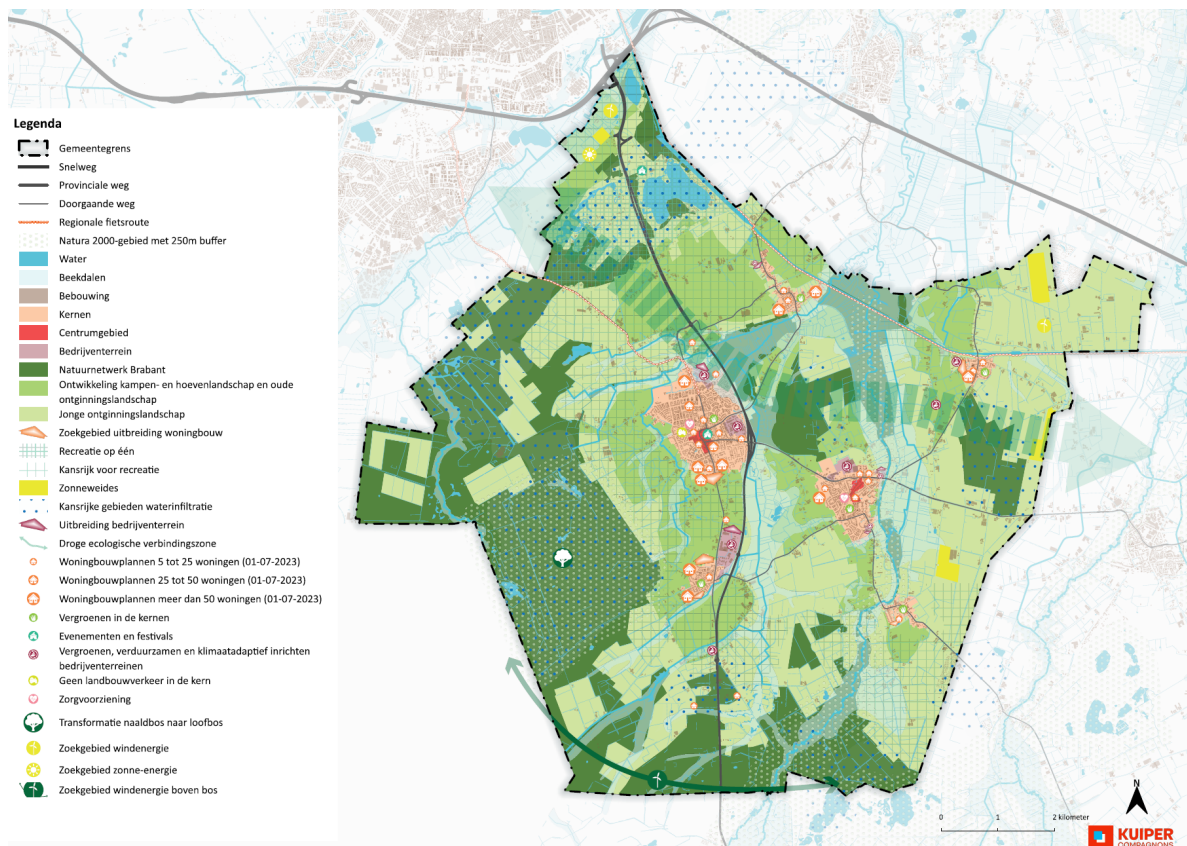
Het doel van het plan-MER is het inzichtelijk maken van de effecten van de omgevingsvisie op de leefomgeving en in hoeverre de voorgestelde koers bijdraagt aan het behalen van de gestelde ambities. Het plan-MER geeft de (milieu-)informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de omgevingsvisie. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het plan-MER volwaardig zijn meegewogen. De uitgangspunten van dit plan-MER voor de omgevingsvisie van de gemeente Hilvarenbeek zijn als volgt:

- Het plan-MER en de passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Als het gaat om meer (in relatieve zin) concretere acties/projecten, dan sluit de effectbeoordeling in het plan-MER daarop aan
- De omgevingsvisie is een integrale ontwikkelkoers voor de lange termijn. Bestaand beleid en (toekomstige wijzigingen van het) omgevingsplan en omgevingsprogramma's moeten passen bij en bijdragen aan dit integrale toekomstbeeld. Het doel van de milieueffectrapportage is om de onderlinge strijdigheid of synergie tussen de ambities in de voorgestelde koers te onderzoeken en in beeld te brengen. Dit kan echter niet los gezien worden van de verdere uitwerking waarvoor de omgevingsvisie het kader vormt. Daarom omvat het plan-MER een doorkijk naar de haalbaarheid van ambities (doelbereik). In het verlengde hiervan geeft het plan-MER aanbevelingen voor de verdere uitwerking. Deze aanbevelingen helpen om de gestelde ambities in de omgevingsvisie daadwerkelijk te behalen
- De omgevingsvisie richt zich op de periode tot 2050. Het plan-MER sluit hierop aan.
- In het plan-MER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Zo wordt integraal gekeken naar de gevolgen van klimaatverandering, energie(verbruik) en duurzame opwekking, circulariteit, woningvoorraad en bedrijvigheid. In die zin is dit MER ook te zien als een OER (omgevingseffectrapport)

0.3 Hoofdpunten omgevingsvisie

De gemeente Hilvarenbeek is, door het iteratieve proces van de omgevingsvisie en het plan-MER en op basis van de varianten, gekomen tot de keuzes en ambities in de omgevingsvisie. De visie bestaat globaal uit een toekomstbeeld dat uitgewerkt is in drie hoofdthema's, met daarbij twaalf centrale ambities. De ambities worden eerst toegelicht, waarna achtereenvolgens een themagerichte en gebiedsgerichte uitwerking daarvan volgen. Tot slot is er een uitvoeringsparagraaf waarin wordt ingegaan op het vervolg.

Het motto van de visie is: samen, gezond groeien. Om dit motto, deze kernambitie, te behalen bevat de omgevingsvisie twaalf centrale ambities, verdeeld over drie thema's. Ambities die bijdragen aan een gezonde gemeenschap, met een groene, duurzame economie, in een leefomgeving met hoge natuurlijke kwaliteiten (de thema's). Op de kaart staat de ruimtelijke vertaling van deze ambities (figuur 0.1).



Figuur 0.1 Omgevingsvisiekaart (Versie 3 september 2024)

De uitwerking van de ambities staat in de visie beschreven. Voor de verdere details wordt dan ook verwezen naar de omgevingsvisie zelf en naar de uitvoeringstabel, waarin per ambitie steeds een aantal maatregelen en projecten zijn benoemd. De drie hoofdthema's zijn gezonde gemeenschap, groene economie en natuurlijke leefomgeving. Daaronder vallen de twaalf ambities, zoals hieronder weergegeven.

Gezonde gemeenschap

1. Plaats voor jongere generatie
2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren
3. Herkenbaar dorps karakter
4. Moderne mobiliteit

Groene economie

5. Passend energielandschap
6. Ruimte voor bedrijven
7. Meer recreatie en toerisme
8. Natuurinclusieve agrarische sector

Natuurlijke leefomgeving

9. Ruimte voor flora en fauna
10. Lage belasting van het milieu
11. Eigenheid van het landschap
12. Geleid door bodem- en watersysteem

0.4 Stappen die zijn doorlopen

Stap 1 Opstellen beoordelingskader en -systematiek

Samen met de gemeente Hilvarenbeek is het beoordelingskader vastgesteld. Het beoordelingskader is een set indicatoren waarmee in het plan-MER het effect van de omgevingsvisie wordt beoordeeld.

Stap 2 Beschrijven en beoordelen van referentiesituatie

Bij een plan-MER is het belangrijk om een referentiesituatie te beschrijven omdat deze situatie als uitgangspunt dient voor de beoordeling van de effecten van de omgevingsvisie. Aan de hand van indicatoren zijn de huidige situatie en de autonome ontwikkeling beoordeeld. De huidige situatie is een weergave van de huidige stand van zaken voor een thema. De autonome ontwikkeling geeft de toekomstige situatie weer, waarin ruimtelijke ontwikkelingen zijn opgenomen die met enige zekerheid gerealiseerd zullen worden. Voor de beoordeling van de huidige situatie en autonome ontwikkeling is onderscheid gemaakt in de kwaliteitsniveaus: slecht, redelijk of goed.

Tabel 0.1 Legenda symbolen beoordeling huidige situatie en autonome ontwikkeling

Goed	Redelijk	Slecht
		

Stap 3 Beoordeling alternatieven ('varianten')

Bij een plan-MER is het verkennen en onderzoeken van verschillende alternatieven belangrijk. Deze zogenaamde onderzoeksalternatieven ('varianten' genoemd in het omgevingsvisietraject van Hilvarenbeek) kunnen namelijk helpen om de mogelijke negatieve effecten van de visie te verminderen of te voorkomen.

De voor Hilvarenbeek opgestelde varianten zijn – in afstemming met de gemeente – kwalitatief beoordeeld voor de indicatoren uit het beoordelingskader. In een sessie is deze beoordeling besproken met experts van de gemeente en naar aanleiding van de sessie en de feedback van de experts is deze beoordeling nader aangescherpt.

Stap 4 Beoordeling effecten omgevingsvisie

De keuzes die de gemeente Hilvarenbeek in de omgevingsvisie maakt (aan de hand van drie thema's en twaalf centrale ambities) zijn beschreven en beoordeeld aan de hand van het onderstaande beoordelingskader. Er is gebruikt gemaakt van een vijfpuntschaal om de invloed van de omgevingsvisie op de indicatoren te beoordelen. Hierdoor wordt duidelijk of de keuzes in de omgevingsvisie een (licht) positieve invloed, een neutrale of beperkte invloed, of een (licht) negatieve invloed hebben ten opzichte van de referentiesituatie. Een combinatie is ook mogelijk.

Tabel 0.2 Legenda symbolen effectbeoordeling omgevingsvisie

Pictogram	Beoordeling
	Positieve invloed
	Licht positieve invloed
	Geen of neutrale invloed
	Licht negatieve invloed
	Negatieve invloed

De beoordeling van de omgevingsvisie is kwalitatief uitgevoerd op basis van een deskundigenoordeel. Daarna is deze beoordeling gepresenteerd en besproken in een werksessie met specialisten en het kernteam omgevingsvisie van de gemeente om deze te checken op compleetheid, correctheid en navolgbaarheid.

Stap 5 Passende beoordeling

De omgevingsvisie schetst een beeld voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Hilvarenbeek op de langere termijn (2050). De visie bevat de ruimtelijke koers voor de hele gemeente en bevat uitgangspunten voor de gewenste inrichting van de fysieke leefomgeving. Op voorhand is niet uit te sluiten dat deze uitgangspunten afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Daarom dient op grond van de Artikel 16.53c van de Omgevingswet een Passende beoordeling te worden opgesteld. Het detailniveau van de passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van veel van de ambities en bijhorende uitwerkingen in de omgevingsvisie is deze beoordeling gedaan op hoofdlijnen.

Stap 6 Synergie en strijdigheden

Het onderdeel synergie en strijdigheden in het plan-MER is bedoeld om te onderzoeken of er sprake is van mogelijke samenhang tussen of juist tegenstrijdige effecten van de centrale ambities van de visie. Door deze onderdelen met elkaar te vergelijken, kan worden bepaald of er sprake is van synergie (versterkende effecten) of strijdigheden (verminderende effecten) tussen de verschillende ambities. Op basis van deze analyse kan worden bepaald of er maatregelen moeten worden genomen om de negatieve effecten te verminderen of om de positieve effecten te versterken. Het analyseren van synergie en strijdigheden is daarom een belangrijk onderdeel van een plan-MER om te zorgen voor een integrale benadering van de effecten van de visie.

Stap 7 Beoordeling doelbereik

In dit onderdeel is kwalitatief beoordeeld of de vooraf gestelde ambities in de omgevingsvisie in de toekomst ook behaald kunnen worden. Hierin zijn de centrale ambities en de bijbehorende maatregelen uit de uitvoeringstabel beoordeeld. Deze maatregelen zijn belangrijk voor het behalen van de ambities in de omgevingsvisie. Voor de beoordeling van het doelbereik wordt gekeken hoe de maatregelen bijdragen aan het behalen van de ambities. Daarnaast worden ook maatschappelijke en milieugerelateerde trends meegenomen in de beoordeling van het bereiken van de doelen. Als laatste is er gekeken naar de mate van invloed van de gemeente Hilvarenbeek op het bereiken van de doelen. Bij veel van deze ambities is de gemeente afhankelijk van andere stakeholders om de gestelde doelen te bereiken. Denk hierbij aan bewoners, bedrijven en organisaties zoals de woningcorporaties, het waterschap, de provincie en het Rijk. Deze afhankelijkheid kan leiden tot onzekerheid voor het bereiken van de doelen. Tijdens een werksessie met de gemeente is het doelbereik besproken en is hierna de verwoording van een enkele ambitie aangepast in een volgende versie van de omgevingsvisie.

Stap 8 Aanbeveling voor vervolg

Aan de hand van de effectbeoordeling (en de passende beoordeling), de analyse van synergie en strijdigheden en de beoordeling van het doelbereik zijn aanbevelingen opgenomen voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in bijvoorbeeld omgevingsprogramma's om doelen nog beter te halen en/of beleidskeuzes uit de omgevingsvisie goed te borgen in regels.

Stap 9 Monitoring (aanzet monitoringsprogramma)

Het is nodig om het kwaliteitsniveau van de fysieke leefomgeving op gezette tijden en geordend bij te houden. In dit plan-MER volgt daarom ook een eerste aanzet van een systeem voor monitoring en evaluatie. Een dergelijk systeem is nodig om te kunnen bepalen of gewenste doelen en voorspelde effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Als dit niet het geval is, kan worden bijgestuurd door maatregelen in te zetten of door het beleid aan te passen.

0.5 Conclusies effecten varianten

Om te komen tot keuzes in de omgevingsvisie heeft de gemeente Hilvarenbeek eerst een drietal (onderzoeks)varianten opgesteld, als instrument voor het gesprek over de gewenste ontwikkelrichting voor de gemeente. Die varianten zijn geanalyseerd en beoordeeld, zodat de gemeente vervolgens de keuzes in de omgevingsvisie goed kon onderbouwen. Het was daarbij niet de bedoeling om een van de varianten te kiezen, maar vanuit de analyse van deze varianten keuzes te maken om zo de visie samen te stellen. De drie varianten zijn:

1. Natuurlijk Hilvarenbeek
 - In ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek' ontwikkelt Hilvarenbeek tot een gemeente met een sterke natuur. Er wordt compacter gebouwd, waardoor er ook in de hoogte gaat worden gebouwd. Voorzieningen komen zo dicht mogelijk bij de woningen. Het landschap en de natuur dient zoveel mogelijk behouden te blijven en wordt zoveel mogelijk met rust gelaten. Zo komen er geen nieuwe bedrijven in het buitengebied
2. Authentiek Hilvarenbeek
 - In ontwikkelscenario 'Authentiek Hilvarenbeek' blijft Hilvarenbeek zijn kleinschalige karakter behouden en groeien de kernen niet aan elkaar. Woningen worden gebouwd aan de rand van de kernen (straatje erbij) of verspreid in het buitengebied. Winkels blijven in de centra. Voor recreatie en kleine bedrijven is overal plek. Ook komen er meer parkeerplekken bij
3. Groeiend Hilvarenbeek
 - In ontwikkelscenario 'Groeiend Hilvarenbeek' wordt er rekening gehouden met een groeiend Hilvarenbeek. Compactere en hogere woningen dan gebruikelijk in Hilvarenbeek. Wijken bouwen op makkelijk te bereiken plekken. Terugdringen van autogebruik is belangrijk. Grootschalig opwekken van duurzame energie en grotere agrarische bedrijven in het buitengebied. Vergroten van één of meerdere bedrijventerreinen

In de drie varianten is voortgebouwd op de uitgangspunten uit de drie gebiedsvisies en de ambitenota. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de drie varianten. Per variant is een profilering uitgewerkt, aan de hand van een aantal thema's met speerpunten. Hieronder worden de varianten kort samengevat.

Tabel 0.3 Resultaten beoordeling van de huidige situatie, autonome ontwikkeling en de drie varianten

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Woningvoorraad	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)					
Gezondheidsbevordering	Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen/sporten/spelen					

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Beschikbaarheid basisvoorzieningen (scholen, huisartsen, apotheken, buurtcentra, etc.)					
Luchtkwaliteit	Plaatselijke luchtkwaliteit: concentraties PM10 en NO2					
Geluid	Verkeerslawaaï - WHO grenswaarde wegverkeer					
	Industrielawaai - Geluidsoverlast door bedrijven					
Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden					
Externe veiligheid	Groepsrisico (grootte populatie binnen een aandachtsgebied) en plaatsgebonden risico					
Geur	Geuroverlast					
Hitte	Hittestress					
Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden					
Cultuurhistorische waarden	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden					
Archeologie	Risico op aantasting archeologische waarden					
Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.					

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Agrarische bedrijvigheid	Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven					
Verduurzaming landbouw	De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven					
Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen					
Duurzame automobilititeit	Percentage elektrische auto's en beschikbaarheid oplaadvoorzieningen					
Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting					
Recreatieaanbod	Aanbod recreatiegebieden en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning					
Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding soorten en habitattypen					
NNN-gebieden buiten N2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNN					
Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal en omvang leefgebied soorten					
Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond					
Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden					
Waterkwaliteit	Waterkwaliteit (KRW-norm) grond- en oppervlaktewater					
Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties					

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Overstroming	Overstromingsrisico					
Droogte	Droogterisico					
Hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare/duurzame energie					
Energiegebruik	Energiebesparing					

In de varianten zijn dus drie uiteenlopende toekomstbeelden beschreven en beoordeeld: natuurlijk Hilvarenbeek, authentiek Hilvarenbeek en groeiend Hilvarenbeek.

Deze toekomstbeelden zijn besproken met de samenleving, de partners en de gemeenteraad. Aan de hand van wat daaruit is opgehaald, is een nieuwe variant opgesteld. Deze variant bevat onderdelen van alle drie de toekomstbeelden, maar lijkt het meeste op groeiend Hilvarenbeek en heeft de naam Samen Gezond Groeien gekregen. Met deze variant, zoals die is beschreven in de omgevingsvisie, wordt ingezet op groei en gezondheid, zonder het authentieke, dorpse karakter daarbij uit het oog te verliezen.

0.6 Conclusies effecten omgevingsvisie

Onderstaande tabel (tabel 0.4) geeft allereerst een totaaloverzicht van de beoordeling per indicator van de omgevingsvisie. Onder de tabel volgt een toelichting op hoofdlijnen.

Tabel 0.4 Totaaloverzicht beoordeling omgevingsvisie

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Woningvoorraad	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)			 
Gezondheidsbevordering	Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen/sporten/spelen			
Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Beschikbaarheid basisvoorzieningen (scholen, huisartsen,			 

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Luchtkwaliteit	apotheken, buurtcentra, etc.) Plaatselijke luchtkwaliteit: concentraties PM10 en NO2			 
Geluid	Verkeerslawaaï - WHO grenswaarde wegverkeer Industrielawaai - Geluidsoverlast door bedrijven	 / 	 / 	  / 
Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden			
Externe veiligheid	Groepsrisico (grootte populatie binnen een aandachtsgebied) en plaatsgebonden risico			
Geur	Geuroverlast			 
Hitte	Hittestress			 
Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden			 
Cultuurhistorische waarden	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden			 
Archeologie	Risico op aantasting archeologische waarden			
Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.			 
Agrarische bedrijvigheid	Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven			 

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Verduurzaming landbouw	De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven			
Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen			
Duurzame automobilititeit	Percentage elektrische auto's en beschikbaarheid oplaadvoorzieningen			
Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting			
Recreatieaanbod	Aanbod recreatiegebieden en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning			
Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding soorten en habitattypen			
NNN-gebieden buiten N2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNN			
Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal en omvang leefgebied soorten			
Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond			
Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden			
Waterkwaliteit	Waterkwaliteit (KRW-norm) grond- en oppervlaktewater			
Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties			
Overstroming	Overstromingsrisico			
Droogte	Droogterisico			
Hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare/duurzame energie			

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Energiegebruik	Energiebesparing			 
Circulariteit	Circulaire aanpak			 

Op de meeste indicatoren heeft het beleid in de omgevingsvisie een positieve of licht negatieve invloed.

De visie creëert ruimte voor de bouw van 585 nieuwe woningen in de kernen en aan de randen, wat bijdraagt aan een passend woningaanbod. Wat een positief effect heeft op het thema woningvoorraad. Verder worden er belangrijke maatregelen genomen voor gezondheidsbevordering, zoals het stimuleren van moderne mobiliteit door het aanleggen van veilige fiets- en wandelroutes. Dit heeft een positieve invloed op de gezondheid van de inwoners en draagt bovendien bij aan een betere luchtkwaliteit vermindering van autoverkeer. De aandacht voor natuur en groen in de visie, zoals door vergroening van bedrijventerreinen en het herstel van landschapselementen, heeft een positief effect op verschillende aspecten zoals biodiversiteit, geluid, luchtkwaliteit en hitte.

De gemeente streeft daarnaast naar een toekomstbestendig watersysteem, waarbij de waterkwaliteit centraal staat en wateroverlast wordt tegengegaan. Maatregelen zoals het aanleggen van waterbergende voorzieningen en het verbeteren van de infiltratie van regenwater verlichten de druk op het watersysteem en voorkomen wateroverlast. Deze aanpak draagt bij aan een betere waterhuishouding en vermindert het risico op droogte.

Echter, de toename van woningen en bedrijvigheid kan ook negatieve effecten met zich meebrengen. De uitbreiding van de bevolking kan leiden tot een verhoogde druk op de bestaande voorzieningen en infrastructuur. Ook worden er geen nieuwe voorzieningen toegevoegd of gestimuleerd in de minder grote kernen, waardoor mensen uit de kleinere kernen te maken hebben met een grotere afstand tot de voorzieningen in de hoofdkernen. Ook kan de groei van verkeersbewegingen door nieuwe woningen en bedrijventerreinen zorgen voor extra geluidsoverlast en een verslechtering van de luchtkwaliteit.

De omgevingsvisie legt ook een zekere druk op de natuur en het landschap. De bouw van woningen en de mogelijke uitbreiding van bedrijventerreinen kunnen in de aanlegfase een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden tot gevolg hebben. Verder kunnen deze ontwikkelingen een verkeersaantrekkende werking hebben, wat kan leiden tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Wat betreft agrarische bedrijvigheid wordt de nadruk gelegd op verduurzaming en innovatie. Agrarische bedrijven krijgen meer ontwikkelruimte voor nevenfuncties, zoals zorgfuncties of een B&B. De gemeente moedigt kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen aan, wat positief is voor de agrarische sector. Bij uitbreiding of wijziging van activiteiten dient de leefomgeving daar ook van te profiteren. Hoewel dit goed is voor de leefomgeving, zorgt het mogelijk wel voor restricties voor de uitbreiding van agrarische bedrijvigheid.

Daarnaast zijn er mogelijk negatieve effecten op omgevingsveiligheid, vooral als gevolg van de uitbreiding van bedrijventerreinen en de daarmee samenhangende risico's van risicovolle bedrijven. Dit kan leiden tot een verhoogd groepsrisico en/of een wijziging of vergroting van een aandachtsgebied voor externe veiligheid en/of een wijziging of vergroting van plaatsgebonden risicocontouren.

Al met al biedt de omgevingsvisie veel kansen voor Hilvarenbeek, maar er zijn ook uitdagingen die betrekking hebben op het bereiken van de gewenste (milieu)kwaliteiten per gebied. Hiervoor is het nodig om goed te monitoren en waar nodig bij te sturen.

0.7 Conclusies passende beoordeling Natura 2000-gebieden

De omgevingsvisie van de gemeente Hilvarenbeek is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot 2050 en verder. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Hilvarenbeek op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden besteed aan zorgvuldige locatiekeuze ten opzichte van de ligging Natura 2000-gebieden en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan het gebruik van emissiearm Stage IV-materieel, volledig emissieloos (elektrisch) materieel of de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen. Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende omgevingsprogramma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

0.8 Conclusies synergiën en strijdigheden

Allereerst volgt hieronder de kruistabel met alle synergie en strijdigheden tussen de ambities in één oogopslag. Onder de tabel volgt een concluderende toelichting.

Tabel 0.5 Overzicht synergie en strijdigheden

	2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren	3. Herkenbaar dorps karakter	4. Moderne mobiliteit	5. Passend energielandschap	6. Ruimte voor bedrijven	7. Meer recreatie en toerisme	8. Natuurinclusieve agrarische sector	9. Ruimte voor flora en fauna	10. Lage belasting van het milieu	11. Eigenheid van het landschap	12. Geleid door bodem- en watersysteem
1. Plaats voor jongere generatie											
2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren											
3. Herkenbaar dorps karakter											
4. Moderne mobiliteit											
5. Passend energielandschap											
6. Ruimte voor bedrijven											
7. Meer recreatie en toerisme											
8. Natuurinclusieve agrarische sector											
9. Ruimte voor flora en fauna											
10. Lage belasting van het milieu											
11. Eigenheid van het landschap											

 Mogelijke strijdigheden
 Mogelijkheden voor synergie
 Beperkte onderlinge invloed
 Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

De omgevingsvisie van Hilvarenbeek richt zich in drie thema's op het creëren van een gezonde gemeenschap, het bevorderen van een groene economie en het waarborgen van een natuurlijke leefomgeving. Deze drie thema's zijn uitgewerkt in twaalf ambities, die met elkaar in relatie staan, zie hiervoor ook tabel 0.5.

Uit een analyse waarin de ambities tegenover elkaar zijn gezet blijkt dat er zowel mogelijkheden voor synergie als voor tegenstrijdigheden zijn tussen deze thema's en ambities.

Een belangrijke mogelijkheid voor **synergie tussen ambities** ligt in het vergroten van groene ruimtes binnen de gemeente. Het creëren van extra groen stimuleert niet alleen de fysieke en mentale gezondheid van de inwoners, maar kan ook de lokale economie ondersteunen door recreatie en toerisme te bevorderen.

Daarnaast dragen duurzame landbouw en natuurinclusieve ontwikkelingen in de groene economie bij aan de biodiversiteit en de kwaliteit van de natuurlijke leefomgeving. Dit resulteert in een gezondere leefomgeving die de gemeenschap ten goede komt.

Verder kunnen initiatieven voor duurzame mobiliteit, zoals het aanmoedigen van fietsen en wandelen, de gezondheid van de inwoners verbeteren, terwijl ze tegelijkertijd de ecologische voetafdruk van de gemeenschap verminderen. Dit ondersteunt zowel de groene economie als de doelstellingen voor een gezonde gemeenschap.

Tot slot bevordert een sterke focus op de natuurlijke leefomgeving, zoals het behoud van flora en fauna, de kwaliteit van leven binnen de gemeenschap. Een natuurlijke leefomgeving draagt ook bij aan een gezonde gemeenschap.

Echter, er zijn ook **strijdigheden tussen de ambities** te benoemen. Met name de ambities voor een groene economie kunnen strijdig zijn met de ambities die bijdragen aan een natuurlijke leefomgeving. Zo kan de focus op economische ontwikkeling ten koste gaan van het behoud van groene ruimten en biodiversiteit, wat op lange termijn schadelijk kan zijn voor zowel de gezondheid van de inwoners als de ecologische balans. Daarnaast kunnen de ambities voor een gezonde gemeenschap conflicteren met de economische belangen, bijvoorbeeld wanneer de uitbreiding van bedrijventerreinen leidt tot meer verkeersdrukte en luchtvervuiling, wat de kwaliteit van de leefomgeving van de inwoners kan aantasten.

Daarnaast kunnen initiatieven gericht op het vergroten van de economische bedrijvigheid, zoals het aantrekken van nieuwe bedrijven, ook leiden tot een toename van de verkeersdrukte, wat de toegankelijkheid en leefbaarheid van de gemeenschap onder druk zet.

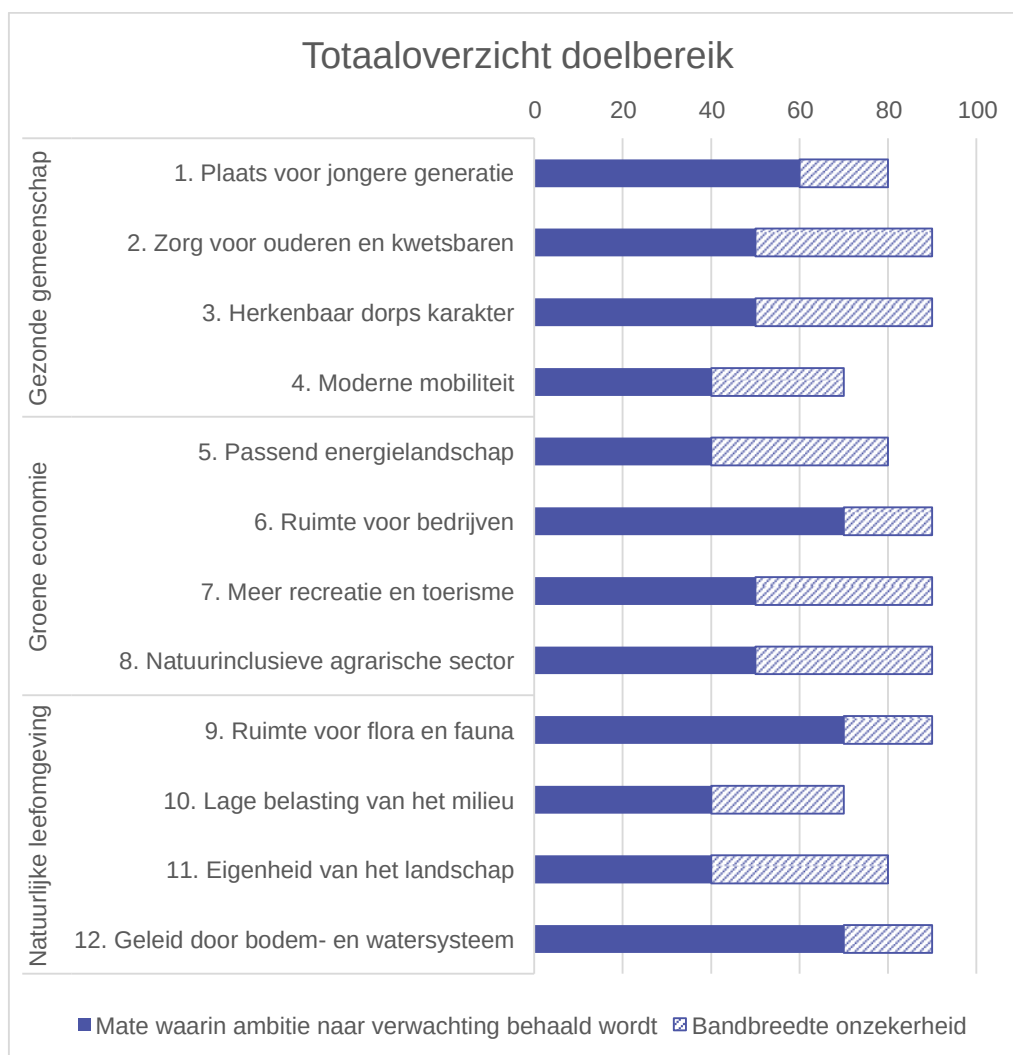
Een andere strijdigheid ontstaat wanneer de behoefte aan nieuwe woningen en infrastructuur conflicteert met de ambities voor een natuurlijke leefomgeving.

In de kernen van de gemeente komen verschillende ambities samen, wat kan resulteren in strijdigheden. Bijvoorbeeld, de ambitie om een gezonde leefomgeving te creëren kan conflicteren met de behoefte aan woningbouw voor de jongere generatie. Daarnaast kan de verdichting voor woningbouw het bestaande dorpskarakter en de karakteristieke uitstraling van de kernen onder druk zetten.

In het algemeen kan gesteld worden dat meerdere ambities een claim op de beschikbare ruimte leggen (verdichting en vergroening binnen de kernen; ruimte voor (agrarische) bedrijvigheid, energieopwekking, recreatie en toerisme en flora en fauna in het buitengebied), wat voor strijdigheid tussen ambities kan zorgen. Een zorgvuldige, integrale benadering is daarom nodig bij de verdere uitwerking en de ruimtelijke inpassing van de verschillende ambities. Dit vindt plaats door middel van het opstellen van omgevingsprogramma's en het opbouwen van het omgevingsplan. De terugkoppeling van deze verdere uitwerking en ruimtelijke inpassing wordt gebruikt bij een volgende actualisatie van de omgevingsvisie. Op deze manier werkt de gemeente toe naar ambities die elkaar versterken.

0.9 Conclusies doelbereik

Allereerst is in figuur 0.2 het totaaloverzicht voor het doelbereik van de ambities te zien. Onder de figuur volgen de conclusies.



Figuur 0.2 Totaaloverzicht doelbereik

De doelstellingen van de omgevingsvisie voor Hilvarenbeek laten een gematigd tot hoog doelbereik zien. Voor de ambitie 'Plaats voor de jongere generatie' worden diverse maatregelen genomen, zoals het faciliteren van alternatieve woonoplossingen en het realiseren van nieuwe woningen. Dit leidt tot een middelhoog doelbereik. De onzekerheden komen voort uit het gebrek aan concrete plannen voor sommige woonoplossingen en milieufactoren die mogelijk de uitvoering kunnen belemmeren.

De zorg voor ouderen en kwetsbaren heeft een redelijk hoog doelbereik door de ontwikkeling van woon-zorgcomplexen, ondanks dat sommige initiatieven nog in de onderzoeksfase zitten, wat voor onzekerheid zorgt over de daadwerkelijke realisatie.

De ambitie om een herkenbaar dorps karakter te behouden wordt positief beoordeeld door het hanteren van ontwerprichtlijnen, maar de afhankelijkheid van andere partijen, zoals projectontwikkelaars en bewoners, kan voor onzekerheid zorgen rondom het doelbereik van deze ambitie.

De maatregelen voor moderne mobiliteit, zoals snellere fietsverbindingen en optimalisatie van openbaar vervoer, zorgen voor een middelhoog doelbereik. De afhankelijkheid van andere partijen en de onduidelijkheid over de specifieke uitvoering van de plannen dragen bij aan de onzekerheden rondom het doelbereik van deze ambitie.

Het streven naar een passend energielandschap heeft een middelhoog doelbereik, maar er zijn aanzienlijke onzekerheden door afhankelijkheden van wetgeving en (de uitvoering van maatregelen door) derden, zoals woningcorporaties en particuliere eigenaren.

Voor de ambitie 'Ruimte voor bedrijven' is het doelbereik hoog door de uitbreidingsplannen voor bedrijventerreinen. Echter, er zijn tegenstrijdigheden in de visie met betrekking tot toegestane milieubelasting, wat kan leiden tot onzekerheden in de uitvoering van deze plannen.

De ambitie voor recreatie en toerisme heeft een hoog doelbereik, maar de afhankelijkheid van particuliere partijen voor de ontwikkeling van nieuwe recreatieve voorzieningen zorgt voor onzekerheid in de uitvoering.

Voor de natuurinclusieve agrarische sector en de ruimte voor flora en fauna zijn er positieve maatregelen, maar de afhankelijkheid van externe factoren, zoals provinciaal beleid en agrariërs, leidt tot onzekerheden in de realisatie van de doelstellingen.

De ambitie voor een lage belasting van het milieu en de eigenheid van het landschap vertonen een middelhoog doelbereik, waarbij de afhankelijkheid van uitvoering en concrete plannen ook hier een rol speelt. De onzekerheden zijn voornamelijk gerelateerd aan de handhaving van milieuregels en de effectiviteit van de maatregelen in de praktijk.

Tot slot, de ambitie 'Geleid door bodem- en watersysteem' laat een hoog doelbereik zien door concrete maatregelen die bijdragen aan klimaatadaptatie en een gezond bodem- en watersysteem dat ook sturend is bij nieuwe ontwikkelen. Echter, de onzekerheid over de uitvoering van de maatregelen en de afhankelijkheid van externe partijen zoals waterschappen kunnen het behalen van de doelstellingen in de toekomst beïnvloeden.

Over het algemeen bevat de omgevingsvisie van Hilvarenbeek maatregelen die bijdragen aan het behalen van de doelen en ambities. De ambities kunnen op punten echter nog aangescherpt en uitgewerkt worden. De uitvoering hangt sterk af van externe factoren en partijen, wat bijdraagt aan een aanzienlijke bandbreedte van onzekerheid.

0.10 Aanbevelingen

Vanuit de effectbeoordeling, de beoordeling van het doelbereik en de analyse van synergie en strijdigheden volgen een heel aantal aanbevelingen voor de visie zelf en voor het vervolg en de uitwerking ervan in bijvoorbeeld omgevingsprogramma's en het omgevingsplan.

0.10.1 Aanbevelingen visie

- In de visie is geen expliciete aandacht voor woningen voor de leeftijdsgroepen die tussen starters en senioren in zitten, zoals mensen van middelbare leeftijd of gezinnen. Het is belangrijk dat ook voor die doelgroepen woningen beschikbaar komen en hieraan aandacht te schenken in de visie, bijvoorbeeld in verband met de doorstroom in de gemeente
- Aanbevolen wordt om in de visie te verduidelijken wat precies wordt bedoeld met de uitbreiding van agrarische activiteiten: gaat dit om fysieke uitbreiding of bijvoorbeeld alleen om de genoemde verbreding van activiteiten. Dit omvat verder het definiëren van de voorwaarden waaronder deze uitbreidingen plaats mogen vinden en de impact op de leefomgeving, zodat er geen onduidelijkheid bestaat over de reikwijdte van deze ambitie
- Er wordt aanbevolen om de uitbreiding van bedrijven met hogere milieubelasting uit te werken in de visie. Het is belangrijk om richtlijnen te geven over hoe de milieubelasting beperkt blijft en om tegenstrijdigheden in de tekst te verduidelijken. Dit kan ook inhouden dat er specifieke criteria worden opgesteld waaraan deze bedrijven moeten voldoen
- In de visie wordt gesteld dat bedrijventerreinen alleen kunnen uitbreiden als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Aanbevolen wordt om de termen mitigatie en compensatie van het landschap, te definiëren en toe te lichten in de visie. Dit houdt in dat er duidelijk moet zijn welke maatregelen worden verwacht, zodat belanghebbenden weten wat hierbij de verwachting is
- In de visie wordt gesteld dat bij nieuwe (agrarische) activiteiten of uitbreidingen geen ruimte is voor schadelijke uitstoot in lucht, water of bodem. Het is belangrijk dat de gemeente een duidelijke definitie geeft van wat onder schadelijke uitstoot wordt verstaan. Dit omvat het specificeren van welke stoffen als schadelijk worden beschouwd en welke normen er gelden. Deze definitie moet ook worden opgenomen in het omgevingsplan, zodat betrokken partijen weten aan welke eisen zij moeten voldoen;

- Het wordt aanbevolen om in de omgevingsvisie te beschrijven hoe moet worden omgegaan met archeologische waarden bij nieuwe ontwikkelingen
- Aanbevolen wordt om in de visie verder uit te werken hoe vermindering van monoculturen, zoals veeteelt, akkerbouw en fruitteelt, in de praktijk zal worden gerealiseerd. Dit kan bijvoorbeeld door het stimuleren van diversificatie van teelten en het ondersteunen van agrarische bedrijven bij de overgang naar meer duurzame praktijken
- Er wordt aanbevolen om in de visie te verduidelijken wat wordt verstaan onder de optimalisatie van het openbaar vervoer en welke concrete stappen hiervoor worden ondernomen, ook in de samenwerking met andere partijen
- Aanbevolen wordt om duidelijk te maken wat wordt bedoeld met het begrip 'moderne mobiliteit', omdat er nu inconsistentie in de visie tussen de invulling daarvan bij de toelichting op de ambitie en de thematische uitwerking ervan. De toelichting op de ambitie lijkt voornamelijk te focussen op actieve mobiliteit, terwijl de themagerichte uitwerking ook duurzame vormen van mobiliteit omvat. Het is belangrijk dat de gemeente deze inconsistentie adresseert door de terminologie en de doelstellingen in de visie te harmoniseren. Dit kan door de term 'modern' duidelijker te definiëren en aan te geven welke aspecten van mobiliteit precies worden nagestreefd, inclusief de rol van duurzame vervoersmiddelen
- Aanbevolen wordt om duidelijk aan te geven of de doelstelling van nul verkeersslachtoffers gaat over alle verkeersslachtoffers of alleen over dodelijke slachtoffers. Dit helpt om de haalbaarheid van deze ambitie beter te onderbouwen en om concrete maatregelen te formuleren die bijdragen aan die doelstelling
- Aanbevolen wordt om in de visie te concretiseren hoe de beoordeling van grootschalige intensieve landbouw zal plaatsvinden en welke voorwaarden hieraan worden gesteld

0.10.2 Aanbevelingen uitwerking

- De twaalf ambities zoals benoemd in de omgevingsvisie zijn niet nader gekwantificeerd. De invulling die de gemeente voor ogen heeft, wordt pas duidelijk bij het bekijken van de maatregelen en projecten die erbij genoemd staan in de uitvoeringstabel. Zonder die maatregelen en projecten zeggen blijven de ambities abstract. Ten behoeve van onder andere de monitoring en evaluatie ervan wordt daarom aanbevolen om de ambities meer te kwantificeren. Het milieumengpaneel is hiervoor al een goede start, maar moet verder worden geconcretiseerd en uitgewerkt. Het wordt aanbevolen om specifieke punten uit het milieumengpaneel, zoals het in acht nemen van spuitzones, gedetailleerder te beschrijven en toe te lichten in de visie. Het is raadzaam om benchmarks en indicatoren op te nemen die kunnen helpen bij het monitoren van de voortgang en de effectiviteit van deze maatregelen
- Er is momenteel onduidelijkheid over hoe de gemeente de ambitie 'een lage belasting van het milieu' gaat realiseren. Het is aan te bevelen om hiervoor een apart omgevingsprogramma op te stellen en dit nader uit te werken. Zo kan in dit omgevingsprogramma dan worden beschreven welke specifieke maatregelen worden genomen om schadelijke stoffen, zoals chemische gewasbeschermingsmiddelen, te beperken. Verder is het aan te raden om daarin een en ander meer te kwantificeren, ook met het oog op monitoring en evaluatie

- Aanbevolen wordt om de huidige situatie van de ondiepe ondergrond, waar de kabels en leidingen zitten, inclusief mogelijke knelpunten in kaart te brengen. Het is handig om hierbij aan te geven hoe de gemeente hiermee om wil gaan in relatie tot bovengrondse functies, en ervoor te zorgen dat de impact op en ruimte in de ondergrond wordt meegenomen in toekomstige plannen en ontwikkelingen
- Het wordt aanbevolen om waardevolle oude Enkeerdgronden te beschermen bij uitbreidingsplannen en te zorgen voor maatregelen die het organisch stofgehalte verhogen om klimaatverandering tegen te gaan. Dit draagt bij aan een duurzame bodemkwaliteit en helpt om de effecten van droogte te verminderen
- Aanbevolen wordt om een duidelijk kader op te stellen waarin wordt toegelicht wat de gemeente voor ogen heeft met de uitspraken in de visie dat agrariërs kunnen ondernemen in balans met het bodem- en watersysteem, natuur, landschap en cultuurhistorie. Besteed hierbij ook aandacht aan andere functies in het buitengebied, waaronder recreatie
- Grootschalige energieopwekking (onder andere door windenergie) kan grote gevolgen hebben voor het woonklimaat en de natuurlijke en landschappelijke waarden binnen de gemeente. Daarom wordt aanbevolen om een omgevingsprogramma op te stellen met daarin verwoord waar en op welke wijze deze energieopwekking een plek kan worden gegeven. De ambitie met betrekking tot de opwekking van wind in combinatie met nieuw te vormen bos is nog erg abstract. Onderbouw de locatiekeuze hiervoor ook beter
- Ontwikkel een omgevingsprogramma voor kleinschalige energieopwekking en opslag en bepaal hoe dit een plek krijgt in de openbare ruimte om verrommeling te voorkomen. Dit helpt om de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen

Daarnaast zijn in twee losse paragrafen aanbevelingen opgenomen om een kader voor ontwikkelingen in het landelijk gebied op te stellen en om een omgevingsprogramma voor (kleinschalige) energieopwekking en -opslag op te stellen.

0.11 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit plan-MER is kwalitatief van aard, gericht op kansen en risico's en sluit aan bij het strategische en lange termijn karakter van de omgevingsvisie. De visie is richtinggevend voor verdere uitwerking en doorwerking in omgevingsprogramma's, het omgevingsplan en/of andere instrumenten. Voor dit plan-MER zijn de gedane aannames afdoende om een voldoende betrouwbaar beeld te verkrijgen van kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten op de leefomgeving op de langere termijnen. Op dit abstractieniveau is er dan ook geen sprake van leemten in kennis of onzekerheden met betrekking tot de in dit plan-MER beschreven kansen en risico's. Meer gedetailleerde effectbeoordeling, kwantificering daarvan en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking tot beleid in bijvoorbeeld omgevingsprogramma's. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk voor zullen doen, moeten op basis van monitoring en evaluatie in beeld worden gebracht.

Een onderdeel van het plan-MER dat verdere uitwerking behoeft, wanneer het beleid van de omgevingsvisie verder is uitgewerkt, zijn de effecten van stikstof op de Natura 2000-gebieden. Een passende beoordeling op projectniveau dient plaats te vinden wanneer concretisering van de omgevingsvisie plaatsvindt. Deze berekening moet plaatsvinden op basis van een gedetailleerd verkeersmodel en een nauwkeurige ligging van de nieuwe woon- en werklocaties. Een berekening met de juiste referentiejaar kan de daadwerkelijke effecten in beeld brengen en de mogelijkheden om deze te beperken.

0.12 Monitoring en evaluatie van beleid

Met de omgevingsvisie heeft de gemeente een koers en een integraal afwegingskader voor de inrichting van de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie, en in het verlengde daarvan alle Omgevingswetinstrumenten, worden beschouwd als levende documenten. De wereld verandert continu en daarom moet de gemeente dus ook regelmatig haar instrumenten herijken. Ligt ze nog op koers, zijn er nieuwe ontwikkelingen waar ze rekening mee moet houden, worden de ambities wel behaald met de huidige aanpak? Met een monitoringssysteem houdt de gemeente zicht op de voortgang van de koers. Het gebruikmaken van meetbare indicatoren is een logische stap bij de verdere aanscherping van de omgevingsvisie.

Er is geen wettelijke actualiseringstermijn meer zoals dat bij de structuurvisie en bestemmingsplannen wel altijd het geval was. Op enig moment zal de gemeente tot de conclusie komen dat een bepaald thema toch nog onvoldoende is uitgewerkt of dat de situatie voor een gebied dusdanig is veranderd dat herziening van de visie nodig is. De gemeente kiest voor een actualiseringscyclus van eens per twee jaar om de omgevingsvisie voldoende scherp en bij de tijd te houden. De gemeente kiest voor deze korte cyclus omdat de Omgevingswet en bijbehorende instrumenten nieuw zijn. Op termijn wordt gekeken of de tijdsduur van de cyclus wordt verlengd.

Stap richting omgevingsvisie 2.0

Met deze eerste omgevingsvisie zet de gemeente Hilvarenbeek een stap richting volledige strategische beleidsintegratie. Het uiteindelijke doel is dat de omgevingsvisie de centrale plek wordt voor al het strategisch ruimtelijk beleid. Dat betekent dat er vanaf nu geen andere thematische visies meer als losstaand beleid worden vastgesteld. Om die beleidsintegratie te realiseren beschouwt de gemeente de omgevingsvisie als een 'levend' document dat continu aangescherpt wordt.

Vanzelfsprekend gaat de gemeente wel verder met het uitwerken van bepaalde thema's parallel aan de omgevingsvisie. Dit wordt dan alleen niet opgenomen in losstaande beleidsstukken, maar integraal meegenomen in een herziening van deze omgevingsvisie. Via omgevingsprogramma's wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de uitwerking van een bepaald thema, een specifieke gebiedsuitwerking of anderszins. De strategische uitspraken van een verdiepingsslag moet uiteindelijk weer landen in de omgevingsvisie en vanwege eventuele juridische consequenties verwerkt worden in het omgevingsplan.

In deze zogenaamde 1.0 versie van de omgevingsvisie zijn alle ruimtelijke thema's en de verschillende (bestaande) beleidstrajecten en ontwikkelingen met elkaar verbonden. In de omgevingsvisie 2.0 wordt een volgende stap gezet in het integreren van nieuw strategisch ruimtelijk beleid en de aangegeven thematische/gebiedsgerichte omgevingsprogramma's.

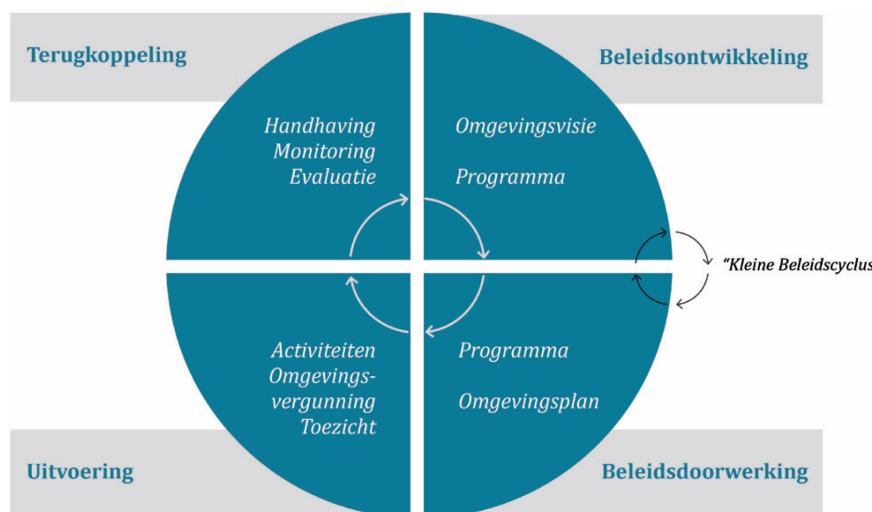
Uitvoeringstabel

De gemeente wil actief werk maken van de ambities die neergelegd zijn in de omgevingsvisie. Dat kan in de vorm van een omgevingsprogramma zijn, het ontwikkelen van nieuw beleid, de juridische vertaling in het omgevingsplan, het stimuleren van gedrag door subsidies en educatie of daadwerkelijke projecten. In de omgevingsvisie is een tabel opgenomen met de verschillende projecten en processen die de gemeente heeft lopen of op gaat starten, die een relatie hebben met de ambities uit de omgevingsvisie. De projecten zijn gerangschikt naar thema. Er is aangegeven hoe belangrijk het project is (prioriteit), wanneer het moet worden uitgevoerd (fasering) en wie verantwoordelijk is (trekker); dit hoeft niet altijd de gemeente te zijn, maar kan ook een waterschap, een maatschappelijke organisatie of een particulier initiatiefnemer zijn. Ook staat in de tabel wie het project financiert, of het een negatief of positief saldo betreft en hoe met kostenverhaal wordt omgegaan (als dat al bekend is).

Uitwerking in Omgevingswetinstrumenten

De Omgevingswet voorziet in een zestal Omgevingswet-instrumenten waarvan de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's de belangrijkste beleidsmatige instrumenten zijn. De omgevingsvisie heeft een duidelijke relatie met de overige Omgevingswet-instrumenten.

De Omgevingswet gaat namelijk uit van beleidsontwikkeling op basis van de beleidscyclus. De verschillende instrumenten worden in samenhang ontwikkeld en actief gemonitord en aangescherpt. De omgevingsvisie vormt de eerste stap in deze cyclus en is een dynamisch document dat de gemeente samen met betrokkenen blijft aanscherpen.



Figuur 0.2 Beleidscyclus gemeente Hilvarenbeek

1 De omgevingsvisie en de rol van het plan-MER

1.1 Aanleiding

De gemeente Hilvarenbeek werkt aan het opstellen van een omgevingsvisie. Dit betreft één integrale visie voor de fysieke leefomgeving voor het gehele gemeentelijke grondgebied. Het opstellen van een omgevingsvisie wordt verplicht gesteld door de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 is ingegaan. Gelijktijdig met het opstellen van de omgevingsvisie is voorliggend milieueffectrapport (MER) opgesteld. Omdat het een milieueffectrapport betreft voor een plan, wordt de afkorting plan-MER gebruikt (zie ook paragraaf 2.3).

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding voor het opstellen van het plan-MER en het doel ervan, de uitgangspunten voor het plan-MER, de besluitvorming omtrent het plan-MER en de interactie tussen de omgevingsvisie en het plan-MER. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer voor de rest van het MER.

1.2 Waarom een omgevingsvisie en plan-MER?

Een omgevingsvisie is een wettelijk voorgeschreven plan en daardoor mogelijk plan-mer-plichtig² (artikel 16.34, eerste lid van de Omgevingswet) wanneer deze kaderstellend is voor mer- (beoordelings)plichtige activiteiten (artikel 16.36 Omgevingswet). Voorgenoemde projecten zijn terug te vinden in kolom 1 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit. Daarnaast is de vraag of voor het plan een passende beoordeling in het kader van Natura 2000 gemaakt moet worden. Ook in dit geval sprake van een plan-mer-plicht.

De omgevingsvisie van Hilvarenbeek is kaderstellend voor een aantal categorieën die zijn opgenomen in bijlage V van het Omgevingsbesluit. Het onder meer categorie J11 (Stedelijk ontwikkelingsproject) vanwege het opnemen van transformatiegebieden en J10 (Industrieterrein) in verband met de uitbreiding of wijziging van bedrijventerreinen.

Daarnaast is niet op voorhand uit te sluiten dat significante effecten op Natura 2000-gebieden optreden door de ontwikkelingen die worden mogelijk gemaakt door de omgevingsvisie. Om deze reden is ten behoeve van de omgevingsvisie ook een passende beoordeling opgesteld, wat eveneens leidt tot een mer-plicht.

² In een aantal gevallen is het mogelijk om eerst een plan-mer-beoordeling te doen. Hieruit blijkt of het plan of programma aanzienlijke milieueffecten heeft. Als dat niet het geval is, kan een plan-milieueffectrapportage achterwege blijven. Een plan-mer-beoordeling is mogelijk als:

- Het om een kleine wijziging van een plan of programma gaat
- Het plan betrekking heeft op een klein gebied op lokaal niveau
- Het plan het kader vormt voor projecten die niet in bijlage V bij het Omgevingsbesluit zijn opgenomen maar die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben

1.3 Doel plan-MER

Het doel van het plan-MER is het inzichtelijk maken van de effecten van de omgevingsvisie op de leefomgeving en in hoeverre de voorgestelde koers bijdraagt aan het behalen van de gestelde ambities. Het plan-MER geeft de (milieu-)informatie die nodig is om een besluit te nemen over de vaststelling van de omgevingsvisie. Een besluit waarbij de milieubelangen op basis van het plan-MER volwaardig zijn meegewogen.

1.4 Uitgangspunten plan-MER

De uitgangspunten van dit plan-MER voor de omgevingsvisie van de gemeente Hilvarenbeek zijn als volgt:

- Het plan-MER en de passende beoordeling sluiten aan op het abstractieniveau van de omgevingsvisie. De effectbeoordeling is kwalitatief van aard. Als het gaat om meer (in relatieve zin) concretere acties/projecten, dan sluit de effectbeoordeling in het plan-MER daarop aan
- De omgevingsvisie is een integrale ontwikkelkoers voor de lange termijn. Bestaand beleid en toekomstige plannen en omgevingsprogramma's moeten passen bij en bijdragen aan dit integrale toekomstbeeld. Het doel van de milieueffectrapportage is om de onderlinge strijdigheid of synergie tussen de ambities in de voorgestelde koers te onderzoeken en in beeld te brengen. Dit kan echter niet los gezien worden van de verdere uitwerking waarvoor de omgevingsvisie het kader vormt. Daarom omvat het plan-MER een doorkijk naar de haalbaarheid van ambities (doelbereik). In het verlengde hiervan geeft het plan-MER aanbevelingen voor de verdere uitwerking. Deze aanbevelingen helpen om de gestelde ambities in de omgevingsvisie daadwerkelijk te behalen
- De omgevingsvisie richt zich op de periode tot 2050. Het plan-MER sluit hierop aan
- In het plan-MER is niet alleen gekeken naar de 'traditionele' milieuthema's, maar ook naar andere thema's binnen de fysieke leefomgeving, zoals de Omgevingswet voorstaat. Zo wordt integraal gekeken naar de gevolgen van klimaatverandering, energie(verbruik) en duurzame opwekking, circulariteit, woningvoorraad en bedrijvigheid. In die zin is dit MER ook te zien als een OER (omgevingseffectrapport)

1.5 Wisselwerking omgevingsvisie en het plan-MER

Het doel van een plan-MER is om de milieugevolgen van een ruimtelijk plan in beeld te brengen en deze te beoordelen. Voor de omgevingsvisie van Hilvarenbeek was de ambitie dat het opstellen van het plan-MER met een iteratief proces gebeurde. Iteratief betekent dat een proces herhaaldelijk wordt uitgevoerd, waarbij de uitkomsten van de vorige stap worden gebruikt als input voor de volgende stap. In het geval van een iteratief ontwerpproces bijvoorbeeld, betekent dit dat er niet één definitieve versie van het ontwerp wordt gemaakt, maar dat het ontwerp steeds opnieuw wordt geëvalueerd en aangepast op basis van feedback en nieuwe inzichten. Deze feedback en nieuwe inzichten worden vervolgens meegenomen in de volgende iteratie van het ontwerpproces. Op deze manier wordt het ontwerp steeds verder verfijnd en verbeterd, totdat het uiteindelijk voldoet aan alle gestelde eisen en wensen.

Door de omgevingsvisie en plan-MER zij aan zij op te stellen, is beoogd om een omgevingsvisie te ontwikkelen waarbij zoveel mogelijk voor de hand liggende negatieve milieueffecten worden voorkomen. TAUW heeft meerdere keren feedback en aanbevelingen gegeven op tussentijdse versies van de omgevingsvisie. Het plan-MER dat nu voorligt, is de laatste beoordeling voor de definitieve versie van de omgevingsvisie die de gemeente Hilvarenbeek aan de gemeenteraad heeft voorgelegd. Het doel van het plan-MER is om de milieugevolgen van de omgevingsvisie inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad, die verantwoordelijk is voor de besluitvorming.

Meer over het proces van het plan-MER en de interactie die heeft plaatsgevonden is terug te vinden in hoofdstuk 3 van dit document.

1.6 Besluitvorming en procedure plan-MER en omgevingsvisie

1.6.1 Vaststellen Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)

De eerste stap in de mer-procedure was het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). In de NRD is beschreven hoe het plan-MER van de omgevingsvisie tot stand komt, welke onderwerpen worden onderzocht, hoe deze worden onderzocht en hoe de resultaten worden beoordeeld. Vervolgens zijn in de NRD de stappen van het mer-proces uiteengezet. Zo is uitgelegd wat de Huidige Situatie en Autonome Ontwikkeling is (de HSAO of referentiesituatie), wat de effectbeoordeling is, wat doelbereik is, en wat synergie en strijdigheden in het plan-MER zijn. Ook is een eerste aanzet gegeven van het beoordelingskader.

De NRD heeft vanaf 28 december 2023 t/m 7 februari 2024 voor één ieder ter inzage gelegen. De NRD is te vinden onder [Kennisgeving Nota van Reikwijdte en Detailniveau \(NRD\) behorend bij de milieueffectrapportage \(plan-m.e.r.\) omgevingsvisie Hilvarenbeek \(officiële bekendmakingen.nl\)](#).

Naar aanleiding hiervan is een zienswijze binnengekomen die vooral betrekking heeft op de vermelding van Natura 2000-gebieden in en om de gemeente, ook in Vlaanderen. Dit is meegenomen in het MER, namelijk in de beschrijving van Natura 2000-gebieden, de beoordeling ervan en in de passende beoordeling.

1.6.2 Terinzagelegging en besluit

De procedure van het plan-MER is gekoppeld aan de procedure voor de omgevingsvisie. De omgevingsvisie die met het plan-MER voorligt is het ontwerp. De ontwerp-omgevingsvisie en het plan-MER worden gelijktijdig zes weken ter inzage gelegd. Het plan-MER is als bijlage bij de ontwerp-omgevingsvisie gevoegd. Tijdens de terinzagelegging worden relevante bestuursorganen geraadpleegd en mag eenieder een zienswijze indienen op het plan-MER en op de ontwerp-omgevingsvisie. Parallel aan de terinzagelegging en besluitvorming toetst de Commissie voor de mer de kwaliteit van het plan-MER en beoordeelt de Commissie of de juiste (milieu-)informatie aanwezig is om een besluit over de omgevingsvisie te kunnen nemen.

Besluit en vervolg

De omgevingsvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeente motiveert in de uiteindelijke omgevingsvisie hoe met de uitkomsten van het plan-MER en de inspraakreacties is omgegaan.

1.7 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft hoe het milieueffectonderzoek is uitgevoerd. In navolgende hoofdstuk, hoofdstuk 3, staat een beschrijving van het totstandkomingsproces van de omgevingsvisie en wordt kort een toelichting gegeven op de inhoud en opbouw van de visie. Het vierde hoofdstuk gaat in op de verschillende onderzoeksvarianten die zijn afgewogen om te komen tot de keuzes in de omgevingsvisie. In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de effecten op de leefomgeving als gevolg van de omgevingsvisie. Hoofdstuk 6 bevat de Passende Beoordeling van Natura 2000-gebieden. Hoofdstuk 7 beschrijft de kansen voor synergie en de risico's op strijdigheden tussen de ambities in de omgevingsvisie. In hoofdstuk 8 wordt het doelbereik van de verschillende ambities beschreven. Hoofdstuk 9 bestaat uit de conclusies en aanbevelingen en in hoofdstuk 10 wordt ingegaan op leemten in kennis en de manier waarop gemonitord kan worden.

2 Onderdelen MER en beoordelingssystematiek

Zoals beschreven in paragraaf 1.5 zijn plan-MER en omgevingsvisie in een iteratief proces tot stand gekomen. In onderstaande paragrafen worden de belangrijkste stappen en bijhorende methode toegelicht die zijn genomen om het plan-MER op te stellen. Hierbij wordt onder andere ingegaan op de voorbereiding van het plan-MER, het proces van de beoordeling van milieueffecten, synergie en strijdigheden, en doelbereik. Het proces van de passende beoordeling wordt apart toegelicht.

2.1 Beoordelingskader en -systematiek

Voor het opstellen van het plan-MER is, in afstemming met de gemeente Hilvarenbeek, een beoordelingskader voor het plan-MER vastgesteld. In het beoordelingskader staan per kernthema de thema's en indicatoren waarop de effecten van het beleid van de omgevingsvisie worden beoordeeld. Voor iedere indicator is aangegeven hoe de beoordeling wordt bepaald. Aan de hand van dit beoordelingskader is drie keer een beoordeling uitgevoerd. Eerst is de referentiesituatie (de huidige situatie en autonome ontwikkelingen samen) beschreven en beoordeeld. Daarna zijn drie varianten beoordeeld, en uiteindelijk de omgevingsvisie zelf. Deze onderdelen worden in onderstaande paragrafen nader toegelicht.

2.1.1 Vaststellen beoordelingskader

Het beoordelingskader is een set criteria waarmee in het plan-MER het effect van de omgevingsvisie wordt beoordeeld. Uitgangspunt voor het beoordelingskader zijn de vier kernthema's die de gemeente zelf heeft gehanteerd in de door haar opgestelde Foto van de leefomgeving (de voorloper op de in bijlage 1 opgenomen beschrijving van de referentiesituatie): Wonen in Hilvarenbeek, Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek, Werken in Hilvarenbeek en Natuur en Milieu.

In onderstaande tabel is het beoordelingskader te zien. Omdat het een visie betreft voor het volledige Hilvarenbeeks grondgebied, is het abstractieniveau van de beoordeling hoog – de beoordelingen zijn om die reden kwalitatief.

Tabel 2.1 Beoordelingscriteria

Kernthema	Thema	Indicator	Beoordeling
Wonen in Hilvarenbeek	Wonen	Passend woningaanbod	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)
Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek	Gezondheidsbevordering	Gezondheid	Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen/sporten/spelen
	Voorzieningen	Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Beschikbaarheid basisvoorzieningen (scholen, huisartsen, apotheken, buurtcentra, etc.)
	Leefomgeving	Luchtkwaliteit	Plaatselijke luchtkwaliteit: concentraties PM10 en NO2
		Geluid	Verkeerslawaaï - WHO grenswaarde wegverkeer Industrielawaai - Geluidsoverlast door bedrijven
		Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden
		Externe veiligheid	Groepsrisico (grootte populatie binnen een aandachtsgebied) en plaatsgebonden risico
		Geur	Geuroverlast
		Hitte	Hittestress
	Landschap en cultuurhistorie	Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden
		Cultuurhistorische waarden (historische geografie en bouwkunde)	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden
		Archeologie	Risico op aantasting archeologische waarden
Werken in Hilvarenbeek	Bedrijvigheid	Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.
		Agrarische bedrijvigheid	Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven

Kernthema	Thema	Indicator	Beoordeling
Natuur en milieu	Verkeer en vervoer	Verduurzaming landbouw	De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven
		Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen
		Duurzame automobilititeit	Percentage elektrische auto's en beschikbaarheid oplaadvoorzieningen
	Recreatie	Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting
		Recreatieaanbod	Aanbod recreatiegebieden en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning
		Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding soorten en habitattypen
	Natuur	Natuurnetwerk Nederland-gebieden (NNN) buiten N2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNN
		Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal en omvang leefgebied soorten
		Bodem	Gebruik ondergrond
	Bodem	Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond
		Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden
		Water	Waterkwaliteit
	Water	Waterkwaliteit	Waterkwaliteit (KRW-norm) grond- en oppervlaktewater
		Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties
		Overstroming	Overstromingsrisico
	Energietransitie	Droogte	Droogterisico
		Hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare/duurzame energie
		Energiegebruik	Energiebesparing
	Circulariteit	Circulaire aanpak	Concreetheid circulaire plannen en acties

2.1.2 Beschrijven en beoordelen van referentiesituatie (HSAO)

Bij een plan-MER is het belangrijk om een referentiesituatie te beschrijven omdat deze situatie als uitgangspunt dient voor de beoordeling van de milieueffecten van het plan. De referentiesituatie beschrijft de huidige situatie van het gebied waar het plan betrekking op heeft en de autonome ontwikkelingen. Autonome ontwikkelingen zijn maatschappelijke of wetenschappelijke trends (zoals klimaatverandering, de elektrificering van het wagenpark, enzovoorts) en ruimtelijke ontwikkelingen die met zekerheid worden uitgevoerd (concrete projecten) ook als de omgevingsvisie er niet zou komen (een ontwerp of vastgesteld omgevingsplan kan bijvoorbeeld deze zekerheid bieden). (Bestaand) beleid is niet als autonome ontwikkeling meegenomen, omdat het nog niet altijd zeker is dat het beleid ook uitgevoerd gaat worden. Door de referentiesituatie goed te beschrijven, kan worden bepaald welke effecten de omgevingsvisie heeft op de omgeving, ten opzichte van die referentiesituatie.

Per indicator uit het beoordelingskader is voor de huidige situatie en voor de autonome ontwikkeling ook het kwaliteitsniveau beoordeeld. De beoordeling is uitgedrukt in slecht, redelijk en goed (tabel 2.2). De beschrijving van de referentiesituatie inclusief de beoordeling is voor alle indicatoren uit het beoordelingskader onderbouwd (zie bijlage 1 Beschrijving en beoordeling HSAO). Waar mogelijk is gebruik gemaakt van kaartmateriaal om zo ruimtelijk te kunnen duiden waar bepaalde kansen of knelpunten optreden.

Tabel 2.1 Legenda symbolen leefomgevingsfoto

Goed	Redelijk	Slecht
		

De beoordeling van de referentiesituatie is kwalitatief uitgevoerd op basis van een deskundigenoordeel. In een werksessie met specialisten van de gemeente en daarna met een kwaliteitscheck bekeken door deze specialisten is de referentiesituatie op kwaliteit en compleetheid beoordeeld en aangescherpt.

2.1.3 Beoordeling varianten

Bij een plan-MER is het verkennen en onderzoeken van verschillende alternatieven belangrijk. Deze zogenaamde onderzoeksalternatieven ('varianten' genoemd in het omgevingsvisietraject van Hilvarenbeek) kunnen namelijk helpen om de mogelijke negatieve effecten van de visie te verminderen of te voorkomen. Het doel van een plan-MER is tenslotte om de effecten van de visie in beeld te brengen en te beoordelen. Door alternatieven te onderzoeken, kunnen bijvoorbeeld minder belastende locaties of andere ontwerpvarianten worden gevonden die minder negatieve effecten hebben. Op basis van deze alternatieven kan het team dat de omgevingsvisie opstelt, mede op basis van de verwachte effecten, keuzes maken en uiteindelijk de omgevingsvisie aanscherpen. De gemeenteraad kan vervolgens besluiten om de visie wel of niet vast te stellen, of om aanvullende maatregelen voor te stellen om de negatieve effecten te beperken.

De voor Hilvarenbeek opgestelde varianten zijn – in afstemming met de gemeente – kwalitatief beoordeeld voor de indicatoren uit het beoordelingskader, behalve voor circulariteit omdat daarover geen beleid in de varianten stond opgenomen. In een sessie is deze beoordeling besproken met experts van de gemeente en naar aanleiding van de sessie en de feedback van de experts nader aangescherpt.

De gemeente Hilvarenbeek is, door het iteratieve proces van de omgevingsvisie en het plan-MER en op basis van de varianten, gekomen tot de keuzes en ambities in de omgevingsvisie. De beschrijving hiervan volgt in hoofdstuk 3.

2.1.4 Beoordeling effecten omgevingsvisie

De effecten van de omgevingsvisie worden vergeleken met de referentiesituatie in 2050. De maatregelen die/het beleid dat de gemeente Hilvarenbeek in de omgevingsvisie beschrijft (opgehangen aan twaalf ambities, onderverdeeld in drie thema's) zijn beschreven en beoordeeld aan de hand van het beoordelingskader (zie tabel 2.1). Daartoe is een beleidsmatrix gemaakt (bijlage 2 Beleidsmatrix) waarin bij de maatregelen uit de omgevingsvisie is weergegeven op welke thema's en indicatoren die maatregelen invloed kunnen hebben.³

Om aan te sluiten bij het abstractieniveau van de omgevingsvisie spreken we liever van 'invloed' dan van 'effect'. Er is een vijfpuntschaal (zie onderstaande tabel) gebruikt om de invloed van de omgevingsvisie op de indicatoren te beoordelen. Hierdoor wordt duidelijk of de keuzes in de omgevingsvisie een (licht) positieve invloed, een neutrale of beperkte invloed, of een (licht) negatieve invloed hebben ten opzichte van de referentiesituatie. Een combinatie is ook mogelijk: beleidskeuzes uit de omgevingsvisie kunnen op één indicator bijvoorbeeld zowel een (licht) positieve invloed als (licht) negatieve invloed hebben. Omdat het belangrijk is om effecten inzichtelijk te maken is er in een dergelijk geval gekozen om twee pijlen te gebruiken voor de beoordeling.

Tabel 2.2 Legenda symbolen effectbeoordeling

Pictogram	Beoordeling
	Positieve invloed
	Licht positieve invloed
	Geen of neutrale invloed

³ Na het opstellen van deze tabel is de visie nog aangepast. Deze wijzigingen zijn – waar relevant - wel verwerkt in het MER, maar de tabel heeft geen update meer gehad.

Pictogram	Beoordeling
	Licht negatieve invloed
	Negatieve invloed

De beoordeling van de omgevingsvisie is kwalitatief uitgevoerd op basis van een deskundigenoordeel. Daarna is deze beoordeling gepresenteerd en besproken in een werksessie met specialisten en het kernteam omgevingsvisie van de gemeente om deze te checken op compleetheid, correctheid en navolgbaarheid. Naar aanleiding van de sessie is de beoordeling aangescherpt.

2.1.5 Passende beoordeling

De omgevingsvisie maakt ontwikkelingen mogelijk zoals nieuwe woningbouwlocaties en bedrijventerreinen. Dit kan onder meer leiden tot een toename van verkeer. Hierdoor is mogelijk sprake stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden in en rond Hilvarenbeek, en verstoring van deze gebieden door licht en geluid, niet uit te sluiten. Wanneer significante negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten, is een Passende beoordeling conform de Omgevingswet noodzakelijk. De passende beoordeling sluit aan bij het abstractieniveau van de visie. De beoordeling is kwalitatief, want een gedetailleerd kwantitatieve beoordeling is pas mogelijk bij een omgevingsplan of een specifiek omgevingsprogramma. In de beoordeling zijn mogelijk mitigerende maatregelen benoemd om eventuele effecten te voorkomen of te beperken. De Passende beoordeling is onderdeel van het plan-MER (hoofdstuk 6).

2.2 Synergie en strijdigheden

Het onderdeel synergie en strijdigheden in het plan-MER is bedoeld om te onderzoeken of er sprake is van mogelijke samenhang of juist tegenstrijdige effecten tussen verschillende ambities van de visie. Door deze ambities met elkaar te vergelijken, kan worden bepaald of er sprake is van synergie (versterkende effecten) of strijdigheden (verminderende effecten) tussen de verschillende ambities. Op basis van deze analyse kan worden bepaald of er maatregelen moeten worden genomen om de negatieve effecten te verminderen of om de positieve effecten te versterken. Het analyseren van synergie en strijdigheden is daarom een belangrijk onderdeel van een plan-MER om te zorgen voor een integrale benadering van de effecten van de visie. Synergie en strijdigheden komt aan bod in hoofdstuk 7.

2.3 Beoordeling doelbereik

In dit onderdeel is kwalitatief beoordeeld of de vooraf gestelde ambities in de omgevingsvisie in de toekomst ook behaald kunnen worden. Hierin zijn de twaalf ambities beoordeeld. Het doelbereik wordt gevisualiseerd aan de hand van grafieken.

Om het doelbereik te beoordelen is gekeken naar de volgende onderdelen:

- De visie en de thema en gebiedsgerichte uitwerking
- De maatregelen uit de uitvoeringstabel die zijn gekoppeld aan de ambities
- Bestaand beleid waaraan wordt gerefereerd in de omgevingsvisie
- Maatschappelijke en milieugerelateerde trends
- Mate waarin de gemeente Hilvarenbeek regie heeft op de maatregelen

Voor de beoordeling van het doelbereik wordt gekeken hoe de beleidskeuzes bijdragen aan het behalen van de ambities. Daarnaast worden ook maatschappelijke en milieugerelateerde trends meegenomen in de beoordeling van het bereiken van de doelen. Maatschappelijke trends waar rekening mee wordt gehouden, zijn onder andere vergrijzing, de verduurzaming van woningen en het klimaatbestendig maken van de openbare ruimte. Een milieugerelateerde trend is bijvoorbeeld klimaatverandering, met langere perioden van droogte en heviger buien. Wanneer deze trends relevant zijn, wordt hieraan gerefereerd en wordt benoemd hoe ze van invloed zijn op het bereiken van de gestelde doelen.

Tot slot wordt er gekeken naar de mate van invloed van de gemeente Hilvarenbeek op het bereiken van de doelen. Bij veel van deze ambities is de gemeente afhankelijk van andere stakeholders om de gestelde doelen te bereiken. Denk hierbij aan bewoners, bedrijven en organisaties zoals de woningcorporaties, het waterschap, de provincie en het Rijk. Deze afhankelijkheid kan leiden tot onzekerheid voor het bereiken van de doelen.

In een werksessie met de gemeente is het doelbereik besproken en is de beoordeling van het doelbereik aangescherpt.

2.4 Beschrijven aanbevelingen voor vervolg

Aan de hand van de effectbeoordeling (en de passende beoordeling), de analyse van synergie en strijdigheden en de beoordeling van het doelbereik zijn in hoofdstuk 9 aanbevelingen opgenomen voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie in bijvoorbeeld omgevingsprogramma's om doelen nog beter te halen en/of beleidskeuzes uit de omgevingsvisie goed te borgen in regels.

2.5 Toelichting varianten

Om te komen tot keuzes in de omgevingsvisie heeft de gemeente Hilvarenbeek eerst een drietal (onderzoeks)varianten opgesteld, als instrument voor het gesprek over de gewenste ontwikkelrichting voor de gemeente. Die varianten zijn geanalyseerd en beoordeeld (hoofdstuk 4), zodat de gemeente vervolgens de keuzes in de omgevingsvisie goed kon onderbouwen. Het was daarbij niet de bedoeling om een van de varianten te kiezen, maar vanuit de analyse van deze varianten keuzes te maken om zo de visie samen te stellen.

Er zijn drie varianten voor Hilvarenbeek ontwikkeld:

1. Natuurlijk Hilvarenbeek
2. Authentiek Hilvarenbeek
3. Groeiend Hilvarenbeek

In de drie varianten is voortgebouwd op de uitgangspunten uit de drie gebiedsvisies en de ambitienota. Deze uitgangspunten vormen de basis voor de drie varianten. Per variant is een profilering uitgewerkt, aan de hand van een aantal thema's met speerpunten. Hieronder worden de varianten kort samengevat.

2.5.1 Beschrijving variant 1 – Natuurlijk Hilvarenbeek

In ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek' ontwikkelt Hilvarenbeek tot een gemeente met een sterke natuur. Er wordt compacter gebouwd, waardoor er ook in de hoogte gaat worden gebouwd. Voorzieningen komen zo dicht mogelijk bij de woningen. Het landschap en de natuur dient zoveel mogelijk behouden te blijven en wordt zoveel mogelijk met rust gelaten. Zo komen er geen nieuwe bedrijven in het buitengebied. Een uitgebreide beschrijving van deze variant is te vinden in het document van de gemeente (zie bijlage 3, Toelichting varianten).

Tabel 4.1 Speerpunten ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek'

Speerpunten ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek'

Recreatie

- Natuur gaat voor recreatie
- Recreatieve aanbod wordt niet verder uitgebreid, bestaande recreatieve aanbod blijft
- Evenementen en festivals die nu al plaatsvinden, mogen blijven zolang deze geen schade aanrichten aan het landschap

Bedrijventerreinen

- Belasting op het milieu neemt niet verder toe
- Ruimtebeslag bedrijven blijft gelijk, toename enkel mogelijk bij verduurzaming
- Geen bedrijvigheid in het buitengebied
- Geen plek voor grote logistieke bedrijven in de gemeente

Agrarische bedrijvigheid

- Maximale inzet op (natuurinclusieve) kringlooplandbouw met een gezonde harmonie tussen belasting en belastbaarheid
- Agrarisch gebruik passend bij ondergrond
- Landgebruik per ondernemer vergroten en aantal ondernemers terugdringen

Water en bodem

- Verbeteren waterhuishouding en bodemstructuur heeft prioriteit
- Bodem en water is maximaal sturend
- Huidige functies die niet passen bij bodem- en watersysteem worden actief omgevormd naar passende functies
- Ruimte voor waterabsorptie en vergroten biomassa door bomen en heesters

Energie

- Energieopwekking vindt enkel plaats bij goede inpassing
- Efficiënt ruimtegebruik heeft hoogste prioriteit
- Grootschalige opwek gaat voor op versnipperde kleinschalige opwek

Woningbouw

- Woningen bouwen in bestaande kernen

Speerpunten ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek'

- Niet bouwen in buitengebied
- Sociale huurwoningen spreiden over alle dorpskernen

Gezondheid en voorzieningen

- Grootchalige woonclusters in Hilvarenbeek en Diessen
- Schone lucht in kernen en buitengebied

Natuur en biodiversiteit

- Versterken bestaande natuurgebieden en biodiversiteit impuls geven
- Versterken en aanleggen groenstructuren en kenmerkende landschapselementen
- Eco- en faunapassages

Landschap

- Bebouwing en intensief gebruik van buitengebied neemt af
- Groener en natter landschap
- Cultuurhistorisch waardevolle landschapsstructuren zijn herkenbaar, meer bomen en gebiedseigen struiken volgens historisch patroon

Mobiliteit en openbare ruimte

- Terugdringen van aantal auto's per huishouden
- Minder parkeerplekken en meer groen
- Deelmobiliteit, verbeterde fietsverbindingen en openbaar vervoer

2.5.2 Beschrijving variant 2 – Authentiek Hilvarenbeek

In ontwikkelscenario 'Authentiek Hilvarenbeek' blijft Hilvarenbeek zijn kleinschalige karakter behouden en groeien de kernen niet aan elkaar. Woningen worden gebouwd aan de rand van de kernen (straatje erbij) of verspreid in het buitengebied. Winkels blijven in de centra. Voor recreatie en kleine bedrijven is overal plek. Ook komen er meer parkeerplekken bij. Een uitgebreide beschrijving van deze variant is te vinden in het document van de gemeente (zie bijlage 3, Toelichting varianten).

Tabel 4.2 Speerpunten ontwikkelscenario 'Authentiek Hilvarenbeek'

Speerpunten ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek'

Recreatie

- Huidige jaarlijkse evenementen en festivals blijven behouden
- Authenticiteit gaat voor groei
- Waar kleinschalige initiatieven zich goed verhouden tot authenticiteit is er ruimte voor de wensen van inwoners

Bedrijventerreinen

- Ruimte voor kleinschalige uitbreiding voor bedrijven
- Uitbreiding van bedrijven onder strenge voorwaarden
- Kavels van vertrekkende bedrijven worden opnieuw ingedeeld
- Inzet op behouden en aantrekken van bedrijvigheid dat past bij de identiteit, zoals bedrijvigheid in de maakindustrie

Agrarische bedrijvigheid

- Agrarische ondernemingen krijgen volop de ruimte om nevenactiviteiten te ontplooiën, zoals zorgboerderijen en recreatievoorzieningen

Speerpunten ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek'

Water en bodem

- Hilvarenbeek bouwt op kleinschalige manier waardoor er ruimte is voor groen en waterabsorptie
- In de overige gebieden aanpassing ten behoeve van het bodem- en watersysteem wanneer het pas echt nodig is
- Nieuwe ontwikkelingen leiden niet tot achteruitgang van het bodem- en watersysteem

Energie

- Oplossingen zoeken om energie-opwek kleinschalig in te passen, zoals grote daken van stallen en bedrijventerreinen en buurtbatterijen
- Grote daken, zoals die van stallen en gebouwen op bedrijventerreinen worden gebruikt voor energie-opwek

Woningbouw

- Woningbouw voortzetten zoals altijd, kijken naar wat ruimtelijk passend is om bij te bouwen
- Er komen geen grote woonwijken bij en kernen groeien niet aan elkaar
- In elke kern ruimte voor nieuwbouw die past binnen het karakter van de kernen
- Bebouwing in het buitengebied omzetten naar woningen en wooneenheden
- De bouwopgave voor sociale huur krijgt vorm door deze in te passen waar 'plek' is en op te nemen in de organische groei van de kernen

Gezondheid en voorzieningen

- Behouden van sociale structuur is het meest belangrijk
- Uiteenlopende, toegankelijke voorzieningen op het gebied van zorg en ontmoeting zorgen dat ouderen lang thuisblijven
- Nieuwe voorzieningen worden organisch ingepast

Natuur en biodiversiteit

- Natuur blijft toegankelijk voor inwoners
- Kleinschalige opzet van de kernen en bebouwing in het buitengebied
- Karakteristieke landschapselementen, zoals houtwallen en hakbosjes worden ontwikkeld

Landschap

- Landschap in gebruik voor diverse activiteiten zoals wonen, bedrijvigheid en recreatie
- Versterken van authentieke landschapselementen en verbeteren van landschappelijke inpassing van bebouwing krijgt meer aandacht
- Authenticiteit voor bruikbaarheid, bijvoorbeeld karakteristieke zandpaden in plaats van verharding

Mobiliteit

- Huidige infrastructuur voldoende voor toekomst
- Verbeteren van comfort en veiligheid voor fietsers en voetgangers

2.5.3 Beschrijving variant 3 – Groeiend Hilvarenbeek

In ontwikkelscenario 'Groeidend Hilvarenbeek' wordt er rekening gehouden met een groeiend Hilvarenbeek. Compactere en hogere woningen dan gebruikelijk in Hilvarenbeek. Wijken bouwen op makkelijk te bereiken plekken. Terugdringen van autogebruik is belangrijk. Grootschalig opwekken van duurzame energie en grotere agrarische bedrijven in het buitengebied. Vergroten van één of meerdere bedrijventerreinen. Een uitgebreide beschrijving van deze variant is te vinden in het document van de gemeente (zie bijlage 3, Toelichting varianten).

Tabel 4.3 Speerpunten ontwikkelscenario 'Groeidend Hilvarenbeek'

Speerpunten ontwikkelscenario 'Natuurlijk Hilvarenbeek'
Recreatie

- Grootschalige ontwikkeling van recreatieve aanbod, ook festivals en evenementen

Bedrijventerreinen

- Ruimte voor bedrijven om uit te breiden. Daarbij is circulariteit en verduurzaming belangrijk
- Ruimte optimaal benutten waar mogelijk
- Ruimte voor bedrijventerreinen om te ontwikkelen; geen harde grenzen
- Milieubelasting van bedrijven beperken

Agrarische bedrijvigheid

- Milieudruk van agrarische bedrijvigheid verminderen op plekken met kwetsbare natuur
- Agrarische bedrijven nabij kernen meer ontwikkelruimte bieden voor nevenfuncties
- Agrarische bedrijven uitbreiden indien er geen conflicten zijn met contouren van natuur en wonen

Water en bodem

- Actief vergroenen, om achteruitgang te beperken
- Verschillende ontwikkellocaties nodig voor woningbouw in de gemeente. Die locaties klimaat-adaptief inpassen om nadelige gevolgen tegen te gaan

Energie

- Efficiënte manier van energie opwekken
- Windturbines plaatsen
- 50/50 verhouding van zon- en windenergie

Woningbouw

- Woningen bouwen voor starters, jonge gezinnen en senioren
- Betaalbare, aantrekkelijke en toegankelijke woningen
- Sociale huurwoningen bouwen
- Ontwikkelingen inpassen langs doorgaande wegen
- Kleine wijken bijgebouwd aan bestaande kernen, verlies in landschap compenseren met veel groen
- Compacte en hoge woningen

Gezondheid en voorzieningen

- Meerdere woonzorgclusters
- Actieve inzet voor ontwikkeling van voorzieningen op het gebied van zorg, sport, ontmoeten en cultuur in elke kern

Natuur en biodiversiteit

- Nieuwe woonbebouwing en bedrijvigheid wordt natuurinclusief gebouwd. Zoals groene daken
- Aantrekkelijke groene verbindingen in de kernen, het buitengebied en in de natuur

Landschap

- Landschapselementen en infrastructuur worden versterkt om landschapsbeleving tot leven te brengen

Mobiliteit en openbare ruimte

- Bij nieuwbouwprojecten inhaken op openbaar vervoer-voorzieningen en fietssnelwegen
- Compact bouwen om autogebruik terug te dringen

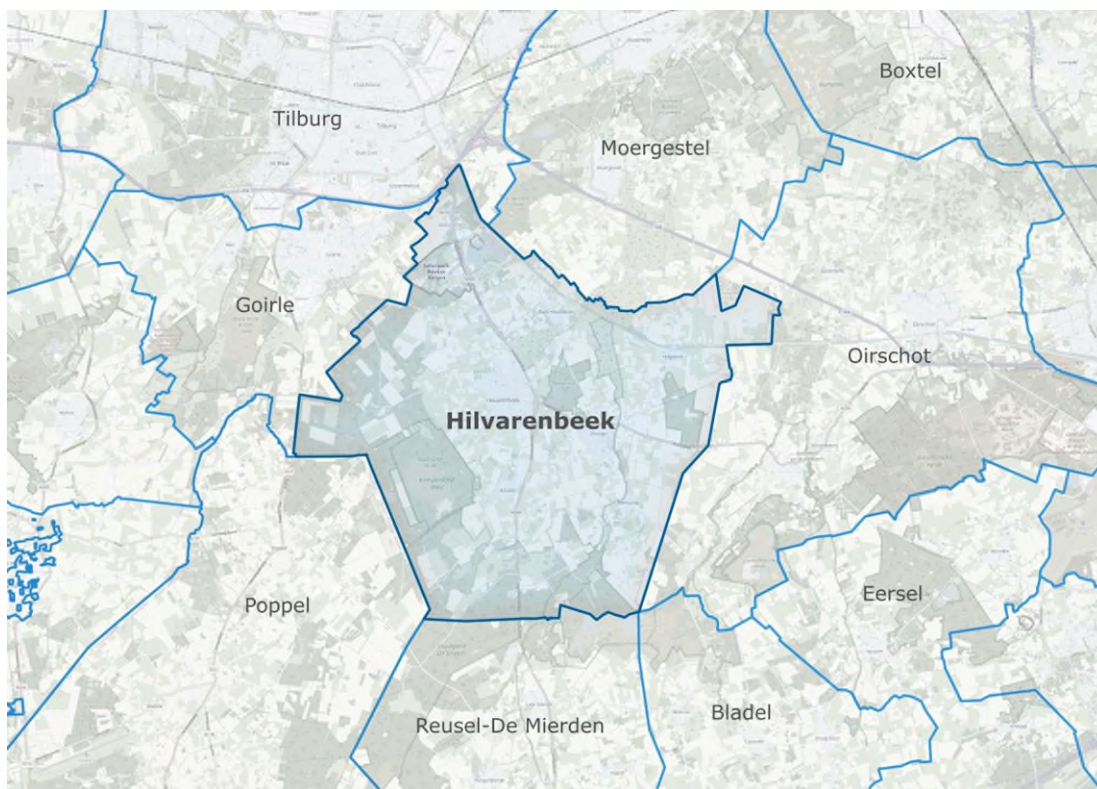
2.6 Monitoring (aanzet monitoringsprogramma)

Het is nodig om het kwaliteitsniveau van de fysieke leefomgeving op gezette tijden en geordend bij te houden. In dit plan-MER volgt daarom ook een eerste aanzet van een systeem voor monitoring en evaluatie (hoofdstuk 10). Een dergelijk systeem is nodig om te kunnen bepalen of gewenste doelen en voorspelde effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Als dit niet het geval is, kan worden bijgestuurd door maatregelen in te zetten of door het beleid aan te passen.

3 Beschrijving omgevingsvisie

3.1 Gebiedsbeschrijving plangebied

Het plangebied van de omgevingsvisie is het gebied waarvoor de omgevingsvisie geldt. Dit is de gehele gemeente Hilvarenbeek (zie figuur 3.1).



Figuur 3.1 Gemeente Hilvarenbeek

De gemeente Hilvarenbeek bestaat uit een groot buitengebied en de zes woonkernen Hilvarenbeek, Biest-Houtakker, Esbeek, Diessen, Haghorst en Baarschot. Verspreid over de kernen en het buitengebied wonen 15.966 (1 januari 2024)⁴ inwoners en heeft een oppervlakte van 97 km², waarvan 1,49 km² water. De hoofdplaats, Hilvarenbeek, ligt op een hoogte van 17 m.

⁴ CBS

3.2 Proces tot nu toe: totstandkoming omgevingsvisie

Sinds 2022 heeft de gemeente Hilvarenbeek verschillende fasen doorlopen om bouwstenen voor de omgevingsvisie te verzamelen. Hierbij dachten bewoners, maatschappelijke partijen, bedrijven en organisaties in Hilvarenbeek en ook partners in de stad en regio met de gemeente mee over de richting van de omgevingsvisie. Daarnaast spraken zij met de gemeenteraad over de bouwstenen van de visie.

De gemeente Hilvarenbeek heeft in verschillende fasen en stappen doorlopen om tot een omgevingsvisie te komen (Omgevingsvisie Hilvarenbeek - Gemeente Hilvarenbeek). Op hoofdlijnen betreft het de volgende fasen:

Tabel 3.1 Fasen omgevingsvisie

Fase	Periode	Beschrijving
Fase 1	November 2022 – april 2023	Foto van de leefomgeving
Fase 2	April 2023 – september 2023	Dialogoog (participatie)
Fase 3	September 2023 – mei 2024	December 2023: kennisgeving en NRD publiceren Eind 2023 variabelen vaststellen en varianten vormgeven 3 juli 2024: kernvisie en ambities op hoofdlijnen vaststellen in de Raad
Fase 4	Juli 2024 – december 2024	Strategie en uitvoeringsprogramma
Fase 5	Januari – juli 2025	Vaststellen omgevingsvisie

De eerste fase van het proces om te komen tot de omgevingsvisie was gericht op verkennen en verbinden. Er is onder meer een beleidsinventarisatie gedaan en er is gekeken welke ontwikkelingen er aan zitten te komen. Dit heeft geresulteerd in de zogenaamde 'Foto van de leefomgeving'. Inwoners en partners dachten hierover mee in de werkateliers en online participatie.

Vervolgens heeft de gemeente samen met de samenleving gewerkt aan drie toekomstbeelden. Dit is gedaan tijdens bijeenkomsten en via een online enquête. Dit alles heeft geresulteerd in een kernvisie en ambities die in juli 2024 door de gemeenteraad zijn vastgesteld.

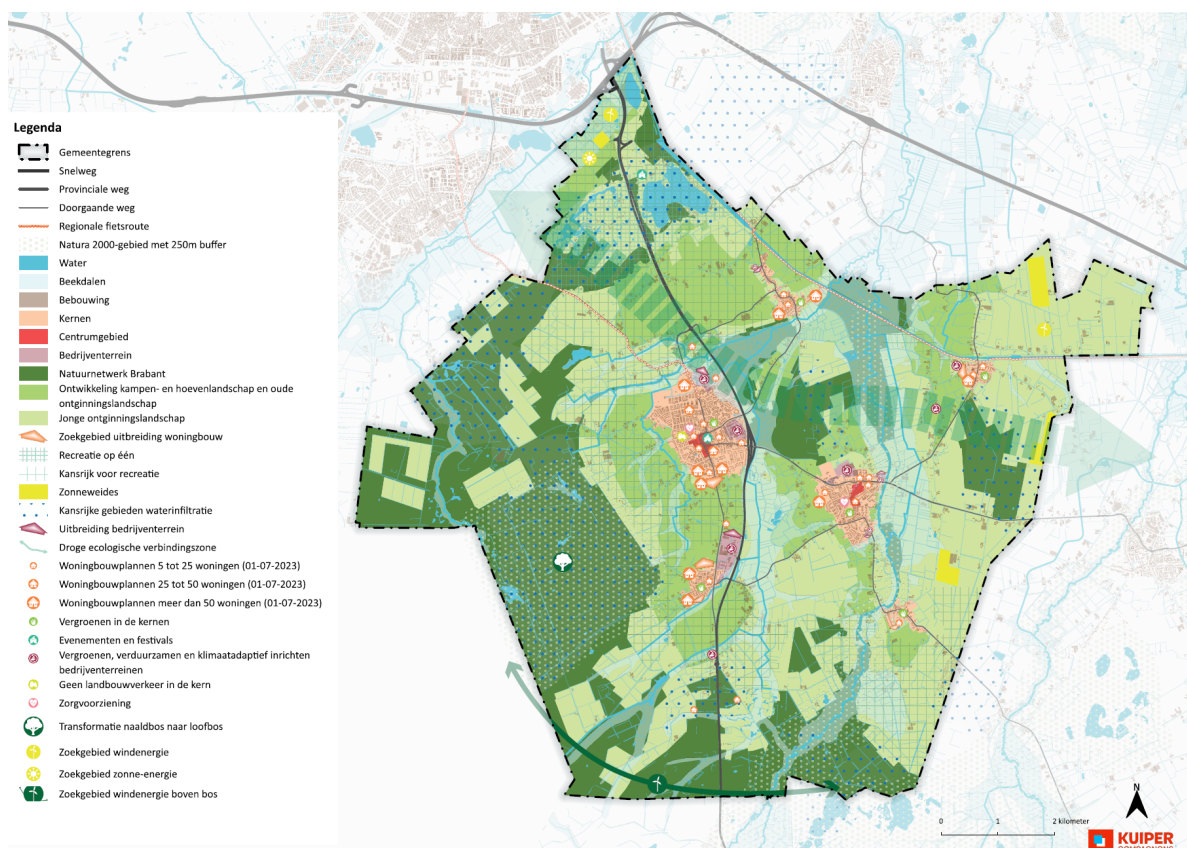
Na vaststelling van de kernvisie en ambities zijn de hoofdlijnen van de omgevingsvisie bekend. Deze zijn verder uitgewerkt en ook dat werd samen met de samenleving en de partners gedaan.

De ontwerp-omgevingsvisie wordt in februari 2025 ter inzage gelegd. Daarna worden de reacties verwerkt en wordt de gemeenteraad gevraagd om de omgevingsvisie vast te stellen. De planning is dat dat in juli 2025 kan gebeuren.

3.3 De omgevingsvisie

De gemeente Hilvarenbeek is, door het iteratieve proces van de omgevingsvisie en het plan-MER en op basis van de varianten, gekomen tot de keuzes en ambities in de omgevingsvisie. De visie bestaat globaal uit een toekomstbeeld dat uitgewerkt is in drie hoofdthema's, met daarbij twaalf centrale ambities. De ambities worden eerst toegelicht, waarna achtereenvolgens een themagerichte en gebiedsgerichte uitwerking daarvan volgen.

Het motto van de visie is: samen, gezond groeien. Om dit motto, deze kernambitie, te behalen bevat de omgevingsvisie twaalf centrale ambities. Ambities die bijdragen aan een gezonde gemeenschap, met een groene, duurzame economie, in een leefomgeving met hoge natuurlijke kwaliteiten. Op de kaart staat de ruimtelijke vertaling van deze ambities. In de toelichting staan op hoofdlijnen de gemaakte keuzes om de ambities te bereiken. In de thematische en gebiedsgerichte uitwerkingen en de uitvoeringsparagraaf staat de uitwerking van de ambities in detail.



Figuur 3.2 Omgevingsvisiekaart (Versie 3 september 2024)

De drie hoofdthema's zijn gezonde gemeenschap, groene economie en natuurlijke leefomgeving. Daaronder vallen de twaalf ambities, zoals hieronder weergegeven. De uitwerking van de ambities staat in de visie beschreven. Voor de verdere details wordt dan ook verwezen naar de omgevingsvisie zelf en naar de uitvoeringstabel, waarin per ambitie steeds een aantal maatregelen en projecten zijn benoemd. Hieronder zijn de ambities op hoofdlijnen samengevat en zijn enkele belangrijke (ruimtelijke) ontwikkelingen toegelicht.

Gezonde gemeenschap

1. Plaats voor jongere generatie

Hilvarenbeek heeft de komende 10 jaar een woningbouwopgave van tenminste 585 woningen. De ambitie van de gemeente is, in aansluiting op regionale afspraken, dat minimaal 30% van de woningvoorraad uit sociale huurwoningen bestaat. De focus ligt hierbij op het huisvesten van ouderen en starters.

Naast oplossingen zoals woningsplitsing en herbestemming van leegstaand vastgoed bouwt Hilvarenbeek om te voorzien in de woningvraag ook nieuwe woningen. Deze woningbouwontwikkelingen moeten passen bij de schaal en gelijkmatig zijn verdeeld over de verschillende kernen. Woningbouwplannen groter dan vijf woningen zijn samen met de uitbreidingsmogelijkheden weergegeven op de omgevingsvisiekaart. Het grootste deel van deze ontwikkelingen zijn al in een vergevorderd stadium van de planvorming (tenminste een ontwerp ruimtelijk plan). De zoekgebieden voor woningbouw, aansluitend op de kernen, zoals aangegeven op de visiekaart zijn wel nieuw en nog niet verder uitgewerkt in concrete plannen. Hiervoor is nog een nadere locatiestudie (na vaststelling van de omgevingsvisie) nodig. Uitgangspunt van de gemeente is dat eerst naar binnenstedelijke oplossingen wordt gekeken voordat buitenstedelijk wordt gebouwd. Daarnaast dienen deze locaties in alle gevallen bij te dragen aan maatschappelijke doelen zoals de natuur- en klimaatopgave. Bij binnenstedelijke en buitenstedelijke ontwikkelingen is het volgens de gemeente van belang dat zowel de bebouwing als de buitenruimte de natuurlijke kwaliteiten van de leefomgeving versterkt. Tot slot sluit de gemeente zich aan bij de landelijke ambitie om in 2050 een energieneutrale woningvoorraad te hebben.

2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren

De visie voorziet in de bouw van seniorenwoningen en woonzorgvoorzieningen en er gaat extra aandacht uit naar woonvormen waarin verschillende generaties samenleven om zo onder meer efficiënt gebruik te maken van voorzieningen. De keuze voor woonzorg-complexen is vooralsnog gemaakt voor de twee grootste kernen, Hilvarenbeek en Diessen, vanwege de nabijheid van diverse voorzieningen. Ook worden de mogelijkheden voor woonzorgcomplexen in vrijkomende agrarische bebouwing onderzocht.

3. Herkenbaar dorps karakter

De identiteit en de kenmerkende waarden (zoals historische pleinen en linten) van elke kern moeten behouden blijven. Die omvatten de ruimtelijke structuur, de dorps identiteit, de historische en beeldbepalende elementen, routing, zichtlijnen en cultuurhistorie. Nieuwbouw moet passen bij het karakter van de gemeente. Groei gebeurt bij voorkeur binnenstedelijk en behoud van groen en leefbaarheid staat centraal. De schaal van uitbreiding moet passen bij en bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van de omgeving en wordt gelijkmatig verdeeld over de verschillende kernen. Een veilige en gezonde omgeving staan daarbij centraal.

4. Moderne mobiliteit

De regio streeft ernaar dat het mobiliteitssysteem vanaf 2030 geen negatieve effecten meer heeft op de leefomgeving en het klimaat en tegelijkertijd gezonde verplaatsingswijzen stimuleert. Dit houdt in dat mobiliteit veilig, schoon, stil en gezond moet zijn, zowel op het gebied van verkeer als op het gebied van externe en sociale veiligheid en data-uitwisseling. De gemeente Hilvarenbeek stimuleert actieve mobiliteit zoals wandelen en fietsen door de aanleg van regionale fietsroutes en door te investeren in de optimalisatie van het openbaar vervoer en het uitbreiden van deelmobiliteit. De aanleg van fietspaden is een opgave vanuit de regio en gaat dus verder dan alleen de gemeente Hilvarenbeek. De fietspaden lopen wel door gemeente heen en worden door de gemeente gerealiseerd.

Groene economie

5. Passend energielandschap

De regionale doelstelling is om in 2050 volledig energieneutraal te zijn, met een sterke focus op duurzaamheid en daarmee ook op groen, klimaatbestendigheid, schone energie en circulariteit. De energietransitie wordt langs drie gelijke sporen vorm gegeven, namelijk via energiebesparing (isoleren, energieneutrale nieuwbouw, minimaal BENG⁵), warmtetransitie (20 % aardgasbesparing in 2030, in 2050 aardgasvrij, isoleren, overstap naar duurzame warmtebronnen) en grootschalige opwekking en opslag van duurzame energie.

In de Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS) heeft de gemeente Hilvarenbeek afgesproken om te werken aan het opwekken van 1 TeraWattuur (TWh) aan duurzame elektriciteit in 2030. Dit gebeurt zowel kleinschalig in de dorpskernen, als grootschalig in het buitengebied. De gemeente richt zich in eerste instantie op zon op dak. Op de langere termijn kijkt de gemeente waar de opwekking van windenergie onder voorwaarden van regelgeving voor de natuur, de infrastructuur, de veiligheid en de leefomgeving mogelijk is. Ook verkent de gemeente of de clustering van windmolens boven nieuw te ontwikkelen bos verantwoord is. Het voorstel, welke voortkomt uit het REKS, is om in dit gebied windmolens te realiseren boven nieuwe natuur, dat noodzakelijk is vanwege de klimaat- en wateropgaven. In het noordelijk deel van de gemeente, is eveneens op basis van de uitkomsten van het REKS proces, een relatief klein zoekgebied voor windmolens (in combinatie met zonne-energie) aangewezen.

⁵ Bijna Energie Neutraal Gebouw

Op de visiekaart zijn de gele vierkanten/rechthoeken zonneweides die al zijn aangelegd of zijn vergund (mogelijk gemaakt). Daarnaast zijn de rondjes met daarin een zonnetje of windmolentje erin de toekomstige zoekgebieden.

6. Ruimte voor bedrijven

Voor de uitbreiding van bedrijventerreinen is regionale afstemming van belang. Uitbreiding moet passen binnen de milieugrenzen en de schaal van Hilvarenbeek. Het beleid richt zich met name op het verhogen van de kwaliteit boven kwantiteit. Daarom heeft de gemeente de wens om bedrijventerreinen uit te breiden binnen de segmenten waar vraag naar is vanuit de lokale MKB-bedrijvigheid. De gemeente werkt aan efficiënter ruimtegebruik en sluit daarom bedrijven met een groot ruimtebeslag, zoals distributie- en datacentra, uit. Waar dit onvoldoende is om de vraag op te vangen en waar het landschappelijk kan, kunnen bedrijventerreinen worden vergroot. In Hilvarenbeek wordt Slibbroek-Noord uitgebreid voor lichtere bedrijvigheid en Mierbeek-Noord in Esbeek voor zwaardere bedrijven. Beide terreinen zijn in een vergevorderd stadium van de planvorming. In aanvulling op deze twee uitbreidingslocaties wordt gezocht naar een nieuwe locatie voor de ontwikkeling van een bedrijventerrein rondom de kernen Hilvarenbeek, Esbeek en Diessen. Hiervoor zijn op dit moment nog geen concrete locaties in beeld.

7. Meer recreatie en toerisme

Voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme liggen kansen in en nabij de dorpskernen en in het buitengebied tussen de natuurgebieden en kernen. In de agrarische gebieden liggen mogelijkheden in de vorm van nevenactiviteiten die het boerenbedrijf ondersteunen zoals kamperen bij de boer of een landwinkel, mits deze nevenactiviteiten geen beperkingen veroorzaken voor andere boerenbedrijven. De Beekse Bergen en het gebied daaromheen is een gebied waar toeristisch-recreatieve ontwikkelingen wenselijk zijn. Er wordt gestuurd op een passend aanbod voor de verschillende doelgroepen, waarbij voldoende overnachtingsmogelijkheden en voorzieningen voor dagrecreatie, zoals fiets- en wandelpaden, horecagelegenheden en attracties, noodzakelijk zijn.

8. Natuurinclusieve agrarische sector

Het behoud en de versterking van bestaande agrarische bedrijvigheid heeft de prioriteit. Innovatie en diversificatie in de landbouwsector worden aangemoedigd door het stimuleren van nieuwe teelten en teeltsystemen. Daarbij ligt de focus op kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen. Agrarische bedrijven nabij de kernen mogen niet uitbreiden, maar krijgen wel de ruimte voor de ontwikkeling van nevenfuncties zoals zorgvoorzieningen en B&B's. In het oosten van de gemeente kunnen agrarische bedrijven onder voorwaarden uitbreiden, mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt. Voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) stimuleert de gemeente herbestemming om verpaupering te voorkomen en de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen. Bij herbestemming staat een zorgvuldige afweging centraal om zo het landelijke karakter van het buitengebied te behouden. Daarnaast moet de ontwikkelingsruimte voor VAB's te allen tijde gepaard gaan met kwaliteitsverbetering en biedt het mogelijkheden voor diverse bestemmingen zoals wonen, zorg en toerisme en recreatie. De gemeente werkt aan een langetermijnvisie voor de agrarische sector.

Natuurlijke leefomgeving

9. Ruimte voor flora en fauna

De gemeente wil natuurlijke ecosystemen versterken en verbeteren, niet alleen binnen de natuurgebieden, maar ook in het overige buitengebied en de kernen. Dit doet de gemeente door de droge ecologische verbingszone ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen te ontwikkelen (een regionale opgave), evenals kleinere ecologische verbindingen zoals bomenrijen, hagen, poelen en sloten. Het kampen- en hoevenlandschap, het oude ontginningslandschap en de beekdalen worden hersteld vanwege de hoge cultuurhistorische waarde van deze landschapstypen en vanwege het belang voor de lokale flora en fauna. Zowel aan de randen van de kernen als in de openbare en private buitenruimte in de kernen versterkt de gemeente bestaande ecosystemen. Dit doet zij door het groenbeheer en (nieuwe) bebouwing goed af te stemmen op de omgeving. Verder versterkt en verbetert de gemeente bestaande natuurgebieden. Specifiek rond de Natura 2000-gebieden stelt de gemeente een bufferzone van 250 m in waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de stikstofuitstoot te verminderen en de natuur te beschermen.

De groenblauwe structuren worden verder ontwikkeld om biodiversiteit te bevorderen en robuuste, veerkrachtige landschappen te creëren waarin natuur en water elkaar versterken. Dit doet de gemeente onder andere door het verbinden van agrarische gebieden en natuurgebieden via lanen- en andere groenstructuren en door de aanleg van natte en droge ecologische verbingszones. Deze ambitie is nog niet concreet uitgewerkt.

De gemeente maakt een langetermijnvisie voor de bescherming van flora en fauna.

10. Lage belasting van het milieu

Het streven is om in alle keuzes en beleidsbeslissingen de belasting van het milieu zo laag mogelijk te houden. Bij nieuwe activiteiten of uitbreidingen is er geen ruimte voor schadelijke uitstoot in de lucht, het water of de bodem. Bedrijven, huishoudens en voorzieningen worden gestimuleerd om te verduurzamen. Luchtverontreiniging, en dan met name fijnstof, heeft ernstige gevolgen voor de gezondheid. Houtstook wordt daarom niet meer toegestaan. Ook geluidsoverlast wordt aangepakt door via zonering alleen in bepaalde gebieden hogere geluidsniveaus toe te staan, bijvoorbeeld bij Beekse Bergen voor evenementen. Tegelijkertijd wordt gefocust op het verminderen van geluidsoverlast door laagfrequent geluid (een hele lage brom) door onder andere warmtepompen en airconditioningssystemen.

Duurzaamheidsmaatregelen (zoals bijvoorbeeld warmtepompen en airconditioningssystemen) moeten op de best beschikbare plek gerealiseerd worden om overlast voor de omgeving te beperken. Geuroverlast wordt beperkt door nieuwe initiatieven die leiden tot een verhoogde geurbelasting in bepaalde gebieden, niet toe te staan.

11. Eigenheid van het landschap

Authentieke landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen, die bijdragen aan het historische karakter van de gemeente worden behouden en versterkt. Er wordt ook ingezet op duurzaam behoud van het bodemarchief van archeologische landschappen. Bij het bouwen in en rondom de kernen, maar ook bij andere ontwikkelingen die impact hebben op de bodem zoals het gebruik van bepaalde (toekomstige) warmtebronnen wordt rekening gehouden met een aantal gebieden van archeologische waarde.

Om de karakteristiek van het landschap te behouden en de groene ruimtes tussen de kernen te beschermen, wordt woningbouw zoveel mogelijk in de kernen geconcentreerd. Nieuwbouw van woningen en bedrijventerreinen wordt landschappelijk ingepast. Om verloedering van het landschap tegen te gaan, worden de mogelijkheden voor de herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB'S) verkend.

De focus ligt op het behoud van bestaande bomen en groenstructuren.

12. Geleid door bodem- en watersysteem

Bodem en water zijn sturend voor ontwikkelingen. Er wordt ingezet op het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem en het tegengaan van ongewenste verrijking, verarming, vervuiling en aantasting van deze systemen door ervoor te zorgen dat het gebruik past bij de plaats waar het plaatsvindt (de juiste functie of de juiste plek). Denk hierbij aan de inpassing van droogtegevoelige functies in lager gelegen natte delen en de inpassing van functies die gevoelig zijn voor wateroverlast op hogere koppen.

De provincie streeft naar minimaal 10 % groenblauwe dooradering, omdat dit bijdraagt aan een hoge biodiversiteit, een robuuste structuur en een betere gebruikswaarde van natuur en water. In 2050 is het doel van waterschap De Dommel dat de waterhuishouding in het hele beheergebied toekomstbestendig is. De gemeente steunt de aanpak van het waterschap en werkt actief mee met de uitvoering van concrete plannen om de waterkwaliteit en -kwantiteit te verbeteren. Dit heeft veelal betrekking op de watergangen van waterschap De Dommel en stroken grond van Brabants Landschap. Daarom wil de gemeente de samenwerking opzoeken met waterschap De Dommel en Brabants Landschap om de groenblauwe dooradering te steunen.

4 Beschrijving en beoordeling varianten

In dit hoofdstuk worden de varianten van de gemeente Hilvarenbeek beoordeeld op de effecten ervan (een toelichting op de varianten is te vinden in hoofdstuk 3.3). Aan het eind van dit hoofdstuk volgt een beschrijving van de stap van de varianten naar de omgevingsvisie.

4.1 Beoordeling varianten

Voor het MER is een beoordelingskader opgesteld (paragraaf 2.1). De drie varianten zijn ten opzichte van de referentiesituatie beoordeeld voor de indicatoren uit het beoordelingskader. Circulariteit is niet meegenomen in de analyse, omdat daar geen beleid over was opgenomen in de varianten.

In onderstaande tabel 4.4 zijn de resultaten weergegeven van de beoordeling van de huidige situatie, autonome ontwikkeling en de drie varianten voor de relevante criteria. De toelichting op de beoordeling volgt in de tabel daarna, tabel 4.5.

Tabel 4.4 Resultaten beoordeling van de huidige situatie, autonome ontwikkeling en de drie varianten

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Passend woningaanbod	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)					
Gezondheidsbevordering	Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen/sporten/spelen					
Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Beschikbaarheid basisvoorzieningen (scholen, huisartsen, apotheken, buurtcentra, etc.)					

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Luchtkwaliteit	Plaatselijke luchtkwaliteit: concentraties PM10 en NO2					
Geluid	Verkeerslawaaï - WHO grenswaarde wegverkeer					
	Industrielawaai - Geluidsoverlast door bedrijven					
Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden					
Externe veiligheid	Groepsrisico (grootte populatie binnen een aandachtsgebied) en plaatsgebonden risico					
Geur	Geuroverlast					
Hitte	Hittestress					
Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden					
Cultuurhistorische waarden	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden					
Archeologie	Risico op aantasting archeologische waarden					
Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.					
Agrarische bedrijvigheid	Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven					

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Verduurzaming landbouw	De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven					
Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen					
Duurzame automobilititeit	Percentage elektrische auto's en beschikbaarheid oplaadvoorzieningen					
Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting					
Recreatieaanbod	Aanbod recreatiegebieden en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning					
Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding soorten en habitattypen					
NNN-gebieden buiten N2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNN					
Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal en omvang leefgebied soorten					
Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond					
Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden					
Waterkwaliteit	Waterkwaliteit (KRW-norm) grond- en oppervlaktewater					
Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties					
Overstroming	Overstromingsrisico					
Droogte	Droogterisico					

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Variant 1	Variant 2	Variant 3
Hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare/duurzame energie					
Energiegebruik	Energiebesparing					

4.2 Toelichting beoordeling varianten

Tabel 4.5 Beoordeling en toelichting varianten per indicator

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Passend woningaanbod		Binnen dit ontwikkelscenario worden extra woningen bijgebouwd binnen de kernen. Er wordt in deze variant echter niet benoemd voor welke doelgroepen er meer woningen bij komen, waardoor het onduidelijk is in hoeverre er sprake is van een positieve invloed.		Er is ruimte voor nieuwbouw, bebouwing in het buitengebied wordt omgezet in woningen en er komen sociale huurwoningen bij. Net als in variant 1 is niet geduid voor welke doelgroepen er woningen bij komen, waardoor het moeilijk te zeggen is in hoeverre de passende woningvoorraad verbetert.		In deze variant worden er meer woningen bijgebouwd voor starters, jonge gezinnen en senioren. Hierdoor komt er een meer passende woningvoorraad voor de bevolking van Hilvarenbeek, wat ook een positief effect heeft op de doorstroom. Deze variant heeft daarmee een positieve invloed op de woningvoorraad.
Gezondheidsbevordering		Er zijn geen plannen opgenomen om het aantal speelplekken, sportaccommodaties en recreatief groen en blauw te verbeteren.		Nieuwe voorzieningen worden organisch bijgebouwd, verder wordt er geen specifiek beleid benoemt dat invloed heeft op de mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen.		Er worden meerdere woonzorgclusters gerealiseerd. Verder wordt er actief ingezet op het ontwikkelen van voorzieningen op het gebied van onder meer sport in elke kern en op plekken waar de groei wordt ingezet. Naar verwachting zal daarom het aantal speelplekken, sportaccommodaties en recreatief groen en blauw ook verbeteren.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Beschikbaarheid van sociale voorzieningen		Hoewel er grootschalige woonzorgclusters bijkomen in de kernen Hilvarenbeek en Diessen is dit niet in de andere kernen, waardoor de afstand in deze kernen niet verbetert. Naast de woonzorgclusters zijn er geen plannen opgenomen om voorzieningen erbij te bouwen in de kernen. Omdat er wel woningen bijkomen neemt de druk op de voorzieningen iets toe, die woningbouw vindt echter vooral plaats in de kernen Hilvarenbeek en Diessen, waardoor dit effect beperkt blijft.		Er komen in deze variant voorzieningen bij, mede gericht op ouderen, bedoeld om de sociale structuur te behouden. Nieuwe voorzieningen worden organisch bijgebouwd, net als woningbouwontwikkeling. Dit geldt voor alle kernen. Daarom zullen er een aantal voorzieningen in de grotere kernen bijkomen, wat zorgt voor een positief effect.		Er komen woonzorgclusters bij wat het voorzieningenniveau omhoog zou moeten brengen. Daarnaast wordt er actief ingezet op het ontwikkelen van voorzieningen op het gebied van onder meer zorg, ontmoeten en cultuur in elke kern. Daardoor zal de beschikbaarheid van basisvoorzieningen op basis van deze variant verbeteren.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Luchtkwaliteit		Doordat er minder autoverkeer zal zijn, doordat er meer focus komt te liggen op de natuur en op het behoud van het landschap, door de transitie naar duurzame landbouw en doordat benoemd is dat schone lucht een prioriteit heeft in de kernen en het buitengebied zal de uitstoot van CO2 worden beperkt, waardoor verwacht wordt dat de luchtkwaliteit zal verbeteren.		Er komen meer parkeerplekken bij, waardoor een lichte toename van het autogebruik te verwachten is. Ook wordt er ruimte geboden voor kleinschalige uitbreiding van bedrijven. Naar verwachting zal deze variant een negatieve invloed hebben op de luchtkwaliteit.		In de visie wordt gesteld dat de milieudruk van agrarische bedrijvigheid wordt verminderd, wat waarschijnlijk tot meer grondgebonden landbouw en minder intensieve veehouderij zal leiden. Dit heeft positieve implicaties voor de CO2-uitstoot. Hoewel er in de visie wordt gesteld dat de groei van autoverkeer wordt beperkt, komt er meer recreatie en woningbouw bij, wat een verkeersaantrekkende werking kan hebben. Daarnaast worden er weinig alternatieven voor duurzame mobiliteit voorgesteld. Bovendien komen er meer bedrijventerreinen bij, wat een negatieve invloed heeft op de CO2-uitstoot. Daarom wordt luchtkwaliteit negatief beoordeeld.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Geluid	 	Het is het streven van de gemeente om het aantal auto's te reduceren. Het is nog onduidelijk hoe de gemeente verwacht die afname voor elkaar te krijgen en of dit ook daadwerkelijk zal gebeuren. De gemeente hoopt een afname te realiseren, onder andere door het reduceren van parkeerplekken. Het geluidniveau neemt pas waarneembaar voor het menselijk gehoor af bij 3dB of meer, wat pas het geval is bij een afname van meer dan 50% van het verkeer. Doordat er geen nieuwe bedrijven of bedrijventerreinen bij zullen komen en door verduurzaming van bedrijfsprocessen wordt verwacht dat industrielawaai zal afnemen.	 	Doordat er ruimte wordt gemaakt voor auto en parkeren zou er een kleine toename kunnen komen in het autogebruik, wat kan resulteren in meer verkeerslawaaï. Dit zal echter beperkt zijn, omdat de infrastructuur gelijk blijft en het in deze variant slechts om kleine ontwikkelingen gaat. Bovendien moeten er 50% meer auto's rijden om het verschil in geluid waarneembaar te laten zijn voor de mens. Het industrielawaai zal in deze variant naar verwachting niet verder toenemen, omdat er alleen kleinschalige uitbreiding van de bedrijven zal plaatsvinden. Het effect op industrielawaai wordt daarom als neutraal beoordeeld.	 	Zoals hierboven is beschreven zal naar verwachting het autoverkeer toenemen doordat er een groei is van woningbouw en recreatie. Ook worden er weinig alternatieve vormen van mobiliteit (zoals openbaar vervoer) aangeboden. Daarom zal naar verwachting het verkeerslawaaï toenemen. Het industrielawaai zal waarschijnlijk ook toenemen, omdat er bedrijventerreinen bijkomen. Ook wordt in deze variant grootschalige opwek van energie door windturbines voorgesteld.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Stiltegebieden		De afname van wegverkeer zal leiden tot minder geluid in de stiltegebieden. Dit is echter pas waarneembaar bij een afname van 50%.		Een toename in het wegverkeer zou mogelijk kunnen leiden tot een toename van de geluidbelasting op stiltegebieden, vooral aan de randen van die gebieden waar wegen nu al een lichte overschrijding van de norm veroorzaken. Het geluidniveau neemt voor het menselijk gehoor pas waarneembaar toe bij 3dB of meer, wat pas het geval is bij een toename van meer dan 50% van het verkeer. De invloed van deze variant wordt daarom als beperkt beoordeeld.		Door de geplande groei van de gemeente en bijvoorbeeld de ruimte die er komt voor uitbreiding van recreatie en festivals, wordt een toename van verkeer verwacht. Dit zal naar verwachting ook leiden tot een toename van geluidbelasting op stiltegebieden.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Externe veiligheid		Door geplande woningbouw in de kernen kan de afstand tussen risicobronnen en gevoelige functies (zoals woningen) afnemen. Er zijn echter een beperkt aantal geplande woningen in Hilvarenbeek, waardoor het effect op externe veiligheid ook beperkt is.		In deze variant zal er meer worden gebouwd in de buitengebieden. De meeste risicobronnen bevinden zich ook in de buitengebieden, waardoor de kans aanwezig is dat deze woningen blootgesteld worden aan deze risicobronnen. Bedrijven hebben slechts de mogelijkheid om kleinschalig uit te breiden en bedrijventerreinen groeien ook niet. Doordat het slechts om kleinschalige groei van zowel woningbouw als bedrijvigheid gaat zal de externe veiligheid naar verwachting niet significant toe- of afnemen.		Het bouwen van woningen langs doorgaande wegen kan ertoe leiden dat er meer woningen nabij een risicobron komen, omdat sommige gebieden rondom wegen 10-6 PR contouren hebben, waardoor het groepsrisico toeneemt. Er is dan ook sprake van een aandachtsgebied waarin maatregelen nodig zijn voor nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast hebben windmolens risicocontouren, die mogelijk kunnen bijdragen aan een verhoogd risico, .

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Geur		Er worden geen woningen bijgebouwd nabij gebieden waar veel geuremissie is. Ook wordt door verduurzaming van de landbouw geur verbeterd. Meer grondgebonden landbouw, waardoor geurcontouren kleiner worden.		Door woningen te bouwen in de buitengebieden en langs de randen van de kernen zal naar verwachting een groter aantal mensen worden blootgesteld aan geuremissies, omdat er meer woningen dicht bij de 'bron' komen te staan. Ook worden er geen maatregelen genomen om agrarische bedrijven te verduurzamen, waardoor de geuremissies ook niet zullen afnemen.		Er worden kleine wijken nabij kernen en rondom doorgaande wegen bijgebouwd. Ontwikkelingen rondom de kernen zullen er niet toe leiden dat veel mensen worden blootgesteld aan hoge geuremissies, omdat er rondom de kernen geen sprake is van een hoge GES. Tevens wordt in de variant gesteld dat er ruimte is voor agrarische bedrijven om uit te breiden, indien er geen conflicten zijn met de contouren van natuur en wonen. Al met al wordt de invloed van deze variant gezien als positief, omdat er rekening wordt gehouden met geurcontouren bij nieuwe ontwikkelingen.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Hitte		Door duurzame bedrijfsvoering en het vergroenen en verduurzamen van bedrijventerreinen, groener landschap (meer bomen en heesters, groenstructuren, ecopassages etc.) zal naar verwachting het risico op hittestress afnemen.		Er worden in deze variant geen preventieve water en bodem gestuurde maatregelen genomen, maar pas als dat echt nodig is. Ook zijn er geen specifieke maatregelen benoemd om meer groen te creëren, of andere maatregelen die bijdragen aan het tegengaan of voorkomen van hittestress. Door de kleinschalige bouw is er wel wat meer ruimte voor groen en waterabsorptie en vindt er weinig versterking plaats, wat een licht positieve invloed heeft. De effecten zijn echter overwegend negatief.		De grootschalige ontwikkelingen kunnen leiden tot versterking, wat weer kan leiden tot hittestress. Er is echter ook ruimte voor klimaatadaptieve maatregelen, die hittestress kunnen voorkomen. Vandaar dat deze variant een licht positieve invloed heeft.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Landschappelijke waarden		Door het afnemen van bebouwing en intensief gebruik in het buitengebied, door bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen, bedrijven, energieopwekking et cetera, zal naar verwachting de kwaliteit van landschap goed behouden kunnen blijven en mogelijk ook verbeteren, door een groener en natter wordend landschap. Ook besteedt de gemeente specifiek aandacht aan cultuurhistorisch waardevolle landschapsstructuren.		De authentieke landschapselementen en de landschappelijke inpassing van bebouwing krijgen meer aandacht en worden versterkt. Dit heeft een positieve invloed op de landschappelijke waarden. Authenticiteit gaat voor bruikbaarheid. Hoewel er geen grote woonwijken bijkomen kan nieuwbouw de kwaliteit van landschappelijke waarden licht aantasten, er wordt echter goed gekeken naar de landschappelijke inpassing van bebouwing.		Grootschalige opwek van energie (het plaatsen van windturbines), nieuwe woningbouw (hoewel nabij kernen) en uitbreiding van bedrijven (en mogelijk van bedrijventerreinen) kunnen een negatieve invloed hebben op de landschappelijke waarden. Wel wordt in deze variant erkend dat landschap het pareltje is van de gemeente. De gemeente zet in op landschapsbeleving, wandelen, fietsen en recreatieve voorzieningen. Daarbij worden landschapselementen ook versterkt.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Cultuurhistorische waarden		Het landschap is groener en natter en cultuurhistorisch waardevolle landschapsstructuren zijn herkenbaar. Daarnaast zijn er meer bomen en meer gebiedseigen struiken volgens historisch patroon. Cultuurhistorisch waardevolle landschapsstructuren kunnen goed bewaard blijven.		Cultuurhistorische waarden zullen goed bewaard blijven, omdat er bij wonen, bedrijvigheid en recreatie specifiek wordt gelet op het instandhouden van de authenticiteit van Hilvarenbeek. Er komen ook geen grote nieuwe woonwijken bij en kernen groeien niet aan elkaar. Bij nieuwbouw wordt rekening gehouden met het karakter van Hilvarenbeek.		Cultuurhistorische waarden zouden kunnen worden aangetast bij grootschalige groei van Hilvarenbeek. Er zijn geen maatregelen opgenomen om cultuurhistorische waarden te beschermen.
Archeologie		Rondom de kernen ligt een aantal gebieden van archeologische waarde. Bij het bouwen in de kernen zal goed op archeologische waarden gelet moeten worden. Dit zijn echter slechts kleine stukjes, waardoor negatieve invloed van de variant waarschijnlijk beperkt kan blijven.		In de buitengebieden vindt er vrijwel geen nieuwe bebouwing plaats, en dat is wel waar de meeste archeologische vindplaatsen liggen. Er wordt in deze variant 'een straatje erbij' gebouwd. Daar waar aan de randen van de kernen gebouwd gaat worden, moet wel rekening gehouden worden met archeologie.		Er is geen reden om aan te nemen dat archeologische waarden worden aangetast, tenzij er gebouwd wordt op plekken met een archeologische verwachtingswaarde.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Bedrijventerreinen		In het buitengebied is geen ruimte voor bedrijven. Ook is er geen ruimte meer voor logistieke bedrijven. Het totale ruimtebeslag blijft in principe gelijk. Hierdoor is er voor bestaande of nieuwe bedrijven nauwelijks mogelijkheid om te groeien. Aangezien er nu al bedrijven zijn die zich willen vestigen en daar geen ruimte voor is, wordt dat heel lastig als het ruimtebeslag gelijk blijft. De enige manier voor huidige bedrijven om te groeien of nieuwe bedrijven om zich te vestigen is als deze bedrijven ervoor zorgen dat de milieubelasting niet verder toeneemt. Zij kunnen dus alleen uitbreiden als zij verduurzamen.		Er is ruimte voor kleinschalige uitbreiding van bedrijven. Er wordt op gestuurd dat bedrijvigheid die past bij de identiteit van Hilvarenbeek wordt aangetrokken en behouden, zoals de maakindustrie. Er is dus ruimte voor bedrijven om te groeien en voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen. Echter, dit gebeurt op kleinschalige wijze. Zo komen er geen nieuwe bedrijventerreinen bij. Er is daarom sprake van een licht positieve invloed.		Er is ruimte voor uitbreiding van bedrijven en ook voor de uitbreiding van bedrijventerreinen. Daarom heeft deze variant een positieve invloed op de beschikbaarheid van bedrijventerreinen.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Agrarische bedrijvigheid		De variant 'natuurlijk Hilvarenbeek' laat zowel nieuw als bestaand agrarisch gebruik van grond toe, zolang er harmonie is tussen belasting en belastbaarheid. Ook wordt er gestuurd op het vergroten van het landgebruik per ondernemer.		Agrarische ondernemingen krijgen de ruimte om nevenactiviteiten te ontplooiën. Verder zijn er geen maatregelen die beschikbaarheid van grond voor agrarisch gebruik beïnvloeden.		Agrarische bedrijven hebben de mogelijkheid om uit te breiden indien er geen conflicten zijn met de contouren van natuur en wonen. Dit heeft een licht positieve invloed op de beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven.
Verduurzaming landbouw		Er wordt ingezet op kringlooplandbouw. Daarbij moet agrarisch gebruik, nieuw en bestaand, passen bij de ondergrond.		Er zijn geen maatregelen beschreven die bijdragen aan de verduurzaming van agrarische bedrijven.		Er worden geen specifieke maatregelen genoemd om de landbouw te verduurzamen. Wel wordt er genoemd dat in specifieke gebieden de milieudruk van agrarische bedrijvigheid wordt verminderd. Dit betekent een licht positieve invloed van deze variant.
Verkeersveiligheid		Het terugdringen van het aantal auto's per huishouden zou er in principe toe moeten leiden dat er minder verkeer is en daardoor ook minder risico op verkeersongevallen.		Door de verwachte toename van het aantal auto's in deze visie, gepaard met het niet aanpassen van de huidige infrastructuur, en de voorziene vergrijzende bevolking, zal deze variant een negatieve invloed hebben op de verkeersveiligheid.		Door de groei van de gemeente zal er mogelijk sprake zijn van een verkeersaantrekkende werking en dus meer kans op ongelukken. Daarnaast is er sprake van vergrijzing en zijn er geen maatregelen om de bestaande infrastructuur aan te passen, of nieuwe vervoersmiddelen aan te bieden. Daarom zal de invloed van deze variant negatief zijn op de verkeersveiligheid.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Duurzame automobility		In deze variant is wel rekening gehouden met duurzamere vervoersmiddelen, maar niet met het verhogen van het percentage elektrische auto's of oplaadvoorzieningen. Daarom scoort deze neutraal.		Een toename in het aantal parkeerplekken en het autogebruik en geen gericht beleid op meer elektrische laadpalen of auto's heeft een negatieve invloed op duurzame automobility.		Er wordt ingezet op het terugdringen van autogebruik. Er zijn echter geen concrete maatregelen benoemd om het aantal elektrische auto's of laadpalen te vergroten.
Bereikbaarheid		Door verbeterde deelmobility, (snel)fietsverbindingen, openbaar vervoer en door een verminderde congestie door minder auto's zal de bereikbaarheid in deze variant toenemen.		Door geen verbeteringen in infrastructuur door te voeren, terwijl verwacht wordt dat het autogebruik zal toenemen, zal de bereikbaarheid slechter worden.		Door bij nieuwbouwprojecten meteen aan te haken op openbaar vervoer-voorzieningen en fietssnelwegen is dit positief voor de bereikbaarheid. Ook is het de bedoeling om het aantal auto's terug te dringen, maar er worden geen extra maatregelen genoemd voor vervangende vervoerswijzen. Door de groei van Hilvarenbeek zal naar verwachting het wegverkeer juist toenemen. Per saldo wordt de invloed van deze variant als neutraal beoordeeld.
Recreatieaanbod		Uitbreiding van recreatief aanbod is niet mogelijk. Wel blijft huidige recreatief aanbod bestaan. Daarom scoort deze variant neutraal.		Het aantal recreatieve mogelijkheden blijft bestaan en er is ook ruimte voor kleinschalige groei. Daarom zal deze variant naar verwachting een positieve invloed hebben op het recreatieaanbod.		Er wordt ingezet op grootschalige ontwikkeling van het recreatief aanbod.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Natura 2000-gebieden		Bestaande natuurgebieden worden versterkt en er wordt een impuls gegeven aan biodiversiteit. Er worden nieuwe groenstructuren aangelegd en eco- en faunapassages zorgen voor optimale uitwisseling tussen flora en fauna. Bovendien zorgt duurzame mobiliteit en duurzame landbouw voor minder stikstofemissie, wat ook positief is voor Natura 2000-gebieden.		Er zijn geen specifieke maatregelen genomen om natuurgebieden te versterken. Doordat er echter sprake is van kleinschalige bouw (vooral rondom de kernen en een beetje in het buitengebied) zal dit naar verwachting natuurgebieden niet negatief beïnvloeden.		Natura 2000-gebieden kunnen aangetast worden door de toename van recreatieve activiteiten. Daarnaast kan door de grootschalige ontwikkelingen stikstofdepositie toenemen door een toename van bedrijvigheid en verkeer. Er worden geen specifieke maatregelen genomen om natuurgebieden te verbeteren.
NNN-gebieden buiten N2000		Bovenstaande onderbouwing geldt ook voor NNN-gebieden.		Er zijn geen specifieke maatregelen genomen om natuurgebieden te versterken. Een aantal NNN-gebieden bevinden zich rondom de kernen Hilvarenbeek en Diessen. Om aantasting van deze gebieden te voorkomen moet er dus goed op gelet worden dat bij de nieuwbouw nabij de kernen deze gebieden niet aangetast worden.		Dezelfde onderbouwing als voor Natura 2000-gebieden geldt voor NNN-gebieden.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Biodiversiteit		De biodiversiteit kan toenemen door eco- en faunapassages, groenstructuren en het versterken van natuurgebieden. Ook worden natuurgebieden en het buitengebied rustiger, omdat het aantal recreanten afneemt.		Door de kleinschalige groei van Hilvarenbeek blijft er ruimte voor groen. Ook worden er houtwallen en hakbosjes ontwikkeld, die de flora en fauna moeten helpen. Er is echter geen specifiek beleid opgenomen om de biodiversiteit en natuur te versterken. De invloed van deze variant op de biodiversiteit wordt beoordeeld als licht positief.		Er komt nieuwe bebouwing die natuurinclusief is, met veel groen (zoals groene daken). Groene verbindingen worden ook gerealiseerd. Een toename in recreatieve voorzieningen en bedrijvigheid in het buitengebied kan echter ook leiden tot een afname van de biodiversiteit.
Gebruik ondergrond		Door inbreiding komen er meer kabels en leidingen in de grond. De drukte/intensiviteit wordt groter in de grond. Dit betekent een negatieve invloed op het gebruik van de ondergrond, tenzij er actief op wordt gestuurd om de ondergrond te structureren.		Door de kleinschalige manier van bouwen, waarbij er ook buiten de bebouwde kom aangebouwd kan worden, zal de drukte in de ondergrond niet significant toenemen. Ook wordt er geen ruimte geboden aan grootschalige energieopwek die de druk op de ondergrond zou kunnen vergroten. Desondanks zijn er geen maatregelen om de drukte in de ondergrond te verbeteren, waardoor de invloed van deze variant op het gebruik van de ondergrond neutraal is.		De vele ontwikkelingen die plaatsvinden, zorgen voor een toename van de drukte in de ondergrond.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Aardkundige waarden		In hoeverre de aardkundige waarden worden aangetast is afhankelijk van waar de woningen worden gepland. Om aantasting te beperken, zal woningbouw zoveel mogelijk op plekken moeten gebeuren in gebieden die niet aardkundig waardevol zijn.		Er wordt niet verwacht dat er intensief gebruik wordt gemaakt van de bodem, bijvoorbeeld in de vorm van grootschalige energieopwek. Wel zullen er woningen bijkomen, ook buiten de bebouwde kom. In die gebieden is echter geen sprake van aardkundige waarden (mits er niet op de breuklijnen gebouwd gaat worden) en daarom is een aantasting van aardkundige waarden ook niet voorzien.		Mits er niet op de breuklijnen gebouwd gaat worden is een aantasting van aardkundige waarden niet te verwachten.
Waterkwaliteit		Bodem en water is maximaal sturend. Verder is er niet expliciet vermeld hoe de waterkwaliteit in de gemeente kan worden verbeterd.		Er zijn geen maatregelen opgenomen in de visie om de waterkwaliteit te verbeteren.		Er worden geen specifieke maatregelen genomen om de waterkwaliteit te verbeteren, waardoor deze naar verwachting nog verder zal afnemen door alle bovengenoemde groei van activiteiten. Bedrijvigheid en recreatie kan leiden tot afval en vervuiling van waterlichamen, en woningbouw kan leiden tot verhoogde afvoer van regenwater en veranderingen in de natuurlijke omgeving van waterlichamen.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Wateroverlast		Er wordt zoveel mogelijk ruimte geboden voor waterabsorptie door het plaatsen van bomen en heesters. Dat heeft een positieve invloed op wateroverlast, omdat bomen water op nemen, vasthouden en verdampen.		Door de kleinschalige bouw kan er nog steeds waterabsorptie plaatsvinden, waardoor de situatie in ieder geval niet zal verslechteren. Het plaatsen van houtwallen en hakbosjes kan ook helpen bij het beperken van wateroverlast, omdat die water kunnen vasthouden en daarmee de waterstromen kunnen reguleren.		Actief vergroenen helpt bij het tegengaan van wateroverlast, omdat vegetatie leidt tot waterabsorptie en de groei van vegetatie die erosie tegengaat en de bodem sterk houdt. De negatieve effecten van de grootschalige activiteiten kunnen beperkt worden door deze maatregelen te nemen.
Overstroming		Er zijn in deze variant geen maatregelen benoemd om het risico rondom overstromingsgebieden aan te pakken. Het overstromingsrisico zal in ieder geval ook niet verslechteren, omdat er binnenstedelijk wordt ontwikkeld, waardoor er geen nieuwe woningen komen in gebieden die overstromingsgevoelig zijn.		Er zijn in deze variant geen maatregelen benoemd om het risico rondom overstromingsgebieden aan te pakken. Tegelijkertijd zal de woningbouw aan de rand van de kernen er niet voor zorgen dat er meer woningen in gebieden met overstromingsrisico bijkomen.		Er zijn in deze variant geen maatregelen benoemd om het risico rondom overstromingsgebieden aan te pakken. Door grootschalige uitbreiding is er een iets grotere kans dat er activiteiten in overstromingsgebieden zullen plaats vinden, zoals woningbouw langs doorgaande wegen of uitbreiding van festivals.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Droogte		Het nemen van klimaatadaptieve maatregelen zorgen ervoor dat de consequenties van klimaatverandering, zoals droogte, worden tegen gegaan. Zo zorgt water en bodem sturend voor een verbetering van de wateropslag in de bodem, het bevorderen van regeneratie van grondwater, en het verminderen van waterverlies door erosie. Daarnaast zorgen een verbeterde wateropslag en groenstructuren voor een groener en natter landschap. Dit draagt bij aan het behoud van de natuurlijke vegetatie die essentieel is voor het vasthouden van vocht en het verminderen van droogte-effecten. Deze variant beperkt het droogterisico en wordt daarom positief beoordeeld.		Door kleinschalige groei van Hilvarenbeek vindt er op kleine schaal verstening plaats. Ook gaat deze variant niet in op water en bodem sturend; pas als het als hinderlijk wordt ervaren, worden er maatregelen genomen. Met de verwachte klimaatverandering wordt het droogterisico groter. Wel kan er groen blijven bestaan en vindt er waterabsorptie plaats, onder andere door het plaatsen van houtwallen en hakbosjes. Vanwege dit laatste punt scoort deze variant slechts licht negatief.		Door grootschalige bouwactiviteiten en verdwijnen van groen zou de grondwaterstand niet goed beheerd kunnen worden, wat leidt tot droogte. De vele ontwikkelingen zorgen voor een achteruitgang van het water- en bodemsysteem. Door de ontwikkelingen verdwijnt er groen. Ook zorgen uitbreidingen van de landbouw, die mogen uitbreiden zolang er geen conflict is met natuur en wonen, voor grondwateronttrekkingen. Echter wordt er goed ingespeeld op klimaatadaptieve maatregelen, om nadelige gevolgen te beperken. Zo vindt er actieve vergroening plaats.

Indicator	Variant 1	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 2	Toelichting / aandachtspunt / advies	Variant 3	Toelichting / aandachtspunt / advies
Hernieuwbare energie		Er wordt in deze variant uitgegaan van grootschalige opwek tegenover kleinschalige opwek. Daarom zal naar verwachting het aandeel lokaal opgewekte duurzame energie toenemen. Er is echter geen specifiek beleid opgenomen om de opwek van energie vorm te geven.		Energieopwek wordt kleinschalig ingepast. Daarom zal naar verwachting het aandeel lokaal opgewekte duurzame energie slechts licht positief toenemen.		Er wordt ingezet op grootschalige opwek van energie, met windturbines en zonne-energie. Daardoor zal het aandeel opgewekte energie verbeteren.
Energiegebruik		Ook voor energiebesparing is geen specifiek beleid opgenomen.		Voor energiebesparing zijn geen specifieke maatregelen opgenomen in deze variant. Wel komen er meer inwoners bij die zorgen voor meer energieverbruik. Daarom scoort energiebesparing in deze variant negatief.		Voor energiebesparing zijn geen specifieke maatregelen opgenomen in deze variant.

4.3 Van varianten naar omgevingsvisie

De gemeente Hilvarenbeek is, door het iteratieve proces van de omgevingsvisie en het plan-MER en op basis van de varianten gekomen tot de keuzes en ambities in de omgevingsvisie. De inhoud van de visie staat beschreven in hoofdstuk 3. Hier staat kort uitgelegd hoe de varianten zijn gebruikt om tot keuzes te komen in de visie.

In de varianten zijn drie uiteenlopende toekomstbeelden opgesteld: natuurlijk Hilvarenbeek, authentiek Hilvarenbeek en groeiend Hilvarenbeek.

Deze toekomstbeelden zijn besproken met de samenleving, de partners en de gemeenteraad. Aan de hand van wat daaruit is opgehaald, is een nieuwe variant opgesteld. Deze variant bevat onderdelen van alle drie de toekomstbeelden, maar lijkt het meeste op groeiend Hilvarenbeek en heeft de naam Samen Gezond Groeien gekregen. Met deze variant, zoals die is beschreven in de omgevingsvisie, wordt ingezet op groei en gezondheid, zonder het authentieke, dorpse karakter daarbij uit het oog te verliezen.

5 Beoordeling effecten van de omgevingsvisie

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de omgevingsvisie (de samengestelde 'voorkeursvariant') op de leefomgeving. In deze beoordeling is het doelbereik nog niet meegenomen. Oftewel in hoeverre de ambities uit de omgevingsvisie ook echt uitvoerbaar zijn is in deze stap nog niet getoetst. Dit komt aan bod in hoofdstuk 8 van dit plan-MER. De methode van de effectbeoordeling is toegelicht in paragraaf 2.1.

5.1 Wonen in Hilvarenbeek⁶

5.1.1 Wonen

Thema	Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Wonen	Passend woningaanbod			 

⁶ De indeling in vier hoofdthema's in dit hoofdstuk is gebaseerd op de vier kernthema's zoals de gemeente die in haar eigen Foto van de Leefomgeving heeft gekoppeld aan de Global Goals

5.1.1.1 Passend woningaanbod

Themagerichte uitwerking

Er worden in de visie verschillende maatregelen genomen die zowel positieve als licht negatieve effecten hebben op een passend woningaanbod. In de visie wordt er plaats geboden voor de groei van woningen. Er komen nieuwe woningen bij in de kernen en aan de randen van de kernen. In totaal is er een woningbouwopgave van 585 woningen. De woningbouwlocaties worden gerealiseerd in de kernen Hilvarenbeek, Diessen, Biest-Houtakker, Haghorst, Esbeek en Baarschot. In de visie zijn ook zoekgebieden opgenomen voor woningbouw aan de randen van de kernen. Bij die zoekgebieden kunnen er beperkingen zijn vanuit milieucontouren van bijvoorbeeld agrarische bedrijven of geluidscontouren van doorgaande wegen, waardoor deze plannen nog niet zeker zijn.

Er komt bovendien ruimte voor woningen voor senioren, wat gehoor geeft aan de vergrijzende bevolking van Hilvarenbeek. Bovendien komen er betaalbare starterswoningen in of aan de randen van de kernen. Dit geeft de jongere generatie een prikkel om in de gemeente te blijven wonen, wat ook nodig is omdat zij bijvoorbeeld mantelzorg kunnen bieden. Verder wordt er bij wooncomplexen diversiteit geboden in koop- en huuraanbod en worden verschillende generaties gemengd. Dit zorgt voor een gevarieerd woningaanbod.

Daarnaast worden initiatieven van woningdelen en woningsplitsen geboden. Er wordt ook kavelsplitsing toegepast om kleinere levensloopbestendige woningen op kleinere kavels te bouwen. Deze maatregelen bieden mogelijkheden voor senioren, alleenstaanden en jongeren om een woning te krijgen, wat positief is voor de woningvoorraad. Bovendien worden starterswoningen, kleine appartementen, tiny houses, woningen voor arbeidsmigranten, seniorenwoningen en sociale huurwoningen gebouwd. Dit geeft een mix aan mogelijkheden voor verschillende doelgroepen.

Ook is de ambitie gesteld dat 30% van de nieuw te realiseren woningen sociale huur zal worden, wat mogelijkheden biedt voor jongeren en ouderen en zorgt voor een goede doorstroom. Het sluit echter niet volledig aan bij de lokale vraag naar sociale huurwoningen. Er wordt meer gefocust op de regionale component van de woningmarkt en de huisvesting van aandachtsgroepen, zodat er regionaal beter uitvoering kan worden gegeven aan de opgave om te komen tot een evenwichtige regionale spreiding van meer betaalbare woningen.

Verder komt er veel aandacht voor ouderen en kwetsbaren, zoals seniorenwoningen en woonzorgvoorzieningen. Ook komen er woon-zorgcomplexen in de twee grootste kernen: Hilvarenbeek en Diessen. Woon-zorgcomplexen zijn vooral kleinschalige initiatieven, bestaande uit mantelzorgwoningen. Dit biedt extra mogelijkheden voor de vergrijzende bevolking van Hilvarenbeek.

In de visie is geen expliciete aandacht voor woningen voor de leeftijdsgroepen die tussen starters en senioren in zitten, zoals mensen van middelbare leeftijd of gezinnen. Het is belangrijk dat ook voor die doelgroepen woningen beschikbaar komen, bijvoorbeeld in verband met de doorstroom in de gemeente.

Gebiedsgerichte uitwerking

In het afwegingskader wordt er in woongebieden voor een grote ambitie gekozen voor het realiseren van voldoende passend woningaanbod voor de jongere generatie. Ook wordt er gekeken naar het realiseren van zorgwoningen in de kernen. Zoals eerder gesteld is er een woningbouwopgave van 585 woningen in de gemeente. Hiervoor komen woningbouwplannen voor Hilvarenbeek, Diessen, Haghorst, Esbeek, Baarschot en Biest-Houtakker. Dit zal dus voornamelijk in woongebieden gerealiseerd worden en is positief voor de woningvoorraad.

In natuurgebieden en op bedrijventerreinen worden geen woningen gerealiseerd. Wel zijn er mogelijkheden voor woonzorgvoorzieningen in het agrarisch buitengebied. De nadruk ligt hier echter niet op wonen.

Conclusie

Al met al heeft de visie vooral een **positieve** invloed op een passend woningaanbod, maar ook een **licht negatieve** invloed omdat bepaalde doelgroepen niet expliciet terugkomen in de visie.

5.2 Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek

5.2.1 Gezondheid en voorzieningen

Thema	Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Gezondheid en voorzieningen	Gezondheidsbevordering			
	Beschikbaarheid sociale voorzieningen			 

5.2.1.1 Gezondheidsbevordering

Themagerichte uitwerking

In de visie worden verschillende maatregelen voor gezondheidsbevordering beschreven. Zoals eerder genoemd worden er verschillende vergroenende maatregelen genomen in de visie. Groenblauwe structuren worden verder ontwikkeld, er komt meer natuur op bestaande plekken, en er wordt natuurinclusief gebouwd. Deze maatregelen zorgen voor een groene omgeving die uitnodigt om naar buiten te gaan om te bewegen, sporten en spelen.

Gezond leven wordt gestimuleerd door fietsen, lopen, en het gebruik van openbaar vervoer te bevorderen en autogebruik te verminderen. Er worden bijvoorbeeld wandel-, fiets- en mountainbikeroutes en routes voor ruitersport aangelegd. Ook worden snellere fietsverbindingen aangelegd. Daarnaast worden cultuurhistorische structuren en elementen toeristisch ontsloten via wandel- en fietsroutes en wordt recreatie en toerisme nabij en in de dorpskernen gerealiseerd. Dit stimuleert toeristen en bewoners van Hilvarenbeek om te fietsen en te wandelen in plaats van met de auto te gaan. Bovendien wordt recreatie en toerisme nabij en in de dorpskernen gerealiseerd. De nabijheid van recreatie en toerisme nodigt dit uit tot actieve vormen van mobiliteit, zoals fietsen en wandelen.

Verder worden er in de openbare ruimte ontmoetingsplekken geboden, waarbij sport ook actief wordt gestimuleerd. Daarnaast worden voldoende kwalitatieve en toegankelijke (sport)voorzieningen voor iedereen gewaarborgd.

Gebiedsgerichte uitwerking

Er worden geen gebiedsgerichte maatregelen genomen voor duurzame automobilititeit.

Conclusie

De effectbeoordeling voor de indicator gezondheidsbevordering wordt beoordeeld als **positief**.

5.2.1.2 Beschikbaarheid sociale voorzieningen**Themagerichte uitwerking**

In de visie worden verschillende maatregelen genomen voor de beschikbaarheid van sociale voorzieningen. Ten eerste zet de gemeente in op groei van het aantal maatschappelijke voorzieningen, zoals huisartsen, apotheken, en buurtcentra. Er wordt gestuurd op een passend aanbod van voorzieningen voor verschillende doelgroepen. Er worden ook woonzorgvoorzieningen gebouwd voor ouderen en kwetsbaren, waarbij ook rekening wordt gehouden met de afstand tot essentiële voorzieningen zoals een supermarkt. Er worden geen woningen of voorzieningen gerealiseerd op plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn vanuit de kernen. Daarnaast worden de mogelijkheden voor woon-zorgcomplexen onderzocht in Hilvarenbeek en Diessen, evenals in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's). Deze kernen hebben veel voorzieningen, wat positief is voor de afstand tot basisvoorzieningen. Verder wordt er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor woon-zorgcomplexen in VAB's. Er ligt een concreet verzoek voor de realisatie van een woonzorgvoorziening op een te saneren en al gedeeltelijk gesaneerd agrarisch bedrijf, De Wederloop.

Naast positieve effecten zijn er ook negatieve effecten. Er wordt verwacht dat de druk op de voorzieningen zal toenemen door de toename van het aantal inwoners in de gemeente. Verder wordt er vooral aan de randen van de kernen gebouwd, wat resulteert in een grotere afstand tot bestaande voorzieningen. Bovendien worden er geen nieuwe voorzieningen toegevoegd of gestimuleerd aan de randen van de kernen. Ook worden er geen nieuwe voorzieningen toegevoegd of gestimuleerd in de minder grote kernen met al weinig voorzieningen zoals Biest-Houtakker en Haghorst. Naar verwachting zullen hierdoor meer mensen uit de kleinere kernen te maken hebben met een grotere afstand tot de voorzieningen in de hoofdkernen. Er zullen daardoor relatief minder voorzieningen beschikbaar zijn.

Gebiedsgerichte uitwerking

Er wordt in de woongebieden en centrumgebieden iets meer ingezet op zorg voor ouderen en kwetsbaren. Op bedrijventerreinen en in natuurgebieden is dit niet aan de orde. In het agrarisch buitengebied is er geen focus op voorzieningen, maar de gemeente staat wel open voor mogelijkheden van woonzorgvoorzieningen.

In de centrumgebieden worden publiekstrekkende bedrijven, zoals detailhandel en horeca, gestimuleerd. Dit draagt bij aan de levendigheid en aantrekkelijkheid van de gemeente.

Conclusie

De omgevingsvisie heeft een **licht positieve** invloed en een **licht negatieve** invloed op de beschikbaarheid van sociale voorzieningen.

5.2.2 Leefomgeving

Thema	Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Leefomgeving	Luchtkwaliteit			 
	Geluid		 	  
	Stiltegebieden			
	Omgevingsveiligheid			
	Geur			 
	Hitte			 

5.2.2.1 Luchtkwaliteit

Themagerichte uitwerking

Er wordt ingezet op het terugdringen van CO₂-uitstoot en stikstofuitstoot. Om te beginnen worden bedrijven, huishoudens en voorzieningen gestimuleerd om te verduurzamen. Zo wordt de energietransitie gesteund, waarbij de overstap van fossiele brandstoffen naar duurzame bronnen van warmte en energie wordt gemaakt. Het uiteindelijke doel is om in 2050 volledig aardgasvrij te zijn. Om dit te realiseren worden woningen geïsoleerd en wordt de BENG-norm (Bijna Energie Neutraal Gebouw) gehanteerd. In het kader hiervan worden alternatieve warmtebronnen onderzocht en worden de constante ontwikkelingen rondom warmte-alternatieven nauwlettend in de gaten gehouden. Dit heeft een positief effect op de luchtkwaliteit doordat het gebruik van duurzame energiebronnen de uitstoot van schadelijke stoffen vermindert. Ook houtstook wordt niet meer toegestaan.

Daarnaast wordt er ingezet op duurzame vormen van mobiliteit, zoals fietsen, wandelen en openbaar vervoer, die kunnen bijdragen aan een verbetering van de luchtkwaliteit. Dit doet de gemeente door (snel)fietsverbindingen te realiseren, door deelmobiliteit uit te breiden, en door optimalisatie van het openbaar vervoer. Echter, is niet duidelijk wat er met optimalisatie van het openbaar vervoer wordt bedoeld. Het is de bedoeling dat mensen daardoor minder snel in de auto stappen, wat zorgt voor minder uitstoot van broeikasgassen.

Er is ruimte voor duurzame en natuurvriendelijke agrarische bedrijven, waarbij er geen negatieve invloed mag zijn op de leefomgeving. Agrarische bedrijven kunnen uitbreiden onder voorwaarden, waarbij er een positieve invloed moet zijn op de leefomgeving. Ook grootschalige landbouw wordt kritisch beoordeeld. Van agrariërs wordt verwacht dat zij gebruikmaken van de best beschikbare technieken om de kwaliteit van de leefomgeving zo min mogelijk te belasten. Zo wordt de afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest verminderd en worden emissiearme bemestingstechnieken gebruikt. Dit is ook positief voor de luchtkwaliteit. Overbemesting kan namelijk leiden tot uitstoot van stikstof en traditionele bemestingstechnieken kunnen leiden tot uitstoot van ammoniak. Chemische gewasbeschermingsmiddelen kunnen vluchtige organische stoffen uitstoten.

Bovendien wordt er een bufferzone van 250 m ingesteld rond Natura 2000-gebieden waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de stikstofuitstoot te verminderen.

Er zijn ook negatieve effecten op de luchtkwaliteit. De toename van het aantal woningen leidt tot een groei van de bevolking en daarmee ook tot een toename van het verkeer, wat kan leiden tot een verhoogde uitstoot van broeikasgassen.

Bovendien heeft de ontwikkeling van recreatie en toerisme en het aanbieden van evenementen mogelijk een verkeersaantrekkende werking, wat negatief is voor de luchtkwaliteit. Dit effect kan echter beperkt blijven als recreanten en toeristen zich binnen de gemeente met name op de fiets (of te voet) voortbewegen, wat wordt gestimuleerd door het aanleggen van regionale fietsnetwerken.

Bovendien dragen de verschillende vergroenende maatregelen van de visie bij aan verbeteren van de luchtkwaliteit. Zo wordt er bij nieuwbouw voor gezorgd dat de buitenruimte de natuurlijke kwaliteiten van de leefomgeving versterkt. Daarnaast wordt er natuurinclusief gebouwd en ingericht, waarbij rekening wordt gehouden met de natuur bij nieuwbouw. Op bestaande locaties wordt er meer groen aangelegd en bedrijventerreinen worden vergroend. Ook worden er groenblauwe structuren aangelegd en wordt er gestreefd naar een groenblauwe dooradering van 10%, waardoor er koelteplekken zijn voor tijden van hitte. Deze maatregelen dragen bij aan het verlagen van de temperatuur binnen de kernen.

Daarnaast komen er ook bedrijventerreinen bij, waarbij ook bedrijven met hogere milieucategorieën worden toegestaan, wat mogelijk resulteert in meer uitstoot van schadelijke stoffen. Bij de uitbreiding van bedrijventerreinen wordt er wel gestuurd op het gelijk houden van de milieubelasting. De bedrijventerreinen mogen alleen uitbreiden als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit kan het effect op luchtkwaliteit enigszins beperken. Toch zal er een negatief effect zijn op de luchtkwaliteit. Bedrijven met een hogere milieucategorie hebben namelijk vaak een grotere productiecapaciteit en gebruiken meer grondstoffen en energie. Ook zijn zulke bedrijven vaak afhankelijk van het gebruik van fossiele brandstoffen zoals steenkool, olie en gas. Daarnaast zorgen dergelijke bedrijven vaak voor luchtvervuiling door de uitstoot van industriële processen, zoals chemische reacties, verbranding van afvalstoffen en het gebruik van oplosmiddelen. Dit kan leiden tot een hogere uitstoot van vervuilende stoffen zoals fijnstof, stikstofoxiden, zwaveldioxide en vluchtige organische stoffen. Bovendien zorgen bedrijven voor een verkeersaantrekkende werking door het transport, wat ook weer negatief kan bijdragen aan luchtkwaliteit.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woon- en centrumgebieden wordt in het milieumengpaneel⁷ ook ingezet op een middelhoge ambitie. In woongebieden en centrumgebieden wordt ingezet op actieve mobiliteit. Echter, binnen die gebieden worden ook nieuwe woongebieden toegevoegd. In Hilvarenbeek, Diessen, Biest-Houtakker, Haghorst en Esbeek worden binnen de kernen woningen gerealiseerd. Deze ontwikkelingen kunnen een verkeersaantrekkende werking hebben. Dit is negatief voor de luchtkwaliteit vanwege de uitstoot van broeikasgassen.

⁷ Het milieumengpaneel is een onderdeel in de gebiedsgerichte uitwerking van de Omgevingsvisie, waarin duidelijk wordt gemaakt of er sprake is van een lage, middelhoge of hoge ambitie voor verschillende milieuaspecten.

Bij het milieumengpaneel wordt er lager ingezet op luchtkwaliteit dan in de andere deelgebieden. Bedrijven met een hogere milieucategorie kunnen zich vestigen op bedrijventerreinen. Naast de mogelijk verkeersaantrekkende werking van deze bedrijven, stoten deze bedrijven ook schadelijke stoffen uit. Dit is negatief voor de luchtkwaliteit.

In natuurgebieden wordt wel ingezet op een middelhoge tot hoge ambitie voor luchtkwaliteit in het milieumengpaneel. In de natuurgebieden wordt de milieubelasting beperkt tot een minimum door strengere regels te hanteren in omliggende gebieden voor bijvoorbeeld stikstof. Rondom Natura 2000-gebieden is daarom ook een buffer van 250 m opgenomen waarbinnen bepaalde activiteiten niet of beperkt mogelijk zijn om de natuur te beschermen.

In agrarisch buitengebied wordt er voor lucht een middelhoge ambitie gehanteerd voor de luchtkwaliteit bij het mengpaneel. Er worden hier ook geen maatregelen genomen. Agrariërs krijgen de ruimte om hun activiteiten uit te breiden. Hoewel zij de best beschikbare technieken moeten toepassen, kan dit nadelig zijn voor de luchtkwaliteit.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **licht positieve** invloed op de indicator luchtkwaliteit en een **licht negatieve** invloed.

5.2.2.2 Geluid

Themagerichte uitwerking

Verkeerslawaaï

Zoals op de visiekaart is te zien worden woningen vooral binnen de kernen gerealiseerd. De beschrijving van de HSAO laat zien dat verkeerslawaaï het meest wordt ervaren rondom de N269 en de N395. Er is een aantal woningbouwplannen dat wordt gerealiseerd rondom deze wegen.

Daarnaast leidt de toename van het aantal woningen en bedrijven tot een groei van de bevolking en een toename van het verkeer, wat resulteert in meer wegverkeerslawaaï. Dit effect wordt enigszins beperkt door binnen de kernen woningen en bedrijven te realiseren en door in te zetten op duurzamere vormen van mobiliteit, zoals wandelen, fietsen en openbaar vervoer. Deze vormen van mobiliteit genereren minder verkeerslawaaï dan auto's. Bovendien worden laadpalen voor elektrische voertuigen uitgebreid op basis van de behoefte. Er zal een laadpalenbeleid volgen om dit verder uit te werken. Elektrificering van voertuigen zorgt in ieder geval voor minder motorgeluid.

Bovendien zorgt het ontwikkelen van recreatie en toerisme in- en nabij de dorpskernen voor een toename van (auto)verkeer, wat negatief kan zijn voor de geluidsbelasting. Dit effect kan echter beperkt blijven als recreanten en toeristen zich binnen de gemeente met name op de fiets (of te voet) voortbewegen, wat wordt gestimuleerd door het aanleggen van regionale fietsnetwerken.

Verder worden er in de visie diverse maatregelen voor vergroening genomen. Verkeerslawaaï kan worden beperkt door vergroening. Voldoende dichte vegetatie kan het geluid goed verstrooien en beplanting kan groene bufferzones creëren tussen geluidsbronnen en gevoelige gebieden.

Industrielawaai

Wat betreft Industrielawaai, worden er geen nieuwe bedrijven met een hogere milieucategorie in woongebieden zelf gerealiseerd, maar wel naast woongebieden. Bedrijven met een hoge milieucategorie kunnen grootschalige productieprocessen hebben of werken met zware machines, wat kan resulteren in meer geluidsproductie en overlast van Industrielawaai in woongebieden. Dit ligt echter aan het soort bedrijven dat zich hier zal vestigen, waardoor dit momenteel niet met zekerheid kan worden gezegd. Hoewel er bedrijven met hogere milieucategorieën bijkomen, wordt er bij de uitbreiding van bedrijventerreinen rekening gehouden met het gelijk houden van de milieubelasting. Hierdoor zal het negatieve effect mogelijk beperkt worden.

Algemeen

De zoeklocatie voor windmolens nabij de kern Haghorst kunnen leiden tot een toename van geluidsbelasting in deze kern.

Daarnaast is er voor grootschalige evenementen met een bovenregionale functie ruimte in Beekse Bergen, wat kan leiden tot extra geluidsoverlast in deze gebieden. Echter, dit was voor de visie ook al mogelijk, waardoor dit effect beperkt zal zijn.

Gebiedsgerichte uitwerking

In centrumgebieden is er meer geluid door horeca en evenementen dan in woongebieden. Voor deze gebieden is al beleid vastgesteld, waardoor in de visie geen extra maatregelen zijn genomen. Voor woongebieden zijn in de visie ook geen maatregelen genomen, hoewel het milieumengpaneel een middelhoge ambitie voor geluid laat zien. Ook voor bedrijventerreinen zijn er geen specifieke maatregelen beschreven om geluidsoverlast te verminderen. Dit zal naar verwachting leiden tot geluidsoverlast in woongebieden die grenzen aan deze bedrijventerreinen, vooral omdat de bedrijventerreinen vaak direct naast de kernen liggen.

In natuurgebieden wordt geluidsoverlast wel beperkt en laat het milieumengpaneel een hoge ambitie zien. Er wordt echter niet gespecificeerd welke maatregelen hiertoe worden genomen. In het agrarisch buitengebied wordt niet actief gestuurd op het verlagen van de milieubelasting; per deelgebied wordt gekeken hoe de milieubelasting gelijk kan blijven. Ook hier is er voor geluid een lage ambitie in het mengpaneel.

Conclusie

De omgevingsvisie heeft een **negatieve** en een **licht positieve** invloed op verkeerslawaaï. En een **licht negatieve** invloed op Industrielawaai.

5.2.2.3 Stiltegebieden

Themagerichte uitwerking

In de HSAO is te zien dat de meeste stiltegebieden nabij natuurgebieden liggen. In de visie wordt gesteld dat de milieudruk en belastende bedrijfsactiviteiten worden verminderd in kwetsbare natuurgebieden en vlakbij woningbouw, wat dus positief is voor die stiltegebieden.

Uit de HSAO blijkt dat langs de randen van de stiltegebieden op plekken de geluidswaarde van 40 dB beperkt wordt overschreden. Door de ontwikkeling van woningen, bedrijven en voorzieningen zal het verkeer toenemen, waardoor dit effect vergroot zal worden.

Daarnaast is op de omgevingsvisiekaart te zien dat er een zoekgebied is voor windmolens nabij een stiltegebied, wat kan zorgen voor een te hoge geluidsbelasting op dit gebied.

Gebiedsgerichte uitwerking

Voor stiltegebieden zijn er geen specifieke gebiedsgerichte maatregelen benoemd.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **licht negatieve** invloed op stiltegebieden.

5.2.2.4 Omgevingsveiligheid

Themagerichte uitwerking

In de omgevingsvisie wordt er ruimte geboden voor de groei van woningen en bedrijven. Bedrijventerreinen in de nabijheid van de woonkernen Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek worden uitgebreid. Daarnaast worden er meer woningen toegevoegd binnen de kernen en wordt er gebruikgemaakt van kavelsplitsing en woningdelen waardoor het aantal inwoners zal toenemen. Bij zwaardere bedrijven kunnen activiteiten plaatsvinden waardoor een groepsrisico ontstaat en/of die tot aanwijzing van een aandachtsgebied leiden. Dit kan ook het geval zijn bij infrastructuur, zoals buisleidingen. Hoe meer mensen in het aandachtsgebied wonen, hoe groter het groepsrisico kan zijn. Een aandachtsgebied geeft aan waar rekening gehouden moet worden met het scenario 'explosie', 'brand' en/of 'gifwolk'. Dat betekent dat bij nieuwe ontwikkelingen, zoals woningbouw, aandacht moet zijn voor het beschermen van mensen en gebouwen binnen een aandachtsgebied en dat de gemeente moet afwegen of ontwikkelingen binnen een aandachtsgebied wel passend zijn, ook gelet op het groepsrisico.

Bedrijven met hogere milieucategorieën hebben vaak grotere PR-contouren⁸, omdat deze categorieën aangeven dat deze bedrijven een groter risico hebben op het vrijkomen van gevaarlijke stoffen. Het aantal risicobronnen met een PR-contour neemt mogelijk toe, omdat er op bedrijventerreinen bedrijven worden gerealiseerd met een hogere milieucategorie. Binnen deze contour zijn geen kwetsbare/zeer kwetsbare objecten (zoals ziekenhuizen) toegestaan en daar moet dan ook rekening mee worden gehouden bij nieuwe ontwikkelingen.

⁸ Het plaatsgebonden risico (PR) is de kans per jaar dat een persoon die onafgebroken en onbeschermd op een plaats langs een transportroute verblijft, komt te overlijden als gevolg van een incident met het vervoer van gevaarlijke stoffen.

Verder wordt er na 2030 een verkenning gedaan voor clustering van windmolens boven nieuw te ontwikkelen bos. Het plaatsen van windmolens kan echter een risico op het gebied van externe veiligheid met zich meebrengen, aangezien windmolens een veiligheidscontour hebben. Dit moet in overweging worden genomen, vooral in verband met de afstand tot woonbebouwing.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden en op bedrijventerreinen geldt een basisambitie voor omgevingsveiligheid. Voor deze gebieden worden geen specifieke maatregelen genomen. In centrumgebieden wordt een middelhoge ambitie vastgesteld, maar het is niet duidelijk welke maatregelen hiervoor worden genomen. Voor natuurgebieden en het agrarisch buitengebied is er eveneens sprake van een basisambitie, maar worden er geen maatregelen benoemd voor het behalen van deze ambitie. In deze gebieden zijn minder risicobronnen aanwezig, waardoor maatregelen niet direct nodig zijn.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **licht negatieve** invloed op de indicator omgevingsveiligheid.

5.2.2.5 Geur

Themagerichte uitwerking

In de visie wordt er ingezet op het beperken van geuroverlast. Van agrariërs wordt verwacht dat zij gebruik maken van de best beschikbare technieken om de kwaliteit van de leefomgeving zo min mogelijk te belasten. In de visie wordt ingezet op het verminderen van de afhankelijkheid van kunstmest en het gebruiken van emissiearme bemestingstechnieken en chemische gewasbeschermingsmiddelen. Het gebruik van de best beschikbare technieken door agrariërs heeft verschillende voordelen als het gaat om het verminderen van geuroverlast. Ten eerste helpt het verminderen van de afhankelijkheid van kunstmest om de geurproductie te verminderen. Kunstmest kan namelijk een sterke en onaangename geur verspreiden. Door het gebruik van alternatieve methoden, zoals organische meststoffen, kan de geurhinder worden verminderd. Daarnaast zorgen emissiearme bemestingstechnieken ervoor dat de mest gelijkmatig en op een gecontroleerde manier wordt verspreid, waardoor de kans op geuroverlast wordt verminderd. Ook het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen kan leiden tot geurhinder. Door over te stappen op milieuvriendelijkere en minder geurende alternatieven, wordt de kans op geuroverlast verminderd.

Ook wordt in kwetsbare natuurgebieden en nabij woningbouw de milieudruk van belastende bedrijfsactiviteiten verminderd. Hieronder valt ook geur, waardoor dit waarschijnlijk een positief effect heeft op geurhinder. Bovendien wordt geuroverlast beperkt door nieuwe initiatieven die leiden tot een verhoogde geurbelasting in bepaalde gebieden niet toe te staan.

Aan de andere kant worden er bedrijven met een hoge milieucategorie toegevoegd nabij de woonkernen. Dit kan zorgen voor extra geuroverlast. In de visie wordt echter duidelijk gesteld dat bij uitbreiding van bedrijvigheid aan mitigatie en compensatie zal worden gedaan van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Ook moet bij uitbreiding van bedrijventerreinen de milieubelasting gelijk blijven. Hierdoor zal dit effect waarschijnlijk beperkt zijn.

Daarnaast is op de omgevingsvisiekaart te zien dat er woningen worden bijgebouwd op plekken waar al sprake is van geuroverlast. Hierdoor zal het aantal geurgehinderden in die gebieden verder toenemen.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden en centrumgebieden is de ambitie om overlast door geur te verminderen hoog, hiertoe worden bijvoorbeeld beperkingen aan agrariërs opgelegd.

Vanwege de ligging van de natuurgebieden nabij agrarische gebieden wordt hier iets meer geurhinder geaccepteerd, maar nooit meer dan de wettelijk toegestane waarden.

Voor het agrarisch buitengebied en bedrijventerreinen wordt een middelhoge ambitie gehanteerd voor geur.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een zowel een **positieve** als een **licht negatieve** invloed op de indicator geur.

5.2.2.6 Hitte

Themagerichte uitwerking

Er zijn zowel positieve als negatieve effecten van de omgevingsvisie op de indicator hitte. De gemeente Hilvarenbeek neemt verschillende vergroenende maatregelen in haar visie. Zo wordt er bij nieuwbouw voor gezorgd dat de buitenruimte de natuurlijke kwaliteiten van de leefomgeving versterkt. Daarnaast wordt er natuurinclusief gebouwd en ingericht, waarbij rekening wordt gehouden met de natuur bij nieuwbouw. Op bestaande locaties wordt er meer groen aangelegd en bedrijventerreinen worden vergroend. Ook worden er groenblauwe structuren aangelegd en wordt er gestreefd naar een groenblauwe dooradering van 10%, waardoor er koelteplekken zijn voor tijden van hitte. Deze maatregelen dragen bij aan het verlagen van de temperatuur binnen de kernen. Door het aanleggen van groene ruimtes ontstaat er schaduw en kan water verdampen, wat resulteert in een lagere omgevingstemperatuur. Dit is positief voor de indicator hitte.

In de visie wordt er ingezet op het vergroten van het waterbergend vermogen door minder verharding toe te passen en ruimte te maken voor meer en groter groen. Ook worden er groenblauwe structuren en waterbergende voorzieningen aangelegd en worden A-watergangen verondiept. Dit heeft een positief effect op hitte. Water kan namelijk fungeren als natuurlijk koelsysteem. Tijdens warme periodes kan het water warmte opnemen en vasthouden, waardoor de omgevingstemperatuur wordt verlaagd. Op die manier ontstaan er een soort 'koelteplekken'. Bovendien kan waterverdamping vanuit deze opslaggebieden zorgen voor verkoeling, vergelijkbaar met het effect van zweten op ons lichaam.

Er zijn ook negatieve effecten van de visie op hitte. De verschillende ontwikkelingen op het gebied van recreatie, woningen en bedrijven kunnen een verkeersaantrekkende werking hebben. Anderzijds kan dit effect door focus op duurzame mobiliteit, modal shift en bouwen binnen de kernen (nabijheid) waarschijnlijk beperkt blijven. Hilvarenbeek blijft echter een autoafhankelijke gemeente.

De komst van nieuwe woningen en bedrijventerreinen kan bovendien leiden tot een toename van hittestress. Nieuwe bebouwing en verharding zorgen voor een groter oppervlak dat warmte vasthoudt en zorgen voor minder ruimte voor groen. Betonnen en asfalt oppervlakken absorberen en houden warmte vast. Hierdoor kunnen de temperaturen in bebouwd gebied verder stijgen. Dit wordt beperkt doordat er bij nieuwbouw natuurinclusief wordt gebouwd.

Gebiedsgerichte uitwerking

Flora en fauna hebben geen prioriteit in het centrum, maar doordat er wel wordt ingezet op vergroening, wordt dit automatisch meegenomen. Dit draagt bij aan het tegengaan van hittestress. Ook op bedrijventerreinen wordt ingezet op vergroening, wat hittestress vermindert.

In woongebieden en natuurgebieden worden er geen concrete maatregelen genomen voor hitte, maar in het afwegingskader wordt wel hoog ingezet op een lage belasting van het milieu. In het agrarisch buitengebied worden geen maatregelen genomen.

Conclusie

De omgevingsvisie heeft een **positieve** en een **licht negatieve** invloed op de indicator hitte.

5.2.3 Landschap en cultuurhistorie

Thema	Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Landschap en cultuurhistorie	Landschappelijke waarden			 
	Cultuurhistorische waarden			 

Thema	Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
	Archeologie			

O

5.2.3.1 Landschappelijke waarden

Themagerichte uitwerking

Authentieke landschapselementen zoals houtwallen, bosjes, en bomenrijen, die bijdragen aan het historische karakter van de gemeente worden versterkt. Daarnaast wordt gefocust op het behoud van bestaande bomen en groenstructuren, waarbij wordt gestreefd naar een balans tussen inheemse, uitheemse en klimaatbestendige beplanting. In het buitengebied ligt de focus op inheemse beplanting en in de kernen op inheemse beplanting, waar mogelijk aangevuld met een gevarieerd aanbod uitheemse bomen die een meerwaarde hebben voor bijvoorbeeld insecten en die aantrekkelijk zijn voor inwoners en bezoekers. Verder wordt er gelet op de landschappelijke inpassing van bedrijven. Bovendien wordt verrommeling en verval tegengegaan en wordt er gezorgd voor een afwisselende omgeving om saaiheid en eenvormigheid te voorkomen. Verpaupering wordt bijvoorbeeld voorkomen door VAB's (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) in te zetten voor toerisme en recreatie. Verder worden landschaps- en natuurwaarden en het watersysteem zoveel mogelijk beschermd. Deze maatregelen hebben een positieve invloed op de landschappelijke waarden.

Agrarische bedrijven dicht bij de kern mogen niet uitbreiden, maar hebben ontwikkelruimte voor nevenfuncties zoals zorgfuncties of een B&B. In buitengebieden mogen ze wel uitbreiden, mits het de leefomgeving positief beïnvloedt.

In de visie wordt ingezet op grootschalige opwekking van energie, bijvoorbeeld door zonneparken. Ook wordt er onderzoek gedaan naar windmolens. Wanneer er grootschalige opwekking van energie plaatsvindt, wordt er zover mogelijk rekening gehouden met landschappelijke inpassing. Bijvoorbeeld door een clustering van windmolens boven nieuw te ontwikkelen bos. Ook bij energieopwekking op daken wordt er sterk rekening gehouden met de inpassing ervan. Voor wind geldt echter dat, gezien de hoogte, dit zich lastig landschappelijk laat inpassen.

Er zijn ook negatieve effecten voor landschappelijke waarden. Nieuwbouw van woningen en uitbreiding van bedrijventerreinen kan de landschappelijke waarden mogelijk negatief beïnvloeden. Echter, dit effect zal beperkt blijven doordat er bij deze ontwikkelingen veel rekening wordt gehouden met landschappelijke inpassing. Ook mogen bedrijventerreinen alleen uitbreiden als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Gebiedsgerichte uitwerking

Bij woongebieden worden de doorkijkjes vanuit de woongebieden naar het landschap versterkt en trekt het groen verder de kernen in, met respect voor de cultuurhistorisch waardevolle landschappen en structuren.

Ook bij de uitbreiding van bedrijventerreinen is aansluiting op de leefomgeving nodig en moet de landschappelijke inpassing goed zijn. Dit wordt gedaan door landschappelijke elementen en kavelstructuren als uitgangspunten te nemen.

Verder is er voor natuurgebieden, per landschapstype (hoge koppen, flanken en beekdalen), een handelingsperspectief opgesteld door het waterschap. De inpassing van energieopwekking wordt alleen toegestaan onder strenge voorwaarden op het gebied van natuur en landschap. In de natuurgebieden wordt ook hoger ingezet op het behouden en versterken van de eigenheid van het landschap. Dit gebeurt door het behoud van de landgoederen en het zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen, zoals zandpaden en smokkelaarsroutes.

Ook in het agrarisch buitengebied wordt hoger ingezet op het behoud van een herkenbaar dorpskarakter. Dit is terug te zien in de aansluiting van de kernen en linten op de landschappelijke structuren. Specifiek in het kampen- en hoevenlandschap, en het oude ontginningslandschap, wordt maximaal ingezet op het behoud en herstel van de landschapsstructuren en -elementen in combinatie met gezamenlijk landschapsbeheer. In het buitengebied worden groenblauwe structuren versterkt en landschapselementen, zoals houtwallen en hakbosjes, hersteld.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** en **licht negatieve invloed** op landschappelijke waarden.

5.2.3.2 Cultuurhistorische waarden**Themagerichte uitwerking**

Er wordt gefocust op het behoud van bestaande bomen en groenstructuren, waarbij gestreefd wordt naar een balans tussen inheemse, uitheemse en klimaatbestendige beplanting. Daarnaast worden authentieke landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen versterkt en blijven cultuurhistorisch waardevolle landschappen en structuren behouden. Ook worden kampen- en hoevenlandschap, het oude ontginningslandschap en de beekdalen hersteld. Dit wordt gedaan vanwege de hoge cultuurhistorische waarde van deze landschapstypen en omdat deze belangrijk zijn voor de lokale flora en fauna. Bovendien worden cultuurhistorische structuren en elementen zichtbaar en beleefbaar gemaakt door ze te restaureren, te voorzien van educatie en toeristisch te ontsluiten via wandel- en fietsroutes. Bouwen in de hoogte is op bepaalde plekken binnen de kernen mogelijk, maar tot maximaal vijf lagen hoog, en alleen waar het past binnen het karakter van Hilvarenbeek.

Verder staat het behoud van de ecologische en ruimtelijke verscheidenheid centraal, waarbij natuurwaarden, landschapswaarden en cultuurhistorische waarden versterkt worden en als inspiratiebron dienen voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Er is een risico dat cultuurhistorische waarden worden aangetast bij groei van Hilvarenbeek, bijvoorbeeld door woningbouw (verdichting in cultuurhistorisch waardevolle kernen) of uitbreiding van bedrijventerreinen. Uit de HSAO blijkt namelijk dat er Rijksmonumenten in de buurt liggen van de geplande ontwikkelingen. Het risico dat deze worden aangetast is echter klein, omdat er rekening mee wordt gehouden met cultuurhistorische structuren bij inpassing daarvan.

Daarnaast kan verdichting in het centrum ervoor zorgen dat de kernen hun authenticiteit verliezen. Tegelijkertijd kan het ook positief werken, doordat bij verdichting vaak een investering wordt gedaan in de kwaliteit van kernen.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden trekt groen verder de kernen in met respect voor de cultuurhistorisch waardevolle landschappen en structuren.

In centrumgebieden wordt gestreefd naar een levendig winkelhart en bruisende horeca die de Beekse identiteit benadrukken. Het cultuurhistorisch waardevolle karakter is hierin essentieel. Er wordt maximaal ingezet op het behoud van het dorps karakter, waarbij het Vrijthof een beschermd dorpsgezicht is.

Bij bedrijventerreinen staat het respecteren van de stedenbouwkundige en cultuurhistorische structuren centraal. Voor natuurgebieden wordt er iets hoger ingezet op het behouden en versterken van de eigenheid van het landschap. Dit gebeurt door het behoud van de landgoederen en het zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen, zoals zandpaden en smokkelaarsroutes. Voor het agrarisch buitengebied zijn geen maatregelen genomen.

Conclusie

Al met al wordt de invloed van de omgevingsvisie op de indicator cultuurhistorische waarden als **positief** en **licht negatief** beoordeeld.

5.2.3.3 Archeologie

Themagerichte uitwerking

Allereerst is er het positieve punt dat in de buitengebieden vrijwel geen nieuwe bebouwing komt, terwijl dit wel de locaties zijn waar de meeste archeologische vindplaatsen liggen. Het is positief voor archeologie wanneer er vooral binnen de kernen wordt ontwikkeld, omdat er dan weinig nieuwe grond nodig is voor de bouw. Uit de HSAO blijkt dat er binnen de kernen weinig tot geen archeologisch waardevolle gebieden liggen en juist daar is woningbouw gepland.

Aan de andere kant kunnen de bouw van woningen of bedrijventerreinen aan de randen van de kernen invloed hebben op archeologische monumenten die in het gebied liggen. Het is daarom belangrijk om bij het bouwen in en rondom de kernen goed op archeologische waarden te letten. Uit de HSAO blijkt dat het om kleine stukjes gaat waar gebieden van archeologische waarde liggen, waardoor de negatieve invloed op archeologie waarschijnlijk beperkt kan blijven. Een voorbeeld hiervan is de midden-paleolithische vindplaats tussen de kernen Diessen en Esbeek. Hier wordt echter weinig gebouwd, waardoor dit effect beperkt lijkt te zijn.

Echter, grootschalige energieopwekking kan wel een impact hebben op archeologie. Bij de aanleg van grote energieopwekkingsprojecten zoals windmolenparken of zonneparken bestaat de mogelijkheid dat archeologische vindplaatsen worden aangetast. Het graven van funderingen, het aanleggen van kabels en het plaatsen van apparatuur kan leiden tot versterking van de bodem en het landschap waar archeologische resten zich bevinden. Daarom is het belangrijk om bij de planning en uitvoering van grootschalige energieopwekkingsprojecten rekening te houden met de mogelijke archeologische waarde van het gebied. Uit de omgevingsvisiekaart blijkt dat de zoekgebieden voor windmolens en zonneweiden echter niet in archeologisch waardevolle gebieden liggen, zoals beschreven in de HSAO. Daardoor is er weinig kans op aantasting.

Tot slot, bij het gebruik van aardwarmte/geothermie kunnen diepe boorgaten worden gebruikt om warmte uit de aarde te halen. In sommige gevallen kunnen deze boorgaten in de buurt liggen van archeologische vindplaatsen.

Gebiedsgerichte uitwerking

In de visie worden geen specifieke gebiedsgerichte maatregelen genomen voor archeologie.

Conclusie

Hoewel er geen archeologisch beleid is, worden er weinig negatieve effecten verwacht voor archeologie. De omgevingsvisie heeft vanwege mogelijke impact op archeologische waarden een **licht negatieve** invloed op archeologie.

5.3 Werken in Hilvarenbeek

5.3.1 Bedrijvigheid

Thema	Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Bedrijvigheid	Bedrijventerreinen			 
	Agrarische bedrijvigheid			 
	Verduurzaming landbouw			

5.3.1.1 Bedrijventerreinen

Themagerichte uitwerking

Er wordt plaats geboden voor de groei van bedrijven. Hiertoe worden bedrijventerreinen uitgebreid. Er wordt vooral ruimte gemaakt voor lokale MKB-bedrijvigheid. De bedrijventerreinen in Hilvarenbeek en Diessen worden vergroot, zoals duidelijk is op de omgevingsvisiekaart. In aanvulling op deze twee uitbreidingslocaties wordt actief gezocht naar een nieuwe locatie voor de ontwikkeling van een bedrijventerreinen rondom de kernen Hilvarenbeek, Esbeek en Diessen. Op bestaande bedrijventerreinen wordt ingezet op een efficiënter ruimtegebruik. Daarom sluit de omgevingsvisie bedrijven met een groot ruimtebeslag, zoals distributie- en datacentra uit. Hoewel hierdoor meer ruimte vrijkomt voor andere soorten bedrijven, is dit nadelig voor bedrijven die wel een groot ruimtebeslag hebben.

Er wordt ook ruimte geboden voor bedrijven en woningen om een binding te krijgen met de lokale gemeenschap, bijvoorbeeld door gedeelde buitenruimten, gemeenschappelijk opdrachtgeverschap of bedrijventerrein-management. De compacte opzet biedt ruimte voor meer bedrijven om zich te vestigen.

Bovendien wordt er ruimte geboden voor bedrijven met hogere milieucategorieën. Er wordt ook ruimte geboden om een onderneming te starten, om het vestigingsklimaat voor de jongere generatie te verbeteren.

Er zijn ook negatieve effecten voor bedrijventerreinen. Bedrijven mogen uitbreiden, maar alleen als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Dit maakt het wellicht minder aantrekkelijk of lastiger voor bedrijven om zich te vestigen in de gemeente.

Verder wordt er ruimte geboden aan lokale ondernemers (positief), waardoor bedrijvigheid met een groot ruimtebeslag, zoals distributie- en datacentra, onwenselijk is. Dit is negatief voor die vormen van bedrijvigheid.

Bovendien worden sommige bedrijven door de ligging van de bedrijventerreinen aan de randen van de kernen mogelijk beperkt om er zich te vestigen vanwege zonering in verband met geur, omgevingsveiligheid en geluid, waardoor sommige initiatieven niet toe worden gestaan. Vanwege die zonering is het voor sommige bedrijven niet mogelijk om zich te vestigen op de uitbreidingslocaties.

Gebiedsgerichte uitwerking

Kleine, bestaande bedrijven in de woongebieden mogen blijven, maar er wordt geen ruimte geboden voor nieuwe bedrijven. Nieuwe bedrijven vestigen zich op de daarvoor bestemde locaties. Voor kleine bedrijven aan huis worden echter wel mogelijkheden geboden.

In de centrumgebieden wordt, met het oog op het aantrekken van bezoekers en het bevorderen van ontmoeting, publiekstrekkende bedrijven zoals detailhandel en horeca gestimuleerd. Daarnaast is het tegengaan van leegstand, en daarmee het behoud van het horeca- en winkelaanbod, van groot belang voor de leefbaarheid van het centrum.

Op dit moment is er ruimte voor de uitbreiding van bedrijventerreinen in de kernen Hilvarenbeek en Esbeek. In Hilvarenbeek wordt Slibbroek-Noord uitgebreid met 2,7 hectare voor lichtere bedrijvigheid, en Mierbeek-Noord in Esbeek wordt uitgebreid met 2,7 hectare voor zwaardere bedrijven. Daarnaast wordt actief gezocht naar een nieuwe locatie voor de ontwikkeling van een bedrijventerrein rondom de kernen Hilvarenbeek, Esbeek en Diessen.

In de natuurgebieden is er geen ruimte voor bedrijven. Eventuele bestaande recreatiebedrijven mogen worden gehandhaafd.

In het buitengebied is er beperkte ruimte voor de ontwikkeling van niet-agrarische bedrijven, mits die ontwikkeling passend is in de omgeving en andere voorzieningen, functies of bedrijvigheid niet schaadt. Dit wordt ondersteund door de provincie om versnippering in het buitengebied te voorkomen, de milieubelasting niet verder te verhogen en verkeersbewegingen te beperken. Milieubelastende bedrijvigheid en grote industrie worden in het buitengebied beperkt, waardoor er voor bepaalde bedrijven minder ruimte is in Hilvarenbeek. Er wordt verder geen ruimte geboden voor grootschalige ontwikkelingen in het buitengebied, dus ook niet voor grootschalige bedrijventerreinen.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **licht positieve** invloed en een **licht negatieve** invloed op de indicator bedrijventerreinen.

5.3.1.2 Agrarische bedrijvigheid

Themagerichte uitwerking

Agrarische bedrijven krijgen meer ontwikkelruimte voor nevenfuncties, zoals zorgfuncties of een B&B. Bovendien heeft het behoud en de versterking van bestaande agrarische bedrijvigheid de prioriteit van de gemeente. De gemeente moedigt daarom innovatie en diversificatie in de landbouwsector aan door te zoeken naar nieuwe teelten en teeltsystemen. Daarbij ligt de focus op kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen. Verduurzaming en innovatie van de landbouw zorgt ervoor dat agrarische bedrijven toch kunnen blijven, of zorgt dat er andere typen (duurzame) vormen van landbouw bij kunnen komen. Dit is positief voor de agrarische bedrijvigheid in de gemeente.

Monoculturen zoals veeteelt, akkerbouw en fruitteelt worden verminderd in de omgeving en alleen toegelaten in gebieden die zich hier wel voor lenen. Daarnaast wordt een bufferzone van 250 m ingesteld rond Natura 2000-gebieden, wat ook zorgt voor minder grond voor agrarische bedrijven. Ook wordt grootschalige intensieve landbouw kritisch beoordeeld. Dit is positief voor de leefomgeving, maar zorgt voor beperkingen op het gebied van agrarische bedrijvigheid.

Daarnaast biedt de gemeente geen ruimte voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed op de lokale leefomgeving, zoals bijvoorbeeld lelieteelt. Bij uitbreiding of wijziging van activiteiten dient de leefomgeving daar ook van te profiteren. Hoewel dit goed is voor de leefomgeving, zorgt het wel voor restricties voor de uitbreiding van agrarische bedrijvigheid.

Wel kunnen agrarische bedrijven onder voorwaarden uitbreiden in het oosten van de gemeente, ten westen van Haghorst en Baarschot, mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt. Desondanks kunnen agrarische bedrijven ten westen van Hilvarenbeek en Esbeek en ten zuidwesten van Diessen niet uitbreiden.

Verder wordt van agrariërs verwacht dat ze de best beschikbare technieken toepassen om de kwaliteit van de leefomgeving zo min mogelijk te belasten. Dit kan het minder aantrekkelijk maken voor nieuwe agrarische bedrijven om zich in de gemeente te vestigen.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden, centrumgebieden en op bedrijventerreinen is er geen ambitie voor agrarische bedrijvigheid, omdat er in de kernen en op bedrijventerreinen niet of nauwelijks landbouw voorkomt.

Echter, in natuurgebieden en het agrarisch buitengebied speelt landbouw wel een rol. Met name in de randen (zomen) van de bosgebieden is een natuurinclusieve agrarische sector van belang. Daarom wordt in deze gebieden volledig ingezet op een natuurinclusieve agrarische sector. Vanwege de ligging van de natuurgebieden nabij agrarische gebieden in plaats van woongebieden wordt hier iets meer geurhinder geaccepteerd, maar nooit meer dan de wettelijk toegestane waarden. Het landschapstype is leidend voor de ontwikkeling van het agrarisch buitengebied. Er is bijvoorbeeld geen ruimte voor agrarische bedrijven in natuurgebieden, en het jonge ontginningslandschap is primair bedoeld voor de duurzame ontwikkeling van de landbouw.

In het agrarisch buitengebied wordt niet actief gestuurd op het verlagen van de milieubelasting; per gebied wordt gekeken hoe de milieubelasting gelijk kan blijven en, indien mogelijk, kan worden verminderd. Hierdoor kunnen agrarische bedrijven slechts beperkt uitbreiden, onder voorwaarden.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie zowel een **negatieve** als een **licht positieve** invloed op agrarische bedrijvigheid.

5.3.1.3 Verduurzaming landbouw

Themagerichte uitwerking

De gemeente heeft een doelstelling om in 2030 15% biologische landbouw te realiseren. Om dit te realiseren wordt een duurzame en klimaatbestendige agrarische sector gestimuleerd en er wordt gestreefd naar meer natuurinclusieve bedrijven. Daarbij worden lokale initiatieven van korte ketens omarmd. De gemeente zet bovendien in op het realiseren van een natuurinclusieve agrarische sector door middel van natuur- en landschapsbeheer en een natuur- en diervriendelijkere productiewijze. Deze maatregelen zijn goed voor verduurzaming van de landbouw, omdat ze bijdragen aan het behoud en herstel van biodiversiteit, het verminderen van de druk op natuurlijke hulpbronnen en het bevorderen van het welzijn van dieren. Natuurinclusieve landbouw houdt rekening met de natuurlijke omgeving en integreert natuurlijke processen in de landbouwpraktijk.

Agrarische bedrijven kunnen onder voorwaarden uitbreiden in het oosten van de gemeente, ten westen van Haghorst en Baarschot, mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt. Dit is goed voor de verduurzaming van de landbouw, omdat deze bedrijven worden gedwongen om te verduurzamen om niet negatief bij te dragen aan de leefomgeving.

Van agrariërs wordt ook verwacht dat zij gebruikmaken van de best beschikbare technieken om de kwaliteit van de leefomgeving zo min mogelijk te belasten. Zo wordt de afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest verminderd en worden emissiearme bemestingstechnieken gebruikt. Dit draagt ook bij aan de verduurzaming van de landbouw.

Verder wordt innovatie en diversificatie in de landbouwsector aangemoedigd door nieuwe teelten en teeltsystemen te stimuleren. Tot slot worden monoculturen, zoals veeteelt, akkerbouw en fruitteelt, verminderd in de omgeving en alleen toegelaten in gebieden die zich hier wel voor lenen. Monoculturen hebben vaak negatieve gevolgen voor het milieu, zoals bodemuitputting, waterverontreiniging en verlies van biodiversiteit. Door monoculturen te verminderen en alleen toe te staan in geschikte gebieden, kan de negatieve impact op het milieu verminderd worden.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden, centrumgebieden en op bedrijventerreinen is er geen ambitie voor agrarische bedrijvigheid en een natuurinclusieve agrarische sector, omdat er in de kernen en op bedrijventerreinen niet of nauwelijks landbouw voorkomt.

Echter, in natuurgebieden speelt landbouw wel een rol. Met name in de randen (zomen) van de bosgebieden is een natuurinclusieve agrarische sector van belang. Daarom wordt in deze gebieden volledig ingezet op een natuurinclusieve agrarische sector. Vanwege de ligging van de natuurgebieden nabij agrarische gebieden wordt hier iets meer geurhinder geaccepteerd, maar nooit meer dan de wettelijk toegestane waarden.

Het landschapstype is leidend voor de ontwikkeling van het agrarisch buitengebied. Er is bijvoorbeeld geen ruimte voor agrarische bedrijven in natuurgebieden, en het jonge ontginningslandschap is primair bedoeld voor de duurzame ontwikkeling van de landbouw. In het agrarisch buitengebied wordt niet actief gestuurd op het verlagen van de milieubelasting; per gebied wordt gekeken hoe de milieubelasting gelijk kan blijven en, indien mogelijk, kan worden verminderd.

De gemeente zet in het buitengebied in op het realiseren van een natuurinclusieve agrarische sector door middel van natuur- en landschapsbeheer en een natuur- en diervriendelijkere productiewijze. Verder worden nieuwe initiatieven, zoals voedselbossen, gestimuleerd. Deze maatregelen bevorderen de agrarische bedrijvigheid.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** invloed op de indicator verduurzaming landbouw.

5.3.2 Verkeer en vervoer

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Verkeersveiligheid			
Duurzame automobilititeit			
Bereikbaarheid			

5.3.2.1 Verkeersveiligheid

Themagerichte uitwerking

In de visie worden verschillende maatregelen genomen om duurzame mobiliteit te stimuleren. Er worden regionale fietsroutes aangelegd, wandelen en fietsen wordt gestimuleerd door veilige fiets- en wandelverbindingen in de kernen en het buitengebied groen aan te leggen, snelfietsverbindingen worden gerealiseerd, openbaar vervoer wordt geoptimaliseerd en deelmobiliteit wordt uitgebreid. Door deze maatregelen zullen meer mensen geprikkeld worden om alternatieve vormen van mobiliteit dan de auto te gebruiken. Alternatieve vormen van mobiliteit, zoals fietsen en wandelen, worden over het algemeen als veiliger beschouwd dan autorijden. Dit komt omdat fietsers en voetgangers meestal langzamer reizen en minder gevaarlijk zijn bij een botsing dan auto's. Door meer mensen aan te moedigen om deze vormen van mobiliteit te gebruiken, kan het aantal ernstige verkeersongevallen worden verminderd. Verder worden de fietsverbindingen niet alleen sneller maar ook veiliger gemaakt door deze te scheiden van gemotoriseerd verkeer.

De gemeente werkt stapsgewijs toe naar het doel om tegen 2050 NUL verkeersslachtoffers te realiseren. Het is echter niet concreet gemaakt hoe de gemeente dit doel wil behalen.

Er zijn ook negatieve effecten van de visie op verkeersveiligheid. De ontwikkeling van recreatie en toerisme, de ontwikkeling van nieuwe woningen en voorzieningen, en de uitbreiding van bedrijventerreinen kunnen een verkeersaantrekkende werking hebben. Meer verkeer vergroot de kans op ongevallen. Bovendien worden bedrijventerreinen uitgebreid in de kernen en niet in de buitengebieden, waardoor het verkeer dat bestemd is voor de bedrijven, zoals vrachtverkeer, dichter in de buurt van woongebieden komt.

Tot slot zorgt inbreiding voor meer mensen op hetzelfde aantal vierkante meters, wat mogelijk leidt tot meer verkeer en drukte. Dit verhoogt het risico op ongevallen ook.

Gebiedsgerichte uitwerking

In centrumgebieden en woongebieden wordt ingezet op het verbeteren van de verkeersveiligheid. Om overlast te verminderen en (het gevoel van) onveiligheid te voorkomen, wordt er een route voor landbouwverkeer om de kern Hilvarenbeek heen gerealiseerd. Hierdoor worden verkeersstromen ontvocht en hoeft het landbouwverkeer niet langer door de smalle straten van de kern te rijden. Dit komt de verkeersveiligheid ten goede.

Op bedrijventerreinen worden alternatieve routes voor langzaam verkeer aangeboden om de verkeersbewegingen van voetgangers en fietsers te minimaliseren, ten behoeve van de veiligheid.

In natuurgebieden en het buitengebied worden geen specifieke maatregelen genomen voor de verkeersveiligheid.

Conclusie

Al met al heeft de visie een **licht negatieve** invloed en een **licht positieve** invloed op verkeersveiligheid.

5.3.2.2 Duurzame automobilititeit

Themagerichte uitwerking

Laadpalen voor elektrische voertuigen worden uitgebreid op basis van de behoefte. Dit is positief voor duurzame automobilititeit, omdat hierdoor elektrisch rijden meer wordt gefaciliteerd in de gemeente. Echter, als blijkt dat er geen behoefte is vanuit de bevolking zal dit aantal ook niet toenemen.

Er zijn ook negatieve effecten van de visie op duurzame automobilititeit. Zo worden er geen maatregelen genomen om het percentage elektrische auto's toe te laten nemen, zoals bewustwording. Wel wordt er gesteld dat Hilvarenbeek een autoafhankelijke gemeente blijft. Naar verwachting zal het percentage elektrische auto's door maatregelen van de visie daarom niet toenemen.

Gebiedsgerichte uitwerking

Hilvarenbeek blijft een autoafhankelijke gemeente, maar tegelijkertijd wordt actieve mobiliteit gestimuleerd door extra aandacht te geven aan wandelen en fietsen door middel van veilige snelfietsverbindingen in de woongebieden. Deze vormen van actieve mobiliteit stimuleren de gezondheid.

Ook in centrumgebieden wordt langzaam verkeer gestimuleerd door het plaatsen van laadpunten voor elektrische fietsen en stallingen. Op bedrijventerreinen daarentegen krijgt actieve mobiliteit minder prioriteit. Wel worden er alternatieve routes voor langzaam verkeer geboden voor voetgangers en fietser ten behoeve van de veiligheid.

Ook bij agrarische buitengebieden en natuurgebieden worden regionale fietsroutes aangelegd om actieve mobiliteit te stimuleren, al ligt de focus hier minder op dan bij de andere gebieden.

Conclusie

In de visie worden weinig maatregelen genomen om het aandeel duurzame automobilititeit te laten toenemen. Het effect van de visie wordt daarom als neutraal beoordeeld.

5.3.2.3 Bereikbaarheid**Themagerichte uitwerking**

Door het bouwen van nieuwe woningen en voorzieningen in bestaande kernen en aan de randen van die kernen, worden woningen en voorzieningen dicht bij elkaar gebracht. Dit zorgt voor korte reisafstanden en stimuleert daarmee het gebruik van duurzamere vervoersmiddelen zoals fietsen en wandelen, waardoor mensen minder gebruik maken van de auto. Bovendien worden verschillende maatregelen genomen om duurzame vormen van mobiliteit te stimuleren en autogebruik te ontmoedigen, zoals hierboven genoemd in paragraaf 5.3.2.1. Minder autoverkeer zorgt voor minder druk op de wegen, wat positief is voor de bereikbaarheid.

Verder krijgt de toegankelijkheid van de buitenruimte voor wandelen en fietsen aandacht. De gemeente bouwt geen woningen voor ouderen en voor kwetsbare mensen op grote wandel- en/of fietsafstand van de kernen. Voor de meest kwetsbare doelgroepen bouwt de gemeente geen woningen in kernen waar de alledaagse voorzieningen niet op loopafstand bereikbaar zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een supermarkt. Daarnaast worden regionale fietsroutes aangelegd en worden fiets- en wandelnetwerken versterkt wat zorgt voor een betere bereikbaarheid van recreatiegebieden.

Een negatief effect van de visie op de bereikbaarheid is dat het uitbreiden van bedrijventerreinen, de komst van woningen en de ontwikkeling van recreatie en toerisme zorgt voor een toename van verkeer, terwijl de infrastructuur niet wordt aangepast. Dit kan zorgen voor een slechtere bereikbaarheid.

Gebiedsgerichte uitwerking

Hoewel Hilvarenbeek een autoafhankelijke gemeente blijft, stimuleert de gemeente tegelijkertijd actieve mobiliteit door extra aandacht te schenken aan wandelen en fietsen, onder andere door veilige (snel)fietsverbindingen in woongebieden te realiseren. Ook in centrumgebieden wordt de toegankelijkheid voor langzaam verkeer verbeterd, wat de actieve mobiliteit stimuleert. Dit is goed voor de bereikbaarheid voor fietsers en wandelaars.

Op bedrijventerreinen heeft het stimuleren van actieve mobiliteit een lagere prioriteit. Deze verantwoordelijkheid ligt bij de werkgever. Verder biedt de gemeente alternatieve routes voor langzaam verkeer om de verkeersbewegingen van voetgangers en fietsers op bedrijventerreinen te minimaliseren, ten behoeve van de veiligheid.

De gemeente wil dat de natuur bereikbaar en toegankelijk is voor iedereen. Voor een groot deel is dit al voldoende, maar waar nodig wordt de infrastructuur verbeterd. Actieve mobiliteit, zoals wandelen en fietsen, wordt gestimuleerd door de aanleg van regionale fietsroutes.

Ook in het buitengebied wordt ingezet op actieve mobiliteit. Dit gebeurt door de aanleg van regionale fietsroutes en het verbinden van de kernen met de omliggende gebieden.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **licht positieve** en een **licht negatieve** invloed op bereikbaarheid.

5.3.3 Recreatie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Recreatieaanbod			

5.3.3.1 Recreatieaanbod

Themagerichte uitwerking

In de visie wordt er ingezet op de ontwikkeling van recreatie en toerisme in en nabij dorpskernen, het buitengebied en in natuurgebieden. In de gebieden waar de agrarische functie leidend is, liggen meer mogelijkheden voor recreatie en toerisme dan in gebieden waar natuur leidend is. In agrarische gebieden is dit bijvoorbeeld in de vorm van nevenactiviteiten die het boerenbedrijf ondersteunen zoals kamperen bij de boer of een landwinkel. Voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) wordt herbestemming gestimuleerd om verpaupering te voorkomen. Hierbij worden er ook diverse bestemmingen mogelijk gemaakt voor recreatie. Hierdoor wordt het recreatieaanbod uitgebreid. Verder zorgt het aanleggen van regionale fietsroutes en het versterken van fiets- en wandelnetwerken voor een betere bereikbaarheid van recreatiegebieden. Hoewel dit niet direct het recreatieaanbod verhoogt, stimuleert het recreatie wel.

Er wordt in Hilvarenbeek ook ruimte geboden aan gemeentelijke, lokale evenementen, plaatselijke evenementen in elke kern en grootschalige evenementen in Beekse Bergen. Hierbij wordt het aanbod niet verder uitgebreid, om overlast te voorkomen.

Door waardevolle landschapsstructuren, landgoederen, het erfgoed en het karakter van de kernen te versterken worden extra mogelijkheden voor recreatie ontwikkeld. Het versterken van flora en fauna en het ecosysteem moedigt bovendien ecotoerisme aan.

Gebiedsgerichte uitwerking

In de woongebieden is er geen focus op recreatie en toerisme. In centrumgebieden wordt echter maximaal ingezet op recreatie en toerisme, omdat dit een positieve bijdrage levert aan het draagvlak voor voorzieningen. Met name op het gebied van cultuurhistorie heeft het centrum veel te bieden.

Op het gebied van recreatie en toerisme geldt dat verblijfsvoorzieningen en horeca op bedrijventerreinen niet worden toegestaan. Initiatieven zoals fietsverhuur zijn eventueel wel mogelijk, maar bedrijfsfuncties hebben prioriteit. Op bedrijventerreinen met een lage milieucategorie zijn indoor speeltuinen en soortgelijke ondernemingen wel toegestaan. Dit laatste draagt bij aan het recreatieaanbod.

In de natuurgebieden ligt de focus op extensieve vormen van recreatie, zoals wandelen, fietsen en mountainbiken. Aan de randen van de natuurgebieden worden kansen gezien voor extensievere vormen van recreatie, zoals blijvende dagrecreatie of verblijfsrecreatie (met bebouwing). De gemeente zoekt naar een balans tussen de recreatiemogelijkheden in de natuurgebieden en aan de randen.

Toeristisch-recreatieve initiatieven zijn kansrijk in delen van het agrarisch buitengebied ten westen van de kernen Hilvarenbeek en Esbeek, de zone rondom het kanaal en ten zuiden en noorden van de Beekse Bergen. In gebieden in het buitengebied waar de agrarische functie leidend is, staat de gemeente alleen nieuwe initiatieven toe die passen bij de agrarische activiteiten.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** invloed op het recreatieaanbod.

5.4 Natuur en milieu

5.4.1 Natuur

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Natura 2000-gebieden			

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
NNN-gebieden buiten N2000			
Biodiversiteit			

5.4.1.1 Natura 2000-gebieden

Themagerichte uitwerking

Er worden zoals eerder genoemd verschillende maatregelen genomen om te vergroenen. Zo worden groenblauwe structuren aangelegd, worden bestaande natuurgebieden versterkt en verbeterd, worden ecologische verbindingen ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen ontwikkeld, en worden ecologische verbindingen zoals bomenrijen, hagen, poelen en sloten ontwikkeld. Ook worden bestaande natuurgebieden versterkt door het aanleggen van meer natuur. Dit extra groen kan dienen als een bufferzone tussen het Natura 2000-gebied en omliggende gebieden.

Ook heeft de gemeente als doel gesteld om 15% biologische landbouw in 2030 te realiseren. Van agrariërs wordt verwacht dat zij de best beschikbare technieken toepassen. Zo wordt de afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest verminderd door emissiearme bemestingstechnieken te gebruiken. Dit zorgt voor minder uitstoot van schadelijke stoffen, wat positief is voor omliggende Natura 2000-gebieden.

Verder is er rond de Natura 2000-gebieden een bufferzone van 250 m ingesteld, waarbinnen minder activiteiten zijn toegestaan om de stikstofuitstoot te verminderen en zo de natuur te beschermen.

Aan de andere kant zijn er ook negatieve effecten die in overweging moeten worden genomen. Wanneer wordt gekozen voor het opwekken van windenergie, kan dit significante negatieve effecten hebben op de Natura 2000-gebieden en de daar aanwezige soorten. Windmolens kunnen een negatieve invloed hebben op vogels en vleermuizen, vooral als ze zich in de vliegroutes bevinden of als er verstoring optreedt tijdens de bouw of het onderhoud van de windmolens.

Bovendien worden er nieuwe woningen en bedrijven gerealiseerd. Aangezien de woningen aardgas-loos zullen worden gebouwd (conform wetgeving) zal naar verwachting de toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase minimaal zijn. In de aanlegfase kan er wel sprake zijn van stikstofuitstoot en -depositie door de werkzaamheden. In een autoafhankelijke gemeente zoals Hilvarenbeek kan een toename van het aantal verkeersbewegingen als gevolg van de groeiende woningbouw wel leiden tot significant negatieve effecten door stikstofdepositie. Hoewel dit enigszins beperkt kan blijven doordat er veel binnen de kernen wordt ontwikkeld, waardoor mensen kunnen wandelen en fietsen, blijft het een aandachtspunt.

Ook de uitbreiding van bedrijventerreinen kan resulteren in een toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase. Dit kan het geval zijn wanneer het aantal verkeersbewegingen toeneemt of voor bedrijfsprocessen nog stoffen worden gebruikt waarbij sprake is van emissie. Doordat er hogere milieucategorieën bijkomen in de gemeente (er komt ruimte voor 2,7 hectare aan zwaardere bedrijvigheid in Esbeek) kan dit resulteren in een toename van stikstofdepositie. Ook een toename van verkeersbewegingen als gevolg van meer bedrijvigheid kan zorgen voor een significant negatieve toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de directe omgeving. Door te kiezen voor herstructurering kan de stikstofemissie ook beperkt worden. Bovendien wordt in de visie gesteld dat er wordt gestreefd naar een balans tussen economische groei en leefbaarheid. Bedrijventerreinen in Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek worden weliswaar vergroot, maar alleen als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Ook worden grootschalige ontwikkelingen in het buitengebied vermeden en worden milieubelastende bedrijvigheid en grote industrie beperkt. Hierdoor zal de stikstofdepositie beperkt blijven.

Ten slotte wordt recreatie en toerisme gestimuleerd in de gemeente. Er worden grootschalige evenementen mogelijk gemaakt in Beekse Bergen en lokale en gemeentelijke evenementen zijn mogelijk in de kern. Het is echter belangrijk op te merken dat grootschalige evenementen momenteel ook al zijn toegestaan, onder andere in Beekse Bergen. Ook worden fiets- en wandelnetwerken uitgebreid. De ontwikkeling van recreatie kan een verkeersaantrekkende werking hebben en leiden tot extra stikstofdepositie, wat nadelig is voor de Natura 2000-gebieden. Daarnaast kan de toename van recreatie en toerisme in het buitengebied, door het verbeteren van fiets- en wandeltoerisme en door de groei van recreatie in Beekse Bergen, leiden tot verstoring van de natuur.

Gebiedsgerichte uitwerking

In de natuurgebieden wordt de milieubelasting beperkt tot een minimum. Dit gebeurt door strengere regels te hanteren in de omliggende gebieden, met name voor stikstof. Zoals eerder gesteld, wordt er een buffer van 250 m ingesteld waarbinnen bepaalde activiteiten niet of slechts beperkt mogelijk zijn om de natuur te beschermen.

Conclusie

Al met al heeft de visie een **negatieve** invloed op Natura 2000-gebieden, met een **licht positieve** invloed.

5.4.1.2 Natuurnetwerk Nederland-gebieden buiten Natura 2000

Themagerichte uitwerking

Er zijn verschillende argumenten te onderscheiden die positief bijdragen aan NNN-gebieden. Ten eerste kunnen natte en droge ecologische verbindingzones zorgen voor een betere ecologische samenhang en voor biodiversiteit, doordat dieren en planten gemakkelijker kunnen migreren en zich verspreiden over NNN-gebieden.

Verder kan extra groen, zoals de aanleg van groenblauwe structuren, het versterken en verbeteren van bestaande natuur, en het creëren van aanvullingen op ecologische verbindingen, dienen als bufferzone voor NNN-gebieden. Dit beschermt de natuurlijke waarden en functies van het natuurgebied tegen invloeden van buitenaf, zoals verstoring, vervuiling of bebouwing. Ook worden bestaande natuurgebieden versterkt door het aanleggen van meer natuur op bestaande plekken, bijvoorbeeld door loofbomen te planten in plaats van naaldbomen en door kansen voor de natuur te bevorderen bij nieuwbouw.

Daarnaast moeten vormen van grootschalige energieopwekking, zoals zonneparken en windturbines, goed worden ingepast om schade aan natuur en landschap te beperken. Op de omgevingsvisiekaart is te zien dat er rekening is gehouden met de inpassing, doordat de opweklocaties niet kruisen met NNN-gebieden.

Tegelijkertijd worden bedrijventerreinen uitgebreid en worden woningen toegevoegd aan de kernen, zoals Hilvarenbeek. Op de omgevingsvisiekaart blijkt dat deze ontwikkelingen niet of nauwelijks overlappen met de bestaande NNN-netwerken.

Aan de andere kant zijn er ook negatieve aspecten te benoemen. Het aanleggen van wandel- en fietsinfrastructuur, zoals regionale routes en netwerken, kan de natuur en het landschap aantasten. Ook kan dit leiden tot meer druk op natuurgebieden, aangezien er mogelijk meer mensen naar deze gebieden zullen komen. Bovendien kan de groei van recreatie in Beekse Bergen leiden tot verstoring van de natuur.

Gebiedsgerichte uitwerking

Er worden in de gebiedsgerichte uitwerking geen specifieke maatregelen voor NNN-gebieden genomen.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** en **licht negatieve** invloed op NNN-gebieden.

5.4.1.3 Biodiversiteit

Themagerichte uitwerking

Extra groen, zoals de aanleg van groenblauwe structuren, het creëren van meer natuur op bestaande plekken, en het versterken en verbeteren van bestaande natuur, draagt bij aan extra leefgebied en verbindingen tussen leefgebieden. Dit is positief voor de biodiversiteit. Bovendien zorgt het aanleggen van groen bij nieuwe bebouwing en het creëren van een 10% groenblauwe dooradering voor een verdere verbetering van de leefomstandigheden voor flora en fauna. Verder verbetert het versterken van landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen eveneens het leefgebied, wat bijdraagt aan de biodiversiteit. Daarnaast worden bestaande natuurgebieden versterkt, bijvoorbeeld door het planten van loofbomen in plaats van naaldbomen en het bevorderen van kansen voor de natuur bij nieuwbouw. Dit heeft ook een positieve invloed op de biodiversiteit.

Ook heeft een beleid dat water en bodem sturend is een positieve invloed op de biodiversiteit. Zo zorgt het behouden van waterrijke habitats voor een betere biodiversiteit. Ook bieden gezonde bodems een leefomgeving voor diverse micro-organismen, planten en dieren.

Aan de andere kant zijn er ook negatieve effecten te benoemen. De focus op recreatie en toerisme in de buitengebieden en de aanleg van infrastructuur, zoals wandel- en fietsnetwerken, kan leiden tot fragmentatie van habitats en verstoring van migratieroutes van dieren.

Grootschalige energieopwekking kan bovendien negatieve gevolgen hebben voor vogels, vleermuizen en andere diersoorten door botsingen met windturbines en verstoring van leefgebieden. Windmolens kunnen immers in de vliegroutes van vogels of vleermuizen liggen. Bovendien kan de uitbreiding van bedrijventerreinen en woningen ten koste gaan van leefgebieden voor planten en dieren.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden worden de groenstructuren en het groene karakter van de woonomgeving versterkt. Nieuwe woningen zijn natuurinclusief en klimaatadaptief.

Flora en fauna hebben geen prioriteit in het centrum, maar doordat er wel veel wordt ingezet op het vergroenen van het centrum, wordt dit automatisch meegenomen. Het vergroenen van het centrum draagt bij aan de biodiversiteit.

Bedrijventerreinen worden vergroend met oog voor het ondernemersbelang. Dit is gunstig voor mens en dier en draagt bij aan de biodiversiteit.

Flora en fauna staan centraal in de natuurgebieden. Er wordt hoger, maar niet maximaal, ingezet op het behouden en versterken van de ruimte voor flora en fauna, om ook ruimte te bieden aan recreatie.

In het buitengebied wordt de ruimte voor flora en fauna versterkt door de aanleg van de droge ecologische verbindingszone ten noorden van de kernen Hilvarenbeek en Diessen. Verder worden de groenblauwe structuren versterkt en worden de landschapselementen, zoals houtwallen en hakbosjes, hersteld. Voor de randen wordt gestuurd op een beter maaibeleid, zodat dit ten goede komt aan de biodiversiteit.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** en **licht negatieve** invloed op biodiversiteit.

5.4.2 Bodem

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Gebruik ondergrond			
Aardkundige waarden			

5.4.2.1 Gebruik ondergrond

Themagerichte uitwerking

De bouw van woningen binnen kernen en aan de rand van kernen, evenals de uitbreiding van bedrijventerreinen, kan leiden tot een toename van het ruimtegebruik in de ondergrond. Dit gebeurt door het aanleggen van funderingen en infrastructuur, zoals riolering en kabels en leidingen.

Verder is het belangrijk om te vermelden dat voorzieningen voor energieopwekking, vooral wanneer deze op grote schaal worden gerealiseerd, zoals zonneparken en windturbines, ook extra drukte in de ondergrond met zich meebrengen.

Gebiedsgerichte uitwerking

In centrumgebieden zijn er weinig ontwikkelingen die betrekking hebben op het gebruik van de ondergrond. In woongebieden is er echter een woningbouwopgave, wat kan leiden tot drukte in de ondergrond.

Op bedrijventerreinen ligt de focus op grootschalige energieopwekking. Dit kan op deze plekken leiden tot een toename van de drukte in de ondergrond.

In de natuurgebieden komen bijna geen ontwikkelingen voor, behalve een zoekgebied voor grootschalige energieopwekking door windmolens nabij bestaand bos. Er zijn diverse kabels en leidingen nodig voor die windmolens, waardoor er knelpunten kunnen ontstaan met boomwortels en de drukte in de ondergrond toeneemt.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **negatieve** invloed op de indicator gebruik ondergrond.

5.4.2.2 Aardkundige waarden

Thematische uitwerking

Het toevoegen van voorzieningen voor energieopwekking, vooral op grootschalige wijze, kan een negatieve impact hebben op de aardkundige waarden. Dit geldt ook voor de aanleg van ondergrondse parkeermogelijkheden en de bouw van bedrijven en woningen. Bovendien kunnen deze activiteiten leiden tot bodemverstoring, wat kan resulteren in het verlies van waardevolle aardkundige informatie. Het is belangrijk om deze aspecten in de beoordeling mee te nemen om een goed inzicht te krijgen in de gevolgen voor de aardkundige waarden.

Gebiedsgerichte uitwerking

Er worden in de visie geen specifieke gebiedsgerichte maatregelen genomen die betrekking hebben op de aardkundige waarden.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **negatieve** invloed op de indicator aardkundige waarden.

5.4.3 Water

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Waterkwaliteit			
Wateroverlast			
Overstroming			
Droogte			

5.4.3.1 Waterkwaliteit

Themagerichte uitwerking

Het toevoegen van groen, zoals groenblauwe structuren, houtwallen, bomenrijen en bosjes, kan een positief effect hebben op de waterkwaliteit. Groenblauwe structuren kunnen helpen bij het verminderen van wateroverlast, het verbeteren van de infiltratie van regenwater in de bodem en het filteren van verontreinigingen uit het water.

Verder wordt er gewerkt aan een toekomstbestendige riolering, waarbij afvalwater wordt beschouwd als een waardevolle grondstof. Fosfaat, stikstof en cellulose worden teruggewonnen uit afvalwater. Ook wordt uitspoeling van nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen en vervuiliingsbronnen voorkomen. Om te waarborgen dat het grondwater schoon blijft, moeten (potentiële) vervuiliingsbronnen namelijk worden uitgesloten.

Verder wordt van agrarische bedrijven verwacht dat zij de best beschikbare technieken toepassen, wat mogelijk positieve effecten kan hebben op de waterkwaliteit. Negatieve effecten kunnen namelijk ontstaan door het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest, omdat deze stoffen kunnen uitspoelen naar het oppervlaktewater en de waterkwaliteit negatief kunnen beïnvloeden. In de visie wordt gesteld dat agrariërs minder afhankelijk moeten zijn van kunstmest en chemische gewasbeschermingsmiddelen. Dit heeft dan een positief effect op de waterkwaliteit.

Aan de andere kant kan de toename van verharding door de komst van woningen en de uitbreiding van bedrijven negatieve effecten hebben op de waterkwaliteit. Regenwater spoelt snel van verhard oppervlak af en kan verontreinigd raken met bijvoorbeeld olie, zware metalen en chemicaliën. Deze verontreinigingen kunnen uiteindelijk in het oppervlaktewater terechtkomen en de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. Dit kan wel worden beperkt door zoveel mogelijk groen toe te voegen.

Tot slot kan de uitbreiding van bedrijventerreinen, vooral met hoge milieucategorieën negatieve effecten hebben op de waterkwaliteit. Bedrijven in deze categorieën kunnen potentieel vervuilende stoffen produceren die in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Dit zal echter waarschijnlijk beperkt blijven, omdat er bij uitbreidingen van bedrijven geen ruimte is voor schadelijke uitstoot in de lucht, het water of de bodem.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden worden nieuwe ontwikkelingen gestuurd door de bodem en het water. Er worden maatregelen genomen om de absorptie van water te verbeteren en wateroverlast te voorkomen.

Ook in centrumgebieden wordt bij nieuwe ontwikkelingen rekening gehouden met de bodem en het water. Wanneer de mogelijkheid zich voordoet, worden klimaatadaptieve maatregelen genomen.

De gemeente streeft ernaar om de wateroverlast op bedrijventerreinen zoveel mogelijk te beperken. Daarom is er meer aandacht voor een goede afvoer van regenwater en het vasthouden daarvan, bijvoorbeeld door vergroening van bedrijventerreinen.

In natuurgebieden wordt maximaal ingezet op het herstel van het bodem- en watersysteem. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij de landschappelijke ondergrond. Zo blijven beekdalen vrij van bebouwing en neemt de gemeente extra maatregelen om de waterinfiltratie te verbeteren en de verdroging van de hoge zandkoppen tegen te gaan.

Ook in het buitengebied staat het bodem- en watersysteem centraal om verdere verschraving en verdroging van de bodem tegen te gaan. Daarnaast worden de beekdalen beschermd en worden de overlast en de nadelige gevolgen van gewasbestrijdingsmiddelen (tijdelijk) geminimaliseerd door middel van spuitzones en (permanent) door de overgang naar een natuurinclusieve agrarische sector.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **negatieve** en een **licht positieve** invloed op de indicator waterkwaliteit.

5.4.3.2 Wateroverlast**Themagerichte uitwerking**

Het toevoegen van groen, het versterken van landschapselementen, investeringen in regenwateropvang en groenblauwe voorzieningen, het aanleggen van en waterbergende voorzieningen bij nieuwbouw en van waterbuffers en hemelwaterriolering kunnen positieve effecten hebben op het verminderen van wateroverlast en het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem. Dit alles zorgt ervoor dat het regenwater op een gecontroleerde manier wordt afgevoerd en opgeslagen, waardoor het watersysteem niet overbelast raakt. Het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem bij het verminderen van wateroverlast, vooral in gebieden met hoge grondwaterstanden. Een bodem met een hoog waterbergend vermogen kan meer regenwater vasthouden en langzaam afvoeren, waardoor de kans op overlast kleiner wordt. Aan de andere kant kan de komst van woningen binnen kernen en aan de rand van kernen, evenals de uitbreiding van bedrijventerreinen, leiden tot een toename van verhard oppervlak. Door minder verharding te gebruiken in de buitenruimtes en juist meer ruimte te maken voor groen, kan er meer regenwater infiltreren, wat bijdraagt aan een betere waterhuishouding.

Tot slot zorgen ondergrondse parkeermogelijkheden voor een verminderde waterdoorlatendheid, wat het risico op wateroverlast vergroot.

Gebiedsgerichte uitwerking

Nieuwe ontwikkelingen in woon- en centrumgebieden worden geleid door de bodem en het water. De gemeente neemt maatregelen om de absorptie te verbeteren en wateroverlast te voorkomen. Ook worden in centrumgebieden wanneer de mogelijkheid zich voordoet klimaatadaptieve maatregelen genomen.

Op bedrijventerreinen wil de gemeente de wateroverlast zoveel mogelijk beperken. Daarom is er aandacht voor een goede afvoer van regenwater en het vasthouden daarvan.

In natuurgebieden wordt maximaal ingezet op het herstel van bodem- en watersystemen. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij de landschappelijke ondergrond. Zo blijven beekdalen vrij van bebouwing, en worden er extra maatregelen genomen om de waterinfiltratie te verbeteren en de verdroging van de hoge zandkoppen tegen te gaan.

In het buitengebied staat het bodem- en watersysteem centraal om verdere verschraling en verdroging van de bodem tegen te gaan. Daarnaast worden de beekdalen beschermd en wordt de overlast geminimaliseerd.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** en **licht negatieve** invloed op de indicator wateroverlast.

5.4.3.3 Overstroming**Themagerichte uitwerking**

In Biest-Houtakker is er een gebied met overstromingsrisico, zoals blijkt uit de HSAO. Op de omgevingsvisiekaart is te zien dat in dit gebied ook woningen worden toegevoegd, wat betekent dat er meer mensen worden blootgesteld aan dit overstromingsrisico.

Gebiedsgerichte uitwerking

Er zijn geen gebiedsgerichte maatregelen genomen om overstroming te voorkomen.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **licht negatieve** invloed op de indicator overstroming.

5.4.3.4 Droogte**Themagerichte uitwerking**

Ten eerste kan het ontwikkelen van groenblauwe structuren en het aanleggen van waterbuffers helpen om water op te vangen, vast te houden en geleidelijk af te geven. Dit draagt bij aan het verminderen van droogte door een beter beheer van het beschikbare water (door opvang van overtollig water en het weerbaarder maken van de bodem tegen droogte en extreme neerslag). Zo blijft water langer beschikbaar voor zowel landbouw als natuur.

Bodem en water zijn sturend. De gemeente zorgt ervoor dat de inpassing van droogtegevoelige functies in lager gelegen natte delen gebeurt en de inpassing van functies die gevoelig zijn voor wateroverlast juist op hogere koppen.

Verder kan meer groen in de leefomgeving de luchtvochtigheid verhogen en microklimaten creëren, wat helpt bij het verminderen van de effecten van droogte. Door bovendien regenwater beter te laten infiltreren door alle maatregelen die worden genomen om het waterbergend vermogen te vergroten (zoals beschreven in 5.4.3.2), kunnen gebieden beter bestand zijn tegen droogte, omdat de grondwaterniveaus op peil blijven en er water minder snel afstroomt. Het structureel aanvullen van de grondwatervoorraad is ook essentieel, omdat dit helpt om de effecten van droogte te verzachten door ervoor te zorgen dat er voldoende water beschikbaar blijft tijdens langere droge periodes.

Aan de andere kant zijn er ook negatieve effecten te benoemen. Het bouwen van woningen en bedrijventerreinen aan de randen van kernen kan leiden tot verharding van de bodem in die gebieden. Dit vermindert de waterinfiltratie en kan het grondwaterpeil doen dalen, wat bijdraagt aan een verhoogd droogterisico.

Bovendien kan het grootschalig aanleggen van zonneparken zonder aandacht voor bodembeheer de natuurlijke infiltratie van water verminderen, wat kan leiden tot verdroging. Daarnaast kunnen ondergrondse parkeergarages de natuurlijke waterinfiltratie verstoren, wat resulteert in een verminderde aanvulling van het grondwater en een verhoogd droogterisico.

Gebiedsgerichte uitwerking

Om verdroging en hittestress tegen te gaan en welzijn te bevorderen, stuurt de gemeente actief op het vergroenen en klimaatadaptief inrichten van bedrijventerreinen.

In de hoger gelegen natuurzone in het zuiden (onder andere gelegen in Hilvarenbeek) nemen de gemeente, samen met andere gemeenten in de regio, maatregelen om verdroging en uitputting van de grond tegen te gaan. Water wordt vastgehouden, bossen worden geleidelijk omgevormd naar loofbossen en jonge ontginningsgebieden worden omgevormd naar een kleinschalig landschap met bronnen, vennen, landgoederen, (nieuwe en bestaande) bossen en voedselbossen. Zo wordt in de natuurgebieden maximaal ingezet op herstel van het bodem- en watersysteem. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij de landschappelijke ondergrond. Zo blijven beekdalen vrij van bebouwing en worden extra maatregelen genomen om de waterinfiltratie en het tegengaan van verdroging van de hoge zandkoppen te verbeteren.

In het buitengebied staat het bodem- en watersysteem op één om verdere verschraling en verdroging van de bodem tegen te gaan.

Conclusie

Al met al heeft de visie een **positieve** met een **licht negatieve** invloed op de indicator droogte.

5.4.4 Energietransitie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Hernieuwbare energie			 
Energieverbruik			 

5.4.4.1 Hernieuwbare energie

Themagerichte uitwerking

Er worden door de gemeente afspraken gemaakt met woningcorporaties om sociale huurwoningen te verbeteren en energiearmoede tegen te gaan. Dit kan leiden tot meer energie-efficiënte gebouwen en minder benodigde energie. Bovendien faciliteert het grootschalig inzetten op energieoplossingen, zoals zonneparken, een significante toename van lokaal opgewekte energie. Dit draagt bij aan de lokale energieonafhankelijkheid en vermindert de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen.

Verder bieden innovaties zoals aquathermie, aardwarmte, waterstof en groen gas nieuwe mogelijkheden voor lokale energieopwekking. Deze technologieën kunnen, afhankelijk van hun omvang, een belangrijke bijdrage leveren aan het aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare energie. Er zijn echter ook nadelen op het gebied van bijvoorbeeld veiligheid en verstoring van de bodem.

Zonnepanelen op daken van woningen en bedrijfsgebouwen leveren ook een bijdrage aan de lokale energieproductie. Deze vorm van kleinschalige energieopwekking vermindert de vraag naar energie van buitenaf en draagt direct bij aan het aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare energie. Bedrijventerreinen bieden bovendien ruimte voor het plaatsen van zonnepanelen en windturbines, wat kan leiden tot een aanzienlijke toename van lokaal opgewekte energie. Ook worden er doelen gesteld om in 2050 energieneutraal te zijn. Tot slot wordt de zonneladder gehanteerd om de inzet van zonne-energie te optimaliseren.

Echter, er zijn ook negatieve aspecten te overwegen. Zo leidt duurzame mobiliteit, zoals elektrische auto's en elektrische fietsen, tot een vergrote vraag naar hernieuwbare energie ten behoeve van het opladen.

Gebiedsgerichte uitwerking

In woongebieden en centrumgebieden wordt energieopwekking ingepast, met name door zonnepanelen op daken. Er wordt ruimte geboden voor initiatieven en collectieve oplossingen.

Op bedrijventerreinen ligt de focus juist op grootschalige energieopwekking en collectieve oplossingen. Green deals worden ondersteund en er wordt ruimte geboden voor duurzame initiatieven vanuit de samenleving.

In natuurgebieden is de inpassing van energieopwekking toegestaan onder strenge voorwaarden met betrekking tot natuur en landschap. In het buitengebied wordt maximaal ingezet op een passend energielandschap, waarvoor richtlijnen worden ontwikkeld.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie zowel **positieve** als **licht negatieve** effecten op de indicator hernieuwbare energie.

5.4.4.2 **Energieverbruik**

Themagerichte uitwerking

De gemeente zet in op het isoleren van gebouwen en het streven naar 'nul op de meter' bij nieuwbouw, waarbij de minimale eis BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw) is. Dit betekent dat de woning per saldo evenveel verbruikt als dat het duurzaam opwekt. Het energie-neutraal maken van nieuwe woningen leidt tot een aanzienlijke vermindering van het energieverbruik. Bovendien verlaagt het verduurzamen van sociale huurwoningen de energievraag, vooral in oudere woningen die vaak inefficiënt zijn; betere isolatie werkt energiebesparend.

Ook energierelevante bedrijven voldoen aan de energiebesparingsplicht.

Verder hebben groenblauwe structuren, zoals stedelijk groen en waterbuffers, een koelend effect in steden, waardoor er minder energie nodig is voor airconditioning in de zomer. Dit draagt bij aan de energiebesparing in stedelijke gebieden.

Aan de andere kant zijn er ook negatieve aspecten die in overweging moeten worden genomen. In de visie wordt er ingezet op meer laadpalen, ten behoeve van duurzame mobiliteit. Hiervoor is ook meer energie nodig.

Daarnaast kan de bouw van nieuwe woningen en de uitbreiding van bedrijventerreinen op korte termijn het energieverbruik doen toenemen. Traditionele bouwmethoden zonder aandacht voor duurzaamheid leiden tot een hogere energievraag. De aanleg van infrastructuur, zoals zonneparken of windturbines, kan tijdelijk leiden tot een hoger energieverbruik door de bouw, transport en installatie.

Bovendien kan de uitbreiding van bedrijventerreinen, vooral in sectoren met hoge milieucategorieën, leiden tot een toename van het energieverbruik, tenzij er sterke duurzame maatregelen worden genomen. Industrieën die veel energie gebruiken, kunnen het totale energieverbruik in de regio verhogen.

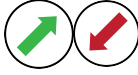
Gebiedsgerichte uitwerking

Er worden geen gebiedsgerichte maatregelen genomen die betrekking hebben op energieverbruik.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie een **positieve** en een **licht negatieve** invloed op het energieverbruik.

5.4.5 Circulariteit

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed Omgevingsvisie
Circulaire aanpak			

5.4.5.1 Circulaire aanpak

Themagerichte uitwerking

De gemeente werkt toe naar een circulaire samenleving en sluit zich aan bij de landelijke doelstellingen om in 2030 50% minder grondstoffen te gebruiken en in 2050 een volledig circulaire economie te hebben. Om dit doel te bereiken zet zij in op het verminderen van grondstoffen, het vervangen van grondstoffen voor duurzamere grondstoffen, het verlengen van de levensduur van producten en van de hoogwaardige verwerking van grondstoffen.

Efficiënt ruimtegebruik door woningsplitsing en herbestemming van leegstaand vastgoed vermindert het materiaalgebruik en voorkomt sloopafval. Verder stimuleert de herbestemming van agrarische bebouwing het hergebruik van bestaande structuren.

Voor de agrarische sector ligt de focus op kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen. Maatregelen voor waterbesparing en hergebruik van regen- en grijswater verminderen de druk op watervoorraden en bevorderen het circulaire gebruik van water.

Ook wordt er gesteld dat maatregelen die circulariteit bij bedrijven bevorderen worden gestimuleerd. Maar er wordt niet gespecificeerd welke maatregelen dit zijn.

Aan de andere kant zijn er ook enkele negatieve aspecten die in overweging moeten worden genomen. Renovatie van oudere gebouwen kan bijvoorbeeld afhankelijk zijn van niet-circulaire materialen. Daarnaast verhoogt de uitbreiding van bedrijventerreinen de druk op natuurlijke hulpbronnen en kan dit leiden tot een verhoogd energie- en materiaalverbruik. Ook vergt de bouw van nieuwe woningen en fiets-infrastructuur en van nieuwe energie-infrastructuren, zoals transformatorhuisjes en hoogspanningsstations, vaak nieuwe, niet altijd circulaire materialen. Daarnaast kunnen infrastructuren voor waterbeheer, zoals zuiveringsmoerassen en bergingssystemen, niet-circulaire materialen en energie vereisen, met mogelijk beperkte mogelijkheden voor hergebruik.

Gebiedsgerichte uitwerking

Er worden in de visie geen specifieke gebiedsgerichte maatregelen genomen die betrekking hebben op circulariteit.

Conclusie

Al met al heeft de omgevingsvisie zowel een **positieve** als een **negatieve** invloed op de indicator circulariteit.

6 Passende beoordeling

6.1 Waarom een Passende beoordeling?

De omgevingsvisie schetst een beeld voor de fysieke leefomgeving van de gemeente Hilvarenbeek op de langere termijn (2050). De visie bevat de ruimtelijke koers voor de hele gemeente en bevat uitgangspunten voor de gewenste inrichting van de fysieke leefomgeving. Op voorhand is niet uit te sluiten dat deze uitgangspunten afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen op Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Daarom dient op grond van de Artikel 16.53c van de Omgevingswet een Passende beoordeling te worden opgesteld.

6.2 Doel Passende Beoordeling

De passende beoordeling is een wettelijk verplichte toets voor zowel projecten als voor (kaderstellende) plannen waarvan significante gevolgen op Natura 2000-gebieden op voorhand niet uitgesloten kunnen worden. Voor projecten kan de passende beoordeling de basis vormen voor een noodzakelijke vergunningaanvraag. Voor plannen is geen sprake van een vergunningplicht, maar wel dient voldoende aannemelijk te worden gemaakt dat het plan uitvoerbaar is. Dat betekent concreet dat er voor de uitvoering van het plan geen onoverkomelijke belemmeringen mogen zijn en dat er zo nodig uitzicht moet zijn op de vergunbaarheid van binnen het plan mogelijk gemaakte ontwikkelingen. De omgevingsvisie is te zien als plan. De doelen van de passende beoordeling zijn:

- Het in beeld brengen van de risico's op significante gevolgen op de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden als gevolg van de omgevingsvisie
- Het beschrijven van bronmaatregelen, mitigerende maatregelen en/of beleidsaanpassingen die nodig zijn om significante gevolgen te kunnen voorkomen en de vergunbaarheid van voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen aannemelijk te maken

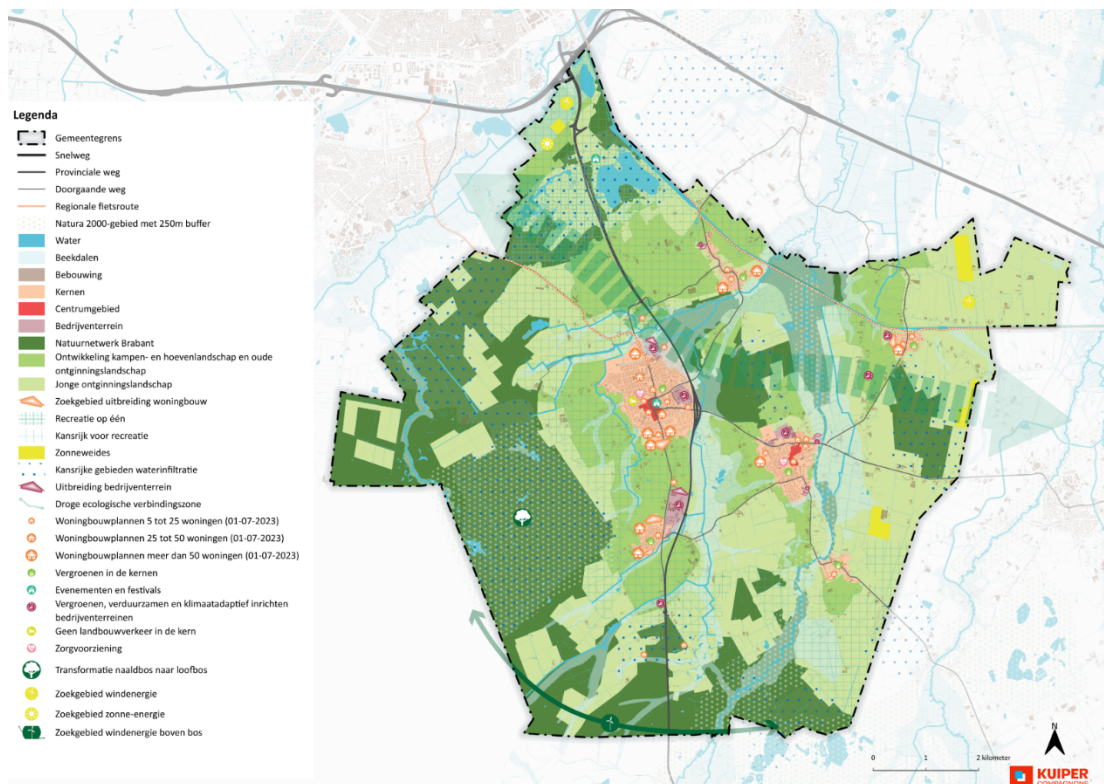
Het detailniveau van de passende beoordeling sluit aan bij het detailniveau van een omgevingsvisie. Gezien het abstracte karakter van veel van de ambities en bijhorende uitwerkingen in de omgevingsvisie is deze beoordeling gedaan op hoofdlijnen. De passende beoordeling bestaat achtereenvolgens uit een beschrijving van de relevante Natura 2000-gebieden, zoals aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelen en wordt beoordeeld of sprake kan zijn van significante effecten en de consequenties daarvan voor de omgevingsvisie.

Het aspect stikstofdepositie speelt een bijzondere rol. Stikstof verspreidt zich door de lucht en komt, bijvoorbeeld bij regen, weer op de grond. Diverse bronnen dragen (op kleine schaal) bij aan stikstofdepositie. Een (nieuwe) activiteit waardoor stikstof wordt uitgestoten kan echter grote effecten hebben op natuur. Voor Natura 2000-gebieden is vastgelegd welke soorten en habitats beschermd worden. Hiervoor zijn instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd. Een groot aantal beschermde soorten en habitattypen is zeer gevoelig voor stikstofdepositie. Voor deze habitattypen zijn kritische depositiewaarden vastgesteld. Als de stikstofdepositie boven deze waarde komt, zijn negatieve gevolgen voor de natuur niet uit te sluiten. Voor verschillende habitattypen in Natura 2000-gebieden in en nabij de gemeente Hilvarenbeek geldt dat zij stikstofgevoelig zijn.

6.3 Ontwikkelingen omgevingsvisie

De omgevingsvisie van de gemeente Hilvarenbeek bestaat uit een motto uitgewerkt in drie thema's met daarbij twaalf centrale ambities. In de kernvisie wordt omschreven hoe de gemeente Hilvarenbeek streeft naar groei van woningen en bedrijven om een toekomst te bieden voor zowel ouderen als jongeren, met een focus op betaalbaarheid en sociale verbondenheid. In 2050 zijn er diverse, duurzame en energie neutrale buurten die het dorpse karakter behouden, terwijl de bedrijvigheid bijdraagt aan een gezonde economie en leefomgeving. Belangrijke voorzieningen blijven behouden, en er is aandacht voor kwetsbare inwoners en een verbeterde ecologische balans.

De kernvisie werkt naar een stip op de horizon: de gemeente waar we 'samen, gezond groeien'. Deze stip kent verschillende ambities. Ambities die bijdragen aan een gezonde gemeenschap, met een groene, duurzame economie, in een leefomgeving met hoge natuurlijke kwaliteiten. Op de kaart staat de ruimtelijke vertaling van deze ambities (zie figuur 6.1). Hieronder staan die twaalf ambities uitgewerkt.



Figuur 6.1 Omgevingsvisiekaart Hilvarenbeek

Ambitie 1: Plaats voor jongere generatie

De gemeente streeft naar de ontwikkeling van betaalbare starterswoningen in of nabij de kernen, met een focus op natuurinclusieve bouw en actieve mobiliteit. Er wordt gezorgd voor een mix van woningen voor verschillende generaties, waarbij de kwaliteit van de leefomgeving en de natuurlijke elementen worden versterkt.

Ambitie 2: Zorg voor ouderen en kwetsbaren

Er worden passende woningen gerealiseerd voor ouderen en kwetsbare mensen, waarbij de toegankelijkheid en nabijheid van voorzieningen essentieel zijn. De gemeente stimuleert woningaanpassingen en het behoud van maatschappelijke voorzieningen om deze groepen een veilige en vertrouwde omgeving te bieden.

Ambitie 3: Herkenbaar dorps karakter

De gemeente wil een authentiek dorps karakter behouden door nieuwbouw die herkenbaar is als dorpse bebouwing. Er wordt gezorgd voor een goede verbinding tussen de kernen en het omringende landschap, en uitbreiding gebeurt op een manier die de kwaliteit van de omgeving versterkt.

Ambitie 4: Actieve mobiliteit

De gemeente wil fietsen en wandelen stimuleren om autogebruik te verminderen en de gezondheid te bevorderen, met aandacht voor veilige verbindingen en openbaar vervoer. Er komen geen woningen voor kwetsbare doelgroepen op moeilijk bereikbare locaties.

Ambitie 5: Passend energielandschap

De gemeente integreert energieoplossingen in het landschap en stimuleert duurzame energie op buurniveau. Er wordt gestreefd naar hergebruik van energie in nieuwbouw en bedrijventerreinen, met respect voor de natuurlijke omgeving.

Ambitie 6: Ruimte voor bedrijven

Er wordt gewerkt aan de optimalisatie van bestaande bedrijventerreinen, met aandacht voor verduurzaming en vergroening. De gemeente biedt ruimte voor lokale ondernemers en zorgt ervoor dat nieuwe ontwikkelingen geen schade toebrengen aan de gezondheid van mens, plant en dier.

Ambitie 7: Meer recreatie en toerisme

Er worden kansen gezien voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme, met aandacht voor de kwaliteit van fiets- en wandelnetwerken. De gemeente creëert ruimte voor lokale en bovenregionale evenementen in de kernen en op geschikte locaties.

Ambitie 8: Natuurinclusieve agrarische sector

De gemeente stimuleert agrarische bedrijven om milieuvriendelijker te opereren en biedt ruimte voor nevenfuncties. Er wordt gestreefd naar het verminderen van schadelijke uitstoot en het versterken van landschappelijke elementen.

Ambitie 9: Ruimte voor flora en fauna

De gemeente zet zich in voor het versterken van natuurlijke ecosystemen, ook binnen de kernen. Er wordt gewerkt aan het creëren van ecologische verbindingen en het verbeteren van natuurkwaliteit in bestaande gebieden.

Ambitie 10: Lage belasting van het milieu

De gemeente streeft ernaar de milieubelasting te minimaliseren en stimuleert verduurzaming bij bedrijven en huishoudens. Er zijn bufferzones rondom Natura 2000-gebieden om de natuur te beschermen.

Ambitie 11: Eigenheid van het landschap

De gemeente wil de herkenbaarheid van het landschap vergroten door bij nieuwe en veranderende activiteiten aandacht te besteden aan cultuurhistorische elementen en streekeigen flora en fauna.

Ambitie 12: Geleid door bodem- en watersysteem

Een gezond bodem- en watersysteem is essentieel voor de leefomgeving. De gemeente werkt aan het vergroten van het waterbergend vermogen en het verminderen van verharding, met aandacht voor groen en waterinfiltratie.

In de visie worden verschillende concrete ontwikkelingen genoemd die mogelijk van invloed zijn op Natura 2000-gebieden. Het betreft onder andere: energieopwekking (grootschalig), nieuwe woningen, uitbreiding van bedrijventerreinen, nieuwe infrastructuur, nieuwe groen- en waterstructuren en recreatie. Zie hiervoor ook paragraaf 3.3. van het MER.

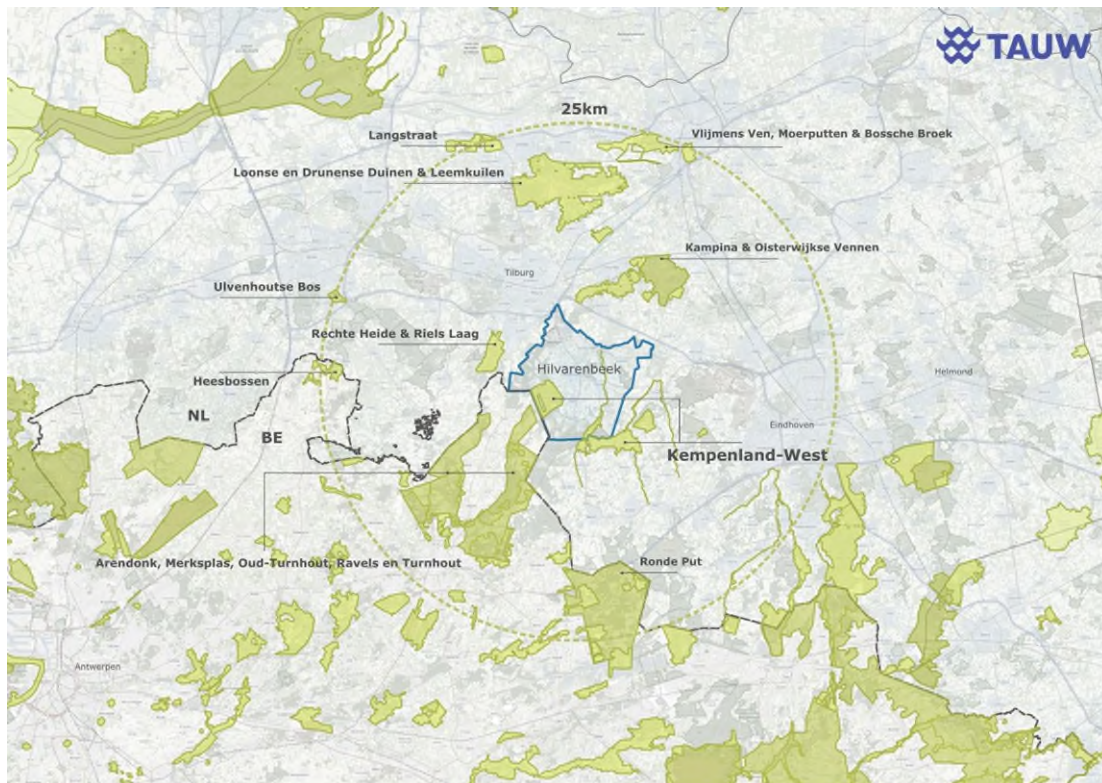
6.4 Natura 2000-gebieden

In Nederland zijn ruim 160 Natura 2000-gebieden aangewezen, waarvan er 1 geheel in de gemeente Hilvarenbeek is gelegen, namelijk Kempenland-West (zie figuur 8.2). Kempenland-West is een Habitatrichtlijnen gebied. Het gebied is uitgeroepen tot Natura-2000 gebied omdat er in het gebied kwetsbare planten- en diersoorten voorkomen, zoals de zeldzame drijvende waterweegbree en de kleine modderkruiper. Het heide- en vennengebied van Kempenland-West bestaat uit enkele enigszins verspreid liggende gebieden in de provincie Noord-Brabant en heeft een gezamenlijk oppervlak van 1.882 ha.

In de nabijheid van de gemeente Hilvarenbeek (op 25 km afstand of minder) liggen een aantal Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 1,5 km van Hilvarenbeek ligt Regte Heide & Riels Laag. Dit gebied bestaat uit heide, bossen en moerassen. Circa 6 km van Hilvarenbeek ligt Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen. Dit is een uitgestrekt zandverstuivingsgebied met duinen, bossen en vennen. Beide zijn Habitatrichtlijn gebieden. Verder ligt het Kampina & Oisterwijkse Vennen op ongeveer 3 kilometer van Hilvarenbeek. Dit gebied omvat een combinatie van heide, bossen en vennen. Dit is zowel een Habitatrichtlijn als vogelrichtlijngebied.

Nog wat verder ligt het Natura 2000-gebied Langestraat, op ongeveer 16 km afstand van de gemeente Hilvarenbeek. Dit gebied bevat voornamelijk natte bossen en heidevelden. Het is een Habitatrichtlijngebied. Bovendien ligt op zo'n 20 km van de gemeente Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux. Dit uitgestrekte natuurgebied bestaat uit bossen, heide en beekdalen. Dit is zowel een Habitatrichtlijn als vogelrichtlijngebied. Verder is er nog het Ulvenhoute bos, een oud loofbos dat ook 20 km van Hilvarenbeek ligt. Dit is een Habitatrichtlijngebied. Ook ligt op Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek op 22 km van de gemeente Hilvarenbeek af. Dit gebied bestaat uit moerasgebieden, graslanden en waterpartijen. Het is een Habitatrichtlijngebied.

Naast de Natura 2000-gebieden in Nederland, zijn er ook Natura 2000-gebieden in Vlaanderen die dicht bij de gemeente Hilvarenbeek liggen. Zo liggen de Vlaamse natuurgebieden Turnhoutse Vennen, Heesbossen, Bos en Hei en Kleine Nete op minder dan 25 km van de gemeente Hilvarenbeek (zie figuur 8.3). Ze bestaan uit heide, graslanden, bossen en vennen. Al deze gebieden zijn gevoelig voor stikstofdepositie.



Figuur 6.2 Ligging N2000-gebieden in België en Nederland ten opzichte van de gemeente Hilvarenbeek en omgeving

6.5 Potentiële effecten

Voor diverse voorgenomen ontwikkelingen in de omgevingsvisie is het niet uit te sluiten dat deze afzonderlijk of in samenhang kunnen leiden tot significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden in en rondom de gemeente. Zo voorziet de omgevingsvisie in de ontwikkeling van energieopwekking (grootschalig), nieuwe woningen, uitbreiding van bedrijventerreinen, nieuwe fiets-infrastructuur, nieuwe groen- en waterstructuren en recreatie. Dit kan leiden tot een verhoogde stikstofdepositie.

Het uitgangspunt voor deze Passende beoordeling is dat nieuwe ontwikkelingen buiten de Natura 2000-gebieden plaatsvinden. Er zijn daarom geen directe negatieve effecten (zoals oppervlakteverlies of versnippering) aan de orde. Mogelijke effecten bestaan daardoor enkel uit externe effecten. Dit zijn in potentie vooral stikstofdepositie, verdroging en diverse vormen van verstoring, bijvoorbeeld door licht, geluid, optisch of toename van (recreatief) medegebruik van natuurgebieden.

Stikstofverbindingen kunnen zich over grote afstanden verspreiden en de kwaliteit van de lucht en het milieu beïnvloeden, wat op zijn beurt invloed kan hebben op de omliggende Natura 2000-gebieden. Dit betekent dat deze effecten kunnen reiken tot Natura 2000-gebieden binnen en in de ruime omgeving (25 kilometer) van de gemeente Hilvarenbeek.

Het Natura 2000-gebied Kempenland-West ligt binnen de gemeente Hilvarenbeek. Om die reden zijn effecten als gevolg van stikstofdepositie, verdroging en verstoring niet op voorhand uit te sluiten. Andere Natura 2000-gebieden liggen op meer dan een kilometer afstand van de gemeentegrens. Dit zijn de eerder benoemde Natura 2000-gebieden; Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen, Langestraat, Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux, het Ulvenhoutse bos en Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek, die eerder zijn genoemd, liggen buiten de gemeente Hilvarenbeek. Door deze afstand kunnen effecten als gevolg van verstoring op voorhand worden uitgesloten. Effecten als gevolg van stikstofdepositie en verdroging kunnen een grotere reikwijdte hebben. Deze effecten zijn niet op voorhand uitgesloten.

6.5.1 Verstoring

Diverse aspecten die in de omgevingsvisie zijn opgenomen kunnen verstoring tot gevolg hebben; zoals woningbouw, bedrijvigheid, grootschalige energieopwekking of (recreatieve) infrastructuur in of nabij Natura 2000-gebieden.

Zowel in de aanlegfase als gebruiksfase kan sprake zijn van effecten als gevolg van verstoring. De aanlegfase betreft veelal verstoring door mobiele werktuigen en verstoring door geluid. De aard en omvang is afhankelijk van het type ontwikkeling, de locatie en wijze van uitvoering. De ontwikkelingen rondom woningbouw, (recreatieve) infrastructuur en uitbreiding van bedrijventerreinen in Hilvarenbeek en Esbeek zijn nabij de kernen, op relatief grote afstand van het Natura 2000 gebied, waardoor er geen effecten van verstoring optreden voor Kempenland-West in de aanlegfase. In de gebruiksfase kan sprake zijn van een toename van recreatie in de Natura 2000-gebieden. Hierdoor kunnen leefgebieden verstoord worden waardoor effecten niet op voorhand zijn uit te sluiten.

In de omgevingsvisie zijn ook ambities opgenomen rondom groen- en blauwe dooradering en natuurontwikkeling opgenomen. Deze ontwikkelingen hebben in de gebruiksfase mogelijk een positief effect op Natura 2000 door het vergroten en/of verbinden van leefgebieden van typische soorten en/of Habitatrichtlijnsoorten. In de aanlegfase kunnen mogelijk wel effecten van verstoring optreden bijvoorbeeld als gevolg van grondverzet.

In de omgevingsvisie zijn zoekgebieden voor duurzame energieopwekking opgenomen. Dit gebeurt met zon en wind. In het noordelijk deel van de gemeente zijn twee zoekgebieden voor windmolens opgenomen, ook is een groot zoekgebied opgenomen voor windmolens boven nieuw te vormen bosgebieden. Voor de opwekking van zonne-energie geldt dat veel plannen al in vergevorderd stadium van de planvorming zijn (tenminste een ontwerp vergunning of ruimtelijk plan). Het aantal nieuwe zonnevelden als gevolg van de omgevingsvisie zal zich beperken tot de noordelijke punt van de gemeente. Windmolens kunnen zorgen voor verstoring van Natura 2000-gebieden. Hoewel de windmolens niet direct in een Natura 2000-gebied liggen, foerageren en migreren vogelsoorten en vleermuizen ook buiten Natura 2000-gebieden. Wanneer windmolens geplaatst worden, kan dat dus gevolgen hebben voor Vogelrichtlijnsoorten wanneer de molens binnen de 'foerageerafstand' van die soort geplaatst worden of langs een migratieroute.

Er is in dat geval risico op aanvaringsslachtoffers. Het is dus van belang om in de aangewezen gebieden windmolens niet te plaatsen in veelgebruikte vliegroutes van Vogelrichtlijnsoorten en vleermuizen. Indien nodig is het mogelijk windmolens te voorzien van een stilstandmechanisme, zodat turbines stilgezet kunnen worden wanneer er veel vliegbewegingen van Vogelrichtlijnsoorten worden gedetecteerd.

Effecten op Natura 2000-gebied Kempenland-West als gevolg van verstoring (zoals een extra toeloop van recreanten of het aanleggen van nieuwe natuur) zijn niet met zekerheid uit te sluiten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbaar ontwikkelingen. Door zorgvuldige locatie- en inrichtingskeuzes te nemen (eventueel met mitigerende maatregelen) in de verdere planfase is het mogelijk dat (significante) effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelen effectief voorkomen kunnen worden. Daarbij kan gedacht worden aan maatregelen op het gebied van recreatieve zonering of het beperken van licht- of geluidsoverlast.

6.5.2 Stikstofdepositie

Stikstofdepositie in de aanlegfase en gebruiksfase als gevolg van de realisatie van woongebieden en bedrijventerreinen kan negatieve gevolgen hebben op Natura 2000-gebieden. De Natura 2000-gebieden in de nabijheid van de gemeente zijn (zeer) stikstofgevoelig. Bovendien is er in de huidige situatie sprake van overbelasting van stikstofdepositie. Voor verschillende habitattypen binnen deze gebieden is de hoge stikstofdepositie de primaire drukfactor voor het halen van het instandhoudingsdoel. Substantiële terugdringing van deze stikstofdepositie is een harde voorwaarde voor het behalen van de instandhoudingsdoelen.

Voor het Natura 2000-gebied Kempenland-West, dat binnen de gemeente Hilvarenbeek ligt, geldt dat delen van het gebied stikstofgevoelig zijn. Binnen het Natura 2000-gebied bevinden zich verschillende habitattypen en leefgebieden die gevoelig zijn voor stikstofdepositie. Andere Natura 2000-gebieden, die eerder zijn genoemd en niet binnen de gemeente Hilvarenbeek liggen, bevinden zich op een afstand van 25 km of minder van de ruimtelijke initiatieven die in de omgevingsvisie zijn opgenomen. De Natura 2000-gebieden kunnen daardoor een mogelijk (significant) negatieve effecten ondervinden van de ruimtelijke initiatieven die zijn opgenomen in de omgevingsvisie.

Gebruiksfase

Naar verwachting is de toename van stikstofdepositie als gevolg van woningbouw in de gebruiksfase minimaal, aangezien de woningen aardgas-loos zullen worden gebouwd (conform wetgeving). Bij de woningen zelf is dus geen sprake van uitstoot van stikstofdepositie in de gebruiksfase. Wel is in de gebruiksfase sprake van een toename van verkeer. Hierdoor kan in de gebruiksfase sprake zijn van een toename van stikstofdepositie.

Ook de uitbreiding van bedrijventerreinen kan resulteren in een toename van stikstofdepositie in de aanleg- en gebruiksfase. Rondom de kernen Hilvarenbeek, Esbeek en Diessen worden bedrijventerreinen uitgebreid. In Hilvarenbeek wordt bedrijventerrein Slibbroek-Noord uitgebreid met 2,7 ha voor lichtere bedrijvigheid. Ook Mierbeek-Noord in Esbeek wordt uitgebreid met 2,7 ha voor zwaardere bedrijven. Bij bedrijven met hogere milieucategorieën kunnen er bij bedrijfsprocessen nog stoffen worden gebruikt waarbij stikstofemissie vrijkomt. Daarnaast kunnen de bedrijven een verkeersaantrekkende werking tot gevolg hebben waarbij sprake is van een toename van stikstofdepositie. Echter, de gemeente streeft naar een balans tussen economische groei en leefbaarheid. Bedrijventerreinen in Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek worden weliswaar vergroot, maar alleen als er sprake is van verduurzaming. Ook worden grootschalige ontwikkelingen in het buitengebied vermeden en wordt milieubelastende bedrijvigheid en grote industrie beperkt.

In de visie worden ook maatregelen genomen die bijdragen aan het verminderen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden. Om Natura 2000-gebieden te versterken, zet de gemeente bijvoorbeeld in op een bufferzone van 250 m rond de Natura 2000-gebieden, waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de stikstofuitstoot te verminderen en de natuur te beschermen.

Aanlegfase

Naast een toename van stikstofdepositie in de gebruiksfase, kunnen bouwwerkzaamheden bovendien leiden tot een toename van stikstofdepositie in de aanlegfase. Dit geldt voor de aanleg van woningen, bedrijventerreinen, infrastructuur en voorzieningen voor grootschalige energieopwekking. Tijdelijke effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in de aanlegfase kunnen beperkt worden door gebruik te maken van emissiearm Stage IV-materieel. Op langere termijn is eventueel volledig emissieloos (elektrisch) materieel beschikbaar.

6.5.3 Verdroging

Ook is niet uit te sluiten dat de toename van verharding, door de bouw van woningen en meer bedrijven, mogelijk leidt tot verdroging in een aangrenzend Natura 2000-gebied. Dan dient het wel om een substantiële toename van verharding te gaan en is het afhankelijk van de lokale grondwatersituatie. In de voorgenomen ontwikkelingen in de omgevingsvisie is zover bekend geen sprake van grondwateronttrekking. In de visie wordt dit momenteel niet uitgesloten. Wanneer sprake is van grondwateronttrekkingen kunnen deze mogelijk van invloed zijn op Natura 2000-gebieden, door een verlaging van de grondwaterstand of verminderde kwel. Effecten als gevolg van verdroging zijn, wanneer sprake is van een onttrekking, niet met zekerheid uit te sluiten. Dit wil echter niet zeggen dat het plan niet inpasbaar is. In de verdere planfase kunnen deze effecten nader onderzocht worden, waarbij ook mitigerende maatregelen kunnen worden betrokken waarna (significante) effecten alsnog uitgesloten kunnen worden. Daarbij is te denken aan het gebruik van klimaatadaptieve maatregelen zoals het aanleggen groen, waterbergende voorzieningen, en waterbuffers en door het bergen van overtollig hemelwater. Bij tijdelijke effecten als gevolg bemaling en drainage ten behoeve van aanlegwerkzaamheden kunnen technische maatregelen, zoals een kwelscherm of toepassing van retourbronbemaling, effecten wegnemen.

7 Synergie en strijdigheden tussen ambities

In dit hoofdstuk worden op een strategisch niveau de ambities vergeleken. Met de omgevingsvisie wil de gemeente inzetten op drie thema's, namelijk een gezonde gemeenschap, een groene economie en een natuurlijke leefomgeving. Deze thema's zijn in de omgevingsvisie onderverdeeld in twaalf ambities. In dit hoofdstuk wordt onderzocht in hoeverre de verschillende ambities uit de omgevingsvisie elkaar versterken en/of verzwakken. De ambities worden daartoe tegenover elkaar gezet en er wordt benoemd of er sprake is van synergie dan wel van mogelijke tegenstrijdigheden. Op basis van de analyse in de tabel in paragraaf 7.1 wordt in paragraaf 7.2 een toelichting op de synergie en strijdigheden gegeven.

7.1 Overzicht synergie en strijdigheden

Op basis van de beoordeling van effecten in hoofdstuk 5 is een kruistabel gemaakt waarin de ambities van de omgevingsvisie tegenover elkaar zijn gezet (zie bijlage 4 voor een leesbare tabel). In deze paragraaf worden de ambities die mogelijk synergie hebben dan wel kunnen leiden tot onderlinge tegenstrijdigheden kort beschreven naar aanleiding van figuur 7.1. Aangegeven is of er sprake is van mogelijkheden voor synergie, of de invloed tussen de ambities relatief beperkt is of dat er een kans is dat er onderling tegenstrijdigheden zijn. Daarbij is het mogelijk dat twee ambities elkaar zowel versterken als strijdig zijn. Dit komt door de verschillende maatregelen die bij een ambitie horen.

	2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren	3. Herkenbaar dorps karakter	4. Moderne mobiliteit	5. Passend energielandschap	6. Ruimte voor bedrijven	7. Meer recreatie en toerisme	8. Natuurinclusieve agrarische sector	9. Ruimte voor flora en fauna	10. Lage belasting van het milieu	11. Eigenheid van het landschap	12. Geleid door bodem- en watersysteem
1. Plaats voor jongere generatie											
2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren											
3. Herkenbaar dorps karakter											
4. Moderne mobiliteit											
5. Passend energielandschap											
6. Ruimte voor bedrijven											
7. Meer recreatie en toerisme											
8. Natuurinclusieve agrarische sector											
9. Ruimte voor flora en fauna											
10. Lage belasting van het milieu											
11. Eigenheid van het landschap											



Figuur 7.1 Kruistabel synergie en strijdigheden van ambities uit de omgevingsvisie

Wat opvalt aan bovenstaande tabel is dat er tussen veel ambities zowel synergie als strijdigheden bestaan. Wanneer een omgevingsvisie wordt opgesteld waarbij een grote verscheidenheid aan opgaves en ambities een plek moeten krijgen in een gebied is het logisch dat er zowel synergiën als strijdigheden ontstaan. Vooral ruimtebeslag is een onderwerp dat veel strijdigheden veroorzaakt. De beschikbare ruimte is beperkt en voor het uitvoeren van de maatregelen die horen bij het behalen van de ambities is ruimte nodig.

7.2 Toelichting synergie en strijdigheden

7.2.1 Plaats voor de jongere generatie

De ambitie '**Plaats voor de jongere generatie**' richt zich op het zorgen voor betaalbare starterswoningen in of aan de randen van de kernen. Bij alle kernen lijken één of meer locaties geschikt voor onderzoek op de mogelijkheden voor woningbouw. Het gaat om zowel verdichting als uitbreiding. Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt de ambitie bij aan '**Zorg voor ouderen en kwetsbaren**' (ambitie 2). Het zorgen voor passende woningen voor ouderen en kwetsbaren gebeurt namelijk op dezelfde manier en in combinatie met het bouwen van meer woningen voor jongeren. Alternatieve woonoplossingen zoals het delen van woningen en kavelsplitsing kunnen voor zowel jongeren als ouderen werken. Extra aandacht gaat uit naar woonvormen waarin verschillende generaties samenleven om zo de sociale cohesie te bevorderen en efficiënt gebruik te maken van voorzieningen.

In relatie tot de ambitie '**Herkenbaar dorps karakter**' (ambitie 3) kunnen er zowel synergiën als strijdigheden zijn. Enerzijds kan het realiseren van woningen voor de jongere generatie bijdragen aan een herkenbaar dorps karakter. De gemeente wil namelijk ruimte bieden voor woningen op een manier waarop de binding met de lokale gemeenschap op een natuurlijke wijze tot stand komt. Door plaats voor de jongere generatie te maken, wordt de diversiteit van de bevolking versterkt. Dit kan de sociale dynamiek van een dorp verrijken, omdat verschillende soorten mensen elkaar zullen ontmoeten in buitenruimtes. Anderzijds kan de verdichting, door het bouwen binnen de kernen, zorgen voor verlies van het bestaande dorps karakter. Hoewel er in de Erfgoedvisie en Nota Kwaliteit Ruimte ontwerprichtlijnen en gebiedscriteria worden aangewezen, kan de verdichting ten behoeve van de woningbouw het dorps karakter in negatief beïnvloeden. Een goede inpassing van woningbouw is belangrijk om het dorps karakter te behouden.

Met de ambitie '**Moderne mobiliteit**' (ambitie 4) is er sprake van synergie en strijdigheden. Het aantal auto's en het autogebruik zal mogelijk enerzijds toenemen als gevolg van meer woningen omdat Hilvarenbeek een autoafhankelijke gemeente is. Aan de andere kant wordt er in de visie gefocust op het stimuleren van actieve vormen van mobiliteit en openbaar vervoer. Bovendien komt er een laadpalenbeleid, wat het gebruik van elektrische auto's moet stimuleren. Hierdoor worden de effecten van een groeiend aantal inwoners op het autogebruik mogelijk beperkt. De ambitie '**Passend energielandschap**' (ambitie 5) zorgt voor synergie en voor mogelijke strijdigheden met 'Plaats voor de jongere generatie'. De gemeente wil namelijk dat de nieuwe woningen energie-neutraal zijn en aardgasvrij zijn. Tegelijkertijd hebben opweklocaties, zoals windmolens, milieucontouren voor bijvoorbeeld geluid en veiligheid. Met die contouren moet rekening worden gehouden bij de bouw van nieuwe woningen.

In relatie tot de ambitie '**Ruimte voor bedrijven**' (ambitie 6) is er sprake van synergiën en strijdigheden. Er is synergie omdat bedrijven voorzieningen en diensten bieden die de bewoners ten goede komen. Ook biedt het werkgelegenheid voor de jongere generatie. Aan de andere kant is er ook sprake van strijdigheden, omdat bedrijven kunnen concurreren met de woningbouw voor beschikbare ruimte. Ook kan het realiseren van bedrijventerreinen nabij de kernen, zorgen voor hinder voor woningen door bijvoorbeeld verkeer en geluid. Wel is in de visie gesteld dat bedrijven geen schade mogen toebrengen aan het milieu, waardoor dit effect waarschijnlijk beperkt zal zijn.

In relatie tot de ambitie '**Meer recreatie en toerisme**' (ambitie 7) is er sprake van synergiën en strijdigheden. Enerzijds zorgt meer recreatie en toerisme voor meer activiteiten, zoals evenementen en wandel- en fietsroutes. Aan de andere kant kunnen evenementen ook zorgen voor overlast voor bewoners.

In relatie tot de ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8) is er sprake van synergie, omdat de milieudruk en de druk van belastende agrarische bedrijfsactiviteiten nabij woongebieden wordt verminderd. Ook krijgen agrarische bedrijven nabij de kernen ontwikkelruimte voor nevenfuncties en is het de bedoeling dat de leefomgeving moet profiteren van eventuele uitbreiding.

Verder sluit deze ambitie ook aan op '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) en '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12). In 'Plaats voor de jongere generatie' gaat het namelijk om woningbouw die ook bijdraagt aan het uitvoeren van meerdere, andere maatschappelijke doelen. Bijvoorbeeld de natuur- en klimaatopgave en de ambitie dat ontwikkelingen geleid worden door het bodem- en watersysteem. Wel zorgt de toename van inwoners ervoor dat de druk op bodem en water toeneemt, maar daarbij is het uitgangspunt dus dat bodem en water sturend zijn. Bij zowel de verdichting als bij de potentiële uitbreidingslocaties, wil de gemeente naast de bebouwing zorgen voor buitenruimte die de natuurlijke kwaliteiten van de leefomgeving versterkt: wateropvang en voller, stevig groen dat past bij de streek. Dit sluit aan bij ruimte voor flora en fauna. Andersom kan ruimte voor flora en fauna ook zorgen voor een prettige woonomgeving voor de jongere generatie. Het inzetten op groen en landschap kan echter ook belemmerend werken voor de woningbouwopgave. De uitbreiding buiten de kernen kan namelijk zorgen voor verlies van groen, wat tegenstrijdig is met de ambitie om flora en fauna te creëren. Dit wordt deels tegengegaan, doordat er natuurinclusief wordt gebouwd.

De ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) zorgt voor zowel synergiën als strijdigheden. Enerzijds stimuleert de gemeente bestaande bedrijven, huishoudens en voorzieningen op verschillende manieren te verduurzamen om zo de milieubelasting te beperken. Anderzijds zorgt de komst van extra woningen ook voor een toename in verkeer, wat zorgt voor luchtvervuiling.

In relatie tot de ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) is er sprake van strijdigheden, maar ook van mogelijkheden voor synergie. Het bouwen buiten de kernen kan namelijk leiden tot verlies van de eigenheid van het landschap. Dit wordt deels tegengegaan doordat er in de visie rekening wordt gehouden met landschappelijke inpassing en nieuwbouw zo zelfs bij zou kunnen dragen aan de eigenheid van het landschap.

7.2.2 Zorg voor ouderen en kwetsbaren

De ambitie '**Zorg voor ouderen en kwetsbaren**' focust op passende woningen voor ouderen en kwetsbaren in, of aan de randen van de kernen. Aanvullend daarop stimuleert de gemeente het behoud en de groei van (maatschappelijke) voorzieningen en woningaanpassingen. Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt de ambitie bij aan een '**Herkenbaar dorps karakter**' (ambitie 3), waarbij de binding met de lokale gemeenschap op een natuurlijke wijze tot stand komt. De toegankelijkheid van de buitenruimte voor wandelen en fietsen krijgt aandacht. Dit is in lijn met de ambitie om zorg voor ouderen en kwetsbaren te realiseren. De gemeente bouwt namelijk geen woningen voor ouderen en kwetsbaren op grote wandel- en/of fietsafstand van de kernen. Hierdoor zullen ouderen en kwetsbaren meer in de buitenruimte zijn, wat bijdraagt aan de sociale binding.

In relatie tot de ambitie '**Moderne mobiliteit**' (ambitie 4) is er sprake van synergie, omdat de toegankelijkheid van de buitenruimte voor wandelen en fietsen aandacht krijgt. De gemeente bouwt geen woningen voor ouderen en kwetsbare mensen op grote wandel- en/of fietsafstand van de kernen. Hierdoor hebben zij geen auto nodig om te verplaatsen, maar kunnen zij actieve vormen van mobiliteit inzetten om zich te verplaatsen.

Voor de ambities '**Passend energielandschap**' (ambitie 5), '**Ruimte voor bedrijven**' (ambitie 6), '**Meer recreatie en toerisme**' (ambitie 7), '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8), '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9), '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10), '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) en '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) geldt hetzelfde als bij '**Plaats voor de jongere generatie**' (ambitie 1), omdat er in beide gevallen sprake is van realiseren van nieuwe woningen die leiden tot dezelfde synergiën en strijdigheden. Lees hiervoor 7.1.1.

7.2.3 Herkenbaar dorps karakter

De ambitie '**Herkenbaar dorps karakter**' richt zich op het bieden van ruimte voor woningen en bedrijven op een manier waarop de binding met de lokale gemeenschap op een natuurlijke wijze tot stand komt. In uitstraling zijn de nieuwe woningen en bedrijven compacter, maar nog steeds herkenbaar als typisch dorpse bebouwing. De kernen behouden het eigen karakter. Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt de ambitie bij aan '**Moderne mobiliteit**' (ambitie 4), omdat de woningen en bedrijven compacter worden gebouwd. Compact bouwen is positief voor moderne mobiliteit, omdat op die manier actieve vormen van mobiliteit worden gestimuleerd.

De ambitie '**Passend energielandschap**' (ambitie 5) zorgt voor synergiën en strijdigheden. Enerzijds zorgt het voor synergie, omdat de gemeente wil dat voorzieningen voor energieopwekking en -opslag zijn ingepast in het landschap. Dit sluit aan bij de ambitie om een herkenbaar dorps karakter te behouden. Anderzijds kan deze ambitie ook voor strijdigheden zorgen. Zo wordt er onderzoek gedaan naar grootschalige oplossingen voor energieopwekking. Dergelijke grootschalige ontwikkelingen, zoals windmolens en zonneparken, kunnen conflicteren met het herkenbaar dorps karakter van Hilvarenbeek. De visuele impact van deze structuren, kunnen het traditionele landschap en de architectuur van het dorp negatief beïnvloeden.

In relatie tot de ambitie '**Ruimte voor bedrijven**' (ambitie 6) is er sprake van synergiën en strijdigheden. Enerzijds wil de gemeente zorgen voor een goede landschappelijke inpassing van bedrijven, wat in lijn is met de ambitie voor een herkenbaar dorps karakter. Daarmee is er sprake van synergie tussen beide ambities. Anderzijds is er een strijdigheid tussen deze ambities, omdat het uitbreiden van bedrijventerreinen kan zorgen voor een verstoring van het dorpse karakter. Dit effect zal echter beperkt zijn, omdat er momenteel al bedrijventerreinen zijn en er bij huidige locaties wordt gezocht naar mogelijkheden voor uitbreiding ervan, waardoor de visuele verstoring beperkt zal zijn.

In relatie tot de ambitie '**Meer recreatie en toerisme**' (ambitie 7) is er sprake van synergie, omdat in beide ambities wandel- en fietsnetwerken worden verbeterd. Bovendien zet de gemeente in op de beleving van de cultuurhistorische waarden en het fraaie landschap. Dit sluit ook aan bij de ambitie om een herkenbaar dorps karakter te behouden. Ook kan het herkenbare, dorpse karakter bijdragen aan de aantrekkelijkheid van de gemeente voor toeristen om er een bezoekje aan te brengen.

In relatie tot de ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8) is er sprake van synergie, omdat agrarische bedrijven meer ontwikkelruimte krijgen voor nevenfuncties, wat bijdraagt aan het behoud van het agrarische karakter in deze gebieden.

De ambitie '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) zorgt voor synergiën, omdat vergroening, vooral door gebruik van inheemse plantensoorten, kan bijdragen aan het dorpse karakter. Dit geldt ook voor '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11). Landschapselementen en structuren zetten namelijk de cultuurhistorische identiteit kracht bij en zorgen voor streekeigen flora en fauna. Dit draagt bij aan het dorpse karakter.

Voor de ambities '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) en '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) zijn er geen relevante synergiën en strijdigheden.

7.2.4 Moderne mobiliteit

De ambitie '**Moderne mobiliteit**' richt zich op het stimuleren van fietsen en wandelen. Er is bij nieuwe ontwikkelingen extra aandacht voor het verminderen van het autogebruik. Ook wordt aandacht gegeven aan aantrekkelijke en veilige fiets- en wandelverbindingen en betere OV-verbindingen. Mobiliteit moet veilig, schoon, stil en gezond zijn, zowel op het gebied van verkeer als op het gebied van externe en sociale veiligheid en data-uitwisseling. Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities.

Voor '**Passend energielandschap**' (ambitie 5) is er een mogelijke strijdigheid, omdat de gemeente ook fiets-infrastructuur wil aanleggen in het buitengebied. Dat kan strijdigheid opleveren met inpassing van een passend energielandschap, omdat beide een claim leggen op de ruimte.

In relatie tot de ambitie '**Ruimte voor bedrijven**' (ambitie 6) is er sprake van synergie, omdat bedrijventerreinen vlak bij de kernen worden gerealiseerd, waardoor moderne vormen van mobiliteit zoals wandelen en fietsen worden gestimuleerd. Toch is er ook sprake van mogelijke strijdigheid, omdat de komst van bedrijventerreinen ook kan leiden tot een toename van gemotoriseerd verkeer.

De ambitie '**Meer recreatie en toerisme**' (ambitie 7) zorgt voor synergie, omdat er wandel- en fietsnetwerken worden gerealiseerd om toerisme te bevorderen, wat actieve vormen van mobiliteit zijn. Aan de andere kant is er ook sprake van strijdigheid, omdat meer recreatie en toerisme ook een verkeersaantrekkende werking kan hebben, aangezien Hilvarenbeek een autoafhankelijke gemeente is.

In relatie tot de ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8) is er sprake van strijdigheid, omdat er mogelijkheden zijn voor uitbreiden van agrarische bedrijven en ontwikkeling van nevenfuncties. Deze ontwikkelingen kunnen een verkeersaantrekkende werking hebben, waardoor autogebruik wordt gestimuleerd.

De ambitie '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) zorgt voor synergie, omdat een groene omgeving mensen stimuleert om te wandelen en te fietsen. Er zijn ook mogelijke strijdigheden te benoemen, want mobiliteit (in welke vorm dan ook) legt een ruimteclaim, net als ruimte voor flora en fauna. Bovendien kan de druk op flora en fauna toenemen wanneer meer mensen zich gaan bewegen in het groen en de natuurgebieden.

In relatie tot de ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) is er sprake van synergie, omdat moderne mobiliteit zorgt voor minder uitstoot van broeikasgassen van gemotoriseerde voertuigen. Dit is goed voor de luchtkwaliteit en voor geluid, doordat er minder broeikasgassen worden uitgestoten en moderne mobiliteit ook minder geluid produceert (voor gemotoriseerd verkeer geldt dit vooral bij lage snelheden). Dit zorgt zo voor een lagere belasting van het milieu.

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) zorgt voor strijdigheden, omdat mogelijke wijzigingen in infrastructuur, zoals het aanleggen van wandel- en fietspaden, kunnen zorgen voor een aantasting van bepaalde landschapsstructuren. Dit effect wordt beperkt doordat er in de visie rekening wordt gehouden met landschappelijke inpassing.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er sprake van synergie, omdat moderne vormen van mobiliteit zorgen voor minder vervuiling of aantasting van het bodem- en watersysteem. Bij de aanleg van infrastructuur zijn bodem en water sturend.

7.2.5 Passend energielandschap

De ambitie '**Passend energielandschap**' focust erop dat voorzieningen voor energieopwekking en -opslag zijn ingepast in het landschap. Op een aantal plaatsen in het buitengebied zijn zoeklocaties voor grootschalige oplossingen. Binnen de kernen stimuleert de gemeente duurzame energieoplossingen op buurniveau. Vanuit deze ambitie zijn er verschillende mogelijkheden voor synergiën en strijdigheden met andere ambities. De ambitie '**Ruimte voor bedrijven**' (ambitie 6) zorgt voor strijdigheden, omdat de uitbreiding van bedrijventerreinen en grootschalige opweklocaties allebei een ruimteclaim hebben. Tegelijkertijd is er sprake van synergie, omdat kleinschalige energieopwekking gecombineerd kan worden met de uitbreiding van bedrijventerreinen, bijvoorbeeld door zon op dak. Energieopwekking met een veiligheidseffect (of een ander 'groot' effect) kan ook synergie hebben met bedrijven: dit kan naast/op een bedrijventerrein (meestal beperken deze typen elkaar niet).

De ambitie '**Meer recreatie en toerisme**' (ambitie 7) zorgt voor strijdigheid, omdat grootschalige energieopwekking een ruimteclaim heeft, wat de mogelijkheden voor recreatie en toerisme beperkt en invloed kan hebben op de aantrekkelijkheid van bijvoorbeeld het landschap. Het gaat echter om een 'passend' energielandschap, waarbij rekening zal worden gehouden met een goede inpassing ervan en deze strijdigheden daarom mogelijk beperkt kunnen blijven.

In relatie tot de ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8) is er kans op synergie en strijdigheden. Agrarische bedrijven mogen uitbreiden, mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt. Tegelijkertijd legt grootschalige energieopwekking een claim op het buitengebied. Dit kan strijdigheid opleveren met agrariërs aangezien dit leidt tot een beperkter grondoppervlak. Tegelijkertijd kan dit mogelijk ook leiden tot een nieuwe inkomstenbron voor agrariërs. Iets wat een welkome aanvulling kan zijn wanneer bedrijven een meer extensieve bedrijfsvoering krijgen.

De ambitie '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) zorgt voor strijdigheden, omdat grootschalige opweklocaties kunnen zorgen voor een vermindering van flora en fauna op die plekken. Energieopwekking heeft een claim op de openbare ruimte, zorgt voor een aanslag op het bodemleven en de biodiversiteit in de bodem en resulteert daarnaast in 'drukke in de ondergrond'. De aanleg van meer kabels en leidingen kan bijvoorbeeld zorgen voor minder ruimte voor bomen en hun wortels.

In relatie tot de ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) is er sprake van zowel strijdigheden als synergie, omdat de wens om energieneutraal te worden en daartoe een passend energielandschap te creëren aansluit bij het realiseren van een lagere belasting van het milieu. Door gebruik te maken van hernieuwbare energiebronnen, worden er minder broeikasgassen uitgestoten. Dat zorgt voor een lagere milieubelasting, bijvoorbeeld als het gaat om luchtkwaliteit. Tegelijkertijd kunnen windmolens wel zorgen voor meer geluidbelasting.

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) zorgt voor strijdigheden. Grootschalige opweklocaties zijn negatief voor de eigenheid van het landschap. Vooral windmolens kunnen het landschap visueel verstoren. Ook kleinschalige opweklocaties kunnen zorgen voor verrommeling in het landschap. Wel wordt er ingezet op de landschappelijke inpassing van energie opweklocaties om zo strijdigheid te verminderen.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er sprake van strijdigheid, doordat energielandschappen een ruimtelijke claim hebben. Dit kan nadelig zijn voor het waterbergend vermogen en kan zorgen voor bodemverstoring.

7.2.6 Ruimte voor bedrijven

De ambitie '**Ruimte voor bedrijven**' richt zich op het beter benutten van bestaande bedrijventerreinen. Op bestaande bedrijventerreinen is er aandacht voor het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Waar het landschappelijk kan, vergroot de gemeente een aantal bedrijventerreinen. Daarvoor is ruimte in de kernen Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek. Vanuit deze ambitie zijn er verschillende mogelijkheden voor synergiën en strijdigheden met andere ambities. Zo zorgt de ambitie '**Meer recreatie en toerisme**' (ambitie 7) mogelijk voor strijdigheid, omdat de groei van recreatie en toerisme een ruimteclaim legt in Hilvarenbeek, evenals de ruimte die gemaakt moet worden voor bedrijventerreinen. Waarschijnlijk zal deze strijdigheid beperkt zijn, omdat de beoogde ruimte voor beide ambities anders is.

In relatie tot de ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8) is er sprake van strijdigheid. Beide ontwikkelingen leggen een ruimteclaim, wat mogelijk met elkaar kan conflicteren.

De ambitie '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) zorgt voor strijdigheden met deze ambitie, omdat er groen zal verdwijnen door de komst van bedrijventerreinen. Dit effect zal deels beperkt blijven doordat er alleen mag worden uitgebreid als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Daarin liggen juist kansen voor synergie.

In relatie tot de ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) is er sprake van strijdigheden. Uitbreiding van bedrijventerreinen kan een verkeersaantrekkende werking hebben, waardoor er meer broeikasgassen worden uitgestoten door gemotoriseerd verkeer. Bovendien kunnen de bedrijfsprocessen zelf zorgen voor uitstoot van broeikasgassen. Ook kan meer ruimte voor zwaardere milieucategorieën zorgen voor meer vervuiling en belasting van het milieu. Echter, zoals hierboven gesteld mogen bedrijven alleen uitbreiden onder de voorwaarde dat er sprake is van mitigatie en compensatie. Ook worden milieubelastende activiteiten beperkt. Hierdoor zal dit effect per saldo waarschijnlijk meevallen.

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) zorgt voor mogelijke strijdigheden. De uitbreiding van de bedrijventerreinen kan de eigenheid van het landschap aantasten. Er wordt echter aandacht geschonken aan de landschappelijke inpassing ervan, wat deze strijdigheid kan minimaliseren.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er sprake van synergie, omdat bedrijven geen schade mogen richten aan het milieu, waaronder het bodem- en watersysteem. Anderzijds is er sprake van mogelijke strijdigheden, omdat het uitbreiden van bedrijventerreinen kan zorgen voor bodemverdichting, wat de bodemstructuur kan verstoren. Ook zorgt verharding voor minder goede waterafvoer. Uitgangspunt is echter dat bodem en water sturend zijn bij nieuwe ontwikkelingen en dat geldt dan dus ook voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

7.2.7 Meer recreatie en toerisme

De ambitie '**Meer recreatie en toerisme**' richt zich op de ontwikkeling van recreatie en toerisme nabij en in de dorpskernen, en de gebieden tussen natuurgebieden en dorpen in. Er wordt aandacht geschonken aan de beleving van de cultuurhistorische waarden van het landschap en kwaliteit van het fiets- en wandelnetwerk. Er is ook plaats voor evenementen in de gemeente. Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt de ambitie bij aan de ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' (ambitie 8), omdat agrarische bedrijven ontwikkelruimte krijgen voor nevenfuncties, wat zorgt voor meer recreatieve voorzieningen in de gemeente.

De ambitie '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) zorgt voor synergie, omdat ruimte voor flora en fauna bevorderend kan zijn voor recreatie en toerisme. Tegelijkertijd zorgt het ook voor strijdigheid, door de komst van wandel- en fietsnetwerken ten koste kan gaan van het groen in de gemeente en de druk op natuur (flora en fauna) door een toename van toerisme kan toenemen.

In relatie tot de ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) is er sprake van strijdigheden en van synergie. Meer recreatie en toerisme kan namelijk een verkeersaantrekkende werking hebben, wat zorgt voor meer uitstoot van broeikasgassen als vooralsnog nog niet volledig sprake is van duurzame automobilité. Dit is negatief voor de luchtkwaliteit. Tegelijkertijd kan de aanleg van wandel- en fietsroutes zorgen voor een positieve bijdrage aan een lage belasting van het milieu.

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) zorgt voor synergie. Het stimuleren van de beleving van de cultuurhistorische waarden en het fraaie landschap ten behoeve van recreatie en toerisme draagt bij aan de eigenheid van het landschap.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er sprake van strijdigheden, omdat recreatie en toerisme kan zorgen voor een aanslag op het bodem- en watersysteem door bijvoorbeeld de evenementen die georganiseerd worden. Ook door verharding in de vorm van wandel- en fietsnetwerken kan het waterbergend vermogen verslechteren. Gezien het feit dat bodem en water sturend zijn bij nieuwe ontwikkelingen, zal dit laatste wel meevallen.

7.2.8 Natuurinclusieve agrarische sector

De ambitie '**Natuurinclusieve agrarische sector**' richt zich op het verminderen van de milieudruk en de druk van belastende bedrijfsactiviteiten in specifieke gebieden. Agrarische bedrijven vlak bij de kernen krijgen meer ontwikkelruimte voor nevenfuncties. Daarbuiten kunnen agrarische bedrijven uitbreiden onder voorwaarden, namelijk als dit de leefomgeving positief beïnvloedt. De gemeente biedt geen ruimte voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed op de lokale leefomgeving. De leefomgeving moet profiteren van uitbreiding.

Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt deze ambitie bij aan '**Ruimte voor flora en fauna**' (ambitie 9) doordat de agrarische sector natuurinclusief moet zijn, wat ruimte biedt voor flora en fauna. De kwaliteit van de leefomgeving moet positief worden beïnvloed bij agrarische activiteiten. De gemeente stimuleert daarbij het versterken of toevoegen van landschappelijke elementen of landgebruik dat positief bijdraagt aan het plaatselijke ecosysteem. Bovendien wordt de afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest verminderd door emissiearme bemestigingstechnieken toe te passen. Ook dit is positief voor flora en fauna

In relatie tot de ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) is er sprake van synergie, omdat agrariërs gebruik moeten maken van de best beschikbare technieken om de kwaliteit van de leefomgeving zo min mogelijk te belasten. Dit zorgt voor een lagere milieudruk van agrarische bedrijvigheid. Ook mogen agrarische bedrijven alleen op bepaalde locaties onder voorwaarden uitbreiden, mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt.

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) zorgt voor synergie, doordat de gemeente bij agrarische bedrijvigheid het versterken of toevoegen van landschappelijke elementen wil stimuleren.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er sprake van synergie en strijdigheden. Er is sprake van synergie omdat natuurinclusieve agrarische bedrijvigheid bevorderend is voor het bodem- en watersysteem. Door het verminderen van de afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest vermindert de kans op bodem- en waterverontreiniging. Dit draagt bij aan de kwaliteit van de bodem en het oppervlakte- en grondwater. Desondanks is er ook sprake van strijdigheid, omdat uitbreiding van agrarische activiteiten ook kan leiden tot een toename van watergebruik, wat druk kan uitoefenen op lokale waterbronnen, vooral in droge periodes.

7.2.9 Ruimte voor flora en fauna

De ambitie '**Ruimte voor flora en fauna**' richt zich op het versterken van de natuurlijke ecosystemen. Er is extra aandacht voor het versterken van landschapselementen, ecologische verbindingen worden gecreëerd en bestaande natuur wordt versterkt en verbeterd. Grote natuurgebieden komen er niet bij, maar op bestaande plaatsen komt er wel meer natuur. Vanuit deze ambitie is er een risico op strijdigheden met andere ambities, maar er zijn ook verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt de ambitie '**Lage belasting van het milieu**' (ambitie 10) bij aan deze ambitie, doordat vergroening zorgt voor buffers om geluidsoverlast tegen te gaan en kan zorgen voor een betere luchtkwaliteit.

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11) zorgt voor synergie, doordat de gemeente bij ruimte maken voor flora en fauna ook aandacht besteedt aan versterking van bestaande landschapselementen die passen bij de cultuurhistorie van het kampen- en hoevenlandschap en de oude ontginningen, wat ook belangrijk is voor de planten en dieren.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er sprake van synergie, omdat ruimte voor flora en fauna bijdraagt aan een gezonde bodemstructuur. Gezonde bodems kunnen beter water vasthouden, voedingsstoffen leveren en erosie voorkomen, wat bijdraagt aan een stabiel ecosysteem.

7.2.10 Lage belasting van het milieu

De ambitie '**Lage belasting van het milieu**' richt zich op het laag houden van de belasting van het milieu. Bij nieuwe of uitbreiding van activiteiten is geen ruimte voor schadelijke uitstoot in lucht, water of bodem. Rond de Natura 2000-gebieden is een bufferzone aangewezen van 250 m waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de stikstofuitstoot te verminderen en de natuur te beschermen.

Vanuit deze ambitie zijn er verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Zo draagt de ambitie bij aan de ambitie '**Eigenheid van het landschap**' (ambitie 11), omdat het bevorderen van een lage milieu-impact het behoud van natuurlijke elementen, zoals bossen, waterlopen en heuvels aanmoedigt, die bijdragen aan de esthetische waarde en de ecologische diversiteit van het landschap.

In relatie tot de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) is er niet of nauwelijks sprake van synergie of strijdigheid. Deze twee ambities kunnen naast elkaar bestaan en beïnvloeden elkaar beperkt.

7.2.11 Eigenheid van het landschap

De ambitie '**Eigenheid van het landschap**' richt zich op het behouden van een zichtbaar systeem in het landschap door de beekdalen, flanken en hoge zandruggen.

Landschapselementen en structuren zetten de cultuurhistorische identiteit kracht bij en zorgen voor streekeigen flora en fauna. De gemeente wil de eigenheid van het landschap vergroten door bij nieuwe of veranderende activiteiten in te zetten op versterken van het landschap. Vanuit deze ambitie zijn er verschillende mogelijkheden voor synergie met andere ambities. Deze en de ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' (ambitie 12) kunnen elkaar versterken, omdat het sturend laten zijn van bodem en water ook weer past bij het versterken van de eigenheid van het landschap, inclusief het bij deze landschapselementen en -structuren horende bodem- en watersysteem.

7.2.12 Geleid door bodem- en watersysteem

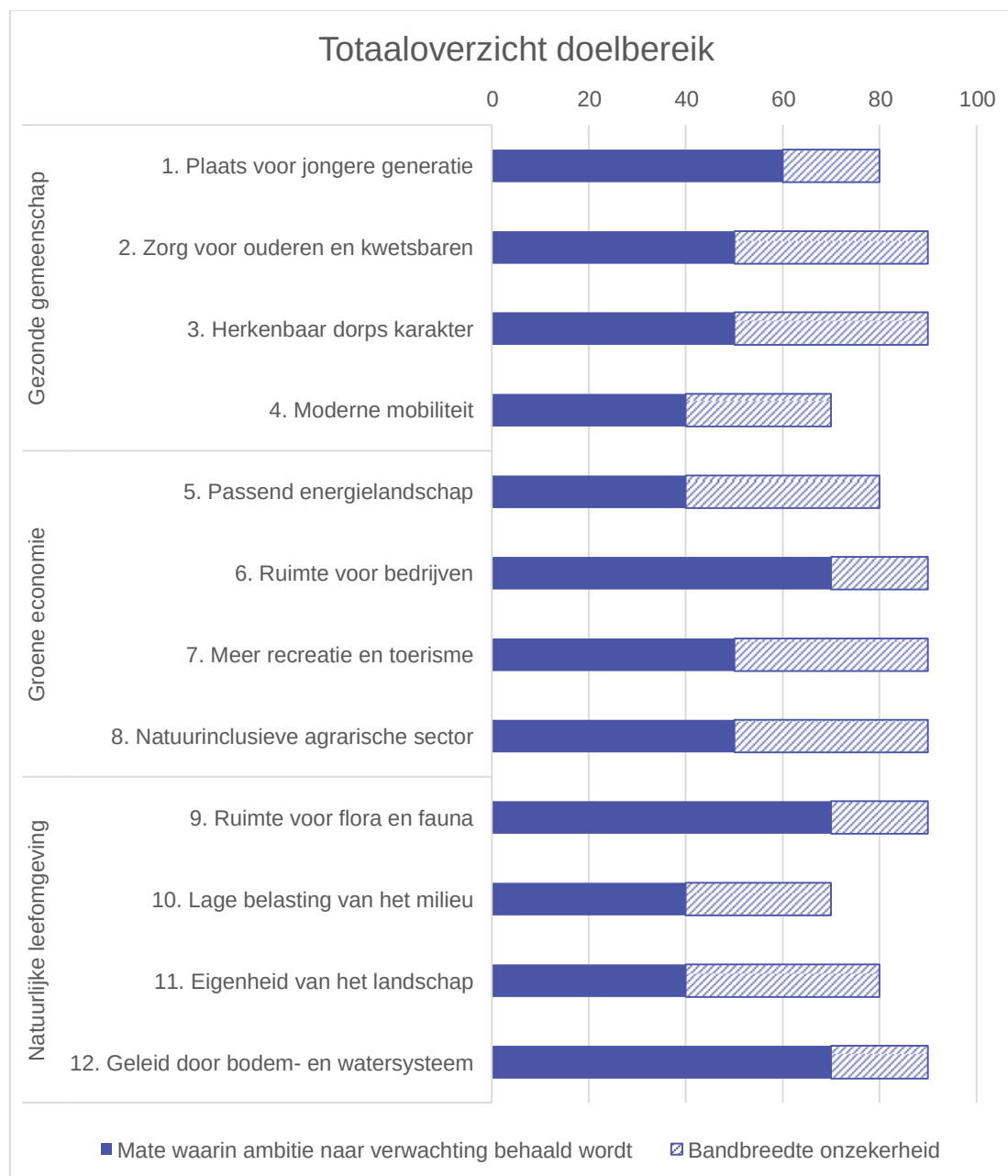
De ambitie '**Geleid door bodem- en watersysteem**' richt zich op bodem en water als sturend principe voor ontwikkelingen. De gemeente zet in op het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem en het tegengaan van ongewenste verrijking, verarming, vervuiling en aantasting van deze systemen. Dit doet ze door ervoor te zorgen dat het gebruik past bij de plaats waar het plaatsvindt (de juiste functie op de juiste plek). Deze ambitie heeft diverse synergiën en strijdigheden met andere ambities die in alle bovengenoemde paragrafen al zijn uitgewerkt.

8 Doelbereik omgevingsvisie

In dit hoofdstuk wordt beschreven in hoeverre de doelen die de gemeente voor zichzelf stelt ook daadwerkelijk behaald kunnen worden. Om een uitspraak te doen over het doelbereik is gekeken wat de belangrijkste belemmeringen en kansen zijn in het behalen van deze doelen. Naast belemmeringen die het doelbereik beperken kan ook sprake zijn van onzekerheden. De onzekerheid wordt groter naarmate autonome ontwikkelingen meespelen (bijvoorbeeld: wanneer rijden alle voertuigen emissieloos?) en/of als de gemeente afhankelijk is van andere partijen (denk bijvoorbeeld aan het Rijk, de provincie, het waterschap, projectontwikkelaars, woningcorporaties en particuliere woningeigenaren).

De bandbreedte van onzekerheid geeft dus aan hoeveel de gemeente zelf doet aan het behalen van de gestelde ambities. Een belangrijk onderdeel voor de beoordeling van het doelbereik van de ambities in de omgevingsvisie is hoofdstuk 5 van de omgevingsvisie. In dit hoofdstuk licht de gemeente toe wat ze gaat doen om de ambities te realiseren. Ook de themagerichte uitwerking in hoofdstuk 6 en de uitvoeringstabel zijn hierbij van belang.

De figuren in de paragrafen 8.1 tot en met 8.12 geven per ambitie aan in welke mate de ambitie naar verwachting gehaald worden. Het doelbereik is kwalitatief beoordeeld; de grafiek zoals hieronder opgenomen dient als visualisering van de uitgeschreven toelichting in de onderstaande paragrafen.



Figuur 8.1 Totaaloverzicht doelbereik

8.1 Plaats voor de jongere generatie

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Alternatieve en flexibele woonoplossingen Nieuwbouw binnenstedelijk Nieuwbouw buitenstedelijk (zoekgebied uitbreiding woningbouw)	Er worden in de visie verschillende maatregelen genomen om plaats te maken voor de jongere generatie. Zo worden er alternatieve en flexibele woonoplossingen aangeboden. Dit betreft het faciliteren van woningsplitsing, kavelsplitsing en woningdelen. Deze maatregel is positief voor het doelbereik, omdat het bijdraagt aan meer woningen voor senioren, jongeren en alleenstaanden. De voorraad van alternatieve en flexibele woonoplossingen is nu al verder dan 2030. Bovendien wordt in de visie niet duidelijk gemaakt hoe en waar deze woonoplossingen gerealiseerd zullen worden, wat bijdraagt aan de onzekerheid. Verder komen er nieuwe woningen bij in de kernen en aan de randen van de kernen. In totaal is er een woningbouwopgave van ten minste 585 woningen. De harde plancapaciteit is circa 475 woningen, waarbij de plannen al zeer concreet zijn, en dus autonoom zijn. Er zijn al onderzoeken uitgevoerd naar de milieucontouren en grondverwerving is ook al gedaan. In de visie zijn ook zoekgebieden opgenomen voor woningbouw aan de randen van de kernen. De zachte plancapaciteit is circa 825 woningen; het initiatief voor een deel daarvan is nog erg prematuur. Met de zoekgebieden erbij is er in totaal een harde en zachte plancapaciteit van 1300 woningen. Voor deze gebieden zijn nog geen concrete plannen opgenomen. Wel is de grondverwerving deels al gedaan en is er veel communicatie over. Omdat er nog geen concrete plannen zijn gepresenteerd bestaan er onzekerheden. Zo kunnen er beperkingen zijn vanuit milieucontouren van bijvoorbeeld agrarische bedrijven of geluidscontouren van doorgaande wegen. Dit draagt bij aan een lager doelbereik en een mate van onzekerheid. De woningbouwlocaties worden gerealiseerd in de kernen Hilvarenbeek, Diessen, Biest-Houtakker, Haghorst, Esbeek en Baarschot. Er wordt rekening gehouden met een divers woningaanbod, waarbij 30% moet bestaan uit sociale huur. Vanuit regionale afspraken wordt er ingezet op deze 30% sociale huur, terwijl de lokale behoefte aan sociale huur veel lager ligt. Deze maatregel draagt verder bij aan een groot doelbereik, omdat de gronden vaak al de juiste bestemming hebben en ontwikkelaars al concrete plannen hebben. Al met al leiden de maatregelen uit de visie tot een middelhoog doelbereik met een kleine bandbreedte van onzekerheid.

8.2 Zorg voor ouderen en kwetsbaren

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Woon-zorgcomplexen Hilvarenbeek en Diessen	De omgevingsvisie van Hilvarenbeek biedt maatregelen om de zorg voor ouderen en kwetsbaren te verbeteren. In de kernen Hilvarenbeek en Diessen wordt ruimte gemaakt voor woon-zorgcomplexen nabij verschillende voorzieningen. In de woon-zorgvisie wordt er meer richting gegeven aan die woon-zorgcomplexen. Woon-zorgcomplexen zijn positief voor ouderen. Woon-zorgcomplexen zijn vooral kleinschalige initiatieven, bestaande uit mantelzorgwoningen. Zonder vergunningen of zonder aanpassingen van het omgevingsplan kan er hiervoor al veel worden gedaan. Dit is positief voor het doelbereik, omdat er al veel te regelen is binnen het huidige omgevingsplan.
Onderzoek woonzorgfunctie in VAB's	Verder wordt er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor woon-zorgcomplexen in VAB's . Er ligt een concreet verzoek voor de realisatie van een woonzorgvoorziening op een te saneren en al gedeeltelijk gesaneerd agrarisch bedrijf, De Wederloop. Hoewel de intentie kan leiden tot een hoog doelbereik, zorgt het nu nog voor een grote mate van onzekerheid van het doelbereik, omdat het nog in de onderzoeksfase zit.
	Al met al leiden de maatregelen in de visie tot een redelijk hoog doelbereik, hoewel er ook een redelijke bandbreedte van onzekerheid bestaat.

8.3 Herkenbaar dorps karakter

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Gebiedscriteria, ontwerprichtlijnen en actief landschapsbeheer	De omgevingsvisie stelt als ambitie om een herkenbaar dorps karakter te behouden. Hiervoor worden verschillende maatregelen genomen. Zo worden gebiedscriteria, ontwerprichtlijnen en actief landschapsbeheer ingezet bij nieuwe ontwikkelingen om de historische waarden te beschermen. Nieuwbouw moet passen zoals vastgelegd in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit Hilvarenbeek. Dit is positief voor het doelbereik, omdat op die manier het dorps karakter geborgd wordt. De gebiedscriteria en ontwerprichtlijnen worden verder geborgd in de Erfgoedvisie en in het beleid voor 'Dorps bouwen'. Hierin is onder andere beleid voor hoogbouw vastgelegd.
Waarborgen voldoende kwalitatieve en toegankelijke (sport)voorzieningen	
Sport en beweging in de openbare ruimte	
Rookvrije zones, beweging, ontmoetingsplekken, meer groen, het verminderen van verhard oppervlak en het terugdringen van geluidsoverlast	

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Verder wordt er aandacht besteed aan het creëren van een gezonde omgeving, waarbij rookvrije zones, beweging, ontmoetingsplekken, meer groen, het verminderen van verhard oppervlak en het terugdringen van geluidsoverlast prioriteit krijgen. De gemeente stelt dat ze samen met betrokken partijen streeft naar beschikbare en betaalbare voorzieningen. Dit brengt een mate van onzekerheid mee voor het doelbereik, omdat het afhankelijkheid van andere partijen creëert. Ook is het onduidelijk met welke partijen de gemeente samenwerkt. Al met al hebben de verschillende maatregelen een hoog doelbereik voor een herkenbaar dorps karakter. Aan de andere kant zorgen verschillende afhankelijkheden ook voor een grote bandbreedte van onzekerheid.

8.4 Moderne mobiliteit

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Aanleg snellere fietsverbindingen Optimalisatie openbaar vervoer Uitbreiden deelmobiliteit Nul slachtoffers Aanleggen laadpalen	De visie heeft ambitie voor 'Moderne mobiliteit'. Hiervoor worden diverse maatregelen genomen. Zo worden er snellere, regionale fietsverbindingen aangelegd, wordt het openbaar vervoer geoptimaliseerd en wordt deelmobiliteit uitgebreid. Het realiseren van snellere fietsverbindingen zijn regionale initiatieven en zijn daarom deels autonoom. Hoewel deze maatregelen bijdragen aan het doelbereik om moderne mobiliteit te realiseren, zijn deze maatregelen in de visie zelf nog niet concreet gemaakt. Het is bijvoorbeeld niet duidelijk wat wordt bedoeld met de optimalisatie van het openbaar vervoer. Ook is niet duidelijk hoe de deelmobiliteit zal worden uitgebreid. Wel wordt er een omgevingsprogramma Mobiliteit opgesteld waarin moderne mobiliteit wordt geborgd. In dit nieuwe mobiliteitsbeleid staat omschreven hoe concrete projecten worden gefinancierd en gerealiseerd. Desondanks draagt dit nu nog bij aan onzekerheid, omdat dit beleid nog niet vastgesteld is. Daarom is niet duidelijk of en hoeveel geld er bijvoorbeeld beschikbaar wordt gesteld voor de fietsverbindingen. Ook is onduidelijk wat de locatie is van de infrastructuur, waardoor er nog geen grondverwerving is gedaan. Daarnaast is er bij deze maatregelen afhankelijkheid van andere partijen, zoals de regio en vervoerders. Het is onduidelijk welke partij de bovengenoemde maatregelen, zoals optimaliseren van openbaar vervoer, uitvoert. Dit zorgt voor een grote bandbreedte van onzekerheid.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Verder wordt de ambitie gesteld om nul verkeersslachtoffers te realiseren tegen 2050. Een maatregel voor verkeersveiligheid die wordt genomen is om fietsverbindingen veiliger te maken door deze te scheiden van gemotoriseerd verkeer. Echter, het is niet duidelijk waar deze fietsverbindingen zullen komen. Dit zorgt voor onzekerheden voor het doelbereik. Bovendien is het doelbereik voor het stellen van nul verkeersslachtoffers laag, omdat het lastig is om verkeersslachtoffers te voorkomen. Ook wordt het aanbod laadpalen uitgebreid op basis van behoefte. Om dit te realiseren wordt er gewerkt aan een laadpalenbeleid, waarin dit verder zal worden uitgewerkt. Al met al zorgen de maatregelen voor een middelhoog doelbereik voor moderne mobiliteit, met een grote bandbreedte van onzekerheid.

8.5 Passend energielandschap

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Energiebesparing: 'nul op de meter' bij nieuwbouw Warmtetransitie: isoleren van woningen Energieopwekking op daken, onderzoeken mogelijkheden voor grootschalige energieopwekking Onderzoeken alternatieve energiebronnen	De visie heeft ambitie voor een passend energielandschap. Om dit te bereiken streeft de gemeente naar 'nul op de meter' bij nieuwbouw, waarbij de minimale eis BENG is. Dit betekent dat de woning per saldo evenveel verbruikt als dat het duurzaam opwekt. Deze maatregel is positief voor het doelbereik. Echter, er is een mate van onzekerheid omdat nul op de meter niet afdwingbaar is. BENG is wel verplicht sinds 2021. Verder wordt er ingezet op de warmtetransitie, waarbij woningen geïsoleerd moeten worden. Er zijn veel financieringsmogelijkheden voor isolatie, zoals SpUks (Specifieke Uitkeringen), maar het uiteindelijke initiatief ligt bij de woningeigenaar om maatregelen toe te passen. Dit draagt dus bij aan de onzekerheid voor het doelbereik. Ook wordt er ingezet op energieopwekking op daken, waarbij mogelijkheden voor grootschalige energieopwekking worden onderzocht. Daarbij richt de gemeente zich op zon op dak, op basis van de zonneladder en het afwegingskader uit het REKS.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Verder lopen er onderzoeken naar grootschalige opwekking. Er wordt onder andere onderzoek gedaan naar wind boven nieuwe natuur. Financiering voor windmolens komt uit POB REKS (Publiek Ontwikkelbedrijf Regionale Energie- en Klimaatstrategie). Het realiseren van windturbines zorgt echter voor grote onzekerheden in relatie tot onder meer natuur, politiek en milieu. Zo kunnen windmolens vliegroutes van vogels en vleermuizen verstoren. Verder spelen aspecten zoals omgevingsveiligheid en geluid in relatie tot gevoelige bestemmingen een rol in de locatiekeuze. Grootschalige energieopwekkingsinitiatieven, zoals zonneparken en windmolens, hebben namelijk ook milieucontouren. Daarnaast is er veel politieke weerstand tegen windmolens. Bovendien zijn er beperkingen vanuit defensie, doordat er laagvliegroutes zijn binnen de gemeente. Hierdoor is de komst van windmolens nog erg onzeker. Ook grootschalige zonnevelden zijn op dit moment een no-go. Het is daarom de vraag of de doelen überhaupt behaald gaan worden. De kans dat de regionale afspraken van het REKS gehaald worden, werd eind 2024 erg klein geschat. In de visie wordt gesteld dat er gewerkt wordt aan clustering van wind- of zonne-energie nabij knooppunten in de energie-infrastructuur. Deze zogenaamde energiehubs koppelen de (grootschalige) opslag, overslag en distributie van energie. Dit zorgt voor een efficiënte en flexibele energievoorziening, wat bijdraagt aan de optimalisatie van het energiegebruik, wat bijdraagt aan het doelbereik. Aan de andere kant bestaat er veel onzekerheid over deze energiehubs, omdat er weinig plek voor is binnen de gemeente. Dit komt onder andere door de beperkingen die hierboven uiteen zijn gezet voor windmolens. Daarnaast komt er landelijke regelgeving, waarbij afstandsnormen voor windmolens gelden. Hierdoor kan het zijn dat een clustering niet mogelijk is. Verder wordt er nog onderzoek gedaan naar alternatieve warmtebronnen, zoals aquathermie, mestvergisting en aardwarmte. Hoewel dit goede initiatieven zijn om te komen tot een passend energielandschap, is er nog een mate van onzekerheid of het doel om aardgasvrij te worden in 2050 behaald kan worden. Dit komt omdat deze initiatieven nog afhankelijk zijn van lopende onderzoeken. Bovendien speelt bij regionale warmtebronnen ook de onduidelijkheid wie recht heeft op het gebruik ervan.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Kortom, de omgevingsvisie draagt bij aan een middelhoog doelbereik voor de ambitie 'Passend energielandschap'. Echter, er zijn veel afhankelijkheden en onzekerheden waardoor er een grote bandbreedte van onzekerheid is.

8.6 Ruimte voor bedrijven

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Uitbreiding bedrijventerreinen Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek Beperken milieubelastende bedrijvigheid en grote industrie Ondernemers ondersteunen en faciliteren startende ondernemers	De gemeente heeft als doel om ruimte te creëren voor bedrijven. Om dit te bereiken zet de gemeente in op de uitbreiding van bedrijventerreinen in Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek. Er wordt zowel gewerkt aan efficiënt ruimtegebruik om meer ruimte voor bedrijven te creëren als aan het uitbreiden van de bedrijventerreinen. In Hilvarenbeek wordt Slibbroek-Noord uitgebreid met 2,7 hectare voor lichtere bedrijvigheid en Mierbeek-Noord en in Esbeek wordt uitgebreid met 2,7 hectare voor zwaardere bedrijven. Omdat de locaties en de plannen concreet zijn, draagt dit positief bij aan het doelbereik. Daarnaast wordt actief gezocht naar een nieuwe locatie voor de ontwikkeling van bedrijventerrein rondom de kernen Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek. Hoewel het positief is voor de ruimte voor bedrijven, moet er nog wel worden gezocht naar een nieuwe locatie, waardoor het onzeker is voor het doelbereik. Bij het kiezen van een locatie kunnen er bovendien belemmerende milieucontouren zijn, voor bijvoorbeeld geur en geluid. Ook kan stikstof zorgen voor belemmeringen bij de bouw van nieuwe bedrijven. Verder wordt in de visie gesteld dat milieubelastende bedrijvigheid en industrie worden beperkt. Wel wordt er in de visie gesteld dat er in Mierbeek-Noord ruimte is voor zwaardere bedrijven en dat er ook ruimte wordt geboden aan bedrijven met hogere milieucategorieën. Deze bedrijven mogen enkel onder voorwaarden uitbreiden, als de bedrijvigheid niet leidt tot hogere milieubelasting. Er wordt gesproken van een gelijke milieubelasting. Het is echter onduidelijk wat onder milieubelastende bedrijvigheid wordt verstaan en welke milieucategorieën het betreft. Hierdoor ontbreekt concreetheid in de visie, wat negatief is voor het doelbereik.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Ook wordt gesteld dat bedrijventerreinen alleen kunnen uitbreiden als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Deze maatregelen samen zorgen ervoor dat bepaalde bedrijven zich hierdoor lastiger kunnen vestigen in de gemeente, wat ook negatief is voor het doelbereik van ruimte voor bedrijven. Verder worden bedrijventerreinen uitgebreid binnen de segmenten waar vraag naar is vanuit de lokale MKB-bedrijvigheid. De gemeente wil ruimte bieden aan ondernemerschap door lokale ondernemers te ondersteunen bij groei en innovatie. Daarbij streeft de gemeente ernaar om startende ondernemers te faciliteren door te zoeken naar ruimtemogelijkheden. Hierdoor wordt ondernemerschap planologisch mogelijk gemaakt, wat bijdraagt aan het doelbereik. Ook is er veel mogelijkheid voor lokale bedrijven en MKB om zich te vestigen in de gemeente. Al met al draagt de visie bij aan een hoog doelbereik van de ambitie 'Ruimte voor bedrijven', alleen zit er een tegenstrijdigheid in de tekst, doordat hogere milieucategorieën worden toegestaan, maar tegelijkertijd de milieubelasting gelijk moet blijven. Ook wordt het bepaalde bedrijven niet mogelijk gemaakt om te vestigen in de gemeente. Ook is er een kleine bandbreedte van onzekerheid doordat er nog een locatie wordt gezocht voor een nieuw bedrijventerrein, doordat er op diverse locaties nog ruimte wordt gezocht voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

8.7 Meer recreatie en toerisme

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Cultuurhistorische structuren en elementen zichtbaar en beleefbaar maken Zorgen voor voldoende dag- en verblijfsrecreatiemogelijkheden Samenwerking vrijetijdssector stimuleren tbv duurzaamheid	In de visie wordt de ambitie gesteld om meer recreatie en toerisme te bevorderen in de gemeente. Om dit te bereiken, worden diverse maatregelen genomen. Om te beginnen worden cultuurhistorische structuren en elementen zichtbaar en beleefbaar gemaakt door ze te restaureren, te voorzien van educatie en toeristisch te ontsluiten. Deze maatregel draagt bij aan het doelbereik, omdat het zorgt voor een uitgebreider recreatief aanbod. Dit wordt geborgd in de erfgoedvisie en in een toeristische beleidslijn. Dit is positief voor het doelbereik. Er zijn echter nog geen concrete plannen om deze cultuurhistorische structuren en elementen daadwerkelijk zichtbaar en beleefbaar te maken: de gemeente is nu vooral reactief bezig met cultuurhistorische structuren en elementen. Verder wil de gemeente zorgen voor voldoende dag- en verblijfsrecreatiemogelijkheden. De gemeente stuurt op een passend aanbod voor verschillende doelgroepen. Ook door herbestemming van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) is er verbreding van recreatieve voorzieningen mogelijk. Het realiseren van recreatieve voorzieningen is positief voor het doelbereik, omdat het zorgt voor extra recreatiemogelijkheden. Echter, ook hier is sprake van een bandbreedte van onzekerheid. Het creëren van dag- en verblijfsrecreatiemogelijkheden ligt namelijk in handen van particuliere marktpartijen. De gemeente is dus sterk afhankelijk van andere partijen in het realiseren van deze voorzieningen, zoals aanbieders van voorzieningen en vastgoedeigenaren die ruimte bieden voor deze voorzieningen. De gemeente heeft alleen een sturende rol, maar het wordt niet duidelijk op wat voor manier zij hierop zal sturen. Bovendien is de gemeente niet concreet hoe en waar zij van plan is om deze voorzieningen te realiseren. De gemeente wil ook samenwerking t.b.v. duurzaamheid binnen de vrijetijdssector faciliteren en stimuleren, bijvoorbeeld door de gezamenlijke inkoop van duurzame stroom en producten en diensten. Ze willen certificeringen zoals Green Key en Green Destinations benutten. Die samenwerking en benutting van certificeringen is positief voor het doelbereik, omdat het kan zorgen voor duurzaam toerisme. Echter, de gemeente is hierbij ook afhankelijk van het krijgen van de certificeringen Green Key en Green Destinations.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Daarnaast is de gemeente bij gezamenlijke inkoop van producten en diensten afhankelijk van andere inkooppartijen en de levering van producten en diensten, waardoor dit bijdraagt aan onzekerheid voor het doelbereik. Al met al zorgen de maatregelen in de visie voor een hoog doelbereik, maar met een grote bandbreedte van onzekerheid.

8.8 Natuurinclusieve agrarische sector

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Stimuleren van een duurzame en klimaatbestendige agrarische sector en streven naar meer natuurinclusieve bedrijven. Ontwikkelen langetermijnvisie Stimuleren herbestemming vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's)	In de visie wordt het doel gesteld om te komen tot een natuurinclusieve agrarische sector. De gemeente stimuleert een duurzame en klimaatbestendige agrarische sector en streeft naar meer natuurinclusieve bedrijven. In kwetsbare natuurgebieden en nabij woningbouw wordt de milieudruk verminderd en worden belastende bedrijfsactiviteiten verminderd. Lokale initiatieven van korte ketens worden omarmd. Agrarische bedrijven dichtbij kernen mogen niet uitbreiden, maar krijgen wel meer ruimte voor de ontwikkeling van nevenfuncties. Bestaande agrarische bedrijvigheid blijft bestaan, maar innovatie en diversificatie wordt aangemoedigd om te komen tot transitie. Deze maatregelen zijn positief voor het doelbereik, omdat ze zorgen voor een lagere milieudruk van bestaande agrarische bedrijven. Dit draagt bij aan een natuurinclusieve agrarische sector. Hoewel het stimuleren van een duurzame en klimaatbestendige agrarische sector positief is voor het doelbereik, is de gemeente voor stikstofreductie afhankelijk van de aanpak van stikstof van de Provincie Noord-Brabant. De aanpak van stikstof in Brabant berust op natuurversterking, stikstofreductie en economische ontwikkelingen. De provincie is nog bezig met de Gebiedsgerichte Aanpak. Ook heeft de Provincie het voornemen om alle lege milieuvergunningen in te trekken. Doordat de gemeente afhankelijk is van de aanpak van stikstof voor de provincie, en de provincie nog bezig is met een gebiedsgerichte uitwerking, is het nog onzeker of de doelstelling om stikstof terug te dringen behaald kan worden. Verder worden innovatie en diversificatie aangemoedigd door het stimuleren van nieuwe teelten en teeltsystemen. Bij innovatie en diversificatie is men echter sterk afhankelijk van boeren en kennisinstellingen, waardoor dit bijdraagt aan onzekerheid.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Ook wordt er een langetermijnvisie ontwikkeld, waarbij duidelijke doelstellingen en streefwaarden worden gesteld. De gemeente wil dat de afhankelijkheid van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest wordt verminderd door emissiearme bemestingstechnieken toe te passen. Dit is positief voor het doelbereik, omdat het vervangen van chemische gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest door emissiearme bemestingstechnieken een concrete maatregel is die bijdraagt aan een duurzamere agrarische sector. De wet- en regelgeving en recente jurisprudentie zorgen er ook voor dat men naar zones toe moet waarbinnen het gebruik van bepaalde giften wordt verboden. Desondanks is de gemeente ook afhankelijk van andere partijen, zoals de boeren die dit moeten uitvoeren. Zij worden, buiten mogelijke verplichte zones voor deze giften, niet verplicht om emissiearme bemestingstechnieken toe te passen, waardoor het optioneel blijft en dus zorgt voor onzekerheid. Er wordt ook gesteld dat grootschalige intensieve landbouw kritisch wordt beoordeeld. Echter, dit wordt niet verder geconcretiseerd. Tot slot wordt herbestemming van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB's) gestimuleerd. Op die manier wordt herbestemming planologisch mogelijk gemaakt. Bij herbestemming staat een zorgvuldige afweging centraal om zo het landelijke karakter van het buitengebied te behouden, en herbestemming moet gepaard gaan met kwaliteitsverbetering. Dit is positief voor het doelbereik, omdat herbestemming ruimte geeft voor alternatieven op landbouw voor boeren, waardoor er minder uitstoot kan komen. Hoewel dit planologisch mogelijk wordt gemaakt, wordt het niet verplicht voor boeren om bijvoorbeeld te stoppen of te verbreden/diversifiëren. De keuze ligt nog steeds bij de boeren. Dit draagt daarom bij aan onzekerheid van het doelbereik. Kortom, de visie stelt een aantal maatregelen die positief zijn voor het doelbereik. Daarom is het doelbereik voor een natuurinclusieve agrarische sector hoog. Wel is er een grote bandbreedte van onzekerheid door alle afhankelijkheden van andere partijen, zoals agrariërs.

8.9 Ruimte voor flora en fauna

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Versterken en verbeteren natuurlijke ecosystemen Kwaliteitsimpuls in beheer, onderhoud en inrichting Aanleg van natte en droge ecologische verbindingzones Maken een langetermijnvisie voor de bescherming van flora en fauna	In de omgevingsvisie wordt de volgende ambitie gesteld: 'Ruimte voor flora en fauna'. Een maatregel die wordt genomen om dit te realiseren is het versterken en verbeteren van natuurlijke ecosystemen. De gemeente wil natuurwaarden, landschapswaarden en cultuurhistorische waarden versterken en als inspiratiebron laten dienen voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit wordt gedaan door de droge ecologische verbindingzone ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen te ontwikkelen. Ook worden kleinere ecologische verbindingen zoals bomenrijen, hagen, poelen en sloten ontwikkeld. Daarnaast worden het kampen- en hoevenlandschap, het oude ontginningslandschap en de beekdalen hersteld. Dit wordt gedaan door het groenbeheer en (nieuwe) bebouwing goed af te stemmen op de omgeving. Verder worden bestaande natuurgebieden versterkt en verbeterd. Specifiek rond de Natura 2000-gebieden is een bufferzone van 250 m ingesteld waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden. Ook wordt op bestaande plekken meer natuur aangelegd door kwaliteitsimpulsen in beheer, onderhoud en inrichting, zoals het planten van loofbomen in plaats van naaldbomen, en het bevorderen van kansen voor de natuur bij nieuwbouw en herinrichting van de gebouwde omgeving. Hierbij wordt ingezet op natuurinclusief bouwen en behouden en creëren van groene ruimtes in de kernen en bij nieuwbouwontwikkelingen. Ook groenblauwe structuren worden ontwikkeld en veerkrachtige landschappen worden gecreëerd waarin natuur en water elkaar versterken. Verder wordt er een langetermijnvisie ontwikkeld voor de bescherming van flora en fauna. Daarbij wordt aandacht gegeven aan bewustwording van inwoners. Omdat het een langetermijnvisie betreft, is het nog onzeker hoe die bescherming vorm krijgt, omdat er nog geen visie of beleid is ontwikkeld. Hoewel bewustwording positief is voor het doelbereik, omdat het zorgt voor bewuste keuzes voor natuur en biodiversiteit bij particulieren, hebben mensen nog altijd zelf de keuze of ze dit willen toepassen.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Bovenstaande maatregelen zorgen voor vergroening in Hilvarenbeek en dragen daardoor bij aan een hoog doelbereik, omdat er veel ruimte voor flora en fauna wordt gecreëerd. De gemeente kan zelf groen in de openbare ruimte aanleggen, maar bij gebouwen ligt dit deels in handen van grondeigenaren. Bewustwording helpt hierbij maar nog steeds is er een mate van afhankelijkheid. Ook is bewustwording zelf onderhevig aan een mate van subjectiviteit, waardoor dit zorgt voor onzekerheid. Ook zorgt samenwerking met de regio voor onzekerheden door afhankelijkheid van andere partijen. Al met al heeft deze ambitie een hoog doelbereik met een redelijke bandbreedte van onzekerheid.

8.10 Lage belasting van het milieu

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Verminderen van luchtverontreiniging Verminderen van geluidsoverlast Verminderen geuroverlast	In de omgevingsvisie wordt de volgende ambitie gesteld: 'Lage belasting van het milieu'. Om dit te bereiken worden verschillende maatregelen genomen. Zo wordt luchtverontreiniging vermindert door middel van een aantal maatregelen die hierna genoemd worden. Bij nieuwe activiteiten of uitbreidingen is er geen ruimte voor schadelijke uitstoot in de lucht, het water of de bodem. Bedrijven, huishoudens en voorzieningen worden gestimuleerd om te verduurzamen. Ook houtstook wordt niet meer toegestaan. Deze maatregelen zorgen voor een betere luchtkwaliteit en dragen zo bij aan het doelbereik om een lage belasting van het milieu te realiseren. Hoewel de gemeente bedrijven, huishoudens en voorzieningen stimuleert om te verduurzamen, hebben deze partijen altijd zelf nog een mate van autonomie. Hierdoor is het niet zeker of zij daadwerkelijk zullen verduurzamen. Ook is onduidelijk wat wordt bedoeld met 'schadelijke uitstoot'. Dit zorgt voor onzekerheid voor het doelbereik. Ook geluidsoverlast wordt aangepakt door via zonering alleen in bepaalde gebieden hogere geluidsniveaus toe te staan, zoals bij Beekse Bergen voor evenementen. Ook richt de gemeente zich op het verminderen van geluidsoverlast door laagfrequent geluid, dat vaak voorkomt bij duurzaamheidsmaatregelen zoals warmtepompen en airconditioningsystemen. Daarom moeten deze systemen op de best beschikbare locaties worden gerealiseerd. Laagfrequent geluid kan ook voorkomen bij evenementen. Er is een locatieprofiel vastgesteld voor festivals, dat de geluidsniveaus daarvoor heeft vastgesteld.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Deze maatregelen zijn positief voor het doelbereik, omdat ze zorgen voor minder geluidsoverlast. Het locatieprofiel maakt het concreet waar festivals worden toegestaan, wat geluidsoverlast hiervan zal beperken. Warmtepompen en airconditioning realiseren op de 'best beschikbare plek' draagt echter bij aan onzekerheid, omdat het in de visie niet duidelijker wordt wat de beste plek is. Daarmee is het ook niet duidelijk of het wel mogelijk is om dit te realiseren op de 'beste plek'. Zonering is wel heel concreet en goed voor doelbereik, omdat het geluidsoverlast planologisch probeert te voorkomen. Verder worden initiatieven die leiden tot hoge geurbelasting niet toegestaan om geuroverlast te verminderen. Dit is positief om geuroverlast door nieuwe ontwikkelingen te voorkomen. De vraag is wel hoe de gemeente van plan is dit te borgen, wat zorgt voor een mate van onzekerheid. Als de gemeente bestaande geurbelasting omlaag wil brengen, dan zullen er beperkingen moeten komen om die geuroverlast te verminderen. Al met al heeft deze ambitie een middelhoog doelbereik met een grote bandbreedte van onzekerheid.

8.11 Eigenheid van het landschap

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Versterken authenticiteit landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen Woningbouw wordt landschappelijk ingepast We leggen we de focus op het behoud van bestaande bomen en groenstructuren waarbij we streven naar een goede balans tussen inheemse, uitheemse en klimaatbestendige beplanting en creëren we meer respect voor groen en natuur.	In de omgevingsvisie wordt de volgende ambitie gesteld: 'Eigenheid van het landschap'. Om deze ambitie te halen worden er diverse maatregelen genomen. Zo worden authenticiteit landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen versterkt. Dit is positief voor het doelbereik, omdat het bijdraagt aan de eigenheid van het landschap. Echter, het is onduidelijk waar en hoe de gemeente dit wil realiseren. Veel van deze landschapselementen zijn niet op eigen grond, waardoor dit moeilijk is om te bewerkstelligen. Bovendien is de gemeente afhankelijk van financiering om dit te realiseren. Verder wordt woningbouw zoveel mogelijk in de kernen ingepast en wordt nieuwbouw landschappelijk ingepast door landschappelijke elementen in het ontwerp mee te nemen. Dit draagt bij aan het doelbereik. Toch blijft de mogelijkheid bestaan dat verdichting en bouwen aan de randen van de kernen leidt tot verlies van de eigenheid van het landschap van Hilvarenbeek.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Het is echter wel positief voor het doelbereik dat er een concrete maatregel in de vorm van richtlijnen voor het ontwerp worden gegeven. Verder wordt de focus gelegd op het behoud van bestaande bomen en groenstructuren, waarbij er wordt gestreefd naar een goede balans tussen inheemse, uitheemse, en klimaatbestendige beplanting, en wordt meer respect voor groen en natuur gecreëerd. Er moet in de visie nog concreter worden gemaakt wat voor beplanting dit betreft. Wel zorgt dit voor een hoog doelbereik. Al met al heeft deze ambitie een middelhoog doelbereik met een kleine bandbreedte van onzekerheid.

8.12 Geleid door bodem- en watersysteem

Maatregelen	Toelichting doelbereik
Vergroten waterbergend vermogen (o.a. waterinfiltratie) Herstel en ontwikkeling watersysteem Toekomstbestendig rioleringsysteem Onderzoeken verduurzaming bedrijventerreinen	In de omgevingsvisie wordt de volgende ambitie gesteld: 'Geleid door bodem- en watersysteem'. Om deze ambitie te halen worden er diverse maatregelen genomen. Om te beginnen wordt het waterbergend vermogen vergroot. Hiervoor worden veel maatregelen genomen in de visie. Er worden investeringen gedaan in regenwateropvang en groenblauwe voorzieningen bieden kansen om klimaatgerelateerde problemen zoals hittestress en langdurige droogte aan te pakken. Er wordt bovendien minder verharding toegepast en ruimte voor meer groen gereserveerd. Ook worden nieuwe ontwikkelingen gekoppeld aan voorwaarden voor waterinfiltratie, waterberging en groenvoorzieningen die bijdragen aan klimaatadaptatie en biodiversiteit. Verder wordt er 10 % groenblauwe dooradering gerealiseerd. Daarnaast worden bij nieuwbouw waterbergende voorzieningen aangelegd. Ook bij herbouw worden waterbergende voorzieningen aangelegd om wateroverlast te voorkomen en het watersysteem te ontlasten. Alle bovenstaande maatregelen zijn positief voor het doelbereik, omdat ze concreet zijn en het waterbergend vermogen vergroten. Daarmee dragen ze positief bij aan het bodem- en watersysteem. Echter, het realiseren van 10% groenblauwe dooradering zorgt voor een grote bandbreedte van onzekerheid, omdat er niet wordt gespecificeerd hoe en waar die dooradering moet komen.

Maatregelen	Toelichting doelbereik
	Bovendien is de gemeente bij de realisatie van groenblauwe dooradering afhankelijk van andere partijen, voor bijvoorbeeld de financiering en grond. Hierdoor is het de vraag in hoeverre dit doel haalbaar is. Ook wordt het watersysteem ontwikkeld en hersteld. Daarbij horen maatregelen zoals waterinfiltratie voor grondwateraanvulling, het vasthouden van water en het benutten van gebiedseigen waterbronnen. Daarnaast onderzoekt de gemeente hoe bedrijventerreinen verduurzaamd kunnen worden door waterbesparende maatregelen te nemen en duurzaam watergebruik te bevorderen. Waterbuffers worden aangelegd om overtollig water op te vangen en de bodem weerbaarder te maken tegen droogte en extreme neerslag. Een gezond bodemleven wordt gestimuleerd door middel van duurzaam bodembeheer en het bevorderen van de biodiversiteit. Ook dit zijn concrete maatregelen en dat is positief voor het doelbereik. Daarnaast wordt ingezet op een toekomstbestendige riolering door de aanleg van hemelwaterriolen om overtollig hemelwater ondergronds te bergen en te infiltreren en waterbergende voorzieningen aan te leggen om het watersysteem te ontlasten. Als dit niet mogelijk is, wordt het water afgevoerd naar watergangen en beken. Ook dit zijn concrete maatregelen en dat is positief voor het doelbereik. Verder zorgt de omvang van de opgave en de onduidelijkheid over de uitvoering ervan voor onzekerheden. Tot slot wordt onderzocht hoe bedrijventerreinen kunnen verduurzamen. Omdat dit nog een onderzoek betreft, zorgt dit voor onzekerheid rondom het doelbereik. Al met al heeft deze ambitie een hoog doelbereik met een kleine bandbreedte van onzekerheid.

9 Conclusies en aanbevelingen

De conclusie is opgebouwd uit vier onderdelen die overeenkomen met de beoordelingshoofdstukken in het plan-MER: de effecten van de omgevingsvisie, de synergie en strijdigheden tussen de ambities, het doelbereik van de visie en de Passende beoordeling. In dit hoofdstuk komen de conclusies uit de voorgaande hoofdstukken aan bod. Het hoofdstuk wordt afgesloten met verschillende aanbevelingen die zijn voortgekomen uit de beoordelingen.

9.1 De leefomgeving en de effecten van de omgevingsvisie

Onderstaande tabel (tabel 9.1) geeft een totaaloverzicht van de beoordeling per indicator van de omgevingsvisie. Onder de tabel volgt een concluderende toelichting.

Tabel 9.1 Totaaloverzicht beoordeling omgevingsvisie

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Woningvoorraad	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)			 
Gezondheidsbevordering	Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen/sporten/spelen			
Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Beschikbaarheid basisvoorzieningen (scholen, huisartsen, apotheken, buurtcentra, etc.)			 
Luchtkwaliteit	Plaatselijke luchtkwaliteit: concentraties PM10 en NO2			 
Geluid	Verkeerslawaaai - WHO grenswaarde wegverkeer Industrielawaai - Geluidsoverlast door bedrijven	 , 	 , 	  , 
Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden			
Externe veiligheid	Groepsrisico (grootte populatie binnen een aandachtsgebied) en plaatsgebonden risico			

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Geur	Geuroverlast			 
Hitte	Hittestress			 
Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden			 
Cultuurhistorische waarden	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden			 
Archeologie	Risico op aantasting archeologische waarden			
Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.			 
Agrarische bedrijvigheid	Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven			 
Verduurzaming landbouw	De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven			
Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen			 
Duurzame automobilititeit	Percentage elektrische auto's en beschikbaarheid oplaadvoorzieningen			
Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting			 
Recreatieaanbod	Aanbod recreatiegebieden en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning			
Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding soorten en habitattypen			 
NNN-gebieden buiten N2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNN			 
Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal en omvang leefgebied soorten			 

Indicator	Beoordeling	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling	Invloed omgevingsvisie
Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond			
Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden			
Waterkwaliteit	Waterkwaliteit (KRW-norm) grond- en oppervlaktewater			 
Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties			 
Overstroming	Overstromingsrisico			
Droogte	Droogterisico			 
Hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare/duurzame energie			 
Energiegebruik	Energiebesparing			 
Circulariteit	Circulaire aanpak			 

Op de meeste indicatoren heeft het beleid in de omgevingsvisie een positieve of licht negatieve invloed.

De visie creëert ruimte voor de bouw van 585 nieuwe woningen in de kernen en aan de randen, wat bijdraagt aan een passend woningaanbod. Wat een positief effect heeft op het thema woningvoorraad. Verder worden er belangrijke maatregelen genomen voor gezondheidsbevordering, zoals het stimuleren van moderne mobiliteit door het aanleggen van veilige fiets- en wandelroutes. Dit heeft een positieve invloed op de gezondheid van de inwoners en draagt bovendien bij aan een betere luchtkwaliteit vermindering van autoverkeer. De aandacht voor natuur en groen in de visie, zoals door vergroening van bedrijventerreinen en het herstel van landschapselementen, heeft een positief effect op verschillende aspecten zoals biodiversiteit, geluid, luchtkwaliteit en hitte.

De gemeente streeft daarnaast naar een toekomstbestendig watersysteem, waarbij de waterkwaliteit centraal staat en wateroverlast wordt tegengegaan. Maatregelen zoals het aanleggen van waterbergende voorzieningen en het verbeteren van de infiltratie van regenwater verlichten de druk op het watersysteem en voorkomen wateroverlast. Deze aanpak draagt bij aan een betere waterhuishouding en vermindert het risico op droogte.

Echter, de toename van woningen en bedrijvigheid kan ook negatieve effecten met zich meebrengen. De uitbreiding van de bevolking kan leiden tot een verhoogde druk op de bestaande voorzieningen en infrastructuur. Ook worden er geen nieuwe voorzieningen toegevoegd of gestimuleerd in de minder grote kernen, waardoor mensen uit de kleinere kernen te maken hebben met een grotere afstand tot de voorzieningen in de hoofdkernen. Ook kan de groei van verkeersbewegingen door nieuwe woningen en bedrijventerreinen zorgen voor extra geluidsoverlast en een verslechtering van de luchtkwaliteit.

De omgevingsvisie legt ook een zekere druk op de natuur en het landschap. De bouw van woningen en de mogelijke uitbreiding van bedrijventerreinen kunnen in de aanlegfase een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden tot gevolg hebben. Verder kunnen deze ontwikkelingen een verkeersaantrekkende werking hebben, wat kan leiden tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Wat betreft agrarische bedrijvigheid wordt de nadruk gelegd op verduurzaming en innovatie. Agrarische bedrijven krijgen meer ontwikkelruimte voor nevenfuncties, zoals zorgfuncties of een B&B. De gemeente moedigt kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen aan, wat positief is voor de agrarische sector. Bij uitbreiding of wijziging van activiteiten dient de leefomgeving daar ook van te profiteren. Hoewel dit goed is voor de leefomgeving, zorgt het mogelijk wel voor restricties voor de uitbreiding van agrarische bedrijvigheid.

Daarnaast zijn er mogelijk negatieve effecten op omgevingsveiligheid, vooral als gevolg van de uitbreiding van bedrijventerreinen en de daarmee samenhangende risico's van risicovolle bedrijven. Dit kan leiden tot een verhoogd groepsrisico en veranderingen in de ligging van aandachtsgebieden.

Al met al biedt de omgevingsvisie veel kansen voor Hilvarenbeek, maar er zijn ook uitdagingen die betrekking hebben op het bereiken van de gewenste (milieu)kwaliteiten per gebied. Hiervoor is het nodig om goed te monitoren en waar nodig bij te sturen.

9.2 Conclusie passende beoordeling (Natura 2000)

De omgevingsvisie van de gemeente Hilvarenbeek is een langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving van de gemeente tot 2050 en verder. Door de lange doorlooptijd en het hoge abstractieniveau van de visie kunnen mogelijke significante effecten op Natura 2000-gebieden binnen en rondom de gemeente Hilvarenbeek op dit moment niet met zekerheid worden uitgesloten. Tegelijkertijd is ook niet op voorhand sprake van significant negatieve effecten of met zekerheid onuitvoerbare ontwikkelingen, omdat er zowel in de aanlegfase als gebruiksfase doorgaans mogelijkheden gevonden kunnen worden om negatieve effecten effectief te beperken of weg te nemen. Naast bronmaatregelen kan daarbij ook gedacht worden besteed aan zorgvuldige locatiekeuze ten opzichte van de ligging Natura 2000-gebieden en inpassing of (met name in het geval van stikstofdepositie) aan het gebruik van emissiearm Stage IV-materieel, volledig emissieloos (elektrisch) materieel of de mogelijkheid van saldering met bestaande emissiebronnen.

Wanneer concretisering van keuzes plaatsvindt in bijvoorbeeld opvolgende omgevingsprogramma's en omgevingsplan en er meer duidelijkheid is over de omvang van de verschillende ontwikkelingen, zal nader onderzoek nodig (kunnen) zijn naar effecten op Natura 2000 en de mogelijkheden om deze te beperken (Passende beoordeling op projectniveau). Zo zullen er op dat moment onder meer concrete stikstofberekeningen nodig zijn om de daadwerkelijke omvang van effecten in beeld te brengen.

9.3 Conclusie synergie en strijdigheden tussen ambities

Allereerst volgt hieronder de kruistabel met alle synergie en strijdigheden tussen de ambities in één oogopslag. Onder de tabel volgt een concluderende toelichting.

Tabel 9.2 Overzicht synergie en strijdigheden

	2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren	3. Herkenbaar dorps karakter	4. Moderne mobiliteit	5. Passend energielandschap	6. Ruimte voor bedrijven	7. Meer recreatie en toerisme	8. Natuurinclusieve agrarische sector	9. Ruimte voor flora en fauna	10. Lage belasting van het milieu	11. Eigenheid van het landschap	12. Geleid door bodem- en watersysteem
1. Plaats voor jongere generatie											
2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren											
3. Herkenbaar dorps karakter											
4. Moderne mobiliteit											
5. Passend energielandschap											
6. Ruimte voor bedrijven											
7. Meer recreatie en toerisme											
8. Natuurinclusieve agrarische sector											
9. Ruimte voor flora en fauna											
10. Lage belasting van het milieu											
11. Eigenheid van het landschap											

Mogelijke strijdigheden
 Mogelijkheden voor synergie
 Beperkte onderlinge invloed
 Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden

De omgevingsvisie van Hilvarenbeek richt zich in drie thema's op het creëren van een gezonde gemeenschap, het bevorderen van een groene economie en het waarborgen van een natuurlijke leefomgeving. Deze drie thema's zijn uitgewerkt in twaalf ambities, die met elkaar in relatie staan, zie hiervoor ook tabel 9.2.

Uit een analyse waarin de ambities tegenover elkaar zijn gezet blijkt dat er zowel mogelijkheden voor synergie als voor tegenstrijdigheden zijn tussen deze thema's en ambities.

Een belangrijke mogelijkheid voor **synergie tussen ambities** ligt in het vergroten van groene ruimtes binnen de gemeente. Het creëren van extra groen stimuleert niet alleen de fysieke en mentale gezondheid van de inwoners, maar kan ook de lokale economie ondersteunen door recreatie en toerisme te bevorderen.

Daarnaast dragen duurzame landbouw en natuurinclusieve ontwikkelingen in de groene economie bij aan de biodiversiteit en de kwaliteit van de natuurlijke leefomgeving. Dit resulteert in een gezondere leefomgeving die de gemeenschap ten goede komt.

Verder kunnen initiatieven voor duurzame mobiliteit, zoals het aanmoedigen van fietsen en wandelen, de gezondheid van de inwoners verbeteren, terwijl ze tegelijkertijd de ecologische voetafdruk van de gemeenschap verminderen. Dit ondersteunt zowel de groene economie als de doelstellingen voor een gezonde gemeenschap.

Tot slot bevordert een sterke focus op de natuurlijke leefomgeving, zoals het behoud van flora en fauna, de kwaliteit van leven binnen de gemeenschap. Een natuurlijke leefomgeving draagt ook bij aan een gezonde gemeenschap.

Echter, er zijn ook **strijdigheden tussen de ambities** te benoemen. Met name de ambities voor een groene economie kunnen strijdig zijn met de ambities die bijdragen aan een natuurlijke leefomgeving. Zo kan de focus op economische ontwikkeling ten koste gaan van het behoud van groene ruimten en biodiversiteit, wat op lange termijn schadelijk kan zijn voor zowel de gezondheid van de inwoners als de ecologische balans. Daarnaast kunnen de ambities voor een gezonde gemeenschap conflicteren met de economische belangen, bijvoorbeeld wanneer de uitbreiding van bedrijventerreinen leidt tot meer verkeersdruk en luchtvervuiling, wat de kwaliteit van de leefomgeving van de inwoners kan aantasten.

Daarnaast kunnen initiatieven gericht op het vergroten van de economische bedrijvigheid, zoals het aantrekken van nieuwe bedrijven, ook leiden tot een toename van de verkeersdruk, wat de toegankelijkheid en leefbaarheid van de gemeenschap onder druk zet.

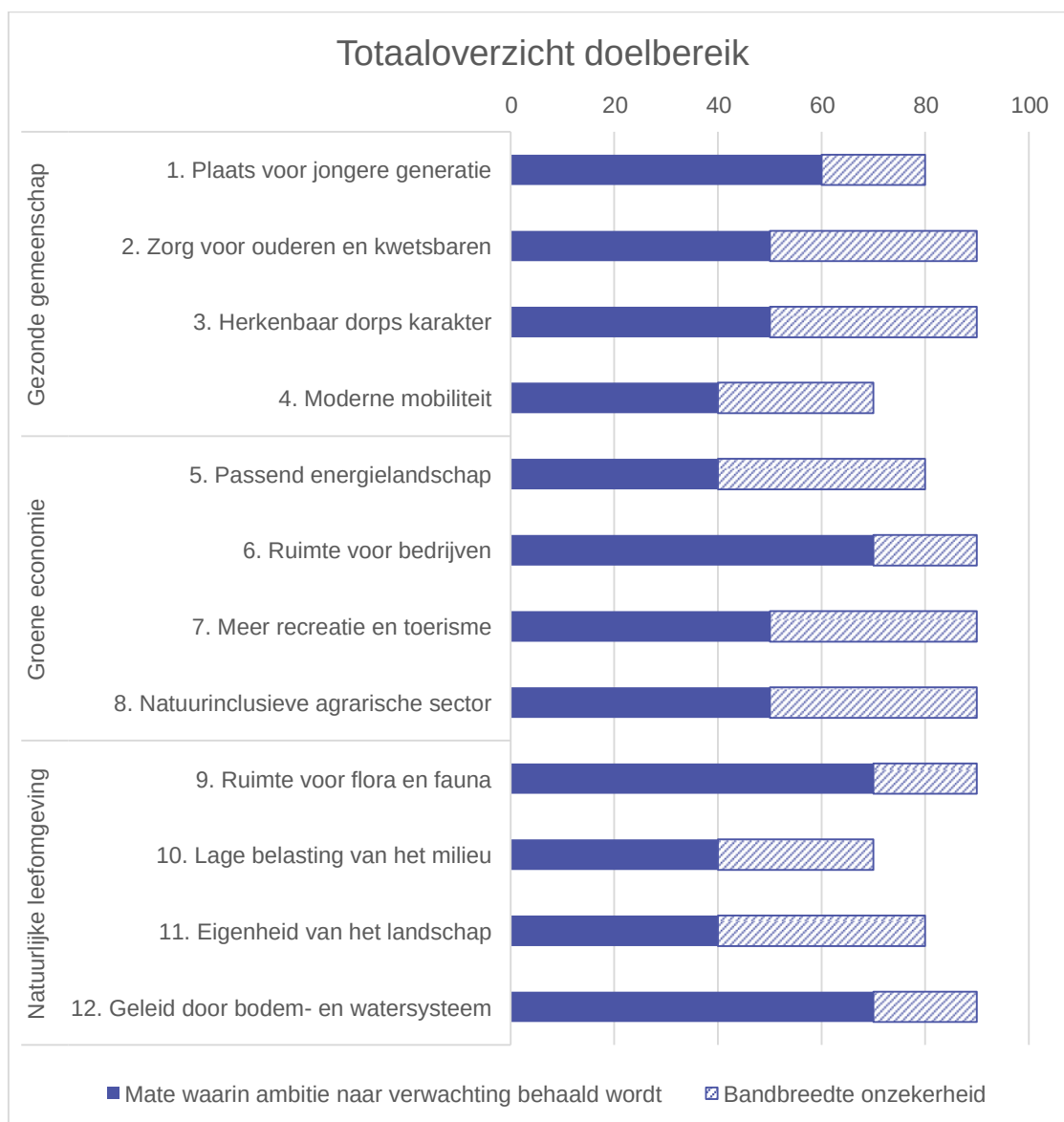
Een andere strijdigheid ontstaat wanneer de behoefte aan nieuwe woningen en infrastructuur conflicteert met de ambities voor een natuurlijke leefomgeving.

In de kernen van de gemeente komen verschillende ambities samen, wat kan resulteren in strijdigheden. Bijvoorbeeld, de ambitie om een gezonde leefomgeving te creëren kan conflicteren met de behoefte aan woningbouw voor de jongere generatie. Daarnaast kan de verdichting voor woningbouw het bestaande dorpskarakter en de karakteristieke uitstraling van de kernen onder druk zetten.

In het algemeen kan gesteld worden dat meerdere ambities een claim op de beschikbare ruimte leggen (verdichting en vergroening binnen de kernen; ruimte voor (agrarische) bedrijvigheid, energieopwekking, recreatie en toerisme en flora en fauna in het buitengebied), wat voor strijdigheid tussen ambities kan zorgen. Een zorgvuldige, integrale benadering is daarom nodig bij de verdere uitwerking en de ruimtelijke inpassing van de verschillende ambities.

9.4 Conclusie doelbereik

Allereerst is in figuur 9.1 het totaaloverzicht voor het doelbereik van de ambities te zien. Onder de figuur volgen de conclusies.



Figuur 9.1 Totaaloverzicht doelbereik

De doelstellingen van de omgevingsvisie voor Hilvarenbeek laten een gematigd tot hoog doelbereik zien. Voor de ambitie 'Plaats voor de jongere generatie' worden diverse maatregelen genomen, zoals het faciliteren van alternatieve woonoplossingen en het realiseren van nieuwe woningen. Dit leidt tot een middelhoog doelbereik. De onzekerheden komen voort uit het gebrek aan concrete plannen voor sommige woonoplossingen en milieucontouren die mogelijk de uitvoering kunnen belemmeren.

De zorg voor ouderen en kwetsbaren heeft een redelijk hoog doelbereik door de ontwikkeling van woon-zorgcomplexen, ondanks dat sommige initiatieven nog in de onderzoeksfase zitten, wat voor onzekerheid zorgt over de daadwerkelijke realisatie.

De ambitie om een herkenbaar dorps karakter te behouden wordt positief beoordeeld door het hanteren van ontwerprichtlijnen, maar de afhankelijkheid van andere partijen, zoals projectontwikkelaars en bewoners, kan voor onzekerheid zorgen rondom het doelbereik van deze ambitie.

De maatregelen voor moderne mobiliteit, zoals snellere fietsverbindingen en optimalisatie van openbaar vervoer, zorgen voor een middelhoog doelbereik. De afhankelijkheid van andere partijen en de onduidelijkheid over de specifieke uitvoering van de plannen dragen bij aan de onzekerheden rondom het doelbereik van deze ambitie.

Het streven naar een passend energielandschap heeft een middelhoog doelbereik, maar er zijn aanzienlijke onzekerheden door afhankelijkheden van wetgeving en (de uitvoering van maatregelen door) derden, zoals woningcorporaties en particuliere eigenaren.

Voor de ambitie 'Ruimte voor bedrijven' is het doelbereik hoog door de uitbreidingsplannen voor bedrijventerreinen. Echter, er zijn tegenstrijdigheden in de visie met betrekking tot toegestane milieubelasting, wat kan leiden tot onzekerheden in de uitvoering van deze plannen.

De ambitie voor recreatie en toerisme heeft een hoog doelbereik, maar de afhankelijkheid van particuliere partijen voor de ontwikkeling van nieuwe recreatieve voorzieningen zorgt voor onzekerheid in de uitvoering.

Voor de natuurinclusieve agrarische sector en de ruimte voor flora en fauna zijn er positieve maatregelen, maar de afhankelijkheid van externe factoren, zoals provinciaal beleid en agrariërs, leidt tot onzekerheden in de realisatie van de doelstellingen.

De ambitie voor een lage belasting van het milieu en de eigenheid van het landschap vertonen een middelhoog doelbereik, waarbij de afhankelijkheid van uitvoering en concrete plannen ook hier een rol speelt. De onzekerheden zijn voornamelijk gerelateerd aan de handhaving van milieuregels en de effectiviteit van de maatregelen in de praktijk.

Tot slot, de ambitie 'Geleid door bodem- en watersysteem' laat een hoog doelbereik zien door concrete maatregelen die bijdragen aan klimaatadaptatie en een gezond bodem- en watersysteem dat ook sturend is bij nieuwe ontwikkelen. Echter, de onzekerheid over de uitvoering van de maatregelen en de afhankelijkheid van externe partijen zoals waterschappen kunnen het behalen van de doelstellingen in de toekomst beïnvloeden.

Over het algemeen bevat de omgevingsvisie van Hilvarenbeek maatregelen die bijdragen aan het behalen van de doelen en ambities. De ambities kunnen op punten echter nog aangescherpt en uitgewerkt worden. De uitvoering hangt sterk af van externe factoren en partijen, wat bijdraagt aan een aanzienlijke bandbreedte van onzekerheid.

9.5 Aanbevelingen

Vanuit de effectbeoordeling, de beoordeling van het doelbereik en de analyse van synergie en strijdigheden volgen een heel aantal aanbevelingen voor de visie zelf en voor het vervolg en de uitwerking ervan in bijvoorbeeld omgevingsprogramma's.

9.5.1 Aanbevelingen visie

- In de visie is geen expliciete aandacht voor woningen voor de leeftijdsgroepen die tussen starters en senioren in zitten, zoals mensen van middelbare leeftijd of gezinnen. Het is belangrijk dat ook voor die doelgroepen woningen beschikbaar komen en hieraan aandacht te schenken in de visie, bijvoorbeeld in verband met de doorstroom in de gemeente
- Aanbevolen wordt om in de visie te verduidelijken wat precies wordt bedoeld met de uitbreiding van agrarische activiteiten: gaat dit om fysieke uitbreiding of bijvoorbeeld alleen om de genoemde verbreding van activiteiten. Dit omvat verder het definiëren van de voorwaarden waaronder deze uitbreidingen plaats mogen vinden en de impact op de leefomgeving, zodat er geen onduidelijkheid bestaat over de reikwijdte van deze ambitie
- Er wordt aanbevolen om de uitbreiding van bedrijven met hogere milieucategorieën uit te werken in de visie. Het is belangrijk om richtlijnen te geven over hoe de milieubelasting beperkt blijft en om tegenstrijdigheden in de tekst te verduidelijken. Dit kan ook inhouden dat er specifieke criteria worden opgesteld waaraan deze bedrijven moeten voldoen
- In de visie wordt gesteld dat bedrijventerreinen alleen kunnen uitbreiden als er sprake is van mitigatie en compensatie van het landschap, vergroening, verduurzaming, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Aanbevolen wordt om de termen mitigatie en compensatie van het landschap, te definiëren en toe te lichten in de visie. Dit houdt in dat er duidelijk moet zijn welke maatregelen worden verwacht, zodat belanghebbenden weten wat hierbij de verwachting is
- In de visie wordt gesteld dat bij nieuwe (agrarische) activiteiten of uitbreidingen geen ruimte is voor schadelijke uitstoot in lucht, water of bodem. Het is belangrijk dat de gemeente een duidelijke definitie geeft van wat onder schadelijke uitstoot wordt verstaan. Dit omvat het specificeren van welke stoffen als schadelijk worden beschouwd en welke normen er gelden. Deze definitie moet ook worden opgenomen in het omgevingsplan, zodat betrokken partijen weten aan welke eisen zij moeten voldoen

- Het wordt aanbevolen om in de omgevingsvisie te beschrijven hoe moet worden omgegaan met archeologische waarden bij nieuwe ontwikkelingen
- Aanbevolen wordt om in de visie verder uit te werken hoe vermindering van monoculturen, zoals veeteelt, akkerbouw en fruitteelt, in de praktijk zal worden gerealiseerd. Dit kan bijvoorbeeld door het stimuleren van diversificatie van teelten en het ondersteunen van agrarische bedrijven bij de overgang naar meer duurzame praktijken
- Er wordt aanbevolen om in de visie te verduidelijken wat wordt verstaan onder de optimalisatie van het openbaar vervoer en welke concrete stappen hiervoor worden ondernomen, ook in de samenwerking met andere partijen
- Aanbevolen wordt om duidelijk te maken wat wordt bedoeld met het begrip 'moderne mobiliteit', omdat er nu inconsistentie in de visie tussen de invulling daarvan bij de toelichting op de ambitie en de thematische uitwerking ervan. De toelichting op de ambitie lijkt voornamelijk te focussen op actieve mobiliteit, terwijl de themagerichte uitwerking ook duurzame vormen van mobiliteit omvat. Het is belangrijk dat de gemeente deze inconsistentie adresseert door de terminologie en de doelstellingen in de visie te harmoniseren. Dit kan door de term 'modern' duidelijker te definiëren en aan te geven welke aspecten van mobiliteit precies worden nagestreefd, inclusief de rol van duurzame vervoersmiddelen
- Aanbevolen wordt om duidelijk aan te geven of de doelstelling van nul verkeersslachtoffers gaat over alle verkeersslachtoffers of alleen over dodelijke slachtoffers. Dit helpt om de haalbaarheid van deze ambitie beter te onderbouwen en om concrete maatregelen te formuleren die bijdragen aan die doelstelling
- Aanbevolen wordt om in de visie te concretiseren hoe de beoordeling van grootschalige intensieve landbouw zal plaatsvinden en welke voorwaarden hieraan worden gesteld

9.5.2 Aanbevelingen uitwerking

- De twaalf ambities zoals benoemd in de omgevingsvisie zijn niet nader gekwantificeerd. De invulling die de gemeente voor ogen heeft, wordt pas duidelijk bij het bekijken van de maatregelen en projecten die erbij genoemd staan in de uitvoeringstabel. Zonder die maatregelen en projecten zeggen blijven de ambities abstract. Ten behoeve van onder andere de monitoring en evaluatie ervan wordt daarom aanbevolen om de ambities meer te kwantificeren. Het milieumengpaneel is hiervoor al een goede start, maar moet verder worden geconcretiseerd en uitgewerkt. Het wordt aanbevolen om specifieke punten uit het milieumengpaneel, zoals het in acht nemen van spuitzones, gedetailleerder te beschrijven en toe te lichten in de visie. Het is raadzaam om benchmarks en indicatoren op te nemen die kunnen helpen bij het monitoren van de voortgang en de effectiviteit van deze maatregelen
- Er is momenteel onduidelijkheid over hoe de gemeente de ambitie 'een lage belasting van het milieu' gaat realiseren. Het is aan te bevelen om hiervoor een apart omgevingsprogramma op te stellen en dit nader uit te werken. Zo kan in dit omgevingsprogramma dan worden beschreven welke specifieke maatregelen worden genomen om schadelijke stoffen, zoals chemische gewasbeschermingsmiddelen, te beperken. Verder is het aan te raden om daarin een en ander meer te kwantificeren, ook met het oog op monitoring en evaluatie

- Aanbevolen wordt om de huidige situatie van de ondiepe ondergrond, waar de kabels en leidingen zitten, inclusief mogelijke knelpunten in kaart te brengen. Het is handig om hierbij aan te geven hoe de gemeente hiermee om wil gaan in relatie tot bovengrondse functies, en ervoor te zorgen dat de impact op en ruimte in de ondergrond wordt meegenomen in toekomstige plannen en ontwikkelingen
- Het wordt aanbevolen om waardevolle oude Enkeerdgronden te beschermen bij uitbreidingsplannen en te zorgen voor maatregelen die het organisch stofgehalte verhogen om klimaatverandering tegen te gaan. Dit draagt bij aan een duurzame bodemkwaliteit en helpt om de effecten van droogte te verminderen
- Aanbevolen wordt om een duidelijk kader op te stellen waarin wordt toegelicht wat de gemeente voor ogen heeft met de uitspraken in de visie dat agrariërs kunnen ondernemen in balans met het bodem- en watersysteem, natuur, landschap en cultuurhistorie. Besteed hierbij ook aandacht aan andere functies in het buitengebied, waaronder recreatie
- Grootschalige energieopwekking (onder andere door windenergie) kan grote gevolgen hebben voor het woonklimaat en de natuurlijke en landschappelijke waarden binnen de gemeente. Daarom wordt aanbevolen om ook een eigen visie te ontwikkelen over waar en op welke wijze deze energieopwekking een plek kan worden gegeven. De ambitie met betrekking tot de opwekking van wind in combinatie met nieuw te vormen bos is nog erg abstract. Onderbouw de locatiekeuze hiervoor ook beter
- Ontwikkel een visie op kleinschalige energieopwekking en opslag en bepaal hoe dit een plek krijgt in de openbare ruimte om verrommeling te voorkomen. Dit helpt om de kwaliteit van de leefomgeving te waarborgen. In paragraaf 9.5.4 wordt deze aanbeveling verder uitgewerkt

9.5.3 Een kader voor ontwikkelingen in het landelijk gebied

In deze paragraaf wordt de aanbeveling voor het opstellen van een kader voor ontwikkelingen in het landelijk gebied nader uitgewerkt. Er komen de komende jaren veel grote opgaven op het buitengebied van Hilvarenbeek af. Vanuit het Rijk is daarnaast de beleidsbrief Water en Bodem sturend opgesteld, waarin structurerende keuzes worden genoemd die onder meer van invloed zijn op de inrichting van het buitengebied. Daarnaast heeft de gemeente verschillende ambities op het gebied van wonen, bedrijvigheid, recreatie, energie, natuur, landschap en cultuurhistorie, waarmee in het buitengebied een balans moet worden gevonden met het bodem- en watersysteem. Het is nog niet duidelijk wanneer deze balans precies bereikt zal zijn. Om hier meer grip op te krijgen, wordt aanbevolen om de ambities in de omgevingsvisie verder te concretiseren en daarbij ook structurerende keuzes en randvoorwaarden vanuit bodem- en watersysteem en natuur te betrekken. Wat zijn bijvoorbeeld goede plekken voor een groen-blauwe dooradering, waarmee natuur- en KRW-doelen worden behaald en die ook leiden tot een landschappelijke versterking van het buitengebied? En wat betekent vernatting van de beekdalen voor het huidige en toekomstige gebruik? Dit kan leiden tot een kader met meetbare doelen en randvoorwaarden waarbinnen agrarische activiteiten en opgaven rond wonen en energie een plek kunnen krijgen. Dit kan ook dienen als basis voor een gemeentelijk gebiedsprogramma landelijk gebied en vervolgens voor het omgevingsplan.

9.5.4 Omgevingsprogramma voor (kleinschalige) energieopwekking en -opslag

In deze paragraaf wordt de aanbeveling voor het opstellen van een omgevingsprogramma voor kleinschalige energieopwekking en opslag nader uitgewerkt. Voor het behalen van de ambities op het gebied van 'Passend energielandschap' zijn onder andere locaties nodig voor het opwekken en het transport van hernieuwbare energie. Dit betreft niet alleen ruimte voor bijvoorbeeld windmolens en zonneweiden, maar ook voor de talloze andere installaties, netwerken en opslagvormen die in het nieuwe systeem een plek gaan krijgen, denk aan allerlei vormen van nieuwe warmtetechnologie, elektriciteitsnetwerken, eventuele leidingen voor aquathermie en laadpalen. Dit alles legt een claim op de openbare ruimte en resulteert daarnaast in 'drukke in de ondergrond', zowel in de ondiepe ondergrond (kabels en leidingen) als in de diepe ondergrond (koude – en warmteopslag). De aanleg van meer kabels en leidingen kan bijvoorbeeld betekenen dat er minder ruimte is voor bomen in het straatbeeld. Dit kan botsen met de ambitie van de gemeente met betrekking tot meer ruimte voor flora en fauna. Aanbevolen wordt om de totale energietransitie en de impact daarvan op de boven- en ondergrond in samenhang te beschouwen. Wanneer de mogelijke impact in beeld is, kan vervolgens ook gestuurd worden op het verminderen van strijdigheden tussen de verschillende opgaven in een gebied (waaronder bijvoorbeeld wonen en groen maar ook diverse klimaatadaptieve maatregelen) en juist een inpassing waarbij oog is voor mogelijke synergie.

10 Leemten in kennis, evaluatie en monitoring van beleid

10.1 Leemten in kennis

De effectbeoordeling in dit plan-MER is kwalitatief van aard, gericht op kansen en risico's en sluit aan bij het strategische en lange termijn karakter van de omgevingsvisie. De visie is richtinggevend voor verdere uitwerking en doorwerking in omgevingsprogramma's of andere instrumenten. Voor dit plan-MER zijn de gedane aannames afdoende om een voldoende betrouwbaar beeld te verkrijgen van kansen op positieve effecten en risico's op negatieve effecten op de leefomgeving op de langere termijnen. Op dit abstractieniveau is er dan ook geen sprake van leemten in kennis of onzekerheden met betrekking tot de in dit plan-MER beschreven kansen en risico's. Meer gedetailleerde effectbeoordeling, kwantificering daarvan en toetsing aan wettelijke kaders kan alleen plaatsvinden bij verdere uitwerking tot beleid in bijvoorbeeld omgevingsprogramma's. De effecten die zich uiteindelijk in de praktijk voor zullen doen, moeten op basis van monitoring en evaluatie in beeld worden gebracht.

Een onderdeel van het plan-MER dat verdere uitwerking behoeft, wanneer het beleid van de omgevingsvisie verder is uitgewerkt, zijn de effecten van **stikstof** op de Natura 2000-gebieden. Een passende beoordeling op projectniveau dient plaats te vinden wanneer concretisering van de omgevingsvisie plaatsvindt. Deze berekening moet plaatsvinden op basis van een gedetailleerd verkeersmodel en een nauwkeurige ligging van de nieuwe woon- en werklocaties.

Een berekening met de juiste referentiejaar kan de daadwerkelijke effecten in beeld brengen en de mogelijkheden om deze te beperken.

10.2 Monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zijn essentieel om te kunnen bepalen of de ambities en bijbehorende effecten ook daadwerkelijk uitkomen. Met aanvullende maatregelen of door het herzien van de omgevingsvisie kan hierop worden bijgestuurd als dit niet het geval is. Deze paragraaf benadrukt het belang van monitoring en evaluatie van de omgevingsvisie en beschrijft hoe het plan-MER daarin kan ondersteunen.

Monitoring en evaluatie maken deel uit van de beleidscyclus. Onder de Omgevingswet hebben plannen geen specifieke einddatum meer, wat betekent dat ze in principe niet na tien jaar geactualiseerd hoeven te worden. Dit is anders dan onder de vorige wetgeving. Visies en plannen zijn onder de Omgevingswet flexibeler en bieden ruimte voor innovaties en maatschappelijke ontwikkelingen. Monitoring helpt bij het signaleren van de behoefte aan bijsturing of ingrijpen. Dit kan leiden tot het nemen van maatregelen, het aanpassen van bestaande plannen of het opstellen van nieuwe (deel)plannen. Monitoring en evaluatie zijn ook belangrijk bij de communicatie met belanghebbenden, zoals bewoners en ondernemers. Ze geven inzicht in de mate waarin projecten en plannen bijdragen aan de ambities en doelen van het beleid, zoals een overkoepelende (omgevings)visie.

10.2.1 Belang van monitoring en evaluatie

Monitoring en evaluatie zijn belangrijk voor het daadwerkelijk realiseren van de gestelde ambities in de omgevingsvisie. De omgevingsvisie heeft een lange looptijd, namelijk tot 2050. Dat vraagt om regelmatige monitoring en evaluatie. Ook geeft de omgevingsvisie ruimte aan partijen om initiatieven te ontplooiën binnen de kaders van de visie. Monitoring en evaluatie is essentieel om te bepalen of de verschillende doelstellingen gedurende de looptijd van de visie nog kunnen worden bereikt en wat de effecten van het beleid zijn. Dit biedt bestuurders een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, extra maatregelen te nemen.

Monitoring is een belangrijk aspect in zowel de EU-richtlijn voor milieueffectrapportage als de Nederlandse Omgevingswet. In de Omgevingswet zijn specifieke bepalingen opgenomen met betrekking tot monitoring, niet alleen voor milieueffectrapportage (zie Omgevingsbesluit artikel 11.5 en 11.20), maar ook voor andere onderwerpen (hoofdstuk 20). De verantwoordelijke instanties, zoals de gemeente, provincie of het Rijk, kunnen besluiten om bepaalde milieueffecten te monitoren. Het doel is om de monitoring in verhouding te laten zijn met de activiteit en de mogelijke milieugevolgen. Indien mogelijk wordt gebruik gemaakt van bestaande wettelijke monitoringsregelingen om dubbel werk te voorkomen, zoals de Kaderrichtlijn Water, NSL en actieplannen geluid.



Figuur 10.1 Beleidscyclus (Bron: Aan de slag met de Omgevingswet, Ministerie van BZK)

10.2.2 Monitoring voor de omgevingsvisie Hilvarenbeek

Met de omgevingsvisie heeft de gemeente een koers en een integraal afwegingskader voor de inrichting van de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie, en in het verlengde daarvan alle Omgevingswetinstrumenten, worden beschouwd als levende documenten. De wereld verandert continu en daarom moet de gemeente dus ook regelmatig haar instrumenten herijken. Ligt ze nog op koers, zijn er nieuwe ontwikkelingen waar ze rekening mee moet houden, worden de ambities wel behaald met de huidige aanpak? Met een monitoringssysteem houdt de gemeente zicht op de voortgang van de koers. Het gebruikmaken van meetbare indicatoren is een logische stap bij de verdere aanscherping van de omgevingsvisie.

Er is geen wettelijke actualiseringstermijn meer zoals dat bij de structuurvisie en bestemmingsplannen wel altijd het geval was. Op enig moment zal de gemeente tot de conclusie komen dat een bepaald thema toch nog onvoldoende is uitgewerkt of dat de situatie voor een gebied dusdanig is veranderd dat herziening van de visie nodig is. De gemeente kiest voor een actualiseringscyclus van eens per twee jaar om de omgevingsvisie voldoende scherp en bij de tijd te houden. De gemeente kiest voor deze korte cyclus omdat de Omgevingswet en bijbehorende instrumenten nieuw zijn. Op termijn wordt gekeken of de tijdsduurloop van de cyclus wordt verlengd.

Stap richting omgevingsvisie 2.0

Met deze eerste omgevingsvisie zet de gemeente Hilvarenbeek een stap richting volledige strategische beleidsintegratie. Het uiteindelijke doel is dat de omgevingsvisie de centrale plek wordt voor al het strategisch ruimtelijk beleid. Dat betekent dat er vanaf nu geen andere thematische visies meer als losstaand beleid worden vastgesteld. Om die beleidsintegratie te realiseren beschouwt de gemeente de omgevingsvisie als een 'levend' document dat continu aangescherpt wordt.

Vanzelfsprekend gaat de gemeente wel verder met het uitwerken van bepaalde thema's parallel aan de omgevingsvisie. Dit wordt dan alleen niet opgenomen in losstaande beleidsstukken, maar integraal meegenomen in een herziening van deze omgevingsvisie. Via omgevingsprogramma's wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de uitwerking van een bepaald thema, een specifieke gebiedsuitwerking of anderszins. De strategische uitspraken van een verdiepingsslag moet uiteindelijk weer landen in de omgevingsvisie en vanwege eventuele juridische consequenties verwerkt worden in het omgevingsplan.

In deze zogenaamde 1.0 versie van de omgevingsvisie zijn alle ruimtelijke thema's en de verschillende (bestaande) beleidstrajecten en ontwikkelingen met elkaar verbonden. In de omgevingsvisie 2.0 wordt een volgende stap gezet in het integreren van nieuw strategisch ruimtelijk beleid en de aangegeven thematische/gebiedsgerichte omgevingsprogramma's.

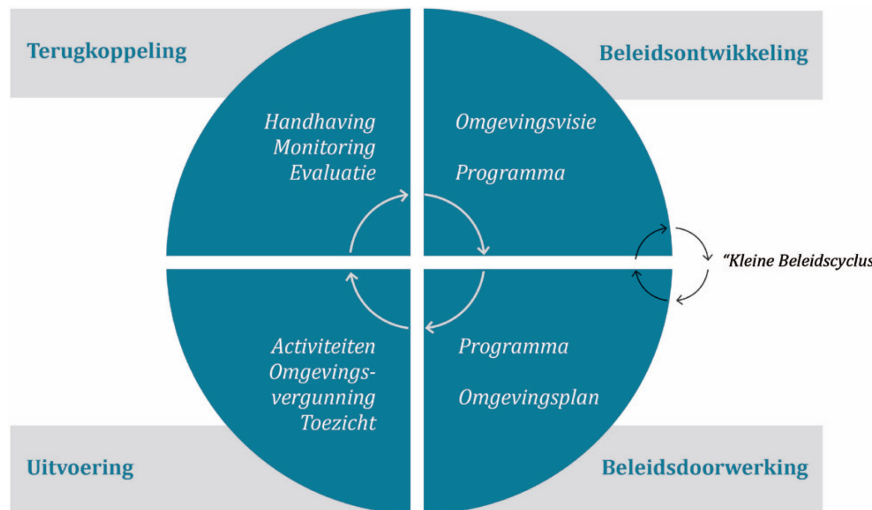
10.2.3 Uitvoeringstabel

De gemeente wil actief werk maken van de ambities die neergelegd zijn in de omgevingsvisie. Dat kan in de vorm van een omgevingsprogramma zijn, het ontwikkelen van nieuw beleid, de juridische vertaling in het omgevingsplan, het stimuleren van gedrag door subsidies en educatie of daadwerkelijke projecten. In de omgevingsvisie is een tabel opgenomen met de verschillende projecten en processen die de gemeente heeft lopen of op gaat starten, die een relatie hebben met de ambities uit de omgevingsvisie. De projecten zijn gerangschikt naar thema. Er is aangegeven hoe belangrijk het project is (prioriteit), wanneer het moet worden uitgevoerd (fasering) en wie verantwoordelijk is (trekker); dit hoeft niet altijd de gemeente te zijn, maar kan ook een waterschap, een maatschappelijke organisatie of een particulier initiatiefnemer zijn. Ook staat in de tabel wie het project financiert, of het een negatief of positief saldo betreft en hoe met kostenverhaal wordt omgegaan (als dat al bekend is).

10.2.4 Uitwerking in Omgevingswetinstrumenten

De Omgevingswet voorziet in een zestal Omgevingswet-instrumenten waarvan de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's de belangrijkste beleidsmatige instrumenten zijn. De omgevingsvisie heeft een duidelijke relatie met de overige Omgevingswet-instrumenten.

De Omgevingswet gaat namelijk uit van beleidsontwikkeling op basis van de beleidscyclus. De verschillende instrumenten worden in samenhang ontwikkeld en actief gemonitord en aangescherpt. De omgevingsvisie vormt de eerste stap in deze cyclus en is een dynamisch document dat de gemeente samen met betrokkenen blijft aanscherpen.



Figuur 10.2 Beleidscyclus gemeente Hilvarenbeek

Omgevingsplan

Belangrijk is de bepaling in de Omgevingswet dat een gemeente één omgevingsplan kent. Dit betekent in principe dat het systeem zoals dat er eerder was, verschillende bestemmingsplannen voor het stedelijk- en het buitengebied, niet meer aan de orde is. Ook alle onderdelen uit de verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, moeten in het omgevingsplan worden opgenomen. Het omgevingsplan is het enige kerninstrument uit de Omgevingswet dat de burger, bedrijven, andere overheden en de gemeente bindt. De omgevingsvisie is zelfbindend: ze bindt alleen het bestuursorgaan (bevoegd gezag) dat het document heeft vastgesteld. De omgevingsvisie wordt zodanig opgesteld dat de stap naar het omgevingsplan beleidsmatig relatief eenvoudig is te maken. In deze omgevingsvisie zijn namelijk al de kernkwaliteiten en beleidsprioriteiten van Hilvarenbeek als geheel - en per deelgebied - opgenomen die in het omgevingsplan verder uitgewerkt kunnen worden. Het doel is dat in het omgevingsplan een deel van de verzoeken snel kan worden afgedaan en dat voor een deel een nadere afweging nodig is. Als een initiatief niet blijkt te passen in het omgevingsplan, dan kan hiervan afgeweken worden en kan de gemeente terugvallen op de omgevingsvisie. Daarvoor heeft de gemeente een integraal inspiratie- en afwegingskader. Dit is het kwalitatieve kader waarmee de gemeenteraad de beoordeling van initiatieven in vertrouwen loslaat aan het college van burgemeester en wethouders.

Omgevingsprogramma

De omgevingsvisie stelt ambities voor de toekomst en formuleert hiervoor het strategisch beleid aan de hand van kaders en richtlijnen. Gewenste verdere uitwerking van het strategisch beleid kan op tactisch/operationeel niveau plaatsvinden via het (vrijwillige/onverplichte) omgevingsprogramma-instrument. De integrale afweging vindt op hoofdlijnen plaats in de omgevingsvisie, in de omgevingsprogramma's wordt daarop voortgeborduurd en worden de lijnen voor de uitvoering uitgezet. Het omgevingsprogramma is een flexibel instrument dat de gemeente kan toepassen in verschillende fasen van de beleidscyclus. Een omgevingsprogramma heeft verschillende kenmerken en is zelfbindend. Het is echter mogelijk om beleidsregels te koppelen aan een omgevingsprogramma, deze beleidsregels zijn indirect van toepassing voor derden. Het wordt vastgesteld door het college. Deze kunnen gebiedsgericht en/of thematisch van aard zijn. Momenteel beoogt de gemeente te werken aan de volgende omgevingsprogramma's:

- Wonen/volkshuisvesting (verplicht)
- Kostenverhaal ('verplicht' als het niet in de omgevingsvisie is opgenomen)
- Duurzaamheid (inclusief warmte)
- Ruimtelijke kwaliteit

Omgevingswaarden

De Omgevingswet biedt de mogelijkheid om in het omgevingsplan voor de gehele gemeente omgevingswaarden vast te leggen. De omgevingsvisie moet de toepassing van een omgevingswaarde wel eerst aankondigen. Bijvoorbeeld ten aanzien van de uitstoot van schadelijke stoffen, de productie van geluid of andere vormen van hinder of mogelijke overlast. Na vaststelling van een omgevingswaarde in het omgevingsplan ligt het voor de hand om hiervoor een omgevingsprogramma te maken. Het gaat om een vrijwillig omgevingsprogramma, tenzij er sprake is van een (dreigende) overschrijding van een omgevingswaarde. In dat geval is er sprake van een verplicht omgevingsprogramma.

Op basis van de huidige inhoud van de omgevingsvisie (en MER) moeten er enkele omgevingswaarden in het omgevingsplan worden aangewezen.

Wanneer in het omgevingsplan een omgevingswaarde wordt opgenomen:

- Mág er een omgevingsprogramma worden gemaakt
- Móet er worden gemonitord op de omgevingswaarde. Als hieruit blijkt dat er sprake is van (dreigende) overschrijding, dan móet er een verplicht omgevingsprogramma komen. Deze ontwikkelingen gaan mee in de periodieke actualisatie van de omgevingsvisie

Bij die actualisaties:

- Mág één of meerdere omgevingswaarde(n) worden toegevoegd, verduidelijkt, gewijzigd, en/of geschrapt
- Mág worden ingegaan op één of meerdere omgevingsprogramma's (op deze wijze mág de raad kaders meegeven aan het college om te sturen op omgevingsprogramma's), waaronder het college verplichten een omgevingsprogramma voor een thema/gebied vast te stellen/te wijzigen/te schrappen
- Móet bij de monitoring/evaluatie van de omgevingsvisie worden betrokken óf aanscherpen/toevoegen/wijzigen/schrappen van een omgevingswaarde nodig is

Inspiratie- en afwegingskader

De omgevingsvisie wordt uitgevoerd door het opstellen van het omgevingsplan en omgevingsprogramma's, maar is op zichzelf ook een instrument voor het toetsen van nieuwe ontwikkelingen. Hierbij hanteren we als gemeente de 'Ja, mits - benadering' uit de Omgevingswet. Het is van belang daarbij de balans tussen borgen van kwaliteiten en ruimte bieden voor ontwikkelingen inzichtelijk te maken. De volgende beginselen uit de Omgevingswet en afwegingsprincipes uit de NOVI zijn nuttige algemene kaders.

Milieubeginselen Omgevingswet en Afwegingsprincipes NOVI:

- Het voorzorgsbeginsel
- Het beginsel van preventief handelen
- Het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron bestreden moeten worden
- Het beginsel dat de vervuiler betaalt
- Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal en
- Afwenteling wordt voorkomen

Aanvullend op deze algemene kaders bieden het integrale afwegingskader en de afwegingskaders voor de deelgebieden uit de omgevingsvisie inhoudelijke en gebiedsgerichte richting voor initiatieven. Richting voor de nadere uitwerking in omgevingsprogramma's en het omgevingsplan alsmede een toetsing van de wenselijkheid van een nieuwe ontwikkeling.

Bijlage 1**Beschrijving en beoordeling HSAO**



Foto leefomgeving Hilvarenbeek

HSAO en beoordeling

17 januari 2025

Kenmerk R001-1293162NDF-V01

Verantwoording

Titel	Foto leefomgeving Hilvarenbeek
Opdrachtgever	Gemeente Hilvarenbeek
Projectleider	Martijn Gerritsen
Auteur(s)	Neelke de Fijter
Tweede lezer	Martijn Gerritsen
Kenmerk	R001-1293162NDF-V01
Aantal pagina's	126 (exclusief bijlagen)
Datum	17 januari 2025
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

TAUW bv
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
T +31 30 28 24 82 4
E info.utrecht@tauw.com

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Leeswijzer	5
1.2	Uitgangspunten	5
1.3	Beoordelingskader MER omgevingsvisie	6
1.4	Indicatoren die niet worden onderzocht in het MER	7
1.4.1	Drinkwaterwinning	7
2	Huidige situatie en autonome ontwikkelingen overzicht	8
3	Wonen in Hilvarenbeek	10
3.1	Wonen	10
3.1.1	Passend woningaanbod	10
4	Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek	12
4.1	Gezondheid en voorzieningen	12
4.1.1	Gezondheidsbevordering	13
4.1.2	Beschikbaarheid sociale voorzieningen	17
4.2	Leefomgeving	22
4.2.1	Luchtkwaliteit	22
4.2.2	Geluid	26
4.2.3	Stiltegebieden	28
4.2.4	Externe veiligheid	31
4.2.5	Geur	34
4.2.6	Hitte	36
4.3	Landschap en cultuurhistorie	38
4.3.1	Landschappelijke waarden	39
4.3.2	Cultuurhistorische waarden	42
4.3.3	Archeologie	48
5	Werken in Hilvarenbeek	50
5.1	Bedrijvigheid	50
5.1.1	Bedrijventerreinen	50
5.1.2	Agrarische bedrijvigheid	51
5.1.3	Verduurzaming landbouw	55

5.2	Verkeer en vervoer.....	57
5.2.1	Verkeersveiligheid.....	57
5.2.2	Duurzame automobilititeit	61
5.2.3	Bereikbaarheid.....	63
5.3	Recreatie	65
5.3.1	Recreatie.....	65
6	Natuur en milieu	67
6.1	Natuur	67
6.1.1	Natura 2000-gebieden	67
6.1.2	NNN-gebieden buiten N2000	75
6.1.3	Biodiversiteit.....	81
6.2	Bodem.....	84
6.2.1	Gebruik ondergrond	84
6.2.2	Aardkundige waarden	86
6.3	Water.....	89
6.3.1	Waterkwaliteit.....	89
6.3.2	Wateroverlast.....	92
6.3.3	Overstroming.....	95
6.3.4	Droogte	98
6.4	Energietransitie	104
6.4.1	Herneuewbare energie.....	104
6.4.2	Energieverbruik.....	107
6.5	Circulariteit	109
6.5.1	Circulaire aanpak	109
7	Huidig beleid en huidige wet- en regelgeving.....	112

1 Inleiding

1.1 Leeswijzer

Voor u ligt de beschrijving van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen (HSAO/referentiesituatie). Dit is een bijlage bij het nog op te stellen milieueffectrapport (MER) bij de omgevingsvisie van de gemeente Hilvarenbeek. In deze bijlage worden voor dertien criteria uit het MER per indicator de volgende onderdelen beschreven:

1. beoordelingssystematiek
2. beschrijving en beoordeling van de huidige situatie
3. beschrijving en beoordeling van de autonome ontwikkeling

Voor deze criteria zijn verschillende relevante leefomgevingsaspecten, ook wel indicatoren, geselecteerd. Een voorbeeld is de indicator 'waterkwaliteit' binnen het thema 'Water'. Voor elke indicator is de huidige situatie en autonome ontwikkeling (HSAO) beschreven en beoordeeld aan de hand van een beoordelingscriterium. De beoordeling van het kwaliteitsniveau van de verschillende indicatoren is onderverdeeld in slecht, redelijk en goed, zie tabel 1 hieronder.

Tabel 1.1 Legenda symbolen kwaliteitsniveau referentiesituatie

Slecht	Redelijk	Goed
		

Aan het begin van elke themabeschrijving is een overzichtstabel opgenomen met de beoordeling van de kwaliteitsniveaus van de verschillende indicatoren van het betreffende thema. De effecten van het beleid van de omgevingsvisie worden afgezet tegen de referentiesituatie (HSAO). Deze effectbeoordeling wordt in het hoofdrapport van het MER opgenomen.

1.2 Uitgangspunten

De HSAO is een momentopname van de situatie van de leefomgeving zoals die nu is en zoals die zich autonoom ontwikkelt.

- Huidige situatie: de situatie zoals die nu is, beschreven voor de indicatoren
- Autonome ontwikkeling: situatie zoals die in zichtjaar 2050 is, zonder de omgevingsvisie
 - Ruimtelijke ontwikkelingen op basis van vastgestelde ruimtelijke plannen (zoals *windparken, wegen, zonneweides, woningen, bedrijventerreinen*) tot ongeveer 2035
 - Niet op basis van (bestaand) beleid
 - Een doorkijk tot ongeveer 2050 op basis van (wetenschappelijke) trends, zoals klimaatverandering
- Bij scenario's zoals bijvoorbeeld voor klimaatverandering wordt uitgegaan van het worstcasescenario

1.3 Beoordelingskader MER omgevingsvisie

Thema	Criterium	Indicator	Beoordeling
Wonen in Hilvarenbeek	Wonen	Passend woningaanbod	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)
Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek	Gezondheidsbevordering	Gezondheid	Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen/sporten/spelen
	Voorzieningen	Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Beschikbaarheid basisvoorzieningen (scholen, huisartsen, apotheken, buurtcentra, etc.)
	Leefomgeving	Luchtkwaliteit	Plaatselijke luchtkwaliteit: concentraties PM10 en NO2
		Geluid	Verkeerslawaaï - WHO grenswaarde wegverkeer Industrielawaai - Geluidsoverlast door bedrijven
		Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden
		Externe veiligheid	Groepsrisico en plaatsgebonden risico
		Geur	Geuroverlast
		Hitte	Hittestress
	Landschap en cultuurhistorie	Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden
		Cultuurhistorische waarden (historische geografie en bouwkunde)	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden
		Archeologie	Risico op aantasting archeologische waarden
Werken in Hilvarenbeek	Bedrijvigheid	Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.
		Agrarische bedrijvigheid	Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven
		Verduurzaming landbouw	De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven
	Verkeer en vervoer	Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen
		Duurzame automobilititeit	Percentage elektrische auto's en beschikbaarheid oplaadvoorzieningen
		Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting
	Recreatie	Recreatieaanbod	Aanbod recreatiegebieden en mogelijkheden voor recreatie en ontspanning
Natuur en milieu	Natuur	Natura 2000-gebieden	Staat van instandhouding soorten en habitattypen
		NNN-gebieden buiten N2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNN

		Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal en omvang leefgebied soorten
	Bodem	Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond
		Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden
	Water	Waterkwaliteit	Waterkwaliteit (KRW-norm) grond- en oppervlaktewater
		Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties
		Overstroming	Overstromingsrisico
		Droogte	Droogterisico
	Energietransitie	Hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare/duurzame energie
		Energiegebruik	Energiebesparing
	Circulariteit	Circulaire aanpak	Concreetheid circulaire plannen en acties

1.4 Indicatoren die niet worden onderzocht in het MER

Bij het bepalen van het beoordelingskader voor het MER zijn ook enkele indicatoren besproken, waarvan besloten is deze niet te onderzoeken in het MER. Hieronder staan deze indicatoren benoemd met een toelichting waarom deze niet worden meegenomen.

1.4.1 Drinkwaterwinning

Omdat er geen drinkwaterwinning plaatsvindt binnen de gemeente Hilvarenbeek en er ook geen sprake is van grondwaterbescherming van drinkwaterbronnen is dit criterium buiten beschouwing gelaten.

2 Huidige situatie en autonome ontwikkelingen overzicht

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Passend woningaanbod		
Gezondheidsbevordering		
Beschikbaarheid van sociale voorzieningen		
Luchtkwaliteit		
Geluid	 / 	 / 
Stiltegebieden		
Externe veiligheid		
Geur		
Hitte		
Landschappelijke waarden		
Cultuurhistorische waarden		
Archeologie		
Bedrijventerreinen		
Agrarische bedrijvigheid		
Verduurzaming landbouw		
Verkeersveiligheid		
Duurzame automobilititeit		
Bereikbaarheid		

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Recreatieaanbod		
Natura 2000-gebieden		
NNN-gebieden buiten N2000		
Biodiversiteit		
Gebruik ondergrond		
Aardkundige waarden		
Waterkwaliteit		
Wateroverlast		
Overstroming		
Droogte		
Hernieuwbare energie		
Energiegebruik		
Circulaire aanpak		

3 Wonen in Hilvarenbeek

3.1 Wonen

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema wonen in de huidige situatie en bij autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Passend woningaanbod		

3.1.1 Passend woningaanbod

3.1.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium passend woningaanbod: passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing).

Bij deze indicator binnen het thema wonen en voorzieningen worden de effecten op de woningvoorraad beoordeeld. Door groei, een veranderende bevolkingssamenstelling en veranderende woonbehoeften en huishoudensgrootte verwacht de gemeente Hilvarenbeek een grotere vraag naar woningen. Voor het MER wordt de woningvoorraad bekeken en wordt er gekeken of er sprake is van voldoende en passend woningaanbod voor de doelgroepen.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Passend woningaanbod	Passende woningvoorraad (a.d.h.v. woonbehoefte, bijvoorbeeld door vergrijzing)	Onvoldoende passende woningvoorraad	Redelijk passende woningvoorraad	Voldoende passende woningvoorraad

3.1.1.2 Huidige situatie

Passende woningvoorraad hangt samen met de bevolkingssamenstelling, omdat deze invloed heeft op waar vraag naar is. De bevolkingssamenstelling in Hilvarenbeek is weergegeven in onderstaande Tabel 1. Hier is te zien dat de leeftijdscategorie 45 t/m 64 jaar met 29,7% het sterkst vertegenwoordigd is, gevolgd door de leeftijdscategorie van 65 en ouder met 24,5%. Dit heeft met name gevolgen voor de komende jaren (vergrijzing) als gaat om passende woningvoorraad.

Tabel 3.1 Inwoners naar leeftijdsgroep per 1-1-2024 (Bron: GBA Hilvarenbeek)

Leeftijd	Percentage
0 – 14 jaar	14,4%
15 – 24 jaar	10,8%
25 – 44 jaar	20,6%
45 – 64 jaar	29,7%
65 en ouder	24,5%

Hilvarenbeek telt 6.915 huishoudens met een gemiddelde grootte van 2.3 gezinsleden. Van deze 6.915 huishoudens hebben er 2.370 kinderen en hebben 2.485 huishoudens geen kinderen. De resterende 2.060 huishoudens betreft 1-persoonshuishoudens. Met 65.4% zijn de meeste personen gehuwd/samenwonend.

In Hilvarenbeek wonen gemiddeld meer senioren dan in de regio. Met de huidige bevolkingsopbouw zal dit beeld de komende decennia niet veranderen, want op het moment wonen er ook relatief veel 50-plussers in de gemeente. Dit betekent dat er verhoudingsgewijs dus ook minder jongeren en jonge gezinnen wonen. Van de senioren verwacht 80% dat zij geen bij hen passende woning in de gemeente kunnen vinden. Er is gemiddeld genomen meer vergrijzing dan in de rest van Nederland¹.

In het addendum woonvisie Hilvarenbeek en in de woondeal, is bepaald dat minimaal 30% sociale huur, minimaal 40% betaalbaar en maximaal 30% overig (duurder) moet zijn. Momenteel liggen die verhoudingen anders: 24% sociale huur, 17% vrije sector en 65% koop.

De huidige voorraad sociale huur in de gemeente Hilvarenbeek bestaat uit 1.310 woningen, waarvan het grootste deel (ongeveer 980 woningen) in bezit is van woningcorporatie Leystromen. Daarnaast zijn er nog zo'n 330 particuliere huurwoningen die een huurprijs tot €808 kennen (en daarmee tot het sociale huursegment behoren)².

De gemeente wil starters bedienen en binnen de gemeente houden. Er zijn in Hilvarenbeek echter te veel grote dure woningen en te weinig kleine goedkope woningen. Ook vergrijst Hilvarenbeek sterker dan veel andere gemeenten. Dit betekent ook dat veel (alleenstaande) ouderen op zoek zijn naar kleinere woningen. Die voorraad is echter beperkt, waardoor deze mensen veelal op dezelfde plek in een te groot huis blijven wonen. Dat resulteert in een beperkte doorstroom, wat ook weer effect heeft op inwoners die willen settelen en juist op zoek zijn naar een grotere woning. Ook zij blijven in hun starterswoning, waardoor er geen beschikbaarheid is voor nieuwe starters. Vanwege dit gebrek aan doorstroom is een betere mix nodig.

Vanwege het feit dat de woningvoorraad niet goed aansluit bij de woningbehoefte wordt de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.

3.1.1.3 Autonome ontwikkeling

De provincie Noord-Brabant heeft met de minister een handtekening gezet onder het realiseren van een totaal van 130.600 woningen in de periode t/m 2030. Hiervan moeten ruim 39.000 (netto) woningen worden gerealiseerd in de SRBT-regio³.

In de woonvisie 2020-2030 is voor de gemeente een minimale woningbouwopgave van 500 woningen benoemd, conform de destijds geldende provinciale woningbehoefteraming. In de woonvisie is gesteld dat de werkelijke opgave groter is, omdat er sprake is van een groot vestigingsoverschot in Hilvarenbeek (daar waar de provinciale prognose uitging van een migratie-

¹ Foto van de Leefomgeving

² Addendum Woonvisie

³ Stedelijke Regio Tilburg-Breda (SRBT) – woondeal 2022-2030 (2023)

evenwicht). Het is daarom belangrijk om bij de woningbouwopgave -naast de gerealiseerde woningen- ook rekening te houden met deze migranteninstroom. Hoe groot de extra opgave als gevolg van dat vestigingsoverschot zou zijn, is niet nader gekwantificeerd in de woonvisie. Op basis van prognoses en woonvisie is een woningbouwprogramma opgesteld. Daarbij is met een iets ruimere opgave gerekend dan de prognosecijfers ⁴.

Het is niet exact te voorspellen hoe de migratietrend zich de komende jaren gaat voortzetten. De trend van de afgelopen vijf jaar (jaarlijks +106 mensen) lijkt -gezien de druk op de woningmarkt- het meest voor de hand liggend. Als we dat vertalen naar huishoudens, zou dat een extra woningbouwopgave van +360 woningen voor de periode 2022-2030 betekenen (bovenop de eerdergenoemde lokale behoefte van 500 woningen). Gaan we uit van de migratietrend over de afgelopen tien jaar, dan ligt de extra woningbouwopgave wat lager: +235 woningen. Uiteraard zijn er ook veel mensen binnen de gemeente Hilvarenbeek verhuisd; ongeveer 9.900 over de afgelopen tien jaar. Daarmee bestond 51% van alle verhuizingen naar vrijgekomen woningen in de gemeente uit eigen inwoners. Dat aandeel is de laatste jaren wel iets afgenomen; van 53% in 2017 naar 47% in 2021.

Op basis van de verwachte woningbouwopgave zijn er, zoals te zien is in Figuur 1, 435 woningen gepland in de gemeente Hilvarenbeek voor de periode 2022 tot en met 2026. Dit komt uit de woondeal. Daarmee lijkt het aantal na te streven woningen aan te sluiten op de behoefte. Er is echter nog niks vastgesteld voor de periode daarna (van 2026 t/m 2030), terwijl ook in die periode huizen gerealiseerd moeten worden om te voldoen aan de vraag.

Segment	Aantal na te streven woningen
Koop	280
Sociale huur < €808	130
Vrije sector huur > €808	25
Totaal	435

Figuur 3.1 Gemeente Hilvarenbeek. Kwantitatieve opgave per scenario 2022-2026 (Bron: Addendum Woonvisie)

Gezien bovenstaande wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als **redelijk**.

4 Sociaal en zorgzaam Hilvarenbeek

4.1 Gezondheid en voorzieningen

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema gezondheidsbevordering in de huidige situatie en bij autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Gezondheidsbevordering		
Beschikbaarheid sociale voorzieningen		

⁴ Addendum Woonvisie Hilvarenbeek Actueel streefwoningbouw kader (2023)

4.1.1 Gezondheidsbevordering

4.1.1.1 Beoordelingssystematiek

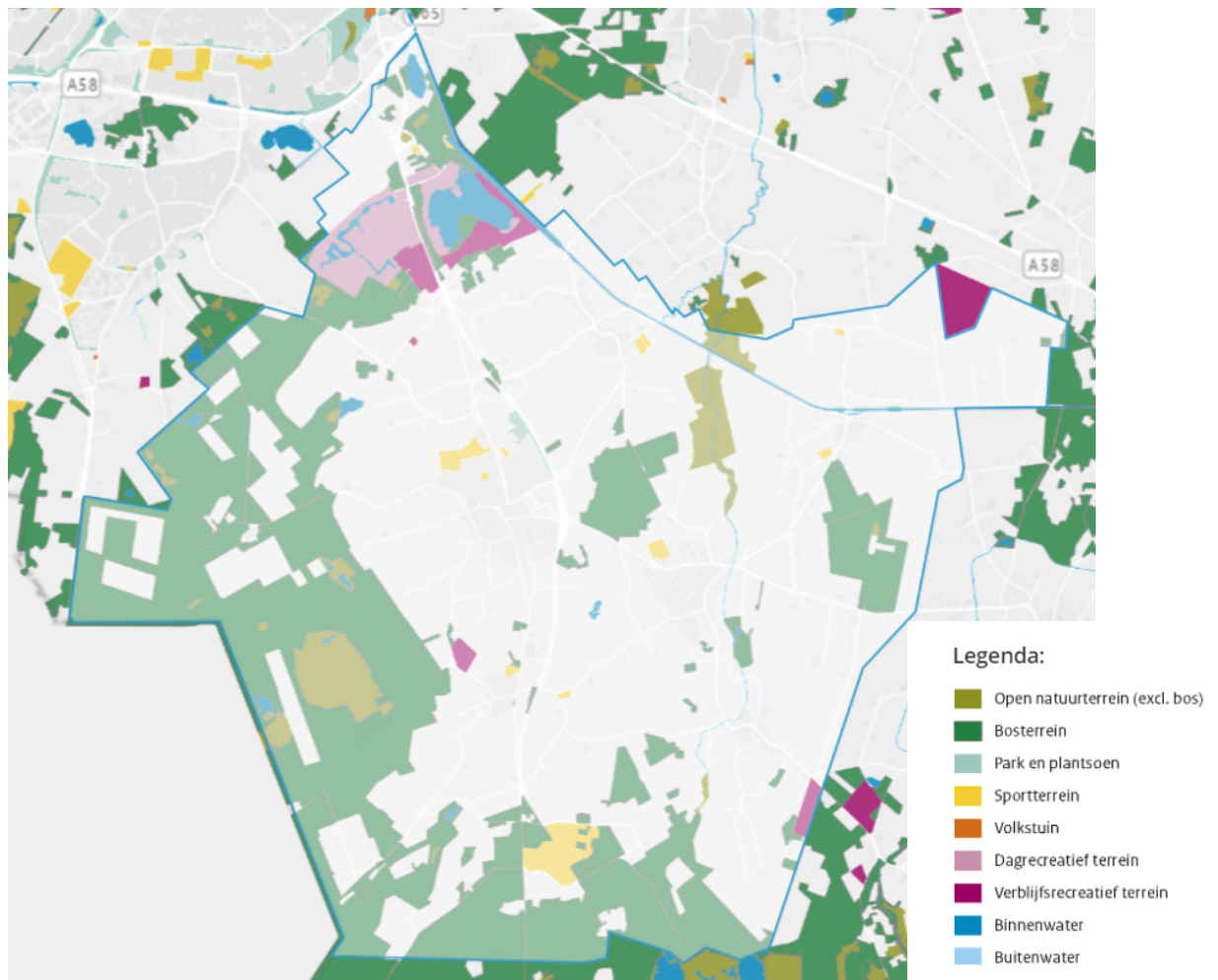
Beoordelingscriterium gezondheid: mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen, sporten en spelen.

Bij dit criterium binnen het thema leefomgeving gaat het om gezondheid en in hoeverre de fysieke omgeving uitnodigt tot bewegen, sporten en spelen. Daarbij wordt gekeken naar de afstand en mogelijkheden tot bestaande en toekomstige plekken om te bewegen (groen, speelplekken, wandel- en fietspaden, ontmoetingsplekken, maatschappelijke voorzieningen, sport en recreatie).

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Gezondheid	<i>Mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen, sporten en spelen</i>	Mate waarin omgeving uitnodigt om te bewegen, sporten en spelen vermindert	Mate waarin omgeving uitnodigt om te bewegen, sporten en spelen blijft gelijk	Mate waarin omgeving uitnodigt om te bewegen, sporten en spelen vergroot

4.1.1.2 Huidige situatie

Op onderstaande kaart (Figuur 2) is te zien wat er binnen de gemeente Hilvarenbeek aan natuur- en recreatiegebieden te vinden is.



Figuur 4.1 Natuur- en recreatiegebieden binnen de gemeente Hilvarenbeek (Bron: [Kaarten - Atlas van de Regio](#) | [PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#))

Op de kaart is te zien dat er veel bos- en open natuurterreinen zijn in de gemeente, vooral in het zuiden en westen van de gemeente. Ook is in alle kernen een sportterrein te vinden.

In vijf kernen is een sportpark, waar meerdere voetbal-, tennis-, korfbal- en jeu de boules-verenigingen zijn gehuisvest. Daarnaast is er een hockey- en atletiekvereniging. Ook zijn er twee sporthallen, zes gymzalen en is er een zwembad. In totaal zijn er zo'n zeventig sport- en beweegaanbieders⁵.

Hilvarenbeek kent een actief verenigingsleven. Bijna 70% van de inwoners is lid van een vereniging (landelijk is dit 50%) en ruim de helft (59%) van de inwoners boven de 18 jaar sport wekelijks. Ook voldoet ruim de helft (53%) van de inwoners aan de beweegrichtlijnen ten opzichte van 50% landelijk. De kinderen bewegen veel, meer dan gemiddeld in de regio. Alleen de kern Diessen blijft wat achter. Kinderen zijn meer dan gemiddeld lid van een sportvereniging en spelen meer dan gemiddeld buiten. Ouders ervaren ook nauwelijks belemmeringen voor hun kinderen om

⁵ Herijkt Sportakkoord 2023-2026 (2023)

buiten te spelen, alleen in de kern Hilvarenbeek wordt dit iets meer ervaren⁶.

Het percentage mensen dat niet sport ligt lager (41%) dan het landelijk gemiddelde (49%). Een groot deel van de inwoners ervaart een goede tot zeer goede gezondheid: 86% van de 18 tot 65 jarigen en 70% van de 65 plussers. We kunnen concluderen dat Hilvarenbeek op het gebied van sport en bewegen gemiddeld of bovengemiddeld scoort (in positieve zin) ten opzichte van het landelijke gemiddelde⁷.

Op de Kernindicator Beweegvriendelijke omgeving (Mulier Instituut, 2021) scoort de gemeente Hilvarenbeek als geheel echter onder het gemiddelde (met een score van 40) ten opzichte van de rest van Nederland (dat gemiddelde ligt op 60). De kernindicator is het gemiddelde van vier deelindicatoren, die allen een score hebben van 0 tot en met 100. Een hoge score geeft aan dat er in de directe omgeving voor bewoners veel mogelijkheden zijn om te bewegen, een lage score geeft aan dat bewoners in die buurt weinig beweegmogelijkheden voor bewoners zijn;

1. Sportaccommodaties (diversiteit en nabijheid voetbalvelden, hockeyvelden, tennisbanen, sporthallen, fitnessvoorzieningen en zwembaden). Deelscore Hilvarenbeek: 61
2. Sport- en speelplekken (nabijheid sport- en speelplekken in de openbare ruimte). Deelscore Hilvarenbeek: 13
3. Recreatief groen en blauw (nabijheid en oppervlakte parken, water voor recreatief gebruik). Deelscore Hilvarenbeek: 40
4. Nabijheid van voorzieningen (o.a. gemiddelde afstand tot supermarkt en school). Deelscore Hilvarenbeek: 44

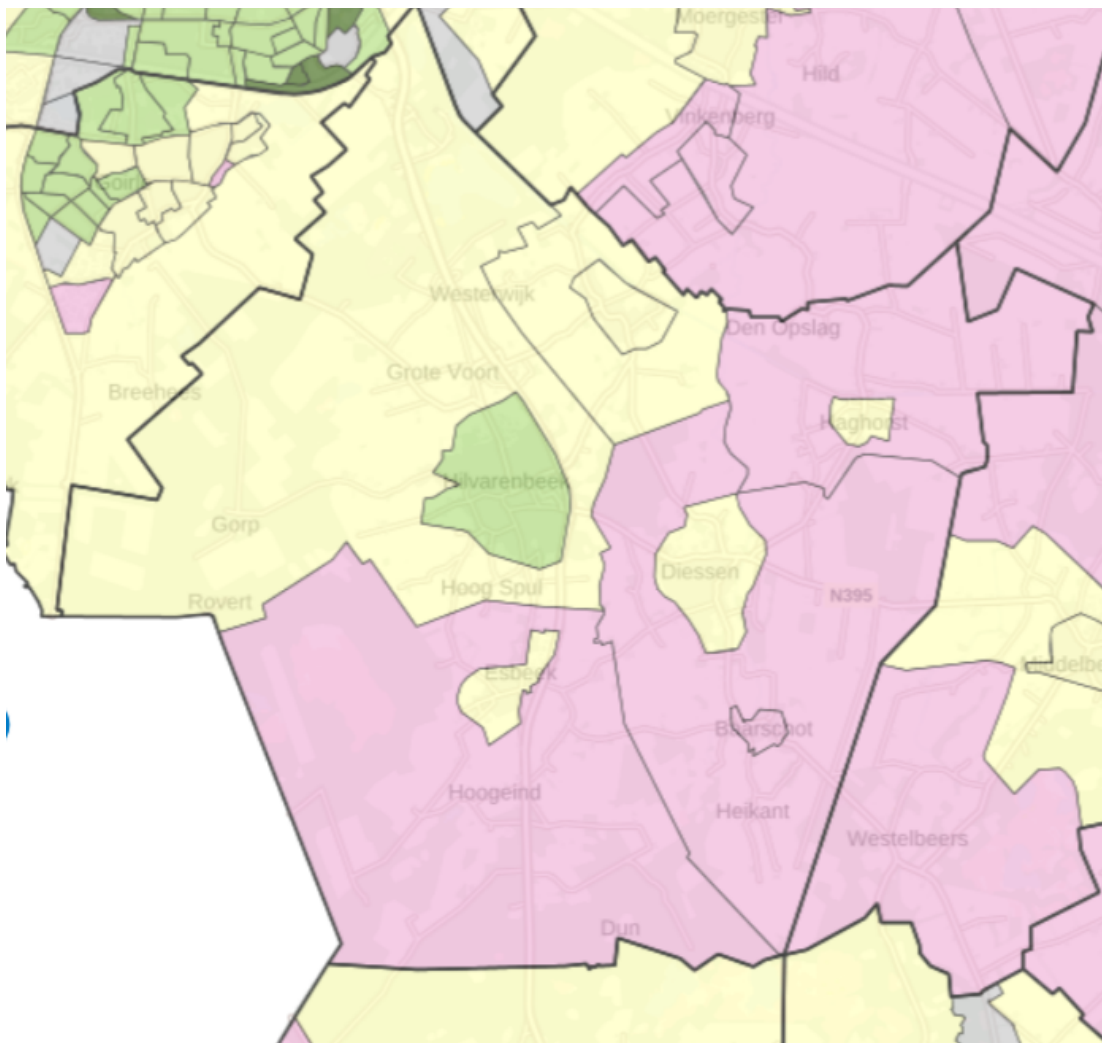
Uit bovenstaande uitsplitsing blijkt dat Hilvarenbeek op drie van de vier onderdelen onder gemiddeld scoort. Enkel sportaccommodaties scoort iets hoger dan het landelijk gemiddelde. Vooral het aantal sport- en speelplekken scoort zeer laag. Voor de sport- en speelplekken geldt echter dat bovenstaande een basisregistratie betreft, en daardoor geen volledig beeld geeft van het aantal aanwezige sport- en speelplekken in de gemeente. Er zijn namelijk 38 speellocaties in de gemeente. Hilvarenbeek heeft 16 speelplaatsen, Biest-Houtakker heeft er 2, Haghorst 3, Esbeek ook 3 en Diessen 11⁸.

Stedelijke gemeenten scoren hoger dan overige gemeenten in de mate van beweegvriendelijkheid, oftewel de mate waarin de omgeving uitnodigt tot bewegen en sporten. Dit komt vooral doordat ze hoger scoren op de nabijheid van voorzieningen, de aanwezigheid van sport- en speelplekken en de aanwezigheid van sportaccommodaties. Daar staat tegenover dat de niet-stedelijke gemeenten hoog scoren op de aanwezigheid van recreatief groen en blauw. Bij Hilvarenbeek is echter hierboven te zien dat recreatief groen en blauw laag scoort, waardoor die regel niet lijkt op te gaan. Beweegvriendelijkheid in de gemeente Hilvarenbeek is te zien in onderstaande Figuur 3.

⁶ Plan van aanpak GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) 2024-2026 Gemeente Hilvarenbeek

⁷ Herijkt Sportakkoord juni 2023

⁸ Locaties speelplaatsen (Bron: Gemeente Hilvarenbeek)



Figuur 4.2 Beweegvriendelijkheid gemeente Hilvarenbeek 2022 (Bron: [Kaarten | Atlas Leefomgeving](#))

In Hilvarenbeek is te zien dat het inderdaad klopt dat niet-stedelijke gemeenten gemiddeld lager scoren op beweegvriendelijkheid. Alleen de kern Hilvarenbeek scoort iets beter dan gemiddeld. De andere kernen en de rest van de gemeente scoren onder het gemiddelde.

Veel mensen beoefenen een sport en zijn lid van verenigingen. Ook scoort de gemeente goed op de kernindicator sportaccommodaties en zijn er voldoende speelplaatsen in de gemeente. De indicatoren nabijheid voorzieningen en recreatief groen blauw scoren echter lager in de gemeente. Dit betekent dat de omgeving niet overal in de gemeente uitnodigt tot bewegen. De meeste mensen wonen echter in de kern Hilvarenbeek. Daarom wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.1.1.3 Autonome ontwikkeling

De gemeente Hilvarenbeek wil een gezonde leefomgeving creëren. Het uitgangspunt is positieve gezondheid. Daarbij wil de gemeente sport, bewegen en een gezonde leefstijl blijven stimuleren. Er moeten voldoende kwalitatieve (sport)voorzieningen zijn in alle kernen die voor iedereen

toegankelijk en betaalbaar zijn. De gemeente vindt het belangrijk om gezond leven te stimuleren. Daarbij moet fietsen, openbaar vervoer, en lopen aangemoedigd worden en moeten inwoners gestimuleerd worden om de auto vaker laten staan.

In het Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) staan ambities beschreven dat de gemeente wil dat jongeren in Hilvarenbeek lekker in hun vel zitten, een gezonde fysieke leefomgeving uitnodigt tot bewegen en ontmoeten en volwassenen en ouderen zich gelukkiger, fitter en minder eenzaam voelen. Die ambities worden uitgewerkt in een aantal uitvoeringsprogramma's. Die uitvoeringsprogramma's gaan bijvoorbeeld over het organiseren van activiteiten en het bieden van steun om mensen uit de omgeving uit te nodigen tot gezond gedrag. Er zijn echter geen concrete plannen voor nieuwe sportaccommodaties of het creëren van nabije voorzieningen. Bovendien staat er niks genoemd over het verbeteren van openbare sport- en speelplekken en recreatief groen en blauw.

Ondertussen spelen landelijke ontwikkelingen zoals de vergrijzing ook in Hilvarenbeek, met als gevolg dat het in stand houden van sportclubs en verenigingen onder druk komt te staan. Door een gebrek aan concrete plannen en deze verwachte ontwikkelingen wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als **slecht**.

4.1.2 Beschikbaarheid sociale voorzieningen

4.1.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium beschikbaarheid sociale voorzieningen: afstand tot basisvoorzieningen (huisarts, apotheek, supermarkt, scholen en dorps- en Wijkhuizen).

Bij deze indicator binnen het thema wonen en voorzieningen wordt de beschikbaarheid van sociale voorzieningen beoordeeld. De brede sociale structuur binnen de gemeente Hilvarenbeek wordt in stand gehouden door vele voorzieningen, van winkels tot de toegang tot zorg. Voor het MER worden de effecten beoordeeld aan de hand van de afstand tot basisvoorzieningen. Het gaat om de voorzieningen huisarts, apotheek, supermarkt en scholen en dorps- en wijkhuizen.

Wanneer voorzieningen binnen 15 minuten lopen afstand liggen (<1,5km), wordt dit beoordeeld als goed, wanneer dit tussen de 15-20 minuten is (1,5-1,7 km), is dit redelijk en is het meer dan 20 minuten lopen (>1,7 km) dan wordt het beoordeeld als slecht.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Beschikbaarheid sociale voorzieningen	<i>Afstand tot basisvoorzieningen (huisarts, apotheek, supermarkt, scholen en dorps- en wijkhuizen).</i>	>20 minuten loopafstand tot voorzieningen	15-20 minuten loopafstand tot basisvoorzieningen	<15 minuten loopafstand tot voorzieningen

4.1.2.2 Huidige situatie

Ten opzichte van Nederland zijn de afstanden tot basisvoorzieningen binnen de gemeente Hilvarenbeek bovengemiddeld, zoals is te zien in Tabel 2. Alleen de 'afstand tot basisschool' is gelijk aan het Nederlands gemiddelde. De afstand tot voortgezet onderwijs springt eruit in negatieve zin, omdat er geen middelbare school in de gemeente Hilvarenbeek is.

Tabel 4.1 Gemiddelde afstanden tot basisvoorzieningen in de gemeente Hilvarenbeek ten opzichte van Nederland (Bron: StatLine, CBS). Deze data komt uit 2022.

	Nederland	Hilvarenbeek
Gezondheid en welzijn		
Afstand tot huisartsenpraktijk (km)	1,1	1,3
Afstand tot apotheek (km)	1,3	2,4
Detailhandel		
Afstand tot grote supermarkt (km)	0,9	1,3
Afstand tot overige dagelijkse levensmiddelen (km)	0,8	1,0
Onderwijs		
Afstand tot basisschool (km)	0,8	0,8
Afstand tot voortgezet onderwijs (km)	2,5	9,6

Figuur 4 geeft een overzicht van de afstanden zoals die gelden voor de verschillende wijken en kernen binnen de gemeente Hilvarenbeek.

Wijken en buurten ▼	Gezondheid en welzijn		Detailhandel		Onderwijs	Voortgezet onderwijs
	Huisartsenpraktijk Afstand tot huisartsenpraktijk	Afstand tot apotheek	Winkels dagelijkse boodschappen Afstand tot grote supermarkt	Afstand tot ov. dagel. levensmiddelen	Basisonderwijs Afstand tot school	Voortgezet onderwijs totaal Afstand tot school
	km					
Hilvarenbeek	1,3	2,4	1,3	1,0	0,8	9,6
Wijk 00 Hilvarenbeek	0,7	1,0	0,6	0,5	0,7	8,7
Hilvarenbeek	0,6	0,9	0,5	0,4	0,6	8,7
Verspreide huizen Hilvarenbeek	1,8	2,0	2,0	1,8	1,9	7,6
Wijk 01 Esbeek	3,3	4,1	3,0	1,2	0,8	11,9
Esbeek	3,0	3,8	2,6	0,8	0,3	11,7
Verspreide huizen Esbeek	3,9	4,8	3,9	2,1	1,9	12,5
Wijk 02 Biest-Houtakker	3,4	3,5	3,3	3,1	0,5	8,8
Biest-Houtakker	3,5	3,5	3,3	3,1	0,4	8,9
Verspreide huizen Biest-Houtakker	3,3	3,4	3,4	3,3	1,2	8,4
Wijk 03 Diessen	0,9	4,2	1,1	0,9	1,0	11,3
Diessen	0,6	4,0	0,8	0,5	0,6	11,4
Baarschot	2,5	5,4	2,9	2,5	2,3	11,9
Verspreide huizen Baarschot	2,2	4,5	2,3	1,9	2,1	11,0
Wijk 04 Haghorst	3,7	5,2	3,3	3,2	0,7	8,3
Haghorst	3,5	5,1	3,1	3,0	0,3	8,4
Verspreide huizen Haghorst	4,0	5,5	3,7	3,5	1,4	8,2

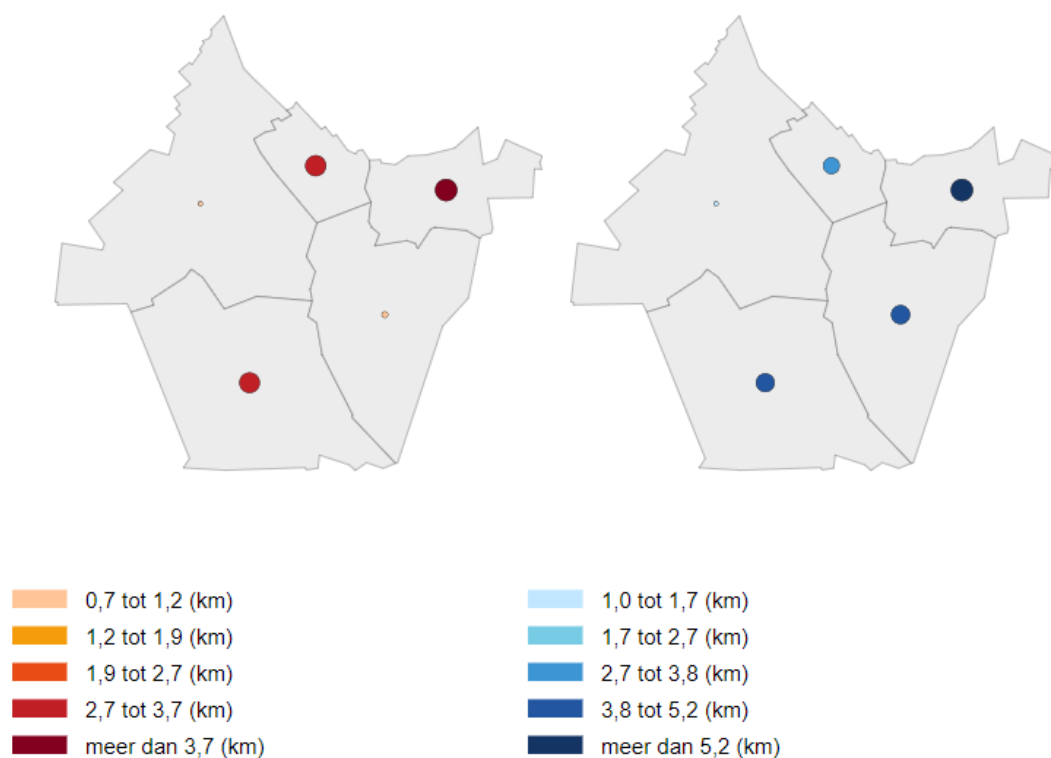
Figuur 4.3 Afstanden tot basisvoorzieningen (Bron: [StatLine - Nabijheid voorzieningen: afstand locatie, wijk- en buurtcijfers 2022 \(cbs.nl\)](#))

Voor veel voorzieningen zijn de inwoners van de kernen aangewezen op het stedelijk gebied, op de kernen Hilvarenbeek en Diessen.

Op de figuren hieronder zijn achtereenvolgens de gemiddelde afstanden tot huisarts en apotheek, supermarkt, en onderwijs inzichtelijk gemaakt. Hierop is tevens te zien dat de voorzieningen vooral in Hilvarenbeek en Diessen zijn te vinden.

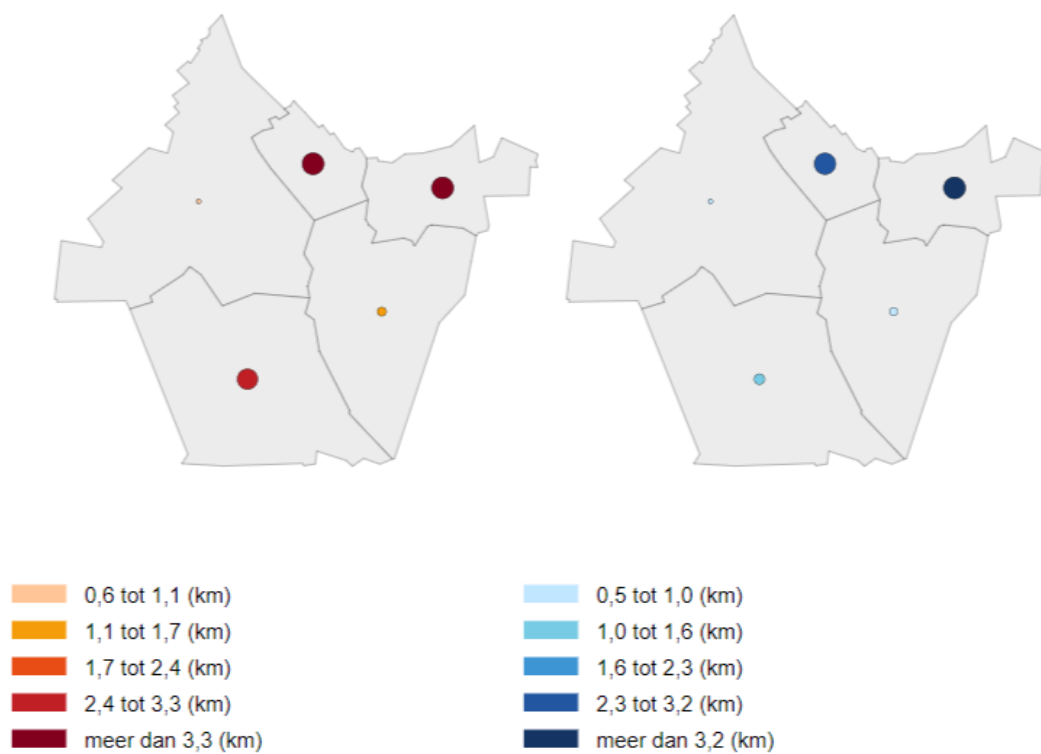
In Figuur 5 is te zien dat huisartsen voor het grootste gedeelte van de gemeente niet op 15 minuten loopafstand zijn (max. 1,5 km). Rondom de grootste kernen, Hilvarenbeek en Diessen is de situatie goed. Daarentegen is bij Esbeek, Biest-Houtakker en Haghorst de situatie slecht.

Voor apotheken geldt vrijwel dezelfde situatie, behalve dat bij Diessen de afstand tot een apotheek als slecht beoordeeld wordt.



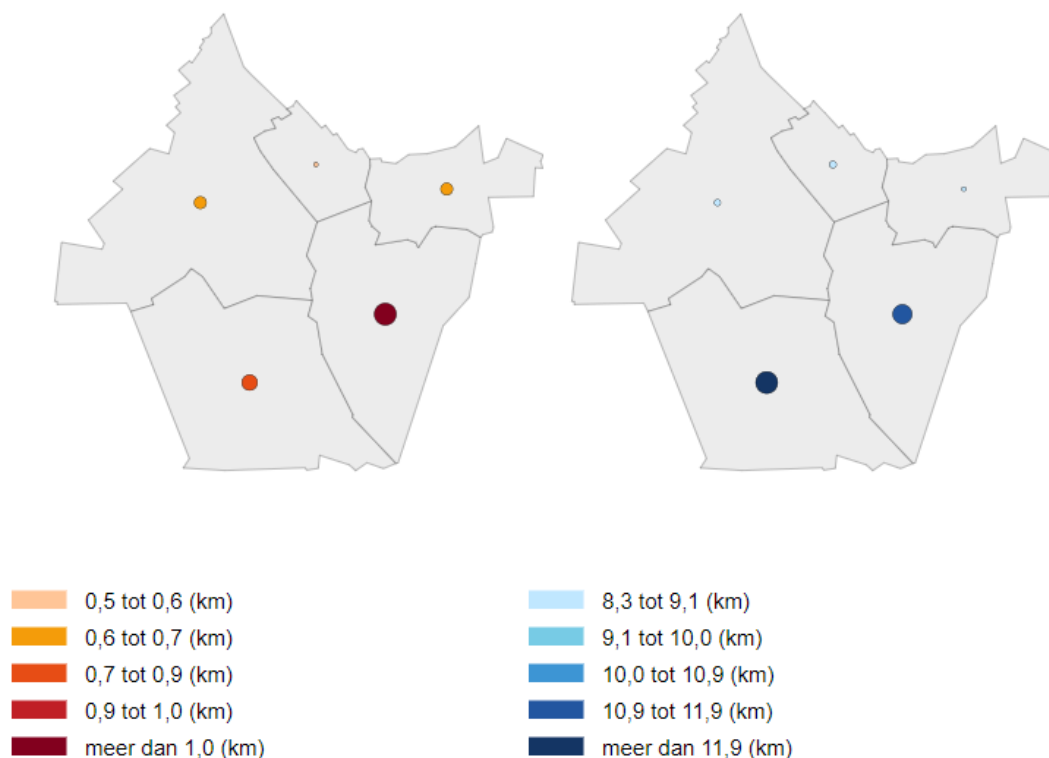
Figuur 4.4 Gemiddelde afstanden tot een huisartsenpraktijk (links) en apotheek (rechts) (Bron: [StatLine - Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, wijk- en buurtcijfers 2021 \(cbs.nl\)](#))

Evenals bij apotheken en huisartsen is de afstand tot grote supermarkten (Figuur 6) met name voor Esbeek, Biest-Houtakker en Haghorst slecht. Als gekeken wordt naar de afstand tot overige dagelijkse levensmiddelen is de situatie in Esbeek iets beter. In Hilvarenbeek is de situatie goed en in Diessen redelijk.



*Figuur 4.5 Gemiddelde afstanden tot een grote supermarkt (links) en overige dagelijkse levensmiddelen (rechts)
(Bron: StatLine - Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, wijk- en buurtcijfers 2021 (cbs.nl))*

Voor basisonderwijs is de situatie goed, elke kern heeft een basisschool, met uitzondering van Baarschot. Middelbaar onderwijs daarentegen ligt niet in de gemeente, waardoor vooral het zuidelijke gedeelte van de gemeente een grote afstand daartoe heeft. Voor een middelbare school is men aangewezen op Tilburg. Ook is in elke dorpskern een dorpshuis aanwezig, behalve in Baarschot (Figuur 7).



Figuur 4.6 Gemiddelde afstanden tot een basisschool (links) en een middelbare school (rechts) (Bron: [StatLine - Nabijheid voorzieningen; afstand locatie, wijk- en buurtcijfers 2021 \(cbs.nl\)](#))

Hoewel enkele kernen achterblijven in de beschikbaarheid van bepaalde sociale voorzieningen, is de situatie over het geheel genomen **redelijk** in de gemeente Hilvarenbeek.

4.1.2.3 Autonome ontwikkeling

In de toekomstagenda Hilvarenbeek is gesteld dat er voldoende kwalitatieve voorzieningen in de kernen beschikbaar moeten zijn om de leefbaarheid optimaal in stand te houden of te bevorderen. Ook staat hierin dat voorzieningen multifunctioneel gebruikt moeten worden⁹.

Naar verwachting zal de bevolking van Hilvarenbeek stijgen en zullen er 435 woningen bijgebouwd worden tot en met 2026. Omdat er nog geen concrete plannen zijn gemaakt om hier nieuwe sociale voorzieningen bij te laten komen, zou dit van invloed kunnen zijn op de afstand tot sociale voorzieningen. Het is echter moeilijk om hier iets over te zeggen, aangezien er nog geen vastgestelde woningbouwlocaties zijn. Als deze voornamelijk rondom de kernen worden gebouwd, zal dit weinig invloed hebben op de afstand tot sociale voorzieningen.

Zoals eerder benoemd spelen ook landelijke ontwikkelingen zoals de vergrijzing in Hilvarenbeek, met als gevolg dat het in stand houden van bijvoorbeeld dorpshuizen of sportverenigingen onder druk komt te staan.

⁹ Toekomstagenda Hilvarenbeek

De autonome ontwikkeling wordt net als de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.2 Leefomgeving

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema leefomgeving in de huidige situatie en bij autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Luchtkwaliteit		
Geluid	 / 	 / 
Stiltegebieden		
Externe veiligheid		
Geur		
Hitte		

4.2.1 Luchtkwaliteit

4.2.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium luchtkwaliteit: plaatselijke luchtkwaliteit in concentraties PM_{2,5} en PM₁₀ en NO₂.

Metingen van fijnstof en stikstofdioxide (NO₂) zijn luchtverontreinigingen die worden gebruikt in het beoordelen van luchtkwaliteit. Fijnstof wordt gemeten aan de hand van PM₁₀ (fijnstof kleiner dan 10 micrometer), PM_{2,5} (fijnstof kleiner dan 2,5 micrometer) en ultrafijnstof (UFP: fijnstof kleiner dan 0,1 micrometer).

De concentraties van PM_{2,5} en PM₁₀ en NO₂ worden jaarlijks landelijk en provinciaal gemeten en gerapporteerd. In de beoordeling van de huidige situatie worden deze concentraties gebruikt als criterium. In de beoordeling van de autonome ontwikkeling wordt er kwalitatief beoordeeld of er een verbetering of verslechtering ten opzichte van de huidige situatie verwacht wordt.

Tabel 3 geeft een overzicht van EU-normen en WHO-richtlijnen omtrent luchtkwaliteit.

De Europese richtlijn 2008/50/EG beschrijft wettelijke grenswaarden voor concentraties in de lucht.

Tabel 4.2 Normen en richtlijnen voor luchtkwaliteit

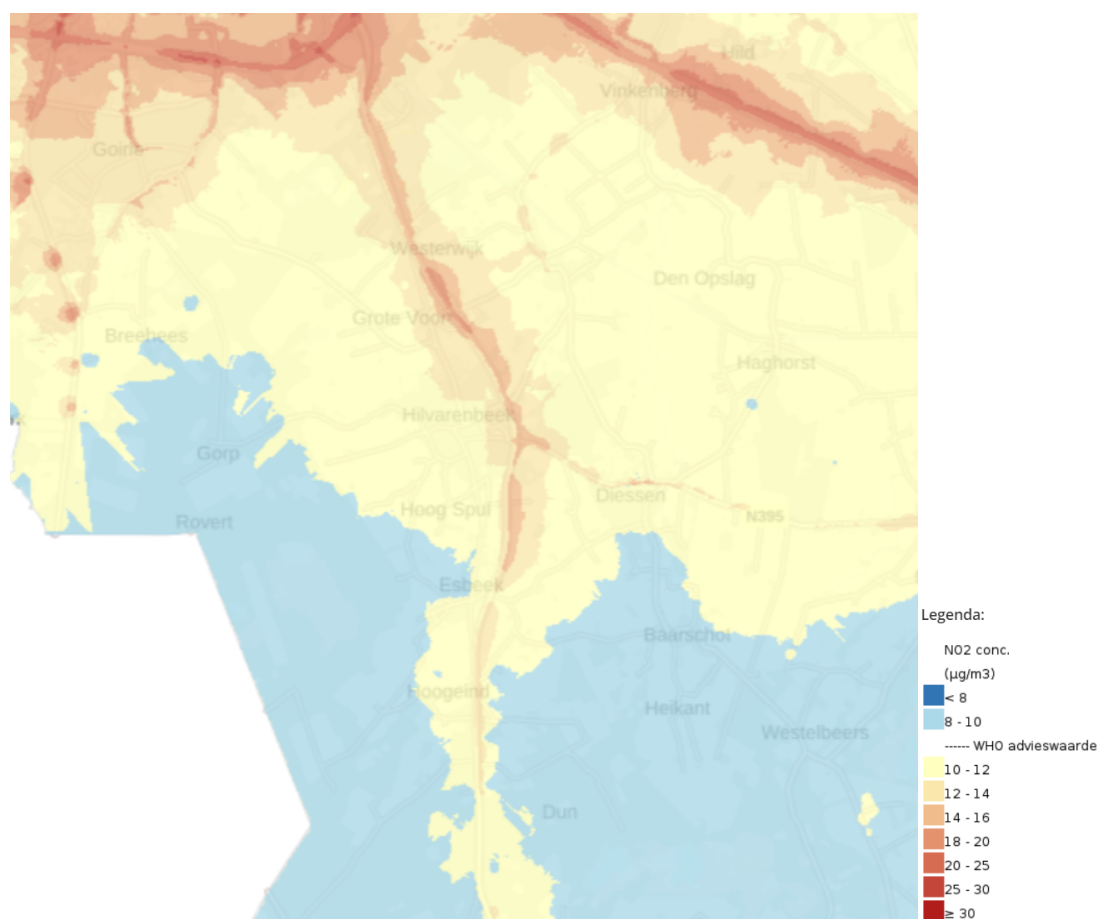
Stof	Eu-norm (µg/m ³)	WHO-richtlijn (µg/m ³)
NO ₂	40	10
PM ₁₀	40	15
PM _{2,5}	25	10

Als niet voldaan wordt aan de EU-normen wordt de huidige situatie als slecht beoordeeld. Wordt voldaan aan de EU-norm dan is de huidige situatie redelijk en wordt zelfs voldaan aan de WHO-richtlijn¹⁰ dan wordt de huidige situatie als goed beoordeeld.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Luchtkwaliteit	Plaatselijke luchtkwaliteit: Concentraties PM2,5 en PM10 en NO2	Hoger dan wettelijke EU-normen	Voldoen aan EU-norm	Voldoen aan WHO-richtlijnen

4.2.1.2 Huidige situatie

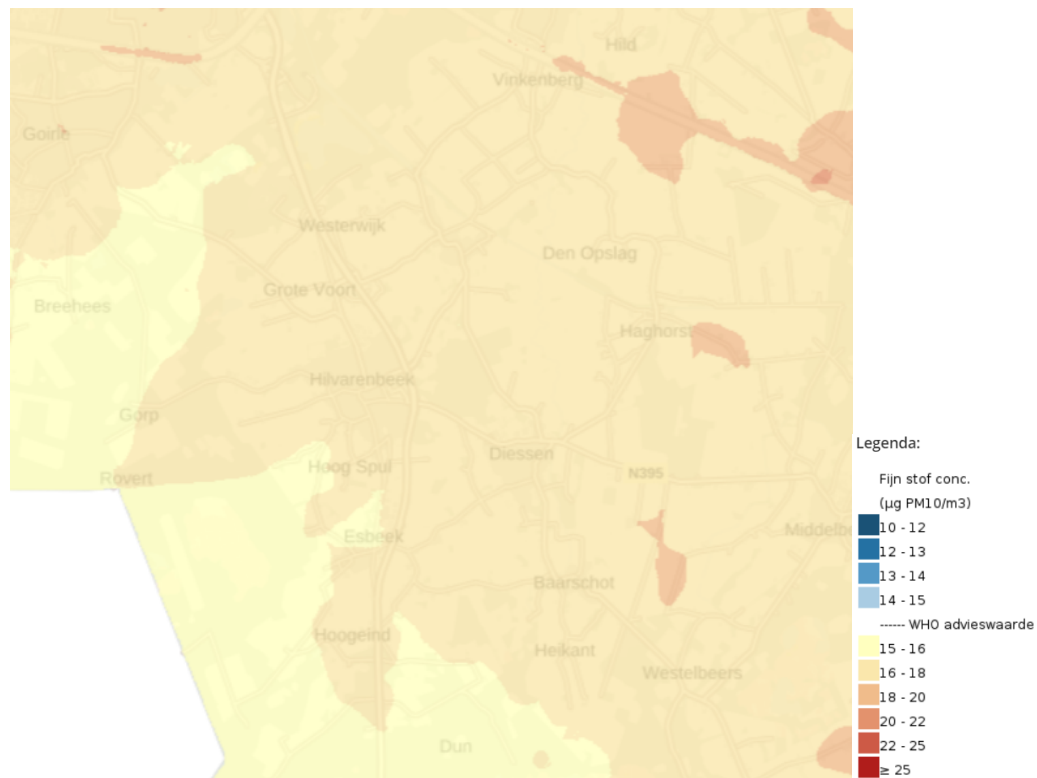
Zoals te zien is in Figuur 4.7 voldoen gebieden binnen de gemeente Hilvarenbeek aan de wettelijke NO2 EU-norm. Op de figuur is te zien dat de luchtkwaliteit rondom de kernen en wegen slechter is dan verder daarvan af. Zo is de luchtkwaliteit in de natuurgebieden in het zuiden beter.



Figuur 4.7 Jaargemiddelde concentratie stikstofdioxide (NO2) in de gemeente Hilvarenbeek (Atlas van de leefomgeving, 2022)

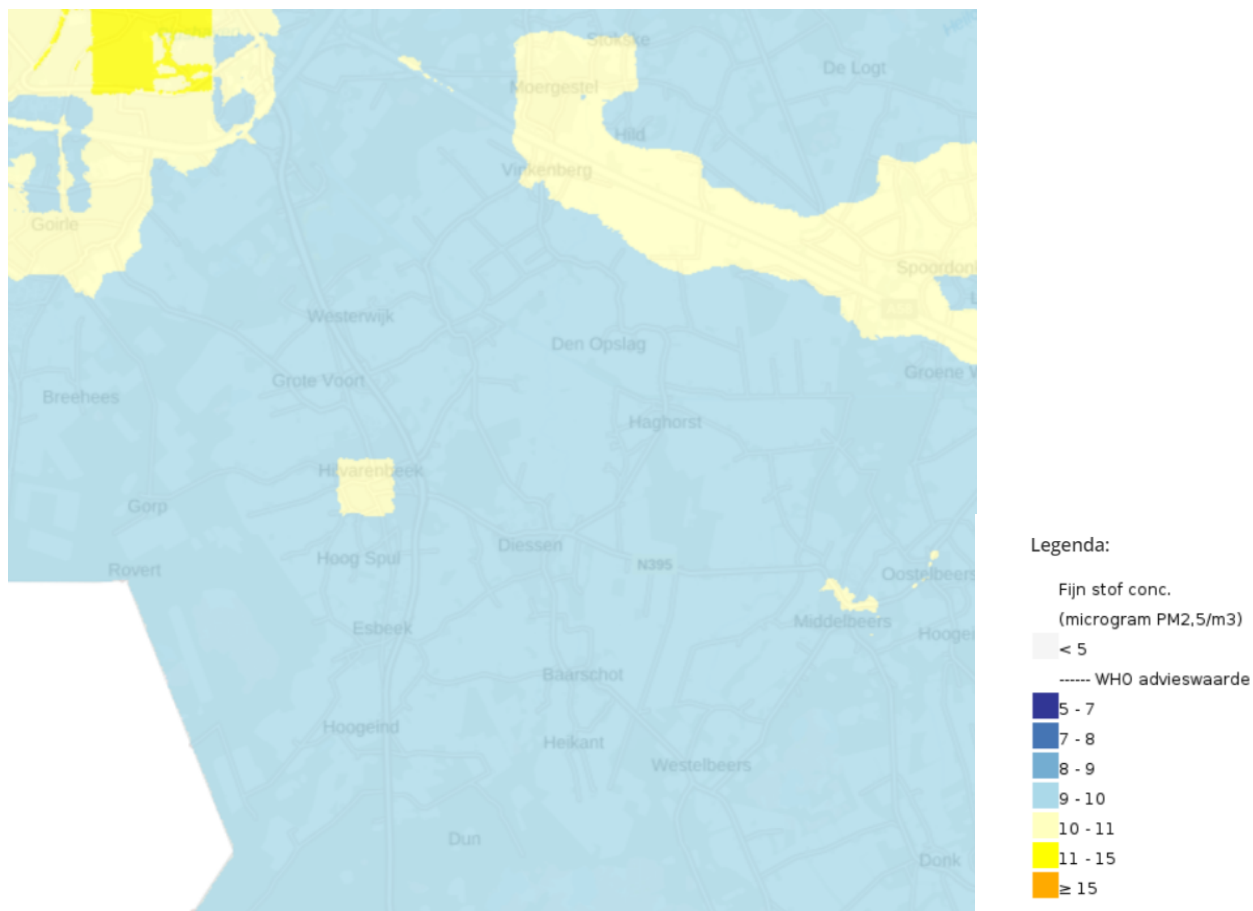
¹⁰ [Nieuwe WHO-advieswaarden luchtkwaliteit - Schone lucht akkoord](#)

Uit Figuur 4.8 blijkt dat overal binnen de gemeente wordt voldaan aan de EU-norm voor PM₁₀. In een groot gedeelte van de gemeente ligt de concentratie fijnstof namelijk tussen de 18-20 µg/m³. Daarmee wordt echter niet voldaan aan de WHO-richtlijnen van 15 µg/m³.



Figuur 4.8 Jaargemiddelde concentratie fijnstof (PM₁₀) bij gemeente Hilvarenbeek (Atlas van de leefomgeving, 2022)

Uit Figuur 4.9 blijkt dat overal binnen de gemeente wordt voldaan aan de EU-norm voor PM_{2,5}. In een groot gedeelte van de gemeente ligt de concentratie van fijnstof namelijk tussen de 9-10 µg/m³. Alleen rondom de kern Hilvarenbeek ligt deze waarde iets hoger, namelijk 10-11. Daarmee wordt in dat gedeelte niet voldaan aan de WHO-richtlijnen van 10 µg/m³.



Figuur 4.9 Jaargemiddelde concentratie fijnstof (PM_{2,5}) bij gemeente Hilvarenbeek (Bron: Atlas van de leefomgeving, 2022)

Uitgaande van bovenstaande informatie wordt de indicator luchtkwaliteit in de huidige situatie per saldo beoordeeld als **redelijk**.

4.2.1.3 Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling is de verwachting dat de luchtkwaliteit in Nederland als gevolg van de afspraken uit het Klimaatakkoord tot een verdere verbetering van de luchtkwaliteit leiden. Reductie van de uitstoot van broeikasgassen, oftewel de verbranding van fossiele brandstoffen, gaat gepaard met de reductie van de voor luchtvervuiling maatgevende stoffen stikstofdioxide en fijnstof. Zo zal een toename van emissieloos wegverkeer leiden tot een verbetering van de luchtkwaliteit. Het gebruik van duurzame energiebronnen leidt echter niet automatisch tot een verbetering van de luchtkwaliteit. Als fossiele brandstoffen voor een deel door biomassa vervangen worden, blijft er sprake van uitstoot door verbranding met negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit.

Er zijn in het gebied veel agrarische bedrijven aanwezig die ook van invloed zijn op de

luchtkwaliteit. Met name de intensieve veehouderijen. Een transitie van het landelijk gebied naar meer biologische en grondgebonden landbouw kan een positieve invloed hebben. Dit is echter is ook een schatting, omdat nog niet duidelijk is hoe een en ander zich gaat ontwikkelen.

In de Regionale energie- en klimaatstrategie (REKS) van regio Hart van Brabant, waar Hilvarenbeek onder valt, zijn afspraken gemaakt over energie- en klimaatambities. Hierin staat globaal dat woningen en gebouwen in Hilvarenbeek zonder aardgas of steenkool, maar duurzaam met bijvoorbeeld aardwarmte, warmte uit water en restwarmte uit de industrie worden verwarmd. Elektriciteit wordt opgewekt door wind- en zonne-energie en woningen moeten energiezuiniger worden gemaakt. Het overschakelen naar duurzame energiebronnen kan een positieve invloed hebben op de luchtkwaliteit.

Per saldo is de verwachting dat in de autonome ontwikkeling de luchtkwaliteit verbetert. De autonome ontwikkeling wordt daarom als **goed** beoordeeld.

4.2.2 Geluid

4.2.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium geluid: verkeerslawaai: WHO-grenswaarde wegverkeer (53dB Lden en 45dB Lnight) en industrielawaai: geluidsoverlast door bedrijven.

Overlast als gevolg van geluid kan uiteindelijk leiden tot gezondheidsklachten bij de gehinderden. In dit MER wordt het effect van de omgevingsvisie op geluid van wegverkeer en geluid van industrie (industrielawaai) beoordeeld.

Voor verkeerslawaai wordt de huidige situatie beoordeeld op basis van de WHO-grenswaarde voor wegverkeer. Hieronder is weergegeven wanneer de geluidswaarden van wegverkeer worden beoordeeld als goed, redelijk of slecht.

De huidige situatie met betrekking tot industrielawaai wordt beoordeeld op basis van de mate van geluidsoverlast door bedrijven. Daarbij wordt onder andere gekeken of er sprake is van een (grote) overschrijding van het geluidproductieplafond (gpp).

Voor de beoordeling van de autonome ontwikkeling wordt voor zowel verkeerslawaai als industrielawaai kwalitatief beoordeeld of er een verbetering of verslechtering ten opzichte van de huidige situatie verwacht wordt.

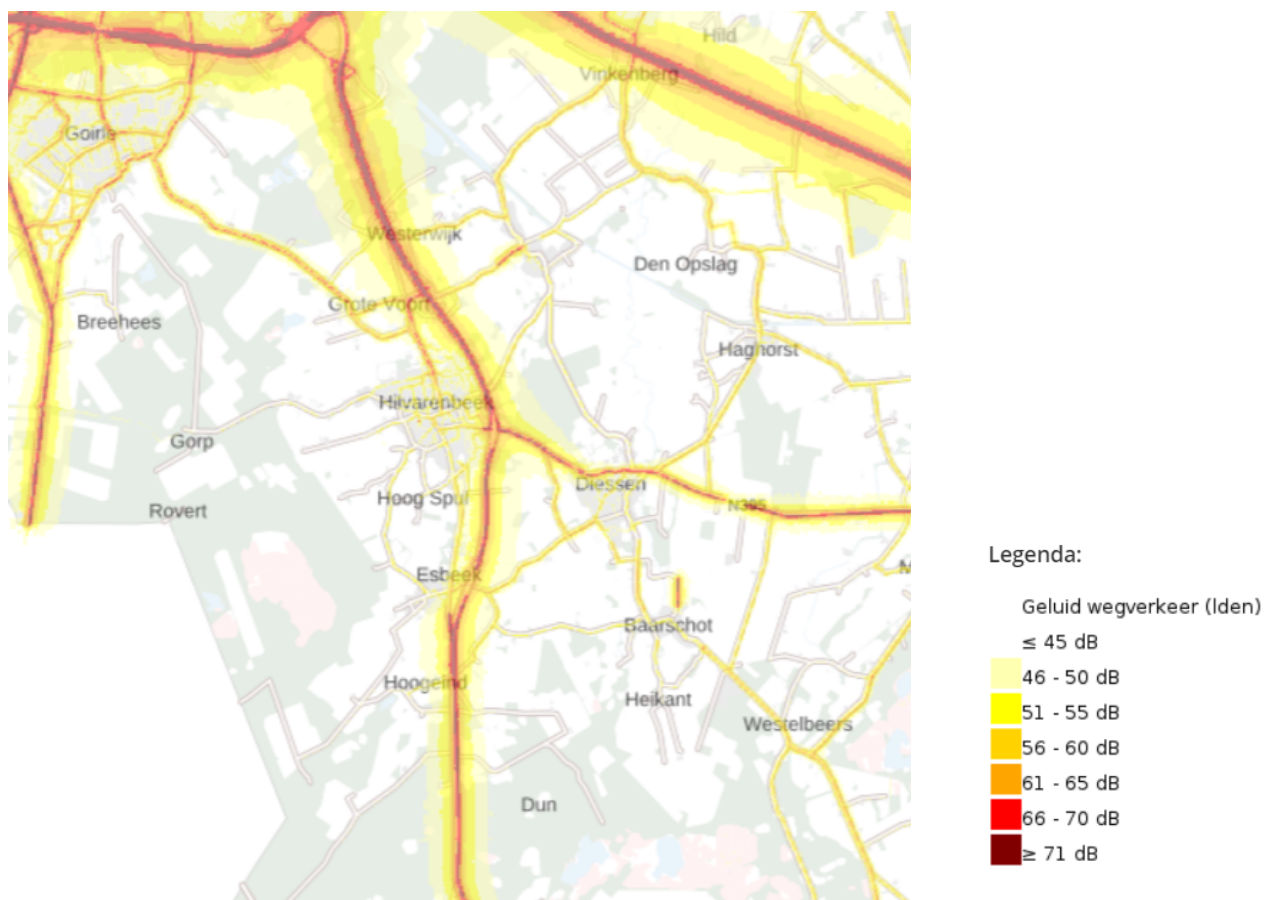
Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Geluid	<i>Verkeerslawaai:</i> - WHO-grenswaarde wegverkeer	Ruim boven WHO-grenswaarde	Net boven WHO-grenswaarde	Voldoet aan WHO-grenswaarde

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
	(53dB Lden ¹¹ en 45dB Lnight ¹²)			
	<i>Industrielawaai:</i>			
-	Geluidsoverlast door bedrijven	Veel overlast door bedrijven	Enige overlast door bedrijven	Geen overlast door bedrijven

4.2.2.2 Huidige situatie

4.2.2.2.1 Verkeerslawaaï

Door de gemeente Hilvarenbeek lopen diverse grote wegen, waaronder de provinciale wegen N269 en N395. Op Figuur 4.10 is te zien dat nabij die wegen hoge geluidswaarden zijn; zodanige hoge waarden dat er sprake kan zijn van geluidsoverlast. Dit heeft negatieve gezondheidseffecten op gevoelige bestemmingen zoals woningen. Inwoners van Hilvarenbeek, Esbeek en Diessen ervaren geluidshinder van de N269 en N395 (Atlasleefomgeving, 2022). Nabij deze wegen ligt de Lden ruim boven de WHO-grenswaarde, waardoor verkeerslawaaï als **slecht** wordt beoordeeld.



Figuur 4.10 Geluid wegverkeer gemeente Hilvarenbeek (Atlasleefomgeving, 2022)

¹¹ Lden staat voor Lday-evening-night en geeft de gemiddelde geluidswaarde aan gedurende een etmaal.

¹² Lnight is het over alle nachtperiodes van een jaar gemiddelde geluidniveau

4.2.2.2 Industrielawaai

Een aantal bedrijventerreinen in de gemeente Hilvarenbeek liggen in de kernen Hilvarenbeek en Diessen. Ook liggen een aantal bedrijventerreinen buiten de kernen, waaronder de grootste, Mierbeek.

Bedrijven die het gpp (geluidproductieplafond) overschrijden (de maximaal toegelaten hoeveelheid geluid op een referentiepunt nabij een geluidbron) zijn niet aanwezig in de kernen en worden ook niet toegestaan in het plangebied¹³. Dit geldt ook voor industrieterrein de Mierbeek¹⁴. Ook zijn er geen klachten bekend van agrarische bedrijven. Doorgaans liggen woningen ook op afstand, waardoor dit geen knelpunt veroorzaakt. Daarom is voor de huidige situatie de beoordeling van de geluidoverlast door bedrijven **goed**.

4.2.2.3 Autonome ontwikkeling

4.2.2.3.1 Verkeerslawaaï

Doordat er meer woningen worden gebouwd, zullen er mogelijk meer mensen last krijgen van verkeerslawaaï. Er wordt echter ook een verduurzaming van mobiliteit voorzien die mogelijk kan leiden tot een verbetering van de situatie, omdat elektrische auto's vaak stiller zijn dan auto's die op benzine rijden. Het effect daarvan zal echter per saldo niet groot zijn, omdat boven de 50 km/u het vooral om bandengeluid gaat in plaats van motorgeluid. In de gemeente Hilvarenbeek liggen voornamelijk provinciale weg wegen, waar een maximumsnelheid boven de 50 km/u is toegestaan, waardoor het effect op geluid beperkt zal zijn. Ook zal het aantal auto's naar verwachting alleen nog maar toenemen.

Per saldo is de verwachting dat in de autonome ontwikkeling de situatie niet verbetert ten opzichte van de huidige situatie. De beoordeling van de autonome ontwikkeling is **slecht**.

4.2.2.3.2 Industrielawaai

Door isolatie van bedrijfsloodsen kan de geluidbelasting in de omgeving minder worden. Door aanpassing van bedrijfsprocessen in dat kader kan de geluidbelasting zowel toe- als afnemen. De verwachting is dat dit netto niet leidt tot een grote toe- of afname van de geluidoverlast door bedrijven. Deze belasting moet hoe dan ook binnen de wettelijke normen blijven. Afgezien van de mogelijke effecten van verduurzaming worden geen grote veranderingen verwacht die van invloed zijn op de geluidbelasting door bedrijven. De autonome ontwikkeling voor geluidoverlast door bedrijven wordt daarom als **goed** beoordeeld, omdat er in de autonome ontwikkeling geen belangrijke veranderingen zijn voorzien.

4.2.3 Stiltegebieden

4.2.3.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium stiltegebieden: geluidbelasting op stiltegebieden

¹³ Bestemmingsplan Woongebieden en bedrijventerreinen, Hilvarenbeek: [t_NL.IMRO.0798.BPEsbeekMierbeek-VG02.pdf \(ruimtelijkeplannen.nl\)](#)

¹⁴ [t_NL.IMRO.0798.BPEsbeekMierbeek-VG02.pdf \(ruimtelijkeplannen.nl\)](#)

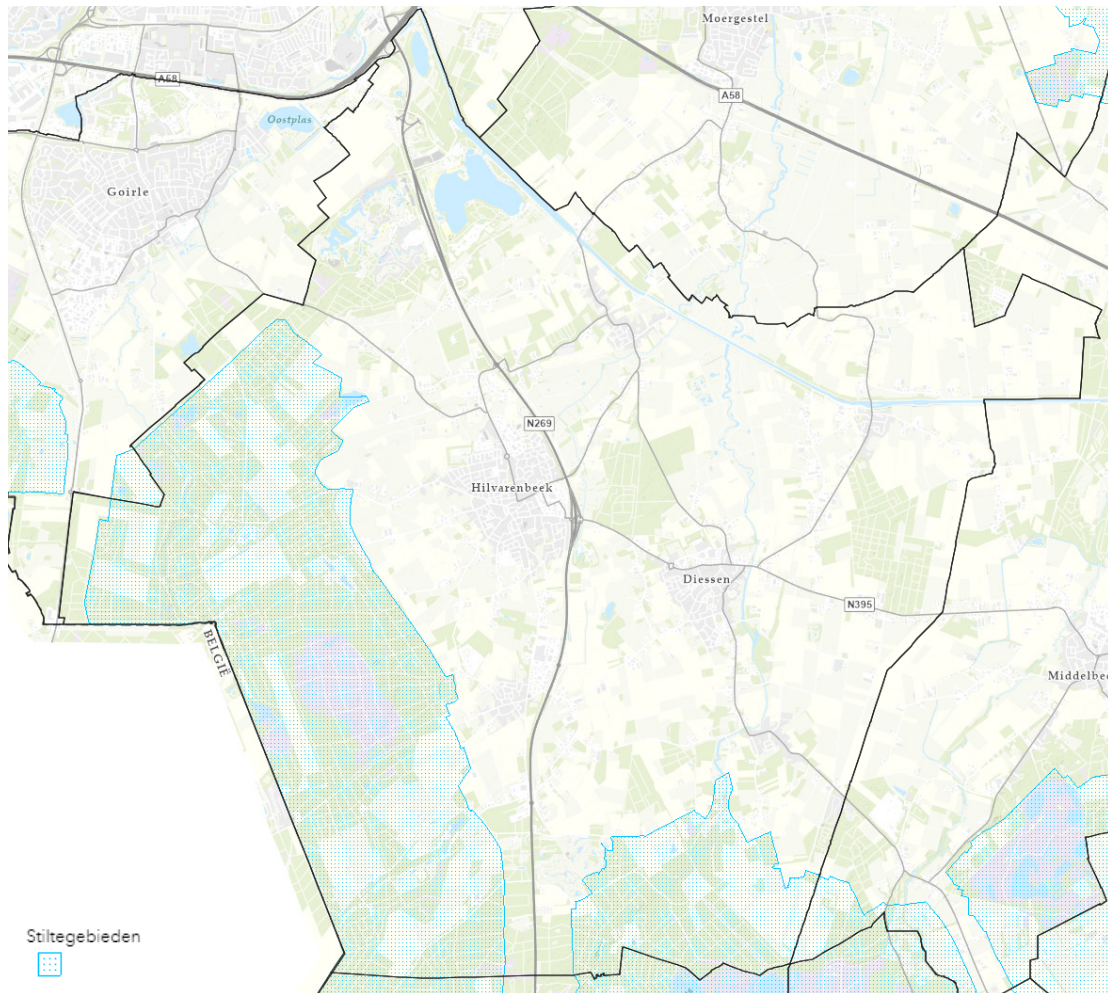
De omgevingsvisie kan met name vanwege veranderingen van het industrielawaai invloed hebben op stiltegebieden. Stiltegebieden zijn beschermde gebieden waar je vooral natuurlijke geluiden hoort. Het woord 'stilte' betekent dus niet dat er helemaal geen geluid is. Maar er mogen alleen geluiden klinken die horen bij die plek. Denk aan het geluid van trekkers of melkmachines in een gebied met veehouderij. Het doel is om het gemiddelde geluidsniveau onder de 40 decibel te houden. Dit komt overeen met het geluid van vogels in de vroege ochtend.

Het effect van de omgevingsvisie op de indicator stiltegebieden met als criterium geluidbelasting op stiltegebieden wordt als volgt beoordeeld: een toename van de geluidbelasting wordt negatief beoordeeld, een afname wordt positief beoordeeld.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Stiltegebieden	Geluidbelasting op stiltegebieden	Toename geluidbelasting	Enige afname geluidbelasting	Geen overschrijding van de norm

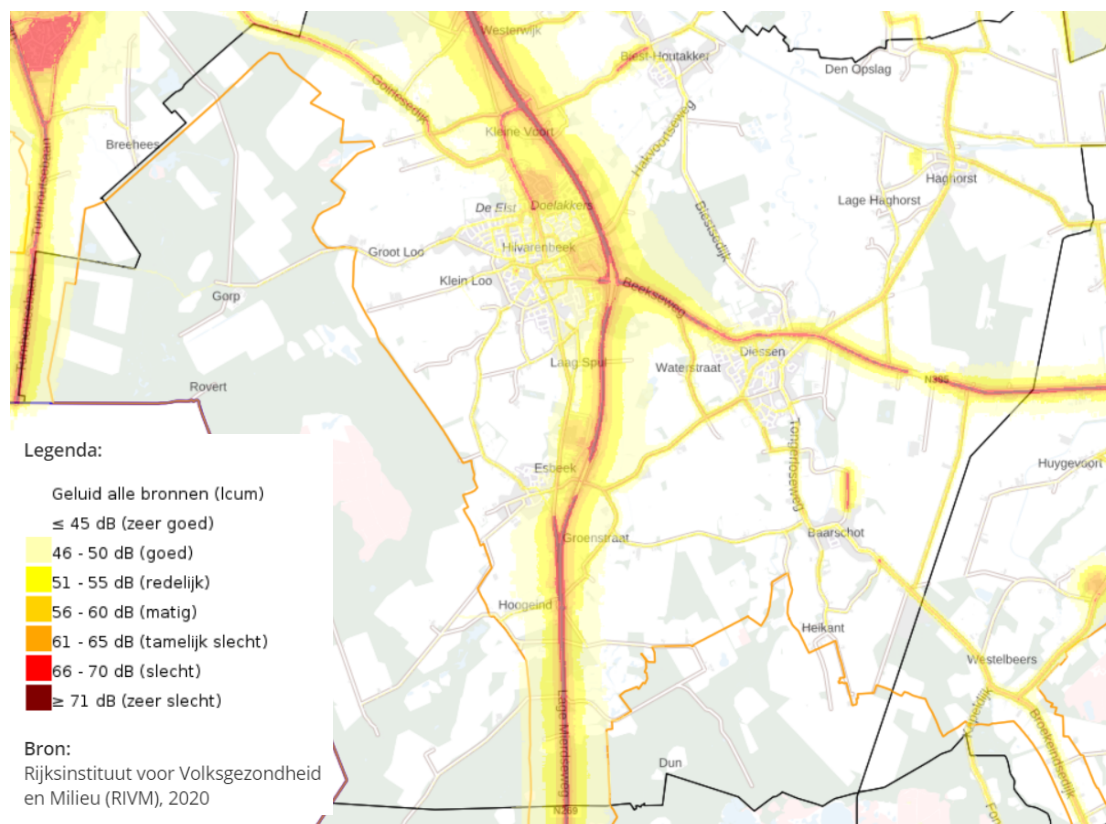
4.2.3.2 Huidige situatie

In figuur 4.11 zijn de stiltegebieden in de gemeente Hilvarenbeek aangegeven. Het stiltegebied betreft onder andere het Natura 2000-gebied Kempenland-West. In stiltegebieden mag de geluidnorm van 40 dB niet worden overschreden.



Figuur 4.11 Begrenzing van stiltegebieden (blauw gespikkelde gebieden) in de gemeente Hilvarenbeek (Bron: Kaartenbank provincie Noord-Brabant [Kaartenbank van de provincie \(arcgis.com\)](http://kaartbank.van.de.provincie.nl))

Op figuur 4.12 is de cumulatieve geluidsbelasting in kaart gebracht. Daarop is te zien dat langs de randen van de stiltegebieden op plekken de geluidswaarde van 40 dB beperkt wordt overschreden (lichtgeel). Het gaat om een kleine overschrijding langs de randen van de stiltegebieden veroorzaakt door wegen. Deze wegen lagen er al toen de stiltegebieden werden aangewezen.



Figuur 4.12 Geluid (cumulatief) in Nederland (Bron: [Kaarten | Atlas Leefomgeving](#))

Vanwege de beperkte overschrijding van de toegestane 40 dB op enkele plekken langs de randen van de stiltegebieden wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.2.3.3 Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling zijn geen grote veranderingen te verwachten. Mocht er een afname van de geluidbelasting komen, bijvoorbeeld door een verlaging van de maximumsnelheid op wegen in het buitengebied (tot maximaal 50 km/u) in combinatie met een toename van het aandeel elektrische auto's, dan zou de situatie langs de randen van de stiltegebieden verbeteren.

De beoordeling van de autonome ontwikkeling is net als voor de huidige situatie **redelijk**, vanwege de beperkte overschrijding van de norm van 40 dB langs enkele kleine randen van de gebieden.

4.2.4 Externe veiligheid

4.2.4.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium externe veiligheid: mate van groepsrisico door grootte populatie binnen een aandachtsgebied en het aantal risicobronnen met een plaatsgebonden risicocontour 10-6 (PR) (binnen deze contour zijn geen kwetsbare/extra kwetsbare objecten (ziekenhuizen) toegestaan).

Voor de indicator externe veiligheid is gekeken naar de indicatoren groepsrisico en het plaatsgebonden risico. Als het groepsrisico en het aantal risicobronnen met een 10-6 PR contour

(zeer) toenemen, wordt de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht. Als het aantal personen binnen een aandachtsgebied en daarmee het groepsrisico gelijk blijft en ook het aantal risicobronnen met een 10-6 PR contour gelijk blijft, dan worden de situatie als redelijk beoordeeld. Als er sprake is van afname van het aantal personen binnen een aandachtsgebied en dus van afname van het groepsrisico en er bovendien sprake is van een afname van het aantal risicobronnen met een 10-6 PR contour dan wordt de situatie beoordeeld als goed.

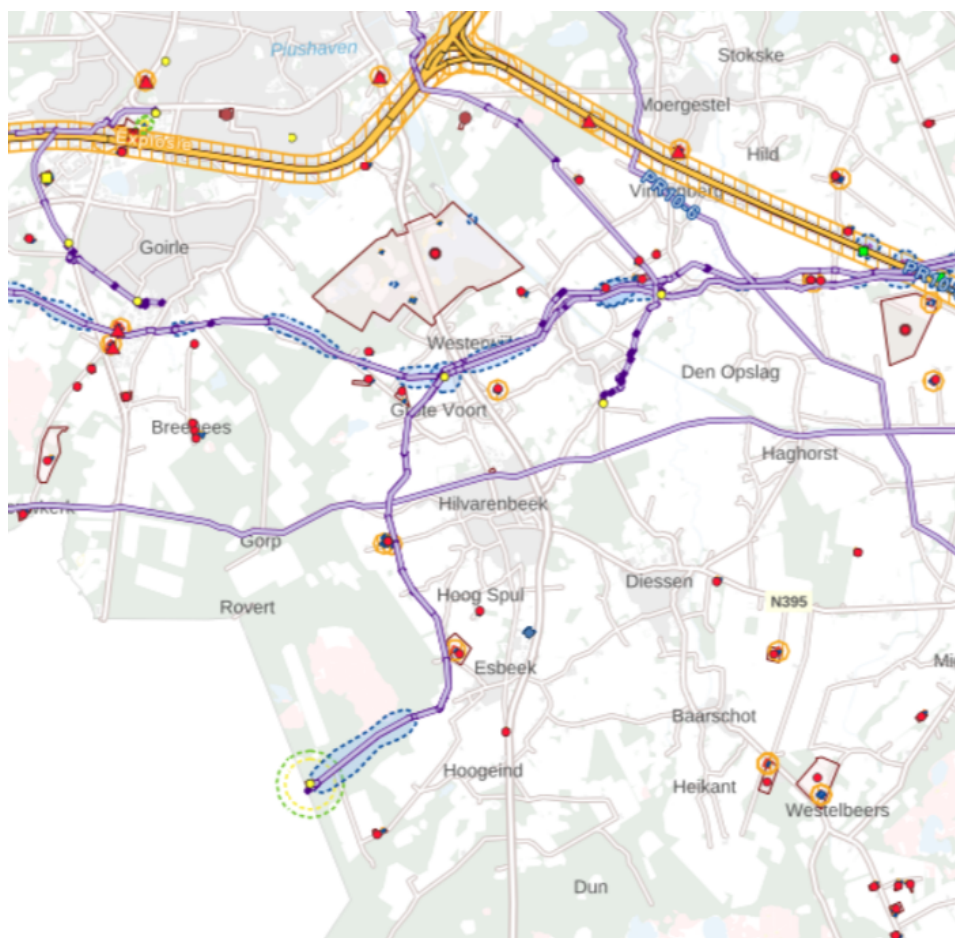
Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Externe veiligheid	- Mate van groepsrisico door grootte populatie binnen een aandachtsgebied - Aantal risicobronnen met een Plaatsgebonden Risicocontour 10-6 (PR) (binnen deze contour zijn geen kwetsbare/zeer kwetsbare objecten (ziekenhuizen) toegestaan).	Toename van het aantal personen binnen een aandachtsgebied en daarmee toename groepsrisico. Toename aantal risicobronnen met een 10-6 PR contour.	Het aantal personen binnen een aandachtsgebied blijft gelijk en daarmee het groepsrisico ook. Aantal risicobronnen met een 10-6 PR contour blijft gelijk.	Afname van het aantal personen binnen een aandachtsgebied en daarmee afname groepsrisico. Afname aantal risicobronnen met een 10-6 PR contour.

4.2.4.2 Huidige situatie

In de gemeente Hilvarenbeek ligt een aantal brand-, explosie-, en gifwolkaandachtsgebieden, zoals bij Mierbeek en nabij Hilvarenbeek, bij de Bosscheweg vlakbij Driehuizen, bij Vromans Coniferen B.V., en bij Landschot B.V. Deze gebieden zijn vastgesteld in het kader van de Omgevingswet en vallen onder de restcategorie¹⁵, zoals is weergegeven in de legenda in Figuur 4.13. Er ligt dus een aantal kwetsbare objecten in de genoemde aandachtsgebieden, wat zorgt voor een bepaalde mate van het groepsrisico.

Zoals te zien in Figuur 4.13 zijn binnen de grenzen van de gemeente bovendien een aantal 10-6 PR contouren aanwezig, voornamelijk rondom landelijke wegen, waar ook buslijnen over rijden. Daarnaast is er een aardgasstation gelegen ten westen van Esbeek, met daaromheen PR 10-7 en 10-8 contouren.

¹⁵ In het OOR (Operationeel Overleg Registratie) wordt gewerkt aan het aanvullen en verbeteren van de data die door bronhouders aan het REV (Register Externe Veiligheidsrisico's) wordt aangeboden. Een van de onderwerpen is de restcategorie. De opgave is om de relevante categorieën/drempelwaarde van categorieën te identificeren die achter zijn gebleven in de restcategorie waarvan het vanuit milieuoogpunt/nodig wenselijk is om deze te behouden. Dit zijn met name categorieën met voor ruimtelijke ordening relevante veiligheidscontouren. Bron: [Operationeel Overleg Registratie \(OOR\) | Register externe veiligheid](#)



Legenda:

Seveso	Buisleiding	woonverblijf	Basisnet-wegtraject met PAG-indicatie
TankenBrandstoffen	Basisnet Weg	onderwijsinstelling	Basisnet-wegtraject zonder PAG-indicatie
OpslagtankGas	Basisnet Water	ziekenhuis	Basisnet-spoortraject met PAG-indicatie
AnderinsluitSysteem	Basisnet Spoor	tehuis	Basisnet-spoortraject zonder PAG-indicatie
OpslagtankVloeistof	Onbekend type vervoer	publieksgebouw	Basisnet-zeevaartroutes
Aardgasstation/Mijnbouw	Brandaandachtsgebied	hotelpension	Basisnet-binnenvaartroutes
OpslagVerpakt	Explosieaandachtsgebied (incl. vuurwerk en civiel)	kantoor	
Vervoer	Gifwolkaandachtsgebied	anderobject	
AmmoniakKoelinstallatie			
BadGiftig			
Mestvergisting			
Vuurwerk			
OpslagOntpofbaar	Transport Buisleiding		
Nuclear			
Windturbine			
Restcategorie			

Legenda:

PR 10-5
PR 10-6
PR 10-7
PR 10-8

Figuur 4.13 Risicolocaties, transport van gevaarlijke stoffen in relatie tot kwetsbare object (Bron: Atlas van de leefomgeving [Kaarten | Atlas Leefomgeving](#))

Voor risicobronnen zijn plaatsgebonden risicocontouren berekend waarbij zich binnen de PR 10-6 contour geen kwetsbare objecten mogen bevinden, ter bescherming van mensen. Vanwege het feit dat er altijd een kleine kans op incidenten met giftige stoffen of een ongeval, brand of explosie blijft in deze gebieden, zijn niet alle activiteiten binnen die contouren toegestaan. Op basis van de beoordelingscriteria wordt de indicator externe veiligheid in de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.2.4.3 Autonome ontwikkeling

Het is onwaarschijnlijk dat de kans dat ongevallen zich voordoen significant zal toenemen. Door geplande woningbouw in de kernen kan de afstand tussen risicobronnen en gevoelige functies (zoals woningen) afnemen. De woningbouwopgave in Hilvarenbeek is echter relatief klein en daarom wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als **redelijk**.

4.2.5 Geur

4.2.5.1 Beoordelingssystematiek

In de beoordeling van geur wordt gekeken naar geurhinder. Hinder is een belangrijk signaal dat mensen zich niet prettig voelen in hun omgeving. Mogelijke aan geur gerelateerde gezondheidsklachten zijn hoofdpijn, benauwdheid en misselijkheid. Met de Atlas van de Leefomgeving is gekeken naar de geurhinder in regio en gemeenten. Geurhinder wordt beoordeeld met een Geur Emissie Score (GES)¹⁶. GES is een maat voor de emissie van geur afkomstig van een bepaalde bron, zoals een industrieel proces of een afvalverwerkingsinstallatie. Een hoge GES-score betekent dat er meer geuremissie is en kan wijzen op een potentieel ongewenste situatie. Een hoge geuremissie kan overlast veroorzaken voor de omgeving, zoals geurhinder en verstoring van het leefmilieu. Het kan ook wijzen op mogelijke gezondheidsrisico's voor de mensen die in de buurt wonen of werken.

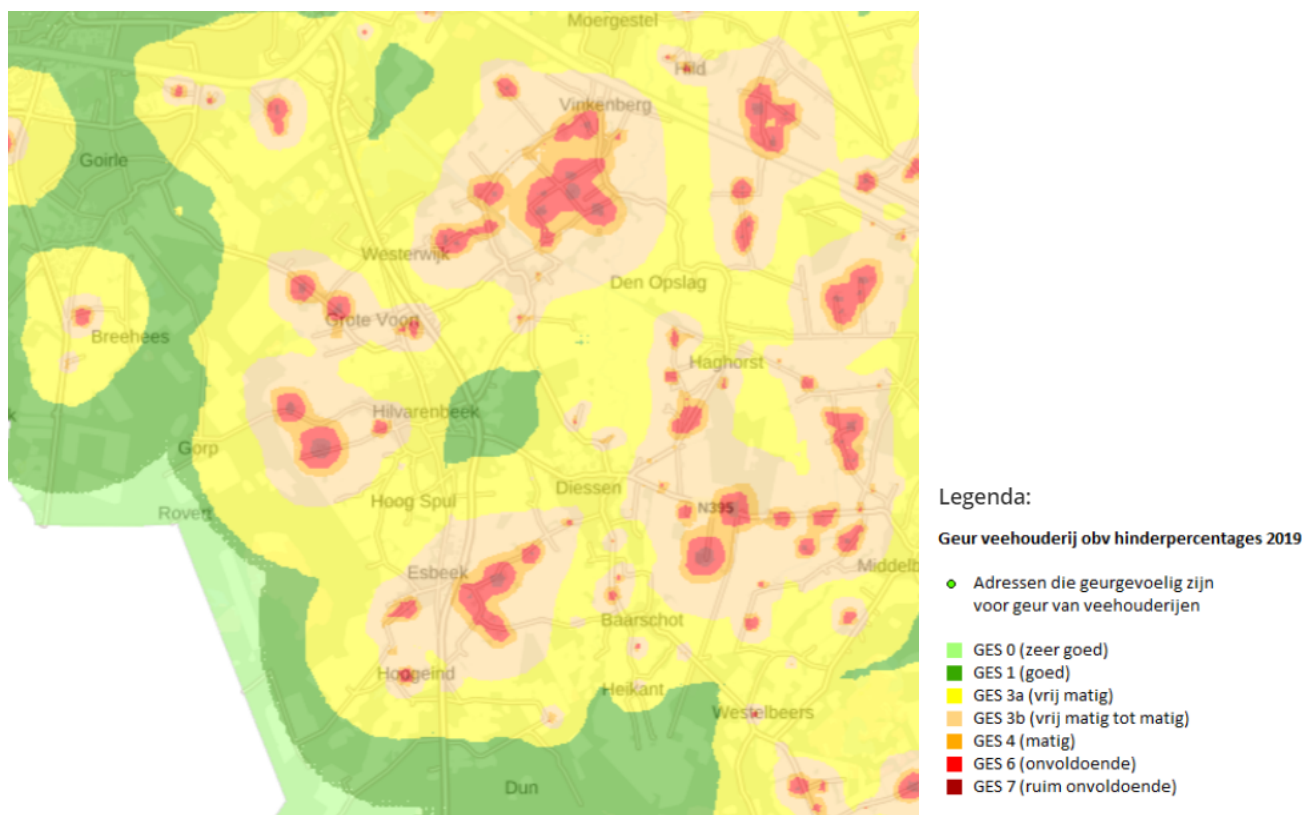
Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Geurhinder	Klachten over geurhinder	Op de meeste plekken in de gemeente een hoge GES (6)	Op de meeste plekken in de gemeente een gemiddelde GES (>1 en <6)	Op de meeste plekken in de gemeente een lage GES (1 of lager)

4.2.5.2 Huidige situatie

Grote veehouderijen en lokale industrie zorgen op de nodige plekken in Noord-Brabant voor stankoverlast¹⁷. Zoals te zien is in Figuur 4.14 is dit in Hilvarenbeek ook het geval. Geurhinder door veehouderijen zijn op een aantal plekken beoordeeld met een GES¹⁸ van 6, en op sommige plekken zelfs 7.

¹⁶ Ondertussen is GES niet meer in gebruik. Ook ander onderzoek (zoals de rapportage van Pouderoyen Tonnaer, 'Geurbelasting uit stallen van veehouderijen in de concentratiegebieden van Limburg, Noord-Brabant en Gelderland' van juli 2023) laat echter zien dat een analyse voor de gemeente Hilvarenbeek vergelijkbare resultaten oplevert en dat er op diverse plaatsen binnen de gemeente sprake is van geurhinder.

¹⁷ [Geurhinder - Provincie Noord-Brabant](#)



Figuur 4.14 Geur veehouderij op basis van hinderpercentages 2019 (Bron: [Kaarten | Atlas Leefomgeving](#))

Zoals te zien is in figuur 4.14 is de situatie op veel plekken in de gemeente vrij matig tot goed. De huidige situatie wordt daarom beoordeeld als **redelijk**.

4.2.5.3 Autonome ontwikkeling

De geurverordening reguleert de geurruimte voor veehouderijen en beschermt gevoelige objecten en functies tegen geurbelasting. Hierin staan een aantal aanpassingen beschreven. Allereerst worden andere waarden voor de geurbelasting benoemd (minder ouE/m³¹⁹, gemeten volgens de NEN-EN 13725). Verder zijn andere waarden voor vaste afstanden bepaald in de kernrandzones, namelijk om deze voor veehouderijen met 50 dieren of minder in deze zone terug te brengen van 100 naar 50 meter. In zowel centrum als buitengebied was dit al eerder vastgesteld op 50 meter, maar de kernrandgebieden waren eerder nog niet meegenomen. Enerzijds kan het leiden tot een toename van de geurhinder in de directe omgeving van de veehouderijen, omdat de afstand tot woningen en andere gevoelige bestemmingen kleiner mag worden. Anderzijds kan het ook leiden tot een afname van de geurhinder in de kernrandgebieden zelf, omdat er minder ruimte is voor geuremissie. Het is belangrijk om de specifieke situatie en omstandigheden in de regio te beoordelen om de exacte gevolgen van deze aanpassing te kunnen bepalen. Omdat er verder naar verwachting niet veel agrarische bedrijven bij zullen komen in het kernrandgebied zal er niet meteen sprake zijn van een hogere GES-score.

¹⁹ De definitie van de geureenheid ouE is: geurconcentratie als aantallen Europese odour units in een volume-eenheid lucht (ouE/m³), gemeten volgens de NEN-EN 13725

Voor geur is, net als voor veel andere milieuaspecten, de verwachting dat door groeiende bevolkingsdichtheid meer mensen aan geuremissies zullen worden blootgesteld. Er zijn op dit moment geen regels in beleid opgenomen voor het stoken van openhaarden en vuurkorven. De geurhinder die dit veroorzaakt zal in de autonome ontwikkeling naar verwachting blijven bestaan. Tegelijkertijd komt er onder de Omgevingswet meer aandacht voor gezondheidsaspecten in de fysiek leefomgeving. Het blijft een aandachtspunt dat er geen woningen te dicht in de buurt van bedrijven die geurhinder veroorzaken komen. De geurhinder in de autonome ontwikkeling wordt beoordeeld als **redelijk**.

4.2.6 Hitte

4.2.6.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium hitte: hittestress.

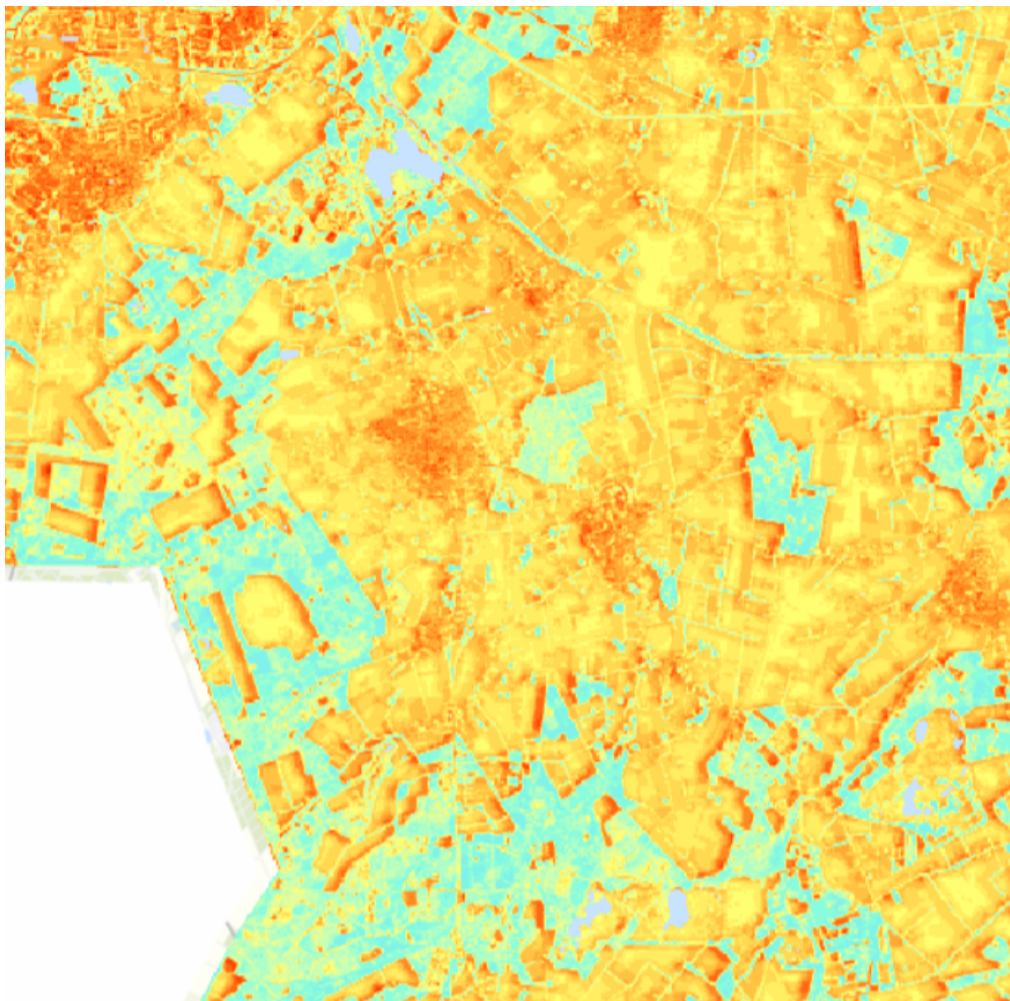
De gevolgen van toenemende hitte als gevolg van klimaatverandering wordt in beeld gebracht aan de hand van de verandering van de gevoelstemperatuur. De gevoelstemperatuur geeft aan hoe warm een persoon het heeft in een bepaalde weersituatie. Als de gemeten luchttemperatuur bijvoorbeeld 30 °C is, kan het in de volle zon en uit de wind voelen als 40 °C. Daarnaast hebben ouderen en mensen met overgewicht vaak eerder last van een hogere gevoelstemperatuur, doordat ze hun warmte minder kwijt kunnen aan de omgeving.

Het weer bepaalt voor een deel deze gevoelstemperatuur. Het weer is niet alleen de luchttemperatuur, maar ook de zonnestraling, windsnelheid en luchtvochtigheid. Ook de omgeving bepaalt voor een deel de gevoelstemperatuur. In de schaduw van gebouwen en bomen is de gevoelstemperatuur lager dan in de volle zon. Planten verkoelen de omgeving doordat ze water verdampen. Een omgeving met veel straten en gebouwen warmt juist meer op, doordat straten en gebouwen de warmte van de zon vasthouden. Daarnaast kunnen gebouwen verkoelende wind blokkeren. De gevoelstemperatuur in stedelijk gebied is dan ook vaak hoger dan in landelijk gebied.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Hitte	Hittestress	Extreme hittestress (>41 graden)	Enige hittestress	Geen hittestress

4.2.6.2 Huidige situatie

Via de klimaatmonitor van de gemeente is informatie te vinden over de situatie in Hilvarenbeek voor wat betreft de hittekaart van de gevoelstemperatuur. Een hoge gevoelstemperatuur kan bij mensen gezondheidsklachten veroorzaken. De hittekaart gevoelstemperatuur laat de lokale gevoelstemperatuur zien op een extreem hete zomermiddag. Hieronder is hiervan een weergave te zien in Figuur 4.15.

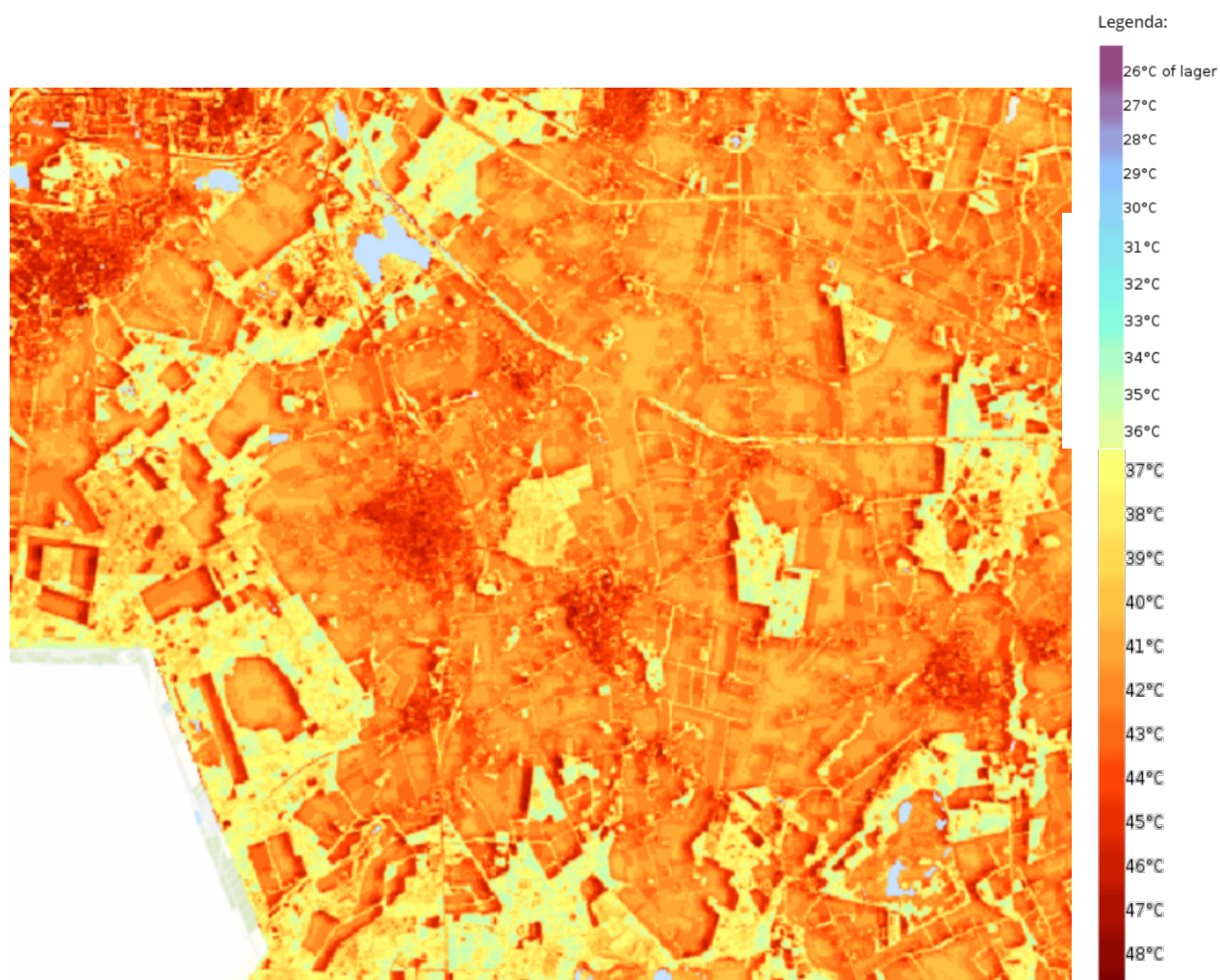


Figuur 4.15 Hittekaart gevoelstemperatuur (Bron: [Kaartviewer - Klimaateffectatlas gemeente Hilvarenbeek](#))

Op de Figuur 4.15 is te zien dat in het grootste deel van de gemeente de gevoelstemperatuur rond de 37 graden Celsius ligt. Sommige plekken, met name rondom de kernen, hebben wel een temperatuur boven de 41 graden Celsius, en vallen daarmee boven de grenswaarde. Omdat op enkele plekken de hittestress 'extreem' te noemen is, maar er in het grootste deel van de gemeente slechts sprake is van enige hittestress wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.2.6.3 Autonome ontwikkeling

Voor de autonome ontwikkeling is gekeken naar het 'worst case'-scenario van het KNMI: 2050 Warm Hoog. Daarbij is er sprake van 2°C mondiale temperatuurstijging in 2050 ten opzichte van 1981-2010 en een verandering van luchtstromingspatronen waardoor bijvoorbeeld de zomers droger worden. In Figuur 4.16 is te zien hoe in dat scenario de situatie van Hilvarenbeek zal zijn.



Figuur 4.16 Hittekaart gevoelstemperatuur 2050 Hoog (Bron: klimateffectatlas.nl)

Op het kaartje is te zien dat de hitte en daarmee hittestress toeneemt, met op enkele plekken rondom de kernen van Hilvarenbeek gevoelstemperaturen van tegen de 50 graden Celsius. De autonome ontwikkeling wordt daarom beoordeeld als **slecht**.

4.3 Landschap en cultuurhistorie

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema landschap en cultuurhistorie in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Landschappelijke waarden		
Cultuurhistorische waarden		
Archeologie		

4.3.1 Landschappelijke waarden

4.3.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium landschappelijke waarden: kwaliteit van landschappelijke waarden.

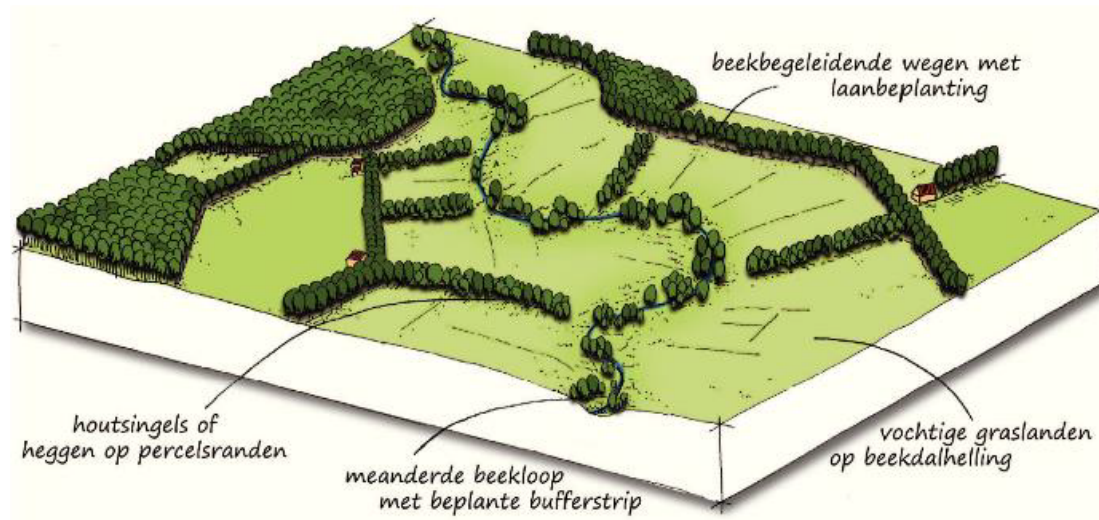
Bij deze indicator binnen het thema landschap worden de effecten op landschappelijke waarden bekeken. In het MER worden de effecten op landschappelijke waarden beoordeeld aan de hand van de kwaliteit van landschappelijke waarden. Wanneer er wordt uitgegaan van het versterken van de kwaliteit wordt de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als goed. Wanneer de bestaande kwaliteit wordt aangetast wordt de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Landschappelijke waarden	Kwaliteit van landschappelijke waarden	Aantasting van de kwaliteit	Geen effect	Versterking van de kwaliteit

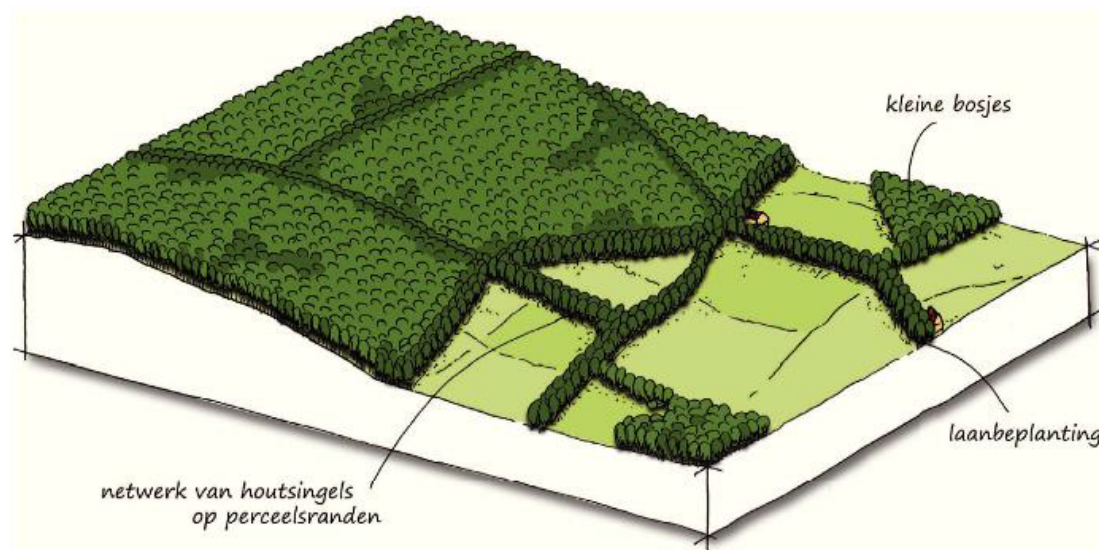
4.3.1.2 Huidige situatie

De gemeente Hilvarenbeek is gelegen in het zandlandschap van Noord-Brabant. De ondergrond bestaat uit dekzand dat in de ijstijd is ontstaan door zand dat is komen aanwaaien. De stijgende temperatuur en waterhoogte en de komst van de mens heeft geleid tot het ontstaan van vier landschappen: het beekdal, het kampen- en hoevenlandschap, de oude zandontginning en de jonge zandontginning.

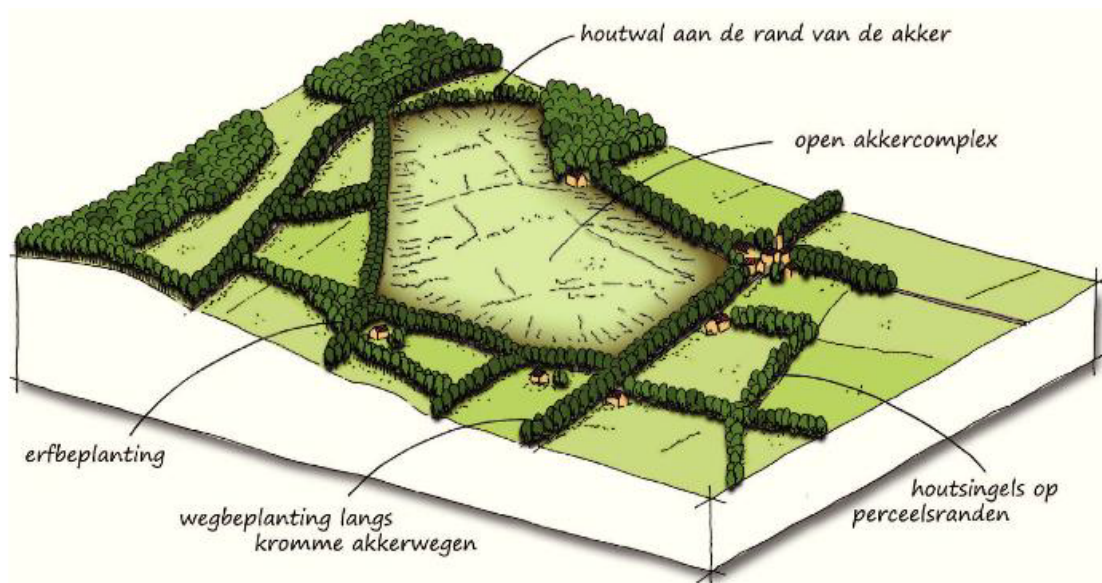
Het landschap is divers. Rond de kernen Hilvarenbeek, Diessen en Esbeek liggen nog oorspronkelijke kampen- en hoevenlandschappen en het oude ontginningslandschap. Rond en op de landgoederen op de oorspronkelijke woeste gronden (heide) is de jonge ontginning herkenbaar. Na de tweede wereld oorlog is tenslotte het landschap rond Haghorst gerationaliseerd (ruilverkaveling) waardoor het nu ook de kenmerken van een jong ontginningslandschap heeft.



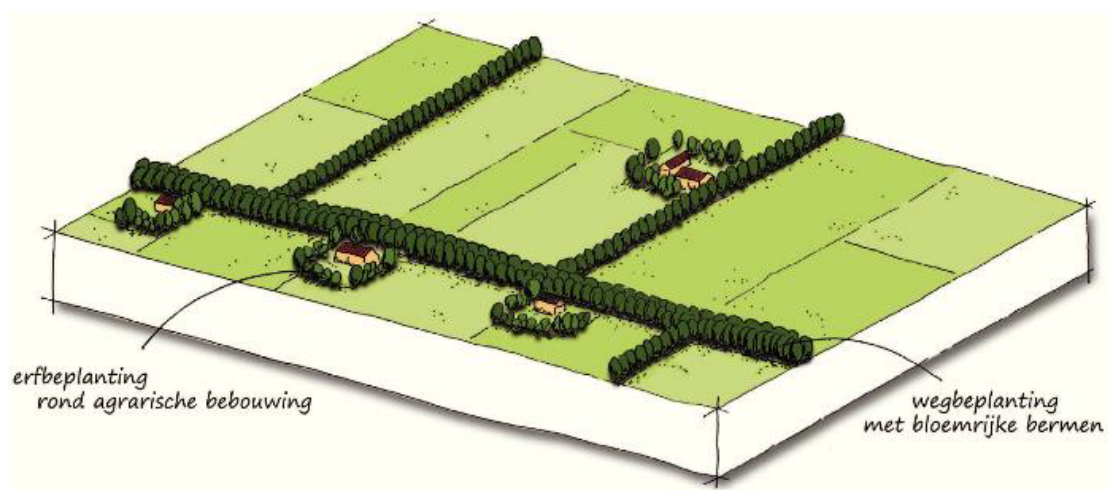
Figuur 4.16 Beekdalen (Bron: Foto van de leefomgeving versie 1 Gemeente Hilvarenbeek)



Figuur 4.17 Kampen- en Hoevenlandschap (Bron: Foto van de leefomgeving versie 1 Gemeente Hilvarenbeek)



Figuur 4.18 Oude ontginnings- landschap (Bron: Foto van de leefomgeving versie 1 Gemeente Hilvarenbeek)



Figuur 4.19 Jonge ontginnings- landschap (Bron: Foto van de leefomgeving versie 1 Gemeente Hilvarenbeek)

Op de hoger gelegen dekzandruggen en dekzandvlakken van de gemeente komen grote besloten boscomplexen voor. Dit betreft vooral de (voormalige) productiebospercelen met naaldhout, die gedeeltelijk ook tot oudere landgoedeenheden behoren. Binnen de landgoederen en op de nattere gronden komen ook loofhoutpercelen voor, met belangrijke waarden voor de natuur. Deze natuurwaarden worden vooral ingegeven door de aanwezigheid van afwisselende vegetatie in de vorm van naald- en loofhout en restanten van heide en vennen. Naast natuur- en ecologische waarden vertegenwoordigen de bossen met oude heidegebieden en vennen ook een belangrijke functie als infiltratiegebied en hebben deze een belangrijke recreatieve betekenis²⁰.

Binnen de gemeente Hilvarenbeek liggen drie landgoederen. Dit zijn landgoed De Utrecht,

²⁰ Structuurvisie Buitengebied, 2014

landgoed Gorp en Rovert en landgoed Annanina's Rust. Landgoed de Utrecht is in 1898 op grote schaal ontgonnen door middel van afbranden en aanplant. Het is nu een gevarieerd natuurlandschap. Landgoed Gorp en Rovert is een uitgestrekt landgoed met oude loof-, naald- en gemengde bossen, cultuurgronden, heide, vennen, de nog volop meanderende Rovertse Leij en enkele afgesneden oude meanders. Annanina's Rust bestaat uit een oud landgoed met loof- en naaldbos waarvan een deel is aangelegd in Engelse landschapsstijl en een ander deel bestaat uit monumentale eiken en beuken en het overige deel bestaat uit naaldbomen die ook voor houtproductie werden gebruikt. Binnen dit landgoed lopen door de vochtige weilanden van de beekdalen de Reusel, de Roodloop en het Spruitenstroompje.

De landschappelijke waarden zijn nog behoorlijk in tact en daarom wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.3.1.3 Autonome ontwikkeling

Doordat naar verwachting het agrarisch gebruik van het landschap in Hilvarenbeek zal afnemen, zal veel bebouwing in het buitengebied zijn functie verliezen. Deze bebouwing wordt vaak niet verwijderd, maar ook niet met de juiste zorg onderhouden. Daarmee dreigt verrommeling van het landschap en ontstaat een aanzuigende werking voor ongewenst en oneigenlijk gebruik.

Tegelijkertijd wil de gemeente ook ruimte geven voor recreatief gebruik, wat een nieuwe bestemming kan geven aan deze bebouwing.

Landschappelijke inpassing voor bestemmingsplannen en omgevingsplannen wordt getoetst aan het landschapsontwikkelingsplan. Ook wordt het landschap in deze bestemmingsplannen en omgevingsplannen beschermd, onder meer door geconcentreerde bebouwing op bestaande plekken te houden. Verder worden in die plannen maatregelen opgenomen die het landschap verbeteren. Stichting het Brabants Landschap zet zich bovendien in voor het behoud en onderhoud van een aantal gebieden binnen de gemeente Hilvarenbeek.

Wel staan er voor de komende jaren een aantal ontwikkelingen op de agenda. In de periode 2022-2026 moeten er 435 woningen worden gebouwd. Het is niet uit te sluiten dat deze ontwikkelingen effect hebben op landschappelijke waarden, bijvoorbeeld op de openheid van het landschap, kenmerken en structuren. Ook zijn er bedreigingen rondom bonte teelt en het effect daarvan op het landschap.

Negatieve effecten op landschappelijke waarden zijn niet uit te sluiten, maar er is geen reden om van een ernstige verslechtering uit te gaan. Door de verschillende manieren waarop landschappelijke waarden worden geborgd in beleid, zoals het landschapsontwikkelingsplan, wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als **goed**.

4.3.2 Cultuurhistorische waarden

4.3.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium cultuurhistorische waarden: kwaliteit cultuurhistorische waarden.

Voor de indicator cultuurhistorische waarden binnen het thema landschap en cultuurhistorie is gekeken naar historische geografie (beschermde stadsgezichten; waardevolle cultuurhistorische gebieden en elementen) en historische (steden)bouwkunde (waaronder Rijksmonumenten, Provinciale monumenten, Gemeentelijke monumenten).

In het MER worden de effecten op cultuurhistorische waarden beoordeeld aan de hand van de kwaliteit van cultuurhistorische waarden. Wanneer er wordt uitgegaan van het versterken van de kwaliteit wordt de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als goed. Wanneer de bestaande kwaliteit worden aangetast wordt de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht. Gezien het abstractieniveau van de omgevingsvisie zal de effectbeoordeling niet op het niveau van individuele panden zijn.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Cultuurhistorische waarden	Kwaliteit van cultuurhistorische waarden	Aantasting van de kwaliteit	Behoud van de kwaliteit	Versterking van de kwaliteit

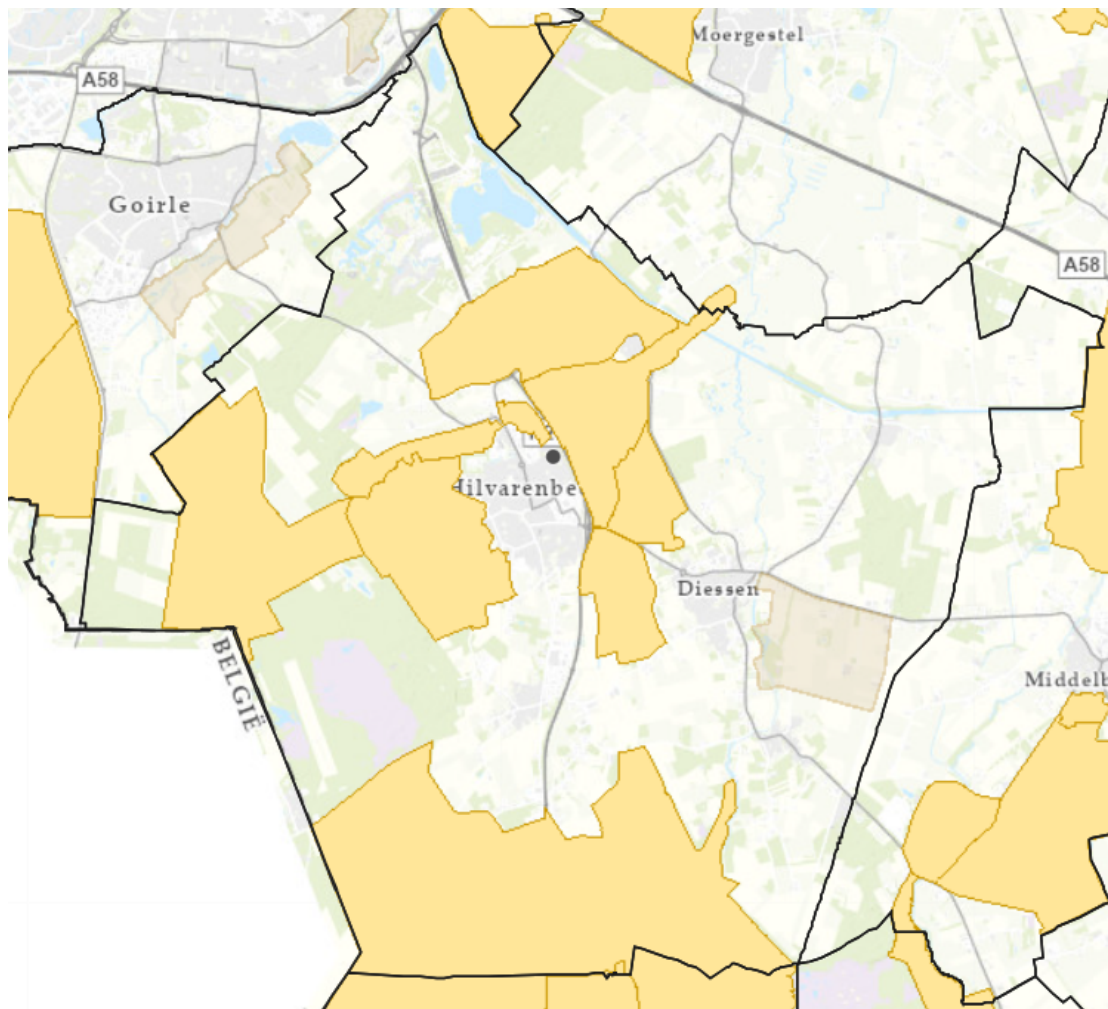
4.3.2.2 Huidige situatie

Historische geografie

De gemeente Hilvarenbeek is gelegen in de Kempen: een zwak golvend dek zandlandschap dat bestaat uit dek zandvlakten- en ruggen. De vormingsgeschiedenis van de gemeente Hilvarenbeek heeft een grote diversiteit aan natuur en cultuurlandschappen opgeleverd. Het gebied bestond tot het einde van de 19e eeuw voornamelijk uit heide, die dienst deed voor het weiden van schapen en het steken van plaggen en turf. Vanaf het einde van de 19e eeuw werd het gebied op grote schaal ontgonnen. In de gemeente Hilvarenbeek liggen verschillende ontginningslandgoederen. Landgoed De Utrecht is hiervan een mooi voorbeeld. In de afgelopen decennia zijn de verschillen tussen de oude en jonge ontginningen genivelleerd door ruilverkaveling, normalisatie van beken en uitbreiding van de dorpen. Hilvarenbeek is na de Tweede Wereldoorlog uitgegroeid tot een voorstedelijke woonkern. De overige dorpen zijn landelijker van karakter en zijn beperkter in omvang gebleven.

In de gemeente Hilvarenbeek is cultuurhistorisch waardevol gebied te vinden, te zien in Figuur 4.20 aan de oranje gebieden. De gemeente kent een aantal waardevolle gebieden waarvan de historisch-landschappelijke structuur herkenbaar en bewaard is gebleven. Het betreffen historische akkercomplexen, landgoederen, weidegronden, heideontginningen, schaarbossen en beemden. Hieronder worden een aantal gebieden nader toegelicht. Sommige van de hier beschreven gebieden betreffen 'cultuurhistorische vlakken' en zijn ook als zodanig opgenomen op de kaart. Het gaat om meerdere gebieden: landgoederen Gorp en Roover, Gorpel de Leij, Groenendaal, de Utrecht, Annanina's Rust en akkercomplexen Hilvarenbeek, Biest/Westerwijk, Beekdalen Spruitenstroompje/Roodloop en overige gebieden (het heideontginningsgebied nabij Diessen, oud akkergebied 't Schildeke nabij Waterstraat, de historische weidegronden bij de Steenoven in de Zwarte Hekken en Mortelsch Grootbroek)²¹.

²¹ Cultuurhistoriekaart Hilvarenbeek 2013



Figuur 4.20 Kaart met daarop provinciaal belang cultuurhistorie en overige cultuurhistorische informatie (Bron: [Kaartbank \(arcgis.com\)](http://Kaartbank.arcgis.com))

Landgoederen Gorp en Rovert en Gorpel de Leij

De landgoederen Gorp en Rovert en Gorpel de Lei bestaan uit uitgestrekte oude loofbossen, naaldbossen en gemengde bossen, met graslanden, akkers en enclaves. Het gebied heeft meanderende waterwegen, heidevelden, vennen en diverse gebouwen. Het landgoed Gorp en Rovert is een kasteelgehucht met een oud sterrenbos en een karakteristiek jachthuis. Het landgoed is van cultureel-historisch belang en heeft een rationeel beplantingspatroon.

Landgoed Groenendaal

Dit gebied omvat het beekdal van het Spruitenstroompje, met smalle strookvormige percelen bouw- en grasland. Groenendaal huisvest een landhuis uit 1842 met aangelegde tuinen, vijvers, loofbomen en een monumentale oprittenlaan. Delen van dit landgoed zijn aangewezen als complex van cultureel-historisch belang.

Landgoed De Utrecht:

Een uitgestrekt landgoed met productiebossen en landbouwgronden, doorkruist door het beekdal van de Reusel. Het gebied heeft middeleeuwse ontginningen en akkercomplexen die grotendeels bebost zijn. De Utrecht is eigendom van ASR en staat aangewezen als cultureel-historisch belangrijk.

Landgoed Annanina's Rust

Dit begin 20e-eeuwse landgoed, gelegen op de voormalige Diessensche Heide, bestaat voornamelijk uit gemengd bos met een kenmerkend kruisvormig wegenpatroon. Het landgoed behoudt een ongewijzigde percelering en wegstructuur sinds 1900, met wegen die onverhard zijn.

Akkercomplex Hilvarenbeek

Ten westen van Hilvarenbeek ligt een groot akkercomplex met esdek, hoofdzakelijk gebruikt als grasland. Het heeft een onregelmatige blokvormige perceelstructuur en behoudt de structuur van wegen, paden en bewoning. Dit akkercomplex wordt beschouwd als een cultureel-historisch vlak.

Akkercomplex Biest/Westerwijk

Noordelijk van Hilvarenbeek, bij de buurtschappen Biest, Driehuizen, Voort en Westerwijk, ligt een groot akkercomplex doorkruist door het Wilhelminakanaal en de N269. Het gebied behoudt openheid, steile randen en zandpaden. Het wordt gekarakteriseerd als een cultureel-historisch vlak.

Beekdalen Spruitenstroompje/Roodloop

De beekdalen van Roodloop en Spruitenstroompje kennen een stroomvormige percelering met kleine percelen grasland. Hoewel veel van de vroegere perceelrandbegroeiing is verdwenen, behoudt het gebied zijn cultureel-historische waarde, vooral in samenhang met de akkercomplexen van Hilvarenbeek en Biest-Westerwijk.²²

Het huidige landschap van de gemeente Hilvarenbeek is veel minder gevarieerd dan vroeger. Met name oude akker-/kampenlandschap heeft door rigoureuze ruilverkavelingen ingeboet aan kleinschaligheid en beslotenheid. Begroeide perceelsranden langs de bouwlanden en in de beekdalen zijn vervangen door onderhoudsvrije afrasteringen. Als gevolg van het sterke accent op de veehouderij bepaalt weiland grotendeels het agrarisch landschap. Snijmaïs, verbouwd als veevoer, treft men tegenwoordig niet alleen aan op de oude, hoger gelegen akkercomplexen, maar ook in de beekdalen en op de jonge heideontginningsgronden. Als gevolg van de hier beschreven ontwikkelingen is het verschil tussen het oude en het jonge cultuurlandschap minder duidelijk. Beide worden gekenmerkt door een open landschapsbeeld. Een klein gedeelte van de gemeente, met name in het westen, bestaat uit bos, hoofdzakelijk naaldbos. Hier heeft het landschap een sterk besloten karakter. Heidegebieden zijn zeldzaam geworden. Naast de oudere boerderijen zijn uniforme veestallen, hoge silo's en tweede woningen verzeid.

Historische (steden)bouwkunde

De oorspronkelijke structuur van Hilvarenbeek met het centraal gelegen marktplein (de Vrijthof) en de omliggende lintstructuren is goed herkenbaar gebleven. Tot aan de Tweede Wereldoorlog is de

²² Cultuurhistoriekaart Hilvarenbeek 2013

ruimtelijke structuur van het dorp vrijwel ongewijzigd gebleven. Uitbreidingen vonden plaats langs de bestaande linten. Deze linten geven dan ook een goed beeld van de historische groei van Hilvarenbeek. Pas aan het einde van de jaren 1950 werden er nieuwe woonwijken buiten de oorspronkelijke lintstructuur gebouwd. Deze woonbuurten wijken af van het historische patroon. De dorpskom van Hilvarenbeek heeft de status van beschermd dorpsgezicht.

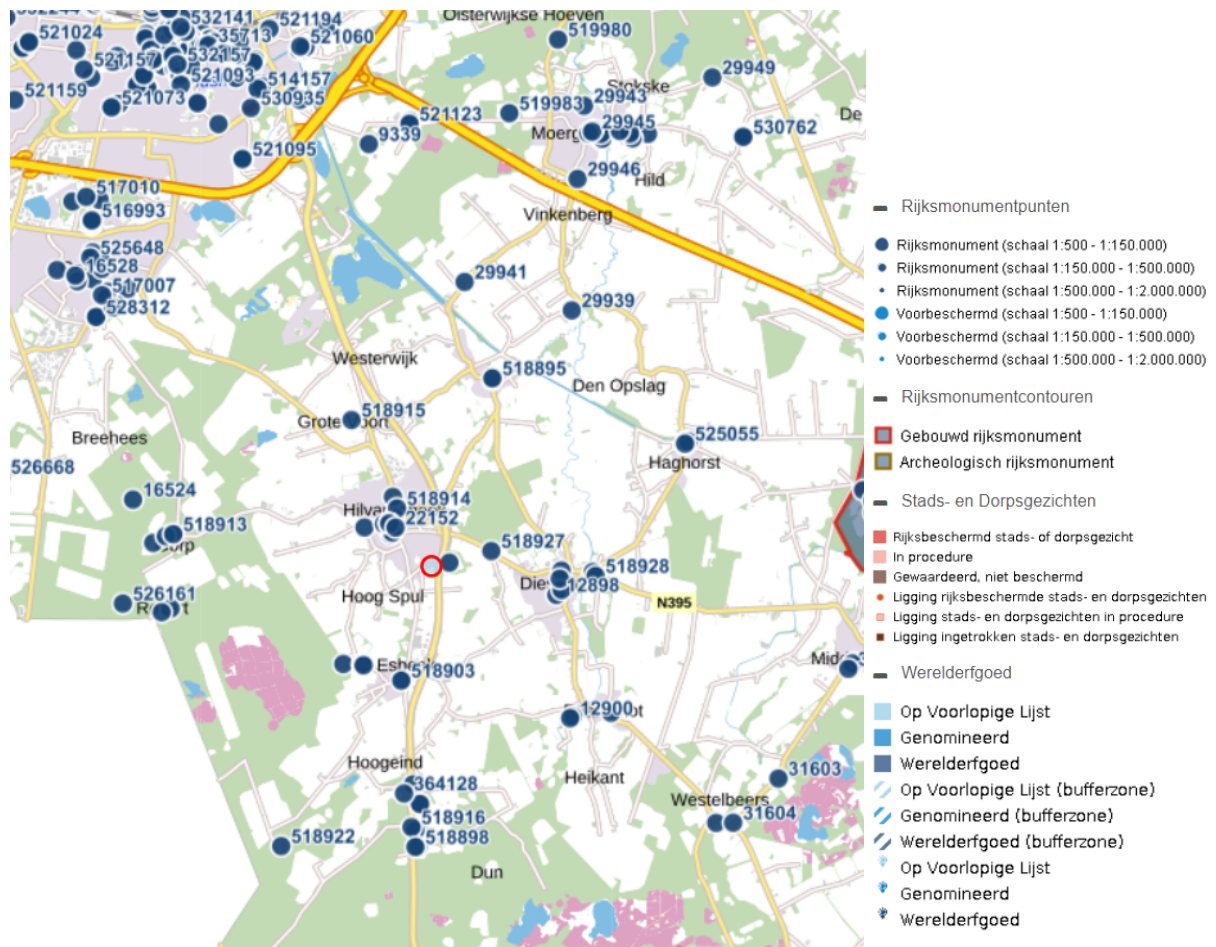
De gemeente Hilvarenbeek kent 72 gemeentelijke en 58 rijksmonumenten. Daarnaast zijn er nog eens 250 cultuurhistorisch waardevolle panden en objecten benoemd. Binnen de gemeente Hilvarenbeek bevindt zich één beschermd dorpsgezicht: de Vrijthof in Hilvarenbeek ²³. In een beschermd gezicht bevinden zich meestal wel objecten die tot beschermd (rijks/gemeentelijk) monument zijn aangewezen. Panden die niet zijn aangewezen als monument zijn vaak aangewezen als beeldbepalend pand. Voor bouwen, verbouwen of slopen in een beschermd stads- en dorpsgezicht gelden andere regels dan voor normale bouw- of verbouwplannen in gebieden zonder beschermde aanwijzing. De eisen vanuit de bouwregelgeving voor het bouwen in beschermde gezichten zijn op enkele punten strenger dan bij gebieden zonder aanwijzing. Dit betekent dat er ook regels verbonden kunnen zijn aan het plaatsen van zonnepanelen of laadpalen in gemeente Hilvarenbeek of een van de omliggende plaatsen ²⁴. Midden op de Vrijthof staat een kiosk uit 1925 met vlak daarnaast de bijzondere 'Gebodenlinde'; een imposante boom, geplant in 1676.

Ook heeft de gemeente zes kerken, zes begraafplaatsen, zeven kapellen, vier pastoriegebouwen, kerkenpaadjes en pastoor paadjes die onder religieus erfgoed vallen. Voorbeelden daarvan zijn de pastorietaan van Diessen en de tuin en de pastorietaan bij de Andreaskerk in Hilvarenbeek. Het religieus erfgoed is verweven met de dorpsstructuur.

Een plaatje van al het erfgoed dat in Hilvarenbeek te vinden is, is te zien in Figuur 4.21.

²³ Cultuurhistoriekaart Hilvarenbeek 2013

²⁴ Gemeente Hilvarenbeek – Beschermde stadsgezichten (Bron: [Beschermde stadsgezichten Hilvarenbeek \(gemeentelink.nl\)](https://gemeentelink.nl))



Figuur 4.21 Erfgoed in de gemeente Hilvarenbeek (Bron: [RCE Erfgoedmonitor \(webgis.publisher.nl\)](https://webgis.publisher.nl/))

Er is veel cultuurhistorie in Hilvarenbeek bewaard gebleven. Echter is de staat daarvan onbekend. Daarom wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

4.3.2.3 Autonome ontwikkeling

In de Erfgoedvisie Hilvarenbeek benoemt de gemeente dat cultureel erfgoed van de gemeente Hilvarenbeek kansen biedt voor het versterken van de identiteit van de gemeente en de onderlinge verbinding binnen de gemeenschap. Door een integrale benadering van het erfgoed poogt de gemeente beleidsterreinen aan elkaar te verbinden en zo een meerwaarde te creëren voor erfgoed, bijvoorbeeld doordat erfgoed ook kan bijdragen aan ambities op het gebied van duurzaamheid, economie, onderwijs en cultuur.

In dezelfde Erfgoedvisie heeft de gemeente drie ambities geformuleerd. Het inzetten op bescherming, behoud en duurzaamheid van cultureel erfgoed, het inzetten op een integrale benadering van het erfgoed en het inzetten op het uitdragen van het erfgoed²⁵.

²⁵ Erfgoedvisie Hilvarenbeek

Het is nog onduidelijk op welke wijze er invulling wordt gegeven aan de in de Erfgoedvisie gestelde ambities. Hoe dan ook biedt de erfgoedvisie instrumenten om de cultuurhistorische waarden te beschermen en te behouden en toont het aan dat cultuurhistorie in beeld is bij de gemeente. De autonome ontwikkeling wordt daarom evenals de huidige situatie beoordeeld als **goed**.

4.3.3 Archeologie

4.3.3.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium archeologische waarden: risico op aantasting archeologische waarden.

Archeologie gaat over sporen en resten van menselijke aanwezigheid vanaf 300.000 jaar geleden in de bodem en onder water. Deze zichtbare en onzichtbare resten vertellen veel over hoe mensen vroeger leefden en werkten. Onze bodem is daarom een archief dat we willen bewaren.

In het MER worden de effecten op archeologische waarden beoordeeld aan de hand van het risico op de aantasting ervan. Wanneer het risico groot is dat bestaande waarden worden aangetast wordt de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht. Wanneer de waarden behouden blijven, is de beoordeling redelijk. Archeologische waarden kunnen niet versterkt worden en daarom is de beoordeling 'goed' niet van toepassing.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Archeologische waarden	Risico op aantasting archeologische waarden	Aantasting van de waarden	Behoud van de waarden	-

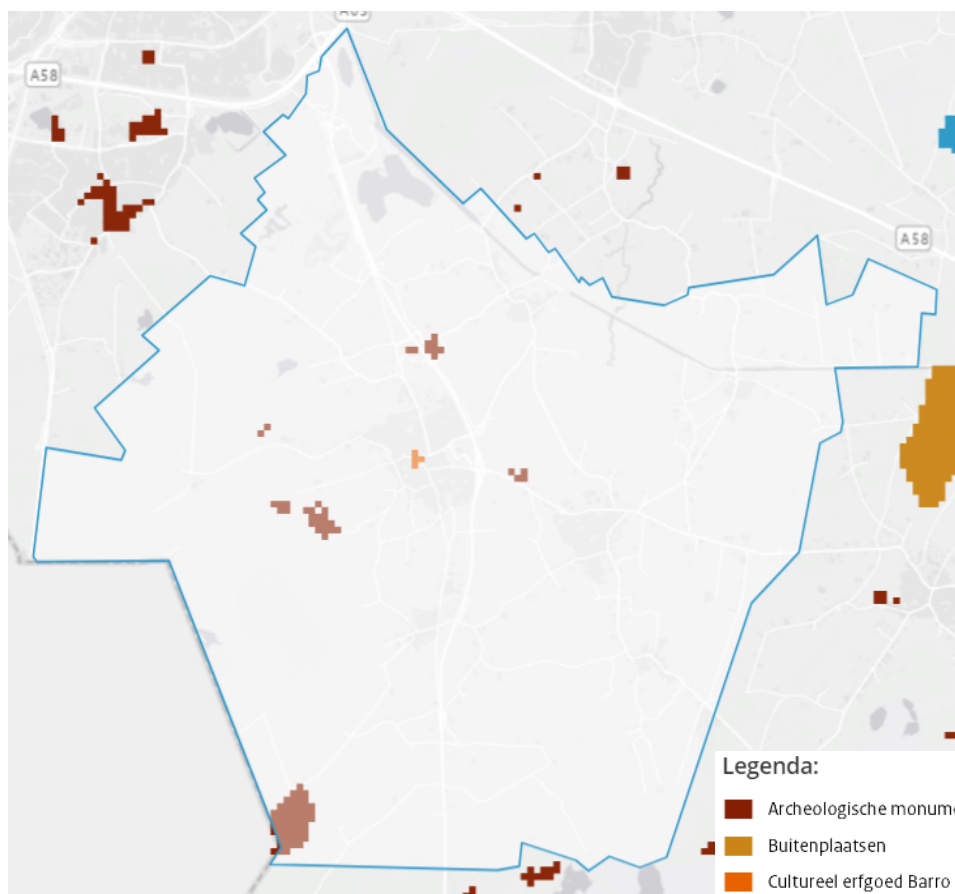
4.3.3.2 Huidige situatie

De Gemeente Hilvarenbeek is rijk aan erfgoed. Hilvarenbeek ligt in de Kempen, op een uitloper van het Kempisch Plateau van België. Een waardevolle ondergrond, waar veel archeologische sporen van vroegere bewoning te vinden zijn. Het grootste deel van het Hilvarenbeekse grondgebied bestaat nog steeds uit groen. Door de eeuwen heen zijn in de Kempen veel landgoederen aangelegd zoals De Utrecht, Gorp en Roover en Ananina's Rust. Dit zijn nu mooie bos- en heidegebieden waar veel wandelaars en fietsers op af komen. De gemeente ziet het als een belangrijke verantwoordelijkheid om deze ruimtelijke karakteristieken van het landschap te behouden²⁶.

In Figuur 4.22 is de ligging van de archeologische monumenten binnen de gemeente Hilvarenbeek weergegeven. Bruin zijn archeologische monumenten, oranje is cultureel erfgoed Barro²⁷.

²⁶ Erfgoedvisie Hilvarenbeek

²⁷ Besluit Algemene Regels Ruimtelijke Ordening: het Barro voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid.



Figuur 4.22 Beschermd cultureel erfgoed (Rijk) in de gemeente Hilvarenbeek (Bron: [Kaarten - Atlas van de Regio | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#))

Er zijn diverse archeologische vindplaatsen in Hilvarenbeek. Zo zijn er in het plangebied Gelderackers waardevolle archeologische vondsten gedaan, waaronder een goed bewaard Merovingisch grafveld met 142 graven²⁸. Ook is er een midden-paleolithische vindplaats tussen Esbeek en Diessen ontdekt, met artefacten die zijn gemaakt, gebruikt en achtergelaten door 'late' Neanderthalers tussen c.a. 60.000 en 40.000 jaar geleden in het Midden-Peniglaciaal van de laatste ijstijd²⁹.

De huidige situatie wordt gezien bovenstaande beschrijving beoordeeld als **redelijk**.

4.3.3.3 Autonome ontwikkeling

In de autonome situatie worden enkele ontwikkelingen verwacht zoals plannen voor woningbouw en de energietransitie waarvoor ingrijpende bodemingrepen nodig zijn..

Het risico op aantasting van archeologische waarden blijft en of deze behouden kunnen worden als daadwerkelijk archeologische waarden aangetroffen worden bij (de voorbereiding) van

²⁸ [Graven, en nog eens graven in Hilvarenbeek! | ADC ArcheoProjecten \(archeologie.nl\)](#)

²⁹ [RAM 272: De Neanderthaler-vindplaats Esbeek-Diessen, gemeente Hilvarenbeek. Proefputten- en booronderzoek ter plaatse van een oppervlakteconcentratie van stenen artefacten \(campagne 2019\) | Rapport | Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed](#)

werkzaamheden, zal afhankelijk zijn van de afwegingen die de gemeente daarin maakt. Gezien de inzet op beschermen, beheren en behouden, zoals beschreven wordt in het erfgoedvisie, zal de situatie er in de autonome ontwikkeling niet op achteruit gaan en daarom wordt deze beoordeeld als **redelijk**.

5 Werken in Hilvarenbeek

5.1 Bedrijvigheid

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema bedrijvigheid in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Bedrijventerreinen		
Agrarische bedrijvigheid		
Verduurzaming landbouw		

5.1.1 Bedrijventerreinen

5.1.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium bedrijventerreinen: beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven.

Het gaat bij deze indicator om de beschikbaarheid (fysieke ruimte) van bedrijventerreinen voor bedrijvigheid in de gemeente Hilvarenbeek.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Bedrijventerreinen	Beschikbaarheid van bedrijventerreinen voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven	Onvoldoende beschikbaarheid	Beperkte beschikbaarheid	Voldoende beschikbaarheid

5.1.1.2 Huidige situatie

De gemeente Hilvarenbeek heeft zes bedrijventerreinen. Vanuit ondernemers komt het signaal dat er meer ruimte gewenst is. De prognose voor de uitbreidingsvraag tot 2030 voor de regio Midden-Brabant ligt tussen de 172 en 241 hectare. Dit betekent een jaarlijkse vraag van circa 19 tot 27 hectare. In Midden-Brabant is de vraag het grootst naar bedrijven in het reguliere segment (zoals MKB, bouw en industrie) en grootschalige distributie. Ook in Hilvarenbeek komt veel bedrijvigheid voor in het reguliere segment. Lokale inventarisaties bevestigen het beeld dat er veel

ruimtevragers zijn in dit segment.

Veel bedrijfsbebouwing, waaronder agrarische bebouwing, is opgenomen nabij de kernen, gesitueerd aan de linten. Daarnaast vestigen bedrijven zich aan de randen van kernen in het buitengebied. Uitbreiden is daardoor nu vaak niet meer mogelijk. De laatste inventarisatie is drie jaar geleden gedaan en daaruit blijkt ook dat er nog steeds bedrijven zijn die geen geschikte locatie kunnen vinden. Het huidige aanbod sluit dus niet goed aan op de vraag³⁰. Daarom wordt de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.

5.1.1.3 Autonome ontwikkeling

Er zijn momenteel geen bedrijfskavels te koop. Momenteel zijn er twee initiatieven gaande om het areaal aan bedrijventerrein uit te breiden; 2,7 hectare aan Slibbroek-Noord voor lichtere bedrijvigheid en 2,7 hectare op Mierbeek-Noord. Deze locaties zijn echter niet voldoende om aan de vraag te voldoen. Het feit dat er geen aanbod is resulteert er tot nu toe nog niet in dat bedrijven in groten getale vertrekken. Dit zou echter in de toekomst kunnen veranderen, namelijk dat bedrijven vertrekken omdat ze niet kunnen uitbreiden. Voor beide uitbreidingslocaties is een vastgesteld toewijzingsbeleid. Aan de hand daarvan kunnen kavels wel of niet toegewezen worden. Daarbij zullen sommige bedrijven dus geen locatie toegewezen krijgen. Dit heeft negatieve gevolgen voor de bedrijvigheid in de regio.

De ontwikkelingen lijken dus niet voldoende ruimte te bieden voor bedrijvigheid. De autonome ontwikkeling wordt daarom ook beoordeeld als **slecht**.

5.1.2 Agrarische bedrijvigheid

5.1.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium agrarische bedrijvigheid: beschikbaarheid van agrarische bedrijven voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven

Het gaat bij deze indicator om de beschikbaarheid (fysieke ruimte) van agrarische bedrijven voor agrarische bedrijvigheid in Hilvarenbeek.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Agrarische bedrijvigheid	<i>Beschikbaarheid van grond voor uitbreiding van bestaande bedrijven en vestiging van nieuwe bedrijven</i>	Onvoldoende beschikbaarheid	Beperkte beschikbaarheid	Voldoende beschikbaarheid

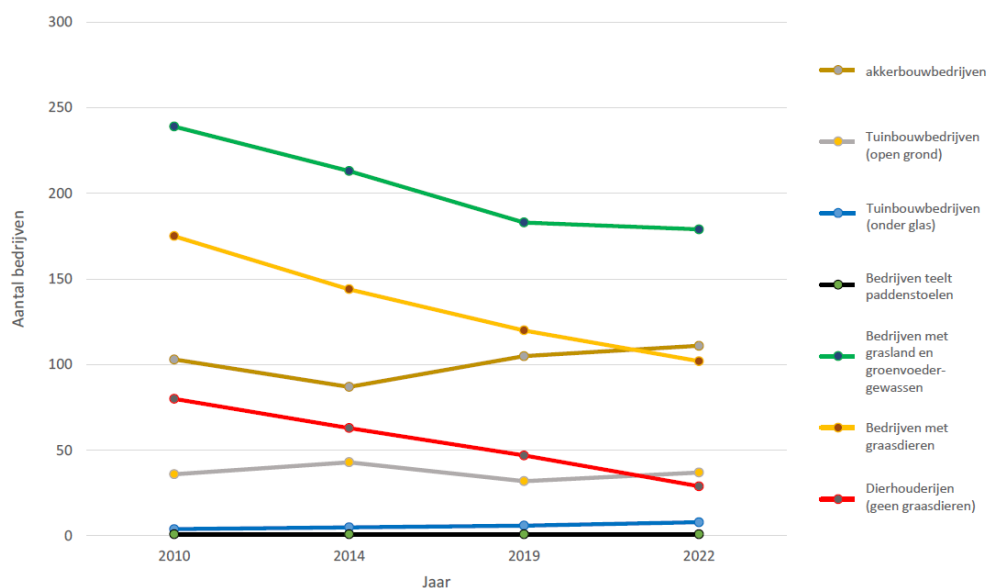
5.1.2.2 Huidige situatie

Er is een Paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek 2019-2022 waarin ambities zijn benoemd die betrekking hebben op de landbouwsector. Deze nota wordt uitgevoerd en geëvalueerd onder het

³⁰ Foto van de leefomgeving

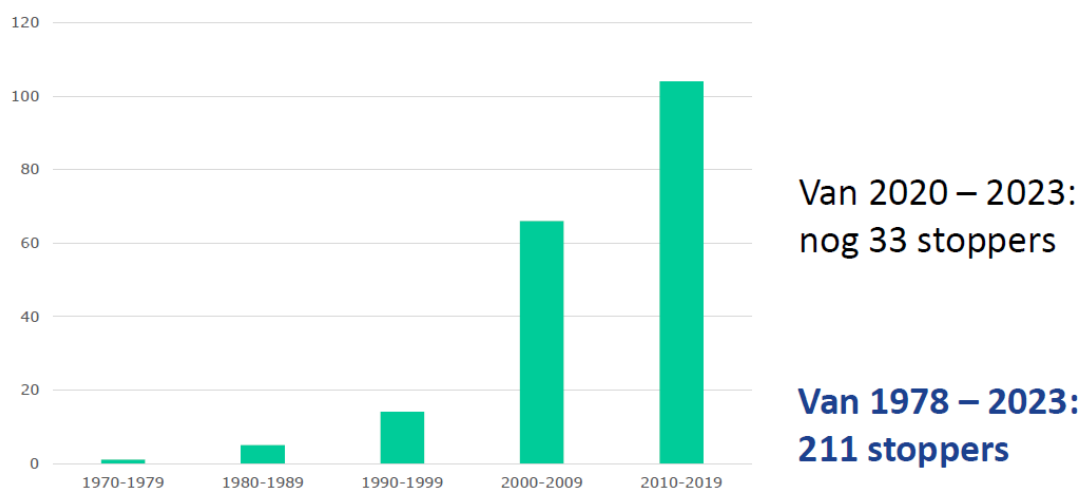
Programma Duurzaamheid. Het is niet duidelijk in hoeverre de ambities ook daadwerkelijk gehaald zijn.

Zoals in Figuur 5.1 is te zien neemt het aantal bedrijven in de agrarische sector door de jaren heen geleidelijk af. Dit geldt voor de tuinbouw, bedrijven met graasdieren, dierhouderijen en bedrijven met grasland en groenvoedergewassen. Alleen akkerbouwbedrijven en tuinbouwbedrijven zijn iets gegroeid ten opzichte van 2010.



Figuur 5.1 Aantal bedrijven per hoofdtek 2010-2022 (Bron: Gemeente Hilvarenbeek)

Figuur 5.2 laat zien dat het aantal veehouderijen dat stopte van 1970 tot 2023 erg is toegenomen. In de periode van 2020 tot 2023 zijn er nog 33 stoppers bijgekomen. Ondanks een toename van het aantal gestopte bedrijven, is het aantal dieren gelijk gebleven. Bedrijven die potentie hebben zijn juist meer gegroeid. Het is echter lastig voor agrariërs om uit te breiden, omdat vergunningen krijgen lastig is. In de kernrandgebieden is bijna geen ruimte meer voor agrariërs.



Figuur 5.2 Gestopte veehouderijen in Hilvarenbeek (Bron: Gemeente Hilvarenbeek)

Voor de vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) wordt gezocht naar een alternatieve invulling. De gemeente heeft beleid om ontwikkelingen voor vrijkomende agrarische bedrijven te beoordelen. Ontwikkeling van recreatie is één van de mogelijkheden om invulling te geven aan deze VAB's. Zo wordt er bij diverse grote varkenshouderijen die zijn gestopt gekeken of zij hun bebouwing kunnen omvormen tot bijvoorbeeld wijngaarden, workshops of recreatiehuisjes. Maar, niet elke VAB is geschikt als recreatieve bestemming. Bepaalde gebieden zijn geschikter voor toeristische/recreatieve bestemming dan andere.



Figuur 5.3 Ruimtelijke plannen (2014 + 2019 + 2023) (Bron: Gemeente Hilvarenbeek)

Op Figuur 5.3 hierboven is een overzicht te zien van de ruimtelijke plannen in Hilvarenbeek, en hoe dit er ruimtelijk uit ziet. Daaruit is te zien dat een groot gedeelte van de grond nog steeds voor de agrarische sector wordt ingezet. De huidige situatie wordt daarom beoordeeld als **redelijk**.

5.1.2.3 Autonome ontwikkeling

Er is momenteel nog geen landbouwvisie. Het NPLG (Nationaal Programma Landelijk Gebied) is geschrapt en vanuit rijksbeleid zijn er nog veel onzekerheden voor de agrarische sector. De provincie Noord-Brabant heeft besloten niet verder te gaan met het ontwerp-BPLG (het Brabants Programma Landelijk Gebied). De wettelijke doelen op het gebied van stikstof, water en natuurherstel blijven echter overeind. De provincie blijft dan ook werken aan het bereiken van deze doelen, een duurzaam perspectief voor agrarische ondernemers en een vitaal landelijk gebied. Dit heeft ook implicaties voor de agrarische sector in Hilvarenbeek, aangezien het natuur, stikstof, water, bodem, klimaat en landbouw betreft. Dit hangt samen met de GGA (Gebiedsgerichte aanpak Kempenland-West), waarin het Natura 2000-gebied Kempenland-West wordt beschermd.

In de Strategie Vitaal Beeks Buiten is als een van de ambities de aanleg van recreatieve voorzieningen genoemd. Het is niet de ambitie om leegstaande boerenbedrijven per definitie om

te zetten naar recreatieve bestemmingen. Dat is slechts een van de mogelijkheden voor stoppende agrariërs. De locatie is hierbij ook bepalend.

Gezien bovenstaande ontwikkelen zijn er verschillende bedrijfseconomische onzekerheden voor agrariërs. Naar verwachting zullen meer agrarische bedrijven moeten stoppen. De autonome ontwikkeling wordt daarom ook beoordeeld als **slecht**.

5.1.3 Verduurzaming landbouw

5.1.3.1 Beoordelingssystematiek

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Verduurzaming landbouw	<i>De afname van uitstoot broeikasgassen door agrarische bedrijven</i>	Toename van broeikasgassen	Geen toename of afname van broeikasgassen	Afname van broeikasgassen

5.1.3.2 Huidige situatie

Zoals in 5.1.2.2 ook is benoemd, is er een Paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek 2019-2022 waarin ambities zijn benoemd die betrekking hebben op de landbouwsector. Deze nota wordt uitgevoerd en geëvalueerd onder het Programma Duurzaamheid. Het is niet duidelijk in hoeverre de ambities ook daadwerkelijk gehaald zijn.

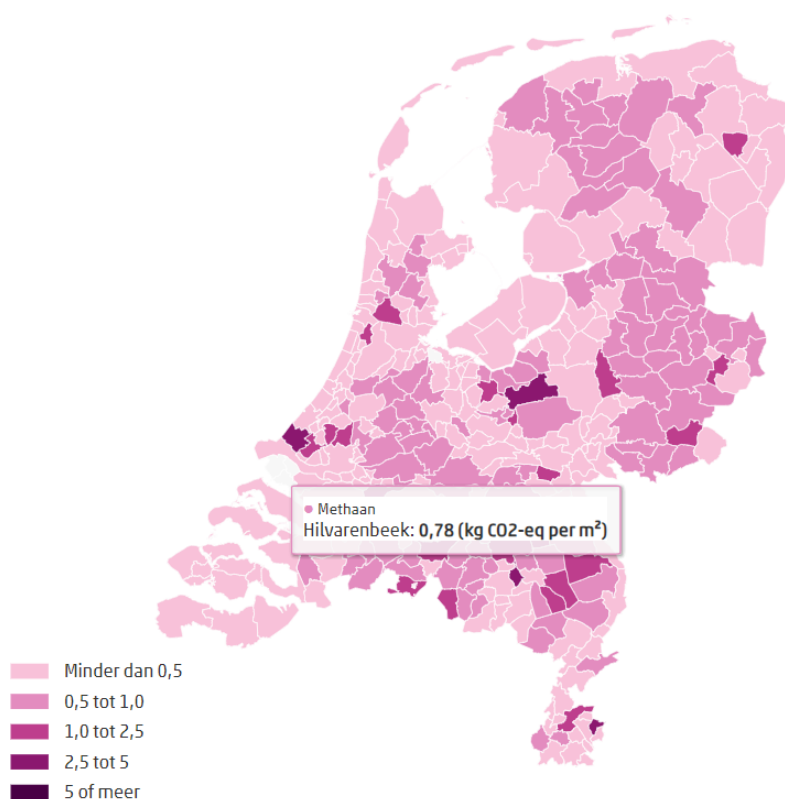
Zoals in onderstaande Figuur is te zien is de uitstoot van broeikasgassen van 101,0 kton CO₂-equivalent in 2015 naar 81,1 kton CO₂-equivalent in 2021 gegaan.

Emissies overige broeikassen Landbouw - Gemeenten				
	2015	2019	2020	2021
Hellendoorn	103,6	95,0	93,5	90,0
Helmond	13,9	13,6	12,9	12,6
Hendrik-Ido-Ambacht	1,5	1,8	1,7	1,7
Hengelo	16,3	16,1	15,9	15,7
Het Hogeland	219,0	212,7	212,9	215,7
Heumen	17,3	19,4	17,5	17,3
Heusden	45,9	44,1	43,4	41,8
Hillegom	1,5	2,0	2,1	2,5
Hilvarenbeek	101,0	90,6	87,2	81,1

Figuur 5.4 Emissies broeikasgassen Landbouw Hilvarenbeek

Te zien is dat de uitstoot in Hilvarenbeek dus behoorlijk hoog is. broeikasgassen.

CO₂ is minder relevant voor Hilvarenbeek, omdat het een zandgebied is. CO₂ uitstoot is relevanter in veengebieden, omdat daar inklinking door de landbouw kan optreden. In Hilvarenbeek gaat het vooral om methaan als gevolg van bemesting. Zoals te zien is in onderstaande figuur 5.5 is uitstoot van methaan voor Hilvarenbeek iets donkerder paars, wat betekent dat de uitstoot van methaan (met 0,78 kg CO₂-equivalent per m²) gemiddeld iets hoger ligt dan in andere gemeenten, hoewel de uitstoot nog groter is in sommige andere gemeenten (zie de donkerpaarse vlakken). De uitstoot van methaan in Hilvarenbeek komt doordat de huidige landbouwsector nu nog redelijk traditioneel is, met veel intensieve veeteelt. Daarom wordt de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.



Figuur 5.5 Uitstoot methaan 2021 (kg CO₂-eq per m²) (bron: Waar worden broeikasgassen uitgestoten? | CBS).

5.1.3.3 Autonome ontwikkeling

Waar voorheen de agrarische sector het primaat had in Hilvarenbeek, is er een neergaande trend waarneembaar. Verwacht wordt dat dit in de toekomst verder doorzet. Het is van belang om daarbij te benoemen dat het aantal bedrijven wel is afgenomen de afgelopen decennia, maar het landgebruik niet, dat is nog erg groot. Bovendien is over het algemeen te stellen dat het aantal dierenbedrijven de grootste daling kent sinds 2008. Het aantal akkerbouwbedrijven blijft in dezelfde nagenoeg gelijk.³¹

³¹ ZLTO (lokaal), landbouwvisie december 2023.

In de toekomst zal een deel van de agrariërs geheel stoppen, een deel zal transformeren naar een gecombineerd bedrijf (nevenfunctie) en een deel zal de huidige bedrijfsvoering behouden of versterken. In de agrarische sector zal meer en meer bewogen worden naar een circulaire landbouw en partnerschappen in het versterken van een gezond waterbodemsysteem, waarbij de ondergrond als vertrekpunt wordt genomen³². Ondanks dat een deel van de agrariërs zal stoppen, wordt de rol van het agrarisch bedrijf dat blijft bestaan in Hilvarenbeek breder. Stoppende agrariërs betekent dat er ook agrarische bedrijfsbebouwing in onbruik raakt, tenzij die dus anders ingezet wordt, bijvoorbeeld voor recreatief gebruik.

Met alle regels rondom stikstof, gebiedsprogramma's en stoppende agrariërs zal naar verwachting een daling van de emissies worden doorgezet. Daarbij moet wel een nuance worden toegevoegd, omdat er nog veel onzekerheden zijn over deze ontwikkelingen. Omdat er intentie is om te verbeteren, maar er nog veel onzekerheden zijn, wordt de autonome situatie beoordeeld als **redelijk**.

5.2 Verkeer en vervoer

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema verkeer en vervoer in de huidige situatie en bij autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Verkeersveiligheid		
Duurzame automobilititeit		
Bereikbaarheid		

5.2.1 Verkeersveiligheid

5.2.1.1. Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium verkeersveiligheid: aantal verkeersongevallen.

Ten aanzien van de ongevalsrisico's kiezen steeds meer provincies en gemeenten voor een 'risicogestuurd' verkeersveiligheidsbeleid: een proactieve aanpak om ongevallen te voorkomen door de belangrijkste risico's in het verkeerssysteem aan te pakken. Bij risicogestuurd beleid wordt gekeken naar specifieke risicofactoren – wegkenmerken, omstandigheden of gedragingen – die de kans op gevaarlijke verkeerssituaties kunnen vergroten. Gebleken is dat 90% van de onveilige verkeerssituaties komen door het gedrag van de weggebruikers. Maar ook keuzes die gemaakt worden vanuit de omgevingsvisie kunnen van invloed zijn op de verkeersveiligheid in de gemeente Hilvarenbeek.

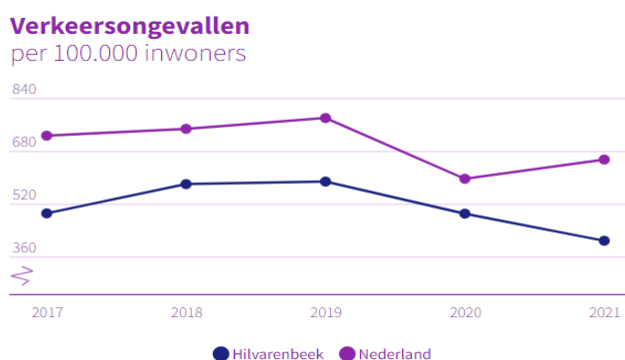
Voor dit MER wordt voor de beoordeling van de verkeersveiligheid gekeken naar het aantal verkeersongevallen. Neemt het risico daarop toe, dan is dat slecht, blijft het risico gelijk dan is dat redelijk en wordt het risico kleiner dan is dat goed.

³² Regio Hart van Brabant; regionale omgevingsvisie, ROA: uitwerking onderdeel toekomstbestendig landelijk gebied

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Verkeersveiligheid	Aantal verkeersongevallen	Risico op verkeersongevallen neemt toe	Risico op verkeersongevallen blijft gelijk	Risico op verkeersongevallen neemt af

5.2.1.2. Huidige situatie

Het aantal verkeersongevallen in Hilvarenbeek ligt gemiddeld lager dan in de rest van Nederland. Ook is er een afname te zien in het aantal verkeersongevallen tussen 2017 en 2021, waarbij het aantal ongevallen is gedaald tot een aantal van 490 in 2021 (Figuur 5.6).



SWOV | 2017 - 2021

Figuur 5.6 Verkeersongevallen in Hilvarenbeek en in Nederland (Bron: [Dashboard - Mobiliteit - Hilvarenbeek \(waarstaatjegemeente.nl\)](#))

Van het aantal geregistreerde verkeersongevallen (in 2021) leidt 90,6% tot materiële schade en 9,4% tot een ziekenhuisopname. 0% van de ongevallen heeft een dodelijke afloop, terwijl het Nederlands gemiddelde op 0,5% ligt.

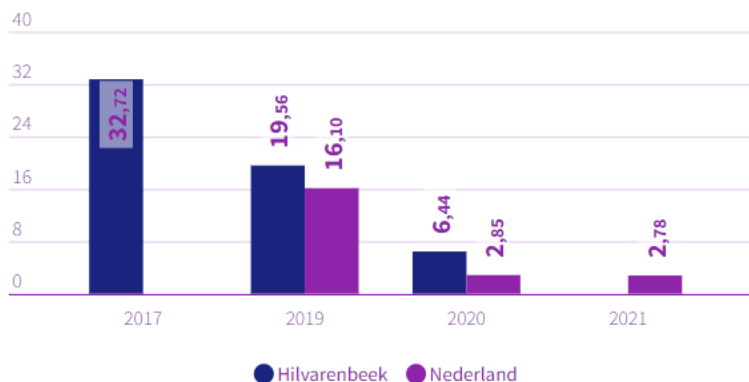
Het aantal verkeersdoden per 100.000 inwoners (5-jaars cumulatief) was in de jaren 2020 en 2021 drastisch lager dan de jaren ervoor. In 2021 lag het aantal voor Hilvarenbeek zelfs lager dan het Nederlandse gemiddelde (Figuur 5.7).

Op infrastructureel gebied kunnen de smallere linten aanleiding geven tot gevaarlijke situaties omdat er veel verschillende verkeerssoorten van hetzelfde wegvak gebruik moeten maken. Daardoor is het vaak ook niet mogelijk om trottoirs en fietsstroken aan te leggen die het meeste comfort en veiligheid bieden aan het langzame verkeer, en dan met name aan de minder mobiele gebruiker.

In de buitengebieden maken vrachtverkeer, landbouwverkeer, personenauto's, fietsers en voetgangers op sommige wegen gebruik van dezelfde ruimte. Dit brengt veiligheidsrisico's met zich mee. Op deze wegen zijn verbeteringen mogelijk.

Verkeersdoden (5-jaars cumulatief)

per 100.000 inwoners



SWOV | 2017 - 2021

Figuur 5.7 Verkeersdoden in Hilvarenbeek in Nederland (Bron: [Dashboard - Mobiliteit - Hilvarenbeek \(waarstaatjegemeente.nl\)](#))

Gezien het dalend aantal verkeersongevallen en verkeersdoden, en het feit dat het aantal verkeersongevallen lager ligt dan het Nederlands gemiddelde en het aantal verkeersdoden in 2021 ook (in 2021 ligt het aantal verkeersdoden zelfs op 0), wordt de huidige situatie beoordeeld als **goed**.

5.2.1.3. Autonome situatie

Demografische ontwikkelingen hebben effect op het mobiliteit- en het verplaatsingsgedrag van mensen. De vergrijzing gaat de komende jaren verder toenemen. Daarnaast zal het autobezit landelijk gezien ook nog wat toe gaan nemen. Exacte cijfers zijn echter lastig te voorspellen, omdat dit van vele factoren afhankelijk is. Aangezien het autobezit in de gemeente Hilvarenbeek relatief hoog is, per 1000 inwoners zijn er 522 personenauto's (CBS, 2014), wordt verwacht dat dat in de toekomst nog wat zal gaan toenemen. Een verklaring hiervan is de ligging van Hilvarenbeek. De gemeente is goed bereikbaar per auto en er zijn weinig mobiliteitsproblemen voor het wegverkeer. Daardoor is de reistijd met de auto ten opzichte van het openbaar vervoer vaak veel kleiner. Dit komt ook door het beperkt aantal beschikbare openbaar vervoervoorzieningen³³.

Gezien de verwachte toename aan gemotoriseerde voertuigen in Hilvarenbeek en de verwachte vergrijzing zal naar verwachting het aantal ongevallen in de toekomst weer toenemen. De drukte op wegen zal naar verwachting een negatief effect hebben op de verkeersveiligheid. Net als het feit dat ouderen steeds langer auto blijven rijden, aangezien ouderen relatief vaker betrokken zijn bij ongevallen.

De meeste ongelukken in het verkeer gebeuren als gevolg van menselijke fouten. Als auto's meer

³³ Parkeerbeleidsplan 2015-2020

zelfrijdend zijn en automatisch verbonden zijn met andere auto's en verkeersdeelnemers dan ontstaat er een systeem waarin menselijke fouten steeds minder een rol spelen. Ook kunnen technologische ontwikkelingen zoals autonoom en 'connected' rijden leiden tot een verkleining van de verkeersruimte. In potentie kan dit een zeer grote, positieve impact hebben op verkeersveiligheid vanwege een efficiënter verkeers- en transportsysteem en het door ontwikkelen van dynamisch verkeersmanagement. Echter, hoe snel dit gaat, hoe goed de technologie ongelukken kan voorkomen en in hoeverre de nieuwe vervoerssystemen een eigen infrastructuur vereisen, is nog onzeker. Innovaties kunnen ook verkeersveiligheidsrisico's met zich meebrengen. Zo leiden activiteiten als mobiel bellen, whatsappen en het instellen van het navigatiesysteem tot afleiding in het verkeer. Verkeersafleiding vormt daarom een belangrijk thema binnen verkeersveiligheid.

Een andere ontwikkeling, die risico's kan opleveren is de elektrische fiets. Wanneer accu's verbeteren en snelheden verhoogd worden, kan de fiets op termijn een aantrekkelijk vervoermiddel worden voor middellange afstanden. Deze ontwikkeling kan echter risico's opleveren, bijvoorbeeld wanneer senioren vaker gebruik gaan maken van e-bikes. Senioren zijn een kwetsbare bevolkingsgroep, waarvoor de consequentie van een fietsongeval groter wordt door de hogere snelheid.

Uit de risicoanalyse van de gemeente zijn de volgende prioritaire risicothema's van de gemeente Hilvarenbeek naar voren gekomen ³⁴:

- Veilige infrastructuur: 30, 50 en 60 km/u wegen
- Heterogeniteit in het verkeer: landbouwverkeer, overig zwaar verkeer
- Kwetsbare verkeersdeelnemers: fiets/e-bike, ouderen en jongeren (zichtbaarheid in combinatie met het buitengebied)
- Onervaren verkeersdeelnemers: jongere automobilisten
- Rijden onder invloed
- Snelheid in het verkeer: 30, 50, 60 km/u wegen
- Afleiding in het verkeer
- Verkeersovertreders

In het Regionale mobiliteitsprogramma staat dat de verkeersveiligheid verbeterd moet worden via risicogestuurde aanpak en benutting van ondersteunende technologie, dat de sociale veiligheid van fietsroutes verbeterd moeten worden en dat de aandacht vergroot moet worden via educatie, werkgeversbenadering en campagnes³⁵. Hoewel de gemeente Hilvarenbeek bezig is met een risicoanalyse voor verkeersveiligheid ³⁶, waarbij ze gevaarlijke punten in Hilvarenbeek uiteenzetten, is er nog geen specifiek beleid opgenomen met maatregelen om verkeersveiligheid te verbeteren. Om deze risico's te beheersen zijn een aantal doelen bedacht, maar het is nog niet zeker in hoeverre die doelen ook behaald gaan worden en hoe er beleid op gevoerd gaat worden.

³⁴ SPV Uitvoeringsprogramma Hilvarenbeek

³⁵ Regionale mobiliteitsagenda 2021-2024

³⁶ Analyse risico locaties Gemeente Hilvarenbeek

Wel is de gemeente bezig om een sluitend netwerk voor landbouwvoertuigen te realiseren buiten de kern van Hilvarenbeek om, zodat de kern afgesloten kan worden voor landbouwverkeer en zo de verkeersveiligheid in de kern te vergroten.

Aangezien enerzijds technologische ontwikkelingen zich voortzetten en risicoanalyses worden gedaan, maar er anderzijds sprake is van een mogelijke risicotoename wordt de autonome ontwikkeling beoordeeld als **redelijk**.

5.2.2 Duurzame automobilititeit

5.2.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium duurzame automobilititeit: aantal elektrische laadpalen en aandeel elektrische auto in Hilvarenbeek.

Duurzame automobilititeit geeft aan hoeveel elektrische laadpalen er zijn in de gemeente en wat het aandeel is van het aantal elektrische auto's op het totale aantal auto's.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Duurzame automobilititeit	<i>Duurzame automobilititeit: aantal elektrische laadpalen en aandeel elektrische auto in Hilvarenbeek.</i>	Onvoldoende laadpalen en laag percentage elektrische auto's	Beperkt aantal laadpalen en gemiddeld percentage elektrische auto's	Voldoende laadpalen en hoog percentage elektrische auto's

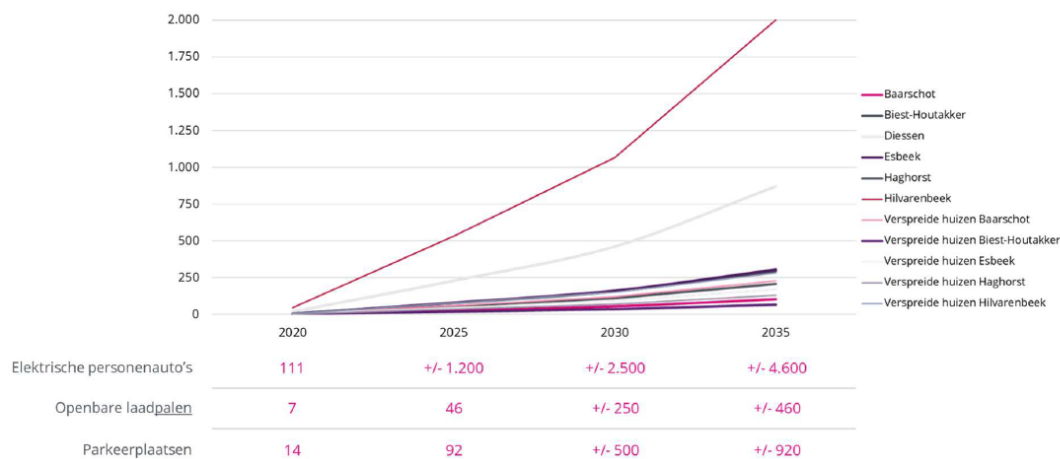
5.2.2.2 Huidige situatie

Het autobezit in de gemeente Hilvarenbeek is relatief gezien hoog te noemen. Per 1000 inwoners zijn er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2014) 522 personenauto's. Als je het vergelijkt met andere gemeenten die een zelfde stedelijkheidsgraad hebben, dan scoort Hilvarenbeek daar ook boven. Een verklaring hiervan is de ligging van Hilvarenbeek. De gemeente is goed bereikbaar per auto en er zijn weinig mobiliteitsproblemen voor het wegverkeer. Daardoor is de reistijd met de auto ten opzicht van het openbaar vervoer vaak veel kleiner. Dit komt ook door de beperkte beschikbare openbaar vervoervoorzieningen. Hilvarenbeek is dus een erg autoafhankelijke gemeente.

Zoals in Figuur 5.8 is te zien, telt de gemeente Hilvarenbeek op dit moment ruim 110 elektrische personenauto's³⁷. De gemeente heeft momenteel ongeveer 10 openbare laadpunten, 60 semipublieke laadpalen en nog een aantal private laadpunten³⁸. Er zijn geen deelauto's of andere vormen van deelvervoer in Hilvarenbeek.

³⁷ Visiedocument laadpaleninfrastructuur

³⁸ [Laadpalen voor elektrische auto's - Gemeente Hilvarenbeek](#)



Figuur 5.8 Aantal elektrische personenauto's per buurt in gemeente Hilvarenbeek (Bron: Visiedocument laadinfrastructuur gemeente Hilvarenbeek)

Voor een autoafhankelijke gemeente als Hilvarenbeek is een aantal van 110 elektrische auto's erg laag. In Hilvarenbeek zijn, zoals hierboven is te zien, 522 auto's per 1000 inwoners. Hilvarenbeek heeft 15.956 inwoners, dus dat is 8.329 auto's in totaal. Dat betekent dat slechts 1,3% elektrisch rijdt. Uiteindelijk ligt de verantwoordelijkheid bij de burger om elektrische auto's aan te schaffen, hier kan de gemeente slechts in beperkte mate invloed op uitoefenen. Waar de gemeente echter wel invloed op uit kan oefenen is het faciliteren van het aantal laadpalen, waarvan er momenteel te weinig zijn in de gemeente. De laadpalen die er zijn worden echter wel goed gebruikt. Daarom wordt de huidige situatie voor duurzame mobiliteit als **slecht** beoordeeld.

5.2.2.3 Autonome situatie

In Figuur 5.6 in paragraaf 5.2.1.2 is te zien dat de gemeente Hilvarenbeek de komende jaren ruim veertig laadpalen laat plaatsen in de openbare ruimte. Dat is mogelijk dankzij deelname aan de aanbesteding van slimme laadinfrastructuur door de provincie Noord-Brabant en de provincie Limburg. Bij iedere laadpaal worden twee parkeerplaatsen bestemd voor elektrische auto's. Dit komt in 2025 neer op in totaal circa negentig openbare parkeervakken die bedoeld zijn voor elektrisch rijdende inwoners, bezoekers en forenzen.

De Samenwerkingsregio Zuid is één van de zes regio's die door het Rijk verantwoordelijk is gesteld voor de uitvoering van een serie maatregelen uit het Klimaatakkoord. Deze maatregelen zijn gespecificeerd in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur. Het bevat stimuleringsmaatregelen om 1,9 miljoen elektrische personenauto's de weg op te krijgen in 2030. Voor de gemeente Hilvarenbeek betekent dit een groei naar circa 1.200 elektrische personenauto's in 2025 tot circa 4.600 elektrische personenauto's in 2035. Op dit moment telt de gemeente Hilvarenbeek ruim 110 elektrische personenauto's ³⁹.

Ook worden er plannen gemaakt om meer laadpalen in de gemeente te plaatsen. De gemeente

³⁹ Visiedocument laadinfrastructuur

Hilvarenbeek laat in de komende jaren 40 laadpalen plaatsen in de openbare ruimte ⁴⁰. De ambitie is om binnen loopafstand van 300 meter een laadpaal hebben, en daarmee een dekkend laadnetwerk van openbare laadpalen te hebben.

Vanwege een verwachte stijging van elektrische auto's en een stijging in het aantal laadpalen wordt de autonome ontwikkeling als **redelijk** gescoord.

5.2.3 Bereikbaarheid

5.2.3.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium bereikbaarheid: verkeersontsluiting.

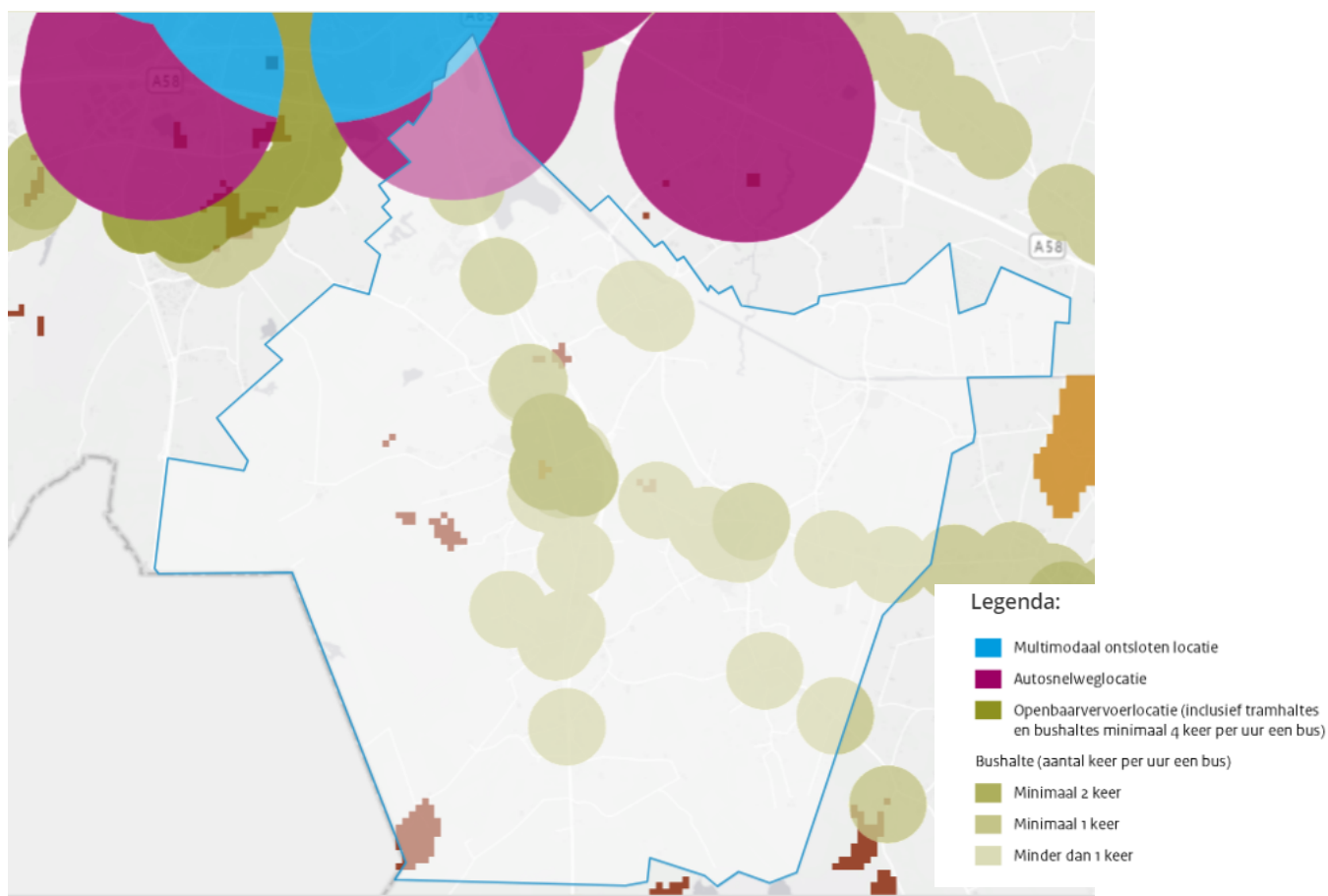
Voor de bereikbaarheid van woon- en werkgebieden is gekeken naar ontsluiting via trein, bus en wegen.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Bereikbaarheid	Verkeersontsluiting	Slechte ontsluiting via trein, bus en wegen	Gemiddelde ontsluiting via trein, bus en wegen	Goede ontsluiting via trein, bus en wegen

5.2.3.2 Huidige situatie

Zoals te zien is in Figuur 5.9 is de gemeente Hilvarenbeek niet ontsloten door een treinstation, of autosnelweglocaties in de gemeente zelf. Ook zijn er geen grote openbaarvervoerlocaties (zoals tramhaltes of bushaltes waar minimaal vier keer per uur een bus stopt). Wel zijn er, vooral rondom de kernen, bushaltes waar minimaal twee keer per uur een bus stopt. Door de gemeente lopen de regionale wegen N395 en N269 die aansluiten op de snelweg A58. Ook ligt de gemeente nabij Tilburg, waar wel multimodaal ontsloten knooppunten zijn, inclusief snelweglocaties en een treinstation.

⁴⁰ Visiedocument laadinfrastructuur Gemeente Hilvarenbeek – Juni 2021



Figuur 5.9 Ontsluitingskwaliteit openbaar vervoer en snelweg (Bron: Atlas van de regio [Kaarten - Atlas van de Regio](#) | PBL Planbureau voor de Leefomgeving).

Ondanks het ontbreken van een multimodaal knooppunt en grote snelweglocatie binnen de gemeente zelf zijn er voldoende busverbindingen en provinciale wegen in de gemeente die verbinding met nabijgelegen multimodale knooppunten (zoals Tilburg) en snelweglocaties realiseren. Binnen de gemeente Hilvarenbeek rijden de lijnbus 142 (Tilburg – Best) via Hilvarenbeek en Diessen en lijnbus 143 (Tilburg – Reusel) via Hilvarenbeek en Esbeek. Lijnbus 142 rijdt alleen op werkdagen en lijnbus 143 op werkdagen en op zaterdag alleen van Tilburg tot Hilvarenbeek. Verder hebben we een actieve buurtbusvereniging bestaande uit vrijwilligers. Vanuit de Vrijthof in Hilvarenbeek vertrekken er op werkdagen buurtbussen naar Goirle, Oisterwijk en Bladel. Op de zaterdagen rijdt er een buurtbus door Diessen en Baarschot ⁴¹. Ook zijn er geen knelpunten geïdentificeerd in de gemeente die de bereikbaarheid negatief beïnvloeden. Daarom wordt de huidige situatie als **redelijk** beoordeeld.

5.2.3.3 Autonome situatie

De gemeente Hilvarenbeek heeft als doel om te groeien en voegt de komende jaren minimaal 500 woningen toe. Dit zou er toe kunnen leiden dat er knelpunten ontstaan in de gemeente. Vooral de weg naar Tilburg en de drukke gemeentelijke weg zouden mogelijk in de toekomst knelpunten

⁴¹ Foto van de leefomgeving

kunnen geven. Voor alsnog is er geen reden om aan te nemen dat dit tot ernstige knelpunten zal gaan leiden.

Wel mist er momenteel integraal beleid en maatregelen voor mobiliteit in de gemeente. Dit wordt namelijk provinciaal geregeld. Er zijn ideeën om de buslijnen uit de kernen te halen om zo reistijd van de bus te optimaliseren. Inwoners zullen daardoor verder moeten reizen om bij een bushalte te komen. Naar verwachting zal er weinig verandering optreden in de bereikbaarheid van Hilvarenbeek. Er zijn momenteel geen nieuwe busverbindingen of onder openbaar vervoer gepland. De autonome ontwikkeling is daarom als **redelijk** gescoord.

5.3 Recreatie

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema recreatie in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Recreatie		

5.3.1 Recreatie

5.3.1.1 Beoordelingssystematiek

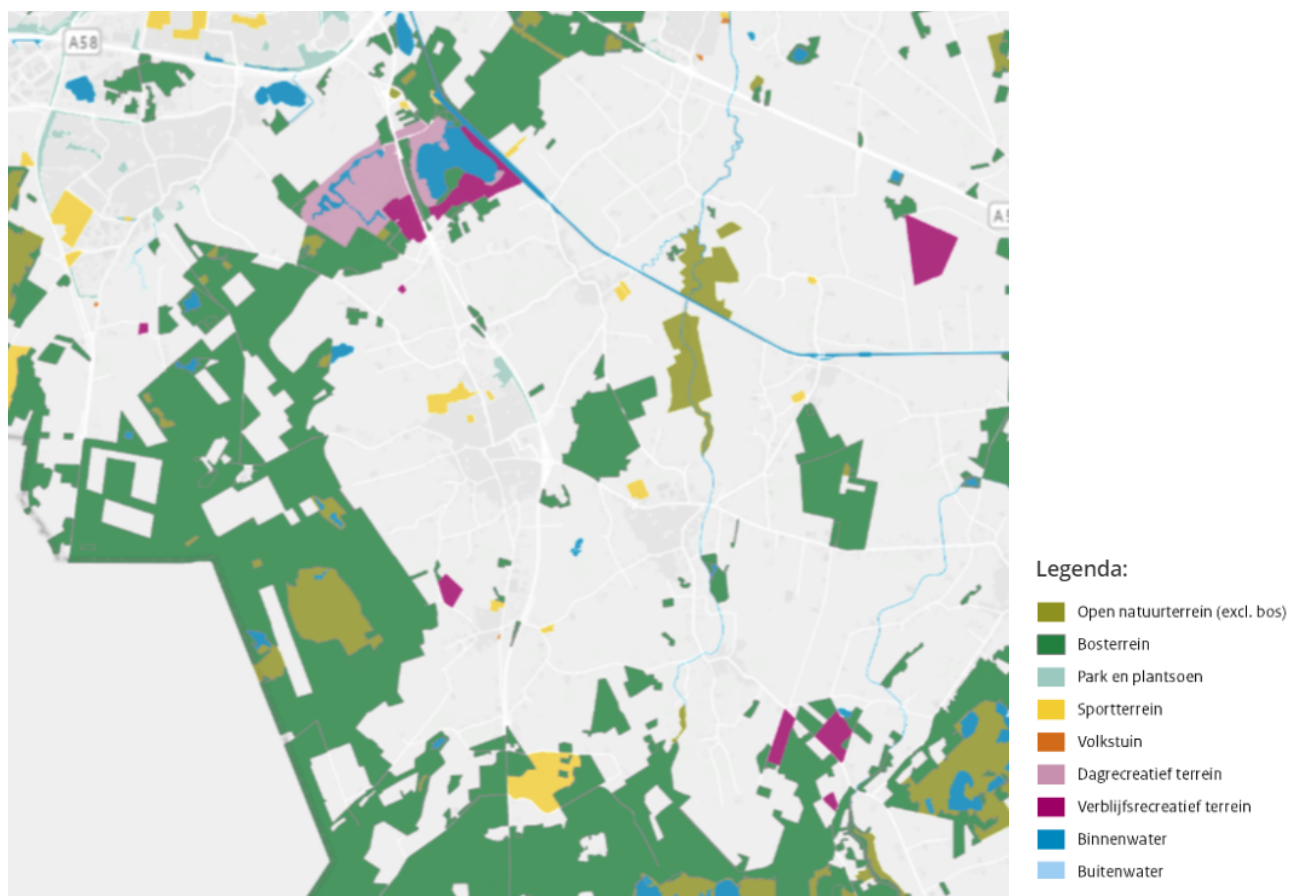
Beoordelingscriterium recreatie: recreatieaanbod.

Voor het recreatieaanbod is gekeken naar de aanwezigheid van recreatieve voorzieningen in de gemeente.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Recreatie	Recreatieaanbod	Onvoldoende aanbod van recreatieve voorzieningen	Gemiddeld aanbod van recreatieve voorzieningen	Voldoende aanbod van recreatieve voorzieningen

5.3.1.2 Huidige situatie

Zoals te zien is in Figuur 5.10 zijn er diverse natuur- en recreatiegebieden in de gemeente Hilvarenbeek. Daarvan bestaat een groot gedeelte in het zuiden en westen van de gemeente uit bosterrein (dit zijn Natura 2000- en NNN-gebieden). Ook zijn er op verschillende plekken sportterreinen en open natuurterreinen. Verder is er in het noorden van de gemeente een groot dagrecreatief en verblijfsrecreatief terrein, namelijk Beekse Bergen. Zoals te zien is op de kaart zijn er daarnaast nog een aantal verblijfsrecreatieve terreinen in de gemeente. Er is relatief weinig recreatie rondom binnen- en buitenwater.



Figuur 5.10 Natuur- en recreatiegebied in de Gemeente Hilvarenbeek (Bron: [Kaarten - Atlas van de Regio | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#))

Naast natuur- en recreatiegebieden zijn er 38 speelplaatsen in de gemeente. Ook zijn er diverse sportverenigingen en andere accommodaties, zoals een cultureel centrum, museum en molen. Daarom wordt de huidige situatie wordt als goed beoordeeld.

5.3.1.3 Autonome situatie

Het is de ambitie van de gemeente Hilvarenbeek om het toeristisch-recreatieve profiel te versterken. Als het gaat om nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven, vindt de gemeente het belangrijk dat deze passen bij de aard en schaal van het gebied waar de betreffende locatie in gelegen is. De gemeente ziet kansen in zowel de kernen als aan de randen.

In 2023 heeft de gemeente een druk- en draagkrachtanalyse laten uitvoeren. Uit deze analyse blijkt dat de fysieke en sociale draagkracht overwegend positief is, met over de gehele gemeente een goede balans. Aandachtspunten zijn er wel, bijvoorbeeld op het gebied van natuur en mobiliteit. Er is echter geen aanleiding om toerisme/recreatie te begrenzen in de gemeente.

Op verschillende plekken kan de agrarische sector mogelijk verdwijnen, waardoor er potentieel meer ruimte komt voor de recreatieve sector. Deze agrarische bebouwing kan bijvoorbeeld worden omgevormd naar locaties voor paardrijden, wijngaarden, workshops, wijnproeverijen, en

recreatiehuisjes. Bovendien wil de gemeente de toeristische en recreatieve sector versterken. In het toeristisch-recreatieve beleidslijnkader is er beleid opgenomen om het huidige aanbod te versterken, een toekomstbestendig aanbod te creëren, landschappelijke en maatschappelijke kwaliteiten te versterken en gebiedsgericht te werken. De autonome ontwikkeling wordt ook als **goed** beoordeeld.

6 Natuur en milieu

6.1 Natuur

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Natura 2000-gebieden		
NNN-gebieden buiten N2000		
Biodiversiteit		

6.1.1 Natura 2000-gebieden

6.1.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium Natura 2000-gebieden: staat van instandhouding soorten en habitattypen.

Natura 2000 is het samenhangende netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie, bestaande uit Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Landen wijzen beschermingszones aan en stellen een beheerplan op om de natuurwaarden in deze natuurgebieden te behouden, te vergroten of te verbeteren. De Europese afspraken zijn in Nederland vastgelegd in de Omgevingswet. Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen onder meer veroorzaakt worden door verstoring door licht en geluid, verdroging van de bodem, verzuring en stikstofdepositie.

Voor de indicator Natura 2000 is gekeken naar de staat van instandhouding van de Natura 2000-gebieden in de gemeente Hilvarenbeek; binnen de gemeente bevindt zich één Natura 2000-gebied. Binnen het criterium is gekeken naar de kwaliteiten, de redenen van aanwijzing als Natura 2000-gebied, de instandhoudingsdoelen en de invloed van stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden. Wanneer er sprake is van behoud of versterking van de kwaliteiten en de instandhoudingsdoelen wordt de huidige situatie en of autonome ontwikkeling beoordeeld als goed. Wanneer er sprake is van aanzienlijke of beperkte aantasting wordt de huidige situatie en of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht of redelijk.

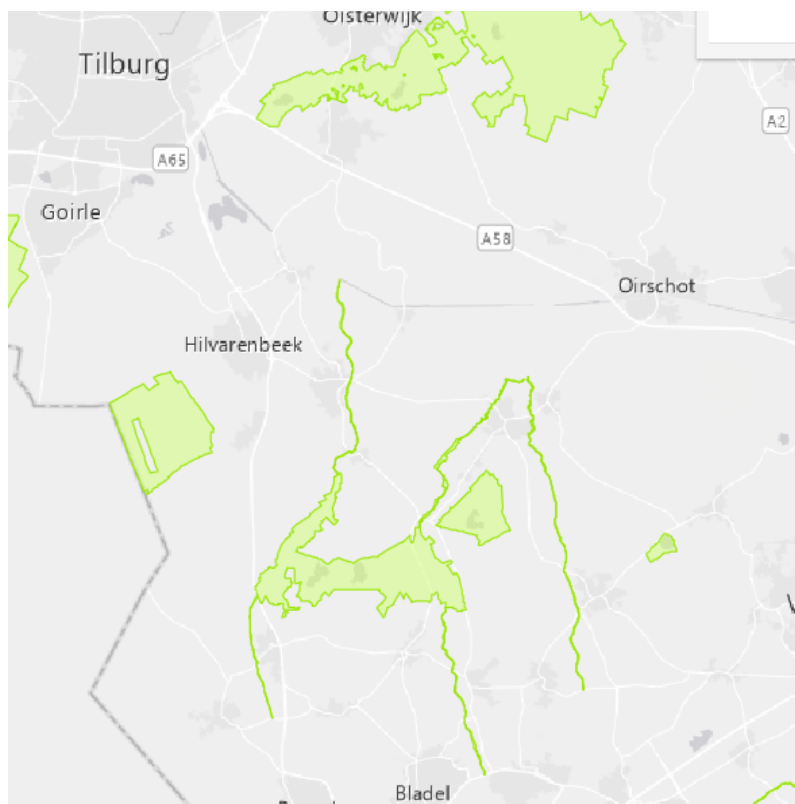
Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Natura 2000	Staat van instandhouding soorten en habitattypen	Aanzienlijke aantasting	Beperkte aantasting	Behoud of versterking

6.1.1.2 Huidige situatie

Natura 2000 is het samenhangende netwerk van beschermde natuurgebieden in de Europese Unie, bestaande uit Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden. Landen wijzen beschermingszones aan en stellen een beheerplan op om de natuurwaarden in deze natuurgebieden te behouden, te vergroten of te verbeteren. De Europese afspraken zijn in Nederland vastgelegd in de Omgevingswet. In Nederland gaat het om ruim 160 gebieden. De mogelijke directe (fysieke aantasting) en indirecte effecten (verstoring, verdroging, stikstofdepositie, e.d.) voor alle gebieden in een straal van 25 km worden in ogenschouw genomen. Dus ook de Belgische Natura 2000-gebieden. Uiteraard in aansluiting op het abstractieniveau van de omgevingsvisie. Binnen een straal van 25 km (de afstand waarbinnen stikstof impact kan hebben op natuur) bevinden zich een heel aantal Natura2000-gebieden, zowel in Nederland als in België. Het gaat dan - in Nederland – om Loonse en Drunense Duinen en Leemkuilen, Kampina en Oisterwijkse Vennen, Regte Heide en Riels Laag, Langstraat, Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek, het Ulvenhoutse Bos en - in België - om het Turnhouts vennengebied en delen van Kleine Nete, Het Blak en Bos en Hei. Binnen de gemeente Hilvarenbeek ligt één Natura2000-gebied⁴². Het gaat om het gebied Kempenland-West.

Dit Natura 2000-gebied wordt toegelicht aan de hand van het opgestelde beheerplan. Daarbij wordt stil gestaan bij de kwaliteiten van het gebied, de redenen van aanwijzing als Natura 2000-gebied, de instandhoudingsdoelen en de invloed van stikstofdepositie. Stikstofdepositie vormt een belangrijk thema voor Natura 2000 gebieden. Door de verzurende of vermestende invloed van stikstofdepositie kan een habitat significant worden aangetast. Elk habitatype kent daarom een Kritische Depositiewaarde (KDW). De KDW is de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van een habitat aangetast wordt. Een habitatype wordt als stikstofgevoelig aangemerkt wanneer de KDW lager is dan 2400 mol per hectare per jaar. Wanneer de daadwerkelijke stikstofdepositie hoger is dan de KDW wordt gesproken over overbelasting door stikstof.

⁴² Bidbook natuurbod



Figuur 6.1 Ligging N2000-gebieden Hilvarenbeek en omgeving

Kwaliteiten Kempenland-West

Het heide- en vennengebied van Kempenland-West, gelegen in Noord-Brabant, bestrijkt diverse gebieden zoals de Rooversche Heide, Mispelindsche Heide, Neterselsche Heide, Landschotsche Heide, Groot en Klein Meer. Deze gebieden worden gevoed door regenwater en grondwaterstromen, met vennen zoals Keijenhurk, Wit-Holland en Kromven. Het gebied kent uitdagingen zoals verdroging door ontwateringssloten, en het water in de beken is verhard door bekalking en vermesting. Het verzuringsproces wordt versterkt door neerslag en menselijke activiteiten zoals dammen rond visvijvers. Er zijn echter ook mitigatiemaatregelen genomen, zoals kalkinjecties en het aanleggen van grondwaterputten. Drainagesystemen hebben invloed op de grondwaterstanden, met duidelijke verschillen tussen noordoostelijke en centrale delen van het gebied⁴³.

Redenen van aanwijzing als Natura 2000-gebied Kempenland-West

Veel natuurgebieden staan onder druk en daarom is besloten dat de lidstaten maatregelen nemen om gunstige omstandigheden te realiseren voor het in stand houden van kwetsbare soorten en habitattypen. Daarvoor zijn zogeheten Natura 2000- gebieden aangewezen. Kempenland-West, waar dit beheerplan over gaat, is één van die unieke Natura 2000-gebieden in Europa. Het is uitgeroepen tot natura-2000 gebied omdat er in het gebied kwetsbare planten- en diersoorten voorkomen, zoals de zeldzame drijvende waterweegbree en de kleine modderkruiper.

⁴³ Natura 2000 beheerplan

Kernopgave Kempenland-West

De waarde van Kempenland-West is gelegen in de afwisseling. In een intensief door de mens gebruikt landschap ligt een aantal natuurgebieden die vooral bestaan uit bos, heide en vennen. Het landschap wordt doorsneden door een aantal beken. In het kader van Natura 2000 is het gebied aangewezen voor zeven habitattypen waaronder drie subtypen en twee soorten. Voor deze habitattypen en soorten gelden verschillende instandhoudingsdoelstellingen.

Code	Habitatype	Relatieve Bijdrage	Doelstelling	Jaar van aanwijzing
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	C	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.	2013
H3130	Zwakgebufferde vennen	B1	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.	2013
H3160	Zure vennen	B1	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	2013
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	B	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit	2013
H4010	Vochtige heiden	B1	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A).	2013
H4030	Droge heiden	C	Behoud van de oppervlakte en verbetering van de kwaliteit.	2013
H6410	Blauwgraslanden	C	Behoud van de oppervlakte en behoud van de kwaliteit.	2013
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	B1	Behoud van de oppervlakte en behoud van de kwaliteit.	2013
H9120**	Beuken-eikenbossen met hulst	C	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.	2022
H9160**	Eiken-haagbeukenbossen	C	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, hogere zandgronden (subtype A).	2022
H9190**	Oude eikenbossen	C	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	2022
H91D0**	*Hoogveenbossen	C	Behoud oppervlakte en kwaliteit.	2022
H91E0C	*Vochtige alluviale bossen	B1	Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (subtype C).	2013

* prioritair habitatype

** toegevoegd n.a.v. wijzigingsbesluit

Figuur 6.2 Instandhoudingsdoelstellingen Kempenland-West (Bron: Natuurdoelanalyse Kempenland-West 2023)⁴⁴

Code	Habitatsoort	Relatieve Bijdrage	Doelstelling	Jaar van aanwijzing
H1149	Kleine modderkruiper	-	Behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied voor behoud van de populatie.	2013
H1831	Drijvende waterweegbree	B2	Behoud van de omvang en kwaliteit van het leefgebied voor behoud van de populatie.	2013

⁴⁴ Natuurdoelanalyse Kempenland-West

Figuur 6.3 Instandhoudingsdoelstellingen Kempenland-West (Bron: Natuurdoelanalyse Kempenland-West 2023)

Knelpunten

De belangrijkste knelpunten voor het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen liggen op het vlak van vermesting (door stikstofdepositie) en verdroging. Ook vermesting en verzuring door atmosferische depositie en de aanvoer van onvoldoende (grond)water van goede kwaliteit vormen knelpunten. Deze worden namelijk grotendeels veroorzaakt door zaken buiten het Natura 2000-gebied en zijn niet door de beheerder op te lossen.

Het beekbegeleidend loofbos langs de Reusel is vooral op Landgoed Wellenseind ernstig verruigd en wordt op verschillende plaatsen gedomineerd door Sachalinse duizendknoop. Lokaal is de recreatiedruk op dit moment te hoog (De Hertgang), wat leidt tot verstoring van de fauna. Het laatstgenoemde knelpunt is relatief eenvoudig op te lossen door het aanpassen van de recreatieve ontsluiting, de andere zijn lastiger. Om de verruiging tegen te gaan, moet de kwaliteit van het beekwater verbeteren. De vooruitzichten daarop zijn goed, maar de 'historische lading' aan voedingsstoffen zal niet op korte termijn uit het systeem verdwijnen, zodat ook de verruiging niet snel zal afnemen. Voor de bestrijding van Sachalinse duizendknoop is geen effectieve methode bekend, behalve chemische bestrijding, maar dat is langs de beek zeer onwenselijk. Het instandhoudingsdoel kwaliteitsverbetering zal dan ook niet op korte termijn worden gerealiseerd; daarmee is een termijn van minimaal enkele decennia gemoeid.

Staat van instandhouding

Zoals te zien is in onderstaande Figuur 6.4 hebben de meeste habitattypen nog een verbeteropgave voor de kwaliteit in Kempenland-West. Dit geldt voor de stuifzandheiden met struikhei, zwakgebufferde vennen, beken en rivieren met waterplanten, vochtige heiden, droge heiden, beuken-eikenbossen met hult, eiken-haagbeukenbossen en vochtige alluviale bossen. Alleen de zure vennen, blauwgraslanden, pioniervegetaties met snavelbiezen, oude eikenbossen en hoogveenbossen hebben behoud kwaliteit als instandhoudingsdoel.

Habitattype ?	Habitatsubtype ?	Status doel ?	Oppervlakte ?	Kwaliteit ?	Relatieve bijdrage ?	Kernopgave ?
H2310 - Stuifzandheiden met struikhei		definitief	=	>	C	6.09
H3130 - Zwakgebufferde vennen		definitief	=	>	B1	6.02,W
H3160 - Zure vennen		definitief	=	=	C	
H3260A - Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	definitief	>	>	B	5.01,W
H4010A - Vochtige heiden	hogere zandgronden	definitief	=	>	B1	6.09
H4030 - Droge heiden		definitief	=	>	C	6.09
H6410 - Blauwgraslanden		definitief	=	=	C	
H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen		definitief	=	=	B1	
H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst		definitief	=	>	C	
H9160A - Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	definitief	=	>	C	
H9190 - Oude eikenbossen		definitief	=	=	C	Instandhoudingsdoel voor kwaliteit van het habitattype in het gebied: • = behoud kwaliteit; • > verbetering kwaliteit
H91D0* - Hoogveenbossen		definitief	=	=	C	
H91E0C* - Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	definitief	=	>	B1	

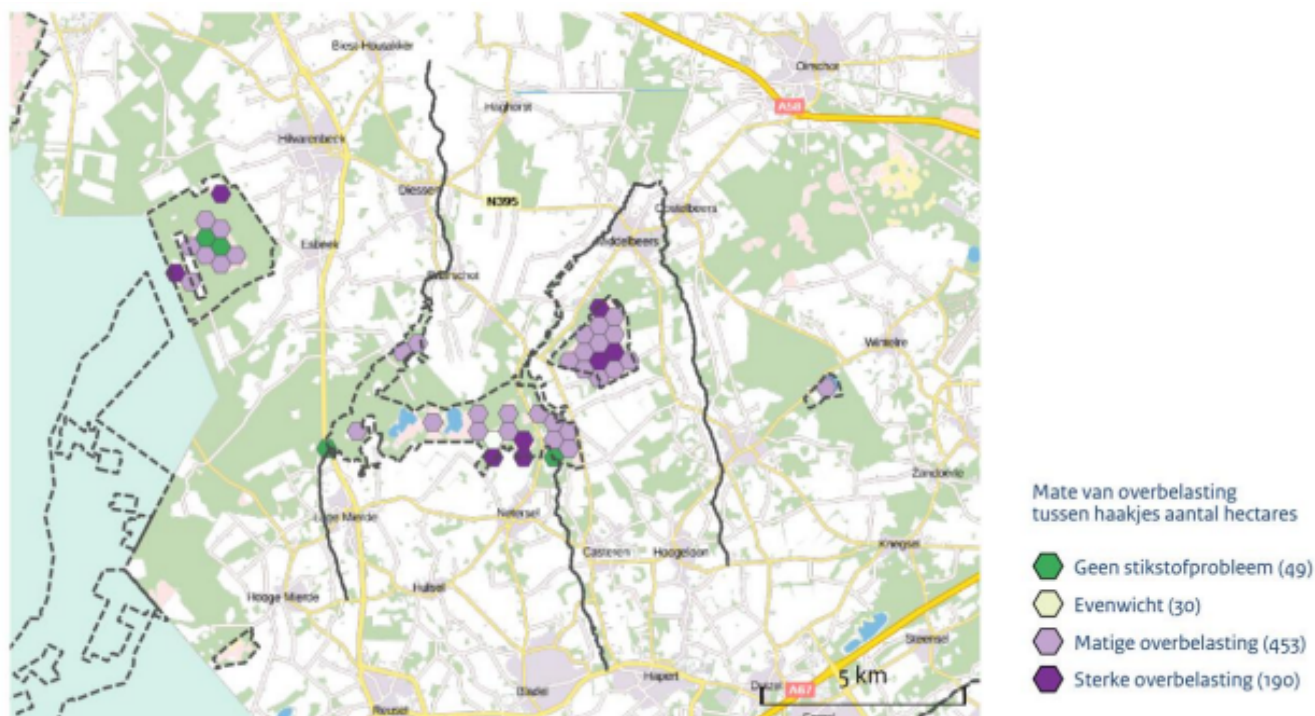
Figuur 6.4 Staat van instandhouding (Bron: [Kempenland-West: Doelstelling | natura 2000](#))

Stikstofdepositie Kempenland-West

In het Natura 2000-gebied Kempenland-West zijn de volgende habitattypen en soorten gevoelig voor stikstofdepositie: stuifzandheiden met struikhei, zwak gebufferde vennen, zure vennen, vochtige heiden, droge heiden, blauwgraslanden, en vochtige alluviale bossen.

Daar waar in het Natura 2000- gebied stikstofgevoelige habitattypen voorkomen, leiden de huidige emissies van stikstof bijna overal tot overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW). Figuur 6.5 toont het verschil van stikstofdepositie tot de KDW voor de aanwezige habitattypen in het gebied in de huidige situatie. Hierbij zijn de zoekgebieden meegenomen als ware het type er aanwezig ⁴⁵.

⁴⁵ Gebiedsanalyse Kempenland-West
https://www.natura2000.nl/sites/default/files/PAS/Gebiedsanalyses_vigerend/135_Kempenland-West_gebiedsanalyse_15-12-17_NB.pdf



Figuur 6.5 Afstand huidige situatie stikstofdepositie tot de KDW (Bron: [Invoer - AERIUS Calculator](#))

Conclusie huidige situatie Kempenland-West

De bovenstaande beschreven kwaliteiten, redenen van aanwijzing als Natura 2000, kernopgave en de stikstofdepositie in Kempenland-West worden getoetst op basis van de staat van instandhouding. Over het algemeen geldt dat voor habitattypen en habitatrichtlijnsoorten de landelijke instandhouding voor de meeste habitattypen op kwaliteit nog grote verbeteropgaven heeft. Daarnaast resulteert stikstofdepositie in een overbelasting voor het gehele gebied, met een overschrijding van de KDW-waarden. Met het bovenstaande wordt de conclusie getrokken dat er sprake is van aantasting van de instandhoudingsdoelen van soorten en habitattypen in de huidige situatie.

Daarom wordt de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.

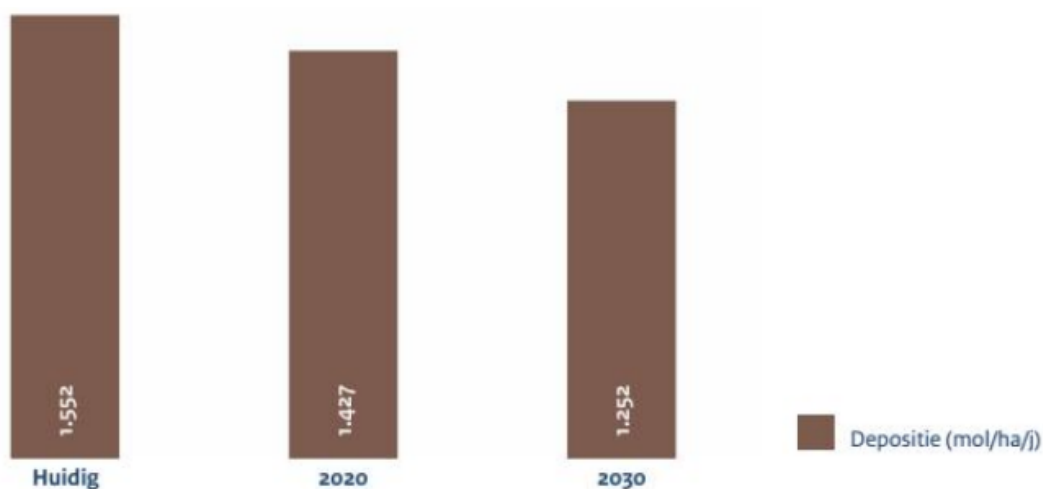
6.1.1.3 Autonome ontwikkeling

Voor habitattypen die nog steeds in een overbelaste situatie verkeren, heeft het Rijk herstelmaatregelen opgesteld vanuit het Natura 2000-programma. Ondanks een hoge stikstofdepositie, maken deze maatregelen het mogelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te behalen. De vooruitzichten voor verdere kwaliteitsverbetering zijn goed, omdat deze simpel en tegen lage kosten te realiseren zijn en er daarover bestuurlijke afspraken liggen. Voor habitattypen in overbelaste situaties worden herstelmaatregelen genomen, zoals begrazing, plaggen, en verwijderen van organische sedimenten. De autonome ontwikkeling in Kempenland-West vertoont daarom duurzaam herstel op verschillende locaties, dankzij een afname van verzurende en vermestende depositie en de aanvoer van kalkrijk water, vooral in het Groot Meer. Kunstmatige oplossingen blijven echter nodig vanwege het onherstelbaar hydrologisch systeem.

De stikstofdepositie zal in de komende decennia dalen als gevolg van provinciale Verordening Stikstof en Natura 2000 en landelijke maatregelen (Programmatie Aanpak Stikstof - PAS). Deze regels stellen eisen aan emissies en dragen zo bij aan de vermindering van stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden zoals Kempenland-West. Kansen voor verdere kwaliteitsverbetering liggen in voortzetting van huidig beheer (zoals plaggen, plagplekken bekalken met steenmeel en begrazen met een schaapskudde), intensivering op Mispelende Heide, en versterking van verbindingen tussen heidegebieden en beekdalen.

Ook is in de Groenblauwe Gebiedsrichte Aanpak (GGA) beschreven hoe maatregelen genomen worden voor Kempenland-West, die zorgen dat de bodem, water en lucht in en rondom Kempenland-West op orde zullen zijn. Daarvoor wordt in het Natura 2000-gebied gezocht naar slimme combinaties van oplossingen voor sterkere natuur, voldoende en schoon water, een goede bodem en de toekomst van de landbouw ⁴⁶.

Sinds 22 maart 2013 geldt voor de veehouderij in de provincie Noord-Brabant de (gewijzigde) provinciale Verordening stikstof en Natura 2000, deze kaders zijn per 1-1-2017 opgenomen in de Verordening natuurbescherming. Bij uitbreiding moeten nieuwe stallen aan emissiearme eisen voldoen. Ook bestaande stallen zullen op termijn aan deze eisen moeten voldoen. Jaarlijks worden de resultaten van de verordening gerapporteerd. Naast afspraken over de eisen uit de verordening hebben de convenantpartners ook afspraken gemaakt over de zogenoemde piekbelasters nabij Natura 2000- gebieden. Waar mogelijk worden deze gesaneerd of verplaatst. De verwachte daling van de gemiddelde depositie per hectare is weergegeven in onderstaande staafdiagram (Figuur 6.6). De verwachte daling tussen de huidige situatie en 2030 bedraagt in dit gebied 242 mol. Alhoewel de depositie in de Kempenland-West zal dalen zal er ook in 2030 voor een deel van de natuurwaarden nog steeds sprake zijn van overbelasting. De autonome ontwikkeling wordt daarom beoordeeld als **redelijk**.



Figuur 6.6 Te verwachten depositiedaling in het gebied Kempenland-West

⁴⁶ [Kempenland-West en omgeving | GGA groen blauw](#)

6.1.2 NNN-gebieden buiten N2000

6.1.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium NNN-gebieden buiten N2000: wezenlijke kenmerken en waarden in NNB-gebieden (ook EVZ).

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt te voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Vanaf 2014 zijn provincies verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurwerk. Het NNN bestaat uit de Natura 2000-gebieden, aangevuld met gebieden daarbuiten, zoals belangrijke weidevogelleefgebieden en natuur- en bosgebieden. De gebieden worden onderling verbonden door ecologische verbindingszones. In Noord-Brabant heet dit netwerk het Natuur Netwerk Brabant (NNB), vandaar de benaming in het beoordelingscriterium.

Het gaat bij deze indicator om gebieden binnen het Natuur Netwerk Brabant (NNB) die geen Natura 2000-gebied zijn. Binnen de gemeente Hilvarenbeek ligt ook Natura 2000; dit is in 6.1.1 besproken.

Voor de indicator Natuur Netwerk Brabant (NNB) is gekeken naar de wezenlijke kenmerken en waarden van de gebieden die onder het NNB vallen in Hilvarenbeek. Ook is gekeken naar Ecologische Verbindingszones (EVZ) in de gemeente Hilvarenbeek.

Wanneer er sprake is van behoud of versterking van de kwaliteiten en de instandhoudingsdoelen wordt de huidige situatie en of autonome ontwikkeling beoordeeld als goed.

Wanneer er sprake is van aanzienlijke of beperkte aantasting wordt de huidige situatie en of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht of redelijk.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
NNN-gebieden buiten Natura 2000	Wezenlijke kenmerken en waarden in NNB-gebieden (ook EVZ)	Aanzienlijke aantasting	Beperkte aantasting	Behoud of versterking

6.1.2.2 Huidige situatie

In onderstaande figuur 6.7 zijn NNB en de Ecologische Verbindingszones (EVZ) te zien.

Natuurbeheerplan

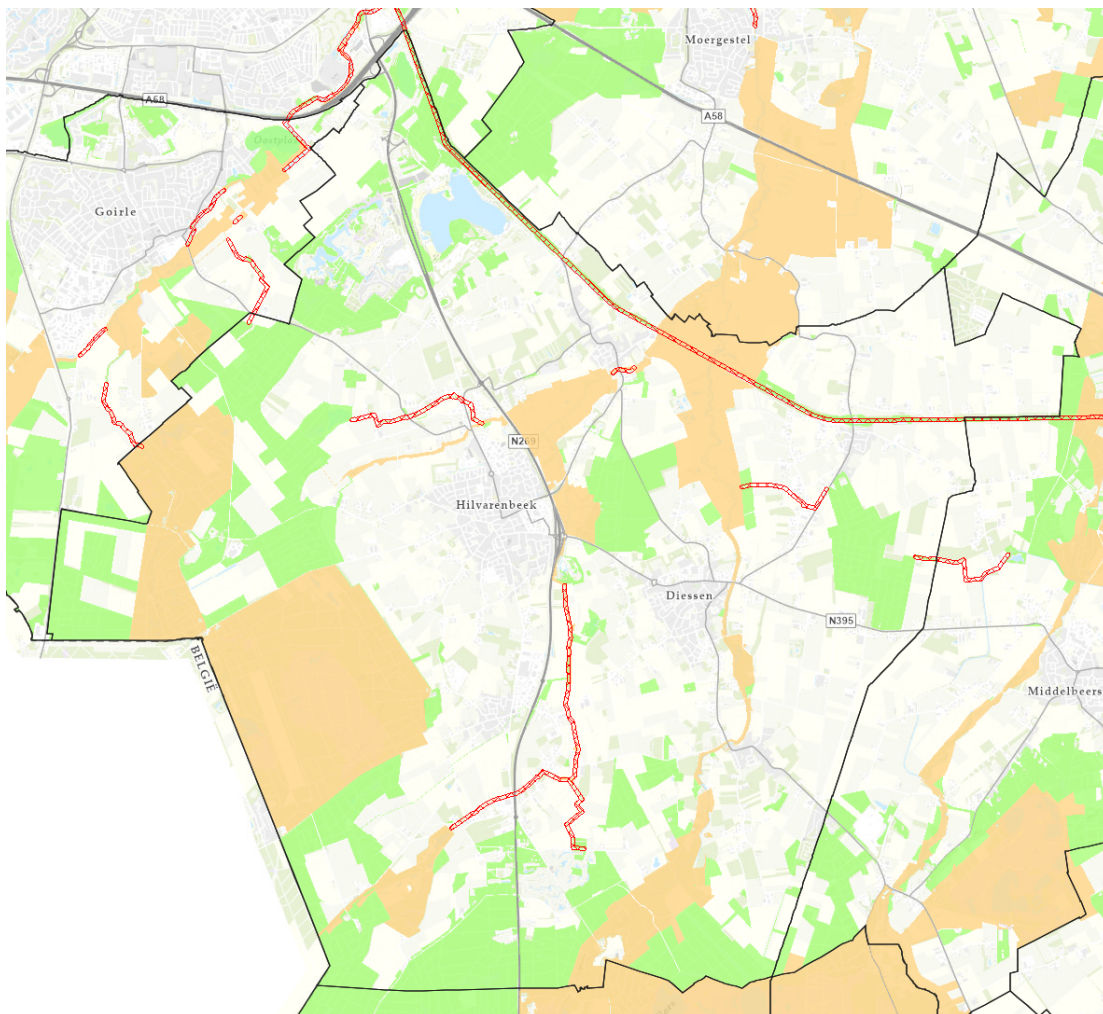
Interim Omgevingsverordening - NNB Ecologische Verbindingszones



Rijk en Provincie NNB

■ NNB Rijksdeel

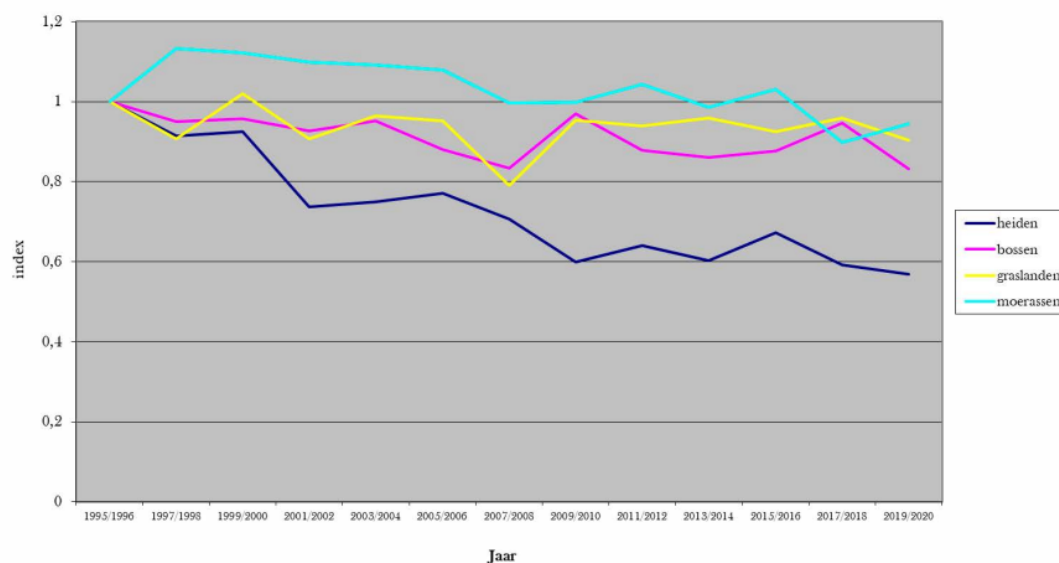
■ NNB Provinciaal deel



Figuur 6.7 Natuurnetwerk Brabant en Ecologische Verbindingszones (Bron: Kaartenbank Noord-Brabant [Kaartenbank \(arcgis.com\)](https://www.kaartbank.nl/))

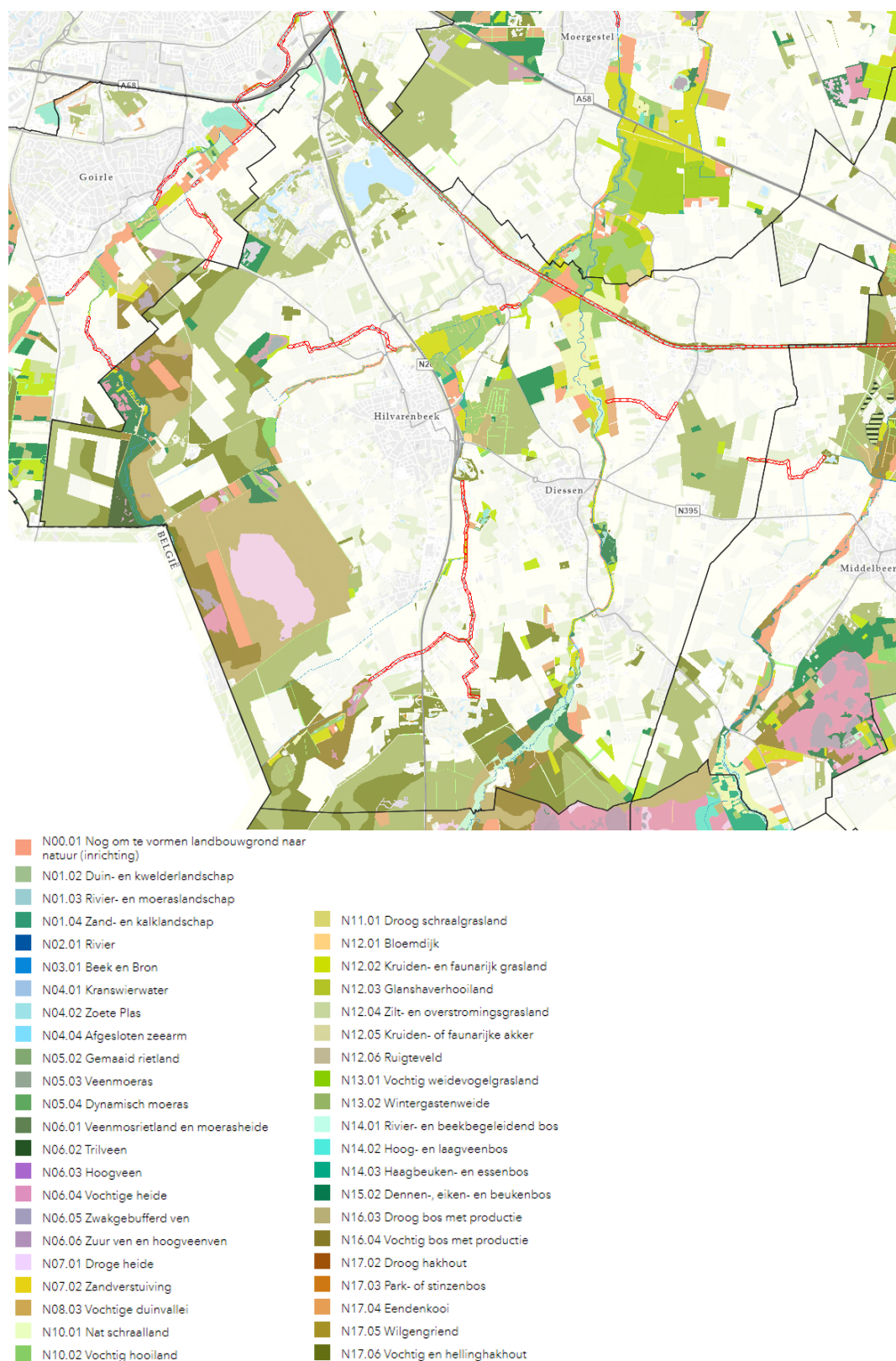
Rode stukken zijn NNB Ecologische Verbindingszones uit de Omgevingsverordening van de Provincie Noord-Brabant, groene en oranje delen zijn NNB.

De natuur in de Brabantse natuurgebieden is vanaf ongeveer 2009-2010 stabiel maar op een laag niveau (Provincie Noord-Brabant, Toestand van de Natuur in Brabant, juni 2021). Dit wil niet zeggen dat er niets verandert binnen het Natuur Network Brabant. Doordat de toestand wordt gemeten op een index van gemiddelden van habitats, kunnen positieve ontwikkelingen van het ene type natuur tenietgedaan worden door de negatieve ontwikkelingen van het andere type.



Figuur 6.8 Index van de verschillende habitats in Brabantse natuurgebieden (bron: Toestand van de natuur in Brabant, 2021)

Het grootste deel van de NNB-gebieden binnen de gemeente Hilvarenbeek bestaat qua natuurtypen uit droog en vochtig bos met productie, dennen-, eiken- en beukenbos, kruiden- en faunarijck grasland, droge heide en hier en daar wat stukken nog om te vormen landbouwgrond naar natuur(inrichting) (zie figuur 6.9).



Figuur 6.9 Beheertypenkaart Natuurtypen (Bron: Natuurbeheerplan, kaartenbank Noord-Brabant [Kaartbank \(arcgis.com\)](https://kaartbank.arcgis.com/))

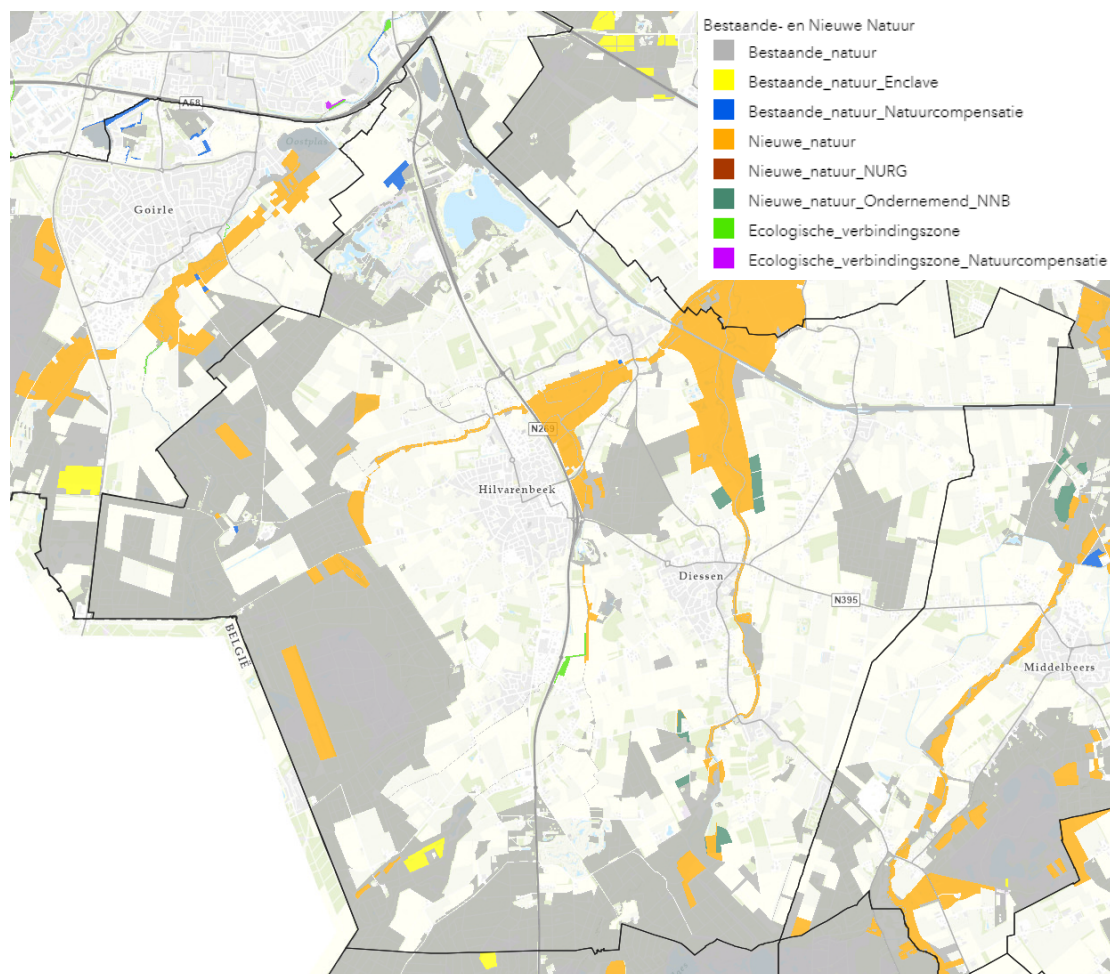
Sinds de start van de provinciale meetnetten neemt de biodiversiteit in bossen af (BrabantInZicht, 2023). De broedvogels en de planten schommelen rondom een vergelijkbare waarde als in 1995, maar de dagvlinders zijn sterk achteruitgegaan. Dagvlinders hebben zonnige open plekken met veel bloeiende kruiden in het bos nodig, en die zijn in de Brabantse bossen niet veel meer aanwezig. Dit komt onder andere door de hoge stikstofdepositie waardoor de bossen dichtgroeien met bramen en varens. Soorten die de afgelopen twintig jaar in de Brabantse bossen een sterke positieve trend laten zien, zijn: appelvink, geel nagelkruid, groot heksenkruid, hulst en klimop. Soorten die in de Brabantse bossen sterk zijn achteruitgegaan, zijn: nachtegaal, wielewaal, drienerfmuur en groot springzaad

De huidige situatie van NNN in de gemeente wordt als **slecht** beoordeeld.

6.1.2.3 Autonome ontwikkeling

De verwachting is dat bestaande NNB-gebieden in de gemeente Hilvarenbeek net als elders in Brabant verder worden ingericht en beheerd. Ook wordt de samenhang tussen de NNB-gebieden op enkele plekken verder versterkt door realisatie van ecologische verbindingen (zie figuur in paragraaf 6.1.2.2). Doel van de Provincie Noord-Brabant is om in 2027 alle ontbrekende verbindingen in het netwerk te hebben gedicht met nieuwe natuur. Dan moet er een robuust netwerk liggen dat zoveel mogelijk op een natuurlijke wijze functioneert en klimaatbestendig is. Daarnaast zijn er in het Natuurbeheerplan van de Provincie Noord-Brabant meerdere 'Nieuwe natuurgebieden' aangewezen, een deel daarvan ligt in de gemeente Hilvarenbeek (zie onderstaande kaart in figuur 6.10).

Het Groen Ontwikkelfonds Brabant is opgericht om initiatiefnemers te helpen deze nieuwe natuur te realiseren. In dit fonds is in totaal 240 miljoen euro en 3.000 hectare grond beschikbaar.



Figuur 6.10 Onderverdeling bestaande en nieuwe natuur (bron: Natuurbeheerplan Provincie Noord-Brabant, 2023
Kaartbank Noord-Brabant [Kaartbank \(arcgis.com\)](https://kaartbank.arcgis.com/))

Knelpunten zoals onvoldoende waterkwaliteit, verdroging, vermesting en verzuring, zijn echter zorgelijk en worden naar verwachting nog versterkt door klimaatverandering. Ook (intensieve) landbouw, bodemdaling en stikstof kunnen mogelijk negatieve effecten veroorzaken voor NNB-gebieden in Brabant en ook in Hilvarenbeek, waardoor het aantal en de diversiteit aan natuurwaarden mogelijk aangetast worden of zelfs afnemen. Het intensieve menselijke grondgebruik heeft ertoe geleid dat de habitats voor flora en fauna zijn verminderd in omvang en kwaliteit en bovendien sterk versnipperd zijn geraakt. Daarnaast heeft het intensieve agrarisch landgebruik en het verdwijnen van traditionele landschapselementen het ecosysteem onder druk gezet. Er is een groeiend maatschappelijk bewustzijn dat er inspanningen nodig zijn om de biodiversiteit te versterken. Dit heeft ertoe geleid dat in regionaal verband wordt gewerkt aan het herstel van de natuur en biodiversiteit door de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Brabant. Voor een goed functionerend natuurnetwerk is het van belang dat barrières worden opgeheven door middel van faunapassages en wordt er gewerkt aan gemeente overstijgende ecologische verbindingzones.⁴⁷

⁴⁷ Foto van de leefomgeving (input gemeente).

Het Natuur Netwerk Nederland wordt in de autonome ontwikkeling als **redelijk** beoordeeld.

6.1.3 Biodiversiteit

6.1.3.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium biodiversiteit: omvang biodiversiteit, aantal rode lijstsoorten.

Voor het criterium biodiversiteit is gekeken naar de omvang van de biodiversiteit en het aantal rode lijstsoorten. Wanneer er sprake is van een toename van het aantal rode lijstsoorten zijn deze soorten beter beschermd en wordt de biodiversiteit beoordeeld als goed. Wanneer er sprake is van een afname van de omvang van de biodiversiteit en er zijn weinig rode lijstsoorten aangewezen wordt het criterium biodiversiteit in de huidige situatie of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht.

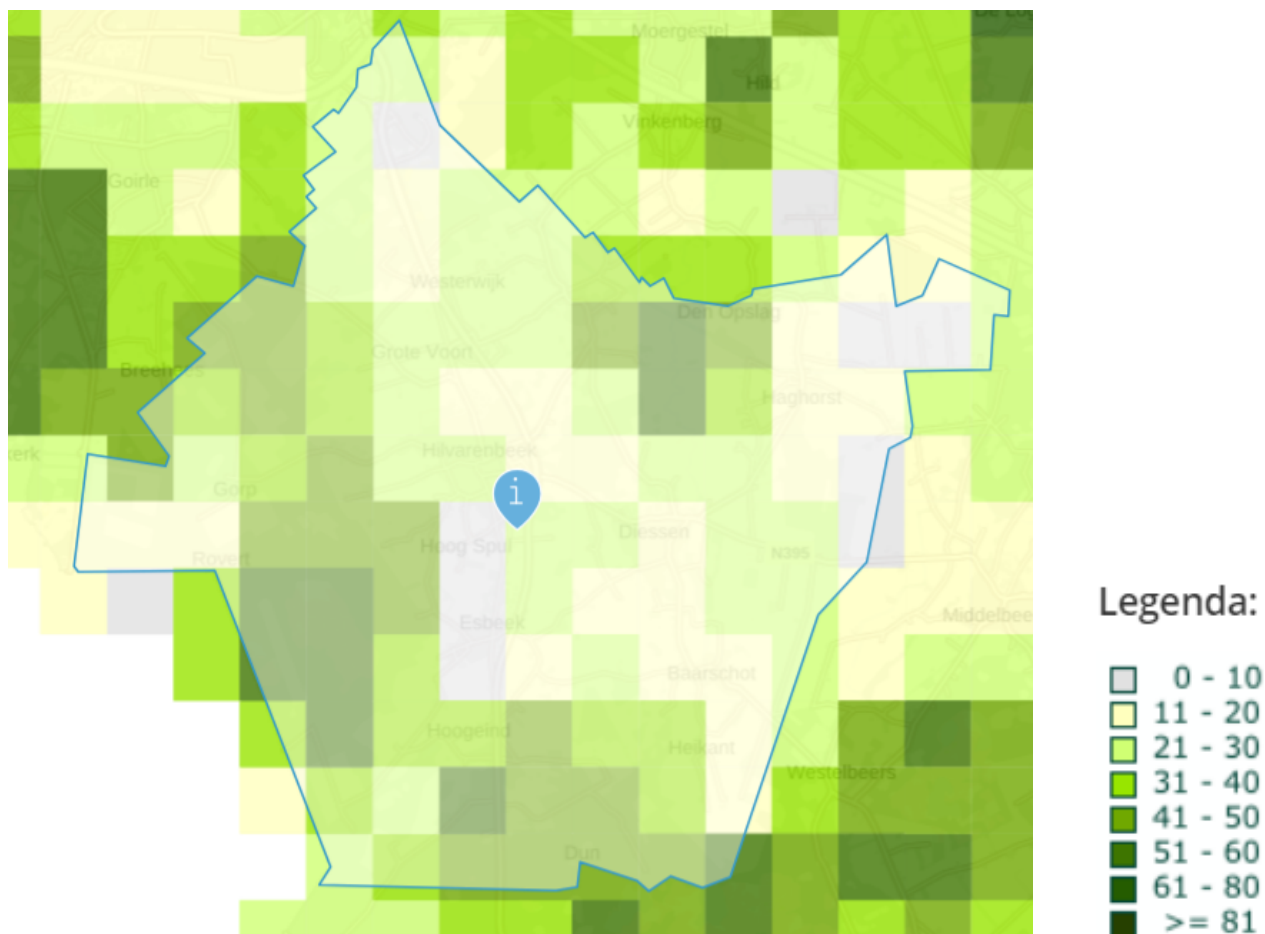
Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Biodiversiteit	Omvang biodiversiteit: aantal rode lijstsoorten	Afname biodiversiteit en weinig rode lijstsoorten	Gelijk blijven omvang biodiversiteit en gelijk blijven aantallen rode lijstsoorten	Toename biodiversiteit en toename aantallen rode lijstsoorten

6.1.3.2 Huidige situatie

Hilvarenbeek is een groene regio met één Natura 2000-gebieden binnen de gemeentegrenzen, Kempenland-West. Kempenland-West heeft een variërend landschap, van laagveenmoerassen tot zandverstuivingen en van natuurlijk meanderende beken tot door mensenhanden gegraven leemkuilen. Tegelijkertijd staat de biodiversiteit en landschapskwaliteit van deze gebieden onder druk. Bijvoorbeeld door thema's als vermesting, versnippering, verdroging en recreatieve druk⁴⁸.

In onderstaande kaart staat de geschatte soortendiversiteit van rode lijst soorten per kilometerhok in klassen voor de gemeente Hilvarenbeek. Deze kaart is gemaakt op basis van gegevens van de laatste 10 jaar uit de Nationale Databank Flora en Fauna. De zeven belangrijkste en best onderzochte soortgroepen zijn hierin samengenomen (vaatplanten, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en vogels). De kaart geeft relatieve en geen absolute soortenaantallen in klassen weer, waardoor relatief soortenrijke gebieden worden onderscheiden van relatief soortenarme gebieden op basis van zeven belangrijke soortgroepen. Relatief soortenarme gebieden in deze kaart zegt niets over het wel of niet voorkomen van beschermde soorten onder de Wet Natuurbescherming. Rondom de kernen van Hilvarenbeek is het relatieve soortenaantal laag. Daarentegen valt dit rondom de Natura 2000-gebieden een stuk hoger uit.

⁴⁸ Bidbook natuurbod



Figuur 6.11 Soortendiversiteit van Rode Lijstsoorten in gemeente Hilvarenbeek

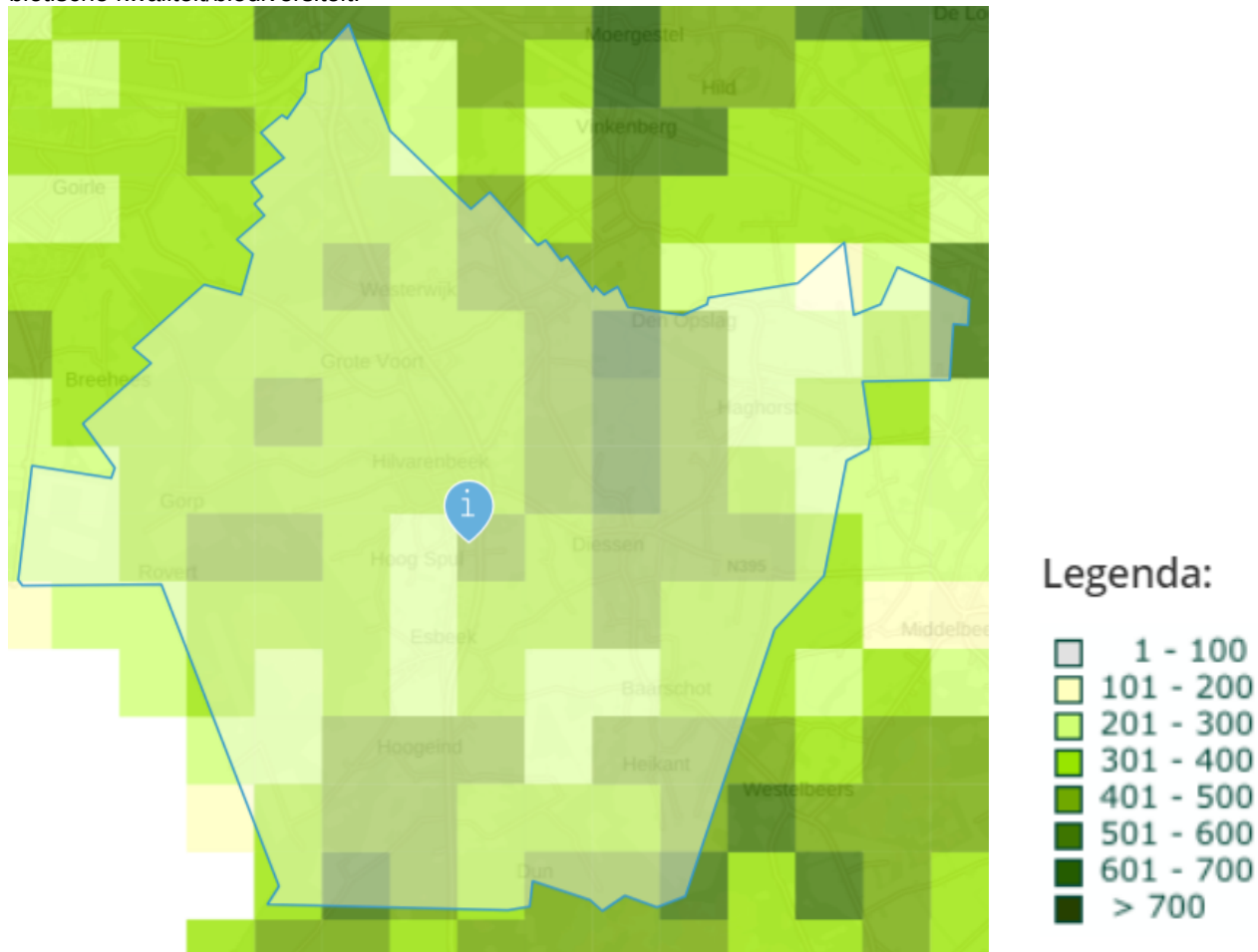
Op onderstaande kaart is de soortendiversiteit in de gemeente Hilvarenbeek te zien. Daar is opvallend dat het gebied Kempenland-West ten zuidwesten van de gemeente het minder goed doet qua soortenbiodiversiteit, maar beter qua Rode lijstsoorten. Het noordelijkste deel van Kempenland-West in de gemeente heeft de hoogste biodiversiteit.

Het intensieve menselijke grondgebruik heeft ertoe geleid dat de habitats voor flora en fauna zijn verminderd in omvang en kwaliteit en bovendien sterk versnipperd zijn geraakt. Daarnaast heeft het intensieve agrarisch landgebruik en het verdwijnen van traditionele landschapselementen het ecosysteem onder druk gezet.

Ook het verdwijnen van kleinschalig intensiever gebruik van delen van het droge dekzand-landschap (zanderijen, leemputten, zandwegen, akkertjes, gradiënten in begrazingsintensiteit) heeft geleid tot een achteruitgang in biodiversiteit ⁴⁹.

⁴⁹ Natuurdoelanalyse Kempenland-West

Daarnaast vormen invasieve exoten, zoals de eikenprocessierups, een bedreiging voor de biotische kwaliteit/biodiversiteit.



Figuur 6.12 Soortendiversiteit per kilometerhok in de gemeente Hilvarenbeek

Door de relatief lage biodiversiteit in het grootste gedeelte van de gemeente wordt de biodiversiteit in de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.

6.1.3.3 Autonome ontwikkeling

Verschillende ontwikkelingen zijn van invloed op de biodiversiteit. Zo heeft klimaatverandering een negatieve impact op de biodiversiteit en dit neemt naar waarschijnlijkheid toe. Ook de impact van intensieve landbouw, verstedelijking en stikstofdepositie hebben negatieve gevolgen.

Wel is er een groeiend maatschappelijk bewustzijn dat er inspanningen nodig zijn om de biodiversiteit te versterken. Dit heeft ertoe geleid dat in regionaal verband wordt gewerkt aan het herstel van de natuur en biodiversiteit door de ontwikkeling van het Natuurnetwerk Brabant, dit wordt het natuurbod genoemd.⁵⁰ Daarbij wordt het belang van het opheffen van barrières benadrukt en wordt er gewerkt aan gemeente overstijgende ecologische verbindingzones.

⁵⁰ Het Natuurbod is een strategisch plan voor de regio Hart van Brabant in Nederland. Het heeft als doel om de natuurlijke omgeving in de regio te beschermen en te verbeteren.

In de Natuurdoelanalyse Kempenland-West (Natura 2000) wordt beschreven hoe de gemeente zelf veel bezig is met het aanpakken van bermen en sloten, omdat daar nog veel te winnen is. Daarbij is de gemeente bezig met de bermen inzaaien met speciaal mengsel, t.b.v. de biodiversiteit en bestrijding van de eikenprocessierups.

Ook worden er twee opgaven beschreven rondom de landschappelijke samenhang en interne compleetheid van landschap Beekdalen. De eerste opgave is het versterken van de functionele samenhang van de Natura 2000-gebieden met hun omgeving ten behoeve van duurzame instandhouding en ter vergroting van de algemene biodiversiteit. Dit gebeurt onder andere door herstel van natuurlijke waterstromen en -standen, zowel grondwater als oppervlaktewater van goede kwaliteit, en op termijn herstel van overstromingsdynamiek. De tweede opgave is het binnen de Natura 2000-gebieden herstellen van gradiënten en mozaïeken van verschillende onderdelen, met name t.b.v. kalkmoerassen, blauwgraslanden en vochtige alluviale bossen. Bij de uitwerking van de maatregelen dient rekening te worden gehouden met soorten vanuit de Wnb-soortbescherming/zorgplicht. Deze soorten worden ingezet om oog te hebben voor meekoppelkansen voor realisatie van een geschikt biotoop om zo biodiversiteit te stimuleren⁵¹. In hoeverre bovengenoemde maatregelen ook worden uitgevoerd is niet duidelijk.

De visie op habitattypeniveau is: het nastreven van het instandhoudingsdoel vraagt om bestrijden van de oorzaken van verzuring en vermesting en herintroductie van kleinschalige vormen van beheer die leiden tot herstel van variatie en biodiversiteit. Bovendien is er het besef dat ten gunste van biodiversiteit en klimaat het goed is om groen te stimuleren in de stedelijke omgeving⁵².

Door het groeiende maatschappelijke bewustzijn, en door het opgestelde beleid en de natuur inclusieve maatregelen kan de omvang van de biodiversiteit en de daarmee samenhangende gezonde ecosystemen worden hersteld. De omvang van de biodiversiteit en het aantal rode lijstsoorten en de gezonde ecosystemen worden daarom beoordeeld als **redelijk**.

6.2 Bodem

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Gebruik ondergrond		
Aardkundige waarden		

6.2.1 Gebruik ondergrond

6.2.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium gebruik ondergrond: intensiviteit gebruik ondergrond.

⁵¹ Natuurdoelanalyse Kempenland-West

⁵² Rapportage Nulmeting

Voor het gebruik van de ondergrond moeten, net als voor de bovengrond, keuzes gemaakt worden, zodat belangrijke toekomstige ontwikkelingen niet onmogelijk gemaakt worden als gevolg van wildgroei van allerlei functies die ad hoc in de ondergrond zijn aangelegd.

De ondergrond is bekeken aan de hand van het criteria intensiviteit van het gebruik van de ondergrond. Hierbij wordt gekeken naar de netwerklaag tot de diepere ondergrond tot 200-300 meter: de diepte tot waar bodemenergiesystemen (over het algemeen; met uitzondering van bijvoorbeeld geothermie) maximaal worden aangelegd. De huidige situatie en of autonome ontwikkeling worden als goed beoordeeld wanneer de ondergrond geordend is en efficiënt gebruikt wordt. Wanneer de ondergrond niet georganiseerd is en er geen plek is voor nieuwe ontwikkelingen wordt de huidige situatie en of autonome ontwikkeling beoordeeld als slecht.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Gebruik ondergrond	Intensiviteit gebruik ondergrond	Ondergrond slecht geordend en beperkte ruimte voor ontwikkelingen	Ondergrond redelijk geordend met ruimte voor ontwikkelingen	Ondergrond geordend en ruimte voor ontwikkelingen

6.2.1.2 Huidige situatie

De toenemende drukte boven de grond zorgt voor een intensivering van het ruimtegebruik in de ondergrond. Met name in de stedelijke gebieden in Nederland wordt het belang van de ondergrond steeds groter. In verschillende situaties biedt de ondergrond economische en ruimtelijke voordelen ten opzichte van de bovengrond.

Er is niet veel bekend over de huidige situatie van de drukte in de ondergrond van de gemeente Hilvarenbeek. Hoewel de precieze intensiviteit van het gebruik van de ondergrond niet bekend is, is de verwachting dat het met betrekking tot ongeordendheid en drukte voornamelijk knelt in en rondom de kernen en niet zo zeer in het (grote) agrarische deel van de gemeente. De ongeordendheid in de ondergrond van de groene gebieden is naar verwachting beperkt omdat daar ook minder factoren een claim doen op de ondergrond. Per saldo wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

6.2.1.3 Autonome ontwikkeling

Door de intensivering van het ruimtegebruik boven de grond, worden naar verwachting in de autonome ontwikkeling steeds meer nieuwe functies in de ondergrond toegevoegd. Het gebruik van de ondergrond wordt daardoor intensiever. De gemeente Hilvarenbeek staat de komende jaren bijvoorbeeld voor een aantal grote opgaven: wateroverlast, droogte en hitte als gevolg van klimaatverandering, de energietransitie en woningbouw. Oplossingen voor deze opgaven doen vaak een ruimteclaim op de ondergrond. Met name in de kernen neemt de druk op de beschikbare ruimte in de ondergrond verder toe. Omdat niet inzichtelijk is hoe groot de drukte in de ondergrond nu is en waar er knelpunten kunnen ontstaan en hoe problematisch die dan zijn door toename van het gebruik van die ondergrond blijft de beoordeling van de intensiviteit van het gebruik van de ondergrond in de autonome ontwikkeling **redelijk**.

6.2.2 Aardkundige waarden

6.2.2.1 Beoordelingssystematiek

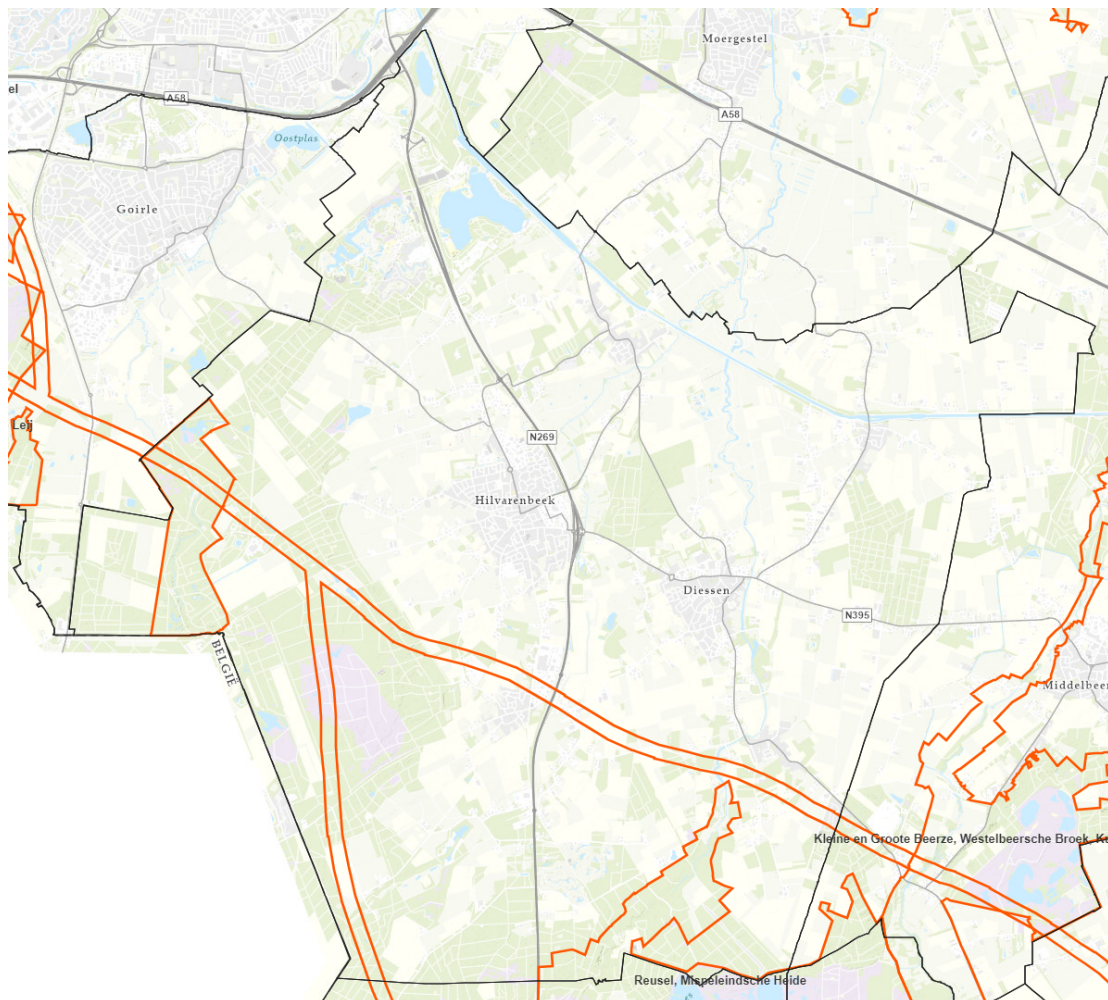
Beoordelingscriterium aardkundige waarden: aantasting aardkundige waarden.

Bij deze indicator binnen het thema bodem worden de effecten op aardkundige waarden bekeken. In het MER worden de effecten op aardkundige waarden beoordeeld aan de hand van de aantasting van aardkundige waarden. Wanneer sprake is van een aantasting van aardkundige waarden dan wordt dit beoordeeld als slecht. Wanneer de aardkundige waarden intact blijven, wordt dit beoordeeld als redelijk. Van verbetering van aardkundige waarden kan geen sprake zijn en daarom kan de beoordeling niet 'goed' zijn.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Aardkundige waarden	Aantasting aardkundige waarden	Aantasting van de waarden	Bestaande waarden blijven intact	-

6.2.2.2 Huidige situatie

Op onderstaande kaart (Figuur 1) is te zien dat er een aantal aardkundige waarden binnen de gemeente Hilvarenbeek te vinden zijn (de rode lijnen).



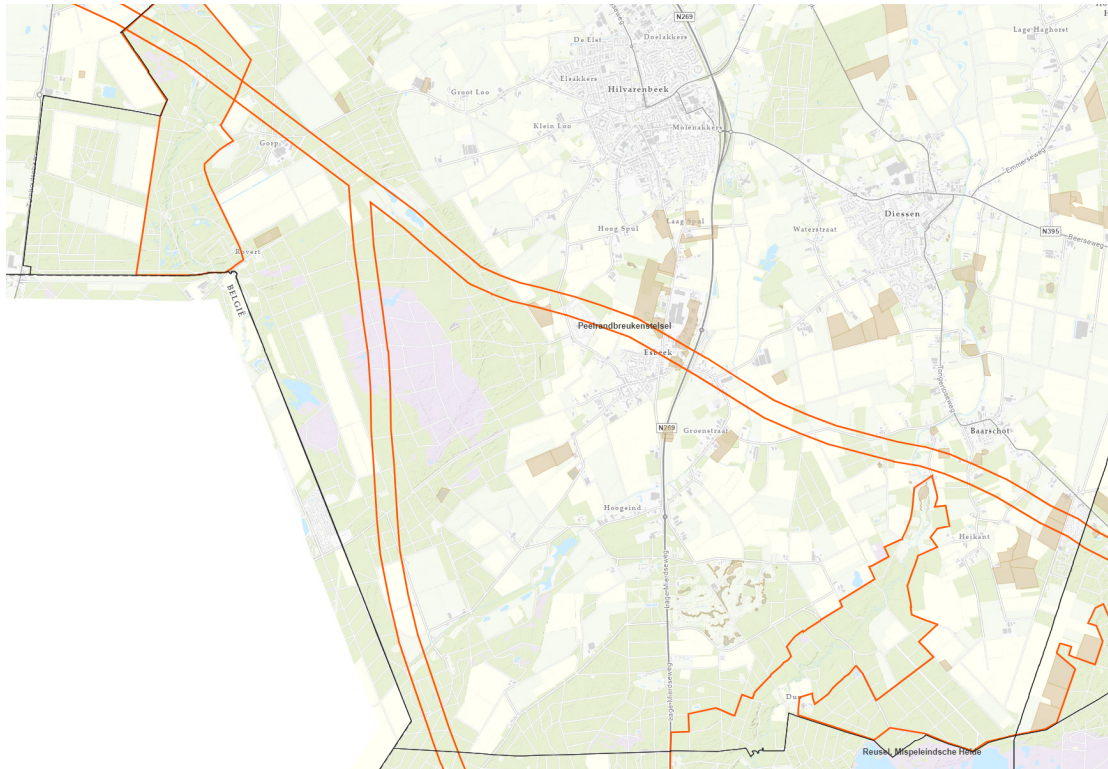
Figuur 6.13 Aardkundige waarden (Bron: Kaartenbank provincie Noord-Brabant: [Kaartenbank van de provincie \(arcgis.com\)](http://Kaartenbank.van.de.provincie.arcgis.com))

In de omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant staat dat een bestemmingsplan van toepassing op aardkundig waardevol gebied mede gericht moet zijn op behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de aardkundige waarden en kenmerken zoals beschreven in de Aardkundig Waardevolle Gebiedenkaart Noord-Brabant (Figuur 1) en dat zo'n bestemmingsplan regels stelt ter bescherming ervan.

De rode diagonale 'strepen' zijn het Peelrandbreukstelsel. De Peelrand- en Feldbissbreuk zijn unieke voorbeelden van actieve breuken in los 'gesteente'. Ook in de rest van het gebied heeft de breukwerking in het landschap invloed.

Het rode gebied in het zuiden van de gemeente zijn de Reusel en Mispelindsche Heide. Dat is een heide- en beekdalgebied met sterke samenhang en nog vrij gave overgangen. De Reusel is zelfs een aardkundig monument.

Het gebied aan de westkant van de gemeente bestaat uit de Regte Heide, Poppelsche Leij en Rovertsche Leij. Dit is een heidegebied met diverse aardkundige (en archeologisch-cultuurhistorische) fenomenen en de erg gave natuurlijke meanderende beekloop van de Rovertsche Leij.



Figuur 6.14 Aardkundige waarden en ontgrondingen (Bron: Kaartenbank provincie Noord-Brabant: [Kaartbank van de provincie \(arcgis.com\)](https://www.kaartbankvandeprovincie.nl/))

Op enkele plekken zijn binnen de gebieden met aardkundige waarde bruine vlakken te zien: dit zijn ontgrondingen die hebben plaatsgevonden. Dit betekent dat aardkundige waarden daar verstoord zijn. Gezien de beperkte oppervlakte van de verstoringen ten opzichte van het gebied met aardkundige waarde wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk** voor aardkundige waarden.

6.2.2.3 Autonome ontwikkeling

Naar verwachting zullen er geen ingrijpende bodemingrepen nodig zijn in aardkundig waardevolle gebieden, omdat er in de autonome ontwikkeling voor deze locaties geen plannen met impact bekend zijn. Aangezien er geen beleid voor het behoud van aardkundige waarden is, is er echter een risico dat er daardoor ook geen rekening mee wordt gehouden in eventuele plannen en er verstoring zou kunnen optreden. Omdat er op dit moment geen sprake is van dergelijke plannen, wordt de situatie voor de aantasting van aardkundige waarden na autonome ontwikkeling beoordeeld als **redelijk**.

6.3 Water

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema water in de huidige situatie en bij autonome ontwikkel

Water

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Waterkwaliteit		
Wateroverlast		
Overstroming		
Droogte		

6.3.1 Waterkwaliteit

6.3.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium waterkwaliteit: waterkwaliteit.

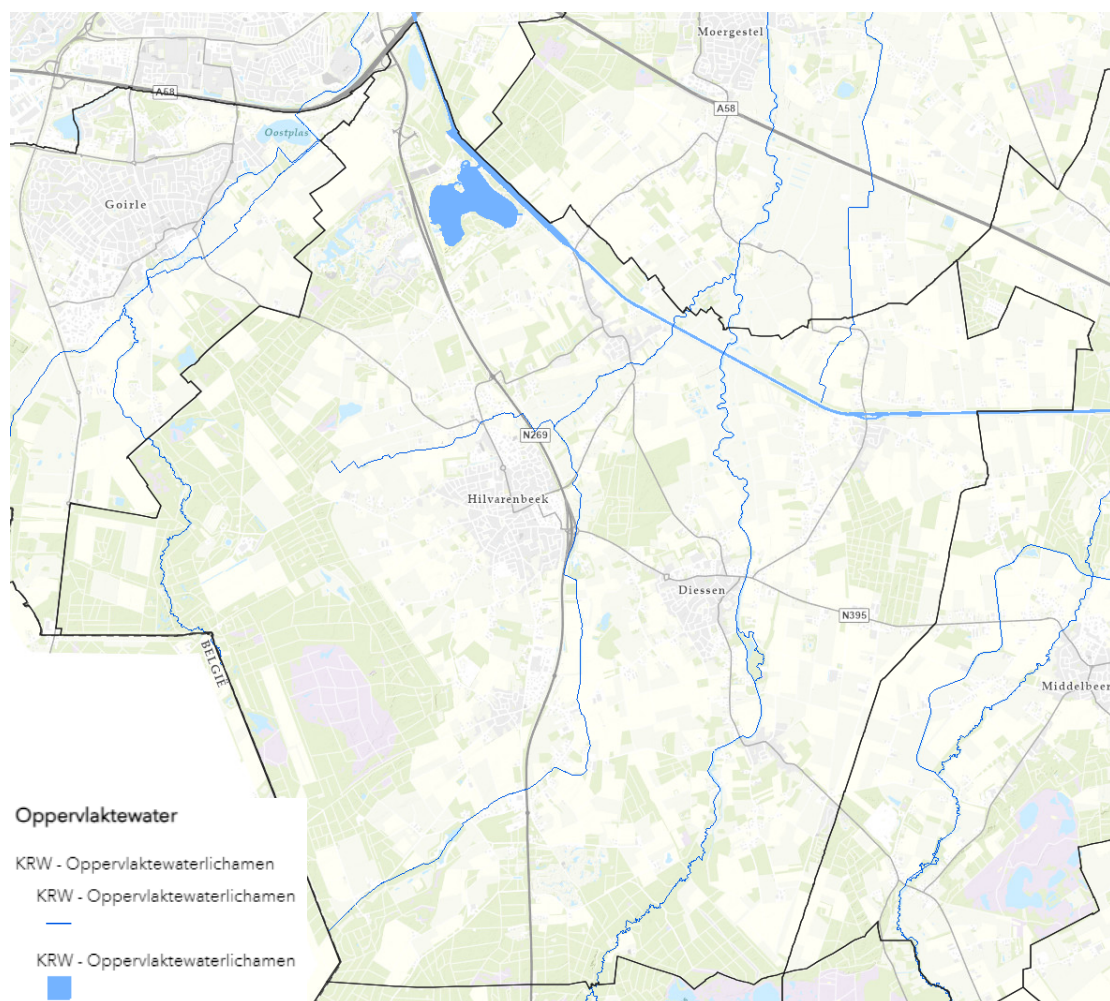
De waterkwaliteit is bekeken aan de hand van de KRW-normering van grond- en oppervlaktewater. De normen gaan onder andere over de chemische en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater en daarnaast over het evenwicht en de kwaliteit van het grondwater, en geven zo een redelijk compleet beeld.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Waterkwaliteit	<i>Waterkwaliteit</i>	KRW-normen niet gehaald	KRW-normen deels gehaald	KRW-normen grotendeels gehaald

6.3.1.2 Huidige situatie

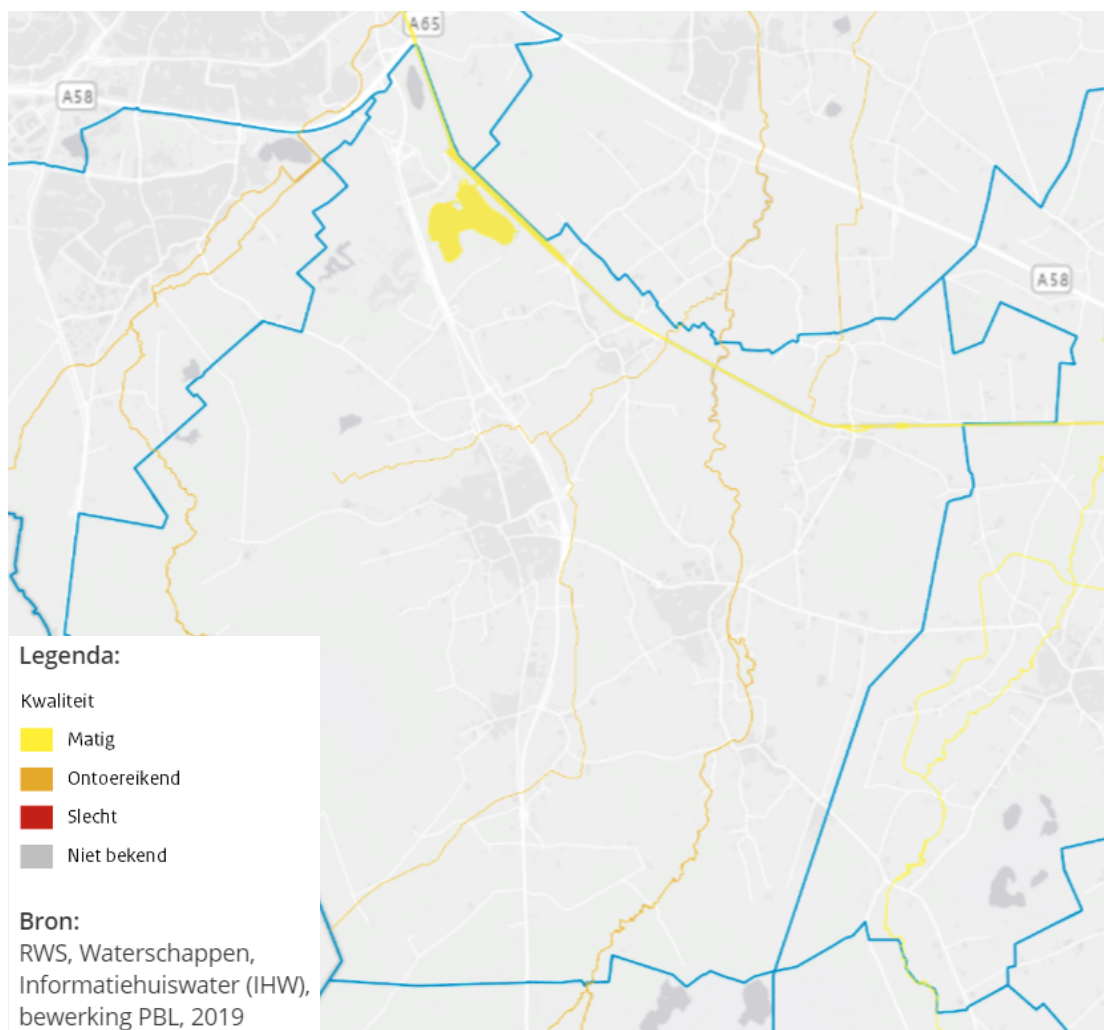
In het algemeen is het zo dat het grondwaterpeil zakt, waardoor er meer druk op het oppervlaktewater komt. Bij droogte wordt oppervlaktewater onttrokken en dat heeft ook weer effect op het grondwater. De bodem bepaalt mede de kwaliteit van het oppervlaktewater. Grond- en oppervlaktewater hangen samen.

In de gemeente Hilvarenbeek zijn (delen van) een aantal KRW-oppervlaktewaterlichamen te vinden (figuur 6.15; blauwe lijnen), namelijk Rosep; Nieuwe Leij, Pop.L, Rov.L, Voorste Stroom; Reusel, Raamsloop, Achterste Stroom; Spruitenstroompje en Roodloop, en Beekse Bergen (blauwe vlak).



Figuur 6.15 Overzicht KRW-opervlaktewaterlichamen in de gemeente Hilvarenbeek (Bron: Kaartenbank provincie Noord-Brabant: [Kaartenbank van de provincie \(arcgis.com\)](https://kaartbank.van.de.provincie.nl/))

Op onderstaande kaart (figuur 6.16) is te zien dat de kwaliteit van deze wateren matig tot ontoereikend is.



Figuur 6.16 Ecologische waterkwaliteit (Bron: [Kaarten - Atlas van de Regio](#) | PBL Planbureau voor de Leefomgeving)

Omdat de situatie matig tot ontoereikend is, wordt de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.

6.3.1.3 Autonome ontwikkeling

In de autonome ontwikkeling kunnen een aantal effecten van klimaatverandering invloed hebben op de waterkwaliteit. Zo kan langdurige droogte een negatief effect hebben op de waterkwaliteit van oppervlaktewateren. Ook piekbuien kunnen negatieve effecten veroorzaken, bijvoorbeeld door verontreiniging in neerslag of door de afspoeling van nutriënten. Daarnaast kan een stijging in de temperatuur leiden tot meer blauwalg.

Met het Waterbeheerprogramma 2022-2027 start Waterschap De Dommel met de 'watertransitie'; op weg naar een toekomstbestendige waterhuishouding. Uiterlijk in 2050 is de waterhuishouding in het hele beheergebied toekomstbestendig. Dit betekent een waterhuishouding die in een goede waterkwaliteit voorziet. Een van de principes die daar inhoudelijke sturing aan geeft: wat schoon is moet schoon blijven.

De landbouw is een tweede grote bron die invloed heeft op de waterkwaliteit. Hoe de landbouw zich gaat ontwikkelen is nog onduidelijk.

Nu bodem en water sturend de nieuwe norm is, zal er gewerkt gaan worden aan peilbeheer. Dit zal als het goed is leiden tot een verbetering van de waterkwaliteit. In het grondwaterconvenant van de Provincie staat water en bodem sturend ook benoemd. Het is aan de gemeente om al dit beleid concreter uit te werken met maatregelen voor Hilvarenbeek.

Hoewel er beleid is, is dit beleid nog niet heel concreet uitgewerkt in maatregelen en is het nog niet zeker dat het gaat leiden tot een dusdanige verbetering van de waterkwaliteit dat deze (in ieder geval deels) gaat voldoen aan de KRW-normen. De autonome ontwikkeling voor waterkwaliteit wordt daarom ook beoordeeld als **slecht**.

6.3.2 Wateroverlast

6.3.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium wateroverlast: aantal wateroverlastlocaties.

Wateroverlast ontstaat wanneer regenwater bij hevige neerslag of piekbuien niet voldoende kan worden afgevoerd, wegzakt in de bodem of geborgen kan worden op een plek waar het geen problemen oplevert. Wateroverlast kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting en economische, ecologische en gezondheidsschade. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, door het in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

De indicator wateroverlast wordt beoordeeld aan de hand van het aantal wateroverlastlocaties als gevolg van een hevige regenbui. Door klimaatveranderingen vallen er tegenwoordig grotere buien van bijvoorbeeld 70 mm per 2 uur. Voor deze hoeveelheden regenwater is het huidige stedelijk watersysteem niet altijd toereikend.

Wanneer er sprake is een groot aantal wateroverlastlocaties en meldingen wordt de situatie als slecht beoordeeld. Bij een beperkt aantal wateroverlastlocaties en meldingen wordt de situatie als redelijk beoordeeld. Wanneer er geen of slechts enkele wateroverlastlocaties zijn wordt de situatie als goed beoordeeld.

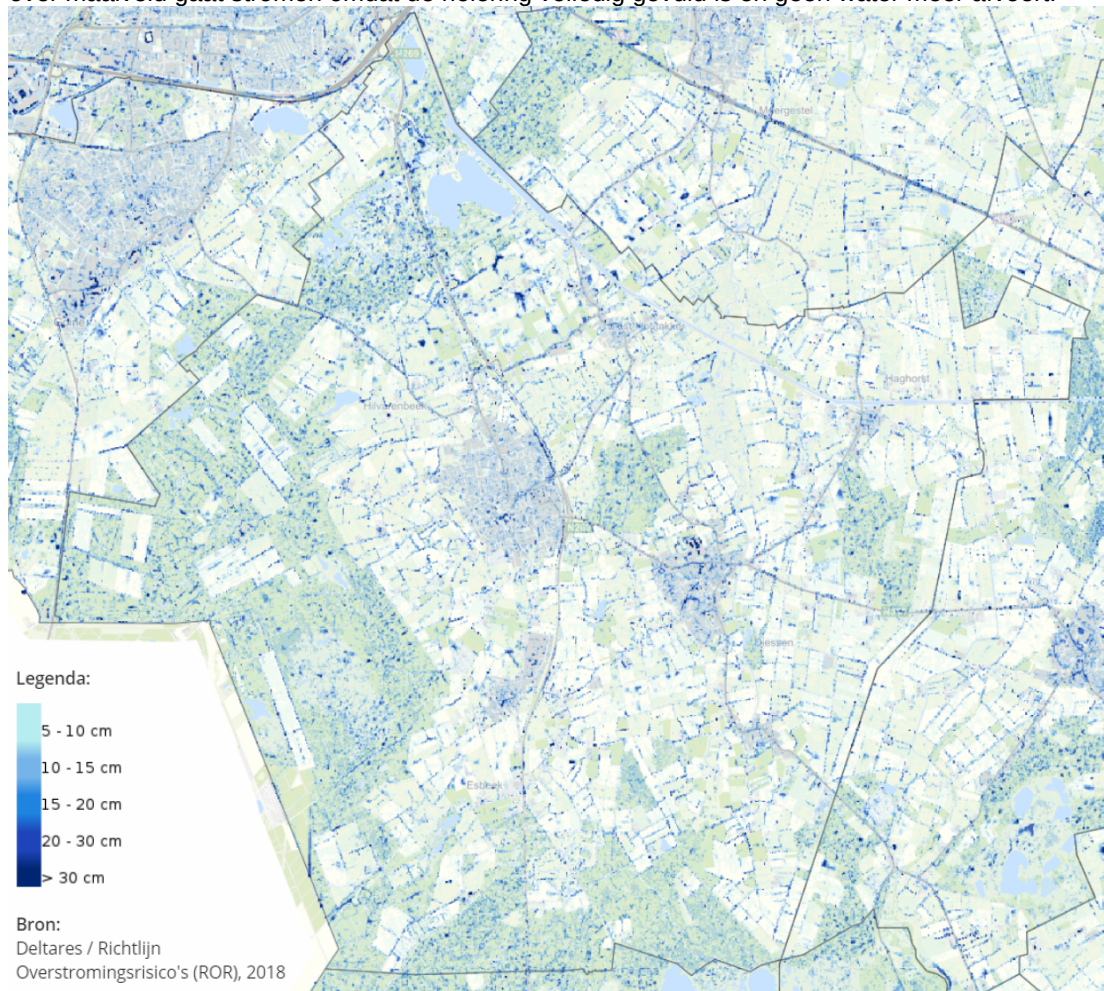
Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Wateroverlast	Aantal wateroverlastlocaties	Groot aantal wateroverlastlocaties	Beperkt aantal wateroverlastlocaties	Geen tot enkele wateroverlastlocaties

6.3.2.2 Huidige situatie⁵³

De kaart uit de Klimateffectatlas in figuur 6.17 geeft een indicatie van de maximale waterdiepte die op een plek kan optreden als gevolg van kortdurende intense neerslag. Voor de modellering is een bui gebruikt van 70 mm in twee uren. In het huidige klimaat komt deze bui circa 1 keer in de

⁵³ Bron: Bierens, B. en T. Henstra (Arcadis), Toelichtende notitie kaartmateriaal klimaatstresstest Regio Hart van Brabant, 7 februari 2020

100 jaar voor. Er is in deze analyse geen riolering meegenomen. Het uitgangspunt is dat het water over maaiveld gaat stromen omdat de riolering volledig gevuld is en geen water meer afvoert.



Figuur 6.17 Waterdiepte bij hevige bui (70 mm / 2 uur) – Bron: www.klimaat-effectatlas.nl

De data van de Klimaat-effectatlas betreffen een momentopname (2018). De gemodelleerde waterdiepte van beide databronnen kunnen afwijken van de in praktijk ervaren waterdiepte.

Bovendien is een belangrijk onderscheid te maken tussen het voorkomen van water op straat en het optreden van wateroverlast: water op straat betekent niet dat er ook daadwerkelijk overlast wordt ervaren. Wanneer water zich verzamelt op een laaggelegen braakliggend stuk grond hoeft dit bijvoorbeeld niet tot problemen te leiden. Als doorgaande wegen onbegaanbaar worden door water op straat vormt dit wel degelijk een probleem. Naast het belemmeren van de normale verkeersstromen kunnen wanneer calamiteitsroutes onbegaanbaar worden ook hulpdiensten hier hinder van ondervinden, terwijl er bijvoorbeeld juist vaker een beroep wordt gedaan op de brandweer bij extreme weersomstandigheden.

Binnen de gemeente Hilvarenbeek wordt slechts op enkele plekken meer dan 30 cm water gemodelleerd bij een hevige bui. Hilvarenbeek is een landelijke gemeente en voor de

donkerblauwe locaties geldt dat ze zich met name buiten bebouwde kom bevinden en op enkele plekken in de kernen van Hilvarenbeek, Haghorst, Diessen en Esbeek. In de gehele gemeente is relatief weinig verhard oppervlak aanwezig waardoor neerslag eenvoudiger kan worden afgevoerd. Bovendien is de gemeente gelegen op zandgrond, wat infiltratie makkelijk maakt (met anderzijds wel kans op droogte). Wateroverlast kan echter wel zorgen voor schade aan gewassen van agrariërs.

Voor bestaande riolering wordt uitgegaan van de eis dat het gemengde rioolstelsel minimaal de neerslagsituatie bui 08 (neerslagsituatie die eenmaal per 2 jaar voorkomt) moet kunnen afvoeren zonder water-op-straat. Voor nieuwe rioolstelsels, afkoppellocaties en/of uitbreidingen worden ook berekeningen met bui 10 uitgevoerd (neerslagsituatie die eenmaal per 10 jaar voorkomt). Omdat de capaciteit van het rioleringsysteem vanuit economisch oogpunt is beperkt kan het voorkomen dat water op straat optreedt. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in hinder, ernstige hinder en overlast. Om aan te geven wanneer sprake is van wateroverlast of hinder hanteert gemeente Hilvarenbeek de navolgende definities. Tijdens hevige neerslag kan er 'water op straat' optreden.⁵⁴ Bij 'water op straat' wordt onderscheid gemaakt in drie verschillende gradaties:

- Hinder: kort durend beperkte hoeveelheden 'water op straat', met een duur in de orde van 15-30 minuten.
- Ernstige hinder: forse hoeveelheden 'water op straat', ondergelopen tunnels, opdrijvende putdeksels, met een duur in de orde van 30-120 minuten.
- Overlast: langduriger en op grotere schaal 'water op straat', water in winkels, woningen met materiële schade en mogelijk ook ernstige belemmering van het (economische) verkeer.

In het Riool- en Waterprogramma 2022-2026 wordt beschreven dat een aantal wateroverlastlocaties ondertussen is opgelost door verhard oppervlak af te koppelen, zodat dit regenwater niet meer naar de rioolwaterzuivering wordt afgevoerd, maar wordt vastgehouden of eventueel afstroomt richting de beken.

Voor de beoordeling van de huidige situatie is gekeken naar het aantal wateroverlastlocaties. Omdat dit aantal binnen de gemeente beperkt is, en vooral in het buitengebied en niet in de bebouwde kom, wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk**.

6.3.2.3 Autonome ontwikkeling

De kaart met de maximale waterdiepte in de huidige situatie (figuur 6.17) laat de situatie zien bij 70 mm neerslag in 2 uur. Deze buien komen in het huidige klimaat op een bepaalde locatie gemiddeld eens per 100 jaar voor. Door klimaatverandering kunnen die kansen aan het einde van de eeuw twee keer zo groot zijn (eens per 50 jaar).

De gemeente is bezig met de uitvoering van het Riool- en Waterprogramma 2022-2026. Er is een hemelwaterstructuurplan opgesteld, waarbij de uitgangspunten zijn dat er naast het afkoppelen van de voorzijde van daken van woningen en straatoppervlakken, ook 30 mm geborgen wordt in het projectgebied zelf. Om op de toekomst voorbereid te zijn en een goed woon- en

⁵⁴ Bron: Riool- en Waterprogramma 2022-2026, Gemeente Hilvarenbeek. Bron indeling gradaties: Stichting RIONED: Normen wateroverlast.

vestigingsklimaat te behouden zijn nieuwe investeringen nodig. Extra en grote hoeveelheden regenwater moeten worden verwerkt om waterschade te voorkomen. Het ondergronds afvoeren van deze extremen is kostbaar, maar bovengrondse oplossingen voor berging vergen ruimte en zijn daardoor sterk afhankelijk van andere claims op de bovengrond. Om het water- en rioleringsysteem toekomstbestendig te kunnen blijven houden is er sinds 2017 een aangescherpt hemelwaterbeleid ten opzichte van de Keur van het waterschap De Dommel. Bij nieuwbouw én herbouw vanaf 250 m² verhard oppervlak behoort er waterbergende voorzieningen worden aangelegd. Hiermee wordt de belasting van zuiver water op dit stelsel verminderd, ook op locaties waar door ruimtegebrek of inefficiëntie geen hemelwaterriool zal worden aangelegd. Knelpunten in bestaande dorpskernen kunnen bij herbouw en nieuwbouw hiermee dan toch nog worden verholpen of verminderd. De regenwateropgave verplicht tot het aanbrengen van regenwaterberging en is in lijn met de wateropgave die de waterbeheerder oplegt. Op dit moment is dat tot 60 mm (= factor 1), gelijk aan de Keurkaart algemene regels verhard oppervlak.

Het bewustzijn groeit dat klimaatadaptieve maatregelen in zowel het buitengebied als in het stedelijk gebied een belangrijke bijdrage kunnen leveren om de nadelige consequenties van klimaatverandering op te vangen en daarmee de leefbaarheid voor alles en iedereen te versterken. Daarbij wordt gedacht aan maatregelen zoals minder verharding (of compensatie zoals hierboven beschreven), meer begroeiing en een ander bodembeheer. Heel concreet is dit nog niet.

Of de voorgenomen maatregelen en het beleid er ook voor gaan zorgen dat er geen overlastlocaties meer zullen zijn, is niet zeker, mede omdat de gemeente hiervoor ook afhankelijk is van (medewerking van) particulieren. De autonome ontwikkeling wordt daarom beoordeeld als **redelijk**.

6.3.3 Overstroming

6.3.3.1 Beoordelingssystematiek

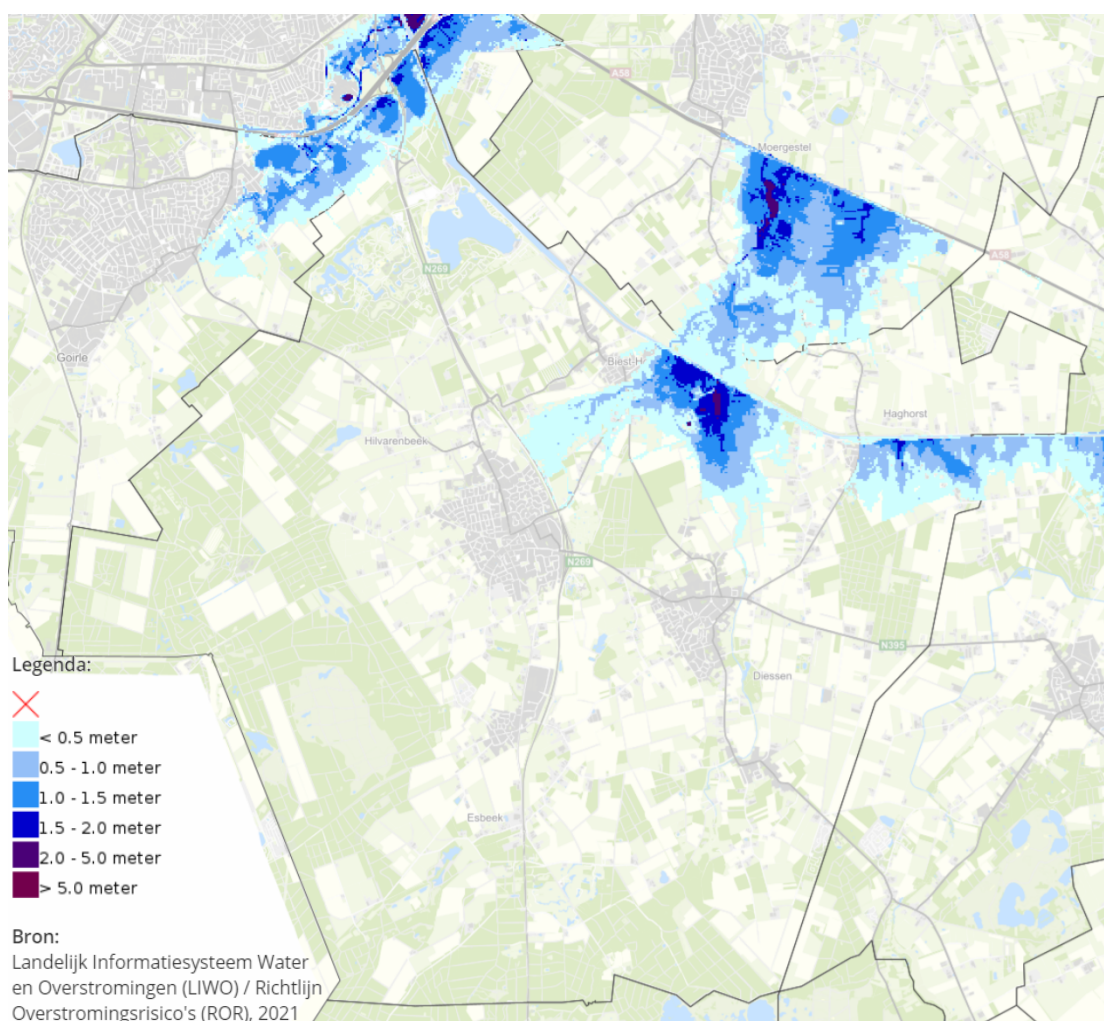
Beoordelingsparameter overstroming: aantal inwoners dat bloot wordt gesteld aan gevolgen van een overstroming.

Deze indicator binnen het thema klimaatadaptatie geeft het risico op overstromen weer vanuit het hoofdwatersysteem. In de gemeente Hilvarenbeek bevinden zich geen primaire wateren en dus ook geen primaire waterkeringen. Er zijn wel diverse watergangen en waterlichamen: Rosep; Nieuwe Leij, Pop.L, Rov.L, Voorste Stroom; Reusel, Raamsloop, Achterste Stroom; Spruitenstroompje en Roodloop, en Beekse Bergen. Om toch iets te schrijven over overstroming, is gekeken naar de overstromingsdiepte waar een middelgrote kans op is (eens in de honderd jaar). Uitgangspunt daarbij is dat de kades functioneren.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Overstroming	Aantal inwoners dat bloot wordt gesteld aan gevolgen van een overstroming	Groot aantal inwoners	Beperkt aantal inwoners	Klein aantal inwoners

6.3.3.2 Huidige situatie

De huidige situatie is **redelijk**, want alleen in het noordelijkste puntje en langs de noordoostelijke grenzen van de gemeente Hilvarenbeek is sprake van een overstromingsrisico met een middelgrote kans: de kans dat een gebied ongeveer 1 keer in de 100 jaar overstroomt (zie figuur 6.18). Als dit zou gebeuren, ondervinden daar weinig inwoners (van Biest-Houtakker en Haghorst) last van. Bij overstroming zal er binnen bebouwde kom een waterdiepte optreden tussen 0,5 en 1 meter (Haghorst) en tot 0,5 meter (delen van Biest-Houtakker). Een beperkt aantal inwoners zal worden blootgesteld aan de gevolgen van een dergelijke overstroming. Wel kunnen overstromingen leiden tot schade aan gewassen op agrarische percelen.



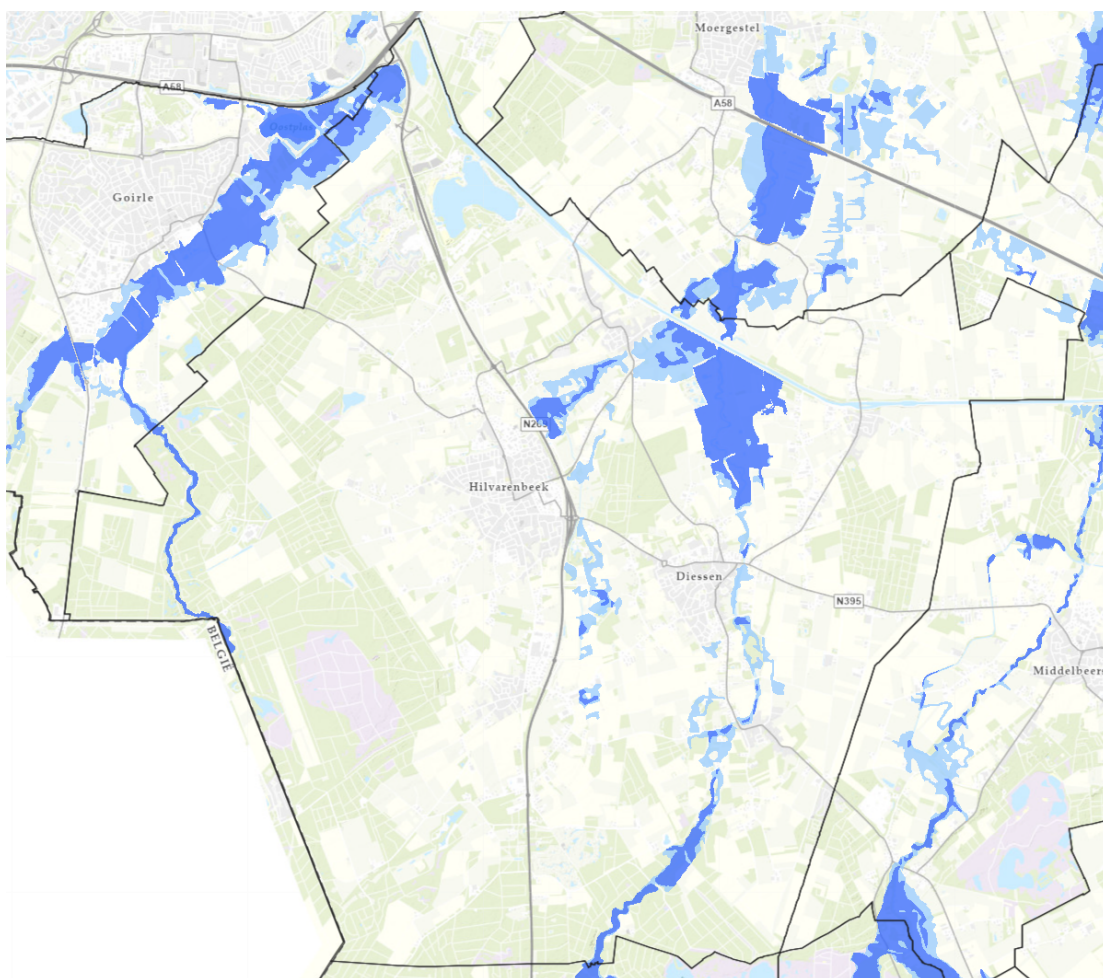
Figuur 6.18 Overstromingsdiepte middelgrote kans: de kans dat een gebied ongeveer 1 keer in de 100 jaar overstroomt. Bron: www.klimaat-effectatlas.nl

Naast bovengenoemde informatie leert de ervaring dat de Reusel in het zuiden van de gemeente (tussen Baarschot en landgoed De Utrecht) regelmatig overstroomt. Dit is niet terug te vinden op het kaartje hierboven.

6.3.3.3 Autonome ontwikkeling

Door de klimaatverandering krijgen de watergangen in de gemeente relatief meer en grotere pieken water af te voeren, vooral in de winterperiode.

Waterschap de Dommel heeft voor de beekdalen modelberekeningen uitgevoerd voor overstroming met een herhalingskans van een keer in de honderd jaar. Deze gebieden zijn als reserveringsgebied voor waterberging opgenomen. Deze reserveringsgebieden voor waterberging zijn vastgelegd in de omgevingsverordening Noord-Brabant en daarmee beschermd.⁵⁵



Figuur 6.19 Waterberging in de gemeente Hilvarenbeek

Regionale waterbergingsgebieden zijn gebieden die van nature inunderen en gebieden die zijn ingericht als waterbergingsgebieden (gestuurde waterberging). Reserveringsgebieden waterberging zijn gebieden die gevoelig zijn voor wateroverlast. Ze zijn nodig om te voorkomen dat ontwikkelingen plaatsvinden die het watersysteem nadelig beïnvloeden. Het gaat om gebieden

⁵⁵ Arcadis, Toelichtende notitie kaartmateriaal Klimaatstresstest, Regio Hart van Brabant, 2020.

die in de toekomst nodig kunnen zijn voor het watersysteem of mogelijk ingericht gaan worden als gestuurd waterbergingsgebied.⁵⁶

Beoordeling van de autonome ontwikkeling is net als de huidige situatie **redelijk**: wanneer de waterbergingsgebieden nodig zijn, zal een beperkt aantal mensen bloot worden gesteld aan de gevolgen daarvan.

6.3.4 Droogte

6.3.4.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium droogte: droogterisico.

Deze indicator binnen het thema water geeft het risico op droogte als gevolg van langdurig neerslagtekort weer. Voor het MER worden de effecten van droogte beoordeeld aan de hand van de hoogte van het droogterisico als gevolg van de beleidskeuzes in de omgevingsvisie.

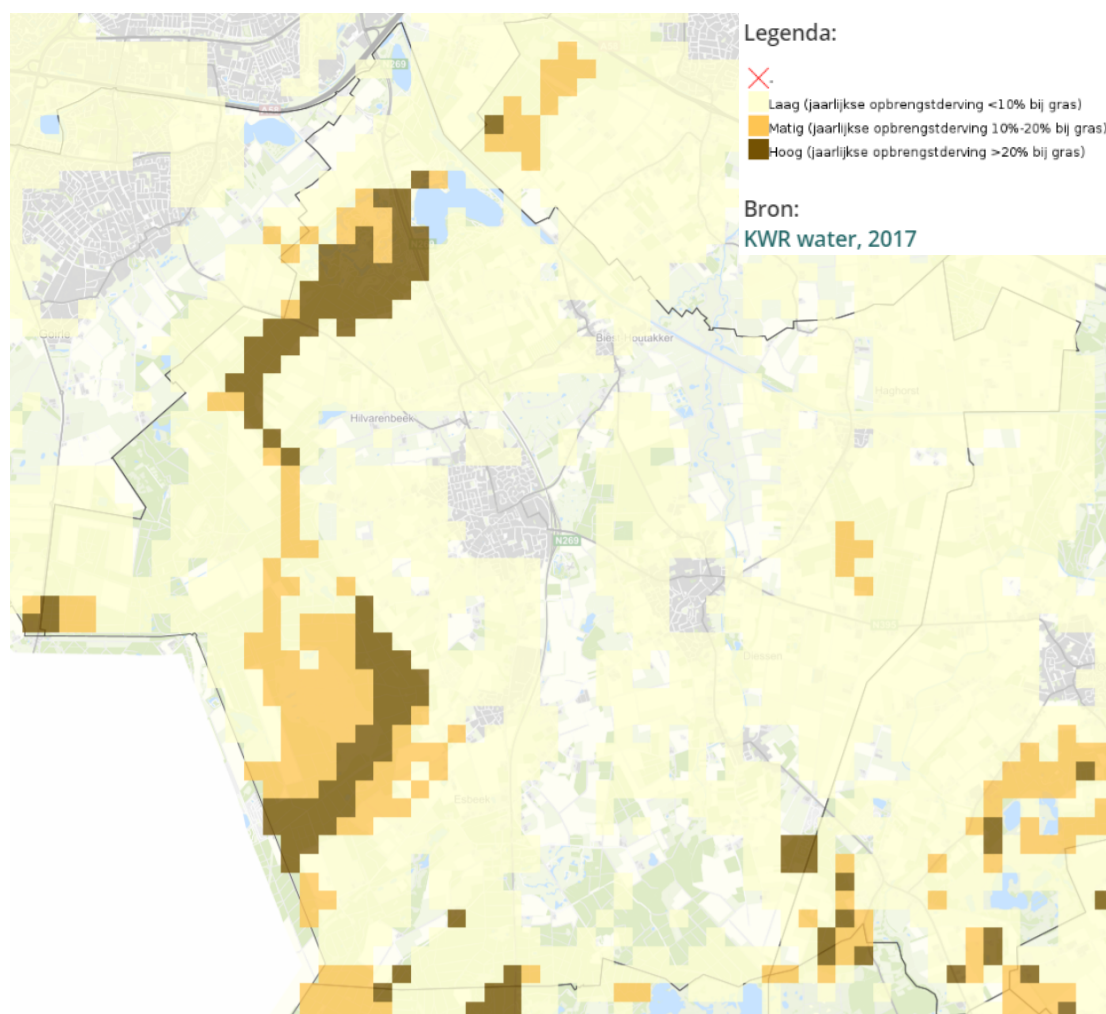
Voornamelijk tijdens de zomer is de kans op droogte groot door een tekort aan neerslag, verdamping en een afname in de aanvoer van rivieren. Dit heeft effect op onder meer de natuur, landbouw, drinkwatervoorziening, peilbeheer en funderingen. Daarnaast vergroot droogte de kans op natuurbranden en verdwijnt ook gebiedseigen flora en fauna.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Droogte	Droogterisico	Hoog droogterisico	Matig droogterisico	Laag droogterisico

6.3.4.2 Huidige situatie

In de huidige situatie is er in het grootste deel van de gemeente een laag risico op droogtestress (zie figuur 6.20 hieronder). In delen van (noord)west kant van de gemeente is een matig (oranje gebieden in de figuur) of hoog (bruin) risico op droogtestress. Het gaat met name om het landelijk gebied in de gemeente, namelijk een klein stukje van Natura2000 Kempenland-West en een onderdeel van NatuurNetwerk Brabant.

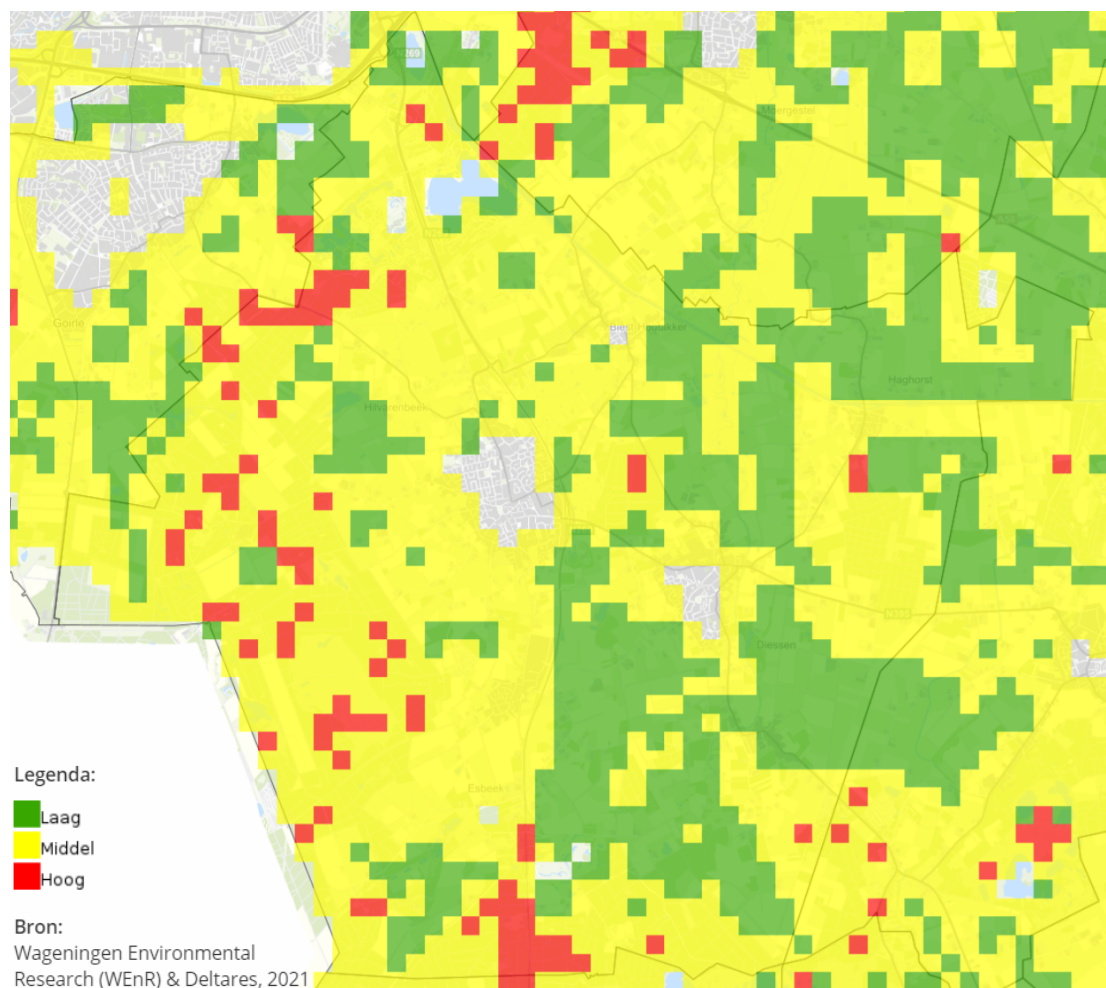
⁵⁶ Interim OmgevingsVerordening Noord-Brabant, geraadpleegd via <https://noord-brabant.tercera-ro.nl/MapView/Default.aspx?id=NLIMRO9930InterimOvrgc-0823>



Figuur 6.20 Risico droogtestress. Bron: www.klimaat-effectatlas.nl

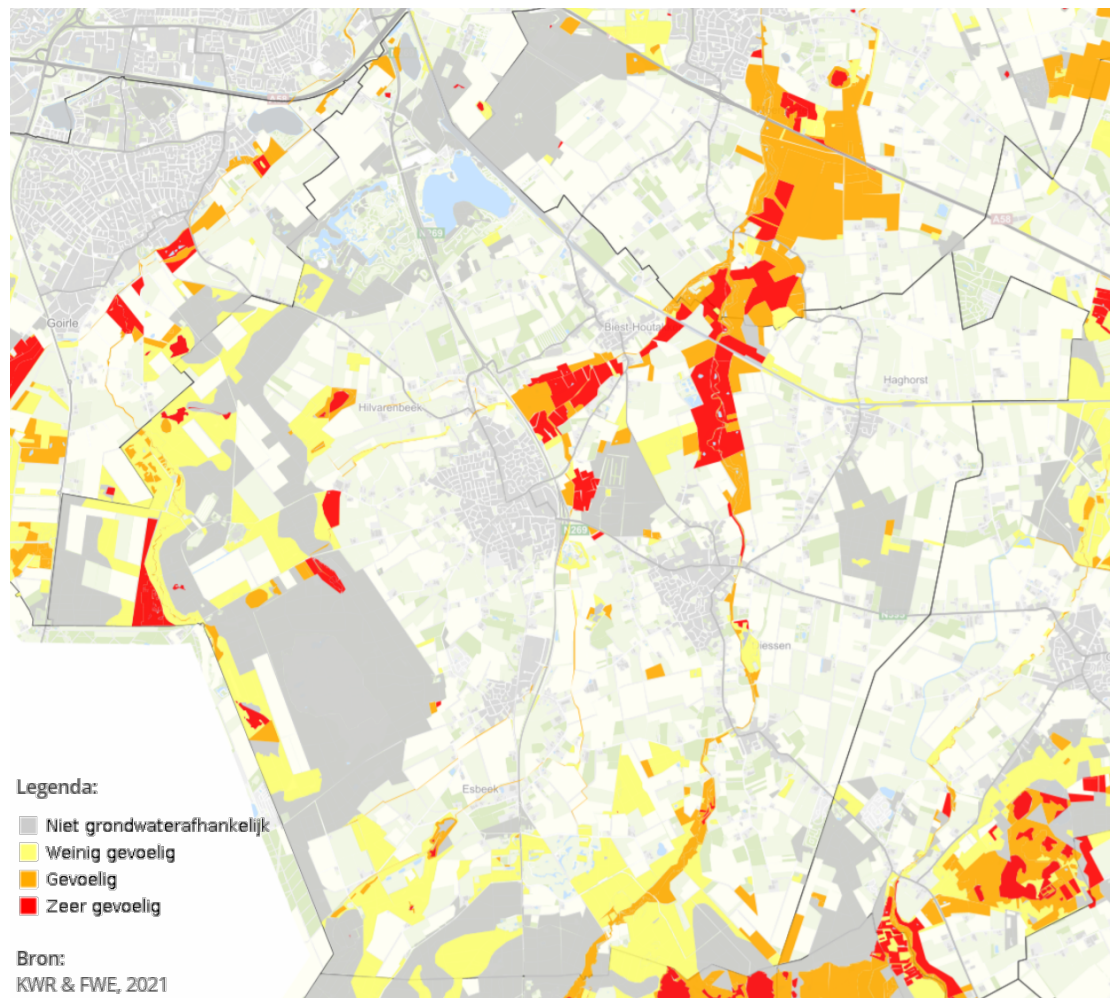
De gemeente is gelegen op zandgrond, wat gevoeliger is voor droogte omdat water minder goed wordt vastgehouden in zandgrond. Bovendien onttrekt akkerbouw veel water aan de bodem, wat het risico op droogte groter maakt. Binnen de gemeente zijn echter ook waardevolle enkeerdgronden. In deze oude enkeerdgronden zit een hoger organisch stofgehalte wat het vasthouden van water verbetert.

Dit risico op droogtestress is ook te zien in de natuurbrandgevoeligheid van genoemde gebieden (rood in figuur 6.21).



Figuur 6.21 Natuurbrandgevoeligheid huidige situatie. Bron: www.klimaatteffectatlas.nl

In onderstaande figuur 6.22 is te zien hoe droogtegevoelig grondwatergevoelige natuur binnen de gemeente Hilvarenbeek is.



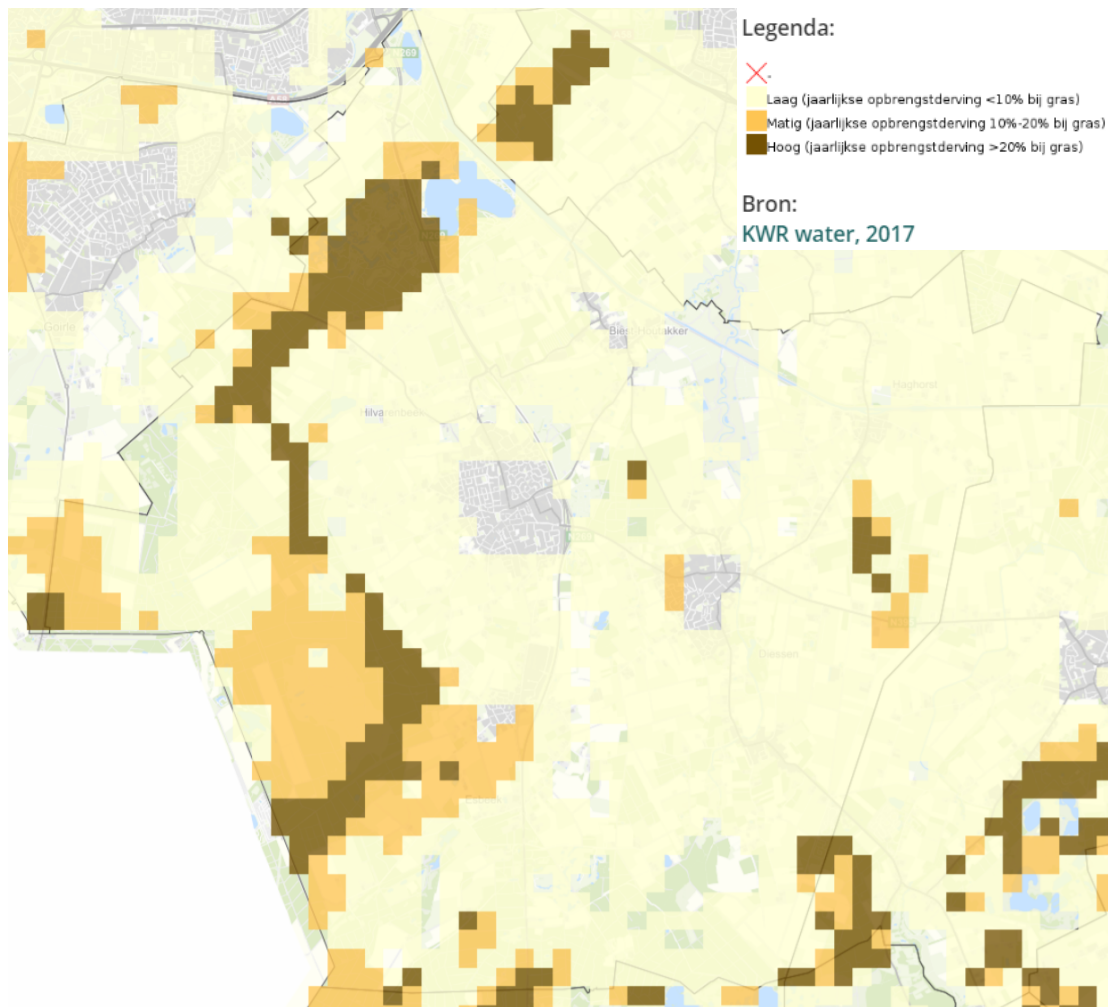
Figuur 6.22 Droogtegevoeligheid grondwaterafhankelijke natuur. Bron: www.klimaat-effectatlas.nl

Opvallend is een stuk NNB aan de oostkant van de gemeente, ten oosten van Hilvarenbeek en ten (zuid)oosten van Biest-Houtakker, dat (zeer) gevoelige (oranje en rood) grondwaterafhankelijke natuur betreft. De gebieden die het gevoeligst zijn, zijn de beekdalen; daar is de fluctuatie van de waterstanden (oppervlaktewater en daarmee ook grondwater) het grootst.

Gezien bovenstaande aspecten wordt de huidige situatie beoordeeld als **redelijk** voor wat betreft droogte.

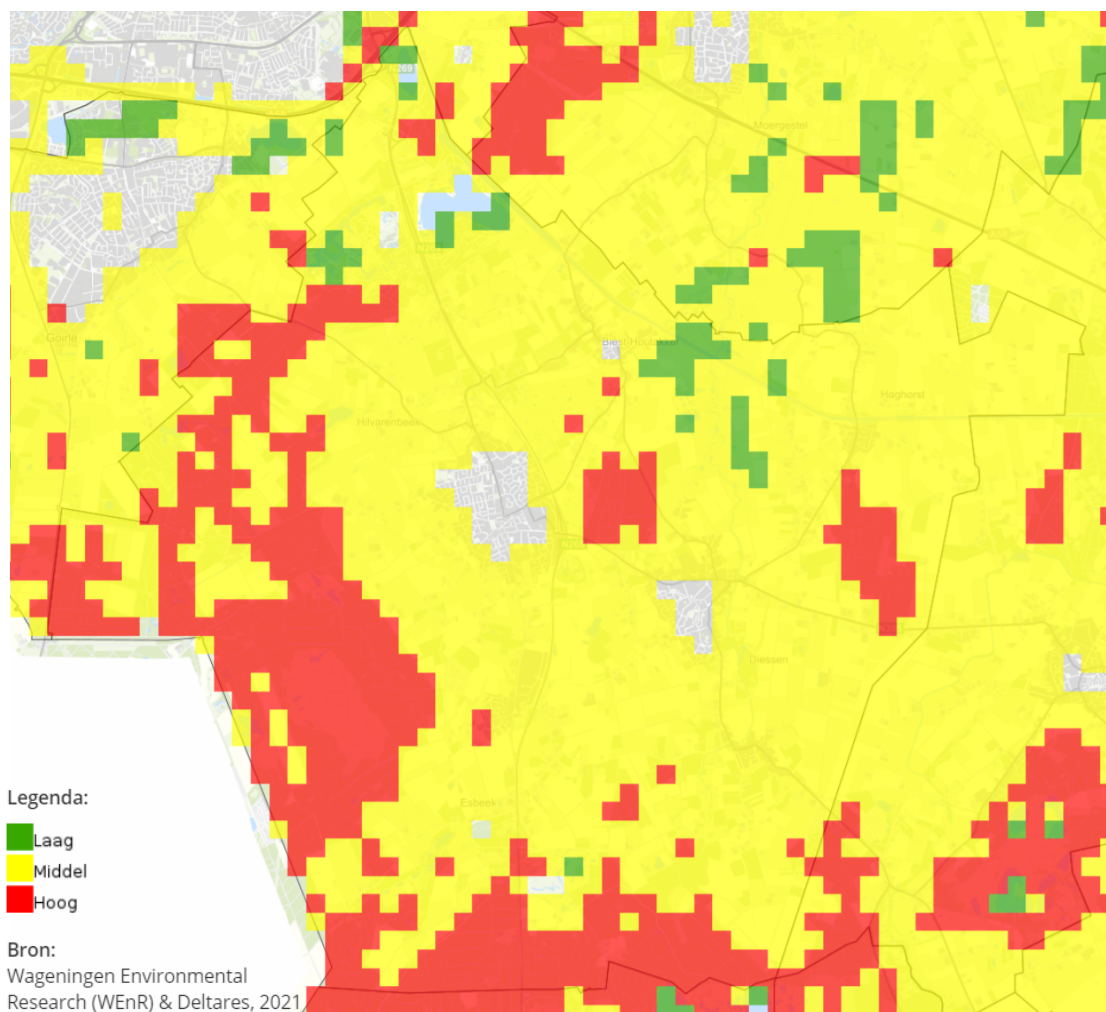
6.3.4.3 Autonome ontwikkeling

Voor de autonome ontwikkeling geldt dat het gebied met een (matig) risico op droogtestress groter wordt. Dit is te zien in figuur 6.23.



Figuur 6.23 Risico droogtestress 2050 Hoog. Bron: www.klimaat-effectatlas.nl

Gebieden met een risico op natuurbranden worden groter in scenario 2050 Hoog (zie figuur 6.24) en er komen er ook bij, namelijk in het N2000 en de NNB-gebieden aan de (noord)westkant van de gemeente.



Figuur 6.24 Natuurbrandgevoeligheid 2050 Hoog. Bron: www.klimaat-effectatlas.nl

Al met al vormen met name Kempenland-West en het NNB in het noorden van de gemeente een risico als het gaat om droogte (en natuurbranden).

Verdroging is met name zichtbaar in de bosgebieden als gevolg van de diepe ontwatering. De dekzandruggen zijn goed waterdoorlatend, maar het water wordt hier slecht vastgehouden. De beekdalen stromen nog wel vol in natte perioden, maar het water wordt in kleinere watergangen te snel afgevoerd. Dit in combinatie met de aanpassingen in het peilregime in het verleden resulteert erin dat de beekdalen ook verdroogd zijn.

De oude enkeerdgronden vormen een waardevol grondtype, zeker gelet op de vele zandgronden binnen de gemeente. Zoals beschreven in de huidige situatie zit in de oude enkeerdgronden een hoger organisch stofgehalte wat het vasthouden van water verbetert. Verhogen van organisch stofgehalte is een maatregel onder bodemverbetering om klimaatverandering tegen te gaan. Het is dus belangrijk dat de gemeente zuinig omgaat met deze gronden. Vaak liggen deze gronden echter in gebieden waar uitbreiding van bebouwing wordt verwacht. Een punt van aandacht dus.

Zoals ook benoemd bij het onderdeel wateroverlast, groeit het bewustzijn dat klimaatadaptieve maatregelen in zowel het buitengebied als in het stedelijk gebied een belangrijke bijdrage kunnen leveren om de nadelige consequenties van klimaatverandering op te vangen en daarmee de leefbaarheid voor alles en iedereen te versterken. Daarbij wordt gedacht aan maatregelen zoals minder verharding, meer begroeiing en een ander bodembeheer. Heel concreet is dit nog niet.

De autonome ontwikkeling wordt beoordeeld als **redelijk**, met als aandachtspunt dat er bij plannen met impact op de bodem/grond rekening moet worden gehouden met het gebruik van de oude enkeerdgronden.

6.4 Energietransitie

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Hernieuwbare energie		
Energieverbruik		

6.4.1 Hernieuwbare energie

6.4.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium hernieuwbare energie: lokaal opgewekte hernieuwbare energie.

Het Klimaatakkoord⁵⁷ is de Nederlandse uitwerking van internationale klimaatafspraken om de opwarming van de aarde te beperken en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Doelstelling van het Klimaatakkoord is om te komen tot 49% CO₂-reductie in 2030 en 95% CO₂ reductie in 2050, ten opzichte van de uitstoot in 1990.

De belangrijkste bron van CO₂-uitstoot is het verbranden van fossiele brandstoffen voor energietoepassingen. Er is dus een transitie nodig van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie. Wanneer het aandeel lokaal opgewekte energie laag is, is de beoordeling slecht. Wanneer het aandeel opgewekte hernieuwbare energie gemiddeld is, is de beoordeling redelijk. Wanneer het aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare energie hoog is en bijdraagt aan het halen van de doelstelling van het Klimaatakkoord is de beoordeling goed.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Hernieuwbare energie	Lokaal opgewekte hernieuwbare energie	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare energie is laag	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare energie is redelijk	Aandeel lokaal opgewekte hernieuwbare energie is hoog en draagt bij aan het halen van de doelstelling uit

⁵⁷ Klimaatakkoord. *Klimaatakkoord*. Geraadpleegd van <https://www.klimaatakkoord.nl/>

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
				het Klimaatakkoord

6.4.1.2 Huidige situatie

Het percentage duurzaam opgewekte energie t.o.v. het totale verbruik in Hilvarenbeek is 11,6%, wat dichtbij het landelijk gemiddelde van 12,0% ligt⁵⁸. Figuur 6.25 geeft aan hoeveel hernieuwbare energie is opgewekt in TJ, terwijl Figuur 6.26 het totale energieverbruik in TJ aangeeft.

	energie	elektriciteit	warmte
2015	60	6	40
2016	59	8	40
2017	65	12	39
2018	81	20	38
2019	97	29	39
2020	118	46	41
2021	151	73	42

Figuur 6.25 Totaal berekende hernieuwbare energie in TJ Hilvarenbeek (Bron: [Klimaatmonitor - Totaal - Hilvarenbeek \(databank.nl\)](#))

	Totaal bekend energieverbruik (incl. hern. warmte, zonnestroom 'achter de meter' en auto(snel)wegen	Totaal bekend energieverbruik Gebouwde omgeving	Totaal bekend energieverbruik Verkeer en vervoer (incl. auto(snel)wegen excl. elektr. verkeer)	Totaal bekend energieverbruik Industrie, Energie, Afval, Water (excl. gasverbr. Energievoorzien)	Totaal bekend energieverbruik Landbouw, bosbouw en visserij (aardgas en elektr.)	Totaal bekende hernieuwbare en AVI-warmte (excl. stadswarmte woningen)	Zonnestroom: verbruik achter de meter niet-woningen	Geladen elektriciteit elektrische auto's bij (semi)publieke laadpunten
2015	1.238	601	464	46	85	40	1	
2016	1.237	608	469	37	81	40	2	
2017	1.253	612	484	34	82	39	3	
2018	1.290	622	498	37	90	38	6	
2019	1.267	604	495	36	83	39	8	0
2020	1.269	595	516	31	71	41	14	0
2021	1.296	590	538	36	65	42	25	0

Figuur 6.26 Totaal energieverbruik in TJ gemeente Hilvarenbeek (Bron: [Klimaatmonitor - Totaal - Hilvarenbeek \(databank.nl\)](#))

Het percentage duurzaam opgewekte energie ten opzichte van het totale verbruik is in de afgelopen jaren gestegen. De meest recente data laten zien dat er 151 TJ aan hernieuwbare energie wordt opgewekt. Het totale bekende energieverbruik (inclusief, hernieuwbare warmte,

⁵⁸ Waarstaatjegemeente.nl

zonnestroom, 'achter de meter' en autosnelwegen) komt neer op 1.296TJ. Hernieuwbare energie is daar 11,6% van. Dit is tegenover het landelijk gemiddelde van 12% dus redelijk.

De afgelopen jaren heeft de gemeente 50 hectare zonneweiden vergund, waarvan ook 19 ha sinds kort functioneel is. Deze opbrengsten zitten nog niet in de volgende cijfers. 30% van de woningen in Hilvarenbeek heeft zonnepanelen. Dit ligt hoger dan het landelijk gemiddelde van 25%. In Hilvarenbeek wordt ook substantieel meer zonne-energie opgewekt dan in de rest van het land. Het verbruik ligt in Hilvarenbeek echter ook circa 13% hoger dan in de rest van het land. Daarom kan de meeste winst behaald worden aan de verbruikskant. Aan de opwekkant scoort de gemeente Hilvarenbeek dus goed, maar aan de verbruikskant valt nog veel winst te behalen. In het volgende criterium (energieverbruik) wordt nader ingegaan op de gebruikskant.

Hoewel het aandeel van 11,6% opgewekte duurzame energie niet voldoende is om het doel van 49% CO₂-reductie te bereiken in 2030, ligt dit percentage sterk tegen het Nederlands gemiddelde aan en ligt het aantal opgewekte zonne-energie boven het Nederlands gemiddelde. De huidige situatie is daarom beoordeeld als **redelijk**.

6.4.1.3 Autonome situatie

De gemeente Hilvarenbeek valt onder de Regionale Energie Strategie (RES) van Hart van Brabant. Deze wordt ook wel de REKS (Regionale Energie en Klimaat Strategie) genoemd. In de REKS wordt de ambitie gesteld om in 2030 300 ha extra bedrijfsdak bedekt te hebben met zonnepanelen. Dit staat gelijk aan ongeveer 25% van het totale dakoppervlak.

De volgende doelstellingen die relevant zijn voor hernieuwbare energie zijn gesteld in de REKS:

1. We wekken in de toekomst met wind- en zonne-energie voldoende elektriciteit op, zonder dat het ten koste gaat van ons landschap. We willen landschap zelfs verbeteren door met opbrengsten van hubs invulling te geven aan gebiedsopgaven. Er wordt daarbij gestreefd naar 50% lokaal eigenaarschap van de hubs.
2. We passen onze omgeving aan het veranderende klimaat aan, zodat de gevolgen van hitte, droogte en wateroverlast beperkt blijven. De veranderingen koppelen we aan de energietransitie.

Wanneer er – buiten het huidige landelijke en lokale beleid - geen extra maatregelen genomen worden, neemt het huidige gasverbruik tot 2030 al met ongeveer 9% af (1% per jaar). Dit heeft te maken met autonome ontwikkelingen en energiebesparende maatregelen die zorgen voor een verlaging van het energiegebruik. Voorbeelden daarvan:

- Het slopen van oude woningen en gasloze nieuwbouw (sinds 2018);
- Het isoleren van bestaande woningen;
- Het verbeteren van warmte leverende installaties.

Met het Energiehuis, aanpak door bovengenoemde maatregelen en de pilot voor grotere (isolatie)maatregelen worden nu stappen in de goede richting gezet om beter te scoren aan de verbruikskant, waardoor ook het percentage hernieuwbare energie moet stijgen. Hierop wordt in

het volgende criterium nader ingegaan.

Omdat het aandeel hernieuwbare energie zal daarmee naar verwachting zal stijgen, wordt de autonome ontwikkeling als **redelijk** gescoord.

6.4.2 Energieverbruik

6.4.2.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium energieverbruik: energiebesparing.

Het Klimaatakkoord⁵⁹ is de Nederlandse uitwerking van internationale klimaatafspraken om de opwarming van de aarde te beperken en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Doelstelling van het Klimaatakkoord is om te komen tot 49% CO₂-reductie in 2030 en 95% CO₂ reductie in 2050, ten opzichte van de uitstoot in 1990. Een manier om dit doel te behalen is door de absolute hoeveelheid energie die wordt gebruikt te verminderen. Vanuit de REKS is de ambitie gesteld om 20% energie te besparen in de periode van 2021 tot 2030. De gemeente benadrukt deze ambitie in de Transitievisie Warmte. De beoordelingssystematiek is daarom gericht op de bijdrage van de omgevingsvisie om energiebesparing te realiseren.

We kijken naar energieverbruik door te bepalen hoeveel energie er wordt bespaard. Wanneer er minder dan 10% energiebesparing is gerealiseerd ten opzichte van 2017 wordt het thema slecht beoordeeld. Wanneer er tussen de 10% en 12% energiebesparing is gerealiseerd ten opzichte van 2017 wordt er redelijk beoordeeld. Met een grotere besparing dan 12% in vergelijking met 2017 is de gemeente goed op weg om de doelen uit het klimaatakkoord te behalen en wordt het thema goed gescoord.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Energieverbruik	Energiebesparing	Minder dan 10% energiebesparing t.o.v. 2017	Tussen 10 en 12% energiebesparing t.o.v. 2017	Meer dan 12% energiebesparing t.o.v. 2017

⁵⁹ Klimaatakkoord. *Klimaatakkoord*. Geraadpleegd van <https://www.klimaatakkoord.nl/>

6.4.2.2 Huidige situatie

Zoals te zien is in Figuur 6.27 is het meest recente totale bekende energieverbruik (inclusief, hernieuwbare warmte, zonnestroom, 'achter de meter' en autosnelwegen) komt neer op 1.296TJ. In vergelijking met 2017, het jaar waarop de doelen van de regionale energiestrategie zijn gebaseerd, is dat 1.253. $1.253 - 1.296 = -43\text{TJ}$, wat neerkomt op 0,012TWh. Het gaat om een stijging van 3,4% van het energieverbruik. De huidige situatie is daarom als **slecht** gescoord.

Totaal - Hilvarenbeek 						
	bekende hernieuwbare en AVI-warmte (excl. stadswarmte woningen)	bekend energieverbruik (incl. hern. warmte, zonnestroom 'achter de meter' en auto(snel)wegen)	bekend energieverbruik Gebouwde omgeving	bekend energieverbruik Verkeer en vervoer (incl. auto(snel)wegen, excl. elektr. verkeer)	bekend energieverbruik Industrie, Energie, Afval, Water (excl. gasverbr. Energievoorzien)	bekend energieverbruik Landbouw, bosbouw en visserij (aardgas en elektr.)
2015	40	1.238	601	464	46	85
2016	40	1.237	608	469	37	81
2017	39	1.253	612	484	34	82
2018	38	1.290	622	498	37	90
2019	39	1.267	604	495	36	83
2020	41	1.269	595	516	31	71
2021	42	1.296	590	538	36	65

Figuur 6.27 Energieverbruik in TJ (Bron: regionale klimaatmonitor)

6.4.2.3 Autonome situatie

De volgende doelstellingen die relevant zijn voor energieverbruik zijn gesteld in de REKS:

1. In 2050 verwarmen we onze woningen en gebouwen zonder aardgas (in huis) of steenkool (in de Amercentrale), maar duurzaam met bijvoorbeeld aardwarmte, warmte uit water en restwarmte uit de industrie. Uit een eerste analyse blijkt echter dat de kans op betaalbare oplossingen klein is.
2. We gaan energie besparen door onze woningen en gebouwen energiezuiniger te maken (te isoleren) , zodat we minder (duurzame) energie hoeven op te wekken.

In de Transitievisie Warmte Hilvarenbeek staan tevens ambities beschreven om Hilvarenbeek aardgasvrij te maken. Daarbij is het doel om de CO₂ te reduceren. In de Transitievisie Warmte Hilvarenbeek staan de acties om dit doel te bereiken. Zo is er vastgesteld dat isolatie van woningen verbeterd wordt.. Ook kantoorpanden moeten voorzien worden van zonnepanelen. Echter moeten specifieke wijkuitvoeringen nog worden onderzocht. Er worden wel stappen gezet, maar dit is nog veelal in de beginfase.

De werkelijke (warmte)opgave voor de woningen in de gemeente Hilvarenbeek is dus niet het vinden van duurzame alternatieven voor een jaarlijks gasgebruik van 10.600.000 m³, maar voor

een jaarlijks gasgebruik van ongeveer 9.700.000 m³ (met een jaarlijkse uitstoot van 17.300 ton CO₂). Tegenover de daling van het aardgasgebruik staat daarentegen een stijging van het elektriciteitsgebruik. Dit wordt vooral veroorzaakt door een toename van elektrisch koken en elektrisch verwarmen.⁶⁰

Buurtten vóór 2030 aardgasvrij maken is geen doel op zich voor de gemeente. Het doel van gemeente Hilvarenbeek is om CO₂-uitstoot te reduceren. Daarom focussen zij in eerste instantie op het zo goed mogelijk isoleren en het aardgasvrij-ready maken van de woningen. Een klein deel van de woningen zal vóór 2030 aardgasvrij zijn. Dit betreft nieuwbouw en woningen die door individuele aanpak duurzaam worden verwarmd..

Omdat er geen concrete maatregelen op het gebied van energiebesparingen zijn uitgewerkt, wordt de autonome ontwikkeling daarom beoordeeld als **slecht**.

6.5 Circulariteit

In onderstaande tabel zijn de kwaliteitsniveaus samengevat van de indicatoren van het thema circulariteit in de huidige situatie en de autonome ontwikkeling.

Indicator	Huidige situatie	Autonome ontwikkeling
Circulaire aanpak		

6.5.1 Circulaire aanpak

6.5.1.1 Beoordelingssystematiek

Beoordelingscriterium circulaire aanpak: concreetheid circulaire plannen en acties.

Vanuit het landelijk grondstoffenakkoord zijn de doelen 50% reductie primair abiotisch materiaalgebruik in 2030 en 100% circulariteit in 2050 gesteld. De rijksoverheid hanteert voor het begrip circulaire economie de volgende definitie: "Een economie waarin zoveel mogelijk duurzame hernieuwbare grondstoffen worden gebruikt, producten en grondstoffen worden hergebruikt en waarin afval niet bestaat."

Om de indicator circulaire economie te beoordelen wordt enerzijds gekeken naar de concreetheid van de aanpak en bijbehorende acties en daarnaast naar de kans op het behalen van de gestelde ambitie voor 2050.

Indicator	Criterium	Slecht	Redelijk	Goed
Circulaire aanpak	<i>Concreetheid circulaire plannen en acties</i>	Geen concrete aanpak, geen concrete acties, zeer kleine kans op behalen ambitie voor 2050	Concrete aanpak inclusief concrete acties, redelijke kans op behalen ambitie voor 2050	Concrete aanpak inclusief concrete acties, grote kans op behalen ambitie voor 2050

⁶⁰ Transitievisie Warmte Gemeente Hilvarenbeek 2022

6.5.1.2 Huidige situatie

De afgelopen jaren boekte Nederland nauwelijks vooruitgang richting de omslag naar een volledig circulaire economie in 2050 en het gebruik van de meeste grondstoffen is niet gedaald.

Dit concludeert het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in de Integrale Circulaire Economie Rapportage (ICER) uit 2023⁶¹.

De gemeente Hilvarenbeek is bekend met het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), maar heeft dit Manifest niet ondertekend. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen betekent dat bij de inkoop van producten, diensten en werken de effecten op people (mensen), planet (planeet/milieu) en profit/prosperity (winst/welvaart) worden meegenomen. Het doel van dit Manifest is om MVOI effectief in te zetten om een concrete bijdrage te leveren aan de realisatie van beleidsdoelen als het tegengaan van klimaatverandering, het realiseren van een circulaire economie, het verduurzamen van product- en marktketens, het toepassen van bio-based grondstoffen en materialen etc. De gemeente heeft een Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2021 waarin staat beschreven wat MVOI inhoudt voor de gemeente. Het is echter aan individuele beleidsmedewerkers om hier invulling en uitvoering aan te geven en er wordt vanuit de gemeente niet op gestuurd..

De Gemeente Hilvarenbeek heeft op dit moment geen inzicht in de in- en uitgaande stromen van de eigen organisatie, projecten en beheeropgaven. Daarnaast is er geen beleid geformuleerd waarin een concrete aanpak en acties zijn omschreven om de landelijke ambities voor circulariteit te behalen. Wel experimenteert de gemeente al enige jaren met kleine kringlopen in het groenbeheer.

KplusV⁶² heeft in het kader van de doelstelling van VANG (Van Afval Naar Grondstof) enkele cijfers over de gemeente Hilvarenbeek. Het doel voor het scheidingspercentage is 75% vanuit het VANG, maar dit percentage was in 2019 niet bekend voor de gemeente. De totale hoeveelheid afval per inwoner per jaar was in 2019 in de gemeente Hilvarenbeek 575,7 kg ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 528 kg/inwoner. De totaal aangeboden hoeveelheid restafval per inwoner per jaar was in de gemeente Hilvarenbeek in 2019 129,4 kg ten opzichte van de doelstelling van VANG voor 2020 van 100 kg/inwoner. Met een hogere hoeveelheid afval in kg, scoort de gemeente Hilvarenbeek slechter dan het gemiddelde in Nederland. In het kader van VANG is er wel afvalstoffenbeleid geformuleerd door de gemeente. Ook is er een afvalstoffenverordening, inclusief een bijbehorend uitvoeringsbesluit dat momenteel wordt herzien.

Gezien de huidige hoeveelheid afval en het ontbreken van beleid op onderdelen die met circulariteit te maken hebben wordt de huidige situatie beoordeeld als **slecht**.

6.5.1.3 Autonome situatie

De gemeente heeft begin 2023 het Beleidskader 2023-2030 Van Afval Naar Grondstof vastgesteld. Daarin staan een aantal beleidsuitgangspunten. Concreet heeft de gemeente vanaf 1 januari 2024 de inzamelfrequentie aangepast. In plaats van eens per drie weken PMD, GFT en restafval, wordt nu eens per twee weken PMD opgehaald in zakken en alternerend GFT in een

⁶¹ Integrale circulaire Economie Rapportage 2023, Planbureau voor de Leefomgeving

⁶² [Hilvarenbeek \(kplusv.nl\)](https://www.hilvarenbeek.nl/kplusv) KplusV levert sinds 1984 een actieve bijdrage aan sociale, duurzame en innovatieve thema's.

180 liter container. Het restafval wordt eens in de vier weken opgehaald. Per 1 april 2024 is het inzamelmiddel voor restafval aangepast. In plaats van een restafvalcontainer van 270 liter is deze omgewisseld voor een restafvalcontainer van 120 liter. Daarnaast wordt vanaf 1 april op verzoek ook GFT opgehaald in het buitengebied met een 180 liter container. Ook zijn wijkverzamelcontainers geplaatst voor luier- en incontinentiemateriaal. De hoop is dat de inwoners hierdoor al hun afval beter gaan scheiden en er zodoende minder restafval is.

In 2025 gaat de gemeente voor maximaal 75 kilogram restafval per persoon dat wordt ingezameld aan huis en op de milieustraat (130 kg/p/j in 2021). Daarbij streeft de gemeente naar zo zuiver mogelijk ingezamelde grondstoffen zonder verschuiving van restafval naar grondstoffen. In 2030 gaat de gemeente voor maximaal 30 kilogram restafval per persoon per jaar dat wordt ingezameld aan huis en op de milieustraat. Daarbij gaat kwaliteit voor kwantiteit.

De uitdaging bij circulariteit blijft dat voor een circulaire aanpak heel veel partijen nodig zijn en dat er (ook voor de gemeente) veel afhankelijkheden zijn. Diverse partijen zijn nog onvoldoende met elkaar verknoopt.

De urgentie voor radicaal minder en efficiënter gebruik van grondstoffen is de afgelopen jaren verder toegenomen. De mondiale vraag naar grondstoffen is sinds 1970 verdrievoudigd en zal op de huidige voet naar verwachting tussen nu en 2060 nog eens verdubbelen⁶³. Daarbij komt dat de druk op het milieu steeds groter wordt. Nederland is met het huidige beleid niet op weg om de eigen ambities te behalen.

Gezien de toenemende vraag naar materialen en de afhankelijkheden rondom uitvoerbaarheid van beleid en het behalen van doelstellingen is de autonome ontwikkeling **slecht** gescoord.

⁶³ Integrale circulaire Economie Rapportage 2023, Planbureau voor de Leefomgeving

7 Huidig beleid en huidige wet- en regelgeving

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
Bodem	Gebruik ondergrond	Water en bodem sturend (kamerbrief 2022)	Het kabinet wil meer rekening houden met water en bodem - letterlijk de basis van ons bestaan - bij besluiten die genomen worden over de indeling van ons land. In de brief wordt het waarom en hoe uitgelegd.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
Water	Drinkwaterwinning	Nationaal Waterprogramma 2022 – 2027 (2022)	In het Nationaal Waterprogramma staan de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijksvaarwegen. Het programma heeft voor de komende jaren drie hoofddambities: - Een veilige en klimaatbestendige delta. - Een concurrerende, duurzame en circulaire delta. - Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
		Grondwaterconvenant 2021 - 2027	Samenwerking om de grondwaterbalans in Brabant te herstellen voor 2028.	Samenwerkingsafspraken over het vergroten van de grondwatervoorraad en het inzetten op minder grondwatergebruik.
	Waterkwaliteit	Kaderrichtlijn Water	Europese richtlijn over de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater. De doelstelling van de KRW is dat uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch (schoon) als ecologisch (gezond) op orde moet zijn.	Voor alle grotere wateren in Nederland zijn specifieke doelen vastgelegd. In alle gevallen moet er sprake zijn van gezond water waarin vissen, amfibieën, insecten en waterplanten zich thuis kunnen voelen.

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Nationaal waterprogramma 2022 - 2027	In het Nationaal Waterprogramma staan de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijkswaarden. Het programma heeft voor de komende jaren drie hoofddoelstellingen: - Een veilige en klimaatbestendige delta. - Een concurrerende, duurzame en circulaire delta. - Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.	Een van de hoofddoelen van het nationaal waterprogramma is een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur. Het beleid voor grondwaterkwaliteit is erop gericht verontreiniging van bodem en grondwater zo veel mogelijk te voorkomen.
	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Een van de prioriteiten is: ruimte voor de klimaatverandering en energietransitie. Binnen deze gestelde prioriteit maakt het Rijk verschillende beleidskeuzes, waaronder: 'Nederland is in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust. We reserveren voldoende ruimte voor toekomstige waterveiligheidsmaatregelen en klimaatadaptatie.'
	Waterbeheerprogramma 2022-2027 - Water als basis voor een toekomstbestendige leefomgeving, 2022	Met het Waterbeheerprogramma 2022-2027 start Waterschap De Dommel met de 'watertransitie'; op weg naar een toekomstbestendige waterhuishouding. Uiterlijk in 2050 is de waterhuishouding in het hele beheergebied toekomstbestendig. Dit betekent een waterhuishouding die in een goede waterkwaliteit voorziet. En een waterhuishouding die robuust, wendbaar en in balans is met de omgeving. Zowel in het bebouwde als het landelijke gebied en van de beekdalen tot en met de hoge zandruggen. Het grond- en oppervlaktewatersysteem kan de grotere	Het waterschap hanteert drie principes die inhoudelijke sturing geven aan de watertransitie: • Elke druppel vasthouden en infiltreren waar deze valt • Functies passen zich aan het bodem- en watersysteem aan • Wat schoon is moet schoon blijven

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			weersextremen opvangen door maximaal gebruik te maken van de dempende sponswerking van de bodem/ondergrond en de natuurlijke hoogteverschillen voor het vasthouden van water.	
		Keur Waterschap De Dommel 2015	In de 'Keur Waterschap De Dommel 2015' staan regels (met name geboden en verboden) die het waterschap hanteert bij de bescherming van waterkeringen, watergangen en bijbehorende kunstwerken.	Realisatie van nieuw verhard oppervlak en het afkoppelen van verhard oppervlak moet op grond van de keur hydrologisch neutraal worden uitgevoerd en optimaal worden ingepast in het bestaande watersysteem. De aanvrager/ initiatiefnemer moet daarom voldoende compenserende maatregelen nemen, zodat het oppervlaktewatersysteem na realisatie van de verharding voldoende robuust blijft. Uitgangspunt hierbij vormt de voorkeursrits "vasthouden-bergen-afvoeren". Vasthouden kan door hergebruik of door het infiltreren van water in de bodem. In geval niet of onvoldoende kan worden geïnfiltreerd is een aanvullende voorziening noodzakelijk die het water tijdelijk bergt.
	Wateroverlast	Omgevingsvisie Noord-Brabant: De kwaliteit van Brabant	De Omgevingsvisie beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Brabant zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen. Een van de punten is een klimaatproof Brabant.	Doel is om in 2020 klimaatbestendig en waterrobuust te handelen; om in 2030 de eerste grote gebiedsopgaven daartoe al gerealiseerd te hebben en in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht te zijn. Dit wordt uitgewerkt in klimaatslimme verstedelijking, een klimaatbestendig beeklandschap en een robuust rivierenlandschap.
		Deltaplan Ruimtelijke adaptatie	In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie zijn zeven ambities opgenomen. Hierin staat hoe gemeenten,	In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie staan alle projecten en maatregelen die ervoor gaan zorgen

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			waterschappen, provincies en het Rijk het proces van ruimtelijke adaptatie willen versnellen en intensiveren.	dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht.
		Nationaal waterprogramma 2022 - 2027	In het Nationaal Waterprogramma staan de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijksvaarwegen. Het programma heeft voor de komende jaren drie hoofddambities: - Een veilige en klimaatbestendige delta. - Een concurrerende, duurzame en circulaire delta. - Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.	De ambitie is dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht is. In het Deltaprogramma is afgesproken dat overheden stresstesten uitvoeren om de risico's in kaart te brengen en een adaptatiestrategie met een uitvoeringsprogramma opstellen.
		Riool- en Waterprogramma (RWP) Hilvarenbeek 2022-2027 met bijlage 1 Hemel- en grondwaterbeleid in het bijzonder, 2022	Maatregelen op klimaat gaan van onderzoek en bewustwording naar uitvoeren en meer stimuleren. Daarin is ook de verschuiving van de wateropgave naar focus op de klimaatopgave te zien. Er is vanuit de Regionale Energie- en Klimaatadaptatie Strategie (REKS) vanuit Hart van Brabant een lokale vertaling van het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie in de REKS opgenomen.	Onder ambitie 'Thema 1 Beleven: waterrobuust en klimaatbestendig' staan een aantal punten benoemd die worden uitgewerkt in maatregelen. - Van waterbeleid naar integraal klimaatbestendig beleid - Klimaatmaatregelen nemen als meekoppelkans - Werken aan een robuust en veerkrachtig watersysteem
	Overstroming	Nationaal waterprogramma 2022 - 2027	In het Nationaal Waterprogramma staan de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en het beheer van de rijkswateren en rijksvaarwegen. Het programma heeft voor de komende jaren drie hoofddambities: - Een veilige en klimaatbestendige delta. - Een concurrerende, duurzame en circulaire delta.	Een van de hoofdpijlers is een veilige en klimaatbestendige delta. Uiterlijk in 2050 moeten de primaire waterkeringen aan de aangescherpte wettelijke normen voldoen.

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			- Een schone en gezonde delta met hoogwaardige natuur.	
	Droogte	Deltaplan ruimtelijke adaptatie	In het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie staan alle projecten en maatregelen die ervoor gaan zorgen dat Nederland in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht.	
		Kamerbrief water en bodem sturend	De kamerbrief water en bodem sturend omschrijft hoe en waarom het kabinet wil dat water en bodem sturend zijn bij beslissingen over de inrichting van Nederland.	In de kamerbrief water- en bodemsturend staan richtlijnen over hoe water en bodem sturend te maken in ruimtelijke keuzes. Belangrijk hierin zijn de samenhang met wateroverlast, droogte en bodem, rekening houden met extremen (waaronder lange periodes van droogte) en de bodem minder afdekken, minder vergraven, niet verontreinigen om droogte te voorkomen.
Natuur		Europese Vogel- en Habitatrichtlijn Omgevingswet	Deze beschermt Natura 2000-gebieden. In deze wet is bepaald dat instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden moeten worden vastgelegd. Dit gebeurt in een aanwijzingsbesluit.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
		Omgevingsverordening Noord-Brabant	De regels ter bescherming van het NNN in Hilvarenbeek zijn geregeld in de provinciale omgevingsverordening en in bestemmingsplannen.	
		Besluit kwaliteit leefomgeving (bkl)	In dit besluit is aandacht voor de bescherming van NNN.	
		Natuurbeheerplan Noord-Brabant 2023	Het Natuurbeheerplan beschrijft de doelen en de subsidiemogelijkheden voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden, landschapselementen en agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb).	Van belang voor de foto van de leefomgeving (beschrijving huidige situatie en autonome ontwikkeling). Daarnaast bevat het Natuurbeheerplan ambities en maatregelen die

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Natura 2000-gebieden	Natura 2000-gebiedsanalyse Kempenland-West (daarnaast zijn een aantal gebieden in Nederland en België benoemd die zich binnen een straal van 25 km van de gemeente bevinden)	Daarnaast worden de ambities aangegeven voor gebieden in Brabant. Voor N2000-gebied Kempenland-West (wat deels binnen de gemeentegrenzen ligt) is in een gebiedsanalyse aangegeven wat de huidige situatie en knelpunten voor elk habitatype zijn en welke gebiedsspecifieke herstelmaatregelen nodig zijn.	bijdragen aan een verbetering van de natuur in de provincie en ook de gemeente Hilvarenbeek. Beschrijving van de gevoeligheid voor stikstof van de habitattypen in de omgeving van het plangebied.
Landschap en cultuurhistorie	Landschappelijke waarden	NOVI	Ontwikkelingen van onze economie, verstedelijking en duurzame energie kunnen, als ze niet zorgvuldig worden ingepast, een enorme impact hebben op de kwaliteit van ons landschap. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) stelt het Rijk als doel dat wordt voorkomen dat het landschap versnipperd en rommelig wordt. Het Rijk maakt hiervoor met andere overheden afspraken (Omgevingsagenda's) over inpassing van bepaalde ontwikkelingen. Bijvoorbeeld om de wildgroei van distributiecentra in ons landschap tegen te gaan. Daarbij moet er voor de huidige gebruikers een goed toekomstperspectief zijn.	Unieke cultuurhistorische, landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van de Nederlandse landschappen moeten daarom bij nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied worden behouden en versterkt.
	Cultuurhistorische waarden	Brabantse Omgevingsvisie 'De Kwaliteit van Brabant'	Een samenhangende visie op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie bevat de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Dat gaat om ambities op gebied van de energietransitie, een klimaatproof Brabant, Brabant als slimme netwerkstad en een concurrerende, duurzame economie. De	Doel 2030: Brabant heeft een aanvaardbare leefomgevingskwaliteit doordat wij voor alle aspecten voldoen aan de wettelijke normen. Natuurgebieden zijn ingericht, de afname van biodiversiteit is naar een positieve trend omgebogen, waardevolle cultuurhistorische landschappen zijn behouden en er is breed draagvlak voor de nieuwe

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			Omgevingsvisie geeft ook aan op welke nieuwe manieren de provincie met betrokkenen wil samenwerken aan omgevingsvraagstukken en welke waarden daarbij centraal staan.	energie- en klimaatadaptieve landschappen door de ontwerpende aanpak. Belangrijke dragers van het landschap zijn de natuurlijke, cultuurhistorische en aardkundige structuren en elementen. Het gaat daarbij niet alleen om de groene elementen maar juist ook om rode elementen als de kralenketting van de Brabantse vestingsteden en de samenhang van stad en land.
		Rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht Hilvarenbeek	Beschrijving van de beschermde stadsgezichten. De gemeente dient zorg te dragen voor de bescherming van de cultuurhistorische waarden.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
	Archeologische waarden	Erfgoedvisie 2022		Erfgoedambities: inzet op bescherming, behoud en duurzaamheid; inzet op integrale benadering van het erfgoed; inzet op het uitdragen van het erfgoed.
Leefomgeving	Luchtkwaliteit	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	Het NSL is een plan om de luchtkwaliteit in Nederland te verbeteren. Het doel van de NSL is te voldoen aan de Europese grenswaarden voor fijnstof (PM10) en stikstofdioxide (NO2)	Het NSL is uitgewerkt in het SLA, zie hieronder
		Schone Lucht Akkoord (SLA, 2020)	Rijksoverheid, provincies en gemeenten spreken hierin af de luchtkwaliteit in Nederland tot 2030 verder te verbeteren.	
	Externe veiligheid	Artikel 2.28, aanhef en onder c, van de Omgevingswet	Hierin is geregeld dat instructieregels moeten worden vastgesteld op het gebied van externe veiligheid.	
		Besluit kwaliteit leefomgeving (bkl)	De instructieregels die genoemd zijn in de Omgevingswet zijn te vinden in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Instructieregels gelden voor gemeenten (en provincies), zij dienen deze regels in	

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			acht te nemen bij de vaststelling van een omgevingsplan (of projectbesluit).	
		Artikel 4.3, eerste lid, van de Omgevingswet	Hierin is geregeld dat algemene rijksregels op het gebied van externe veiligheid moeten worden vastgesteld.	
		Besluit activiteiten leefomgeving (bal)	Deze algemene regels zijn opgenomen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Hierin is per type activiteit geregeld waaraan moet worden voldaan. Deze regels richten tot de initiatiefnemers: zij moeten een melding doen of een vergunning aanvragen, waarbij ze aan de algemene regels moeten voldoen.	
	Gezondheid	Omgevingsvisie Noord-Brabant: De kwaliteit van Brabant	De Omgevingsvisie beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Brabant zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen. Een van de basisopgaven is: werken aan veiligheid, gezondheid en omgevingskwaliteit.	Gezondheid gaat om 'quality of life', welzijn en het bevorderen van gezondheid. Door een gezonde levensstijl te bevorderen door bij de (her)inrichting van de omgeving meekoppelkansen te benutten en uit te nodigen tot beweging door meer groen, of meer voorzieningen voor buitenrecreatie. Dit is maatwerk, het gaat om kansen zien en benutten. De provincie benadrukt twee aandachtspunten: behoud van de kwaliteit van het grondwater bestemd voor menselijke consumptie en het verbeteren van de luchtkwaliteit.
Energietransitie	Hernieuwbare energie	Klimaatakkoord (2019)	Nationaal akkoord tussen bedrijven en organisaties voor de invulling van klimaatbeleid. Het betreft de Nederlandse invulling van het Klimaatverdrag van Parijs. In het Klimaatakkoord staan de afspraken met vijf sectoren over de maatregelen om de klimaatdoelen	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
		te halen. De vijf sectoren betreffen de gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruik en de opwek van duurzame energie. Doel is om in 2030 49 % minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990.	
	Energieverbruik en hernieuwbare energie	RES De RES-opgave komt voort uit het Klimaatakkoord. Het Rijk vraagt de regio om vorm te geven aan de taakstelling van 49% CO ₂ -reductie uit de gezamenlijke landelijke doelstellingen van de klimaatafsluiting Elektriciteit en Gebouwde Omgeving in 2030. Deze taakstelling moet gerealiseerd worden door energiebesparing en nieuwe duurzame energieproductie met bestaande technieken	De RES omschrijft de energie en warmte besparingsopgave en de maatregelen en acties die daarvoor moeten worden genomen binnen de gemeente.
		1. Paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek 2019-2022 2. Transitie Visie Warmte 2022 3. Visie Grootschalige Opwek (en kaders) 2019 4. REKS-bod 1.0	1. 49% energieneutraal in 2030 / 0 op de meter / BENG / in 2030 25% en in 2050 100% woningen duurzaam verwarmd 2. tot 2030 20% besparen op huidige aardgasgebruik / inzet op (collectief) isoleren / energiearmoedebestrijding / geen wijken van gas af voor 2030 3. t/m 2020 ruimte voor 50ha aan zonnepanelen en 1 locatie voor windmolen. 50ha zonnepanelen (4 stuks) allen vergund (2 onherroepelijk/2 bij RvS) 4. Opwekken tot 2030 als regio 1 TWh aan duurzame elektriciteit / Op zoek naar duurzame warmteoplossingen in de regio voor 8.423 TJ.

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
		Klimaatverdrag van Parijs (2019)	Internationaal verdrag	Nederland heeft de afspraak om in 2050 energieneutraal te zijn onderschreven in het klimaatakkoord Parijs.
		Klimaatakkoord (2019)	Nationaal akkoord tussen bedrijven en organisaties voor de invulling van klimaatbeleid. Het betreft de Nederlandse invulling van het Klimaatverdrag van Parijs. In het Klimaatakkoord staan de afspraken met vijf sectoren over de maatregelen om de klimaatdoelen te halen. De vijf sectoren betreffen de gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruik en de opwek van duurzame energie. Doel is om in 2030 49 % minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
		Omgevingsvisie Noord-Brabant: De kwaliteit van Brabant	De Omgevingsvisie beschrijft hoe de fysieke leefomgeving in Noord-Brabant zich zal ontwikkelen richting 2050 en wat de provincie daaraan gaat doen. Een van de punten is het werken aan de Brabantse energietransitie.	- Ten minste 50% reductie van broeikasgassen ten opzichte van de uitstoot in 1990 en ten minste 50% duurzame energie in 2030. - 100% duurzame energie, grotendeels afkomstig uit Noord-Brabant in 2050. Door verminderen energieverbruik en verduurzaming van energie.
Mobiliteit	Verkeersveiligheid	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT)	Onder dit jaarlijkse programma stelt de overheid middelen beschikbaar voor de decentrale vervoersregio's	
		Sustainable & smart mobility strategy	Een strategiedocument van de Europese Commissie met daarin langetermijndoelen voor mobiliteit en transport.	Beschreven staat een streven naar 0 verkeersdoden in 2050 voor alle landen binnen de Europese Unie.

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Duurzame mobiliteit	Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030	Rijksoverheid voert regie en regio's stellen samen met de wegbeheerders een verbeterprogramma voor de meest onveilige verkeerslocaties in het wegennet	Hierin wordt een risicogestuurde aanpak voorgesteld.
	Bereikbaarheid	Nationale Agenda Laadinfrastructuur	Onderdeel van het Klimaatakkoord om schonere lucht te stimuleren door elektrisch vervoer. Wegbeheerders moeten een visie maken voor laadvoorzieningen	Voldoende laadinfrastructuur is randvoorwaardelijk noodzakelijk om tot duurzame automobilititeit te komen
		Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Een van de doelen is dat Nederland in 2050 een goede en betrouwbare infrastructuur kent, die deel uitmaakt van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem.
		Omgevingsvisie Noord-Brabant	De Omgevingsvisie Noord-Brabant bevat de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Dat gaat om ambities op gebied van de energietransitie, een klimaatproof Brabant, Brabant als slimme netwerkstad en een concurrerende, duurzame economie.	De omgevingsvisie Noord-Brabant omschrijft een aantal manieren waarop er de komende jaren wordt ingezet op slimme en duurzame mobiliteit, zoals het werken aan multimodaliteit om aan de mobiliteitsvraag te voldoen.
Wonen en voorzieningen	Passend woningaanbod	Nationale Omgevingsvisie (NOVI)	Dit is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland.	Een van de prioriteiten is 'Sterke en gezonde steden en regio's'. Het Rijk streeft naar een kwalitatief goede woningvoorraad, die regionaal aansluit op de woonbehoefte met nieuwe woon- en werklocaties binnen bestaande stadsgrenzen, zodat de open ruimten tussen stedelijke regio's behouden blijven.
		SRBT- Woondeal, maart 2023		Versnelling woningbouw. Minimaal 435 woningen toevoegen tot en met 2026, zorgen voor voldoende woningbouwcapaciteit in bestemmingsplannen. Verhogen aandeel sociale huurwoningen t.b.v. evenwichtige verdeling binnen de regio.

Thema		Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
		Woonvisie 2020 en addendum woonvisie Hilvarenbeek		Inspelen op de grote woningvraag, voldoende betaalbare huurwoningen, aanpak bestaande woningvoorraad en wonen met zorg. Addendum: bijstelling en actualisering woonvisie en afstemming (o.a. met streefwoningbouwkader) op de regionale woondeal.
Vestigingsklimaat	Bedrijvigheid	Brabantse Omgevingsvisie 'De Kwaliteit van Brabant'	Een samenhangende visie op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie bevat de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. De Omgevingsvisie geeft ook aan op welke nieuwe manieren de provincie met betrokkenen wil samenwerken aan omgevingsvraagstukken en welke waarden daarbij centraal staan. Een van de punten is dat Brabant welvarend, verbonden, klimaatproof en vernieuwend wil zijn, met een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en kenniswerkers.	Om te werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat heeft de provincie het volgende verwoord: "Een aantrekkelijk vestigingsklimaat vraagt om voldoende ruimte en een geschikte omgeving voor de vestiging van nieuwe bedrijven en voor de ontwikkeling van bestaande bedrijven. Om onze ambities mogelijk te maken zijn fysieke brandpunten als broedplaats voor innovatie een voorwaarde voor economisch succes van Brabant. In de lerende economie is niet alleen het ontwikkelen van nieuwe kennis belangrijk, maar ook het mobiliseren en slim gebruiken van kennis en technieken van andere bedrijven, sectoren en regio's."
Circulariteit	Circulaire aanpak	Nederland Circulair in 2050 (2016)	Het kabinet heeft als doel geformuleerd dat de Nederlandse economie in 2050 volledig circulair is.	Sturend voor (de uitwerking van) de omgevingsvisie, en daarmee voor de effecten van de omgevingsvisie.
		Grondstoffenakkoord (2017)	180 partijen (overheden, bedrijfsleven, de vakbeweging en milieuorganisaties) hebben dit akkoord ondertekend, met afspraken om de Nederlandse economie te laten draaien op herbruikbare grondstoffen.	

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020 - 2023 (2021)	Het uitvoeringsprogramma (als actualisatie van het uitvoeringsprogramma uit 2019) geeft een overzicht van ontwikkelingen in circulaire economie. Daarbij gaat het om nieuwe activiteiten en de voortgang van lopende activiteiten binnen het uitvoeringsprogramma.	
	Beleidskader 2023-2030 Van Afval Naar Grondstof, Hilvarenbeek schoon & circulair	1. We nemen afstand van de wegwerpmaatschappij met het waardeverlies door restafval. 2. We werken samen met onze inwoners, ondernemers en alle overige maatschappelijke partijen aan Hilvarenbeek schoon & circulair. Onze basis is goed; we hebben al enkele zeer vooruitstrevende, inspirerende ondernemers in onze gemeenschap. 3. We creëren waarde met onze afgedankte spullen en grondstoffen voor en in onze gemeenschap. Met het toepassen van de R-ladder (figuur 1) benutten we ook koppelkansen, zoals het bieden van passend werk aan mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt of bijvoorbeeld een buurtkoelkast tegen voedselverspilling. 4. In 2025 gaan we voor maximaal 75 kilogram restafval per persoon dat wordt ingezameld aan huis en op de milieustraat (130 kg/p/j in 2021). Daarbij streven we naar zo zuiver mogelijk ingezamelde grondstoffen zonder verschuiving van restafval naar grondstoffen.	

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
	Inkoop- en aanbestedingsbeleid 2021	5. In 2030 gaan we voor maximaal 30 kilogram restafval per persoon dat wordt ingezameld aan huis en op de milieustraat. Daarbij gaat kwaliteit voor kwantiteit. Dit beleid geeft de kaders en spelregels weer voor het inkopen van leveringen, diensten en werken. De gemeente Hilvarenbeek wil een integere en betrouwbare opdrachtgever zijn die leveranciers, dienstverleners en aannemers eerlijke en gelijke kansen biedt. Dit beleid helpt in het streven naar een rechtmatige, doelmatige en integere inkooppraktijk. Het draagt ook zorg voor een juiste inbedding van actuele politieke thema's binnen juridische kaders zoals het stimuleren van de lokale economie, duurzaamheid, maatschappelijke en sociale betrokkenheid.	In dit beleidsdocument staat beschreven hoe de gemeente Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) invulling geeft. Bij Inkopen neemt de gemeente sociale, ecologische en economische aspecten in acht. MVI betekent dat de gemeente de effecten op people, planet en profit meeneemt bij Inkopen. Met een goed Inkoop- en aanbestedingsbeleid kunnen maatschappelijke doelen worden gerealiseerd (Inkopen met impact). De gemeente stimuleert daarom sociale, ecologische en economische aspecten te integreren bij Inkopen en aanbestedingen van Werken, Diensten en Leveringen. De gemeente heeft ook als opdrachtgever en inkoper een voorbeeldfunctie in het maatschappelijk verkeer. Daarnaast heeft de gemeente als opdrachtgever en inkoper invloed op Ondernemers om wenselijke maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. Door vooruitstrevende eisen te stellen wil zij een duurzaam beleid door Ondernemers stimuleren. De gemeente vergroot de impact van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

Thema	Beleidsdocument/wet	Samenvatting inhoud	Relevantie voor dit MER
			door haar opdrachtgeverschap en de inkooporganisatie intern goed op elkaar af te stemmen. De basis voor Maatschappelijk Verantwoord Inkopen wordt gelegd in de voorbereiding, door vroegtijdig in de besluitvorming duurzame en sociale aspecten te betrekken en door middel van een marktanalyse de uitvoerbaarheid te toetsen. In alle stappen van het inkoopproces worden weloverwogen keuzes gemaakt ten aanzien van de balans tussen de sociale, ecologische en economische aspecten. De gemeente wil dat Inkopen ook een social return opleveren.

Bijlage 2**Beleidsmatrix (werkdokument)**

Ambitie	Maatregel	De maatregel zoals die beschreven is in de originele tekst	Indicator -->	Passend woningaanbod	Gezondheid	Beschikbaarheid van sociale voorzieningen	Luchtkwaliteit	Geluid	Stiltegebieden	Externe veiligheid	Geur	Hitte	Landschappelijke waarden	Cultuurhistorische waarden	Archeologie	Bedrijventerreinen	Agrarische bedrijvigheid	Verduurzaming landbouw	Verkeersveiligheid	Duurzame automobiliteit	Bereikbaarheid	Recreatieaanbod	Natura-2000 gebieden	NNN-gebieden buiten N2000	Blodiversiteit	Gebruik ondergrond	Aardkundige waarden	Waterkwaliteit	Wateroverlast	Overstroming	Droogte	Herneuwbare energie	Energiverbruik	Circulaire aanpak								
Algemeen																																										
	Compact bouwen met ruimte voor groen en water			x					x		x								x						x	x			x													
	Aandacht voor flora en fauna binnen bestaande landschap en bebouwde omgeving			x		x							x					x							x				x		x											
	Verschillende soorten bedrijvigheid in het buitengebied	Deze uitspraak op zichzelf zegt niet zo veel denk ik. Wordt het verder ingevuld?				x	x	x	x	x			x		x	x	x		x				x	x		x	x						x									
	Ruimte voor inpassing energieopgave met respect voor landschap en natuur												x																x						x		x					
	Ruimte voor woningen voor starters en senioren, buurtsgewijs binnen en direct aan de kernen			x		x																																				
	Ruimte voor duurzame natuurvriendelijke agrarische bedrijvigheid							x									x																									
	Verbeteren van mogelijkheden voor actieve mobiliteit				x																																					
	Plaats bieden voor de groei van woningen en bedrijven	De centrale opgave bestaat uit plaats bieden voor de groei van woningen en bedrijven . Dit geeft ouderen én jongeren een toekomst in betaalbare woningen. Ook geeft dit ruimte voor groei van bedrijvigheid. Dit gebeurt op een manier waarmee inwoners en ondernemers deel (blijven) uitmaken van de sociale gemeenschappen in de kernen. Zo blijft de sterke sociale verbondenheid behouden en krijgt de gemeente een nog gezondere, groeiende economie.		x		x		x	x		x	x	x		x	x	x		x				x			x	x															
	De economie moet bijdragen aan een gezondere leefomgeving voor mens, plant en dier, zowel binnen als buiten de gemeente.	Daarbij is het belangrijk dat de economie ook bijdraagt aan een gezondere leefomgeving voor mens, plant en dier, zowel binnen als buiten de gemeente . Bijvoorbeeld door het stimuleren van duurzaam ondernemerschap en het terugdringen van uitstoot door bedrijven. De gemeente zorgt ervoor dat acties in het kader van groei geen negatief effect hebben op de omliggende omgeving en toekomstige generaties.																																								
Plaats voor jongere generatie																																										
	We zorgen voor betaalbare starterswoningen in of aan de randen van de kernen.	We zorgen voor betaalbare starterswoningen in of aan de randen van de kernen . Bij alle kernen lijken één of meer locaties geschikt (staan die op de kaart?) voor onderzoek op de mogelijkheden voor woningbouw. Het gaat om woningbouw die ook bijdraagt aan het uitvoeren van meerdere, andere x maatschappelijke doelen . Bijvoorbeeld de natuur- en klimaatopgave .			x				x	x	x	x	x	x	x							x		x	x	x	x	x														
	De focus ligt op het realiseren van voldoende passend woningaanbod om zo plaats te bieden aan de jongere generatie. Dit is cruciaal voor de ontwikkeling van Hilvarenbeek, omdat zij bijvoorbeeld zorgmedewerkers en mantelzorgers zijn.	De focus ligt op het realiseren van voldoende passend woningaanbod om zo plaats te bieden aan de jongere generatie. Dit is cruciaal voor de ontwikkeling van Hilvarenbeek, omdat zij bijvoorbeeld zorgmedewerkers en mantelzorgers zijn.			x																										x		x		x							
	Bij zowel de verdichting als bij de potentiële uitbreidingslocaties, is het een opgave om naast de bebouwing te zorgen voor buitenruimte die de natuurlijke kwaliteiten van de leefomgeving versterkt: wateropvang en voller, stevig, groen dat past bij de streek.	Bij zowel de verdichting als bij de potentiële uitbreidingslocaties, is het een opgave om naast de bebouwing te zorgen voor buitenruimte die de natuurlijke kwaliteiten van de leefomgeving versterkt : wateropvang en voller, stevig, groen dat past bij de streek. Het is daarbij niet nodig dat elke woning een private buitenruimte heeft. De uitstraling van de bebouwing past bij het dorpse karakter, is natuurinclusief. Bij de bouwmaterialen is gekozen voor materiaal dat de ecologische voetafdruk verkleint. De verbinding tussen de woningen, het recreatieve buitengebied en de voorzieningen in de kernen is uitstekend. Dit stimuleert actieve mobiliteit: fietsen en wandelen.		x		x		x											x																							
	Als er sprake is van meer dan een wooncomplex, is er diversiteit in koop- en huuraanbod en het mengen van verschillende generaties.	Als er sprake is van meer dan een wooncomplex, is er diversiteit in koop- en huuraanbod en het mengen van verschillende generaties . Zo ontwikkelen zich diverse, hechte buurten. Ook wordt de tijd genomen om de locaties vol te bouwen, zodat de kernen geleidelijk aan groeien. Zo is er de tijd om nieuwe inwoners deelgenoot te laten worden van de gemeenschappen.		x						x																	x				x											
	De nieuwe woningen zijn energie-neutraal.	De nieuwe woningen zijn energie-neutraal .			x																																					
	N naast het wonen is er ook aandacht voor voldoende ruimte om een onderneming te starten.	N naast het wonen is er ook aandacht voor voldoende ruimte om een onderneming te starten. Waar? Staat op kaart?			x											x	x									x																
	Er is een buitenruimte voor kinderen en jongeren, met aanbod van georganiseerde sportfaciliteiten en ruimte voor bewegen.	Daarnaast voor een buitenruimte waar plek is voor kinderen en jongeren. Ook is de gemeente een gezonde plaats om te wonen. Er is zowel een aanbod van georganiseerde sportfaciliteiten , als ruimte voor bewegen in de buitenruimte . Met gerichte maatregelen bij de bron vermindert geuroverlast in de kernen. Dit vergroot de gezondheidsbeleving.			x						x					x	x	x																								
	Er komen geen woningen meer bij die de plaatselijke woningmarkt uit evenwicht halen.	Voor de toekomst zijn kleinere woningen op kleinere kavels nodig. Er komen geen woningen meer bij die de plaatselijke woningmarkt verder uit evenwicht halen of die veel ruimte in beslag nemen.		x																																						

[illegible]

We stimuleren innovatieve oplossingen waarbij buren een rol kunnen spelen in het delen van ervaringen en het bieden van mantelzorg.	We stimuleren innovatieve oplossingen waarbij buren een rol kunnen spelen in het delen van ervaringen en het bieden van mantelzorg. Daarnaast kunnen woon-zorgcomplexen een belangrijke bijdrage leveren aan het verminderen van eenzaamheid onder ouderen. Hiervoor is het belangrijk om een goede afweging te maken voor de schaal en locatie van deze complexen.
Voor nu kiezen we ervoor om in de twee grootste kernen, Hilvarenbeek en Diessen, woonzorg-complexen te realiseren vanwege de nabijheid van diverse voorzieningen.	Voor nu kiezen we ervoor om in de twee grootste kernen, Hilvarenbeek en Diessen, woonzorg-complexen te realiseren vanwege de nabijheid van diverse voorzieningen. Ook onderzoeken we de mogelijkheden voor woon-zorgcomplexen in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's); enerzijds hebben die een landelijke en rustige ligging en anderzijds liggen ze ver weg van de voorzieningen.

Herkenbaar
dorps karakter

Er komen gedeelde buitenruimten, gemeenschappelijk opdrachtgeverschap of bedrijventerrein-management (parkmanagement).	De gemeente biedt ruimte voor woningen en bedrijven op een manier waarop de binding met de lokale gemeenschap op een natuurlijke wijze tot stand komt. Bijvoorbeeld door gedeelde buitenruimten, gemeenschappelijk opdrachtgeverschap of bedrijventerrein-management (parkmanagement). In uitstraling zijn de nieuwe woningen en bedrijven compacter, maar nog steeds herkenbaar als typisch dorpse bebouwing.
We zetten in op het behoud van het dorpse karakter om ervoor dat zorgen dat kernen hun eigen identiteit behouden en de kernen niet aan elkaar groeien. Hierbij staat ook de aansluiting en overgang van de kernen en het landschap centraal.	We zetten in op het behoud van het dorpse karakter om ervoor dat zorgen dat kernen hun eigen identiteit behouden en de kernen niet aan elkaar groeien. Hierbij staat ook de aansluiting en overgang van de kernen en het landschap centraal.
De gemeente koestert alle directe en indirecte verwijzingen naar haar rijke verleden. Bouwen in de hoogte kan om volkshuisvestelijke redenen op ruimtelijk passende plekken, mogelijk vier tot vijf lagen hoog.	De kernen behouden het eigen karakter. De gemeente koestert alle directe en indirecte verwijzingen naar haar rijke verleden. Er is zorg voor dat de kernen niet aan elkaar groeien. Bouwen in de hoogte kan om volkshuisvestelijke redenen op ruimtelijk passende plekken, mogelijk vier tot vijf lagen hoog.
Uitbreiding van de kernen hebben een passende schaal die bijdraagt aan versterking van de kwaliteit van de omgeving.	Uitbreidingen van de kernen hebben een schaal die passend is en bijdraagt aan de versterking van de kwaliteit van de omgeving en zijn gelijkmatig verdeeld over de verschillende kernen. Vanuit de kernen is het karakteristieke landschap per fiets en te voet goed en makkelijk bereikbaar.
Het is van groot belang dat de identiteit en de kenmerkende waarden van elke kern behouden blijven.	Het is van groot belang dat de identiteit en de kenmerkende waarden van elke kern behouden blijven. Die omvatten de ruimtelijke structuur, de dorpse identiteit, de historische en beeldbepalende elementen, routing, zichtlijnen en cultuurhistorie. Nieuwbouw moet passen bij het karakter van de gemeente, zoals vastgelegd in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit Hilvarenbeek.
Door middel van gebiedscriteria, ontwerprichtlijnen en actief landschapsbeheer in te zetten bij nieuwe ontwikkelingen beschermen we de historische waarden. Een belangrijk speerpunt is het koesteren van de dorpse waarden, waarin historische pleinen en linten centraal staan.	Door middel van gebiedscriteria, ontwerprichtlijnen en actief landschapsbeheer in te zetten bij nieuwe ontwikkelingen beschermen we de historische waarden. Een belangrijk speerpunt is het koesteren van de dorpse waarden, waarin historische pleinen en linten centraal staan.
Zetten ons in om verrommeling en verval tegen te gaan en zorgen we voor een afwisselende omgeving.	Zetten ons in om verrommeling en verval tegen te gaan en zorgen we voor een afwisselende omgeving om saaiheid en eenvormigheid te voorkomen. Straatverloop, materialen, dakvormen en de aanwezigheid van kenmerkende oude gebouwen of nederzettingen spelen hierbij een cruciale rol.
Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen zorgen we voor een goede ruimtelijke inpassing. Het behoud van groen en leefbaarheid staat centraal. En terughouden met toevoegen van bebouwing in	Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen zorgen we voor een goede ruimtelijke inpassing. Het behoud van groen en leefbaarheid staat centraal bij binnenstedelijke ontwikkelingen. We zijn terughoudend met het toevoegen van bebouwing in het buitengebied.
Bouwen in de hoogte is mogelijk tot vier tot vijf lagen hoog	Bouwen in de hoogte, mogelijk tot vier tot vijf lagen hoog, is nodig om de volgende redenen: › We moeten eerst naar binnenstedelijke oplossingen kijken voordat we buitenstedelijk bouwen. Zo sparen we het waardevolle landelijk gebied. › Met appartementen kunnen we heel gericht voor de doelgroepen bouwen die dat het hardst nodig hebben, namelijk alleenstaanden (een groep die enorm groeit) en dan met name jongeren en senioren. › Er komen de komende decennia veel grondgebonden woningen vrij; die moeten we dus zo min mogelijk bouwen. Een verbreding van het pallet aan woningtypen is nodig. › We kunnen met bijvoorbeeld hout zo bouwen dat vijf lagen niet als hoog ervaren wordt. Het is zaak om op de juiste plekken en met respect voor de lokale karakteristieken te bouwen.
Uitbreidingen hebben passende schaal.	Ook uitbreidingen van de kernen hebben een schaal die passend is en bijdraagt aan de versterking van de kwaliteit van de omgeving en zijn gelijkmatig verdeeld over de verschillende kernen. Eigenlijk te vaag om hier iets mee te kunnen
Onderzoek naar haalbaarheid van ondergrondse parkeermogelijkheden.	De auto neemt veel ruimte in beslag en draagt niet bij aan een dorpse uitstraling. Tegelijkertijd willen we de mobiliteit van ouderen verbeteren. Daarom onderzoeken we de haalbaarheid en betaalbaarheid van ondergrondse parkeermogelijkheden. Zo kunnen we het groen en de leefbaarheid behouden.
Creëren van een gezonde omgeving, waarbij rookvrije zones, beweging, meer groen, het verminderen van verhard oppervlak en het terugdringen van geluidsoverlast prioriteit krijgen.	Gemeenschapszin zien wij ook als één van de aspecten van ons dorpse karakter. Daarom staat positieve gezondheid centraal in ons beleid. Dit betekent dat we aandacht besteden aan het creëren van een gezonde omgeving, waarbij rookvrije zones, beweging, meer groen, het verminderen van verhard oppervlak en het terugdringen van geluidsoverlast prioriteit krijgen. We stimuleren gezond leven door fietsen, lopen, het gebruik van openbaar vervoer te bevorderen en het autogebruik te verminderen. Daarnaast waarborgen we voldoende kwalitatieve en toegankelijke (sport)voorzieningen voor iedereen. We streven ernaar dat deze voorzieningen in alle kernen beschikbaar en betaalbaar zijn, om zo het gemeenschapsgevoel en de saamhorigheid te behouden.

[illegible]

[illegible]

Natuurinclusiev e agrarische sector	Voor de Beekse Bergen zijn er mogelijkheden om verder door te ontwikkelen. Voor gemeentelijke, lokale evenementen is er plaats in het centrum van de kern Hilvarenbeek. Voor plaatselijke evenementen is er ruimte in elke kern. Voor grootschalige evenementen met een bovenregionale functie is er plaats op de Beekse Bergen.	Voor de Beekse Bergen zijn er mogelijkheden om verder door te ontwikkelen. Voor gemeentelijke, lokale evenementen is er plaats in het centrum van de kern Hilvarenbeek. Voor plaatselijke evenementen is er ruimte in elke kern. Voor grootschalige evenementen met een bovenregionale functie is er plaats op de Beekse Bergen.	
	Voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme zien we kansen in en nabij de dorpskernen, evenals in het buitengebied tussen de natuurgebieden en kernen	Voor de ontwikkeling van recreatie en toerisme zien we kansen in en nabij de dorpskernen, evenals in het buitengebied tussen de natuurgebieden en kernen. De kernen vormen een mooi uitgangspunt voor de beleving van de gebieden eromheen waarbij de kwaliteit van het fiets- en wandelnetwerk en de cultuurhistorische waarden centraal staan. Zelfde als regel 100. deze is iets uitgebreider	
	In de gebieden waar de agrarische functie of natuur leidend is, zijn de mogelijkheden voor recreatie en toerisme beperkt tot nevenactiviteiten die het boerenbedrijf ondersteunen zoals kamperen bij de boer of een landwinkel.	In de gebieden waar de agrarische functie of natuur leidend is, zijn de mogelijkheden voor recreatie en toerisme beperkt tot nevenactiviteiten die het boerenbedrijf ondersteunen zoals kamperen bij de boer of een landwinkel. De Beekse Bergen en het gebied daaromheen bieden daarentegen wel voldoende mogelijkheden voor verdere ontwikkeling. Zelfde als regel 103 en 104	
	We streven naar een vitale en sterke vrijetijds- en toeristisch-recreatieve sector. We willen meer inwoners en bezoekers verleiden naar Hilvarenbeek te komen.	We streven naar een vitale en sterke vrijetijds- en toeristisch-recreatieve sector. We willen meer inwoners en bezoekers verleiden naar Hilvarenbeek te komen. Dit draagt bij aan de werkgelegenheid.	
	Cultuurhistorische structuren en elementen maken we zichtbaar en beleefbaar door ze te restaureren, te voorzien van educatie en toeristisch te ontsluiten via wandel- en fietsroutes	We versterken onze waardevolle landschapsstructuren, de landgoederen, het erfgoed en het karakter van de kernen, zodat zowel onze inwoners als bezoekers hiervan kunnen genieten. Cultuurhistorische structuren en elementen maken we zichtbaar en beleefbaar door ze te restaureren, te voorzien van educatie en toeristisch te ontsluiten via wandel- en fietsroutes. Het groene mozaïeklandschap en de landgoederen spelen hierbij een belangrijke rol.	
Natuurinclusiev e agrarische sector	We sturen we op een passend aanbod voor de verschillende doelgroepen. Er zijn voldoende overnachtingsmogelijkheden en voorzieningen voor dagrecreatie noodzakelijk. Denk hierbij aan fiets- en wandelpaden, horecagelegenheden en attracties We willen het toerisme transformeren tot een integraal onderdeel van ons gemeentelijk duurzaamheidsbeleid.	We sturen we op een passend aanbod voor de verschillende doelgroepen. Er zijn voldoende overnachtingsmogelijkheden en voorzieningen voor dagrecreatie noodzakelijk. Denk hierbij aan fiets- en wandelpaden, horecagelegenheden en attracties. Het samenspel tussen dag- en verblijfsrecreatie creëert een aantrekkelijk totaalproduct. Duurzaam toerisme is nu nog een ‘witte vlek’. We willen het toerisme transformeren tot een integraal onderdeel van ons gemeentelijk duurzaamheidsbeleid. Sterker nog, we willen een leidende rol spelen in het bevorderen van een verantwoorde en milieuvriendelijke vrijetijdssector. Hiervoor is het belangrijk om ons te richten op cruciale thema’s zoals circulariteit en mobiliteit. Duurzaamheid moet in alle aspecten van toerisme, van festivals en evenementen tot het reguliere toeristische aanbod, geïntegreerd worden. Het benutten van certificeringen zoals Green Key en Green Destinations kunnen helpen bij het zichtbaar en tastbaar maken van de duurzaamheidsinspanningen. Als overheid willen we samenwerking binnen de vrijetijdssector faciliteren en stimuleren, bijvoorbeeld door de gezamenlijke inkoop van duurzame stroom en producten en diensten.	
	We kiezen daarom voor handhaving van het huidige aanbod, maar bieden ook ruimte aan nieuwe (kleine) initiatieven.	Tot slot moet er een evenwicht zijn tussen het behoud van evenementen en de negatieve impact daarvan op de omgeving. We kiezen daarom voor handhaving van het huidige aanbod, maar bieden ook ruimte aan nieuwe (kleine) initiatieven. Voor gemeentelijke en lokale evenementen blijft er plaats in het centrum van de kern Hilvarenbeek en voor plaatselijke evenementen bieden we in elke kern ruimte. Voor grootschalige evenementen met een bovenregionale functie is er alleen plaats op de Beekse Bergen. Voor de evenementen hier geldt dat er zowel fysieke- als sociale draagkracht nodig is. Om overlast te minimaliseren, beperken we hiervoor de groei van het aanbod. Overlap met regel 105	

Natuurinclusiev e agrarische sector	In specifieke gebieden vermindert de milieudruk en de druk van belastende bedrijfsactiviteiten.	In specifieke gebieden vermindert de milieudruk en de druk van belastende bedrijfsactiviteiten. Bijvoorbeeld op plekken met kwetsbare natuur, waar de beekdalen ook toe behoren, en vlakbij woningbouw.	
	We hebben een lagere ambitie voor een natuurinclusieve sector omdat dit in de kernen nauwelijks voorkomt en alleen aan de randen van de kernen. Agrarische bedrijven vlakbij de kernen krijgen meer ontwikkelruimte voor nevenfuncties, zoals zorgfuncties of een B&B. Daarbuiten zorgfuncties of een B&B. Dat geldt in het bijzonder voor de gemarkeerde delen ten westen van kunnen agrarische bedrijven onder voorwaarden uitbreiden, als dit de leefomgeving positief beïnvloedt.	We hebben een lagere ambitie voor een natuurinclusieve sector omdat dit in de kernen nauwelijks voorkomt en alleen aan de randen van de kernen. Wat is een natuurinclusieve sector? Agrarische bedrijven vlakbij de kernen krijgen meer ontwikkelruimte voor nevenfuncties, zoals zorgfuncties of een B&B. Dat geldt in het bijzonder voor de gemarkeerde delen ten westen van Hilvarenbeek en Esbeek en ten zuidwesten van Diessen. Daarbuiten kunnen agrarische bedrijven onder voorwaarden uitbreiden, als dit de leefomgeving positief beïnvloedt. Dat geldt in het bijzonder voor het gemarkeerde gebied in het oosten van de gemeente, ten westen van Haghorst en Baarschot.	
	Terugdringen van schadelijke uitstoot voor natuur én mens en geur.	Het streven daarbij over de gehele lijn is het terugdringen van schadelijke uitstoot voor natuur én mens en geur. Het gaat om plekken vlakbij de kwetsbare natuurgebieden en woonkernen.	
	De gemeente stimuleert grondgebruik dat meer in balans is met de potentie van het plaatselijke bodem- en watersysteem.	De gemeente stimuleert grondgebruik dat meer in balans is met de potentie van het plaatselijke bodem- en watersysteem. Of grondgebruik dat dit meer in balans brengt. Van agrariërs wordt verwacht dat ze de best beschikbare technieken toepassen om de kwaliteit van de leefomgeving zo min mogelijk te belasten.	
	De gemeente stimuleert het versterken of toevoegen van landschappelijke elementen (bosjes, hagen, houtwallen, enz) of landgebruik, die positief bijdragen aan het plaatselijke ecosysteem.	Ook stimuleert de gemeente het versterken of toevoegen van landschappelijke elementen (bosjes, hagen, houtwallen, enz) of landgebruik, die positief bijdragen aan het plaatselijke ecosysteem.	

Geen ruimte voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed.		De gemeente biedt geen ruimte voor het uitbreiden of starten van agrarische bedrijfsvoering en praktijken met een negatieve invloed op de lokale leefomgeving, zoals bijvoorbeeld lelieteelt. Bij uitbreiding of wijziging van activiteiten dient de leefomgeving daar ook van te profiteren. Dit beschermt de gezondheid van mens, plant en dier.			
We werken toe naar een duurzame agrarische sector met als doel om in 2030 minimaal 500 natuurinclusieve bedrijven te hebben en 15% biologische landbouw te realiseren.		We werken toe naar een duurzame agrarische sector met als doel om in 2030 minimaal 500 natuurinclusieve bedrijven te hebben en 15% biologische landbouw te realiseren.			
We stimuleren verduurzaming en klimaatbestendigheid door de subsidiëring van duurzame stallen en klimaatadaptieve landbouw en we streven naar naleving van Europese richtlijnen voor dierenwelzijn.		We stimuleren verduurzaming en klimaatbestendigheid door de subsidiëring van duurzame stallen en klimaatadaptieve landbouw en we streven naar naleving van Europese richtlijnen voor dierenwelzijn.			
Onze aanpak van stikstof in Brabant rust op natuurversterking, stikstofreductie en economische ontwikkelingen. We stellen eisen aan emissies zoals stikstof, ammoniak, CO2, methaan, geur, fijnstof, endotoxinen, zoönose, en streven naar emissieloze landbouw.		Onze aanpak van stikstof in Brabant rust op natuurversterking, stikstofreductie en economische ontwikkelingen . We stellen eisen aan emissies zoals stikstof, ammoniak, CO2, methaan, geur, fijnstof, endotoxinen, zoönose, en streven naar emissieloze landbouw.			
In kwetsbare natuurgebieden en nabij woningbouw verminderen we de milieudruk en belastende bedrijfsactiviteiten. Agrarische bedrijven dichtbij de kernen krijgen meer ruimte voor nevenfuncties zoals zorgvoorzieningen en B&B's		In kwetsbare natuurgebieden en nabij woningbouw verminderen we de milieudruk en belastende bedrijfsactiviteiten . Agrarische bedrijven dichtbij de kernen krijgen meer ruimte voor nevenfuncties zoals zorgvoorzieningen en B&B's . Hiervoor zien we vooral mogelijkheden ten westen van Hilvarenbeek en Esbeek en ten zuidwesten van Diessen.			
In het oosten van de gemeente, ten westen van Haghorst en Baarschot, kunnen agrarische bedrijven onder voorwaarden uitbreiden, mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt.		In het oosten van de gemeente, ten westen van Haghorst en Baarschot, kunnen agrarische bedrijven onder voorwaarden uitbreiden , mits dit de leefomgeving positief beïnvloedt. Zie regel 116 voor indicatoren			
Het behoud en de versterking van bestaande agrarische bedrijvigheid heeft onze prioriteit. We moedigen daarom innovatie en diversificatie in de landbouwsector aan door te zoeken naar nieuwe teelten en teeltsystemen.		Het behoud en de versterking van bestaande agrarische bedrijvigheid heeft onze prioriteit. We zijn ons ervan bewust dat verschillende transitiepaden kunnen leiden naar een duurzaam landbouwsysteem . We moedigen daarom innovatie en diversificatie in de landbouwsector aan door te zoeken naar nieuwe teelten en teeltsystemen. Daarbij ligt de focus op kleinschalige, circulaire en natuurinclusieve modellen.			
Daarom verminderen we de afhankelijkheid van kunstmest door emissiearme bemestingstechnieken en chemische gewasbeschermingsmiddelen.		Door middel van duidelijke doelstellingen en streefwaarden werken we toe naar een langetermijnvisie voor de agrarische sector. Flexibiliteit en aanpassingsvermogen zijn noodzakelijk om in te spelen op de veranderende omstandigheden. We richten ons op de geleidelijke overgang, waarbij economische levensvatbaarheid hand in hand gaat met ecologische verantwoordelijkheid. Daarom verminderen we de afhankelijkheid van kunstmest door emissiearme bemestingstechnieken en chemische gewasbeschermingsmiddelen .			
Bewustwording voor kwalitatief hoogwaardig voedsel		Kwalitatief hoogwaardig voedsel zien we als de basis voor een goede gezondheid. Daarbij hoort ook de bewustwording waar het eten vandaan komt. Daarom streven we naar een betere relatie tussen boeren en burgers.			
In alle gevallen gaan we ervan uit dat het milieu, de landschaps- en natuurwaarden en het watersysteem zoveel mogelijk worden beschermd		In alle gevallen gaan we ervan uit dat het milieu, de landschaps- en natuurwaarden en het watersysteem zoveel mogelijk worden beschermd . Dit zijn de randvoorwaarden bij de uitbreiding van agrarische bedrijven. Ook de leefbaarheid weegt mee.			
Grootschalige intensieve landbouw wordt kritisch beoordeeld		Grootschalige intensieve landbouw wordt kritisch beoordeeld . We moedigen agrariërs aan om op te treden als gebiedsbeheerders om zo bij te dragen aan de genoemde natuurontwikkeling, landschapsbeheer en waterbeheer. Initiatieven gericht op het behoud en herstel van natuurlijke ecosystemen ondersteunen we actief.			
Voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) stimuleren we herbestemming en wordt ontwikkelingsruimte geboden voor kwaliteitsverbetering		Voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) stimuleren we herbestemming om verpaupering te voorkomen en de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen . Bij herbestemming staat een zorgvuldige afweging centraal om zo het landelijke karakter van het buitengebied te behouden. Daarnaast moet de ontwikkelingsruimte voor VAB's te allen tijde gepaard gaan met kwaliteitsverbetering en biedt het mogelijkheden voor diverse bestemmingen zoals wonen en toerisme en recreatie . Daarbij is het van belang dat de bestemming past bij de landschappelijke kwaliteiten van de specifieke locatie.			
Ruimte voor flora en fauna					
Versterken van natuurlijke ecosystemen, door het creëren van aanvullingen op bestaande ecologische verbindingen is hier onderdeel van. Denk aan bomenrijen, hagen, poelen en sloten.		Er is aandacht voor het versterken van de natuurlijke ecosystemen . Niet alleen in de natuurgebieden, maar ook in het overige landschap en in de kernen. Het creëren van aanvullingen op bestaande ecologische verbindingen is hier onderdeel van. Denk aan bomenrijen, hagen, poelen en sloten. Dat doen we op verschillende plaatsen, maar in het bijzonder versterken we de droge ecologische verbindingzone die ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen loopt.			
We versterken groenstructuren en het groene karakter van de woonomgeving. Nieuwe woningen zijn natuurinclusief en klimaatadaptief. Ook is er extra aandacht voor het versterken van de landschapselementen die passen bij de cultuurhistorie van het kampen- en hoevenlandschap en de oude ontginningen.		We versterken groenstructuren en het groene karakter van de woonomgeving. Nieuwe woningen zijn natuurinclusief en klimaatadaptief.			
		Ook is er extra aandacht voor het versterken van de landschapselementen die passen bij de cultuurhistorie van het kampen- en hoevenlandschap en de oude ontginningen, omdat dat ook belangrijk is voor de planten en dieren. In de beekdalen is extra aandacht voor de bescherming van de kwaliteit van het ecosysteem.			

Zowel in het gemeentelijke als het particuliere beheer en onderhoud stimuleert de gemeente om in het groen en bebouwing slimme keuzes te maken die waarde toevoegen aan streekeigen ecosystemen.

Versterken en verbeteren van bestaande natuur. Grote nieuwe natuurgebieden komen er in principe niet bij, maar op allerlei bestaande plaatsen komt er wel meer natuur.

Er komt een kwaliteitsimpuls in beheer, onderhoud en inrichting. Denk aan het planten van aantrekkelijke struiken voor vogels en kleine zoogdieren in plaats van een grasstrook, maar ook aan het planten van meer loofbomen in de grote natuurgebieden in plaats van ~~aan de randen~~ benutten van natuurkansen bij nieuw op te richten bebouwing. Denk aan het opleveren van woningen met een aangelegd terras, zodat niet de hele tuin is betegeld. Of nog beter: het opleveren van woningen met een groene tuin!

We versterken en verbeteren natuurlijke ecosystemen, niet alleen binnen de natuurgebieden, maar ook in het overige buitengebied en de kernen. Dit doen we door de droge ecologische verbingszone ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen te ontwikkelen, maar ook kleinere ecologische verbindingen zoals bomenrijen, hagen, poelen en sloten.

We herstellen het kampen- en hoevenlandschap en het oude ontginningslandschap. Zowel aan de randen van de kernen als in de openbare en private buitenruimte in de kernen, versterken we de bestaande ecosystemen. Dit doen we door het groenbeheer en (nieuwe) bebouwing goed af te stemmen op de omgeving.

Verder versterken en verbeteren we bestaande natuurgebieden. Specifiek rond de Natura 2000-gebieden hebben we een bufferzone van 250 meter ingesteld waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de stikstofuitstoot te verminderen en de natuur te beschermen.

Nieuwe natuurgebieden worden in principe niet aangelegd, maar op bestaande plekken komt er wel meer natuur. planten van loofbomen in plaats van naaldbomen, en het bevorderen van kansen voor de natuur bij nieuwbouw en herinrichting van de gebouwde omgeving Hierbij zetten we in op natuurinclusief bouwen en het behouden en creëren van groene ruimtes in de kernen en bij nieuwbouwoontwikkelingen.

Dit doen we onder andere door het verbinden van agrarische gebieden en natuurgebieden via lanen- en andere groenstructuren en door de aanleg van natte en droge ecologische verbindingzones.

We maken een langetermijnvisie voor de bescherming van flora en fauna.

Ook de **kernen** zijn belangrijk voor **flora en fauna**. Zowel de randen van de kernen, als het **openbaar groen en de tuinen** binnen en buiten de kernen doen ertoe voor het plaatselijke ecosysteem. Zowel in het gemeentelijke als het particuliere beheer en onderhoud, **stimuleert de gemeente om in het groen en bebouwing slimme keuzes te maken die waarde toevoegen aan streekelijke ecosystemen.**

De nadruk ligt op het **versterken en verbeteren van de bestaande natuur**. Grote nieuwe natuurgebieden komen er in principe niet bij, maar op allerlei bestaande plaatsen komt er wel meer natuur. Dit gebeurt in eerste instantie door een kwaliteitsimpuls in beheer, onderhoud en inrichting. Denk aan het **planten van aantrekkelijke struiken voor vogels en kleine zoogdieren in plaats van een grasstrook**, maar ook aan het **planten van meer loofbomen in de grote natuurgebieden in plaats van naaldbomen**. In de tweede instantie door ... **door wat?**

Er komt een kwaliteitsimpuls in beheer, onderhoud en inrichting. Denk aan het planten van aantrekkelijke struiken voor vogels en kleine zoogdieren in plaats van een grasstrook, maar ook aan het planten van meer loofbomen in de grote natuurgebieden in plaats van naaldbomen. **Uitsplitsing van regel 137**

In tweede instantie door het **benutten van natuurfaciliteiten bij nieuwbouw op te richten bebouwing**. Denk aan het **opleveren van woningen met een aangelegd terras**, zodat niet de hele tuin is betegeld. Of nog beter: het **opleveren van woningen met een groene tuin!** Natuurfaciliteiten benutten kan ook bij andere wijzigingen in de gebouwde omgeving. Bijvoorbeeld bij de herinrichting van een weg of erf. **Uitsplitsing van regel 137**

W**e versterken en verbeteren natuurlijke ecosystemen**, niet alleen binnen de natuurgebieden, maar ook in het overige buitengebied en de kernen. Het behoud van de ecologische en ruimtelijke verscheidenheid staat centraal, waarbij we natuurwaarden, landschapswaarden en cultuurhistorische waarden willen versterken en als inspiratiebron laten dienen voor ruimtelijke ontwikkelingen. **Dit doen we door de droge ecologische verbindingssone ten noorden van Hilvarenbeek en Diessen te ontwikkelen**, maar ook kleinere ecologische verbindingen zoals bomenrijen, haag, poelen en sloten.

We herstellen het **kamp- en hoevenlandschap** en het **oude ontginningslandschap**. Dit doen we vanwege de hoge cultuurhistorische waarde van deze landschapstypen en omdat deze belangrijk zijn voor de lokale flora en fauna. In de beekdalen ligt de nadruk op het beschermen van de kwaliteit van het ecosysteem. Zowel aan de randen van de kernen als in de openbare en private buitenruimte in de kernen, versterken we de bestaande ecosystemen. Dit doen we door het groenbeheer en (nieuwe) bebouwing goed af te stemmen op de omgeving.

Verder **versterken en verbeteren we bestaande natuurgebieden**. Specifiek rond de Natura 2000-gebieden hebben we een **bufferzone van 250 meter ingesteld** waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden om de stikstofuitstoot te verminderen en de natuur te beschermen.

Nieuwe natuurgebieden worden in principe niet aangelegd, maar op bestaande plekken komt er wel meer natuur. Dit bereiken we door kwaliteitsimpulsen in beheer, onderhoud en inrichting, zoals het **planen van loofbomen in plaats van naaldbomen**, en het bevorderen van kansen voor de natuur bij nieuwbouw en herinrichting van de gebouwde omgeving. Hierbij zetten we in op **natuurinclusief bouwen** en het **behouden en creëren van groene ruimtes in de kernen en bij nieuwbouwonwikkelingen**.

De **groenblauwe structuren** worden verder ontwikkeld om biodiversiteit te bevorderen en robuuste, veerkrachtige landschappen te creëren waarin natuur en water elkaar versterken. **Dit doen we onder andere door het verbinden van agrarische gebieden en natuurgebieden via lanen- en andere groenstructuren en door de aanleg van natte en droge ecologische verbindingzones.** Daarnaast heeft het behoud van het Natuurnetwerk Brabant onze prioriteit. Ontwikkelingen binnen deze gebieden mogen geen nadelige invloed hebben op de natuurlijkaarden.

We maken een langetermijnvisie voor de bescherming van flora en fauna. Daarin hebben we ook aandacht voor de bewustwording van onze inwoners en stimuleren we het maken van de juiste keuzes voor natuur en biodiversiteit. Een rijke natuur levert ook weer de meeste ecosysteemdiensten voor de mens.

Lage belasting van het milieu

De milieu wil belasting van het milieu laag houden, door bestaande bedrijven, huishoudens en voorzieningen te stimuleren om te verduurzamen, en een bufferzone rond natura 2000 gebieden aan te wijzen.

We hanteren een hogere ambitie om overlast van bijvoorbeeld geur te verminderen. Dit doen we door het opleggen van beperkingen voor agrariërs (niet in dit deelgebied).

De aantal op de kaart aangegeven gebieden hebben potentie om bij te dragen aan drinkwaterwinning.

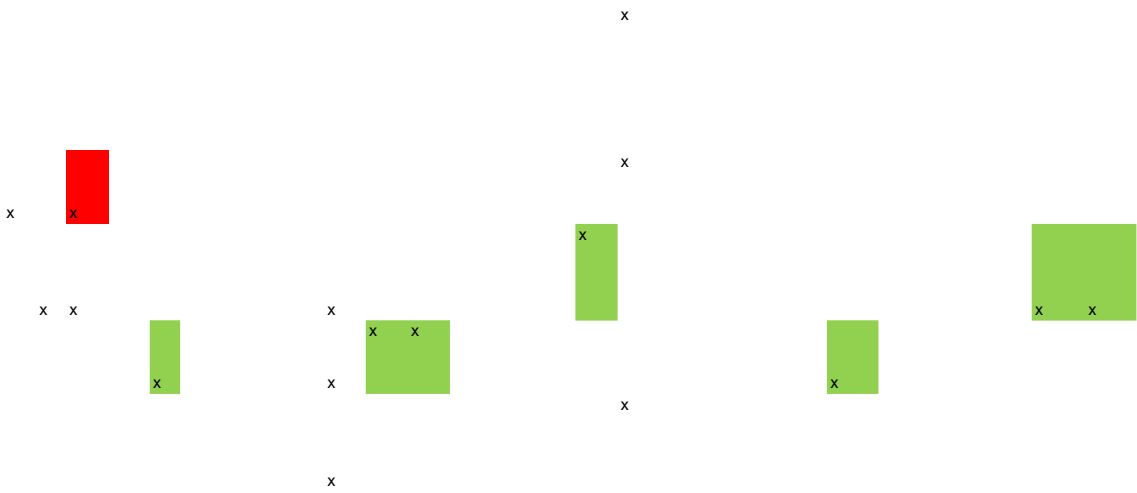
In alle keuzes werkt de gemeente aan het **laag houden van de belasting van het milieu**. Bij **nieuwe of uitbreiding van activiteiten is geen ruimte voor schadelijke uitstoot in lucht, water of bodem**. De gemeente **stimuleert bestaande bedrijven, huishoudens en voorzieningen op verschillende manieren te verduurzamen**. Hiermee kunnen zij samen de belasting van het milieu steeds verder terugdringen en zorgen voor schone lucht. Rond de Natura2000 gebieden is hiervoor een **bufferzone aangewezen van 250 meter**, waarbinnen minder activiteiten mogen plaatsvinden. Dit vermindert de stikstof uitstoot ter plaatse. Dat komt de natuur ten goede.

We hanteren een hogere ambitie om overlast van bijvoorbeeld geur te verminderen. Dit doen we door het opleggen van beperkingen voor agrariërs (niet in dit deelgebied).

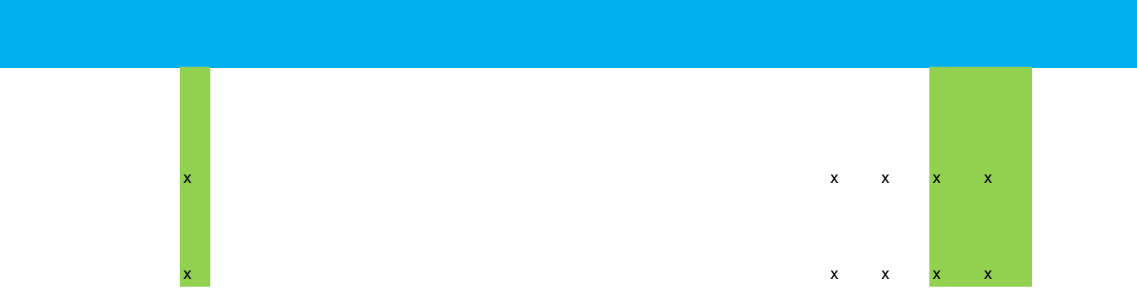
Het verminderen van de milieudruk draagt bij aan de gezondheid van mensen, dieren en planten in de gemeente, maar ook ver daarbuiten. Een aantal op de kaart aangegeven gebieden hebben potentie om **bij te dragen aan drinkwaterwinning**. Dit is een extra argument om de milieudruk te verlagen.

[illegible]

A diagram illustrating a horizontal line with several vertical bars of different heights and widths. The bars are colored green and yellow. The heights of the bars are labeled with 'x' and 'y'.

Ons streven is om in alle keuzes en beleidsbeslissingen de belasting van het milieu zo laag mogelijk te houden. Bij nieuwe activiteiten of uitbreidingen is er geen ruimte voor schadelijke uitstoot in de lucht, het water of de bodem.	In lijn met de Omgevingswet werken we hard om de druk op het milieu te verlagen. Dit zorgt voor een verbetering van de gezondheid van mensen, dieren en planten binnen de gemeentegrenzen en daarbuiten. Ons streven is om in alle keuzes en beleidsbeslissingen de belasting van het milieu zo laag mogelijk te houden. Bij nieuwe activiteiten of uitbreidingen is er geen ruimte voor schadelijke uitstoot in de lucht , het water of de bodem. We stimuleren we bedrijven, huishoudens en voorzieningen om te verduurzamen. Zelfde als regel 148 --> indicatoren	
Daarom sturen we op het terugdringen en uiteindelijk stopzetten van houtstook.	Luchtverontreiniging, en dan met name fijnstof, heeft ernstige gevolgen voor de gezondheid. Houtstook draagt lokaal flink bij een de vervuiling. Daarom sturen we op het terugdringen en uiteindelijk stopzetten van houtstook.	
Ook geluidsoverlast pakken we aan door via zonering alleen in bepaalde gebieden hogere geluidsniveaus toe te staan, bijvoorbeeld bij evenementen.	Ook geluidsoverlast pakken we aan door via zonering alleen in bepaalde gebieden hogere geluidsniveaus toe te staan, bijvoorbeeld bij evenementen. Tegelijkertijd focussen we ook op het verminderen van geluidsoverlast door laagfrequent geluid (een hele lage brom) . Dit komt steeds vaker voor en wordt veroorzaakt door warmtepompen en airconditioningssystemen.	
Verder beperken we de geuroverlast door nieuwe initiatieven die leiden tot een verhoogde geurbelasting in bepaalde gebieden, niet toe te staan	Verder beperken we de geuroverlast door nieuwe initiatieven die leiden tot een verhoogde geurbelasting in bepaalde gebieden, niet toe te staan. In de gebieden die potentie hebben voor drinkwaterwinning is er een extra reden om de milieudruk te verlagen.	
In lijn met het verminderen van de milieudruk zetten we ons ook in voor een duurzame toekomst door afstand te nemen van de wegwerpmaatschappij.	In lijn met het verminderen van de milieudruk zetten we ons ook in voor een duurzame toekomst door afstand te nemen van de wegwerpmaatschappij. Het doel is om waardeverlies door restafval te minimaliseren, met de nadruk op minder wegwerpgebruik en meer hergebruik van materialen.	

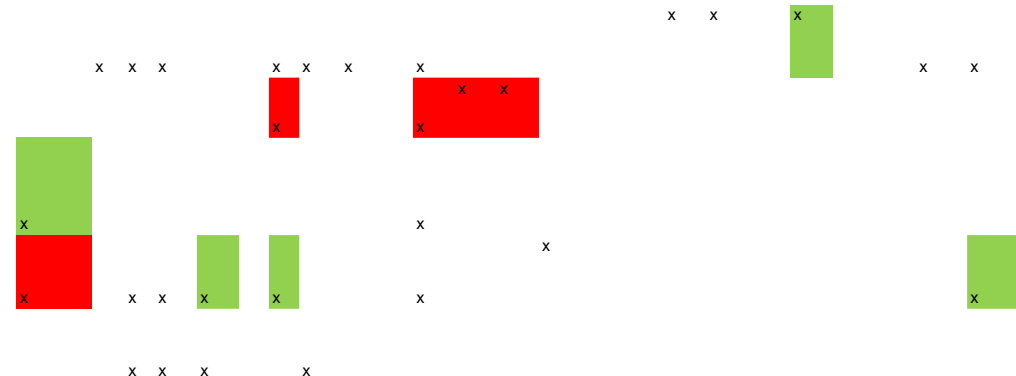
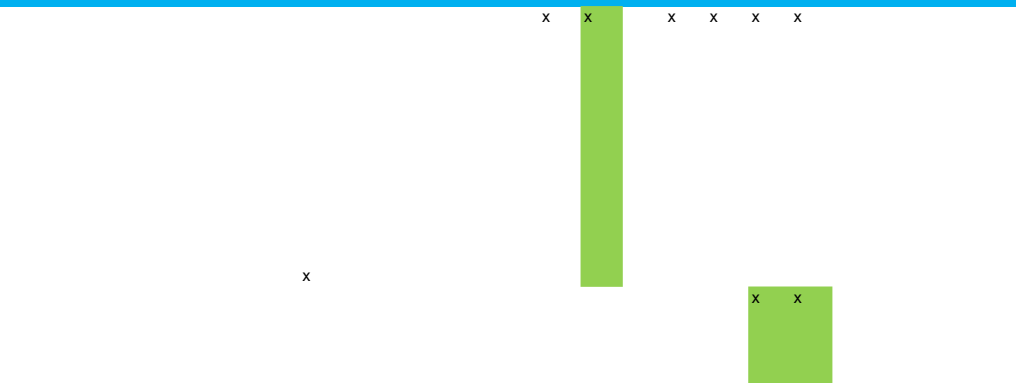
Eigenheid van het landschap		
Het is mogelijk de eigenheid van het landschap te vergroten. Dit kan door bij elke nieuwe of veranderende activiteit te onderzoeken wat extra mogelijk is om dit landschap te versterken. Bijvoorbeeld bij een wijziging aan een erf, ergens anders in het landschap een houtwal versterken.	De beekdalen, flanken en hoge zandruggen vormen een zichtbaar systeem in het landschap. Elk onderdeel in dit systeem kent zijn eigen herkenbare landschapselementen en structuur . Deze zetten niet alleen de cultuurhistorische identiteit kracht bij, maar zijn belangrijk voor streekeigen flora en fauna . Het is mogelijk de eigenheid van het landschap te vergroten . Dit kan door bij elke nieuwe of veranderende activiteit te onderzoeken wat extra mogelijk is om dit landschap te versterken. Bijvoorbeeld bij een wijziging aan een erf, ergens anders in het landschap een houtwal versterken. Of bij een woningaanpassing zorgen dat de planten op het erf goed passen bij het landschap. Daarbij gaat de aandacht in het bijzonder uit naar de karakteristieke en cultuurhistorisch waardevolle landschappen: het kampen- en hoevelandschap en de oude ontginningen.	
We versterken de doorkijkjes vanuit de woongebieden naar het landschap en trekken het groen verder de kernen in met behoud van de cultuurhistorisch waardevolle landschappen en structuren.	We versterken de doorkijkjes vanuit de woongebieden naar het landschap en trekken het groen verder de kernen in met behoud van de cultuurhistorisch waardevolle landschappen en structuren.	
Daarom zetten we in op duurzaam behoud van het bodemarchief van archeologische landschappen. Daarbij bewaren we de historische sporen zorgvuldig om ons begrip van het verleden te versterken en het landschap te behouden.	De beekdalen, flanken en hoge zandruggen vormen een zichtbaar systeem in het landschap. Elk onderdeel in dit systeem kent zijn eigen herkenbare landschapselementen en structuren. Deze hebben bijgedragen aan de geschiedenis van Hilvarenbeek. Daarom zetten ze niet alleen de cultuurhistorische identiteit kracht bij, maar zijn ook belangrijk voor streekeigen flora en fauna. Daarom zetten we in op duurzaam behoud van het bodemarchief van archeologische landschappen. Daarbij bewaren we de historische sporen zorgvuldig om ons begrip van het verleden te versterken en het landschap te behouden. Dit streven naar behoud strekt zich ook uit tot de natuurlijke landschappen, zoals beekdalen, bossen en landgoederen. Daarbij ligt de nadruk op het koesteren van de authenticiteit van deze gebieden en het vermijden van een te parkachtige uitstraling. Bijna hetzelfde als regel 158 (behalve archeologie)	
Om de karakteristiek van het landschap te behouden en de groene ruimtes tussen de kernen te beschermen, concentreren we woningbouw zoveel mogelijk in de kernen. Om verloederung van het landschap (en ondermijning) tegen te gaan, verkennen we mogelijkheden voor de herbestemming van vrijkomende agrarische	Om de karakteristiek van het landschap te behouden en de groene ruimtes tussen de kernen te beschermen, concentreren we woningbouw zoveel mogelijk in de kernen . Om verloederung van het landschap (en ondermijning) tegen te gaan, verkennen we mogelijkheden voor de herbestemming van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB'S).	
We versterken authentieke landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen, die bijdragen aan het historische karakter van de gemeente.	We versterken authentieke landschapselementen zoals houtwallen, bosjes en bomenrijen, die bijdragen aan het historische karakter van de gemeente. Per deelgebied stellen we specifieke landschapsontwikkelingsplannen op, waarbij we ook rekening houden met gebieden met functiemenging of meervoudig gebruik.	
Kleinschalig bouwen in het buitengebied op enkele plekken aan de kernen wordt overwogen, maar grootschalige bebouwing en energieopwekking blijven beperkt om de karakteristieke landschappen en natuur te beschermen.	Het vinden van een goede balans tussen het beschermen en verbeteren van het landschap enerzijds, en ontwikkelingen mogelijk maken in het landschap anderzijds, is essentieel. We willen recreatie en agrarische activiteiten mogelijk laten zijn. Kleinschalig bouwen in het buitengebied op enkele plekken aan de kernen wordt overwogen, maar grootschalige bebouwing en energieopwekking blijven beperkt om de karakteristieke landschappen en natuur te beschermen.	
Bij de aanleg van nieuw groen zorgen we ervoor dat het past bij de kwaliteiten van het betreffende deelgebied met prioriteit voor biodiversiteit en landschapskwaliteit.	We leggen we de focus op het behoud van bestaande bomen en groenstructuren waarbij we streven naar een goede balans tussen inheemse, uitheemse en klimaatbestendige beplanting en creëren we meer respect voor groen en natuur. Bij de aanleg van nieuw groen zorgen we ervoor dat het past bij de kwaliteiten van het betreffende deelgebied met prioriteit voor biodiversiteit en landschapskwaliteit.	

Geleid door bodem- en watersysteem		
De gemeente vergroot het waterbergend vermogen van de bodem. Ook gaat de gemeente ongewenste verrijking, verarming, vervuiling of aantasting van de structuur van deze systemen zoveel mogelijk tegen	Voor een gezonde leefomgeving is een gezond bodem- en watersysteem de basis. Daarvoor vergroot de gemeente het waterbergend vermogen van de bodem . Ook gaat de gemeente ongewenste verrijking, verarming, vervuiling of aantasting van de structuur van deze systemen zoveel mogelijk tegen . Het landgebruik wordt daarop aangepast; het juiste gebruik op de juiste plaats.	
Nieuwe ontwikkelingen worden geleid door bodem en water. We nemen maatregelen om absorptie te voorkomen. In woongebieden nabij de beekdalen kan het natter zijn.	Nieuwe ontwikkelingen worden geleid door bodem en water . We nemen maatregelen om absorptie te verbeteren en wateroverlast te voorkomen. In woongebieden nabij de beekdalen kan het natter zijn.	

Er worden andere keuzes in de buitenruimte gemaakt en bij de uitgifte van nieuwe gronden om minder verharding en meer groen te creëren en het waterbergend vermogen te vergroten.	Het waterbergend vermogen in de kernen vergroot . Dit gebeurt door waar mogelijk minder verharding te gebruiken en ruimte te maken voor meer en groter groen . Dit leidt tot andere keuzes in de buitenruimte en bij de uitgifte van nieuwe gronden . Meer groen en water vasthouden draagt sterk bij aan een aangenamer microklimaat voor mens, plant en dier. Dit is goed voor de gezondheid.
De gemeente grijpt kansen aan om kwaliteiten te combineren of scherper toe te wijzen. Denk bijvoorbeeld aan het combineren van een waterberging met een groen wandelpad.	Dit betekent niet dat we de functionaliteit van de openbare ruimte beperken. De gemeente grijpt kansen aan om kwaliteiten te combineren of scherper toe te wijzen . Denk bijvoorbeeld aan het combineren van een waterberging met een groen wandelpad . Zo is het mogelijk kwaliteitssprongen te maken.
Daarnaast zoekt de gemeente actief naar kansen om werk-met-werk te maken. Bij nieuwe ontwikkelingen is het realiseren van voldoende mogelijkheden voor waterinfiltratie een randvoorwaarde. Waar mogelijk ook waterberging.	Daarnaast zoekt de gemeente actief naar kansen om werk-met-werk te maken . Bij nieuwe ontwikkelingen is het realiseren van voldoende mogelijkheden voor waterinfiltratie een randvoorwaarde . Waar nodig ook het realiseren van waterberging .
Zorgen voor genoeg groen dat kwalitatief bijdraagt aan klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit, is een voorwaarde voor ontwikkelingen.	Zorgen voor genoeg groen dat kwalitatief bijdraagt aan klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit , is een voorwaarde voor ontwikkelingen.
We zetten in op het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem en het tegengaan van ongewenste verrijking, verarming, vervuiling en aantasting van deze systemen. Dit doen we ervoor te zorgen dat het gebruik past bij de plaats waar het plaatsvindt (de juiste functie of de juiste plek).	Voor een gezonde leefomgeving is een veerkrachtig bodem- en watersysteem essentieel. Zo kunnen we veranderingen in het klimaat opvangen. Daarom beschouwen we - in lijn met de Kabinetsbrief - bodem en water als sturend voor ontwikkelingen. We zetten in op het vergroten van het waterbergend vermogen van de bodem en het tegengaan van ongewenste verrijking, verarming, vervuiling en aantasting van deze systemen. Dit doen we ervoor te zorgen dat het gebruik past bij de plaats waar het plaatsvindt (de juiste functie of de juiste plek) . Denk hierbij aan de inpassing van droogtegevoelige functies in lager gelegen natte delen en de inpassing van functies die gevoelig zijn voor wateroverlast op hogere koppen.
Investerings in regenwateropvang en groenblauwe voorzieningen bieden kansen om klimaatgerelateerde problemen zoals hittestress en langdurige droogte aan te pakken.	Investerings in regenwateropvang en groenblauwe voorzieningen bieden kansen om klimaatgerelateerde problemen zoals hittestress en langdurige droogte aan te pakken. Bovendien dragen groen en water in de openbare ruimte bij aan de uitstraling en gezondheid van de leefomgeving, en kunnen ze worden gecombineerd met natuurontwikkeling.
In de kernen vergroten we het waterbergend vermogen door minder verharding toe te passen en ruimte te maken voor meer en groter groen. Tot slot zetten we in op natuurlijke wateropvang door een gezonde bodem te bevorderen en slim in te spelen op waterbehoud.	In de kernen vergroten we het waterbergend vermogen door minder verharding toe te passen en ruimte te maken voor meer en groter groen. Dit leidt tot een aangenamer microklimaat, wat bijdraagt aan de gezondheid van mens, plant en dier. Tot slot zetten we in op natuurlijke wateropvang door een gezonde bodem te bevorderen en slim in te spelen op waterbehoud . Bij grootschalige plannen, zoals woningbouw, blijft het behoud en de integratie van groen een prioriteit. Initiatieven zoals voedselbossen krijgen ruimte in geschikte gebieden, en in hoge zandkoppen worden bergingsvakken aangelegd om water vast te houden. Het behoud van drinkwaterbronnen wordt ondersteund door duurzaam waterbeheer .
We benutten kansen om de kwaliteit van de buitenruimte te verhogen door functies te combineren. Denk aan het samenvoegen van waterberging en groene wandelpaden.	We benutten kansen om de kwaliteit van de buitenruimte te verhogen door functies te combineren. Denk aan het samenvoegen van waterberging en groene wandelpaden . Ook worden nieuwe ontwikkelingen gekoppeld aan voorwaarden voor waterinfiltratie, waterberging en groenvoorzieningen die bijdragen aan klimaatadaptatie en biodiversiteit.
Bij het behoud, herstel en de ontwikkeling van het watersysteem hebben we oog voor de relatie tussen stad en land.	Bij het behoud, herstel en de ontwikkeling van het watersysteem hebben we oog voor de relatie tussen stad en land . Daarbij horen maatregelen zoals waterinfiltratie voor grondwateraanvulling, het vasthouden van water en het benutten van gebiedseigen waterbronnen.
We leggen waterbuffers aan om overtollig water op te vangen en de bodem weerbaarder te maken tegen droogte en extreme neerslag.	Daarnaast onderzoeken we hoe we bedrijventerreinen kunnen verduurzamen door waterbesparende maatregelen te nemen en duurzaam watergebruik te bevorderen. We leggen waterbuffers aan om overtollig water op te vangen en de bodem weerbaarder te maken tegen droogte en extreme neerslag .
We stimuleren een gezond bodemleven door middel van duurzaam bodembeheer en het bevorderen van de biodiversiteit. Het terugwinnen van fosfaat, stikstof en cellulose uit afvalwater draagt bij aan duurzaamheid.	We stimuleren een gezond bodemleven door middel van duurzaam bodembeheer en het bevorderen van de biodiversiteit. We werken aan een toekomstbestendige riolering, waarbij afvalwater wordt beschouwd als een waardevolle grondstof. Het terugwinnen van fosfaat, stikstof en cellulose uit afvalwater draagt bij aan duurzaamheid .
Bij nieuwbouw en herbouw leggen we waterbergende voorzieningen aan om wateroverlast te voorkomen en het watersysteem te ontlasten. Daarnaast zetten we de aanleg van hemelwaterriolen voort om overtollig hemelwater ondergronds te bergen en te infiltreren. Indien dit niet mogelijk is, wordt het water afgevoerd naar watergangen en beken. De provincie streeft naar minimaal 10% groenblauwe dooradering.	Bij nieuwbouw en herbouw leggen we waterbergende voorzieningen aan om wateroverlast te voorkomen en het watersysteem te ontlasten . Daarnaast zetten we de aanleg van hemelwaterriolen voort om overtollig hemelwater ondergronds te bergen en te infiltreren. Indien dit niet mogelijk is, wordt het water afgevoerd naar watergangen en beken. De provincie streeft naar minimaal 10% groenblauwe dooradering , omdat dit bijdraagt aan een hoge biodiversiteit, een robuuste structuur en een betere gebruikswaarde van natuur en water. In 2050 is het doel van waterschap De Dommel dat de waterhuishouding in het hele beheergebied toekomstbestendig is. Dit betekent een waterhuishouding die voorziet in een goede waterkwaliteit en die robuust, wendbaar en in balans is met de omgeving. Daarnaast kan het grond- en oppervlaktewatersysteem de grotere weersextremen opvangen door maximaal gebruik te maken van de dempende sponswerking van de bodem en de natuurlijke hoogteverschillen voor het vasthouden van water. Hierbij worden de volgende drie beleidskaders uit het Waterbeheerprogramma (2022-2027) gehanteerd: -Voldoende water -Schoon water -Droge voeten

[illegible]

[illegible]

We vergroenen de bedrijventerreinen.	We vergroenen de bedrijventerreinen. Dit is goed voor mens en dier. Niet alleen voorkomt het hittestress, maar het biedt ook een prettige omgeving om even pauze te nemen. Verder draagt het bij aan de biodiversiteit.	
Een natuurinclusieve agrarische sector is niet aan de orde op bedrijventerreinen.	Een natuurinclusieve agrarische sector is niet aan de orde op bedrijventerreinen.	
Op het gebied van recreatie en toerisme geldt dat we verblijfsvoorzieningen en horeca niet toestaan.	Op het gebied van recreatie en toerisme geldt dat we verblijfsvoorzieningen en horeca niet toestaan. Initiatieven zoals fietsverhuur zijn eventueel wel mogelijk maar we prioriteren bedrijfsfuncties. Op bedrijventerreinen met een lage milieucategorie zijn indoor speeltuinen en soortgelijke ondernemingen mogelijk.	
Door efficiënt ruimtegebruik en uitbreiding en onderzoek naar uitbreidingsmogelijkheden willen we ruimte bieden aan bestaande en nieuwe bedrijven.	Door efficiënt ruimtegebruik en uitbreiding en onderzoek naar uitbreidingsmogelijkheden willen we ruimte bieden aan bestaande en nieuwe bedrijven.	
Op bedrijventerreinen leggen we de focus op grootschalige energieopwekking en collectieve oplossingen.	Op bedrijventerreinen leggen we de focus op grootschalige energieopwekking en collectieve oplossingen. Door het ondersteunen van de Green Deal bieden we ruimte aan duurzame initiatieven vanuit de samenleving.	
Gebiedsgericht e uitwerking: natuurgebieden		
We verbeteren de toegankelijkheid en beleving van de natuur en het buitengebied door het fiets- en wandeltoerisme verder uit te breiden. Tegelijkertijd blijft de focus op het behoud van de natuur, waarbij recreatie en natuurbehoud hand in hand gaan.	We verbeteren de toegankelijkheid en beleving van de natuur en het buitengebied door het fiets- en wandeltoerisme verder uit te breiden. Hiermee willen we specifieke doelgroepen van recreanten stimuleren en aantrekken. Tegelijkertijd blijft de focus op het behoud van de natuur, waarbij recreatie en natuurbehoud hand in hand gaan. Aandachtspunten voor het behoud en de beleving van de natuur zijn onder andere de kosten voor extra beheer en onderhoud, het naleven van toegangsvoorwaarden door bezoekers en het voorkomen van afval. In het kader hiervan verkennen we verdienmogelijkheden voor terreinbeheerders van natuur en landgoederen, zodat dagrecreanten beter kunnen bijdragen aan de toenemende kosten voor beheer en toezicht. Verder bevorderen we de co-existentie van verschillende gebruiksvormen, zoals mountainbiken en wandelen. Zorgvuldige zonering, spreiding en regulering van recreatieve activiteiten is hierin essentieel.	
maatregelen om verdroging en uitputting van de grond tegen te gaan. Water houden we vast, bossen worden geleidelijk omgevormd naar loofbossen en jonge ontginningsgebieden worden omgevormd naar een kleinschalig landschap met bronnen, vennen, landgoederen, (nieuwe en bestaande) bossen en voedselbossen.	In de hoger gelegen natuurzone in het zuiden (onder andere gelegen in Hilvarenbeek) nemen we, samen met andere gemeenten in de regio, maatregelen om verdroging en uitputting van de grond tegen te gaan. Water houden we vast, bossen worden geleidelijk omgevormd naar loofbossen en jonge ontginningsgebieden worden omgevormd naar een kleinschalig landschap met bronnen, vennen, landgoederen, (nieuwe en bestaande) bossen en voedselbossen. Door deze integrale aanpak blijft de natuur beleefbaar voor recreanten, terwijl het ecosysteem duurzaam wordt beschermd en ontwikkeld.	
De provincie ziet kansen voor windmolens in het zuidelijke deel van de regio, waaronder in de gemeente Hilvarenbeek.	De provincie ziet kansen voor windmolens in het zuidelijke deel van de regio, waaronder in de gemeente Hilvarenbeek. Wel hebben we te maken met verschillende beperkingen, zoals radar en aanvliegroutes. Daarnaast heeft de provincie natuurgebieden gevrijwaard van grootschalige energieopwekking. Indien er windmolens worden geplaatst, is clustering boven bosgebieden het meest wenselijk.	
	Hoge Koppen: ›bijdragen aan aanvulling grondwater door infiltratie regenwater ›niet grondwaterafhankelijke natuur ›loofbos ›schrale graslanden en heide Flanken: ›hogere grondwaterstanden: minder verdroging van natuur op de flank én in lagergelegen gebieden ›extensivering en extra vernatting waar nodig in buffers rondom Natura 2000 en natte natuurparels ›water- en landbouwtransitie als kans voor hogere ecologische betekenis van de flankgebieden (bodemkwaliteit, circulaire of natuurinclusieve landbouw, groenblauwe dooradering in combinatie met extra waterberging)	
	Beekdalen: ›hoge voorjaarsgrondwaterstand en grote kans op overstroming vanuit het oppervlaktewater ›benutten van versterkte schone kwel vanuit de hoger gelegen gebieden ›natuurlijke inrichting van de beek met ruimte voor natuurlijke processen ›verder bouwen aan een aaneengesloten netwerk van natte natuurgebieden rond de beek ›aanleg van zuiveringsmoerassen en broekbossen	
In de natuurgebieden zetten we niet specifiek in op bepaalde doelgroepen omdat we vinden dat de natuur voor iedereen is. We zorgen er daarom voor dat de natuur ook voor ouderen en kwetsbaren bereikbaar en toegankelijk blijft. Een herkenbaar dorps karakter is met name relevant voor de overgangsgebieden tussen de kernen en de natuurgebieden	In de natuurgebieden zetten we niet specifiek in op bepaalde doelgroepen omdat we vinden dat de natuur voor iedereen is. De natuurgebieden zijn, zoals gezegd, voor iedereen. We zorgen er daarom voor dat de natuur ook voor ouderen en kwetsbaren bereikbaar en toegankelijk blijft. Een herkenbaar dorps karakter is met name relevant voor de overgangsgebieden tussen de kernen en de natuurgebieden , maar niet specifiek voor de natuurgebieden zelf. Dit heeft dus minder prioriteit.	
Wel stimuleren we actieve mobiliteit zoals wandelen en fietsen door de aanleg van regionale fietsroutes.	We willen dat de natuur voor iedereen bereikbaar en toegankelijk is , maar omdat dit al ruim voldoende is, heeft dit minder prioriteit. Wel stimuleren we actieve mobiliteit zoals wandelen en fietsen door de aanleg van regionale fietsroutes.	
In de natuurgebieden zetten we maximaal in op herstel van het bodem- en watersysteem.	In de natuurgebieden zetten we maximaal in op herstel van het bodem- en watersysteem. Nieuwe ontwikkelingen moeten passen bij de landschappelijke ondergrond. Zo blijven beekdalen vrij van bebouwing en nemen we extra maatregelen om de waterinfiltratie en het tegengaan van verdroging van de hoge zandkoppen te verbeteren.	

Gebiedsgericht e uitwerking: Agrarisch buitengebied	We zetten iets hoger in op het behouden en versterken van de eigenheid van het landschap	We zetten iets hoger in op het behouden en versterken van de eigenheid van het landschap . Dit doen we door het behoud van de landgoederen en het zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorisch waardevolle structuren en elementen zoals de zandpaden en de smokkelaarsroutes.	
	In de natuurgebieden beperken we de milieubelasting tot een minimum door strengere regels te hanteren in omliggende gebieden voor bijvoorbeeld stikstof.	In de natuurgebieden beperken we de milieubelasting tot een minimum door strengere regels te hanteren in omliggende gebieden voor bijvoorbeeld stikstof. Rondom Natura 2000-gebieden hebben we daarom ook een buffer van 250 meter opgenomen waarbinnen bepaalde activiteiten niet of beperkt mogelijk zijn om de natuur te beschermen.	
	We zetten hoger maar niet maximaal in op het behouden en versterken van de ruimte voor flora en fauna, om ook ruimte te bieden aan recreatie.	Flora en fauna staat centraal in de natuurgebieden. We zetten hoger maar niet maximaal in op het behouden en versterken van de ruimte voor flora en fauna, om ook ruimte te bieden aan recreatie.	
	Met name in de randen (zomen) van de bosgebieden speelt een natuurinclusieve agrarische sector een belangrijke rol.	Met name in de randen (zomen) van de bosgebieden speelt een natuurinclusieve agrarische sector een belangrijke rol. Daarom zetten we in deze gebieden volledig hierop in.	
	In de natuurgebieden ligt de focus op extensieve vormen van recreatie zoals wandelen en fietsen.	In de natuurgebieden ligt de focus op extensieve vormen van recreatie zoals wandelen en fietsen. We zoeken naar de balans hiervan en intensievere vormen van recreatie zoals de aanleg van een nieuwe mountainbikeroute.	
	Ruimte voor bedrijven is in de natuurgebieden niet aan de orde.	Ruimte voor bedrijven is in de natuurgebieden niet aan de orde. Eventuele bestaande recreatiebedrijven mogen worden gehandhaafd	
	De inpassing van energieopwekking staan we alleen toe binnen strenge voorwaarden op het gebied van natuur en landschap.	De inpassing van energieopwekking staan we alleen toe binnen strenge voorwaarden op het gebied van natuur en landschap.	
	Grootschalige ontwikkelingen in het buitengebied proberen we te vermijden, milieubelastende bedrijvigheid beperken we en grote industrie en distributiecentra worden kritisch beoordeeld.	We streven naar een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van het buitengebied waarin economische groei en omgevingskwaliteit hand in hand gaan. Grootschalige ontwikkelingen in het buitengebied proberen we te vermijden, milieubelastende bedrijvigheid beperken we en grote industrie en distributiecentra worden kritisch beoordeeld. Voorzieningen voor grootschalige energieopwekking en -opslag passen we zorgvuldig in het landschap in. Een aantal locaties in het buitengebied is op de kaart aangeduid als zoekgebied voor de inpassingen van grootschalige oplossingen.	
	Het landschapstype is leidend voor de ontwikkeling van het agrarisch buitengebied	Het landschapstype is leidend voor de ontwikkeling van het agrarisch buitengebied. Zo is het jonge ontginningslandschap primair voor de duurzame ontwikkeling van landbouw. In het kampen- en hoevenlandschap en het oude ontginningslandschap ligt de focus op landschapsherstel en -beheer. In de tweede plaats bieden we hier ruimte voor initiatieven op het gebied van recreatie in combinatie met de duurzame ontwikkeling van landbouw. In het jonge ontginningslandschap ten westen van Hilvarenbeek en Esbeek, tussen het Natura 2000-gebied en het kampen- en hoevenlandschap en oude ontginningslandschap, gelden dezelfde restricties als in het kampen- en hoevenlandschap en oude ontginningslandschap (en daarmee wijkt het af van de rest van de jonge ontginningslandschappen). In het kader van de duurzame ontwikkeling van de landbouw streven we ernaar om agrotouristische initiatieven te ondersteunen voor zowel dag- als verblijfsrecreatie. Dit biedt agrariërs nieuwe nevenverdienmodellen en extra afzetmogelijkheden voor hun producten. Voor recreanten biedt dit een toegankelijk(er) landelijk gebied door de beleving hiervan. Met name als dit bijdraagt aan een aantrekkelijk Hilvarenbeek (ook) bij slecht weer.	
	Verder willen we door een goede begeleiding van ondernemers monoculturen, zoals veeteelt, akkerbouw en fruitteelt, verminderen in de omgeving en alleen toelaten in gebieden die zich hier wel voor lenen.	Verder willen we door een goede begeleiding van ondernemers monoculturen, zoals veeteelt, akkerbouw en fruitteelt, verminderen in de omgeving en alleen toelaten in gebieden die zich hier wel voor lenen. Bijvoorbeeld met betrekking tot akkerbouw.	
	Hoge Koppen:	›vormen van (natuurinclusieve)landbouw welke bestand zijn tegen droogte en dus niet afhankelijk zijn van beregening ›vrijkomende gronden reserveren voor extensivering en ondersteuning van natuurinclusieve landbouw ›maatwerk in de landbouw binnen de hierboven geschetste contouren/context ›extensieve begrazing in bufferzones rond (droge) natuurgebieden ›voedselbossen of andere vormen van agroforestry ›teelt van biobased bouwmaterialen zoals hout of grondstof voor isolatiemateriaal ›energieopwekking icm infiltratie van neerslag ›concept ‘landschapsgrond’	
	Flanken:	›waterbalans op gebiedsniveau, inclusief afspraken over beregening ›balans zoeken tussen bergen, vasthouden, lokaal benutten en (vertraagd) afvoeren ›verbetering vochtvasthoudend vermogen van de landbouwbodems ›bijdragen aan waterkwaliteit en ecologische waarde van dit ‘tussengebied’ ten opzichte van hoge gronden en beekdalen ›flanken zijn bij uitstek geschikt voor de landbouw en bescherm de beste gronden in deze gebieden dan ook voor de landbouw, uitgaande van duurzaam grondgebruik	
	Beekdalen:	›nieuw (innovatief) agrarisch gebruik: natte teelten & extensieve begrazing ›landbouw die om kan gaan met de dynamische eigenschappen van het watersysteem ›landbouw die bijdraagt aan het vasthouden van water en een hoge waterkwaliteit ten behoeve van natuur in de beekdalen ›koppeling met de bufferzones langs de beken (volgend uit het 7e Actieprogramma Nitraatrichtlijn/ NPLG) ›kansen voor concept ‘landschapsgrond’	
	Met een nieuwe visie op het VAB-beleid willen we innovatie stimuleren en een nieuwe dynamiek mogelijk maken door ondernemen en wonen, ook voor jongeren, te combineren.	Met een nieuwe visie op het VAB-beleid willen we innovatie stimuleren en een nieuwe dynamiek mogelijk maken door ondernemen en wonen, ook voor jongeren, te combineren.	

In het buitengebied is zorg voor ouderen en kwetsbaren minder aan de orde omdat hiervoor de focus in de kernen en nabij voorzieningen ligt

We zetten hoger in op het behoud van een herkenbaar dorps karakter.

Ook in het buitengebied zetten we in op actieve mobiliteit. Dit doen we door de aanleg van regionale fietsroutes en het verbinden van de kernen met de omliggende gebieden.

In het buitengebied staat het bodem- en watersysteem op één om verdere vershraling en verdroging van de bodem tegen te gaan. Daarnaast beschermen we de beekdalen en minimaliseren we de overlast en nadelige gevolgen van gewasbestrijdingsmiddelen (tijdelijk) door middel van spuitzones en (permanent) de overgang naar een natuurinclusieve agrarische sector.

Specifiek in het kampen- en hoevenlandschap en het oude ontginningslandschap zetten we maximaal in op het behoud en herstel van de landschapsstructuren en -elementen in combinatie met gezamenlijk landschapsbeheer.

niet actief op het verlagen van de milieubelasting, maar kijken we per gebied hoe we de milieubelasting gelijk kunnen houden en indien mogelijk kunnen verminderen.

We versterken de ruimte voor flora en fauna in het buitengebied door de aanleg van de droge ecologische verbindingszone ten noorden van de kernen Hilvarenbeek en Diessen. Verder versterken we de groen blauwe structuren en herstellen we landschapselementen zoals houtwallen en hakbosjes.

We zetten in op het realiseren van een natuurinclusieve agrarische sector door middel van natuur- en landschapsbeheer en een natuur- en diervriendelijkere productiewijze. Verder stimuleren we nieuwe initiatieven zoals voedselbossen.

De ontwikkeling van recreatie en toerisme in het buitengebied heeft geen prioriteit.

In het buitengebied is geen ruimte voor de ontwikkeling van niet agrarische bedrijven.

We zetten maximaal in op een passend energielandschap.

In het buitengebied is zorg voor ouderen en kwetsbaren minder aan de orde omdat hiervoor de focus in de kernen en nabij voorzieningen ligt. Desondanks willen we ons ook openstellen voor de mogelijkheden van woon-zorgvoorzieningen in het buitengebied omdat misschien niet iedere inwoner ‘thuis’ is in één van de kernen, denk bijvoorbeeld aan agrariërs en mensen met overgevoeligheden, maar dit heeft niet onze prioriteit.

We zetten hoger in op het behoud van een herkenbaar dorps karakter. Dit is terug te zien in de aansluiting van de kernen en linten op de landschappelijke structuren. Ontwikkelingen staan we alleen toe binnen de bestaande concentraties. Nieuwe initiatieven die daarbuiten vallen, wegen we zorgvuldig per locatie af met als doel om voor de agrariër verbreding mogelijk te maken.

Ook in het buitengebied zetten we in op actieve mobiliteit. Dit doen we door de aanleg van regionale fietsroutes en het verbinden van de kernen met de omliggende gebieden.

In het buitengebied staat het bodem- en watersysteem op één om verdere vershraling en verdroging van de bodem tegen te gaan. Daarnaast beschermen we de beekdalen en minimaliseren we de overlast en nadelige gevolgen van gewasbestrijdingsmiddelen (tijdelijk) door middel van spuitzones en (permanent) de overgang naar een natuurinclusieve agrarische sector.

Specifiek in het kampen- en hoevenlandschap en het oude ontginningslandschap zetten we maximaal in op het behoud en herstel van de landschapsstructuren en -elementen in combinatie met gezamenlijk landschapsbeheer.

In het agrarisch buitengebied sturen we niet actief op het verlagen van de milieubelasting, maar kijken we per gebied hoe we de milieubelasting gelijk kunnen houden en indien mogelijk kunnen verminderen.

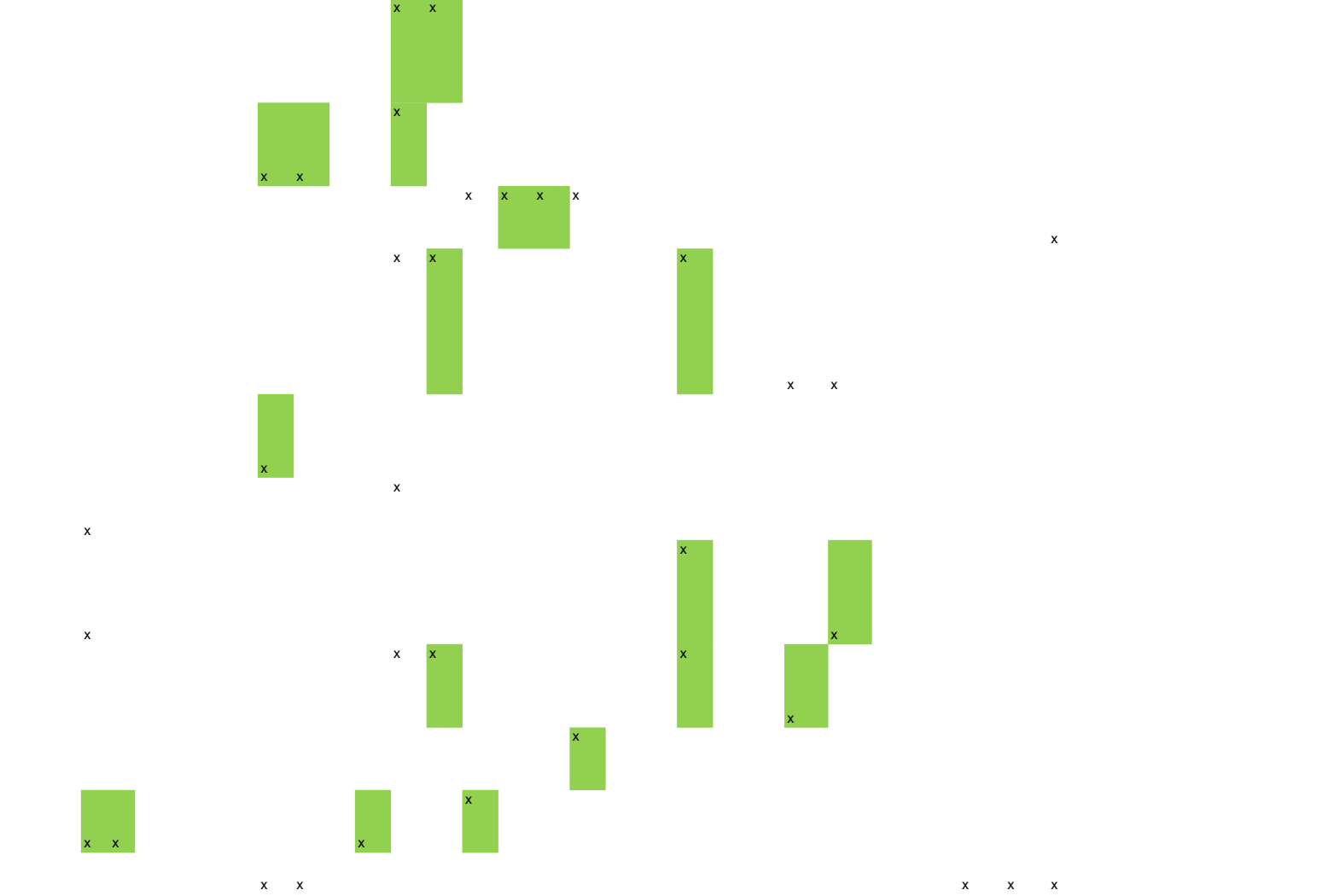
We versterken de ruimte voor flora en fauna in het buitengebied door de aanleg van de droge ecologische verbindingszone ten noorden van de kernen Hilvarenbeek en Diessen. Verder versterken we de groen blauwe structuren en herstellen we landschapselementen zoals houtwallen en hakbosjes. Voor de randen (zomen) sturen we op een beter maaibeleid zodat dit ten goede komt aan de biodiversiteit.

We zetten in op het realiseren van een natuurinclusieve agrarische sector door middel van natuur- en landschapsbeheer en een natuur- en diervriendelijkere productiewijze. Verder stimuleren we nieuwe initiatieven zoals voedselbossen.

De ontwikkeling van recreatie en toerisme in het buitengebied heeft geen prioriteit. Voor het afwegen van initiatieven is de locatie leidend waarbij de focus ligt op gebieden die aangeduid zijn toeristisch recreatieve gebieden.

In het buitengebied is geen ruimte voor de ontwikkeling van niet agrarische bedrijven. Dit wordt ondersteund vanuit de provincie om versnippering in het buitengebied te voorkomen, de milieubelasting niet verder te verhogen en verkeersbewegingen te beperken.

We zetten maximaal in op een passend energielandschap. We ontwikkelen richtlijnen voor een goede landschappelijke inpassing hiervan in het buitengebied.



Bijlage 3**Toelichting varianten**



VARIANTEN OMGEVINGSVISIE HILVARENBEEK



gemeente Hilvarenbeek



KUIPER
COMPAGNONS



Natuurlijk Hilvarenbeek

Kern

We zorgen dat planten en dieren, nu en nog vele generaties na ons, uitstekend kunnen leven in de gemeente Hilvarenbeek. We bestrijden droogte en overlast van piekbuien door ervoor te zorgen dat de bodem het water weer goed opneemt en er voldoende beplanting (bomen en struiken) is. Beperken van overlast van hitte en droogte draagt bij aan een goede gezondheid. Daarnaast is een groenere omgeving goed voor iedereen.

Uitwerking

Om dit voor elkaar te krijgen, moeten we ervoor zorgen dat we minder ruimte gebruiken voor wonen, bedrijven, verkeer en recreatie. Dat betekent dat we compacter bouwen en alleen in de kernen. We bouwen daarom ook hoger. We zorgen dat alle 'voorzieningen' zo dicht mogelijk bij de woningen zijn, zoals sportverenigingen, gezondheidsdiensten, buurtcentra en winkels. De auto wordt

hierdoor minder vaak gebruikt en daarnaast ook om de vervuiling van de leefomgeving als gevolg van de auto te verminderen. In de kernen komt extra veel groen in de vorm van grote bomen en struiken en er is meer water. Daarvoor verminderen we de verharding in de openbare ruimte door bijvoorbeeld parkeerplaatsen en speelvelden natuurlijk in te richten.

We zorgen dat het in het buitengebied en de natuurgebieden rustiger wordt, omdat een toename van het aantal recreanten de natuur verstoort. Nieuwe bedrijven kunnen zich niet langer vestigen in het buitengebied. Hierdoor neemt de hoeveelheid en de spreiding van bebouwing in het buitengebied af. Alle agrarische bedrijven hebben het gebruik van het land aangepast op wat goed is voor de bodem en de natuur. We veranderen het landschap door aantrekkelijke plekken voor planten en dieren aan te leggen.

Op een aantal plekken in het buitengebied - die voor de natuur minder belangrijk zijn - wekken we duurzame energie op. Hier plaatsen we zonnevelden, windmolens en transformatorhuisjes bij elkaar. Dit doen we zodat de natuur niet op meerdere verschillende plekken aangetast wordt. We zorgen dat bedrijven het milieu niet belasten en dat bedrijventerreinen gezonde plekken zijn om te werken.



Minder
auto's

Verbeteren
van het landschap
voor planten en
en dieren

Meer bomen
en struiken in de
kernen

Minder overlast
van geluid, fijnstof
en hitte

Schonere
bedrijven, niet
meer bedrijven

Minder
gebouwen in het
landschap

Energie-opwek
is grootschalig en
bij elkaar

Minder
recreatie in het
landschap

Geen uitbreiding
van het festival- en
evenementenaanbod

Meer natuur

Meer kleine en hogere
woningen in de
bestaande kernen

Een gezonde
bodem

Natuurinclusieve
boerenbedrijven



gemeente Hilvarenbeek

Natuurlijk Hilvarenbeek

In 2050 heeft Hilvarenbeek zich ontwikkeld tot een gemeente met een sterke natuur, waar van verdroging of waterlast geen sprake is. Om dat te bereiken, staat bij elke menselijke ingreep voortaan klimaat en natuur op de eerste plaats.

Economie

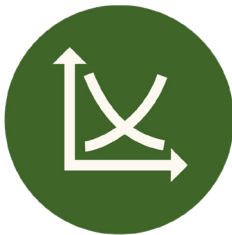
Recreatie



Natuur gaat voor recreatie. Sommige gebieden zijn daardoor niet geheel toegankelijk. Intensieve recreatievormen, zoals een klimbos, staan we niet toe. Ook kiezen we ervoor om het recreatieve aanbod in het buitengebied niet verder uit te breiden. De bestaande recrea-

tieve infrastructuur wordt goed onderhouden zodat natuurbeleving mogelijk blijft, maar het wordt niet verbeterd of uitgebreid. Natuurbeleving draagt namelijk bij aan het draagvlak voor natuurbehoud. Evenementen en festivals die nu al in de gemeente plaatsvinden, mogen blijven zolang deze geen schade aanrichten aan het landschap, de natuur en biodiversiteit. Uitbreiding van het festival- en evenementenaanbod is niet mogelijk.

Bedrijventerreinen



De belasting op het milieu neemt niet verder toe. Het totale ruimtebeslag (footprint) van bedrijven blijft in principe gelijk. Het mag alleen toenemen indien de belasting op het milieu gelijk blijft. Bijvoorbeeld door bedrijventerrein te vergroenen en te verduurzamen.

Voor bedrijvigheid in het buitengebied, dat geen directe relatie heeft met het landschap, is geen plek meer in de gemeente. Ook voor grote logistieke bedrijven is geen plek meer in de gemeente omdat dit type bedrijvigheid gepaard gaat met veel en groot verkeer wat belastend is voor de natuur.

Agrarische bedrijvigheid



We zetten ons maximaal in op (natuurinclusieve) kringlooplandbouw met als streven een gezonde harmonie tussen belasting en belastbaarheid. Dit betekent ook dat het agrarisch gebruik, nieuw en bestaand, past bij de ondergrond en deze niet verder aantast. We sturen daarnaast op het vergroten van het landgebruik per ondernemer.

Water en bodem (en klimaat)



In openbaar gebied, woongebieden en op agrarische gronden, heeft het verbeteren van de waterhuishouding en bodemstructuur prioriteit. Bodem en water is maximaal sturend. Huidige functies die niet passen bij het bodem- en watersysteem worden

actief omgevormd naar functies die hier wel passen en het systeem niet aantasten. Er wordt daarnaast zoveel mogelijk ruimte geboden voor waterabsorptie en het vergroten van de biomassa door bomen en heesters.

Energie



Omdat het niet bekend is wat de impact van energieopwekking op de natuur is, kan opwek enkel plaatsvinden als dit goed is ingepast. Bijvoorbeeld in landschappen waar de nadruk op 'productie' ligt en de natuurwaarden in mindere mate aanwezig zijn. Efficiënt

ruimtegebruik heeft de hoogste prioriteit. Dat betekent dat grootschalige opwek voorgaat op versnipperde kleinschalige opwek. Dit geldt ook voor de opslagfaciliteiten, dus grootschalig inpassen in plaats van versnipperd en kleinschalig.

Vitaal wonen

Woningbouw



We bouwen woningen in de bestaande kernen op plekken waar daar ruimte voor is. In het buitengebied bouwen we in principe niet. Nieuwe sociale huurwoningen verspreiden we over alle dorpskernen.

Gezondheid en voorzieningen



We realiseren enkele grootschalige(re) woonzorgclusters in de kernen Hilvarenbeek en Diessen. We kiezen voor grootschalig in tegenstelling tot kleinschalig zodat we op minder plaatsen bouwen en op die manier minder schade aanbrengen aan de natuur en er op andere plekken voldoende ruimte is voor groen. Verder zorgen we voor schone lucht in de kernen en in het buitengebied.

Biodiversiteit en landschap

Natuur en biodiversiteit



We versterken bestaande natuurgebieden en geven de biodiversiteit een impuls. Dit doen we door het versterken en aanleggen van groenstructuren en het versterken en terugbrengen van belangrijke en kenmerkende landschapselementen zoals houtwallen en hakbosjes. Door middel van eco- en faunapassages zorgen we voor een optimale uitwisseling van flora en fauna.

Landschap



De bebouwing en intensief gebruik van het buitengebied neemt af. Het landschap is groener en natter en cultuurhistorisch waardevolle landschapsstructuren zijn herkenbaar. Daarnaast zijn er meer bomen en meer gebiedseigen struiken volgens historisch patroon.

Mobiliteit en openbare ruimte



We sturen op het terugdringen van het aantal auto's per huishouden, zowel in bestaande als in nieuwe gebieden. Hierdoor zijn er minder parkeerplekken nodig en is er meer ruimte voor de aanleg van groen. Het gat dat ontstaat tussen de behoefte en het aanbod van vervoermogelijkheden vullen we op met deelmobiliteit, verbeterde (snel)fietsverbindingen en openbaar vervoer.



Authentiek Hilvarenbeek

Kern

We zorgen ervoor dat alle kernen hun fijne en kleinschalige karakter behouden en dat de kernen niet aan elkaar groeien. Ook de gemeenschapszin in de kernen behouden we. Ons erfgoed en mooie landschap is daarvoor heel belangrijk, maar ook dat iedereen ontspannen kan wonen en een bedrijf kan hebben dat in onze kleinschalige gemeenschap past. We zijn trots op onze Bourgondische inslag. Wij kijken naar elkaar om en regelen het samen.

Uitwerking

Om dit voor elkaar te krijgen, moeten we ervoor zorgen dat elke verandering het kleinschalige Bourgondische karakter verder versterkt. Veranderingen zijn daarnaast geen bedreiging voor ons landschap, onze sociale structuur of ons erfgoed. Het is belangrijk dat veranderingen de gemeenschappen van de verschillende kernen ten goede komt. Dit betekent dat we nieuwe woningen aan de randen van de kernen een plek geven ('straatje erbij')

of dat ze verspreid in het buitengebied komen. Nieuwe woningen zien er hetzelfde uit als de woningen die nu in de gemeente staan. Winkels zijn alleen bij elkaar te vinden in de centra, maar voor recreatie, kleine bedrijven of 'verkoop-aan-huis' is eigenlijk overal wel plek. Door de grote tuinen van de woningen is er veel groen in het straatbeeld. Daarnaast hebben we veel ruimte nodig voor bijvoorbeeld parkeren, want het autoverkeer wordt er niet minder op. Als er een probleem is met wateroverlast lossen we dat op dat moment op. We bereiden ons dus niet voor op (water) problemen die er nu nog niet zijn.

De schoonheid van het buitengebied en de natuurgebieden is er om van te genieten. Het is daarom belangrijk om het landschap en de natuur mooi te houden en nog mooier maken. Net als dat het belangrijk is om ervoor te zorgen dat hier fijne dingen te doen zijn, bijvoorbeeld door boeren de mogelijkheid te bieden om een Bed&Breakfast of verkooppunt te starten. Door alle veranderingen, die beetje bij beetje plaatsvinden in het buitengebied en aan de randen van de kernen, wordt het steeds drukker en voller in het buitengebied.

We willen niet dat het opwekken van duurzame energie het mooie landschap lelijk maakt. De vraag naar duurzame energie en andere duurzaamheidsmaatregelen pakken we aan op een kleine schaal dus individueel of met enkele burens. Ook andere vragen lossen we zoveel mogelijk met elkaar op, bijvoorbeeld door ouderen te helpen om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Dat moet ook wel aangezien we geen grootschalige plannen gaan uitvoeren voor zorgwoningen. Het uitbreiden van bedrijventerreinen tast het landschap aan, maar we willen wel extra ruimte bieden aan kleinschalige ondernemers die bij ons passen. Grotere bedrijven passen niet bij het karakter van onze gemeente.



Veel ruimte voor
verkoop aan huis
en recreatie

Ruimte voor
de auto en
parkeren

Meer bebouwing
in het
buitengebied

Opwekken van
duurzame energie in
de buurten

Erfgoed is heel
belangrijk

Ouderen
wonen thuis met
hulp van de buurt

Meer drukte in de
openbare ruimte

Steeds een
woning of straatje
erbij

Behoud van jaarlijkse
evenementen en
festivals

Meer drukte
in het
landschap

Kleinere bedrijven

Kleinschalige gezamenlijke
oplossingen voor energie en
duurzaamheid

Geen verandering
in overlast van
geluid, fijnstof, hitte en
water

Landschap
en natuur
mooier maken



gemeente Hilvarenbeek

Authentiek Hilvarenbeek

In 2050 zijn de zes unieke dorpskernen nog altijd duidelijk herkenbaar. De sociale structuur is onverminderd sterk. Mogelijkheden om het authentieke karakter te behouden en versterken, staan bij alle ingrepen centraal.

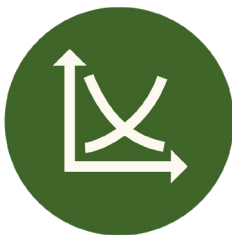
Economie

Recreatie



Recreatie is nauw verbonden met onze identiteit en is terug te vinden in het gehele buitengebied en in alle kernen. We behouden daarom de huidige jaarlijkse evenementen en festivals. Authenticiteit gaat voor groei, maar waar kleinschalige initiatieven zich goed verhouden tot de authenticiteit, is er alle ruimte voor de wensen van inwoners.

Bedrijventerreinen



We bieden ruimte voor kleinschalige uitbreiding van bedrijven. Onze bedrijventerreinen groeien echter niet. Dit betekent dat uitbreiding van bedrijven onder strenge voorwaarden plaatsvindt aan de randen van dorpen of in het buitengebied. Ook sturen we erop dat kavels van vertrekkende bedrijven opnieuw worden ingedeeld. Daarnaast zetten we vooral in op het behouden en aantrekken van het type bedrijvigheid dat past bij onze identiteit, zoals bedrijvigheid in de maakindustrie.

Agrarische bedrijvigheid



Agrarische ondernemingen krijgen volop de ruimte om nevenactiviteiten te ontplooien. Voorbeelden hiervan zijn zorgboerderijen en recreatievoorzieningen om zo bij te dragen aan de sociale structuur. Dit draagt ook bij aan het versterken van de gebiedseigen kenmerken en het cultuurhistorisch karakter van het landschap.

Water en bodem (en klimaat)



Hilvarenbeek blijft bouwen op een kleinschalige manier waardoor er veel ruimte is voor groen en waterabsorptie. In de overige gebieden vinden aanpassing ten behoeve van het bodem- en watersysteem pas plaats wanneer dat echt nodig is, zoals op het moment dat wateroverlast en verdroging hinderlijk zijn. Nieuwe ontwikkelingen leiden daarnaast niet tot achteruitgang van het bodem- en watersysteem.

Energie



Het grootschalig opwekken van energie tast de authenticiteit van het landschap aan. We zoeken naar oplossingen om de energie-opwek kleinschalig in te passen. Grote daken, zoals die van stallen en gebouwen op bedrijventerreinen, zijn net als goed ingepaste buurtbatterijen cruciaal hierin.

Vitaal wonen

Woningbouw



De woningbouw zetten we voort op dezelfde manier als we altijd al doen. We kijken waar het ruimtelijk passend is om een straatje erbij te bouwen. Er komen geen grote nieuwe woonwijken en kernen groeien niet aan elkaar. In elke kern is ruimte voor nieuwbouw die

past binnen het karakter van de kernen. Bebouwing in het buitengebied zetten we, indien mogelijk, om in woningen en wooneenheden. De bouwopgave voor sociale huur krijgt vorm door deze in te passen waar 'plek' is en op te nemen in de organische groei van de kernen.

Gezondheid en voorzieningen



Het behouden van de sociale structuur is het meest belangrijk. Met uiteenlopende, toegankelijke voorzieningen op het gebied van zorg en ontmoeting in alle kernen helpen we ouderen en zorgbehoevenden om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Nieuwe voor-

zieningen worden net als woningbouwontwikkeling organisch- op plekken waar dat ruimtelijk passend is- ingepast.

Biodiversiteit en landschap

Natuur en biodiversiteit



Natuur blijft toegankelijk voor inwoners. De kleinschalige opzet van de kernen en de bebouwing in het buitengebied zijn aantrekkelijk voor diverse dieren. Om het authentieke karakter van de gemeente te versterken worden karakteristieke landschapselementen, zoals houtwallen en hakbosjes, ontwikkeld die ook de flora en fauna helpen.

Landschap



Het landschap blijft in gebruik voor diverse activiteiten zoals wonen, (agrarische) bedrijvigheid en recreatie. Het versterken van authentieke landschapselementen en het verbeteren van de landschappelijke inpassing van bebouwing krijgt meer aandacht. Authenticiteit gaat voor bruikbaarheid. Een voorbeeld hiervan is het in originele staat behouden van de karakteristieke zandpaden in plaats van deze te verharderen.

Mobiliteit en openbare ruimte



Doordat we op organische wijze blijven groeien, is de huidige infrastructuur ook in de toekomst voldoende. Verder is het verbeteren van het comfort en de veiligheid, voor fietsers en met name voor voetgangers, onze prioriteit.



Groeiend Hilvarenbeek

Kern

We zorgen ervoor dat ook de jonge generatie een plek heeft om te wonen, te werken en te leven in de gemeente Hilvarenbeek. Zij staan midden in het leven, of aan het begin van het volwassen leven, en Hilvarenbeek is voor hun de woonplaats in een dynamische regio. Ze voelen zich net zo sterk verbonden met de regio als met de gemeente. We zorgen ervoor dat in de gemeente Hilvarenbeek ruimte is om te groeien.

Uitwerking

Aantrekkelijke en betaalbare woningen voor starters en senioren zijn kleiner, compacter en vaak hoger dan wat nu gebruikelijk is in Hilvarenbeek. Dat is een nieuw gezicht in de gemeente. Om deze woningen efficiënt en kostenbewust te bouwen, wat heel belangrijk is voor deze generatie, worden er kleine wijken aan de verschillende kernen bijgebouwd. We compenseren het verlies aan landschap door in de wijken veel ruimte te bieden aan groen en

natuur. Dat heeft ook een positief effect op gezondheid. Ook bouwen we de wijken op plekken waar ze makkelijk te bereiken zijn zodat mensen niet volledig afhankelijk zijn van de auto zijn, want het terugdringen van het autobebouw is belangrijk.

We maken meer mogelijk in het landschap zodat het landschap door de inwoners te gebruiken is als een park. Er is genoeg te doen in de gemeente, met recreatie en verkoop-aan-huis, maar het is vooral heel fijn om hier te zijn omdat het er rustig en mooi is. De fiets- en wandelpaden zijn goed onderhouden. In het buitengebied vlakbij de kernen zijn geen agrarische bedrijven die het landschap schaden of overlast geven voor mensen. Ook komt er geen extra bebouwing bij. Een deel van het landschap van de gemeente is minder parkachtig. Dit is een goede plek voor het grootschalig opwekken van duurzame energie, maar ook voor grotere agrarische bedrijven.

De gemeente Hilvarenbeek is geen eiland. Het is dus logisch dat er in de gemeente ruimte is voor bedrijven die willen groeien en voor bedrijven die zich op de regio richten. Daarvoor vergroten we één of meerdere bedrijventerreinen en misschien is er ruimte voor een nieuw bedrijventerrein. Omdat we een toekomstbestendige gemeente zijn, zorgen we ervoor dat alle bedrijventerreinen gezond, groen en duurzaam zijn, net als de nieuwe woonbuurten, zodat we de impact die de groei heeft, zo veel mogelijk compenseren.



Nieuwe
wijken voor
starters

Compacte,
kleinere en gestapelde
woningen erbij

Uitbreiding van
bebouwde gebieden
compenseren met groen

Groene duurzame
bedrijventerreinen

Groei van
autoverkeer
wordt beperkt

Geen nieuwe
bebouwing in het
buitengebied

Ruimte voor
nieuwe en grotere
bedrijven

Natuurinclusief
bouwen

De belasting op het
milieu neemt rond de
kernen niet toe

Plek voor
woon-zorgcomplexen

Parkachtig
landschap voor
inwoners

Productielandschap voor
agrariërs en energie-
opwek

Meer ruimte voor
evenementen en festivals



gemeente Hilvarenbeek

Groeiend Hilvarenbeek

In 2050 is het meerkernige Hilvarenbeek uitgegroeid tot een regionale woonkern in een aangename, unieke landelijke setting. De gemeente heeft transitie-opgaven ingepast op een wijze die ruimte biedt aan de groei van wonen, recreatie en bedrijvigheid met respect voor klimaat en natuur.

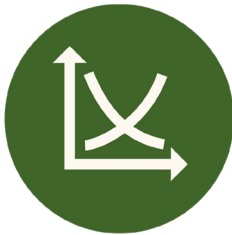
Economie

Recreatie



Het landschap is het pareltje en dat kan en mag intensief beleefd worden. Daarom zetten we in op grootschalige ontwikkeling van het recreatieve aanbod. Dat geldt ook voor festivals en evenementen.

Bedrijventerreinen



We bieden ruimte voor bedrijven om uit te breiden. Daarbij is circulariteit en verduurzaming belangrijk voor ons. We willen ruimte optimaal benutten dus waar dat mogelijk is, wordt de ruimte op bedrijventerreinen of bedrijfskavels optimaal benut. We stellen geen harde eisen aan de grenzen van de bedrijventerreinen, zodat we ruimte houden om bedrijventerreinen te ontwikkelen in de toekomst. We sturen er op om bedrijven die belastend zijn voor het milieu bij elkaar te zetten, zodat het effect hiervan op de omgeving zo klein mogelijk is.

Agrarische bedrijvigheid



In specifieke gebieden, zoals plekken met kwetsbare natuur, willen we de milieudruk van agrarische bedrijvigheid verminderen. Agrarische bedrijven nabij de kernen bieden we meer ontwikkelruimte voor bijvoorbeeld nevenfuncties. Daarnaast kunnen agrarische bedrijven uitbreiden indien er geen conflicten zijn met de contouren van natuur en wonen.

Water en bodem (en klimaat)



De vele ontwikkelingen die plaatsvinden, zorgen voor een lichte achteruitgang van het water- en bodemsysteem. Om die reden sturen we op verschillende maatregelen, zoals actief vergroenen, om de achteruitgang zo veel mogelijk te beperken. Door de groei zijn er verschillende ontwikkellocaties voor woningbouw in de gemeente. Deze ontwikkellocaties lenen zich uitstekend voor een directe inpassing van klimaatadaptieve maatregelen om zo de nadelige gevolgen van bijvoorbeeld hittestress en wateroverlast te beperken.

Energie



Doordat we als gemeente inzetten op groei moeten we ook kiezen voor een efficiënte manier om voldoende energie op te wekken. Veel zonnepanelen zorgen voor overbelasting van het net. Met windturbines is dat veel minder en ze leveren meer energie op. We zetten daarom in op het plaatsen van windturbines om zo ook toe te werken naar een 50/50 verhouding van zon- en windenergie. Opslagfaciliteiten passen we slim in, in nieuw te ontwikkelen gebieden.

Vitaal wonen

Woningbouw



We bouwen woningen voor starters, jonge gezinnen en senioren. Daarbij is het belangrijk dat deze woningen betaalbaar, aantrekkelijk en toegankelijk zijn. We moeten daarnaast voldoen aan een regionale opgave voor het bouwen van sociale huurwoningen.

Deze opgave passen we in bij nieuwe ontwikkelingen langs doorgaande wegen.

Gezondheid en voorzieningen



We realiseren meerdere woonzorgclusters, soms in opdrachtgeverschap van de senioren uit de gemeente, om de doorstroming te stimuleren. De woonzorgclusters dragen bij aan het versterken van het voorzieningenniveau in de verschillende kernen. Daarnaast

zetten we ons actief in voor het ontwikkelen van voorzieningen op het gebied van zorg, sport, ontmoeten en cultuur in elke kern en op plekken waar de groei wordt ingezet.

Biodiversiteit en landschap

Natuur en biodiversiteit



Alle nieuwe woonbebouwing en bedrijvigheid wordt natuurinclusief gebouwd. Voorbeelden van natuurinclusief bouwen zijn groene daken, maar ook het ophangen vogelhuisjes of het inbouwen van verblijfruimtes voor vleermuizen. Daarnaast realiseren we aantrekkelijke groene verbindingen in de kernen, het buitengebied en in de natuur. Dat doen we om het leven van planten en dieren te verbeteren, maar een groene omgeving draagt ook bij aan een goede gezondheid van onze inwoners. Groene verbindingen zijn namelijk fijn om te gebruiken voor bijvoorbeeld het maken van een ommeetje en kunnen verkoeling bieden in de zomer.

Landschap



Het landschap is het pareltje van onze gemeente. Landschapsbeleving, wandelen, fietsen en recreatieve voorzieningen brengen de unieke waarde tot leven. Hiertoe worden landschapselementen en infrastructuur die daarbij horen versterkt.

Mobiliteit en openbare ruimte



Bij nieuwbouwprojecten haken we slim aan op openbaar vervoer-voorzieningen en fietssnelwegen.

Bijlage 4**Tabel synergie en strijdigheden**

	2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren	3. Herkenbaar dorps karakter	4. Moderne mobiliteit	5. Passend energielandschap	6. Ruimte voor bedrijven	7. Meer recreatie en toerisme	8. Natuurinclusieve agrarische sector	9. Ruimte voor flora en fauna	10. Lage belasting van het milieu	11. Eigenheid van het landschap	12. Geleid door bodem- en watersysteem
1. Plaats voor jongere generatie											
2. Zorg voor ouderen en kwetsbaren											
3. Herkenbaar dorps karakter											
4. Moderne mobiliteit											
5. Passend energielandschap											
6. Ruimte voor bedrijven											
7. Meer recreatie en toerisme											
8. Natuurinclusieve agrarische sector											
9. Ruimte voor flora en fauna											
10. Lage belasting van het milieu											
11. Eigenheid van het landschap											

Legenda

- Mogelijke strijdigheden
- Zowel mogelijkheden voor synergie als mogelijke strijdigheden
- Beperkte onderlinge invloed
- Mogelijkheden voor synergie